This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

COELII SEDULII
CARMINIS PASCHALIS LIBRI V.
ET
HYMNI DUO.

CUM NOTIS

CASPARIS BARTHII, CHRISTOPHORI CELLARII, CORNELII VALERII VONCKII, JOANNIS FRIDERICI GRUNERI, ALIORUMQUE.

QUIBUS ADCEDUNT

THOMAE WOPKENSII

ADVERSARIA EMENDATIORA, MAXIMA EX PARTE ADHUC INEDITA.

CURANTE

HENRICO JOANNE ARNTZENIO, J. F.

Qui & ſuas adnotationes adjecit.

LEOVARDIAE,
Apud H. A. DE CHALMOT.
MDCCLXI.

Digitized by Google

Digitized by Google

VIRIS. INLUSTRISSIMIS.
NATALIUM. DIGNITATUMQUE. SPLENDORE.
CONSPICUIS.

EPONI. SJUCKIO.
A. BURMANIA.

URBIS. DOCCUMANAE. COS. INLUSTRISSIMO.
NOVEMVIRALI. COLLEGIO. ADSCRIPTO.
FRISIAE. FORESTARIO.
&c. &c. &c.

E T.

FREDERICO. GEORGIO.
BARONI. THOE. SCHWARTZENBERG. ET. HOHENLANSBERG.

DELEGATIS. FRISIAE. NOVEMVIRIS.
ADSCRIPTO. &c. &c. &c.

LITTERARUM. STUDIORUMQUE. SUORUM.
FAUTORIBUS. EXIMIIS.

S. Pl. D.

HENRICUS. JOANNES. ARNTZENIUS.

SI libet Annales, priſcique inluſtria ſecli
Volvere, quae veterum condidit, acta, manus;
Conſpicimus denſa merſas caligine Gentes,
Quas tenuit fictae Religionis honos.

† *Hor-*

Digitized by Google

DEDICATIO.

Horrida tum ſtupidas fuſcabant nubila mentes,
Adſuetas patriis ponere tura Diis.
Non erat in tumido tum veri Numinis horror
Pectore, ſed ſtolidae Religionis amor.
Tum, ſua depromens Oracula Pythia Vates,
Expoſuit ſuperis cognita fata choris.
Praeſcia ſervabat Divûm reſponſa ſuorum
Roma, Sibyllinae grande vel artis opus.
Tunc augur lituo caeli loca certa notabat,
Arbitrio monſtrans omina quaeque ſuo.
Tunc, quae Panchaeos flagrans redolebat odores,
Splendebat titulis Numinis ara ſui.
Victima, quae ſtabat ſacris innexa coronis,
Tinguebat rutilos ſanguine caeſa focos.
Errabant veri lapſae de tramite Gentes,
Servabant vanas quae pietatis opes.
Aſt ſimul ac, ſancti juſtiſſima Patris imago,
Venit ab aethereis ſedibus Ille Deus;
Vincula Taenarii qui fregit dira tyranni,
Preſſit & horrendi pondus herile jugi;
Vindice quo, fugiunt tenebroſae nubila noctis,
Et redit optato plena decore dies;
Non, velut ante, ſuas retinebant vincula mentes,
Lumine quae poterant ſplendidiore capi.

Tum

Digitized by Google

DEDICATIO.

Tum bene conſpicuo proceſſit fulgida comtu
Religio, rutilum ſpargere ſueta jubar.
Non tulit hoc nimium patriis gens dedita ſacris.
Non tulit hoc Latii bellica Roma caput.
Hinc male ſana vomit turpis convicia linguae,
Oppreſſura novum Religionis opus.
Vix dederat Stygios Mavortia Roma Nerones,
Et ſua ſacrilega moverat arma manu;
Mox jurat, praeſente Deo, praeſentibus aris,
Se ſibi placato Numinis ore frui.
Ipſa ſui domitrix Romana potentia mundi
Gaudebat ſupero ſurgere tecta Jovi,
Qui ſua vibraret commiſſi fulmina vindex
Criminis, ultrices adjiceretque minas.
Qui mala Chriſticolas damnaret ad antra, Diiſque
Cogeret invita ponere tura manu;
Ut colerent Superos, caeſis de more juvencis;
Tingueret ut Latios victima juſſa focos.
Hinc, tamquam varias peſtis lymphata per urbes,
Saeviit a Furiis plebs agitata ſuis.
AEquora mox, tanti ſceleris mox conſcia tellus,
Armabant ſocias in pia ſacra manus.
Non jus faſque juvant. Damnat male ſana poteſtas
Judicis: heu tantum, Lege jubente, nefas!

DEDICATIO.

Hinc nova praecipiti cumulabat crimina Princeps
Conſilio, & fuſi ſanguinis auctor erat.
Hinc & inhumanos coepit renovare furores,
Dum trahit inmenſas Fiſcus adauctus opes.
Delator, ficto velans ſua nomina vultu,
Perfidiae retulit praemia mille ſuae.
Ut leo Chriſtiadum laniaret viſcera, judex
Fingebat medio crimina falſa foro.
Saepe ferox nimium geminabat verbera Lictor,
Fretus praeſidio, turba togata, tuo.
Crux horrenda fuit requies inviſa malorum,
Et lacrimis poſuit ſaepe petita modum.
Quaeque dedit vitae, Chriſto moriente, ſalutem,
Tunc fuit inmeritae cauſſa maligna necis.
Religio moerens, foedo tunc ſqualida cultu,
Errabat, patriis nomen inane locis;
Cuique prius niveo Virtus comes ibat amictu,
Victa fuit, domina pene ſubacta manu.
Sic ubi tentaſſent rabidos armare Nerones
Eumenides, ſecli turpia monſtra ſui;
Atque ubi, CHRISTIADUM DELETO NOMINE *Roma*
Jactaret placitos tutior ire dies:
Tum demum ambiguos mutarunt tempora caſus,
Tempora jam nimiis exſatiata malis.

Or-

Ortaque fulgebant tunc ſidera proſpera, Genti
Quîs novus oppreſſae conciliatur honos.
Laetior, horrendis fuerat quae merſa tenebris,
Religio docuit ſe ſine morte mori.
Hujus ab auſpiciis ſecli melioris origo
Naſcitur, & ſuperi Numinis uſque favor.
Quaeque videbatur vili res digna popello,
Viſa fuit poſthac Principe digna geri.
Contulit eximios tunc Conſtantinus honores,
Grande decus, quaſſae praeſidiumque rati.
Creſcite compoſitis Chriſti viridaria rebus!
Dixit, & hoſtiles ſpernite tuta minas!
Quaeque prius lacera ſordebat ſqualida veſte,
Religio comtum tollat, ut ante, caput!
Splendida tum Reduci ſurgebant templa Saluti,
Stabat & adſerta Religione fides,
Non ſua velabat mendax ſuſpiria vultus,
Occultum falſa fronte tegente malum.
At ſpondent meliora ſibi mox tempora cives;
Inpoſitumque negant publica vota modum.
Purior eximios ſtimulabat vena Poetas,
Dulcia mellifluis fundere verba ſonis.
Cultaque Jeſſaeo reſonabant carmina plectro,
Quîs referunt ſacrae vimque decuſque chelys.

Digitized by Google

DEDICATIO.

Pars quoque mox, Latii ſervans veſtigia Vatis,
SEDULIUS populi magna canentis erat.
Inclyta dumque ſui celebrat miracula Chriſti,
Condidit heroïs grandia facta modis;
Et ſtuduit, pura tentans in arundine verſus,
Materiae numeros ſcribere rite pares.
Hujus at expoſitos tentavi tollere partus,
Major ut ornato ſplendor in ore foret;
Et cautis adhibere manus ad vulnera curis
Suſtinui. Medicam namque petebat opem.
Fas mihi ſit tanti laudanda volumina Vatis
Ad Veſtros, PROCERES, depoſuiſſe Lares!
Utque nitet, merito celebratus nomine, Conſul
ASTERIUS, Latiae fama decuſque togae;
Qui lacerum comta decoravit veſte Poëtam,
Carmina diſponens ordine ſparſa ſuo;
Sic faciles aditus, portumque aperite timenti!
Atque patrocinii pignora Muſa ferat!
Blandior excipiat leniſque haec carmina vultus!
Praebeat & Vati candida ſigna meo!
Vos rogat hoc, Phoebi per Numina, dia Poëſis,
Quae floret veſtrae cultior arte lyrae.
Scilicet haec bifidi Vos duxit ad ardua Pindi,
Et dedit ad Clarios orgia ferre tholos.

Parva

Digitized by Google

DEDICATIO.

Parva loquor. Patriae per Vos monumenta reſurgunt,
Geſtaque, quae tenebris merſa fuere ſuis.
Eloquii virtus, cultaeque potentia linguae,
Exornat Veſtrum nobilitata genus.
Vos, Patriae Patres, gemina ſub Pallade tuti,
Jungitis excelſae grandia facta togae,
Et genus, & ſeriem clari numeratis Avorum,
Quos vehit heroa Fama per aſtra tuba.
Numina, quod ſupereſt, conatibus inclyta noſtris
Eſte, precor, ſtudiis portus & ara meis!
Vos mihi perpetuum Veſtri date ſigna favoris,
Qui valet in preſſo ſubdere calle faces!
Tutior ut Veſtro ſub tegmine, Palladis artes,
Qua decet, adſidua ſedulitate colam.
Sic longum Populi felices creſcite votis!
Sic Patriae forti frena tenete manu!
Sic Friſiae toto, quae Vos tranquilla Parentes
Suſpicit, excelſum ſurgat in orbe decus!
Stetque diu Veſtris florens res publica curis!
Tuta ſibi placidos gaudeat ire dies!
Vivite perpetui! ſeries extenſa Nepotum
Vos canet, & Veſtrae grandia geſta togae.

FRANEQUERAE
XXVIII. *Octobr.* CIↃ IↃ CCLIX.

PRAE-

Digitized by Google

PRAEFATIO.

CANDIDO ATQUE ERUDITO LECTORI

S. P. D.

HENR. JOANN. ARNTZENIUS.

QUi diutius, quam par erat, Typothetarum operas exercuit, offero Tibi nova veſte comtiorem Sedulium, inter principes Chriſtianorum Poëtas non infimum. Cum Paulino quidem lutulentis eum atque perturbatis aquis comparare non dubitavit Vives. Digniſſimus tamen exſtitit, cui operam addicerent auxiliatricem Viri a renatis inde litteris, & a barbariei faece purgatis maſcula eruditione inſignes. Barthium dico, Cellarium, Vonckium, Wopkenſium, Grunerum, meritis ſuis aeternitati ſacratos, & poſterae nepotum memoriae. Non dubito fore pleroſque, qui adrogantiae & temeritatis me adcuſent, quod vernantis flore juventae tantis ego nominibus meum adponere adgreſſus fuerim. Rem ſane ardui fuiſſe laboris confiteor. Obverſabantur menti tot Heroum nomina, qui in hoc Poëmatio ingenium exercuerant, quorum merita, tot velut Cynoſuras, in adſiduae imitationis exemplar proponere & venerari ſatis habebam. Sed tentandum erat aliquid in hoc ſtudiorum genere; exhibendum quoque fuit, tamquam progreſſuum ſpecimen, hoc tirocinium, quod in ſenectutem differre diſſuadebat Quintilianus.

Digitized by Google

Quae deſunt, ſupplebit aetas; quae dicta ſunt juveniliter, pro indole accipientur, dum venia magis & paratus eſt favor. Sed longioribus non es ambagibus detinendus, Lector, quisquis es. Ad rem, quam tecum communicandam habeo, progredior; prius expoſiturus ea, quae ad Sedulium proprie pertinent; deinde copias, quibus adjutus ad ornandum hunc Vatem adceſſi.

Si quae umquam denſiſſimis antiquitatis tenebris obtecta lateant, ſunt ſane illa, quae pertinent ad uberiorem vitae Sedulianae cognitionem. Vix vola, vix veſtigium ea de re adparet. Qualis ipſi Pater, Materve, quae domus, quae fuerit familia, alibi me legere non memini. Patriam ipſius dicunt *Scotiam*. Sed qualem? *Hiberniam* inquit Cellarius in Praefatione. Largior. At intercedo, ubi iſtud, praeëunte Uſſerio adfirmet ex inſcriptione Adnotationibus in Epiſtolas Pauli praefixa, ubi *Sedulius Scotus Hibernienſis* adpellatur. Iſtae namque Adnotationes alteri ſunt Sedulio adſcribendae. Dicam ea de re infra uberius. Noſtrum vero ex Scotia originem traxiſſe, ſuo calculo confirmant eruditiores. Diſſentiunt quidem alii; ſed rectius hanc ei patriam vindicarunt Borrichius, Voſſius, alii. *Scotum* quoque dixit Demſt. ad Roſin. I. 17. adde Notas ad Gyrald. Hiſt. Poet. Dial. V. p. 292. Idem quoque opinatus eſt Barthius XXVII. Adverſ. 14. Sed ibi infeliciori conatu, argumento ex Scotia, Sedulii patria, deſumto, Deum Britannorum Getam intelligendum apud Sedulium lib. I. vs. 3. adfirmavit. Vide, quae ibi notarunt interpretes. Nomen noſtro proprium fuit *Coelii Sedulii*. Id namque melioris notae Codd. agnoſcunt, licet &, omiſſo praenomine, ſimpliciter aliquando *Sedulius* adpelletur. Neque & illud nomen Romanis prorſus fuit ignotum. Vide Cicer. pro Dom. 30. & 31. adde Murator. Theſ. Inſcript. p. CXXV. 4.

Q. SE-

PRAEFATIO.

Q. SEDVLIVS. FIL
SEDVLI. MAIOR
DIS. MARIS. AC
AVG. ARCVM
STATVAS. IDEM
M. D. D.

In primo vernantis aetatis flore Noſter ſtudiis ſecularibus ſe tradidit. Ita ſcribit ipſe Epiſt. ad Maced. p. 3. atque infructuoſo ſe operi pectus conſecraſſe ibidem addit. Ab ineúnte aetate diſcipulum fuiſſe Hildeberti, Scotorum Archiepiſcopi, memorat Trithemius. Honeſtis ab eo ſtudiis innutritus, diverſas orbis partes peragrare coepit, majorem ut inde ſibi eruditionis copiam pararet. Per Franciam, Galliam & Achajae fines iter ab ipſo inſtitutum fuiſſe, narrat Uſſerius. Idem quoque adfirmat Trithemius, qui addit mirabili eum doctrina clarum Romae effulſiſſe. Altum vero hac de re ſilentium apud reliquos, quos vidi, quotquot annales poſteritati reliquerunt. Peracta peregrinatione ſedem ſibi ſtabilem elegiſſe videtur Sedulius, ad altius honoris culmen evectus. Dicitur *Antiſtes*, alibi quoque *Presbyter*, de qua re diſceptavit egregie Grunerus in Praef. adde Fabricii Biblioth. Latin. lib. XVIII. p. 438. Pontificem fuiſſe creatum ſcribit Gyraldus Hiſt. Poet. Dial. V. p. 292. Epiſcopum eum fuiſſe, dubium non eſt, quo etiam nomine ſaepius inſignitur. Cum iis, quae protuli, conveniunt fere illa, quae leguntur poſt Aſterii Epigramma in Cod. Almeloveeniano, quem hodie ſervat inſtructiſſima Cl. P. Burmanni Secundi Bibliotheca. *Sedulius verſificus, primo Laicus, in Italia Philoſophiam didicit, poſtea cum aliis metrum eroicum Macedonio conſulante, in Achaja libros ſuos ſcripſit in tempore Valentini & Theodoſii.* Eadem illa, ſed emendatiora, ex Cod. Britannico protulit Uſſer. de Brit. Eccleſ. primord c. 16. & repoſuit Cellarius inter Eruditorum teſtimonia. Ea

 vero

vero, quae adduntur, *in tempore Valentini & Theodoſii*, monent, ut de ipſa videamus aetate, qua potiſſimum floruit Sedulius. Diſtracti hic diſſident Eruditi, ingenti quidem ſententiarum divortio. Referunt nonnulli ad Conſtantem & Conſtantium; ad Theodoſium Majorem alii, inter quos & Heinſius Epiſt. ad Reineſ. 176. tom. V. Syll. Burm. p. 198. alii Theodoſii Junioris & Valentiniani temporibus adſcribunt. Ita ex Trithemio quoque Majanſius IV. Epiſt. 11. p. 197. (*) quos ipſe quoque ſequor. tu vide, quae dixi in Specim. Obs. c. 10. p. 66. Idem tempus etiam memoratur in Epiſtola ad Georgium Armagnacium, Editionibus Tornaeſianis praemiſſa. Ad eoſdem quoque Imperatores Noſtrum conſtituit Fabricius in Catalogo Auctorum, Editioni Poetarum Chriſtianorum praefixa. Novi, quid pro ſua ſententia producunt diſſentientes. ſed omnia fere, quae ad Sedulium ſpectant, agmine quaſi facto, iſtud requirunt, ut eumdem illi adſcribamus aetati, quam dixi, cum imperii frena Theodoſius teneret & Valentinianus. Alia vide apud Buddeum Iſagog. Tom. II. p. 628. Noriſium Cenotaph. Piſan. Diſſ. IV. cap. 11.

Diſceptavi hactenus de vita & aetate Sedulii, quantum ex vetuſtis annalibus licuit. Pedem promoveo ad ipſius opera, in poſteritatem emiſſa. Haec in Achaja ipſum conſcripſiſſe dicendus eſt, ſi fides illis, quae ex Cod. Almel. & Britannico ante protulimus. Varia certe produxit Sedulius ex uberrimo eruditionis flumine, quo fuit inundatus. Operum catalogum congeſſit Trithemius. Memorat ille inter alia ſub Sedulii nomine, *Adnotationum in omnes Epiſtolas Pauli lib.* XIV. additur

(*) Ubi late agit de Hermogeniano Icto, quem Sedulius in Praef. Proſae praemiſſa, *doctiſſimum* vocat *juriſlatorem* (de qua voce vide Daumium ad Reineſ. Epiſt. 67.) & tres operis libros confeciſſe ſcribit. Ex hoc Sedulii teſtimonio argumentantur illi, qui Chriſtianae religioni addictum vixiſſe Hermogenianum ſtatuunt. Aliter Otto in Praef. tom. I. Th. jur. Miror interim, Majanſium in illa Epiſtola, de Hermogeniano & reliquis Ictis omnia fere debere Menagio Amoen. c. 11. 12. & 43.

Digitized by Google

ditur *ad Theodoſium Imp. lib.* I. porro & *in majus volumen Priſciani lib.* I. deinde *in ſecundam editionem Donati lib.* I. *de Miraculis Chriſti, proſaice lib.* II. ut habet Trithemius; quinque libros numerat Biblioth. Patrum. circumfertur denique *Epiſtolarum plurium ad diverſos lib.* I. Ita cum Trithemio enumerant plures. Cave tamen, credas, omnia haec ejuſdem eſſe Sedulii, cujus carmina oculis tuis hic ſubjiciuntur. Alterius ingenio nonnulla ſunt tribuenda. Illud dudum monuerunt Viri maſcula eruditione inſignes. Neque iſtud novum videbitur, ſi cogites plurium ſcripta ſaepius uno volumine fuiſſe juncta; adpoſito tantum Auctoris unius nomine. Ita eveniebat, ut iſti, cujus nomen adſcriptum erat, reliqua quoque opera tribuerentur, licet diverſorum hominum eſſent. Vide, quae hanc in rem monuit Gelriae meae ornamentum inſigne, Henricus Cannegieter Reſcript. Boxhorn. c. 4. Idem illud Noſtro eveniſſe ſuſpicor. Adjecta ipſius ſcriptis aliorum fuerunt opera; eaque, omiſſo veri ſcriptoris nomine, pro Sedulianis deinceps fuerunt habita. Sed age! in rem praeſentem veniamus. Memorat Trithemius *Adnotationum in omnes Epiſtolas Pauli libros* XIV. In iſtarum titulo ita legitur: *Sedulii Scoti Hiberniensis in omnes Epiſtolas Pauli Collectaneum.* Sed qualis iſte Sedulius? Anne hic, cujus Paſchale carmen habemus? Ita Trithemius; ego vero aliter. Sedulium quidem iſtius libri auctorem agnoſco, ſed talem, qui inferiori aetate vixit. Conjunxerat forte Librarius opera plurium, quibus Sedulii nomen fuit. Hinc cuncta deinceps pro ejuſdem hominis operibus venditata. Videſne errorem? vidit ſane, qua eſt perſpicacitate, Grunerus. Neque diſſentiunt Editores Bibliothecae patrum Lugdunenſis, qui tom. VI. p. 494. ad iſtorum Collectaneorum titulum haec adponi curarunt: *Videtur hic Sedulius alius a praecedenti* (praeceſſerat Noſtri Proſa & Paſchale Carmen) *auctor eſſe hujus*

Digitized by Google

Collectanei in Paulum. adde Buddeum Iſagog. tom. II. p. 1629. Foetus igitur ille eſt alterius Sedulii. At cujus? Iſtius ſane, quem poſteriora viderunt tempora, quemque *Juniorem* adpellavit Barthius ad Claudian. IV. Conſ. Honor. 261. de quo ſi plura deſideres, conſule Montfauconii Palaeograph. Graec. III. 7. & Fabricii Bibl. Lat. XVIII. p. 442. At pergo; ſunt enim & hujus generis plura. Fertur ex Noſtri vena profluxiſſe *Carmen dedicatorium ad Theodoſium Auguſtum*; Trithemius dixit *ad Theodoſium Imp. librum* I. Adſcribam iſtud; elegantia namque non deſtituitur:

Romulidum ductor, clari lux altera Solis,
Eoum quia regna tenes moderamine juſto;
Spes orbis, fratrisque decus, dignare Maronem,
Mutatum in melius, divino agnoſcere ſenſu.
Scribendum famulo quem juſſiſti; hic tibi mundi
Principium, formamque poli, hominemque creatum
Expediet limo: hic Chriſti proferet ortum,
Inſidias Regis, Magorum praemia, doctos
Diſcipulos, pelagique minas, greſſumque per aequor;
Hic fluctuum famulare jugum, vitamque reductam
Unius crucis auxilio: reditumque ſepultae
Mortis, & adſcenſum pariter ſua regna petentis.
Haec relegas, ſervesque diu, tradasque minori
Arcadio; haec Ille ſuo generi; haec tua ſemper
Accipiat doceatque ſuos auguſta propago.

Iſtud carmen, quaſi ipſius eſſet Sedulii, in quibusdam Edd. ante Paſchalis Carminis librum I. conſpicitur. Sedulio quoque adſcripſit Heinſius ad Reines. Epiſt. 176. ad fin. tom. V. Syll. Burm. Sed diſſentire mihi liceat. Si enim ipſius foret Sedulii, rationem nondum expiscor, ob quam & in ſolutam orationem non fuiſſet converſum, ut Macedonii votis ſatis fieret. Ipſum Paſchalis Carminis prologum Proſaice habemus; hoc tamen ibi deſideratur. Porro, ipſam

Pro-

Digitized by Google

Proſam, ipſum quoque Paſchale carmen inſcripſit Macedonio; quare & pariter dicaſſet Theodoſio? Imo concedamus, Theodoſium Macedonio comitem dediſſe, mirum tamen, Sedulium nullo in loco mentionem iſtius rei injeciſſe; occaſio utique non deërat. Communicaturus certiſſime, ſi quid video, fuiſſet cum Macedonio, ſe & Theodoſio opus ſuum dicaturum; addidiſſet, in cujus merita libenter excurrit, Macedonii laudes, tamquam quem dignum cenſuerat, qui cum Imperatore ipſo hoc tueretur opus. Praecipuum tamen argumentum eſt, quod in antiquiſſimis Codd. hoc carmen non reperiatur. Neque in ſuis conſpexit Cellarius; neque ipſe in iis, quos oculis perluſtravi. Tutius itaque alterius venae adſcribatur. Praefatiunculam eſſe alius Poetae, qui carmen ipſum Imperatori ejusque filio commendatum voluit eſſe, ſcribit Fabricius Comment. in Poet. Chriſt. p 25. conſule Joann. Alb. Fabricii Bibl. Lat. tom. I. p. 704. Aliud argumentum produxit Cellarius in Praefat. quo arbitratur evinci poſſe, iſtud carmen Sedulii foetum non eſſe. Deſumſit illud ex verbis, *Hic tibi mundi principium*, &c. quia ſcilicet apud Sedulium nihil de principio & creationis ordine invenitur. Potuiſſet tamen Vates reſpicere ad illa, quae leguntur lib. I. 50. ſeqq. licet non ex profeſſo de iſta ibi materia agatur. Firmius forte praeſidium ſibi parare potuiſſet Cellarius ex verbis, *Digneris Maronem mutatum in melius.* cum Sedulius Virgilium quidem imitatus fuerit, neutiquam tamen ita expreſſerit, ut in melius mutaſſe dicendus ſit, & adcommodaſſe religioni Chriſtianae; eum enim verborum iſtorum ſenſum eſſe arbitror. Parum abeſt, quin adſcribam carmen iſtud Probae Falconiae, cujus Centoni praefixum fuerit. Ita arbitratus eſt Fabricius Bibl. Lat. tom. I. p. 706. & Bibl. med. & inf. Lat. tom. II. p. 440. ubi putat hoc carmen ad Honorium ſcriptum fuiſſe, Auguſtum

guſtum jam & Imperatorem. Theodoſium tamen innui putat Uſſerius, qua de re adde etiam Virum eximium, Petr. Weſſeling. in Epiſt. ad Herm. Venema de Aquilae in ſcriptis Phil. Jud. fragment. p. 46. Interim ex hoc Carmine dedicatorio argumentum deſumunt; Sedulio etiam adſcribendum eſſe Carmen *de Incarnatione*; in quo plures Virgilii verſus expreſſi leguntur. Vulgavit illud Schoetgeenius ex pervetuſto Codice Corbejenſis Monaſterii, poſt volumen VI. Bibliothecae Fabricii, quod poſt Fabricii mortem procuravit Schoetgeenius. Sed quidquid memorent de ſtilo Sedulio convenienti, & Virgiliana imitatione, non tamen inde perſuadent, iſtud *de Incarnatione* carmen Noſtro eſſe adſcribendum. Hinc eidem etiam inter haec Sedulii carmina locum dare non auſus fui.

Suſpicatus eſt aliquando Sichardus, Sedulio quoque adſcribendum eſſe *Diptychon*, ſive *titulum utriusque Teſtamenti*, qui inter Prudentiana plerumque conſpicitur. vide Nicol. Heinſium ad Prudent. p. 139. Sed haec opinio ſola innititur conjectura. Vix quoque aliquid in iſto carmine reperio, quod Sedulii ſtilum juſte redolet. Prudentio plerumque adſcribitur; & forte rectius. In Codice tamen Warnheri Wolflini Argentoratenſis, Auctor adpellatur *Amoenus*; idque in haeſitatione potius ſequendum eſſe ſtatuit Georg. Fabricius Comment. in Poet. Chriſt: p. 7. ipſe tamen ſub Sedulii nomine ſaepius hoc poëma ad partes vocat. vide p. 45. 58. 69. 77. 123. Prudentio etiam adſcripſit Fabric. Bibl. Lat. tom. I. p. 708. qui iſtud *Amoeni* nomen ob ſuavitatem forſan, & carminis amoenitatem, tamquam Epitheton, Prudentio inditum conjicit ibid. p. 697. quale Epitheton, eodem judice, Sedulio tributum Eruditos etiam ad devios erroris tramites deduxit. Scripſerat nempe Theodulfus Aurelianenſis IV. Carmin. p. 202.

Se-

Sedulius rutilus, Paulinus, Arator, Avitus,
Et Fortunatus, tuque Juvence tonans.

hinc nonnulli *Rutilum* nomen proprium eſſe putarunt, Fabricius vero accepit tamquam Epitheton Sedulii, Bibl. Lat. tom. III. p. 705. quod tamen placebit aliis forte, mihi neutiquam.

Dubito, anne & ad ſuppoſititiorum claſſem referendum ſit Sedulii carmen *de Actibus Prophetarum*, quod in Codice Membranaceo invenit Montfauconius. vide ipſius Diar. Ital. c. 21. p. 304. niſi ſub iſto titulo lateat Mirabilium Divinorum opus. Nec quiſpiam adhuc facile definiet, quorſum referendus ſit Sedulii liber *de Praerogatione diei ſexti*. In Bibliotheca nempe Uffenbachiana p. 224. exſtat mentio voluminis chartacei in 4o. ſeculo XV. exarati, in quo & *Sedulius Poëta de Praerogatione diei ſexti & Canticum Paſchale.* Monuit me iſtud Hermannus Cannegieter, ſtudiorum meorum dux inluſtris, & grande Patriae decus. Notavit & illud alicubi in Bibliotheca Latina Fabricius. Pro certo non definiverim, an ex talibus forte ſub Sedulii nomine hunc verſum de Judaeis, qui ſacro tinguntur Baptiſmate, adduxerit Le Moine Var. Sacr. tom. III. p. 639.

Abluitur Judaeus odor Baptiſmate ſacro,
Et nova progenies reddita ſurgit aquis.

Sed ex feſtinanti forte calamo locus iſte male excitatus eſt. eadem ratione, qua Epigramma ſub Sedulii nomine profert Nebriſſenſis apud Fabricium Comment. in Poet. Chriſt. p. 23. in quo legeretur:

Breviterque triumphos
Tangit, Chriſte, tuos.

cum tamen illud reperiatur in Liberii Acroſtich. Illud addendum, quod ibi ſcribit Nebriſſenſis, ſub incerti nomine quaedam Sedulii carmina in Eccleſia cani; quae in hoc opere conſpiciuntur.

Sed ſatis jam de iis ſcriptis, quae nonnulli Sedulio adjudicarunt. Alia praetereo. Componenda tamen reſtat controverſia de *Hymno* I. ſive *Collatione Veteris & Novi Teſtamenti*. Ea nunc in Sedulianis conſpicitur. Aliter tamen ſentiunt alii. Aſterio adſcripſerunt Barthius, Cuſpinianus, Leyſerus quoque teſte Fabricio Bibl. Lat. tom. III. p. 335. Idem pariter auctor in nonnullis Edd. memoratur, quales exſtant in Catalogo Bibliothecae Lugduno Batavae p. 30. ea & forte ratio, quod in Ed. Parrhas. Hymni I. & II. deſiderentur. In alio Cod. legitur ſub nomine *Claudiani Mamerti*, ſi fides Fabricio Comment. ad Poet. Chriſt. p. 136. qui & in antiquis Codd. Aſterio adſcribi p. 25. adfirmat. Sed fruſtra, ut opinor; licet Poëſi addictiſſimus fuerit Aſterius. Mecum ſentit Heinſ. Epiſtola ad Reines. tom. V. Syll. Burm. p. 197. & a Cod. Cant. aliiſque, ut etiam Edd. Vett. Sedulio adſcribitur. Quod autem Aſterius auctor dicatur, iſti rei cauſſam dediſſe opinor Librariorum oſcitantiam. Dicam, quid mihi obortum ſit. In Codice Parentis mei, quem *Arntzenianum* adpello, ad finem Carminis Paſchalis conſpicitur Aſterii Epigramma, quod Sedulianis praefigi ſolet. Ei deſcripto ſubjicitur Hymnus ille primus; additur autem, *incipiunt carmina ipſius*, i. e. ut prima fronte videtur, Aſterii. Illius enim epigramma proxime praeceſſerat. Sine dubio tamen Sedulii carmina ſunt intelligenda; juſto enim ordine turbato inſertum ibi fuit Aſterii Epigramma, quod in Cod. Alm. erat praepoſitum. Haec autem cum ſuo loco non eſſent conſcripta in aliis etiam Codd. hinc poſteriores putarunt, ſequentia ipſius eſſe Aſterii. Ceterum Turcio inſcriptum & miſſum fuiſſe hoc Epigramma, voluit Panvinius. vide Fabric. Comment. ad Poet. Chriſt. p. 136. alia habet Noriſ. Cenotaph. Piſan. Diſſ. IV. c. 11. Monere fere neglexeram, eſſe & aliud Epigramma, quod

Se-

Sedulio adſcribitur apud Barth. X. Adverſ. 9. Illud poſt Hymnum II. in hac Edit. conſpicitur, ubi vide.

Pergo ad ipſum hoc Paſchale Carmen, quod tibi offero, Lector Benevole. Inſcribitur illud vel *Mirabilium Divinorum opus*, vel *Carmen Paſchale*. Uterque titulus potuit eſſe a Sedulio, ſi Nebriſſenſem ſequamur apud Fabricium Comment. p. 24. Forte tamen *Paſchale Carmen* fuit inſcriptum ab ipſo Sedulio. Id videntur adfirmare verba in Epiſt. ad Maced. p. 17. *Huic autem operi, favente Deo, PASCHALIS CARMINIS nomen impoſui.* ab Aſterio autem, diſperſa carminis membra colligente, titulum *Mirabilium Divinorum* adjectum opinor, quem menti & materiae magis convenientem arbitrabatur. Neque me movet, quod ipſe Sedulius in d. Epiſt. p. 15. ſcribit: *Quatuor ergo Mirabilium Divinorum libellos*, &c. quaſi jam ipſe Sedulius eo titulo carmen ſuum deſignaſſet. Non enim ibi agit de titulo, quem operi ſuo praefigendum voluiſſet. Ejus enim in poſterioribus meminit. Voluit unice per verba, *mirabilium Divinorum* ea indicare, quae hoc libello continebantur. Continebantur autem in iſto omnia fere miracula, quae in ſacris paginis conſcripta erant de Chriſto, unico generis humani ſervatore. Ipſa tamen haec verba videntur Aſterio occaſionem dediſſe, ut *Mirabilium Divinorum* titulum praefigeret. Si ipſe praefixiſſet Sedulius, eo in loco, ubi *Paſchale Carmen* hoc opus adpellat, *Mirabilia* quoque *Divina* addidiſſet. Praeterea *Paſchalis carminis* titulum unice a Sedulio fuiſſe profectum, patere videtur ex adjecta nominis ratione: *Quia*, inquit, *Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus*. Ne verbum quidem ibi de miraculis. Videant tamen acutiores, quo id pondere commendet haec conjectura. In quot autem libros ipſe hoc carmen diſtinxerit Sedulius, varie diſceptatur. *Quatuor* ipſe memorat in Epiſt. ad Maced. p. 15. ubi vide Notas, tot quoque numerant cum Tri-

themio

themio alii. Hos ſecutus eſt Grunerus, qui unice iſtud verum eſſe in Praefatione adſtruxit. Ejusdem & ego ſententiam ſequor. *Quatuor* quoque exhibent praeſtantioris notae Codd. qui librum IV. adnectunt tertio; pro quinto vero quartum numerant. Ita Codd. Arnt. & Almelov. In quatuor etiam Georgius Caſſander dividit. Tot quoque invenit Fabricius in Codd. Chemnicenſi, Gandavenſi & binis Leodienſibus. vide ejus Comment. p. 24. Adcedunt Edd. Veteres plurimae, in quibus tamen interdum alius ordo obſervatur. Sic in Vet. 1. 2. liber ſecundus adnectitur primo, tertius iis eſt ſecundus, quartus vero tertius, &c. Pulmanni tamen, quas adhibuimus, ſchedae quinque numeraſſe videntur. In iis namque adſcriptum erat ad verſum, qui in hac Edit. eſt primus lib. IV. *Sedulium in quinque libros aliquot exemplaria habent, atque hinc quartum oriuntur*, ea & ratio, quod in iiſdem ſchedis ad fin. Epiſt. ad Maced. pro *quatuor* ſubſtituatur *quinque*, Notavi eam in rem nonnulla infr. p. 16. quae tamen, cave, ita interpreteris, quaſi Barthii ſententiam ibi ſecutus fuerim. Ipſi in eo tantum adſtipulor, in notis, quibus utebantur veteres, exprimendis frequentius aberraſſe Librarios. Non tamen illud peccatum eo in loco admitto, cum quatuor unice libros reliquiſſe Sedulium arbitrer. Neque tamen eſt, quod mireris, quinque in hac ἐκδόσει conſpici. Grunerum ea in cauſſa ſecutus ſum, egregie perſpicientem, nihil facile innovandum, ne receptus jam locorum ordo & alibi ab Eruditis ſervatus turbaretur. Novi, vel ex Codd. vel alia cauſſa ſaepius librorum capitumque ordinem ab Editoribus inmutatum. Sed quantae inde querelae in orbe litterato! Interim (redeo namque in viam) Sedulium carminis elegantia reliquos fere omnes ſuperaſſe, conſtat. Praecipuum numeris decus addidit, quod Virgilium in multis ſibi ducem elegerit, retentis divini Vatis ver-

verbis. vide ad lib. II, 127. IV. 219. & alibi ſaepius. Eximia namque venae Maronianae dignitas jure merito multis adeo placuit, ut in ſuos uſus ſaepius ipſius verba deduxerint & poſterioris aevi Poetae, & illi, qui vigente maſcula Romanorum eloquentia Pindi culmina ſalutarunt. Egregie haec perſecutus eſt, quem honoris cauſſa nomino, Henr. Cannegieter Diſſ. de AEtat. & Stil. Avian. c. 17. adde Withof. ſpecim. Gunther. c. 4. p. 108. In hoc igitur Paſchali Carmine ad Poeſin formatum Sedulii ingenium, aevumque, in quo vivebat, exſuperans elucet. Antiquiorum feliciſſimus imitator, & verba Publii Maronis & contexendi ſuavitatem a ſeculi ad ſacrum argumentum tam ſcite quam docte adcommodavit. verba ſunt Cellarii in Praefat. & Walchii Hiſt. Crit. L. L. p. 637. *eruditiſſimum* illius *opus* dixit hoc Paſchale carmen Demſterus ad Roſin. V. 38. cum Prudentio junxit, & *praeſtantiſſimum* adpellavit Daumius Rad. L. L. p. 497. *Bonum, Poetam Euangelicum, Oratorem facundum, ſcriptorem Catholicum* dixit Hildephonſus Toletan. Serm. 5. de adſumt. Mariae. *In hymnis bonum & gravem* judicavit Boeclerus de ſcriptor. p. 76. *Inſigni laude proferendum* hoc carmen putavit Papa Gelaſius, in Decretalibus, de quo loco uberius dixi in Specim. Obſerv. cap. 10. p. 70. Nefas tamen eſt tacere Caſparum Barthium, Virum in dijudicandis veterum ſcriptis ſagaciſſimum. *Poetam meliorem, quam quidem vulgo habetur*, dixit ad Claudian. IV. Conſ. Honor, 617. *acutum & eloquentem*, II. Adverſ. 2. *non carentem eloquentia aut ingenio*, IX. 15. *bonum, boni judicii, boni ingenii, bonae doctrinae*, LIII. 3. inferioris aevi Poetis velut exemplar eumdem propoſuit, LIV. 7. Hebraiſmi tamen inperitiam in eo notavit, XLVII. 4. eumque non tantum ex iſtius linguae inperitia, ſed & ex Codice non caſtigato, quo uſus fuerat, peccaſſe ſaepius ſcribit Nebriſſenſis. Vide Fabric. Comment.

Digitized by Google

ment. in Poet. Chriſt. p. 39. ſed tamen cuncta non facile Hebraei ſermonis imperitiae adſcripſerim. Notavit hoc potiſſimum Barthius, quia noſter nomen *Heliae* in Graecum converterit, quaſi *ſolem* denotaret, infr. I. 171. Novit forte quidem Sedulius, quid Hebraice ſibi vellet iſtud vocabulum. At vero vitio ſeculi obtemperans, ſtilum adfectavit allegoricum, in quo tamen curioſum eſſe, plerumque eſt ineptum & barbarum eſſe, ut ſcribit Fabricius in Comment. p. 49. eumquoque in carmine penitus damnavit, harum rerum judex periti ſſimus, Burmannus Secundus ad Lotich. V. Eleg. 13. 17. Iſtis tamen deliciis ſaepius ineſcati fuerunt Poetae Chriſtiani. In *Philippi* nomine apud Aratorem exemplum dedit Fabric. Comment. p. 104. Sed concedamus linguae Hebraicae vim penitus Sedulio fuiſſe incognitam, habebit tamen iſtud cum aliis vitium commune; eo praeſertim tempore, quo non adeo ſermonis iſtius penetralia patuere. Tali erunt nomine notandi omnes iſtius aevi Patres, quos veluti ſidera ſuſpexit prior Chriſtianorum Eccleſia. Imo & eruditiores inter eos Graecae interdum linguae elegantias non ſatis perſpectas habuiſſe, conſtat. Hinc Hebraeorum, Graecorum quoque vocabula paſſim uſurpatunt, tamquam Latina civitate donata. Exempla, ſi deſideres, dabit Heins Ariſtarch. Sacr. c. 10. p. 225. Non mirum itaque illud ipſum ſive in adluſionibus, ſive in linguae iſtius ignorantia eveniſſe Sedulio, quod & in aliis obtinebat. Idem quoque dicendum de neglecta Lege Pedia. Inhaerent & tales naevi Sedulio; habet tamen & eos cum aliis communes. Perverſae opinioni veritates divinas perpetuae velut legi non eſſe adſtringendas, adſcripſit illud ingens rei litterariae decus, Corn. Val. Vonckius infr. ad Prol. vs. 4. Optime Reineſius ad Daumium Epiſt. 46. *Quam ſaepe migrant Legem Pediam Poetae Chriſtiani, modo ſacram ſcripturam ipſis verbis aptare ſuo negotio poſſint?* neque igno-

ignorantia, ſed voluntate in metrum eos peccaſſe vidit etiam Fabric. in Comment. ad Poet. Chriſt. init. Certiſſime Muſas Romanaſque illas Veneres magis ſibi devinctas habuiſſent, ſi majori cura Legi metricae aut Pediae ſcripſiſſent obſtricti.

Atque haec de Sedulio ſufficiant. Animum induxeram ea, quae ad Aſterium pertinent, heic loci fuſius exponere; ſed cum illa jam in lucem emiſerim in Specim. Obſerv. c. 10. malim ibi iſta legi, quam heic repeti. Nihil pariter addam de Beliſario, aut, ut eſt in Cod. Alm. Bellaeſario; nihil quoque de Liberio. Memoratur *Liberius* apud Ammianum Marcellinum; plures quoque exſtant apud Chriſtianorum Hiſtoricos. ſed ab hoc Liberio prorſus diverſi.

Pergo ad alteram Praefationis partem; copias expoſiturus, quibus adjutus ad ornandum Sedulii Carmen acceſſi. Vix in manus meas pervenerat venerandi Patris mei Codex, quem *Arntzenianum* appello, quin ſtatim plura adparuerint, quibus ornatior poterat procedere Sedulius, prioribus Editoribus nondum viſa vel neglecta. Erat ille Codex membranaceus minori forma, commendandus utique, quem ipſe Pater meus *antiquum*, & *laudandae vetuſtatis membranas* adpellavit ad Plin. Paneg. 23. 5. & 49. 8. Continebat autem Sedulii Carmen Paſchale, Aſterii Epigramma & Hymnum I. Deerant reliqua. Conquiſitis itaque variis Editionibus, qua fieri poſſet, diligentia; adſcriptis quoque variantibus earundem lectionibus, ad hanc Editionem procurandam me adcinxi. Manu tamen vix operi admota, de noviſſima Grueneri Editione quaedam me monuit Cl. Cannegieterus, ſtudiorum meorum inluſtre ſidus. Obſtupui; inſcius (quid enim vera prohibet fateri?) recentiorem Editione Cellariana exſtare, quae deinceps in Germania fuit repetita A. MDCCXXXIX. Sed vitiis priori turpius contaminata. Sic autem oleum me &

operam

operam perdidiſſe perſpiciebam. Conquiſivi tamen Editionem Gruneri, his in terris non ubivis obviam. Neque votis meis defuit Vir Nobiliſſimus & grande Gelriae decus, Cornelius Valerius Vonckius, qui pro officioſa, qua eſt, in litteras humanitate mihi eamdem conceſſit. Hanc ubi pervolverem, laetus inſignia Gruneri in Sedulium merita perſpexi. Plurima namque contulit, quibus ornatior luminis auras adſpexit Poeta. Nonnulla tamen Typothetarum errata in carmine exſcribendo inrepſerunt, uti lib. III. deeſt totus verſus 173. ne alia producam. Vellem praeterea, ut acerbiori calamo abſtinuiſſet vir eruditiſſimus, in enarrandis Nobiliſſ. Vonckii conjecturis. Non obtrectandi libidine, ſed humanitate cenſentur elegantiores litterae. Interim penitus Poetae huic curam admovendam abjeciſſem, niſi & ſpicilegium mihi perſpexiſſem relictum. Hortabantur ad novae Editionis rationem ineundam varia; praecipue amicorum conſilia. Devorato quoque conferendarum Editionum labore, cuncta vix negligere potui. Neque ex rei litterariae utilitate arbitrabar fore, ut omnia interirent, aeterniſque forte tenebris tegerentur, quae Wopkenſius & alii ad hanc Editionem contulerant. Reſumſi igitur Poetam in manus. Plures tamen tunc copiae fuerunt conquirendae. Hac autem in re mihi adfuit gratiſſima mente praedicanda humanitas Viri Clariſſimi, Petri Burmanni Secundi. Ille pro officioſa, qua eſt in litteris adjuvandis, voluntate transmiſit ad me Cod. *Almeloveenianum*, majoris formae, quo uſus jam antea fuerat Cellarius. Ob antiquitatem & Scholia quaedam elegantiſſima commendandus eſt maxime Codex iſte. Deſiderabantur tamen cuncta a vſ. 181. lib. I. ad vſ. 13. lib. IV. quod & deprehendit Cellarius, qui in Praefat. *partem mediam deeſſe* ſcribit. Eum, retento priori nomine, *Almeloveenianum* plerumque adpello, ne quis diverſum a

Cella-

Cellarii Codice ſtatueret. Neque hic terminum habuit Celeberrimi Burmanni humanitas. Addidit namque plura ex inſtructiſſimo librorum adparatu. Priori igitur loco memoranda eſt Georgii Fabricii Editio, cujus margini Vir Cl. Carolus Andreas Dukerus variantes adſcripſerat lectiones ex antiqua Parrhaſii Editione & Theodori Pulmanni Schedis. Eſt haec eadem illa Editio, quae memoratur in Catalogo Bibliothecae Dukerianae in 4to. n. 571. Has autem variantes lectiones in Animadverſionibus noſtris per notas, *Ed. Parrh.* & *Sched. Pulm.* videbis diſtinctas. In calce iſtius Edit. haec adnotaverat docta manus: *Quae hic, & in fronte, hujus libri notata ſunt, deſcripſi e ſchedis Pulmanni: item omnia, quae ad Juvencum, Sedulium & Aratorem in marg. nulla adpoſita littera, adſcripta ſunt. Quae habent adpoſitam litteram* M. *in Sedulio, ſunt ex Editione Jani Parrhaſii in forma* 8. *Ea praeter Carmen Paſchale Sedulii continebat hymnos quoſdam Prudentii. Locus & annus, quo in lucem prodiit, adſcriptus non erat. Sed e Praefatione Parrhaſii ad Mich. Riccium Neapolitanum Regium Inſubriae Senatorem, quae ſcripta erat Mediolani Idibus Juniis MDI. item e privilegio Ludovici, Francorum, Siciliae & Hieruſalem Regis ac Mediolani Ducis, in annos quatuor, quod itidem datum eſt eod. anno MDI. die primo Julii; Ante id tempus neque Sedulius, neque Prudentius editus fuerat. Certe Parrhaſium ita exiſtimaſſe, ex ea, quam dixi, Praefatione adparet.* Quod de loco, in Edit. Parrhas. non adſcripto, docta manus notaverat, illud poſtea correxit; additur namque; *Imo locus adſcriptus erat in pag. quae praecedit ultimam ante Diploma Ludovici, his verbis.* Impreſſum Mli, ſumptibus Jani & Catelliani Coſtae, dexteritate Guillelmorum La Signerre fratrum. *Erant in hac Editione Animadverſiones Parrhaſii in Sedulium & Prudentium.* Quod tamen ante illud tempus Sedulius non fuiſſet editus, cum Parrhaſio neutiquam adfirmaverim.

verim. Prodiit namque Juvencus cum Sedulio & P. Barri Paeanibus quinque Feſtorum B. Virginis, in fol. Paris. CIↃCCCCCXCIX. vide Maittaire Annal. Typogr. p. 362. Hanc Editionem apud Batavos rariſſimam, fruſtra diu quaeſivi. Cum hac autem Editione Parrhaſiana in multis conſpirat Edit. Lipſ. conferenti iſtud facilius adparebit. Lectiones variae in Pulmanni ſchedis videntur interdum ex Mſ. depromtae. vid. ad lib. V. 276. caute tamen in his proceſſi. Ubi namque varia tantum lectio erat adſcripta, ſimpliciter eam fideliterque retuli: quod ſi ipſe Pulmannus aliquam ſuo calculo ſcripturam probaverat, rejeceratve, ſemper addidi, qualis de vera lectione iſti Viro fuerat ſententia. Interim Daumius, qui & ipſe Chriſtianos Poetas edere voluit, in Codd. in Sedulio, Aratore aliiſque manum Pulmanni habuit. Teſtatur illud in Epiſtola ad Heinſium 220. tom. V. Syll. Burmann. Memorat quoque Codd. a Pulmanno collatos Fabricius Comment. in Poet. Chriſt. p. 24. ſed illarum lectiones diverſae ſunt ab illis, quae in ſchedis reperiuntur. iſtud ex eo colligo, quoniam in ſchedis carmen Sedulii diviſum eſt in *quinque* libros: *quatuor* tamen numerabantur in iis, de quibus Fabricius. His praeterea, quae hactenus enumeravi, addidit Cl. Burmannus Editionem veterem in 4to. ſine anno & Conſule. In iſtius titulo haec legebantur: *Sedulii, Poetae Chriſtianiſſimi, Paſchalis Carminis libri quatuor. Ejusdem Hymni duo non penitendi. Ad Lectorem diſtichon:*

Haec tibi Sedulii, ſi te ſacra lectio ducit,
Dulcia divini carmina Vatis eme.

Sequebatur dein Gelaſii teſtimonium. Fugit autem haec Editio cum nonnullis aliis diligentiam adcuratiſſimi Fabricii, qui tom. III. p. 307. Bibl. Latin. unam tantum Edit. ſine anni nota recenſet, ab hac diverſam. Ex eadem humanitate Cl. Burmanni adcedebat Edit.

Digitized by Google

Edit. Tornaeſiana A. CIↃIↃLXVI. cujus margini adſcriptae erant variae lectiones, ex Edit. veteri depromtae. Comparaverat eam ſibi Vir Clariſſimus ex Bibliotheca Emtinckiana, in cujus Catalogo recenſetur part. IV. in 12mo. n. 563. Videntur autem hae lectiones variae ex Edit. anni CIↃIↃIX. depromtae. Id colligo ex iis, quae erudita manus ad Prolog. vs. 4. adſcripſerat: *Nuſquam diphthongus, neque accentus adparet in Edit. noſtra anni* CIↃIↃIX. de cujus ſcripturae antiquitate diſſeruit Salmaſius ad Sarravium Epiſt. 183. Priorem vero Editionem ſine anno & Conſule in Notis meis *Vet.* 1. poſteriorem hanc *Vet.* 2. adpello. Miſit deinceps ad me Cl. Burmannus Excerpta quaepiam, ex quatuor Codd. Bibliothecae Lugduno-Batavae a Nicolao Heinſio depromta, atque ab incerto Viro ex ejus ſchedis deſcripta ad oram Edit. Fabricianae. Codd. hi litteris *A. B. C. D.* inter ſe diſtinguebantur. Codex *A.* erat ex arca Vulcanii, reliqui tres ex arca Nanſiana. Continebant vero haec Excerpta tantum Epiſtolam Sedulii ad Macedonium & Aſterii Epigramma. In Cod. *C.* a manu recentiori haec adſcripta erant: *Argumentum in librum Sedulii:*

Contemnit paleas Sedulius, eligit aptas
Res Euangelii ſedulitate metri.

An & horum quaedam excerpta ad Eruditiſſimum Gruneruum pervenerint, certo non definiverim. Memorat tamen in Praefatione varietates ex Cod. Nanſii & Vulcanii, quae non integrum quidem Paſchalis Carminis librum I. excedebant. Adfuit deinde Cellarii Editio, qua uſus fuerat Cl. Burmanni Patruus. Ejus margo complectebatur varias lectiones ex Edd. Ald. CIↃIↃI. & Scota, quam Edimburgi procuravit John Foreſt, & Mſ. depromtas. Adſcriptae & erant nonnullae lectiones ex Cod. Bibliothecae Lugduno-Batavae, qui reperitur ante Virgilii opera. Deſignatur iſte Codex li-

 tera

tera *E.* ut diſtinguatur a tribus reliquis, de quibus dixi. Adcedebat huic comes Epiſtola P. Burmanni inedita, data ad Giſb. Cuperum d. XXVIII. Julii A. cIↄIↄcciv. In ea plures aderant atque elegantiſſimae Cl. Burmanni conjecturae, quas diligentiſſime Notis meis inſeri curavi. ut & illa, quae ſuae Edit. Cellarianae adſcripſerat ipſe P. Burmannus Secundus, quam & in noſtros uſus conceſſerat. cujus quidem humanitati debentur omnia, quae hactenus enumeravi. Vides hinc facile, B. L. quot & quantas ad vatem optimum copias contulerit Vir Clariſſ. Petr. Burmannus Secundus. Gratias interim pro hac, qua me totumque litteratum orbem ſibi obſtrinxerit, humanitate, maximas ago & debitas, tantoque me beneficio ipſi fore debitorem perpetuum publice profiteor. Pleraque tamen ad me perlata fuerunt eo tempore, cum jam priores paginae typis deſcriptae fuiſſent. Hinc ea, quae ibi reponi non potuerunt, addendis fuerunt inſerenda.

Ad manus quoque fuit alia Vetus Editio ſine anni nota, prioribus quoque Editoribus Sedulii nondum viſa. Ad ejus calcem haec legebantur: *Hoc opuſculum foelici exitu ab induſtrio Viro Georgio Richolff, impenſis Laurentii Bornman aeneis typis excuſum eſt in preclara urbe Monaſterienſi, Vaſtphalie metropoli nobiliſſima.* eam nota *Monaſt.* quae *Monaſterienſem* deſignabit, a reliquis diſtinguo. Putabam antea hanc eamdem eſſe cum Veteri Edit. 2. de qua antea dixi, quamque ſuſpicabar inpreſſam A. cIↄIↄix. Hanc enim Monaſterienſem eodem quoque anno emiſſam fuiſſe inde mihi videtur patere, quia eidem adjecta erant Martialis quaedam Epigrammata, eo anno typis deſcripta. Ita enim ad eorum finem legitur: *Valerii Martialis, Poetae lepidiſſimi, Electorum Epigrammatum liber primus; cum Hermanni Buſchii familiariſſima explanatione, in clariſſima Agrippinenſi Acade-*

mia

Digitized by Google

mia impreſſas; Feliciter explicit anno CIↃIↃIX. Sed poſtea deprehendi hanc Editionem diverſam eſſe a Vet. 2. cujus excerpta Ed. Tornaeſianae adſcripſerat Vir doctus. Patet illud ex lectionum diverſitate. vide III. 325. IV. 2. V. 64. & alibi. Neque haec eadem eſt cum illa, quam *veterem* 1. adpello. Manifeſta enim adeſt typorum differentia. Ceterum in margine varia erant ab homine prorſus non indocto adſcripta; litterae tamen ita negligenter exaratae, ut vix dignoſci potuerit, quid ſibi vellent. Hinc pauca tantum ex iis excerpere licuit. Hanc autem Editionem ſervabat Bibliotheca Viri Celeberrimi, Cognatique mei, Henrici Cannegieter, apud Arnhemienſes Eloquentiae & Hiſtoriarum Profeſſoris, Scholarumque Moderatoris vigilantiſſimi. Ex ea nobiſcum communicavit ipſius Filius, Hermannus Cannegieter, juris in Friſiorum Academia Anteceſſor celeberrimus, cujus quidem tanta in me exſiſtunt merita, ut nullam eorum partem non modo referenda, ſed ne cogitanda quidem gratia conſequi poſſim. Addidit & ipſe varias conjecturas, margini Edit. Tornaeſianae adſcriptas, quas Animadverſionibus meis inſertas, B. L. conſpicies. Gratias interim pro hac officioſa erga me voluntate cum Clariſſimo Parenti, tum paternae virtutis & eruditionis heredi Filio, maximas ago.

Tandem huic Editioni non parvum decus addidit, dum inter vivos numerabatur, Thomas Wopkenſius, ſuis in rem litterariam meritis conſpicuus. Eum enim cum adſiduus hortari non deſtitiſſem, ut *Animadverſionibus* iſtis *Criticis*, quas quondam in Miſc. Obſ. Critic. in Auctor. vet. & recent. tom. IV. p. 252. cum publico communicaverat, adderet aliquid aut detraheret, mox ad me Harlinga tranſmiſit *Adverſaria* haec, uti vocavit, *emendatiora*, quae ipſi textui, ut vides, ſubjecta facile pro ineditis adhuc haberi poſſunt. Morem,

rem, quem ſibi in aliis praeſcripſerat, in his quoque ſervavit; ut manum potius emendatricem ſola conjecturarum ope, quam quidem Codicum auctoritate adjutus admovere voluerit. Quid ea in re praeſtiterit, non definio. Sit judicium penes aequum Lectorem. Elegantia certe ex poſterioris aetatis ſcriptoribus ipſum adduxiſſe, nemo benignior judex negabit. Poſtquam autem telam hanc vix pertexerat Wopkenſius, eo abiit, unde negant redire quemquam. Ex ultima tamen voluntate hoc me legato honorare voluit, ut ea, quae in Sulpitium Severum, Tacitum, Lactantium, Boetium, Frontinum, Phaedrum, Valerium Maximum, Ciceronem, Auguſtinum, alioſque conſcripſerat, mei juris fierent, ut deinde meis auſpiciis dias luminis auras adſpicerent, ubi prima adfulgeret occaſio. Illud eo lubentius memoro, ut, ſi quis his ſcriptoribus manum admovere animum induxerit, ex iis talia haurire poſſit, quibus egregie ornarentur. Interim cum viventi Wopkenſio pro hoc in Sedulium amore, & propenſo erga me animo gratias exhibere nequeam; ſinite, beati Viri optimi Manes! ut eas publice nunc vobis reddam. Tu vero mecum, B. L. hoc Parente orbatum opiis, benevola fronte & fauſto faventis animi indice, ut decet, excipe!

His quidem inſtructus copis, Sedulium ornare conatus fui. Non parum tamen lucis praebuerunt, litterarum & ſeculi ſui ornamenta, Caſparus Barthius, Chriſtophorus Cellarius, Cornelius Valerius Vonckius, reliquique, quorum cunctas hic obſervationes ſubjicere ſatius duxi. Vellem integrae Barthii in Sedulium Notae dias luminis auras adſpexiſſent. Promiſit eaſdem Vir eximius, LIV. Adverſ. 6. & alibi. Sed aeternis forte tenebris iiſdem latitandum, quae triſtior eruditis aliquando lucubrationibus ſors. Multum ſine dubio juvare potuerunt Barthium Codices illi, ex quibus

bus varias paſſim lectiones in medium profert. Plures penes ipſum fuiſſe, conſtat aperte ex iis, quae notat ad lib. V. 120. & 204. Verſum quoque ultimum Epigrammatis Aſteriani diverſe variis in locis profert. Igitur iis contenti debuimus eſſe, quae in Adverſariis conſcripſit Vir doctiſſimus. Ea autem, quam fieri potuit, adcuratiſſime congeſſi, locisque ſuis inſerui. Sed non ſolus eſt Barthii Commentarius, qui latet. Latet quoque (ipſum certe oculis perluſtrare numquam mihi contigit) alius Joannis Sopranii Commentarius in Sedulium, quem ex Nicolao Antonio tom. I. Bibl. Hiſpan. p. 599. memorat Fabricius Bibl. Lat. tom. III. p. 306. qui Fabricius ipſe quoque ex ſua penu decus aliquod Sedulio forte conciliaſſet. Ita enim ſuſpicor, cum Partem Poetarum Sacrorum edere, in animo habuerit. vide Cl. Reimari vitam Fabricii p.209. Aratorem ſe luci publicae expoſiturum, ipſe pollicitus eſt Bibl. Lat. tom. I. p. 703. & 706. Eximia ſane fuiſſent, quae in Sedulium contuliſſet adcuratiſſima Fabricii manus, praeſertim cum inſtructus eſſet editione veteri A. CIƆIƆLXXXVIII. in 12°. a Nicolao Heinſio cum MSS. collata. vide Bibl. Lat. tom. III. p. 304. & Catalogum Bibliothecae Fabricianae tom. I. Sect. II. p. 78. Dubius haereo, an in ſua ἐκδόσει hanc Fabricii editionem adhibuerit Cellarius. Equidem Cl. Reimarus in vit. Fab. p. 54. Cellarium ſcribit eamdem, cum Pulmanni Editione cum MS. Cantabrigienſi collatam, a Fabricio accepiſſe. Nullam tamen Fabricii mentionem injecit in praefatione Cellarius, ſed ea ſe accepiſſe gratus memorat ex Chriſt. Daumii Bibliotheca, ope Adami Rechenbergii. Ceterum de Sedulio cogitavit quoque Daumius, qui corpus Poetarum Chriſtianorum emendatius in lucem ſeſe emiſſurum promiſit. vide Heinſii Epiſtolam ad eumdem 87. tom. V. Syll. Burmann. adde & ibid. Epiſt. 92. qui ſine

Digitized by Google

dubio de poſterioris aevi poetis egregia conferre potuiſſet, licet vir majoris diligentiae ac doctrinae, quam judicii videatur Cl. Withofio Diſſ. de vero Diſtich. Caton. auctore p. 561. His vero omnibus, quae temporum & fati nobis iniquitas negavit, cum uti non potuerimus, adhibenda fuerunt illa, quae benignior fortuna adſervaverat. Inter ea & fuerunt eorum Scholia, quos recenſet Fabricius Comment. ad Poet. Chriſt. p. 106. Cunctis autem, quas ſupra dixi, Eruditorum Obſervationibus addidi Notas Viri eruditiſſimi, Joannis Friderici Gruneri; non tamen integras, ne forte iſti aliquid Editioni detrahere velle viderer, quae, inter Sedulianas noviſſima, prodiit Lipſiae anno CIↃIↃCCXLVII. Aliter rem peragere non potui. Plurimae namque Obſervationes neceſſario erant adjiciendae, quia eximiam Poetae ucem adfunderent, vel etiam mentionem injicerent eorum, quae in ſuis ſcriptis alibi tentaverant Eruditi in Sedulio emaculando. Neque hoc inſtitutum aegre laturum ſpero Virum Eruditiſſimum. Invidiam ſaltem deprecor. Has omnes, quas dixi, praeeuntes excipiunt meae animadverſiones. In iis quid praeſtiterim, aequis rerum arbitris dijudicandum relinquo. Diligentiae ſaltem laudem in me redundaturam mihi perſuadeo, quod variarum Edd. lectiones ſtudioſius & adcurate conquiſiverim, ex iis praecipue, quae prioribus nondum Editoribus viſae fuerunt. Equidem nonnullarum Edd. varietates ipſi textui in ſua editione ſubjecit Cl. Grunerus. Plures tamen ipſe conſului, quas cunctas non hic enumero. Tantum, B. L. ne erres, aut ſcrupulus Tibi ſedeat, monendum, inter eas fuiſſe *Tornaeſianas tres*, apud Joannem Tornaeſium, Typographum Lugdunenſem regium, excuſas. *prima* erat anni CIↃIↃLIII. *ſecunda*, quam & Grunerus vidit, A. CIↃIↃLXVI. *tertia*, A. CIↃIↃLXXXVIII. eaque cum Bibliotheca Patrum

trum Maxima, quae Lugduni prodiit, eaſdem ubique fere lectiones ſervat. Has vero tres ſuis numeris diſtinxi ſingulas. De reliquis editionibus veteribus, Grunero non viſis, antea jam dixi. Conſului praeterea Georgii Fabricii Commentarium in Poetas Chriſtianos; conſului quoque ipſius editionem, quam cum editione Bibliothecae Patrum Pariſienſi ex Antonii Nebriſſenſis ἐκδόσει expreſſam videri, ſcribit Koenigius ad Juvencum III. 341. vide Fabricii Bibl. Lat. tom. III p. 304. in notis. Ille tamen Chemnicenſis Fabricius ipſa ſaepius poetarum verba pro lubitu inmutare non dubitavit. Quid ſibi aliquando permiſerit, vel ex unico loco Incerti Auctoris, quem Lactantium nonnulli arbitrantur, de paſſione Domini vſ. 50. docui ad lib. I. 249. & V. 188. iſtius loci mentionem injiciens Joannes Alb. Fabricius Bibl. Lat. tom. III. p. 709. recte addit: *Sane praeſtitiſſet, G. Fabricium, Virum alioquin de univerſa, ſacra praeſertim, antiquitate non male meritum, paſſim tum hic, tum alibi non ita fuiſſe in alienis operibus, quae edebat, ingenioſum.* Permiſit ſibi uno & altero loco, quod non debebat, judice Daumio ad Heinſium Epiſt. 223. tom. V. Syll. Burm. Idem quoque egit in Sedulio, tranſpoſitis plerumque verbis, ſi metri leges aliquid damni paterentur, quae ipſius tranſpoſitiones, licet in Codd. neutiquam fundatae, tamen a poſterioribus avide ſunt interdum receptae. Saepius illud in tranſpoſita voce *jugis* obſervavi. vide ad lib. I. 18. II. 255. III. 202. in ſubſtitutis aliis vocabulis, ad lib. I. 274. III. 12. 80. 285. licet in quibuſdam Fabricius certiſſime habuerit praeeuntes, quos ſecutus eſt. Hinc fruſtra inmutatio interdum ipſi adſcripta, quae in antiquioribus poſtea fuit inventa. vide ad lib. I. 268. Praeterea Proſam cum ipſo hoc carmine diligentius contuli; ex ea enim egregie inluſtrari atque emendari poteſt Se-

dulius. Facem illa in dubiis potiſſimum lectionibus praeferebat, adeo ut de ipſa Poetae manu certiores eſſe poſſemus. In omnibus tamen iſtius Proſae verbis religioſe inhaerendum nequaquam exiſtimo. Magis Poëtice in carmine locutus fuit Sedulius, quae elegantiae minime ſunt poſtponendae horridiori Proſae ſtilo. Neque ad verbum omnia in Proſa Noſter exhibuit. Interdum latiori, breviori interdum oratione uſus eſt. Idem opinatus eſt Wopkenſius in litteris ad me datis: *Nec tamen*, inquit, *Proſae huic tantum tribuo, ut illius auctoritate emendationes meas ſaepenumero ſpongia damnaverim, quippe quam Poematis ſenſibus non ſemper ſatis exacte adhaerere, & aliquando etiam corruptae ſcripturae conformatam eſſe, mihi certo perſuadeam.* Illud tamen ſtatuo, pauca tantum in ipſo carmine ſupereſſe, de quibus difficilius ex Proſa poſſet definiri, quid verum ſit. Interim teſtimonia de Sedulio, quae ſuae editioni praefixerat Cellarius, neque ipſe neglexi; addidi quoque dedicationem & praefationem editionis Cellarianae. Illis enim continebantur plura, quae ad inluſtrationem eorum egregie ſpectabant, de quibus in his prolegomenis fuſius diſceptavi. Adjeci quoque indicem vocum illarum, quae in obſervationibus fuerunt inluſtratae. De ceteris, quae contuli, quid ſit ſentiendum, conſtituat aequus Lector; qui tamen, ubi a nonnullis diſſentire neceſſe mihi fuerit, illud, velim, non adſcribat ineptae diſſentiendi libidini, ſed ſoli magis veritatis amori. Erroribus tenuior adhuc & litteris parum aetas inbuta dabit veniam. Cum vero diutius Typothetarum manus exercuerit haec editio, leguntur alicubi in prioribus, quae nunc omiſſa vel aliter tractata mallem. Sed ea eſt hujus aetatis indoles, ut juvenes talia plerumque ſcribamus, quae provectioris aetatis damnat judicium. Si quis invidia ſtimulatus haec obtrectare maluerit, habeat ille ſuum ſibi, quo fruatur, genium; livo-

livoris enim veneno pectus inbutum candidioribus infeſtum eſſe ſolet.

Atque haec tecum B. L. communicanda habui. Benevola ceterum fronte, hoc ſtudiorum meorum ſpecimen excipe. Mordacem mihi Zoilum hoc in opere non defuturum arbitror, qui eumdem in levioribus toties expertus fui; ſed caveat, ne virus iſtud, quod evomit, in caput uſque ſuum tandem redeat. Tu modo, quicumque juſtus rerum arbiter ſedeas, ſi quid meruerim, fave; meque, in hoc adoleſcentiae flore, ad majora quaevis facinora, ſtimulet favor ille tuus & benevolentia. Vale. *Dab. Franequerae Kal. Novemb.* CIↃIↃCCLIX.

TESTI-

Digitized by Google

TESTIMONIA

VETERUM ET RECENTIORUM DE SEDULIO.

I. TURCIUS RUFIUS ASTERIUS, Vir Conſularis, aequalis Sedulii, epigrammate ad Macedonium. (1)

Per quam [gratiam] *juſtus ait talia Sedulius.*

II. GELASIUS Papa Diſtinctione XV. cap. III. Sect. 25.

Venerabilis Viri Sedulii Paſchale Opus, quod heroicis deſcripſit verſibus, inſigni laude proferimus.

III. AURELIUS CASSIODORUS de Inſtitutione Divinarum Litterarum cap. XXVII.

Opus quidem neceſſarium, ſed conſiderata difficultate perarduum, in duobus libris comprehendere velle divinarum & humanarum fontes copioſiſſimos litterarum. Ubi Sedulii verſus illi [lib. I. 333.] *dicendi ſunt:*

Grandia poſco quidem; ſed tu dare grandia noſti;
Quem magis offendit, quisquis ſperando tepeſcit.

IV. VENANTIUS HONORIUS FORTUNATUS Lib. VIII. Carm. 1.

Quod tonat Ambroſius, Hieronymus atque coruſcat,
Sive Auguſtinus fonte fluente rigat;
Sedulius dulcis, quod Oroſius edit acutus,
Regula Caeſarii linea nata ſibi eſt.

V. IDEM Vita S. Martini lib. I. vſ. 15.

Primus enim, docili diſtinguens ordine carmen,
Majeſtatis opus metri canit arte Juvencus:
Hinc quoque conſpicui radiavit lingua Seduli.

VI. ISIDORUS Hiſpalenſis de Scriptoribus Eccleſiaſticis.

Sedu-

(1) Integrum Turcii Epigramma vide infra pag. 10. [18.] CELLAR.

Sedulius Presbyter edidit tres (2) libros dactylico heroico metro compoſitos, quorum primus ſigna & virtutes veteris Teſtamenti potentiſſime reſonat: reliqui vero geſtorum Chriſti ſacramenta & miracula intonant.

VII. IDEM Originum lib. XX. cap. IV.

Arretina vaſa ex Arretio, municipio Italiae, dicuntur, ubi fiunt; ſunt enim rubra: de quibus Sedulius [Prologo v. 16.]

Rubra quod adpoſitum teſta miniſtrat olus.

VIII. BEDA Sacerdos libro de Metrica ratione.

Auctoritate contemnitur regula Grammaticorum: ut Sedulius in clauſula carminis [hymni 1.] *quum dixiſſet:*

Gloria magna Patri, ſemper tibi gloria Nate.

Subdidit: Cum Sancto Spiritu, gloria magna Patri.

Spiritus enim primam ſyllabam habet longam. Sed Poeta, ut gloriam ſanctae & individuae Trinitatis clara voce decantaret, neglexit regulam grammaticae diſpoſitionis. Idem ipſe in Carmine Paſchali [lib. I. v. 305.]

Sic ait ipſe docens, Ego in patre & Pater in me eſt.

Idem in eodem opere [lib. V. verſ. 8.]

Clarifica, dixit, nomen, cujus magnaque caelo.

IX. PLACIDUS LACTANTIUS, Papinii Statii Scholiaſtes, ad Thebaid. VIII. 286.

Achaemenius patrium eſt, id eſt Chaldaea, vocata ita a quodam crudelisſimo rege, de quo in Sedulio legitur [lib. I. verſ. 184.]

Cujus Achaemeniam (3) rabiemque accenderat ira
Plus fornace ſua.

X. THEODULFUS Aurelianenſis Episcopus lib. IV. Carm. 1.

Cura decens patrum nec erat poſtrema priorum,
Quorum ſunt ſubter nomina ſcripta, vide:

Sedu-

(2) Vide de hoc numero, quae ad Sedulii epiſtolam pag. 9. [15.] notavimus. IDEM.

(3) Noſtri codices, *rabies accenderat iram.* CELLAR.

Sedulius, Rutilus, Paulinus, Arator, Avitus,
Et Fortunatus, tuque, Juvence tonans,
Diverſosque potens prudenter promere plura,
Metro, o Prudenti, noſter & ipſe parens.

XI. SIGEBERTUS Gemblacenſis de Scriptoribus Eccleſiaſticis:

Sedulius Epiſcopus ad Macedonium Presbyterum ſcripſit libros de miraculis veteris & novi Teſtamenti, quos poſtea ſub metrica lege redactas praetitulavit Paſchale Carmen. Reparavit enim dactylico carmine omnia Domini opera. Claruit tempore Conſtantis & Conſtantii, filiorum primi Conſtantini Imperatoris. (4)

XII. JOANNES TRITHEMIUS de Scriptoribus Eccleſiae:

Sedulius Presbyter, natione Scotus, Hildeberti Scotorum Archiepiscopi, ab ineunte aetate diſcipulus, Vir in divinis ſcripturis exercitatus, & in ſecularibus litteris eruditiſſimus, carmine excellens & proſa, amore diſcendi Scotiam relinquens venit in Franciam, deinde Italiam perluſtravit & Aſiam, poſtremo Achajae finibus excedens in Urbe Roma mirabili doctrina clarus effulſit. Scripſit autem & metro & ſoluta oratione plura opuscula; de quibus ego tantum reperi ſubjecta:

Ad Macedonium Abbatem opus inſigne; juxta ſeriem totius Euangelii, quod praenotavit Carmen Paſchale metrice, lib. IV. Paſchales quicumque dapes

In omnes Epiſtolas Pauli proſaice libri XIV. Antequam Apoſtolica verba. (5)

De miraculis Chriſti lib. I. A ſolis ortus cardine.

Ad Theodoſium Imperatorem lib. I. Romulidum ductor clari.

In majus volumen Priſciani lib. I.

In

(4) Geminus error Sigeberti, & ſolutam orationem prius ſcriptam, quam metricam fuiſſe, quod ſupra, praefatione noſtra, ex prooemio ſolutae refutavimus & ſub Conſtantini filiis vixiſſe, quod ibidem etiam rejectum fuit. IDEM.

(5) Abeſt haec praefatio ab editis. CELLAR.

Digitized by Google

In ſecundam editionem Donati lib. I.
Exhortatorium ad fideles lib. I. Cantemus, Socii, Domino.
Epiſtolas plures ad diverſos lib. I. Sedulius Scotigena.
De miraculis Chriſti Proſaice lib. II. (6)

Alia quoque nonnulla edidit, quae ad notitiam meam non venerunt. Hic tandem, ut Sigebertus ſcribit, Episcopus ordinatus fuit, ſed Eccleſiam, vel urbem ubi, non exprimit. Claruit ſub Theodoſio [Juniore] *anno Domini CCCCXXX.*

XIII. In codice Sedulii 10 annorum Britannico, adſcriptum eſt, Uſſerio teſte de Brit. Eccleſ. primordiis c. XVI.

Sedulius verſificus primo laicus in Italia philoſophiam didicit; poſtea cum aliis conſociis heroicum metrum, Macedonio conſulente, didicit. In Achaja libros conſcripſit tempore Theodoſii & Valentiniani.

XIV. CASPAR BARTHIUS Adverſ. lib. X. cap. IX.

Inter Chriſtianos Poetas Virgilianam phraſin nemo magis comiter ſervavit, quoad ejus per rerum alienitatem, ſeculique alterationem fieri potuit, quam Sedulius, optimi ingenii inter eorum pleroſque, licet naevos etiam habeat, non tam quidem ſuos quam ſeculi.

XV. GERH. JOANNES VOSSIUS de Poetis Latinis.

Coelius Sedulius, Presbyter Scotus ſub Theodoſio juniore vixit, ut recte eſt apud Trithemium. Fallitur Sigebertus, quum toto pene ſeculo antiquiorem facit. Cetera librorum, quos reliquit, enarrationem habent.

XVI. OLAUS BORRICHIUS de Poetis Latinis.

Coelius Sedulius Preſbyter, natione Scotus, inſcripſit epos ſuum De opere Paſchali, hoc eſt, de miraculis Salvatoris. Reliquit & hymnos duos eccleſiae adhuc familiares, alterum de Natalibus Chriſti, de ejusdem Epiphania alterum. Dictio ejus facilis, ingenioſa, numeroſa, perſpicua, ſic ſatis munda,

(6) Jam quinque ſunt in Patrum Bibliotheca. Ergo aut mendum in numero eſt, aut olim alia fuit diſtributio operis. CELLAR.

Digitized by Google

munda, ſi excipias proſodica quaedam delicta; & inprimis Chriſtianae pietatis commendatrix.

XVII. JACOBUS SIRMONDUS ad Ennodii lib. I. Epiſt. XXIV. de aetate Coelii Sedulii. (7)

Non minore, mea quidem ſententia, in errore verſantur, qui Turcium Rufium Aſterium V. C. & ipſum Conſulem ordinarium atque Patricium, qui Sedulii Poetae verſus poſt ejus mortem ex ejus ſcriniis collectos recenſuiſſe dicitur; cum Aſturio, Praeſidii collega, confundunt; quum ad illum Aſterium haec pertinere videantur, qui Conſul fuit cum Protogene anno CCCCXLIX. tum quia haec illi nomina potius congruunt, tum quia id tempus cum Sedulii obitu cohaeret; quem ex integris Gennadii exemplaribus Theodoſio Juniore; cui opus ſuum dedicavit & Valentiniano regnantibus vita defunctum didicimus. Denique omnem dubitationem adimit ipſius Aſterii epigramma, quod in codice Remenſi poſt epiſtolam Sedulii ad eumdem ipſum Macedonium ſcriptum legitur his verbis: (8)

Sume, ſacer meritis, veracia dicta Poetae, cetera. (9)

(7) His illuſtrantur, quae Praefatione de aetate diximus. CELLAR.

(8) Epigramma infra pag. 10. [18.] videbis. CELLAR.

(9) Sunt clariſſimi viri, etiam venerabilis Auctor Hiſt. Litter. Scriptorum Eccleſiaſticorum, qui ab Aratore quoque Sedulium laudatum referant. quod nec in Actibus Apoſtolicis, neque ad Parthenium epiſtola reperio, quamvis neutrubi occaſio deeſſet. Credo, ex Aldi relatione eſſe, qui Chriſtianorum Poetarum editione CIↃIↃII. *Arator*, inquit, *contuliſſe ſe ad ſcribendos Actus Apoſtolorum idcirco verſibus dicitur, quod feciſſe idem in Euangelio Juvencum ac Sedulium vidiſſet. Id vero in eo Aratore licet videre, qui Venetiis & in D. Georgii cognomento Majoris, & Deiparae ſemper Virginis in Hortis bibliotheca alligatus eſt.* CELLAR. Plura hic potuiſſem teſtimonia addere; ſed tu vide illa in Praefatione mea. Non ſupprimam tamen tetraſtichum, quod Theod. Pulmannus libris Juvenci, Sedulii & Aratoris praefixit, quodque docta manus in fronte Ed. Fabricii adſcripſerat:

Qui ſtudet heic fragilis ſpatium decurrere vitae,
Quae ſit grata bonis & placitura Deo;
Hos legat, atque animo volvat, factiſque libellos
Exprimat egregiis, ille beatus erit.

COELII

COELII SEDULII
DEDICATIO OPERIS
AD
MACEDONIUM ABBATEM.

1 DOMINO SANCTO AC BEATISSIMO PATRI MACEDONIO PRESBYTERO SEDULIUS IN CHRISTO SALUTEM.

PRiusquam me, venerabilis pater, operis noſtri [2] decurſo volumine cenſeas, & [3] ritu forſan ſeveritatis objurges, utpote qui nulla veteris ſcientiae praerogativa ſuffultus, tam inmenſum

A

1. DOMINO, SANCTO.] In MS. ita inſcriptio concepta eſt: *Domino meo Sancto ac Beatiſſimo Patri Macedonio Presbyt. Sedulius in Chriſto ſalutem.* Abbreviata vox ſine controverſia *presbytero* ſignificat, cum Macedonius iſte tamen in Editis Libris *Abbas* inſcribatur. Barthius lib. XII. Adv. cap. xix. Abeſt a Cl. Almeloveenii Codice *Sancto*. Additur ibi *Macedonio Presbytero*, quem *Abbatem* dicunt alii, quod cum *Patris* vocabulo magis congruit. Cellar. Mire variant Editi. Ald. *venerabili patri*. Col. Maitt. *Macedonio Sedulius*, Fabr. Bibl. Lugd. *Macedonio Abbati*. Rectius tamen *Macedonio Presbytero Sedul.* edidit Grunerus, qui latius de eleganti vocis *Sanctus* uſu conſulendus. Notante Cellario *Abbatis* nomen cum *patre* magis convenit, quod verum, cum adhibeatur de Monachis qui ſenio vitaeque ſanctitate venerationem merentur. Du Freſne Gloſſar. h. v. Neque tamen ideo quid mutandum. Adpoſite *Domino* addit, cum ea vox Epiſcopis & ſanctis viris propria. Savaro ad Sidon. lib. III. Epiſt. 11. Praeſertim eſt inter honoris nomina, & in adlocutionibus inſcriptionibusve praecipuum ſibi locum vindicat. Ex pleno horreo manipulum dedit Muncker. ad Fulgent. lib. I. Mythol. init. Symmachus lib. III. Epiſt. lx. *Nam Dominus & frater meus.* & lib. V. Epiſt. xxxiv. De *Presbyteris* pro more praeclara dabit Le Moyne Var. Sacr. tom. 11. p. 12. ſeqq. Arntz.

2 *Decurſo*

ſum paſchalis pelagus majeſtatis, & viris quoque peritiſſimis formidandum, parva tiro lintre [4] cucurrerim; hujus apud te facti cauſſas [5] expurgem, ut, quum me non audacem fuiſſe probaveris, ſed devotum, in pectoris tui portum blanda tranquillitate recipias: quem, gubernante Deo, laetaberis nulla pertuliſſe naufragia. Quum ſecularibus igitur ſtudiis occupatus, [6] vim impatientis ingenii, quam divinitatis in me providentia generavit

2. *Decurſo.*] Perlecto. CELLAR.

3. *Ritu forſan.*] *Rite forſan ſevereque.* Probo lectionem MS. *& ritu forſan ſeveritatis objurges. Severitatis* habuit etiam MS. Pulmanni, cujus ego manum e tribus quatuor MSStis redemtam e carcere blattarum habeo. BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX. Sic MSS. Barth. & Almelov. Vulgo *rite.* CELLAR. Mox *praerogativa* eſt ſpeciale quoddam privilegium. l. II. ff. de Adminiſtr. Tutor. *Uti praerogativa deductionis.* Voſſ. lib. VIII. de Vitiis Serm. p. 394. Symmach. lib. II. Epiſt. LXXII. & lib. V. Epiſt. LIV. Et illa notio ex Rep. Rom. & centuriis ſuffragium ferentibus praecipue petenda eſt. Manut. ad Cicer. lib. XV. Famil. Epiſt. V. inde *praerogativa ſuffragii* apud Tertullian. Apolog. cap. V. ARNTZ.

4. *Cucurrerim.*] Satis ad Poetarum genium loquitur Sedulius, ut Ovid. lib. I. Faſt. vs. 3.

Excipe pacato, Caeſar Germanice, vultu
Hoc opus, & timidae dirige navis iter.

& Arator praefat. ad Vigil. Pontific. ne plura in re cumulem notiſſima. *Currere* itaque erit navigare. Vorſt. ad Val. Max. lib. I. cap. V. ex. 6. Cort. ad Cicer. XIII. Fam. Epiſt. LXVIII. §. I. Ciofan. ad Ovid. lib. VIII. Met. vs. 3. Cicer. de N. D. lib. III. cap. XXXIV. Graeci dicunt τρέχειν & πλέειν. Staver. ad Nepot. Milt. cap. I. in fin. ita εὐθυδρομεῖν Act. Apoſt. cap. XVI. comm. II. Adde Auctorem Animadv. in Muſaeum cap. XVII. p. 302. ubi tamen non utimur emendatione in loco Ovidii, quam ibi dedit. certe ſi quid emendandum certiorem Eruditiſſimi Marcklandi conjecturam praeferrem omnino. Videant alii.

5. *Expurgem*] Senſus poſtulat *expurgo*, aut *liceat expurgem.* CELLAR. Senſum poſtulare putabat Clar. Chriſt. Cellarius, *expurgo* vel *liceat expurgem.* Equidem facile ferrem *expurgem*, pro age expurgem, niſi cum inſolentior phraſis ſit *expurgare facti cauſſas* pro in excuſationem adferre, praeſtare videretur *exponam* vel *expromam.* Ovid. Metam. IV. 468.

Et exponit cauſſas odiique viaeque.

& Faſtorum III. 725.

Carminis, hujus opus, cauſſas expromere, quare?
Vilis anus populos ad ſua liba vocet.

Wor-

generavit, non utilitati animae, ſed inani vitae dependerem, & [7] litteratoriae ſollertia diſciplinae, luſibus infructuoſi operis, non auctori, [8] deſerviret; tandem miſericors rerum conditor clementius fabricam ſui juris adſpexit, & ſtultos in me mundanae ſapientiae diutius haberi ſenſus indoluit, ac fatuum prudentiae mortalis ingenium caeleſti ſale condivit. Moxque, ut cordis oculos interior caligo deſeruit, per ſentes [9] dumoſi

A 2 ruris

WOPKENS. Cellarius ſenſum poſtulare putabat *expurgo* aut *liceat expurgem.* Sed optime Cl. Wopkenſius *expurgem* valere hic obſervavit *age expurgem.* Male tamen idem Vir doctus rarius eſſe verbum *expurgare* opinatus eſt pro *in expurgationem proferre:* & legendum inde, *exponam* vel *expromam.* Certe contra omnium Librorum fidem nihil hic mutabit, qui hujusmodi loquendi formas iſtorum temporum Scriptoribus ſatis frequentes eſſe cogitaverit. GRUNER.

6. *Vim ingenii, quam.*] Sic MSS. Lipſ. & Almel. Vulgati *quod*, ingenium puta. CELLAR. *Quod* Ald. Col. Fabr. Bibl. Lugd. *Secularia ſtudia* ſunt mundana, profana. Mox in ead. h. Epiſt. *Studiorum ſecularium diſciplina.* infr. lib IV. vſ. 291.

Contemnens culmina ſecli.

ubi plura notabimus.

7. *Litteratoriae.*] Sic Lipſienſis Cod. *litterariae* Almelov. Sed Tertullianus etiam de Idololatria cap. x. *neceſſitatem litteratoriae eruditionis* dixit. CELLAR. Si plures conſentirent, mallem ego Cod. Alm. ſcripturam cum Bibl. Lugd. praeferre. Ita *litterarium munus* dixit Symmach. lib III. Epiſt. LXIX. & lib. IV. Epiſt. XLIX. *litterarius ludus* eſt in l. 1. §. 6. ff. de extraord. cognit. Victor Inluſtr. cap. XXIII. init. *litterarius magiſter* Vopiſc. in Tacit. cap. VI. *Paedagogus litterarius* Idem in Bonoſo cap. XIV. Facile hinc patet fruſtra egiſſe Librarium in Cod. Bibl. Franeq. apud Juſtinum lib. II. cap. VI. §. 6. cum pro *litterae certe ac facundia* ſcriberet *litteratoria quoque facundia* ARNTZ.

8. *Deſerviret.*] Cellarius ediderat: *ſerviret.* Nos conſenſu Edd. vett. Ald. Col Fabr. Bibl. Lugd. adducti *deſerviret* reſcripſimus. GRUNER.

9. *Dumoſi ruris.*] Virgilii felix imitator Sedulius reſpexit ejus verba lib. II. Georg. vſ. 180.

Dumoſis calculus arvis.

& *dumoſa rupes* apud eumdem Ecl. I. vſ. 77. ubi Serv. & Pier. Burm. ad Ovid. Rem. Amor. vſ. 179. *Cordis oculos* eleganter poſuit pro illo mentis acumine, quo omnia nobis obvia intueri quaſi, & recte conſiderare poſſumus. Cicer. Orat. cap. XXIX. *Quod nihil eſt aliud niſi eloquentia ipſa, quam nullis, niſi mentis oculis videre poſſumus.* Quinctil. lib. VIII. Inſtit. Orator. cap. III. p. 701. *Atque ea ſibi Judex, de quibus cognoſcit, narrari credit,* non

Digitized by Google

ruris errantia in herbam florei ceſpitis revolvi veſtigia, totoque niſu melioris arbitrii, cultum inluſtrati pectoris Deo dicavi, non praeſumtione virium ſarcinam tantae molis adripiens, ſed onus Chriſti, quod leve nimis eſt, humili pronus devotione complectens, culpa me ſcilicet arbitratus ſilentii non carere, ſi ſtudioſae mentis officium, quod vanitati detuliſſem, veritati denegarem: quum & divina reverenter adſeri, & humana poſſint honeſte tractari. Angebar rurſus alia animi procella turbati, & aegros [1] anhelitus illa mihi ratio

non exprimi & oculis mentis oſtendi. Rutil. lib II. Itin. vſ. 18.

Et totam pariter cernere mente velit.

ubi Barth. qui eadem fere cumulavit lib. XLVIII. Adverſ. cap. v. Vide & eumdem lib. XIII. cap. I. Pacatus Panegyr. cap. XXXIII. §. 3. *Illosque populos animorum ſubjiciamus oculis.* ubi adde notas Paternas. Pro *florei* Ald. Ed. *floridi*. V. Gruner. ARNTZ.

1. *Anhelitus*] Agnoſcis rurſus Virgilianum illud lib. V. Aen. vſ. 432.

Vaſtos quatit aeger anhelitus artus.

& lib. IX. vſ. 814. ubi tamen in pleriſque *acer anhelitus* legitur, licet & alii *aeger* ſervent. V. pluribus Heinſium d. l.

2. *Qua me noveram*] τὸ *me* non eſt in MS. Recte, ut arbitror. Elegantius enim abeſt, & conciſe loqui affectat Sedulius. BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX.

3. *Inluſtrat.*] *Illuminat* MS. habet, non *illuſtrat*. Pulmanni Cod. *illuſtrarat*, & inde varietatem erroris natam putem. BARTH. ibid. *Inluſtrarat*. Col. *Inluminat* Ald. Parum differt, & cum Grunero potius Gloſſemati illud *inluminat* adſcribo.

4. *Quamquam ipſi*] MS. *quamquam vos ipſi mihi cuncta m.* Majori ſane emphaſi. Et mox *torpor cordis obtunſi*. BARTH lib. XII. Adv. cap. XIX. Neque tamen *obtuſi* muto, licet frequens talis in Codd. occurrat permutatio. Cel. Drakenb ad. Livium lib. V. cap. XVIII. & apud Priſcianum lib. X p. 891. Ed. Putſch. in loco Virgilii ibid. citato, in Cod. quem inſpexi ſervatur *obtuſi*. Tertullian. adv. Marc. cap. II. *Et obtunſis ſenſibus ipſa enormitate curioſitatis.* ubi tamen *obtuſis* quoque malo. V. Junium ad illum loc. Virgil. lib. I. Aen. vſ. 567.

Obtuſa adeo geſtamus pectora Poeni.

Leid. & pr. m. Clerm. *obtunſa*. ita & variatur apud eumdem lib. I. Georg. vſ. 395 & III. vſ. 135. Plaut. Caſin. act. V. ſc. I. vſ. 8. ubi Scalig. Juvencus lib. II. vſ. 200.

Obtuſo comprendere talia ſenſu.

& vſ. 709.

Obtuſae caecantur pectora plebis.

5. *Fomitis*

Digitized by Google

ratio ſaepe commovebat, [2] qua me noveram vel tua, pater beatiſſime, vel aliorum, quos gratia ſimiliter caeleſtis [3] inluſtrat quiddam profeciſſe doctrina. [4] Quamquam ipſi cuncta monſtrantes, aliquem credatis igniculum in me poſſe lucere: ſed torpor cordis obtuſi, tamquam ſilicis per venas, ſcintillam tenuem vix emittit. Et id ipſum parvi [5] fomitis nutrimentum, quod in me potuit doni caeleſtis oleo permanere, nefas eſſe [6] penſabam, muti tenacitate ſilentii cum nullo partiri, ne unius talenti creditam quantitatem, dum nitor cau-

 tius

5. *Fomitis nutrimentum.*] Indicio & hic locus eſſe poterit, quam frequens Virgilii noſter hic Sedulius fuerit imitator, cum & ille lib. I. Aen. vſ. 175. dixerit.

Atque aridae circum
Nutrimenta dedit, rapuitque in fomite flammam.

Nutrimentum eadem in re adhibuit quoque Valer. Max. lib. II. cap. IV. ex. 5. *Contractis levibus, & quae fors obtulerat, nutrimentis pertinaci ſpiritu flammam evomuit.* ubi vide Gud. qui & Virgilii locum occupavit. Tranſlate Ovidius lib. IV. Met. vſ. 492.

Et ignes
Ipſe ſuos nutrit.

Alimenta dixit noſter infr. lib. I. vſ. 112. ubi alia dicemus.

6. *Penſabam*] *Putabam.* Ita corrupit hunc locum voce uſitatiore intruſa Fabricius. MS. & omnes, quas ego habeo, veteres Editiones diſerte *penſabam* habent, quod verbum Sedulio digniſſimum, ſupra his libellis illuſtravimus. Barth. lib. XII. Adv. cap. XIX. Fabricium, ut in plurimis, praeëuntem, ſecure ſecuta eſt Bibl. Lugd. qua ratione non video. Melius ab exſilio priſtinam jam lectionem revocavit Barthius. *Penſare* enim ſequiori ſeculo eſt cogitare. V. eumd. Barth. lib. XXIX. Adv. cap. V. & Du Freſne Gloſſar. h. v. Pro *permanere* Bibl. Lugd. *permanare*. V. magnum Salmaſium ad Solin. p. 297. Neque meliori ratione eadem Bibl. *mutui ſilentii* legit. Ovid. lib. IV. Met. vſ. 433.

Ducit ad infernas per muta ſilentia ſedes.

& lib. X. vſ. 53.

Carpitur acclivus per muta ſilentia trames.

Tibull. lib. IV. Carm. I. vſ. 129.

Cum largita tuis ſunt muta ſilentia votis.

ut recte Eleg. Broukhuſ. emendavit. V. Burm. ad Lucan. lib. V. vſ. 218. ad Ovid. lib. II. Met. vſ. 66. Sic apud Catullum Carm. LXVI. vſ. 223. pro *multas querelas* Heinſius in Adverſar. p. 646. maluit *mutas*. Pari modo ac Noſter, locutus eſt Lucret. lib. IV. vſ. 587.

Adfirmant volgo taciturna ſilentia rumpi.

Annot.

1. Ma.

tius custodire, culpa defoſſae pecuniae non carerem. Invidiae ſiquidem [1] maculam de ſeſe non abluit, qui alteri conferre denegat, quod quum dederit, non amittet. Inter diverſas tamen anxiae trepidationis ambages, ad jaciendum hujus operis fundamentum [2] ob hoc maxime provocatus acceſſi, ut alios exhortationibus veritatis ad frugem bonae meſſis invitans, ſi quando infirmitatis humanae [3] vitiis forſitan laceſſitus inpugner, verbis propriae

1. *Maculam.*] Pari ſenſu *eluere maculam* dixit Cicero pro Sextio cap. XXIX. V. infr. ad lib. II. vſ. 34. Mox *amittit* Bibl. Lugd. quod Grunero placuit.

2. *Ob hoc.*] *Hoc maxime.* MS. vocula auctius *ab hoc.* Nec improbo. BARTH. lib. XII. Adverſ. cap. XIX. Particulam *ob* non agnoſcunt Fabric. & Bibl. Lugd. quam vocem quamvis ab optimis ſcriptoribus interdum omitti non ignorem. V. Voſſ. de Conſtruct. cap. XLIII. p. m. 153. hic tamen nihil muto. GRUNER. Recte. Frontin. lib. III. Strateg. cap. VIII. n. 3. in fin. *Et ob hoc in fugam dilapſi.* ubi ſimilis eſt variatio V. V.D Pric. ad Apulej. p. 580.

3. *Vitiis forſitan.*] *Neceſſitate forſitan.* Probo MS. qui duo verba incluſa parentheſi omittit. Gloſſae enim ſunt hominis culpam Sancto Viro amoventis, ſed citra ipſius voluntatem. τὸ *neceſſitate* quidem etiam a Pulmanni membranis abfuit, & in veteribus Editis etiam nullum apparet. BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX. *Neceſſitate forſitan* Col. Fabr. Bibl. Lugd. ſine ulla rationis ſpecie.

4. *Metuam.*] Lego *me tuear.* Hoc enim ſenſui Auctoris, & verbo *impugner* optime reſpondet: & hoc probabile. BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX. *Me tuear.* Barthius ita ingenio vel codice confiſus emendaverat, bene, ut nobis videtur. Scripti noſtri & excuſi *metuam.* CELLAR. Certe cauſſa nulla fuit, quam ob rem Barthius contra omnium Librorum conſenſum *me tuear* reſcribendum eſſe affirmaret: quae quidem Viri Docti conjectura adeo placuerat Cellario, ut inter ipſa Sedulii verba recipere illam nullus dubitaverit. Plane nihil mutari debet. Dicit noſter ſe vel ideo compoſuiſſe opus hoc, ut humana infirmitate laceſſitus propriae diſputationis verbis admoneatur, & ita eo magis ſibi a peccatis caveat. Hanc eſſe Sedulii mentem ex inſequentibus palam fit, *&* *qui furta prohibui, fur videri verear.* Igitur revocavimus veterem lectionem ab exilio. GRUNER. Et nos cum Viro Erud. ſine ulla haeſitatione revocamus. Pertinet huc illud Catonis in Diſtichis.

Turpe eſt doctori, cum culpa redarguat ipſum.

Tale quid innuiſſe hic noſtrum inſpicienti ſatis patet. Gratulamur ſane

propriae diſputationis admonitus [4] metuam: & qui furta prohibui, fur videri verear, & qui rectae ſoliditatis iter oſtendi, proclivioris lubrici periculoſa ſectari, & [5] clypeo dominicae protectionis armatus inimicae jaculationis tela facili repulſione contemnam. Cur autem metrica voluerim haec ratione componere, breviter expedire non differam. Raro, pater optime, ſicut [6] veſtra quoque peritia lectionis adſiduitate cognoſcit, divinae

ſane Sedulio reſtitutum priſtinum nitorem. *Iter*, quod ſequitur, eſt methodus, norma Plin. lib. IV Epiſt. IX. §. 7. *Quod iter defenſionis ingrederer.* Juvenal. Sat. VII. vſ. 172.

Vitae diverſum iter ingredietur.

ubi Grang. cum Cort. ad Ciceron. lib. XV. Fam. Epiſt. V. §. 5. Ita *via* pariter & Graecorum ὁδὸς. V. notata infr. ad lib. I. vſ. 266.

5. *Clypeo.*] Ponitur h. l. pro praeſidio & quavis eminentiori tutela: Cl. Drakenb. ad Sil. lib. XVI. vſ. 68. Barth. ad Claud. lib I in Ruſin. vſ. 265. & IV. Conſ. Honor. vſ. 434. Incert. Auctor de paſſion. Dom. vſ. 62.

Eruntque
Hoſtis in inſidias clypei.

& ſaepiſſime apud hos ſcriptores illud loquendi genus ex S. L. petitum reperire datur. II. Samuel. cap. XXII. comm. 3. Proverb. cap. XXX. §. 5. Pſalm CXLIV. §. 2. Tali ſenſu *murus*, docente Drakenb. d. l. ex Graecia & Latio alia profert Erud. Waſſe ad Salluſt. Catil. cap. LXI. Interdum neutro genere occurrit *clypeum*. V. Barth. lib. XI. Adverſ. cap. IX. Delr. ad Senec. Theb. vſ. 470. Drakenb. ad Liv. lib. I. cap XLIII. Apud poetas id non obtinere contendit Manut. ad Cicer. lib V. Fam. Epiſt. XII. Attamen Virgilius lib. IX. Aen. vſ. 709.

Et clypeum ſuperintonat ingens.

ubi Serv. & Pierius. ARNTZ.

6. *Veſtra quoque*] *Tua quoque - - - - cognoſcit, divinae munera pietatis.* Cur non malimus ſequi vetuſtiſſimas membranas, quam interpolationem Fabricii? Leguntur *Sicut veſtra quoque p. l. adſiduitate cognovit, divinae munera poteſtatis.* Sane *peritia cognoviſſe*, quam *cognoſcere* aptius eſſe, nemo non domini ſuae videt. BARTH. lib. XII. Adverſ. cap. XIX. Quum Noſter hac in Epiſtola numero ſingulari uti ſemper ſoleat, hic etiam ex Edd. Vett. Ald. Fabric. & Bibl. Lugd. reſcripſimus *tua*, pro quo Cellarius *veſtra* ediderat, quod praeter Col. & Maitt. nullae agnoſcunt, quas conſuluimus Edd. Vett. Mox ex iisdem Libris repoſuimus *cognoſcit* ſ. pro quo Cellarius cum Barthio reſcripſerat *cognovit*, praeter neceſſitatem, & contra Libros Vett. GRUNER. Nil tamen mutare ſatius videtur, praeſertim cum ſatis laudandae notae Codex apud Barth. contrarium Gruneri ſententiae ſuadeat.

Digitized by Google

divinae munera pietatis ſtilo quisquam hujus modulationis aptavit, & multi ſunt, quos ſtudiorum ſecularium diſciplina per poeticas magis delicias & carminum voluptates oblectat. Hi quidquid rhetoricae facundiae perlegunt, negligentius adſequuntur, quoniam illud haud diligunt: quod autem verſuum viderint blandimento mellitum, tanta cordis aviditate ſuſcipiunt, ut in alta memoria ſaepius hoc iterando conſtituant & reponant. Horum itaque mores non repudiandos aeſtimo, ſed pro inſita conſuetudine vel natura tractandos, ut quisque ſuo magis ingenio [1] [voluntarius] adqui-

deat. Et ipſe Sedulius in Epiſt. ad Macod. ante Opus paſchale in proſa, ita loqui amat. *Praecepiſti*, inquit, *reverende mi* Domine, *paſchalis Carminis textum, quod officio purae devotionis ſimpliciter exſecutus*, vobis *obtuli* &c. & alii ita loquuntur. Non dubitamus tamen eodem cum Grunero reſcribere: *cognoſcit*, *d. m. pietatis* ut variae ſervant Edd. & optime vox *pietas* hic convenit, de cujus notione alibi agendi locus erit commodior. V. interim quae adtulit Gruner. *Expedire* vero eſt exponere. Terent. Eun. act. IV. ſc. IV. vſ. 27.

Agedum hoc mihi expedi

Mel. lib. I. prooem. *Quo ſingulae modo ſint, atque habitentur expediam.*

1. *Voluntarius.*] Abeſt ab Almel. membranis, & videtur verborum *ſuo ingenio* interpretamentum eſſe. CELLAR. Ignorat quoque Ed. Ald. ut videtur bene. Forte ante oculos habuit Sedulius illud Propertii lib. III. El. VII. vſ. 20.

Naturae ſequimur ſemina quiſque ſuae.

Pro *repudiandos aeſtimo* Ald. Ed. repoſuit r. *exiſtimo*. ſed fruſtra. *Aeſtimare* enim & pro exiſtimare poſitum apud alios reperies. Symmach. lib. V. Epiſt. XXXV *Nec tibi, ut aeſtimo, militiae ſtipendiis adfluentis; amicorum conventus operoſus eſt.* & lib. VII. Epiſt. LXXVII. init. *Sube eſſe aliquas ſilentio meo cauſſas ſponte aeſtimare potuiſtis.* Martial. lib. XI. Epigr. I.

Ecquid te ſatis aeſtimas beatum.

Forte hinc nihil mutandum apud Quinctil. lib. V. Inſt. Orator. cap. X. p. 404. Ed. Burm. *Ex praeteritis enim aeſtimari ſolent praeſentia.* ubi alii *exiſtimari*. Qui tamen frequens eſt in MSS Librariorum error. V. D. ad Quinctil. lib. VIII. Inſt. Orator. cap. IV. Notae patern. ad Aur. Vict. Caeſ. cap. XXVIII. §. 5. ad Plin. Paneg. cap. XXXVIII. §. 4. & LXXX. §. 2. ad Pacat. cap. XXVII. §. 3. Cicero de Orator. lib. II. cap. XX *Omnino que in hoc omnis eſt error, quod aeſtimant artificium eſſe hoc quoddam non diſſimile ceterorum.* ita Cod. Bibl. Trajectin. Vulgati habent *exiſtimant.* & lib. cod.

quiratur Deo. Nec differt, qua quis occaſione imbuatur ad fidem, dum tamen libertatis viam ingreſſus, non repetat iniquae ſervitutis laqueos, quibus antea fuerat irretitus. Hae ſunt, patet egregie, operis noſtri cauſſae, non ſupervacuae, ſicut didiciſti, ſed commodae; quae ſi probabili ratione non diſplicent, benignitatis tuae [2] donentur favore, quo paullulum ab ſcripturis celſioribus vacans, humilioribus te quoque libenter impertias. Non ſemper aquila ſuper nubes elevata pervolitat; ſed etiam remiſſioribus aliquando pennis deſcendit ad terram. Saepe [3] belliger miles armis,

quibus

eod. cap. xxviii. *Vos quoque hoc idem exiſtimatis.* Cod. Traj. *aeſtimaris.* Talem permutationem in alio apud eumdem reperi Codice in Orat. pro Ligar. cap. v. *Ita me hercle aeſtimo*, non ut vulgati, *exiſtimo*. Inſpice V. D. ad Nepot. Caton. cap. i. §. 2. Waſſ. ad Salluſt. Catil. cap. ii. in fin. Cort. ad eumd. Catil. cap xxxi. §. 7. Jug. cap. cx. §. 5. ad Plinium lib. VIII Epiſt. xxi. §. 1. & hinc non ſpernenda forte ex MS. Schefferi lectio apud Juſtinum lib. III. cap. vii. §. 4. *Supervacuam pugnam aeſtimantes.* Adde V. D. ad Sueton. Neron cap. liii. in fin. Scheff. ad Curt. lib. III. cap. vi. §. 5. & lib. IV. cap. xii. §. 21. Muncker. ad Fulgent. lib III Mythol. Prolog. & not. ad Cicer. lib. IV. Fam. Epiſt. v. Sed ſuperſedeo. ARNTZ.

2. *Donentur.*] Bibl. Lugd. *donentur*, ſine cauſſa. Quod ſequitur *ab ſcripturis* non caret exemplo. Sic *ab ſui* Plaut. Moſtell. arg. vſ. ii. V. Schulting. ad Senec. lib III. Controv. p. 260. Cort. ad Salluſt. Catil. cap. x. §. 1. Davies. ad Hirt. B. Afric. cap. xxv. §. 4. Arntzen. ad Vict. Epit. cap. xxiv. §. 4. Idem quoque in aliis conſonantibus obtinet. Ne plura cumulem inſpice V D. ad Plin. lib. X. Epiſt. xci. § 1. Waſſ. Ind. ad Sall. h. v. Cl. Drakenb. ad Liv. lib. III. cap. xxix. § 8. Not. Patern. ad Aurel. Vict. Inluſtr cap. xxv. in fin.

3. *Belliger.*] Cellarius inſerta voce edidit *ſaepe etiam belliger miles.* Sed delevimus illud *etiam* fide Edd. Vett. Ald. Col. Fabr. & Bibl. Lugd. ex antecedentibus *ſed etiam remiſſioribus* &c. ſolemni Librariorum lapſu ortum. GRUNER. Neque ego Gruneri ſententiae reſiſto. *Delectatur etiam ludere* in ſeqq. habent Edd Fabr. Ald. Bibl. Lugd. Poſſet ſubſtitui *delect. & etiam ludere.* Vell. lib. II cap. cxvi. § 1. *Nam & etiam vir* quo tamen loco mire fluctuant Eruditi, quos ibid. conſulas cum Heinſio Epiſt. ad Graevium tom. iv. Syll. Burm. p. 373. atque ita forte defendi poſſet lectio Cod. penes me apud Cicer. pro Ligar. cap viii. *Si tibi ea res grata fuiſſet, & eſſet etiam probata.*

Neque

quibus adſuetus eſt dimicare, delectatur & ludere. At forſitan, ut ab hac te moleſtia perlegendi carminis, in occultis abducas, talibus me blandae orationis vocibus adloqueris. Cur, [1] inquies, adfabilis amice, quem gratia purae dilectionis amplector, dum me profuſius niteris venerari prae ceteris, & [2] fidos propoſiti ſedulitate amicos ſectaris, alios tamquam neglectos offendis, qui quum ſint doctrina non inpares, & una mecum ſoleant religioſae fidei ſocietate conjungi; me potiſſimum ac ſolum eligas vel ſecernas, cui devotionis tuae dicta committas. Habes antiſtitem plenum

Neque tamen h. l. quid muto. Et enim valet *etiam* ut ſaepius. V not. Patern ad Plin Pan. cap. LXXXIV. §. 8 Porro Voſſius Inſtit. Orat. lib. V. p m. 324. mavult: *adſuetus eſt laedere, delectatur & ludere*, ut per παρανομασίαν Rhetorum *laedere* τῷ *ludere* opponeretur. Fateor huic ſcripturae pondus addere poſſet locus Martialis a Viro Cl. jam occupatus lib. I. Epigr. XV.

Sed dum ludit aper, laedere novit aper

& praeterea harum frequens vocum in Codd. permutatio juvare nonnihil videtur. Conf. Burm. ad Ovid. lib. III. Amor El. III. vſ 4. & 20. Broukh ad Tibull. lib. I. El. V. vſ. 57. Gronov. ad Heinſ Epiſt. IV. tom. III. Syll. Burm. p. 6. Neque tamen quid muto. Cicer. de Orator. lib II. cap. XX. *Sed videant, quid velint, ad ludendumne, an ad pugnandum arma ſint ſumturi* Tibull. lib. I. El. IV. vſ. 45.

Si volet arma levi tentabis ludere dextra

Ovid lib. IV. Triſt. El. I. vſ. 72.

Aſpera militiae juvenis certamina fugi,

Non niſi luſura movimus arma manu.

& aliis in locis. ARNTZ.

1. *Inquiens.*] *Inquies* repoſuimus ex Edd. Col. Fabr, Bibl. Lugd. poſtulante hoc ipſa orationis ſerie. Praeceſſit enim *alloqueris* Olim legebatur *inquiens.* GRUNER De hoc loquendi more conf. not. Patern. ad Vict. Inluſtr. cap LXXIII. §. 7. *Adſabilis* eſt placidus, comis. Petron. Satyr. cap. LXI. init. *Delectatus adfabilitate amici.* & quae notavit colendus mihi Patruus O. Arntzenius ad Caton. Brev. Sentent. XIX. ARNTZ.

2. *Fidos.*] Ed. Ald. *& fidi propoſiti ſedulitate ſectaris*, omiſſa voce *amicos*, quam etiam Bibl. Lugd. ignorat. Ed. Fabr. *& fidi propoſiti ſedulitate ſectaris* Fortaſſe ita totus locus conſtituendus: *Dum me profuſius niteris venerari prae caeteris, & fidi propoſiti ſedulitate ſectaris, alios tanquam neglectos offendis.* Certe τὸ *amicos* ab aliena manu additum videtur GRUNER. Aptiſſima videtur Gruneri conjectura, vellem Edd. conſentirent. Certi tamen quid non audeo conſtituere.

3. *Tirocinio.*]

plenum reverentiae ſacerdotalis Urſinum, qui ab aetatis primaevae [3] tirocinio regis aeterni caſtra non deſerens, vixit inter barbaros pius, inter bella pacatus. Accepit teſtimonium beati jam meriti, & euangelicae [4] ſacramentum doctrinae. Legimus enim: Beati pacifici, quoniam ipſi filii Dei vocabuntur. Habes Laurentium difficili comparatione presbyterum, qui ſubſtantiam ſui patrimonii ſic amavit, ut eccleſiis & egenis univerſa diſtribuens, tanti [5] cenſus effuſione nihil perderet: ſapientia pervigil, lenitate placabilis, quo & ſerpentis aſtutiam cum lege cuſtodiat, & [6] columbae

3. *Tirocinio.*] Auctor Declam. in Salluſt. cap. v. *At hercle lapſus aetatis tirocinio poſtea ſeſe correxit.* ubi alia Erud. Cort.

4. *Sacramentum doctrinae*] Sic codex Almel. & Editi. At Lipſ. ſine copula, ac mutato caſu: *meriti euangelicae ſacramento doctrinae.* CELLAR. Sic cum Editionibus & MSto Almelov. vulgavit Cellarius. *Accipere Euangelicae doctrinae ſacramentum* eſt illam amplecti, ejuſque lumine illuſtrari. Lactant. lib. I. 1. *Nobis autem qui* ſacramentum *verae religionis* accepimus, *cum ſit* &c. Sed ille ſenſus hoc loco plane incongruus & ineptus eſt, ac ſequentia iſta, *legimus enim* &c quaſi manu nos eo ducunt, ut reſcribamus ex Cod. Lipſienſi: *Accepit t. b. j. meriti Euangelicae ſacramento doctrinae*, i. e. per ſacram doctrinam Euangelicam. Vide porro, ne legendum ſit, *beatitatem meriti.* Alterum vero congruit cum uſu improprio adjectivorum Noſtro aliiſque Poëtis familiari. Sic lib. II. 5.

Mortali *ſub* lege *jacens.*

i. e. mortalitatis vel mortalis. lib. IV. 28.

Quae Chriſto collata datur ſub paupere forma.

vſ. 272.

Lazarus occidua *tumulatus* ſorte *jacebat.*

Talia ſunt *morſus iejuni*, lib. I. 157. *orba ubera*, lib. II. 126. *ſancta pericula*, vſ 132. *naufraga brachia*, lib. III. 54. *clementia veſtigia*, lib. IV. 67 WOPKENS. Vide late Gruner qui maluit: *per Euangelicae ſacramentum d.* An neceſſe ſit, videant alii.

5. *Cenſus.*] Bonorum divitiarumque, quas poſſidebat. Burm. ad Ovid. lib. III. Faſt. vſ. 829. Barth. ad Stat. lib. I. Silv. II vſ. 121 Drakenb. ad Silium lib. VII, vſ. 167. Buchner ad Plin. lib X. Epiſt. XXII. init. O. Arntzen. ad Caton. lib. III. Diſtich. XII. infr. lib. I. vſ. 251.

Famulos cenſumque gubernent.

Cenſum & *patrimonium* jungit Florus lib. IV. cap. 11. § 21. Pro *amavit*, Ald. Fabr. Bibl. Lugd. *erogavit.*

6. *Columbae ſimplicis.*] Legerim: *& columbae ſimplicitatem non amittat.* WOPKENS. V. Gruner.

1. In

lumbae ſimplicis animum non amittat. Habes quoque meum Gallicanum aeque presbyterum, non [1] in libris ſecularibus eruditum, ſed placida [2] bonitate mitiſſimum, catholicae regulam diſciplinae factis potius edocentem, quam [3] ſermone monſtrantem. Quid Urſini presbyteri quoque dicam annoſam patientiam, & in Chriſti famulatu non deficiendo juvenilem ſenectam? quidve Felicem referam vere felicem, hujus ſeculi inimicum, cui crucifixus eſt mundus? Sunt & alii memorabiles viri quam plurimi, quos ad hoc ſuſcipiendum idoneos conſtat eſſe officium. Nec Hieronymi, divinae legis interpretis, & caeleſtis bibliothecae cultoris, exempla te pudeat imitari, atque ad generoſas quoque feminas & praeclarae indolis fama ſubnixas, in

1. *In libris ſecularibus*] Facile cuipiam in mentem veniat, *non in litteris ſecularibus eruditum*. At nihil immutemus. Sic Vetus Int. Danielis. I. 17. *Pueris autem his dedit Deus ſcientiam & diſciplinam in omni* libro *& ſapientia*. WOPKENS.

2. *Bonitate.*] Alm. ſic: at Lipſ. *placida benignitate*. CELLAR.

3. *Sermone.*] Ignorat illud Bibl. Lugd. Male. Eleganter enim haec opponuntur. Livius lib. XXXIX. cap. XXVII. init. *Quam ut admoneant re non verbo.* ubi Cl. Drakenb. cum Duker. ad Florum lib. IV. cap. VII. §. 11 Elſn. ad Epiſt. Pauli ad Coloſſ. cap. II. com. 23. Burm. ad Ovid. lib. V. Triſt. El. XIII. vſ. 12. Not. Patern. ad Pacat. Paneg. cap. XVIII. in fine.

4. *Inſtantia*] Perſeverantia. CELLAR. Gruner. h. l. Apul. lib. VIII. Met. p. 141. *Et inſtantia validiore vinum jam immixtum* ubi Pric l. ult. C. de oper. publ. *Diligenti ſtudio inſtantiaque compleverit.*

5. *Ambiat.*] Et Alm. codex *non*, quod praetermiſſum in vulgatis. CELLAR. Et recte vulgatorum ſcripturam dedit Bibl. Lugd. Non etenim cauſſam video, quare cum Cellario ex Cod. Alm. receptum repudiaremus, quod optime neglecto *non* ſeſe habet; & veriſimile mihi fit, ab inepto quodam librario intruſam hunc ſibi locum vindicaſſe particulam, qua in re ſaepius peccavit iſtud hominum genus, qualia exempla dedit olim cariſſimus Parens ad Plin. Pan. cap. IX. §. 6. cum Munckero ad Fulgent. Mythol. lib. I. cap. XXVI. Et hac ratione ductus ex duobus Cod. Bibl. Fran. apud Juſtinum lib XII cap. V. §. 5. lego: *Verens ne haec opinio etiam in Macedoniam divulgaretur, & victoriae gloria ſaevitiae macula infuſcaretur*: non ut

Digitized by Google

in quarum mentibus ſacrae lectionis [4] inſtantia ſobrium ſapientiae domicilium collocavit, propriae diſputationis transmittere documenta. Quis non optet & [5] ambiat eximio [6] Syncletices, ſacrae virginis & miniſtrae Dei, placere judicio? quae ſuperbi ſanguinis nobilitatem ſic humilitate provexit ad gloriam, ut in caeleſtis patriae ſenatu fieri mereatur [7] adlecta. Vere dignum, in quo Dominus [8] habitet, templum, jejuniis caſtigatum, orationibus [9] refectum, puritate mundiſſimum. Scripturas etiam eccleſiaſtici dogmatis ita ſitiens epotavit, ut, [10] niſi ſexus licentia defuiſſet, [11] poſſet & docere, quum in membris feminei corporis animus ſit virilis. De quotidianae vero miſericordiae diſpenſatione reticeo, quam ſic exercet, ut ſileat; ſic largitur,

ut vulgati, *& ne v.* Idem & hoc loco nos ſtatuiſſe, juſte quempiam offendere poſſe non puto. Arntz.

6. *Syncletices.*] Corrupte Editi *Sindeticis*: Scripti manu *Sincleticis*: lege *Syncletices*, Συγκλητικῆς, quaſi Senatoriae: ad quam nominis originem poſt paullo reſpicitur verbis: *in caeleſtis patriae ſenatu fieri mereatur adlecta.* Cellar. *Sindeticis* Col. Fabr. Bibl. Lugd. variatio orta videtur ex frequenti literarum *cl* & *d* permutatione, de qua conſulas Parentem ad Plinii Paneg. cap. xxx. §. 4. & largam exemplorum copiam dantem Cl. Drakenborchium ad Livium lib. X. cap. xxiv.

7. *Adlecta.*] Reſpicitur ad honorem, quo quis, poſt decurſos in aula & comitatu Principis labores, adlegebatur in ordinem Senatorium, & Clariſſimatus dignitatem adſequebatur: ut obſervat Juretus ad Symmach. vii. Ep xcv. Wopkens. Ald Fabr. Bibl. Lugd. *athleta.* Sed merito id rejecit Gruner. h. l. Plinius lib. I. Epiſt. xiv. § 4. *Adlectus enim a Divo Veſpaſiano inter Praetorios.* Sueton. Caeſ. cap xli. *Senatum ſupplevit, Patricios adlegit.*

8. *Habitat.*] Lege: *habitet.* Wopkens. Cui favet Bibl. Lugd. cum Grunero qui optime illud recepit.

9. *Refectum.*] Sic. MSS. Lipſ. & Almel. quod eſt *confirmatum.* Vulgo *refertum.* Cellar.

10. *Niſi ſexus licentia.*] Donec melius quid *ſexus licentia* ſit edoceat, ſuſpicari liceat *ut niſi ſexui licentia defuiſſet*, i. e. ob ſexum: quemadmodum dicitur, *non licet hoc aetati meae*, pro eo, non licet hoc mihi ob aetatem vel in hac aetate. Wopkens.

11. *Poſſet &.*] *Potuiſſet* Fabr. Bibl. Lugd. *poſſet etiam.* Ald. porro *licet membris* Col. Ald. *quam m.* Bibl. Lugd. ſed nil facile immutandum.

1. *Manens*

tur, ut lateat. Indicat tamen ejus pauper habitus, ubi cenſus proficiat dives. Et ut magnitudo tantae prudentiae, gemina reſplendens lampade, plus luceret; habet & germanam nomine meritoque Perpetuam, annis inparem, factis aequalem, aevo teneram, probitate grandaevam, quae dum nominis ſui dignitate paſcitur, ſic vivit, ut nequeat amittere quod vocatur. Inluſtris maritali potentia, inluſtrior religione divina, proximam virginitati continet palmam, in conjugii foedere [1] manens pudica. Cetera, praeter conſpicuos, utpote nuptae convenientes ornatus, quae jam de ſorore diximus, in hujus quoque moribus invenimus. [2] Ego ad haec congrua rurſus ita reſponſione perfungar: Ne quaeſo, domine, mi pater, quem diligere

1. *Manens pudica.*] Nulla nobis religio etiam hic malle ſequi ſcriptam lectionem: *foedere manens perpudica*, Barth. lib. XII. Adv. cap. xix. Bibl. Lugd. *permanens.* Neque hoc neque illud ex Barthii Cod. placet. Simplex enim verbum uſitatius in hac locutione occurrit. Vell. Paterc. lib. II. cap. lxxvii. §. 2. *In quo foedere tamen animus inquies manere non potuit* Boſ. Ind ad Nepot h. v Sueton. Aug. cap. xxi. *Manſuros ſe in fide ac pace.* Drakenb ad Livium Epit. lxxviii. ubi eadem varietas occurrit, & ad lib. XXI. cap. lv. §. 4. Graeci dicunt ἐμμένειν. Raphel. ex Xenoph. ad Epiſt. ad Galat. cap. iii. §. 10. Gronov. ad Statium lib. VI. Theb. vſ. 630. *Conjugii foedus* eleganter de matrimonio hic dixit Sedulius. V. Horat. lib. III. Od. xxiv vſ. 21. Ovid. v. Her. vſ. 101.

Temerati foedera lecti.

l. 7. C. de revoc. donat. *In ſecundi matrimonii foedus.* Incert. Paneg. Maxim. cap. xiii. *Nuptiarum foedus adſtrinxerit.* Coluthus Rapt. Helen. vſ. 154.

Χειρὶ δ' ἐλαφίζουσα μελίφρονα
θεσμὸν ἐρώτων

& centies alii. Arntz.

2 *Ego ad haec.*] Non elegantia caret τὸ *ego*, cum prae ſe ferant haec verba orationis paulo gravioris ſpeciem, in qua hoc pronomen plerumque praeponitur. Cl. Drakenb. ad Livium lib. XXI. cap. iii. § 6. Malaſp. ad Ciceron. lib. II. ad Quint. Fratr. Epiſt. x. init. Forte ex Cod. Traj. apud eumd. lib. II. de Orat. cap. xc. legi poſſet: *Uti ego gravarer, quod vos cupere ſentirem.* Vulgo editur *eo grav.* Bibl. Lugd. *ad haec ego.* Arntz.

3. *Invidioſe deterreas*] MS. *invidioſe deteras.* Tacitum & Horatium ita locutos clarum ex notatis Lipſio ad illum. Barth. lib. XII. Adv. cap xix. Barthio licet probari videatur, quod in MSto exſtat *deteras*, verum tamen arbitror

ligere te profiteris; abjicias: quem fovere adſoles, [3] invidioſe deterreas. Nullum ſiquidem ex his omnibus vito, de nullius meritis, aut inſtructione diffido; ſed in te cunctos adſpicio. Quosdam collationibus adſiduae diſputationis ad meliora vexiſti: quosdam placidae maturitate doctrinae, deſiderio ſanctae converſationis impleſti: quibusdam exemplum factus es ad ſalutem: alios [4] intra ſaepta gregis tui oves feciſti: alios enutriviſti, [5] omnia omnibus factus es, ut omnes ſalvos efficeres. Ceſſet, obſecro, plurimorum jactura verborum; ceſſent deinceps longae excuſationis ambages, nec pigeat te poſt tanti gurgitis emenſa diſcrimina adhuc fluctuanti paginae auctoritatis tuae ancoram commodare. [6] Quatuor ergo MIRABILIUM DIVINORUM

bitror esse *deterreas*. i. e. per terrorem a te removeas. Hegeſippus l. II. *Hoc ſolo facto amplius populum, quam bello deterruit, ita ut - - octo millia Judaeorum - - . diſcederent, quibus fugae finis mors Alexandri foret.* Cicero anteq. iret in ex. c. x. *Nolite eum ſupplicem a vobis abſterrere & excludere, qui in ſuo* &c. WOPKENS.

4. *Intra ſaepta.*] MS. delet *accipiens* & melius abeſt, quam adeſt. BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX. MSS. ita: vulgati, *intra ſaepta gregis tui accipiens, oves f.* CELLAR. *Accipiens* agnoſcunt Fabr. Col. Bibl. Lugd. *alios ſalvos enutriviſti* Ald. Fabr. Dedimus ſcripturam Cellarii, quae optima adridet. Gruteri Editio habet: *inter ſaepta.*

5. *Omnia omnibus.*] Inverſo ordine Bibl. Lugd. *omnibus omnia.* Graeci dicunt εἶναι πάντα: & eſt proverbialis locutio in gratioſis vel qui apud alium quid valent. Vell. Paterc. lib. II. cap. CIII. §. 5. *Quam ille omnibus fuerit.* ubi Lipſ. Burman. ad Petron. cap. XXXVIII. Barth. ad Statium lib. VI. Theb. vſ. 993.

6. *Quatuor ergo.*] De numero librorum diſſenſus. Iſidorus Hiſpalenſis Additamentis ad Hieronymi & Gennadii de Scriptor. Eccleſiae *tres* libros Sedulium tradit dactylico metro compoſuiſſe; unum de Veteris Teſtamenti, reliquos de Novi mirabilibus. Variant etiam Codices ſcripti, ac typis expreſſi: & quidam quatuor, ut etiam Almelov. membranae, numerant: alii quinque. Barthius lib. X. Adv. cap. IX. *Non videntur bene agere, qui quatuor libellos* [Sedulii] *faciunt, tertium adeo extendentes, ut duorum ex reliquis fratribus portionem velit ſolus aequare.* Proinde in Epiſtola ad Macedonium puto lapſum in *quatuor* ex notis eſſe, quibus uſi fuerint veteres: niſi de ſolis, ut ſubjicit, *quatuor Evangeliſtarum* excerptis loquitur.

nos libellos, quos ex pluribus pauca complexus uſque ad paſſionem, & reſurrectionem, adſcenſionemque domini noſtri Jeſu Chriſti, quatuor euangeliſtarum dicta [1] congregans, ordinavi, contra omnes aemulos tuae ... de-

quitur. In Iſidoro autem mendum eſſe non dubitamus, ſaltem IIII. pro III. per notas fuiſſe ſcriptum. *Quinque* ſunt Tornaeſiana Editione; & totidem quoque Nic. Heinſius in Prudent. p. 33. agnoſcit: & Proſa Sedulii in Bibl. P. P. in quinque libros eſt diſtributa CELLAR. In altera Editione Tornaeſiana *quinque* quoque numerantur, cum qua multi Codd. conſentiunt, monente Fabricio Bibl. Lat. lib. IV. cap. II. §. 11. in not. Alii *quatuor* habent, ſed veriſimilis eſt valde Barthii ſuſpicio, originem erroris referendam eſſe ad notas quibus uſi fuerunt veteres, cum hac in re frequentes in omnibus fere Scriptoribus peccaverint Librarii, & recte jam olim Voſſius monuit ad Vell. lib. I. cap. XI. § 6. nulla menda occurrere crebriora, quam in numeris.

1. *Congregans ordinavi.*] MSta Scheda hujus loci veritatem indicat; nam *adunavi* habet, iſto altero Gloſſae vicem ſupraſcripto. MSS. Codd. Pulmanno collati, *congregans curavi*, quod ex indole etiam aevi ſit. Sed ego perveterum membranarum noſtrarum ſcripturam ſequor. Sane enim congregatos Euangeliſtarum flores Noſter copulavit: cui rei *adunandi* verbum commodiſſimum, de quo alibi. BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX. Barthius ſide Codicis ſui volebat -- *congregans adunavi*: bene, ſi quo ſenſu idoneo libri hi *adunati* dicantur nobis oſtendiſſet. Burmann ad Petron. c. XXXVIII. praefert, quod habet MS. Pulmanni -- *congregans, curavi*: cujuſmodi tamen uſum verbi *curare* ſatis dilucide non probat. Si quid igitur ſit in vulgata ſcriptura mutandum, placeret: *quis* (vel *quibus*) ... *quatuor Euang.*) *dicta*; *congregans curavi*; vel, *quos* .. *q. E. d. congregans adornavi.* WOPKENS. Non tamen facile me adſentientem habebit Barthius, cum plane illud *adunavi* diſpliceat. *Adunare* etenim eſt, teſte Cellar. Cur. poſter. p. 160. idem, quod Cicero dixit *conjungere*, *in unum locum congregare*, *in unum redigere*. Sic Aurel. Vict. Inluſtr. cap. I. §. 4. *Ipſi paſtoribus adunatis civitatem condiderunt*. ubi not. Patern. Drakenb. ad Liv. lib. XXXII. cap. XXX. §. 6. Non indigna quidem haec vox eſt Sedulio, cum docente Cellar. l. l. p. 107. ad ultimum aetatis argenteae tempus ſit referenda, ante Hadriani vel Antonini tempora plane ignota. Quam turpiter itaque Falſterus in ſupplementis Lexici Fabro Cellariani, vocem hanc Ciceroni adſcripſerit, recte demonſtravit Eruditus in Lexico Fabr. v. *adunatus*. Neque adſequor qua ratione dixiſſet Sedulius: *Euangeliſtarum dicta congregans adunavi*: i. e. congregavi, collegi. Satius itaque judicavi illud *ordinavi* cum Cellario recipere,

defenſioni commendo. Huic autem [2] operi, favente Deo, PASCHALIS CARMINIS nomen inpoſui, quia PASCHA noſtrum inmolatus eſt Chriſtus: cui honor & gloria, cum Patre & Spiritu Sancto, [3] per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

B TUR-

recipere, licet & id gloſſae ſuſpicionem ſubeat. Si verum fatear blanditur ſcriptura Codd. Pulmanni, quae & Burmanno, at quanto Viro! placuit, *curavi*. Vide an huc faciat Vitruvius lib. III. de Architect. cap. VII. fin. *Et quibus diſcriminibus inter ſe ſunt diſparatae, quoad potui ſignificare, ſcriptis curavi* quod tamen nec ibi tulit indocta forte librarii manus in Cod. Bibliothecae Franeq. cum reponat *ſcriptis expoſui*. Et ſic hoc quoque loco aberraſſe Librarios, cum Cl. Burmanno tutius, ut puto, ſtatuerem. ARNTZEN.

2. *Operi.*] *Carmini.* Longe verius MS. ut editi Codd. Gloſſam verae lectionis ſecuti videantur, legit: *Huic autem operi* (cum ſuprafcripta Gloſſa: *h. e. carmini praeſenti*) *Paſchalis carminis novum nomen ideo impoſui*. BARTH. lib. XII. Adv. cap. XIX. *Carmini* Bibl. Lugd. aliae. Sed recte reſtituit Barthius, cum & Sedulius ita de hoc carmine loqui amet, ut ſupra init. hujus Epiſt. *Operis noſtri decurſo volumine.* & poſtea: *Hae ſunt, Pater egregie, operis noſtri cauſſae.* Atque ita in genere ſumi de ſcripto, librove in quem opus noſtrum collocamus, quis, humaniores qui primis modo labiis guſtavit literas, neſcit? Pariter Ovid. lib. I. Faſt. vſ. 3.

Excipe pacato, Caeſar Germanice, vultu
Hoc opus.

Non neceſſe tamen videtur, ut *novum* cum Barthii Codice interſeramus, cum minus videatur convenire. Praeterea Bibl. Lugd. & Col. *ideo nomen inpoſui*. Fabr. *favente Deo, opera Paſchalis ideo nomen inpoſui.*

3. *Cum Patre & Spiritu.*] Abſunt haec a Lipſ. Codice, qui & poſtea *in ſaecula*. Alm. autem ut editum. CELLAR. *Et ſancto ſpiritu* Bibl. Lugd. Lipſienſis Codicis apud Cellarium ſcriptura, aliquo colore poſſet defendi, cum videatur τὸ *omnia* abundare. Attamen pro recepta adduxiſſe ſufficiat Prudentium Cathem. Hymn. IX. vſ. 114.

Omnibus te concelebrent ſeculorum
ſeculis

& ipſum Sedulium in Epiſt. ad Maced. proſae praefixa, in fine; *Gloria tum Patre & Spiritu Sancto per omnia ſecula ſeculorum.* Apud alios eſt *in ſecula ſeculorum* ſimpl. quod ex Damaſceno egregie illuſtrat Spiegel. ad Prudent. l. l. εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων dicunt ſacri Scriptores in N. T. De voce ἀμὴν conferri poteſt Pheiffer Loc. Ebraic XLIII. cum Heupelio ad Marci Euan. cap. VI. comm. II. ARNTZ.

TURCII RUFII ASTERII,[1]

qui

Sedulii carmina poſt fata ejus collegit & edidit,

EPIGRAMMA

ad eumdem Macedonium, cui Sedulius opus ſuum dedicaverat.

Sume, pater meritis, [2] veracis dicta poetae,
Quae ſine figmenti [3] condita ſunt vitio.
Quo caret alma fides, quo ſancti gratia Chriſti,
[4] Per quam juſtus ait talia Sedulius.
Aſteriique tui ſemper meminiſſe [5] jubeto,
Cujus ope & [6] cura edita ſunt populis.
Quem quamvis ſummi celebrent per ſecula [7] faſtus,
Plus tamen ad meritum eſt, ſi viget ore tuo.

1. ASTERII.] Non ſupprimam, quod in vetuſtiſſima ſcheda membranea reperio operi Paſchali praemiſſum. Hoc vero eſt Epigramma. OPUS PASCHALE. *quod recollectum, adunatum, atque ad omnem elegantiam divulgatum eſt a Turcio Ruſſio Aſterio Quinto Excoſ. Ordinario, atque Patricio, Paſchalis carminis liber primus:*
Sume, ſacer meritis, veracis dicta Poetae,
Quae ſine figmenti condita ſunt vicio.
Quo caret alma Fides, quo ſancti gratia Chriſti,
Per quam juſtus ait talia Sedulius.
Aſteriique tui ſemper meminiſſe jubeto,
Cujus ope & cura edita ſunt populis.
Quem quamvis ſummi celebrent per ſecula Faſtus,
Plus tamen ad meritum eſt, ſi viget ore tuo.
Quae in hoc carmine notanda videbuntur, ſequentibus libris dabimus. Sequitur autem in Scheda vetuſta aliud Epigrammation iſtud, ad inſtructionem Librariorum appictum, quod nec ipſum per me peribit.
Scribere ne ceſſes, ſi vis bene ſcribere ſemper

Fac

Fac tenuam pennam, ducas ut molliter ipſam.
Articulis ſtrictam tribus attras paginulis qu
Si facies longas, placeat tibi ſive rotundas,
Aequales recte tantum ſint proſpice ſemper.
Deſuper exedit b, h, k, quod l. f. ſ. quaerit.
Subtus f. p. q. g. alias pariles que teneto.

Haec totidem apicibus ſcripta ſunt in membrana priſca. Auctor quidem numerorum non ignarus fuit, & puto pleraque corrupta eſſe. Barthius lib II. Adv. cap ɪɪ. Evulgavit non ita olim Aſterii Epigramma in Sedulium, ad Ennodium ſcribens Doctiſſimus Vir Jacobus Sirmondus ex Codice Rhemenſi. Idem ego Epigramma in Scheda vetuſtiſſima reperi, cum totidem inſcriptionis litteris, quot heic pingam. **** *Quod recollectum, adunatum, atque ad omnem elegantiam divulgatum eſt a Turcio Ruffio Aſterio Quinto, Exconſule Ordinario atque Patricio. Paſchalis carminis liber primus.*
Sume ſacer meritis &c.

Sequitur deinde Epiſtolae Sedulii fragmentum. Idem lib. XII. Adv. cap. xɪx. In antiquiſſimis Sedulii membranis Rhemenſibus haec legi teſtatur Sirmondus ad libr. I. Ennodiani Epiſtolam xxɪv. *Hoc opus Sedulius inter chartulas diſperſum reliquit, quod recollectum adornatumque eſt a Turcio Rufio Aſterio V. C. Conſule ordinario & Patricio.* Sive, ut Wilthemius in Codice S. Albini invenit, *ex Conſule ordinario & Patricio.* quod ille mavult, quamquam e marmoribus antiquis probari poſſit, Viros Conſulares non tantum ipſo Conſulatus ſui anno, ſed in omnem vitam dictos fuiſſe *Conſules* pro Conſularibus, aevo praeſertim poſteriore. Nic. Heinsius ad Reineſ. Epiſt. ᴄʟxxvɪ. tom v. Syll Burm. p. 191. Epigramma hoc in Remenſi Cod. poſt Epiſtolam Sedulii reperitur, eique adſcriptum eſt: *Hoc opus Sedulius inter chartulas diſperſum reliquit, quod recollectum adornatumque ad omnem elegantiam divulgatum eſt a Turcio Rufio Aſterio V. C. conſule ordinario atque Patricio.* Fuit is Conſul cum Protogene anno vulgari Chriſtianorum ᴄᴄᴄᴄxʟɪx. Sirmondus ad Ennodii lib. I. Epiſt. xxɪv ex dicto Cod. deſcripſit. Barthius Adv xɪɪ. cap. xɪx. repetiit, qui ſexto verſu *didita* legi poſſe cenſet; Fatetur tamen non inſolens Chriſtianis Poetis eſſe eliſionem tali modo & loco negligere. Quae etiam eſt in Cantabr. Cod. cujus fide in primo verſu *pater* ſcripſimus, ubi ceteri legunt *ſacer.* Hoc Epigramma exſtat etiam in Cl. Almeloveenii Cod. Sed ubi Sirmondus in titulo legit *adornatumque*, & mox Auctoris cognomen *Rufii*: hic refert *adunatum atque ad o. e. d. e. a Turcio Rufo Aſterio Quinto, Viro Clariſſimo, Conſule o. a. p.* In v. ɪ. *ſacer* & *veracis* v. 6. *aedita* v. 7. *faſtus*, atque ita etiam in Cod. Barth. Cellarius. Multa de hoc Epigrammate vide apud Cl. Withof. Praemet. cap. vɪɪɪ. p. 107. Retulit quoque hoc Epigramma Vir Doctus in notis ad Gyrald. de Poetar. Hiſtor. Dial. v. p. 292. tom. ɪɪ. ex quodam Cod. quem inſpexit P. Labbe, in quo haec in operis

ſine conſpiciebantur adſcripta: *Hoc opus Sedulius inter cartulas diſperſum reliquit, quod recollectum, adunatum, atque ad omnem elegantiam divulgatum eſt a Turcio Ruſio Aſterio Exconſule ordinario, atque Patricio.* In aliis legitur *Conſule ordinario*, quod eodem redire recte vidit Heinſius, qua de re conf. V. D. ad Vellej. lib II. cap 1. § 3. Cod. vero Arnt. in nonnullis a ceteris diſſentit, cum habeat: *adornatum atque ad omnem elegantiam compoſitum divulgatum eſt a Turcio Ruſo Aſterio V. C. Exconſule ordinario atque Patricio.* Ille tamen Aſterius paſſim in Faſtis *Rufius* adpellatur Quod vero in Cod. Barth. exſtet, *Aſterio Quinto* natum eſt ex litteris *V. C.* cum *V.* numerum eſſe putaverit Librarius, quod & notavit Barthius lib XII. Adv. cap. XIX. & Heinſ. ad Reineſ. Epiſt. CLXXVI. tom. V. Syll. Burm. Alia diximus in Praefatione, quam conſulas. ARNTZ.

2. *Veracis.*] Cellarius *veracia dicta* edidit Sed ex Codd Cant. & Alm. corrigo *veracis Poetae* Vulgatam lectionem vel ideo malam puto, quod ita in ſeq verſu eadem haec dicantur. GRUNER. Recte. conſpirat cum reliquis Cod. Arnt. nec eſt juſta dubitandi de vera manu ratio. Pro *pater meritis* Barth. lib. II. Adv. cap II. & XII. cap. XIX ex ſuo Cod. profert *ſacer*. Sic quoque Vir Doctus in Not. ad Gyrald. Hiſt. poetar. Dial. V p 292. & Cod. Arnt. Melius tamen Cellarius & cum eo Gruner. ex Cod. Cantabr edidit. *pater*, quo titulo ipſum illum Macedonium jam ornaverat Sedulius ſupra in Epiſt. init. *Priuſquam me, venerabilis Pater, operis noſtri decurſo volumine.* ubi not. & aliis firmavit Gruner. h. l. Ad eundem modum forte legendum apud Incert. Auct. carminis in Piſon. vſ. 231. *Et tota meritis venerabilis aevo*, pro vulgato *merito*. ARNTZEN.

3 *Condita.*] Compoſita. Plinius lib. VI. Epiſt. XVI. §. 2. *Quamvis ipſe plurima opera, & manſura condiderit* Lucret lib. V. init.

Quis potis eſt dignum pollenti pectore carmen
Condere.

Symmach. lib. I. Epiſt. IV. *Nam quae in noſtrates Viros nunc nuper condis Epigrammata.* Val. Max. lib. I. praef. *Hiſtoriae ſeriem felici ſuperiorum ſtilo conditam.* Virgil Ecl. IV. vſ. 7.

Et triſtia condere bella.

ubi Emmeneſſ. Burm. ad Quinctil. lib. III Inſt. Orator. cap I. p. 217, cum Barthio ad Claudian. Conſ. Manl. vſ. 28. & ad Grat. Cyneg. vſ. 96. Cum addat *figmenti* aperte ſeculi ſui vitium prodit Aſterius. Tali etenim ſenſu quali hic ponitur, elegantiori Latio ignota fuit olim, cui *commentum* magis adridebat. V. Cellar. Cur. Poſter p. 142. & 210. in Antibarb. p. 120 Dicebatur autem poſteriori aetate *figmentum* omne id, quod a vero eſſet alienum. Sedulius lib. I. init.

Quum ſua gentiles ſtudeant figmenta Poetae.

Mamertin. Grat. Action. Jul. cap. XXVI. *Ingenita crudelitas figmento laetitiae tegebatur.* Symmach. lib. IV. Epiſt. XVIII. *Inter figmenta ludicra* & lib. VIII. Epiſt XLVII. init *Nihil proſunt figmenta ſollicitis.* ARNTZ.

4. *Per quam juſtus.*] *Juſtum per fidem*

Digitized by Google

ſidem dicit Aſterius Sedulium, ab Abrahamo datum teſtimonium alludens, de quo late diſputat B. Paulus ad Romanos. Barth. lib. XII. Adv. cap. xix. Cod. Arnt. *ſancti quo gr.* In Notis ad Gyrald. Poet. Hiſt. Dial. v. pag. 292. legitur *calet alma f.* incuria, ſine dubio Typothetarum.

5. *Jubeto.*] Menda inveterata ac certiſſima, ſed a nemine animadverſa, quam expuliſſe ſolam, operae erit pretium. Quid enim, amabo, eſt: *Aſterii meminiſſe jubeto?* quem jubeat Macedonius meminiſſe Aſterio? an ſe ipſum jubeat id facere? quis tam inepte loquitur? an vero alium? quis ergo ille alius eſt? Tu vero me fidejuſſore emenda ſine ſcrupulo:

Aſteriique tui ſemper meminiſſe juvet te,
Cujus ope & cura edita ſunt populis.

Nihil certius poteſt dici. Alludit ad notiſſimum illud Virgilii hemiſtichium Aen. lib. I. vſ. 207.

Olim meminiſſe juvabit.

Sic & Ovidius Metam. lib. vii. vſ. 297.

Juvat o meminiſſe beati Temporis.

nec non ibidem libr. IX. vſ. 484.

Ut meminiſſe juvat, quamvis brevis illa voluptas.

Cato in Diris vſ 103.

Gaudia ſemper enim tua me meminiſſe juvabit.

Statius Theb. lib. I. vſ. 472.

Ut meminiſſe juvet.

& Achill. libr. II. in fine:

Et memini & meminiſſe juvat.

Sic alii plures. Confer Claudian. Bell. Get. vſ. 207. Valer. Flacc. lib. II. vſ. 81. Sidon. Apollinar. Carm. v. vſ. 583. Pacatum in Panegyr. cap. xxiv Notum illud Euripidis: Ἀλλ' ἡδὺ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων. Adde Rutilium in Itiner. lib. I. vſ. 164 & Pedonem in ultimis verbis Maecen. vſ. 18. Withof Praemet. cap. viii. p. 108. Ingenioſe ſatis, nec tamen quid muto. Et conſpirant omnes, quos vidi.

6. *Cura edita.*] Suſpicor vocem remotiorem *didita* reponendam; etſi non inſolentes tali loco Chriſtiani Poetae peccent. Barth. lib. XII. Adv. cap. xix. Durior tamen Barthii videtur conjectura. Si quid emendandum, praeferrem Cod. Arnt. ſcripturam, *cura haec edita*, cum tali modo vitaretur hiatus. Neque tamen neceſſe criticam huic loco manum admovere, qui aliorum exemplis ſatis ipſe ſe tuetur. Avianus Fab. xxviii. vſ. 11.

Continuo verſam pedibus diſpergit arenam,
Quam ferus in Domini ora ſequuntis agit.

ubi plura adtulit Clariſſ. & eximiae eruditionis fama celeberrimus Cannegieterus. Nemeſian. Cyneg. vſ. 71.

Pene prior genitore Deo, utque intima frater.

ubi Barth. Inſcriptio apud Reineſ. Claſſ. xx n. cclxvii.

Moribus ingenio & gravitate nitens.

V. eumd. Reineſ. ad Claſſ. xvii. n. clxvii. Antonius in Carm. adv. Gentes vſ. 12.

Et mare tranſgreſſus pedibus, lucente columna,
Cum Duce qui mergi infeſtos vidit Equeſtres.

quod tamen Muratorius mutandum putavit in *merſos*. Ampliſſ. vero Vonckius noſter Specim. Critic. p. 2.

p. 2. in *mergi funeſtos.* Similiter ibid vſ. 15.

Manna cui e coelo, et fons de rupe cucurris.

Idem Muratoriis malebat *coelo cui.* Si tamen quid emendandum, praeferrem acutiſſimi Vonckii leviſſimam ſane transpoſitionem: *fons et de r.* V. eumd. l. d. Sollicitus ita de metro Corippum mutavit Dempſter ad Roſin. lib. I. cap. XIII. pro

Primos inmenſaque atria luſtrans

ſubſtituens: *primos atque immenſa atr. l.* quo jure videant alii, mihi ſane non neceſſe videtur. Idem hiatus non infrequens eſt in litteris *h.* & *m.* Nemeſian. Cyneg. vſ. 150.

Huc omnes catuli, huc indiſcreta feratur.

ubi Barth. quem & vide ad Calpurn. Ecl. V. vſ. 12. Pier. ad Virgil. Ecl. II. vſ. 53.

Addam cerea pruna: honos erit huic quoque pomo.

Bud. ad Phaedr. lib. II. Epilog. vſ. 3. Lambin. ad Horat lib. I. Od. II. vſ. 31. Weitz. ad Val Flacc. lib. IV. vſ. 392. Oudend. ad Lucan lib. V. vſ. 527. Arntzen.

7. *Faſtus*] *Faſtus* diſertiſſime in noſtra Scheda editum eſt, quod nec illatinum, nec ineruditum eſt. Nam *faſtibus* pro *faſtis* Lucanum dixiſſe notat, niſi fallor, Coryphaeus Grammaticorum Priſcianus Locus eſt lib. X. ubi loquitur Caeſar:

Media inter proelia ſemper
Stellarum coelique plagis, ſuperiſque vocavi,
Nec meus Eudoxi vincetur faſtibus annus.

Cujus quidem memoria fecit, ne vellem interſtinguere, quod in membrana vetuſtiſſima offendi, licet nolim de errato Librarii magnopere pugnare. Barth. lib. XII. Adv. cap. XIX. *Faſtus* pro *faſti* legebatur in Barthii membranis, uti & in Codice S. Albini. Nic. Heinsius ad Reineſ. Epiſt. CLXXVI. tom. V. Syll. Burm. p. 197. *Faſtus* Arnt. & Cod. apud Gyrald. d. l. idque ipſum jam rectius inter Aſterii verba repoſuit Grunerus, quem latius h. l. conſulas, licet Cellarius vulgatiorem loquendi morem in ſua Editione ſit ſecutus. Eſt enim ea vox cum ſecundae, ut Grammatici loquuntur, tum quartae declinationis, inde ſaepius illa in MSS. occurrit permutatio. Horat. lib III. Od. XVII. vſ. 4.

Per memores genus omne faſtos.

ubi clare melioris notae Codex Franeq. *faſtus*, quod recepit Bentlejus. & lib. IV. Od XIV. vſ. 4.

Per titulos memoreſque faſtus.

Lucan. lib II. vſ. 645.

Et vos, qui Latios ſignatis nomine faſtus.

ut plurimis Codd. praeeuntibus reduxit Erud. Cortius. Oudend. ad eumd. lib. V. vſ. 399. & lib X. vſ. 187. Burm. ad lib. V. vſ 384.

Et laetos fecit ſe Conſule faſtos.

Savaro ad Sidon. Apollin. carm. XIII. vſ. 9. Cl. Reitz. Ambig. p. 209. Voſſius Art. Grammat. lib. IV. cap. XX. Dauſq. Orthogr. part. 1. p. 17. & 110 Pro *quem* Codex apud Gyrald. l. d. & Arnt. *quae.* in ſeq. verſu *eſt* non agnoſcit Barth. lib. XII. Adv. cap. XIX. retinuit tamen lib. II. cap. 11. Arntz.

COELII SEDULII

IN CARMEN PASCHALE

PROLOGUS.[1]

PAſchales quicumque dapes conviva requiris:
Dignatus noſtris [2] adcubitare toris;
[3] Pone ſupercilium, ſi te cognoſcis amicum:
Nec quaeras opus hic [4] codicis artificis,
Sed modicae contentus [5] adi ſolennia menſae,
[6] Plusque libens animo, quam ſaturare cibo.
At ſi magnarum caperis dulcedine rerum.
Divitiasque magis [7] delicioſius amas;
Nobilium nitidis [8] doctorum veſcere coenis,
Quorum multiplices [9] nec numerantur opes.
Illic invenies quidquid mare [10] nutrit edendum,
Quidquid terra [11] creat, quidquid ad aſtra volat:
[12] Cerea gemmatis flaveſcunt mella caniſtris,
Collucentque ſuis [11] aurea vaſa favis.
At nos exiguum de [14] paupere carpſimus horto,
Rubra quod adpoſitum [15] teſta miniſtrat, olus.

1. PROLOGUS.] Heinſ. Codice ita vocatur: al. *Praefatio* CELLAR. Imitavit hunc prologum eleganter ſatis Beliſarius Epigrammate in Sedulium, quod & mo nuit Barthius lib. LIII. Adv. cap, v.

2. *Adcubitare.*] Frequens verbum de conviviis. V. Not. Patern. ad Aurel. Victor. Epit. cap. I. §. 22. ita *adcumbere.* Juvencus lib. I. vſ. 762.

Vitali adcumbere menſae.

Drakenb. ad Livium Epit. XXVIII. *Diſcumbere* dixit Sueton. Caeſ cap. XVIII. *Togati cum inluſtrioribus Provinciarum diſcumberent.* & id verbum apud profanos Scriptores hominibus eſſe proprium, cum contra *adcumbere* Diis adſcribatur cibum capientibus multi contendunt. Aſtamen diſtinctionis hujus raro adcuratam haberi rationem, & obſervari, notavit jam Dempſter. ad Roſin. lib. v. Antiq. cap. XXVIII. Hac vero & ſimiles locutiones deſumtae ſunt, ex more veterum, qui in lectis ſeu tricliniis cibum capientes adcumbebant. Sueton. Veſpaſ. cap. v. *Procidiſſe ad ipſos adcumbentis pedes.* Urſinus

Adpend. ad Ciaccon. de Triclin. p. m. 252. ſeqq. Dempſt. ad Roſin. lib. V. Antiq. cap. xxviii. Horat. lib. III. Od. iii. vſ. 11.

Quos inter Auguſtus recumbens.

Cl. Albert. ad Epiſt. 1. ad Corinth cap viii. §. 10. Late de illo more conſule Lamp. in Joann. tom. ii. p. 158. in not. Neque tamen antiquiſſimis temporibus mos iſte obtinuit, quippe tunc ad menſam ſedebant cibum capientes. Alberti d. l. Dougt. Anal. S. part 1. Exc lxxxv. Idem quoque apud Graecos obtinuiſſe monet Feith. Antiq. Homer lib. III. cap. v. §. 1. De Romanis vide elegantem locum Iſidori apud Schegk. ad Vellej. lib. II. cap. cxiv. §. 3. *Solus cum iis, quos invitaverat, majore parte aeſtivarum expeditionum coenavit ſedens.* De verſuum hoc genere evolvas Bedam de Metris p. 2367. Ed. Putſch. Arntz.

3. *Pone ſupercilium.*] Prudent. Pſychom. vſ. 286.

Diſce ſupercilium deponere.

i. e ſuperbiam, quo modo explicandus Plinius lib. II Epiſt. v. §. 5.

Ut in pleriſque frontem remittas. ubi nec Cortius hunc l. negligit: & *ſuperciliosa frons* alio ſenſu de homine ſevero eſt apud Sidon Apollin. lib. VIII. Epiſt. ix. ubi Savaro, cum Lambin ad Horat lib. I. Epiſt. xviii. vſ. 94. V. D. ad Petron. Sat. cap. xxx. p. 116. & *Cenſorium ſupercilium* apud Val. Max. lib. II. cap. vii. ex. 5. ubi Vorſt. & lib. eod. cap. ix pr. *Ponere* h. l. itaque erit deponere, abjicere quaſi. Symmachus lib. X Epiſt. xxi. *Praefecturam ſine ambitu meruimus, ſine offenſione ponamus.* Cl. Alberti ad Epiſt. ad Roman. cap. xiii. comm. 12. Ovid. lib. VI. Faſt. vſ. 41.

Poſuiſſe fideliter iras.

Propius ad hunc locum Horatius lib. II. Od. x. vſ. 9.

Ingratam Veneri pone ſuperbiam.

& ita ſaepiſſime ſimplicia pro compoſitis. Ex multis conf. Not. ad Fulgent. lib. I. Mythol. p. m. 607. & lib III. cap vi. & ix. Goldaſtus ad Eginhartum de Vita Caroli M. cap. xxix. p. 207. Acidal. ad Vellej. lib. II. cap. xviii. §. 5. Boxhorn. ad eumd. lib. II. cap. xxxv. init Arntz.

4. *Codicis.*] Poeta in perpetua a convivio eſt metaphora. Qui ergo hic *codici* locus? Facile equidem in antiquiori aliquo Scriptore pertulerim talia, non item in Sedulio ac ſimilibus Hi etenim, dum ubique acumen quaerunt, per ejuſmodi ingenium oſtentare adamant. Ego ſane jurare auſim, numquam hanc ſcripturam a Vate noſtro profectam fuiſſe; ſed reponendum abſque ulteriori mora;

Nec quaeras opus hic onychis artificis.

Maluiſſem vero, accuratiorem ſyllabae rationem habuiſſe Sedulium. Primam etenim in *onychis* produci nemo ignorat, niſi qui a Muſis alienus eſt prorſus. Interim ſolet ita Caelius quantitatem frequenter negligere; exemplo aliorum Chriſtianorum. Putabant namque hi indecorum & fatuum eſſe, veritatem divinam, aut Hiſtorias Sacras metro, velut perpetuae legi, velle adſtingere; unde paſſim evenit, ut, invitis omnibus Gratiis, & Romano Apolline, merum anſeris ſtridorem dederint, ubi, ſi paullum ipſis attendere placuiſſet, mellitiſſimum oloris melos promere potuiſſent, ab ingenio nequaquam deſtituti,

Digitized by Google

deſtituti, & facultate Poëtica inſtructi ſatis. Haec certe veriſſima atque unica eſt ratio, quare tantum diſcriminis inter ejusdem ſeculi Scriptores continuo obſervare liceat. Quis enim, ſi ſerio agamus, Chriſtianorum Poetarum vel Claudiano vel Rutilio, ſua aetate comparari potuit? Hos, ubi inter ſe compoſueris vere Poetas, illos Poetaſtros merito dixeris. Cauſſa tanti intervalli fuit argumenti diſparitas, & ſeverior in poliendis verſibus cura. Hi, quod materiae deeſſe videbatur, ingenio ſupplere contendebant. Illi inſitam rerum ſuarum nobilitatem unice ſpectabant, ſecuri reliqua. Ceterum, ut eo redeamus, noſtram hanc in Sedulio emendationem magis adſtruunt, quae paullo habet inferius, & eadem in re:

Cerea gemmatis flaveſcunt mella caniſtris,
Collatoque ſuis aurea vaſa favis.

Quod ſi tamen alicui, nimium forte ſuperſtitioſo, religio videatur, contra metri ſanctionem tale quid recipere, neque illi nobiſcum intercedet negotium. Quin potius, qua ſumus liberalitate, aliud ipſi ſuppeditabimus remedium, quo ſuae inbecillitati conſulat. Legerit ergo:

Nec quaeras opus hic nobilis artificis.

Mihi, ſpero, licebit non eſſe tam *δεισιδαίμονι*. VONCK. lib. II. Lect. Lat. cap. II. Voce plane Dictatoria Cl. Vonck reponere nos jubet *[illegible]*, vel ſi quem neglecta ſyllabae quantitas offendat, *nobilis*, miris ſuam liberalitatem laudibus efferrem. Sed videndum eſt, ne ex nimia iſta Viri Docti liberalitate detrimenti quid Sedulius capiat. Vulgatam lectionem omnes omnino libri agnoſcunt & Proſa confirmat. Eſt vero *hic codicis* poſitum pro in hoc codice, conſtructione Graeca, de qua vide Vechner. Hellen. lib I. p. II. cap. XII. p. m. 238. ſeqq. GRUNER. In difficilioribus habetur hic locus. Antequam in ſummi Vonckii Lectiones incidiſſem, *τὸ nobilis* in mentem quoque veniebat. Nec tamen placuit. Sanum eſſe locum vel patere videtur ex eo, quod illam quoque vocem Proſa ſervet. Videtur quidem aliquid quod ad convivia & ciborum adparatum pertinet, latere, vel certe in incoepta metaphora pergere debuiſſe Poetam. Sed tamen ille tranſitus facile poterit Sedulio condonari, & admitti. Recte *hic codicis* cum Grunero capias *in hoc codice*; ut ſaepius. Forte & hoc modo capi poſſent verba, velle Poetam, non debere talem hic requirere opus codicis artificis i. e. codicem artificem, ſive ab artifice compoſitum. Eſſet itaque *artifex* h. l. *παθητικῶς* poſitum, ut *artifex forma*. Heinſ. Adverſ. lib II. cap VI. quo ſenſu forte Arator lib. I. vſ. 339.

Artifici ſermone facis.

& *artifex vultus* Barth. ad Stat. lib. I. Achil. vſ. 332. Active *artificem manum* dixit Quinctil. Declam. X. cap. XI. ex emendatione Burmanni. Ovid. lib. III. Amor. El. II. vſ. 52.

Artifices in te verte, Minerva, manus.

Savaro ad Apollin. Sidon. lib. IV. Epiſt. I. ubi hunc locum ita citat.

Nec quaeras hic opes codicis artificis

unde neſcio, vulgatam tamen

omnes, quos inſpexi, Editi ſervant. Gruneri tamen praevalet expoſitio. Arntz.

5. *Adi ſolennia.*] Ovid. lib. I. Amor. El. IV. vſ. I.

Vir tuus eſt epulas nobis aditurus eaſdem.

Juvencus lib. III. vſ. 741.

Adire recuſant
Regales thalamos, regalis pocula menſae.

V. Broukh. ad Propert. lib. I. El. III. vſ. II. Cel. Drakenb. ad Livium lib. XL. cap. XXIX. §. 12. Cort. ad Salluſt. Cat. cap XLI. §. 5. Jugurt. cap. LXII. init. Cod Arnt *ſollempnia*, quod frequens eſſe in MSS. ignorabit demum ille, qui nunquam Codd. oculis luſtraverit. Amant etenim *p* inter *m* aliaſque conſonantes interſerere. Schulting. ad Senec. Suaſor. I. p. 7. *modicae menſae* eſt id, quod Beliſarius in Acroſtich. vſ. 2. dixit:

Invitans parvae ad ſolennia menſae.

ita *modicum* pro mediocri poſuit Val. Max. lib. IV. cap. III Ext. 3, *Solito ſibi, id eſt, modico adparatu.* Plin. lib. II. Epiſt. IV. §. 3 *Sunt quidem omnino nobis modicae facultates.* & eod. lib. Epiſt. XVII. §. 10 *Vel modica coenatio.* Horat. lib. I. Od. XX. vſ. I.

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis.

Taubm. ad Plauti Fragm. p. 1491. & dum vitali mihi liceat aura frui, ſummo honoris cultu proſequendus patruus O. Arntzenius ad Caton. lib. II. Diſtich. VI. Videtur autem reſpicere Sedulius ad ſimplicem convivandi morem veterum, qui pulte oleribuſque veſcerentur. Id indicant verba ſequentia vſ. 15.

At nos exiguum de paupere carpſimus horto,
Rubra quod adpoſitum teſta miniſtrat, olus.

Confer de illo more Coler. ad Valer. Max. lib. II. cap. V. ex 5. & hinc Horatius lib. I. Od. XXXVIII. vſ. I. nihil aliud ad convivii adparatum adhibendum eſſe quam myrtum volebat. cujus verba, *Perſicos odi* &c. inluſtrari poſſunt ex Cornel. Nep. Pauſan. cap III. §. 2. *Epulabatur more Perſarum luxurioſius.* Arntzen.

6. *Pluſque libens*] *Plus* eſt magis. Cort. ad Cicer. lib. XIV. Fam. Epiſt. XXI. §. 6. Barth. ad Claudian. Nupt. Hon. & Mar. vſ. 107. infr. lib. III. vſ. 267.

Plus ut mireris.

Pro *libens* Fabr. Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. Maitt. *libenti.* V. Gruner. ad h. l. *ſatiare cibo* Lipſ. Ed. Tornaeſ. I. 2. 3. aliae: quod adeo placuit Grunero, ut in ipſo, ut vocant, textu locum dederit. Sed obſtat Proſa: *Libentius animo ſaturare quam cibo.* infr. lib. III. vſ. 266.

Saturavit quatuor illic.

Beliſar. Acroſtich. vſ. ult.

Modicis ſaturavit ab eſcis.

ubi tamen & alii *ſatiavit*, quomodo variatur apud Avian. Fab. XLII. vſ. 14.

Quam rabido fauces exſaturare lupo.

Revocandam itaque priſtinam ſcripturam ſatius duximus contra Grunerum. Arntz.

7. *Delicioſus*] Quem alii *delicatum* dicunt. Sed illud plus eſt. Sedulius lib. II.

Si quis retia mundi
Delicioſa ſequens, luxus & gaudia blandae

Digitized by Google

Perditionis amat.
Arator lib. I.
Hac ſaturante fame, quae munere ditior omni
Delicioſa fuit.
Barth. lib. XXXIII. Adv. cap. XVI. Rutil. lib I. Itiner. vſ. 378.
Stagna placent ſepto delicioſa vado.
Tornaeſ. 1. & aliae Vett. Edd. *delitioſa*, quam ſcribendi rationem rectius ex priſcis monumentis damnavit Caſtal. ad Rutil. lib. I Itiner. vſ. 114. Pierius & Emmeneſſ. ad Virgil. Ecl II. vſ. 2. *Magis* eſt potius. Calpurn. Ecl. VI. vſ. 66.
Antra magis vicinaque ſaxa petamus.
ubi Barth. & ad Grat. Cyneg. vſ. 90. & 419. ad Statium lib. I. Achill vſ. 141. & IV. Theb. vſ. 543. Salmaſ. ad Tertullian. de Pallio p. 418 Parei Lexic. Plaut. h. v. Waſſ. Ind. ad Salluſt. h. v. l. 15. §. ult. ff. de Pignor. & Hypoth. *Sed illud magis eſt, quod prius diximus.* Val. Flacc. lib. III. vſ. 270.
Vellem hac equidem me ſtrage meoſque
Procubuiſſe magis.
ubi V. D. & Burm. ad eumd lib. I. vſ. 74. Wachius ad Caton. Diſtich. Praef. lib II. Arntz.

8. *Doctorum*] Quorſum hic *doctorum* mentio? Aliud credo coena requirit, quae *coctoribus* magis inſtruetur, quam *doctis* aut *doctoribus*. Niſi ſi qui eorum in culina forſan habitant. Verum Poeta fuit Sedulius, non Propheta hodiernorum temporum. Quamvis nec Veteribus defuiſſe iſtiuſmodi bellos homines, Petronius nobis & Juvenalis, cumque iis alii fidem faciant. Quid jocari adtinet? Nimirum plus quam jocoſa eſt lectio, quam hactenus vidimus. Eam igitur ſcriptori maxime ſerio cur non eximamus? At vix ſuccurrit quidpiam. Succurrit tamen.
Nobilium nitidis dominorum veſcere coenis.
Nobile εὕρημα! & dignum vel Trimalcionis epulis. Vonck. Lect. Lat. lib. II. cap II. Cl. Vonck. mira innovandi libidine abreptus, hic etiam pro *doctorum* reſcribi vult *dominorum*. Ipſe ſuum ſomnium *nobile εὕρημα* vocat, *& dignum vel Trimalcionis epulis.* Judicent alii. Gruner. Vellem hic humanitatem, dum literas, quae ab illa nomen acceperunt, profiteatur, in recenſenda Vonckii ſententia adcuratius obſervaſſet Gruner. Sed *doctorum* ſervat Proſa. neque eſt quid mutandum, cum *doctus* etiam dicatur de eo, qui artis ſuae peritus eſt. Petron. Satyr. cap. LXXIV. *Laceratus igitur ab doctiſſimo coco.* ubi Burm. & ad Samonic. de Medicin. vſ. 842.
Nondum doctis fullonibus aptus.
Contrarium eſt *indoctus*, unde Virgilius Ecl. III vſ. 26.
Non tu in triviis, indocte, ſolebas
Stridenti miſerum ſtipula diſperdere carmen.
Arntz.

9. *Nec numerantur.*] Nic. Heinſius, inducto *nec*, ſcribi juſſit *adnumerantur*. Cellar. Illuſtr. Nic. Heinſius ſcribi volebat: *Q. m. adnumerantur opes.* Nihil autem hoc opus eſt, quoniam *nec* ſic in aliis formis pro *non* venit, atque eodem modo loquitur Commodianus Inſtruct. XVI.
Sunt alia praeterea daemonia favis,
Quae nec numerantur: *adhuc* &c.
Wopkens.

WOPKENS. Recte ab Eruditis Heinſii ſcriptura rejicitur, ea etenim nec meliorem reddit ſententiam, & longius a ductu literarum abit. Si inſpiciamus Proſam, facile per ſe patebit ſententia, ibi namque Sedulius: *Quorum multiplices nequeunt referri adparatus.* adeoque *nec* hic eſt non, nequidem, qui ſcil. divitiis adeo abundabant, ut ne recenſeri quidem poſſent. infr. lib. IV. vſ. 124.

Homines optare nec audent.

V. Not. Patern. ad Plin. Paneg. cap. LXXXII. §. 7. ARNTZ.

10. *Nutrit*] Idem ſummus Vir malebat *mittit edendum*. CELLAR. Hic rurſum ab Heinſio diſſentiendum, *mittit* reponente pro *nutrit*, quod hîc ob ſequens verbum *creat* non minus concinnum, ſatiſque etiam eſt in hac forma frequens, ut demonſtrat nota Burmanni ad Ovid. Metam. II. 366. WOPKENS Vide Gruner. h. l. Eleganter hic *mare*, *terram* & *caelum* jungit, ex genio ſatis Poetarum. Schulting. ad Senec. Suaſor. III. p. 29 infr. lib. I. vſ. 45.

Qui caeli fabricator ades, qui conditor orbis,
Qui maris undiſonas fluctu ſurgente procellas.

& ſaepius.

11. *Creat.*] De hoc loquendi more conſ. Gruner. Senec. Oed. vſ. 601.

Vere flores Hybla tot medio creat,

Ovid. v. Her. vſ 153.

Graminibus tellus foecunda creandis.

& lib. II. ex Pont. Epiſt. II. vſ. 34.

Creat molles aſpera ſpina roſas.

Virgil. lib. II. Georg. vſ. 9.

Arboribus varia eſt natura creandis.

unde *natura creatrix* apud Lucret. lib I. vſ. 623. Ad illum modum Rutil. lib. I. Itin. vſ 355.

Ferri foecunda creatrix.

V. Heinſ. lib. I. Adverſ. cap. I. p. 4. inde *terra alma* & alia.

12. *Cerea*] Fabr. Bibl. Lugd. *caetera*, & ita citavit h. l. Barth. lib. LIII. Adv. cap. V. Sed Proſa & ſequens *mella*, cujus adpoſitum eſt Epitheton, contrarium ſuadent. Talem quoque varietatem deprehendi in duobus Codd. Franeq. & Ed. Gryph. anni 1538. apud Juſtinum lib. XXXVI. cap IV. § 4. pro *ceriſque fingendis* perperam ſubſtituentibus *ceteriſque f.* ubi tamen receptam lectionem facile tuebuntur ea, quae adtulit cariſſimus Pater ad Victor. Epit. cap. XLV §. 6. cum Barthio ad Claudian. Conſul. Probin. vſ. 19. Pro *flaveſcunt* Arnt. *flaveſcant*. Barthius tamen lib. LIII. Adv. cap. V. citat, *floreſcunt*. Male. *Flaveſcere* enim & *flavus* proprie de melle adhibentur. Ovid. lib. I. Met. vſ 112.

Flavaque de viridi ſtillabant ilice mella.

Martial. lib. I. Epigr. LVI.

Flavaque de rubro promere mella cado.

Illius autem hic mentionem injicit egregie, ad veterum in conviviis mel adhibentium morem reſpiciens, V. D. ad Petron. Satyr cap. XXXV. & de Pythagoraeis id teſtatur Jamblichus Vit. Pythag. cap XXI. n. 97. Ἀρίστῳ δὲ ἐχρῶντο ἄρτῳ καὶ μέλιτι ἢ κηρίῳ. *In prandio panis erat & mel aut favus.* Non diſſimiliter Sedulii verbis habet Auſon. Epigr. VIII. vſ. 3.

Fercula gemmatis quum poneret horrida vaſis.

ubi

ubi tamen aliae Edd. *aurea vaſis*, minus recte. Arntz.

11. *Aurea vaſa*] Talibus enim luxurioſi aut divites in conviviis utebantur. Broukh. ad Tibull. lib. I. El. I. vſ. 30. Sueton. Aug. cap. LXXI *vaſis argentei* mentio eſt in l. 48. pr. ff. de furt. Illa itaque vaſa ſignum praebebant hominis ditioris, cum ingenti ſaepe pecunia compararentur: inde e contrario, ſi nulla aurea argenteave adeſſent vaſa, paupertatis vel continentiae ſignum erat. Valer. Max. lib. IV. cap. III. ex. 7. *Fictilia ſe in ejus menſa vaſa vidiſſe: monitos ne continentiae, quaſi paupertati ſuccurrendum putarent, cum ſuis ſarcinis abire juſſit.* Sueton. Domit. cap. I. apud Erud. Cortium ad Salluſt. Catil. cap. LI. §. 33. Inde h. l. elegans oppoſitio inter aurea vaſa & teſtam rubram, cujus ſeq. verſu meminit.

14. *Paupere*] Non hic inopiam, ſed tantum mediocrem copiam notat, de qua ſignificatione conf. Cl. Drakenb. ad Silium lib I. vſ. 609. & cariſſimum Patruum ad Caton. Diſtich. lib. I. Dist. XX. Lucan. lib. X. vſ. 358.

Pauper ſpoliatus frondibus hortus.

& *pauper ager* apud Ovid. lib. V. Faſt. vſ. 515. Broukh. ad Tibull. lib. I. El. I. vſ. 3. Hinc *pauper* & *tenuis* junguntur apud Plinium lib. II. Epiſt. XX. §. 13. *Adſpice Regulum, qui ex paupere & tenui, ad tantas opes per flagitia proceſſit.* Arntz.

15. *Teſta.*] Iſidorus lib. XX. Orig. cap. IV. de vaſe Aretino id intelligendum monuit, quod ita dicebatur, quia in Aretio Italiae municipio potiſſimum fingebatur, unde Martialis lib. I. Epigr. LIV.

Sic Aretinae violant cryſtallina teſtae.

Plinius lib. XXXV. Hiſtor. Nat. cap. XII. In tabula ejus formam exprimi curavit Urſin. adpend. ad Ciaccon. de Triclin. p. 350. ubi latius eum conſulas. Cum addat *olus*, indicat coenam modicam. V. ſupr. ad vſ. 5. *Adpoſitum* optime pertinet ad cibos in convivio. Ovid. lib. II. Amor. El. XI. vſ. 49.

Adpoſito narrabis multa Lyaeo.

Eutrop. lib. VII. cap. XVIII. *Sex novem avium millia adpoſita traduntur.* Virgil. lib. IV. Aen. vſ. 602.

Patriiſque epulandum adponere menſis.

ubi alii *ponere*. Muncker. ad Hygin. Fab. CLXXVI. Terent. Phorm. act. II. ſc. II. vſ. 28.

Coena dubia adponitur.

Burm. ad Ovid. lib VIII. Met. vſ. 570. Plaut. Milit. act. III. ſc. I. vſ. 163. Quinctil. lib. VI. Inſtit. Orat. cap. III. *Et Galba de piſcibus, qui cum pridie ex parte adeſi, & verſati poſtero die adpoſiti eſſent.* Plin. lib. III. Epiſt. I. §. 9. Sueton. Caeſ. cap. XLIII. in fin. & Calig. cap. XXXVII. Pacat. Paneg. cap. XIV. Simplex *pono* eſt tali ſenſu apud Juvenc. lib. III. vſ. 80. & 215. & 615. Nec Graecia talem ſignificatum in verbo παρατίθεσθαι ignorat. Apollod. lib. I. cap. IX. §. 21. Οἱ δὲ παρέθεσαν αὐτῷ τράπεζαν ἡδυσμάτων. & LXX. Interpp. Geneſ. XLIII. com. 31. Καὶ εἶπε, παράθετε ἄρτους. Vide & Trajectinae Palladis decus nunquam intermoriturum Drakenb. ad Livium lib. XL. cap. LIX. §. 8. & Epiſt. Paul. I. ad Corinth. cap. X. comm. 27. Arntzen.

MIRA-

MIRABILIUM DIVINORUM SIVE PASCHALIS CARMINIS LIBER I.

Quum ſua gentiles ſtudeant figmenta poetae
Grandiſonis pompare modis, tragicoque boatu,
Ridi-

1. *Gentiles.*] Dicuntur illi, qui religionem Chriſtianam reſpuentes, Idolorum cultum amplectebantur. Tertullian. de Cult. Femin. cap. IV. *Propter illam ſceleratam in nos opinionem gentilium.* Inde *gentilis ſtirps.* Arator. lib. I. vſ. 945. *gentile vulgus* Prudent. Periſt. Hymn. x. vſ. 463. *nugae gentiles* Id. in Symmach. lib. I. vſ. 575. & *gentilitas* pro ipſis paganis apud eumd. Periſt. Hymn. x. vſ. 1086. Adde Herald. ad Arnob. adv. Gent. lib. I. init. Iſidor. lib. VIII. Orig. cap. x. Gunther. de Vit. Lat. Serm. p. 235. Cellar. Antib. p. 174. Du Freſne Gloſſar h. v. alioſque. De vocabulo *figmentum* plura dedimus ad Aſterii Epigr. init. ARNTZ.

2. *Pompare.*] Ad inanem magnificentiam traducitur. Gulielmus Brito, qui haec Sedulii verbotenus tranſcripſit:

Si ſua gentili mendacia cuique Poetae
Grandiſonante fuit licitum pompare boatu.

Baldericus Chronico Cameracenſi. *Pompicare* dicunt alii. Joannes Biclarienſis in Chronico, ubi traduci ſonat velut publice: *Poſt haec dextra amputata exemplum omnibus, in Toletana urbe aſino ſedens pompizando dedit, & docuit famulos dominii non eſſe ſuperbos.* Quidquid enim per publicum, ut ſpectetur, traducitur, *pompa* eſt. Prudentius:

Fertur per medias, ut publica pompa, plateas
Pilento reſidens molli.

Hinc ad eloquentiae tumorem a Chriſtianis traductum eſt id vocabulum. Gaudentius praefatione tractatuum: *Sciens verum Divinae ſapientiae amatorem non ſuper aſſertione inutilium rerum inanis eloquentiae pompam quaerere.* Tam autem exoſa talis fuit oſtentatio ſcriptoris Religionis noſtrae, ut Diaboli tripudiis eandem vocem reſcriberent. Silveſter Giraldus, bonus & boni ſermonis ſcriptor, Topographiae Hiberniae lib. II. cap. V. *Inſulae pars hiſpida nimis atque horribilis, ſolis daemoniis dicitur aſſignata, quae ut viſibilibus Cacodaemonum turbis & pompis fere ſemper manet expoſita.* BARTH lib. II.

Ridiculove Geta, ſeu qualibet arte canendi,
Saeva nefandarum renovent contagia rerum,

Et

II. Adv. cap. II. Non ex infimis ſaeculis verbum *pompare* eſt, ut Voſſius cenſuit, ſed Tertulliani quoque temporibus uſitatum, qui de Spectaculis cap. VII. *Circenſium pompatior ſuggeſtus* dixit. & de Cult. Femin. lib. II. cap. IX. *Pompaticas progredi.* & Trebellius in Zenobia: *Nihil pompabilius.* Cellar. Sidon. lib. IV. Epiſt. VIII. *Pompoſus inceſſus, animus ſerius:* ubi Savaro. Barth. lib XXXV. Adv. cap. VII. & XLV. cap. V. Arator lib. II vſ. 756.

Quos pompoſo reboant tua bella cothurno.

Voſſius de Vit. Serm. lib. III. cap. XXXVI, & lib. IV. cap. XVI. Cellar. Antib. p. 80. Minuc. Fel. Octav. cap. XVI. *Quoniam non fucatur pompa facundiae & gratiae.* ubi Elmenh. cum Cellario. Gunther. de Vit. Serm. Latin. p. 416. Du Cange Gloſſar. h. v. Arnobius adverſ. Gent. lib. I. p. 35. *Pompa iſta ſermonis & oratio miſſa per regulas concionibus, litibus, foro judiciisque ſervetur.* ubi Elmenh. Exemplorum maximam copiam collegit Reineſius in Epiſt. ad Daum. CIV. p. 264. Noſtro ſimilia habet Auſonius Epigr. CXXXVIII.

Melpomene tragico proclamat moeſta boatu.

Arntz.

3. *Geta.*] Geta ſervile nomen eſt apud Comicos, nam inde venales ſervi mittebantur. Propterea Sedulius cum ſcenicas inſectaretur fabulas, comicas actiones ex ea perſona, quae frequens inducebatur, deſignavit. Quis non multo magis ipſo Geta ridiculos ducat eos, qui *vegete* legendum putant integra dictione? *Veges* quidem pro vini cado, (quod equidem ſciam) ponitur a Palladio, ſed hic ita convenit, ut nihil minus. Condonemus hoc tamen iſtis, qui non poſſunt a mero diſcedere, cui ſemel addicti ſunt Parrhasius Syll. IV. Var. Adnot. Comoediam ex *Getae* nomine alludere videatur, qui tamen in nulla ridiculus adeo eſt, earum quidem quae apud Latinos ad nos venerunt. Nam de his loquitur Sedulius. Barth. lib. II. Adv. cap. II. Hic vetuſtiores memoria Proavorum Eruditi *vegete*, quod vocabulum vini cadum notare Palladio ajunt, reponere voluerunt. Nebriſſenſis, Parrhaſius, Fabricius, alii *Getam* ſervile nomen ex Comoedia interpretati ſunt. At omnem difficultatem tollunt Scriptores rerum Anglicarum, qui vetuſtiſſimis Britannis *Getam* nomen ridiculi cujusdam Dei fuiſſe ſcribunt; inprimis Aſſerus in vita Aelfredi, qui & Genealogiam ejus ponit, & Vatis Scoti carmina producit. Scoti dico, ut notatas ſuperſtitiones barbaricarum nationum a conterraneo magis credas. Idem lib. XXVII. Adv. cap. XIV. Ita ſcribendum. Mirifice ediderunt, & interpretati ſunt, *ridiculo vegete*: nec ſenſu meliore, *ridiculove Getae.* Comoediam ex *Getae* nomine alludi vix videtur Viro Docto, quippe qui in nulla re ridiculus

Et ſcelerum monumenta canant, rituque magiſtro,
Plurima Niliacis tradant mendacia biblis;

Cur

diculus adeo ſit, earum quidem, quae ab Latinis ad nos venerunt, & de his loqui Sedulium. At unde apparet, agere de Latinis modo Sedulium? Quid? an ſoli Latini Gentiles? an ſoli pompam, ut loquitur, ſua figmenta? an ſoli tragico boatu utebantur? At etiam Plato lib. VIII. de Legibus dicit: καλλιφώνους ὑποκριτὰς μεῖζον φθεγγομένους ἡμῶν. Lucianus Negrino: Μέγα κεχηνότας. de Saltatione: Ἄνδρα ςόμα κεχηνότα πάμμεγα ὡς καταπιόμενον θεατάς. Agathias εἰς Ἀρειάδνην κιθαριςρίδα:

Εἴ ποτε δὲ τραγικῷ ῥοιζήματι ῥήξατο φωνὴν
Αὐτῆς Μελπομένης βόμβον ἀπεπλάσατο.

Sufficeret igitur a Menandro Getam ridiculum eſſe introductum. Ovidius lib. III. de Arte:

Nota ſit & Sappho (quid enim laſcivius illa?)
Cuive pater vafri luditur arte Getae.

At nihil vetat, plures etiam Latinos, quam Terentium hac perſona uſos, cum tam multis careamus. Sed nec ſatis ei ridiculi videntur Terentiani Getae. Immo omnes comicae perſonae ridiculae: eoque ſatis ridiculus Geta, qui in Comoedia. Certe ſic ſeparat Plato Comicos & Tragicos d. l. *Ὅσα μὲν οὖν περὶ γελοῖά ἐςι παίγνια, ἃ δὴ κωμῳδίαν πάντες λέγομεν.* Mox: *Τῶν δὲ σπουδαίων ὥς φασι τῶν περὶ τραγῳδίαν ἡμῖν ποιητῶν.* Tamen ille exiſtimat omnem difficultatem tollere Anglicarum rerum Scriptores, qui vetuſtiſſimis Britannis Getam nomen ridiculi cujuſdam Dei fuiſſe ſcribant, advocatis in eam rem ipſis quoque Sedulii popularis ſui verſibus. Quod etſi alios etiam ſummos Viros accepiſſe videam, probare tamen non poſſum. *Ridiculo Geta* nihil eſt aliud, quam comoedia. Atque ipſe adeo Auctor ſic explicat in opere Paſchali reddens haec duo verba: *ridiculi Getae comica foeditate.* GRONOVIUS Obſerv. in Eccleſ. cap. II. & CELLAR. Optime Parrhaſius Syll. IV. Var. Annot. & Joann. Frider. Gronov. Obſerv. in Eccleſ. II. p. 29. legendum docuerunt: *ridiculové Geta*, & de Comoedia intelligendum, quos vide. Vonckius lege, inquit, *ſcaeva*. Vereor ut quis dicto futurus ſit audiens. GRUNER. Quis non, quaeſo, mecum perlecta Gruneri obſervatione jovem juraret lapidem, Eruditiſſimum Vonckium hic maluiſſe: *Ridiculo ve ſcaeva*. Si adcuratius inſpexiſſet Vonckii verba, aliud ſcribere debuiſſet Grunerus, cum luce meridiana clarius pateat pro *ſaeva nefand.* in vſ. ſeq. maluiſſe Vonck. *ſcaeva nef.* Unde praeterea Grunerus didicerit, Parrhaſium ante Gronovium *Geta* emendaſſe, expiſcari nequeo. Et unicuique Parrhaſii obſervationem, quam integram dedimus, perlegenti, patebit ſatis, nihil aliud agere Parrhaſium, quam ut damnaret τὸ *vegete*, & oſtenderet

Digitized by Google

Cur ego Davidicis adſuetus cantibus odas
Chordarum reſonare decem, ſanctoque verentes
C Stare

derit *Getae*, quod omnes Edd. vetuſtiores ſervant, praeferendum eſſe.

4. *Saeva.*] Lege: *ſcaeva*. Vonck. Lection. Lat. lib. I. cap. VI. Cui conjecturae pondus adcedit ex frequenti harum vocum in Codd. permutatione, de qua V. Vonck. d. l. cui adde Douz. Praecid. ad Tibull. cap. XIV. Schulting. ad ff. de Poſtul. th. ult. Barth. ad Statium lib. IX. Theb. vſ. 136. Cl. Drakenb. ad Livium lib. II. cap. XXVII. §. 7. qua ratione Erud. Trillerus Obſ. Critic. lib. I. cap. XXII. maluit apud Lucanum lib. I. vſ. 548. legere:

ſcaevi
Latravere canes.

cui tamen non adſentior. Adde Vlit. ad Nemeſ. Cyneg. vſ. 27. Elegantiſſimum Broukh ad Tibull. lib. I. El. V vſ. 13. ubi tamen & *ſcaeva* praetulit Rittersh. ad Phaedr lib. III. Fab. III. vſ. 8. Var. Lect. ad Lucan. lib. VIII. vſ. 766. Gebhard. lib. III. Crepund. cap. XXI. Si quid omnino mutandum eſſet, poſſet ſubſtitui *ſacra* i. e. dira V. Barth. ad Claud. lib. I. de Rapt. Proſ. vſ. 15. atque ita Sever. Sanct. de Mort. Boum vſ. 21.

Haec jam dira lues ſerpere dicitur.

Vulgatam tamen omnes ſervant, & firmat Claudianus Epigr. de Phoenice vſ. 10.

Saeva nec humani patitur contagia vulgi.

eum ad modum Valer. Flacc. lib. IV. vſ. 431.

Quod pellere ſaevam
Quondam fata luem dederunt.

& Senec. Phoeniſſ. vſ. 131.

Saeva Thebarum lues.

Pro *renovent* Lipſ. & Gronov. in Eccleſ. cap. II. p. 29. *revocent*. ARNTZ.

5. *Monumenta.*] Cod. Arnt. & Edd. plures *monimenta*, ſed id jam damnavit Dauſq Orthogr. Part. II. p. 201. In alia omnia ivit Hadrianus, *munumentum* eſſe ſcribendum pesſime contendens. Confer hanc in rem quae notavit praeſidium & dulce decus noſtrum, C. H. Trotz. Memor. Propag. cap. I. p. 11. *Monumenta ſcelerum* dixit etiam Ovid. lib. I. Amor. El. VII. vſ. 31. *furoris* Arator lib. II. vſ. 691. *clementiae* Cicero pro Dejot cap. XIV. Dicuntur enim ita omnia illa quae faciunt ad alicujus rei vel perſonae memoriam. Juvenc. lib II. vſ. 567. Symmach. lib. VI. Epiſt. XXII. Horat. lib. III. Od. XXX. vſ. I. Vict. Caeſar. cap. XXXV. §. 7. Lucan. lib. VIII. vſ. 807.

Monumentaque maxima rerum:

ut contra Marcklandum defendit Oudend. & Vir Doctus in Act. Lipſ A. 1726. menſ. Octobr. p. 469. licet de vera lectione dubitet Burm. V. eam in rem Heinſium ad Prudent. lib. II. in Symmach. vſ. 184. *Canunt* Cod. Arnt. ſine ratione. ARNTZ.

Ritusque.] infr. h. lib. vſ. 70.

Ritusque ſoluto

ubi Cellar. & du Freſne Gloſſar. h. v.

6. *Biblis.*]

Stare choro, & placidis caeleſtia pſallere verbis,
Clara ſalutiferi taceam miracula Chriſti?

Quum

6. *Biblis.*] Sic MSS. Lipſ. & Alm. id eſt, papyro, chartis. Lucanus lib III. vſ 222.

Nondum flumineas Memphis contexere biblos.

Noverat.

Cellar. Cod. Vulc. *libris*. Fruſtra. de voce *biblus* lege Voſſ. Art. Grammat p. 129. Gruner. Muncker. ad Fulgent. lib. I. Mythol. p. 612 Ed. Stav. profert *miracula chartis*. Sed *mendacia* ex Proſa & auctoris ſenſu ſatis ſe tuetur. Neque *biblis* cum eo in *chartis* mutes, licet ipſe Sedulius infr. lib. V. in fin

Sacris voluiſſent tradere chartis.

Papyrus etenim illa cum eſſet colligata, & ad ſcribendum apta videretur, dicebatur *biblos*, unde vox iſta ſequiori aetate pro libro adhibita fuit, notante Barthio lib XXXV. Adverſ. cap VIII. *Niliacis biblis* dicit Sedulius, quia flumen Nilus papyro abundabat, ut late docuit Plinius lib. XIII. Hiſt. Nat. cap. XI. Inſpice Burm. ad Lucan lib. III. vſ. 222. Calmet Lexic Bibl. v *papyrus*. Du Freſne Gloſſar med. aevi h. v. Bart. Adv. lib. XXII. cap. XX. Fulgent. lib. I. Mythol. p. 612. *Et quidquid libet Niliacis exarare papyris*. ubi Munck. cum Raphelio ex Herod. ad Jeſ cap. XIX. comm. 6. inde *Nilus papyrifer* apud Ovid. lib. XV. Metam. vſ. 753.

Perque papyriferi ſeptemflua flumina Nili.

Muncker. d. l. Arntz.

7. *Davidicis.*] MS. Bibl. *Daviticis*. Longe alio modo verſus hic in Cod. Arnt. conſpicitur, ubi legitur:

Cur ego Daviticas adſuetis vocibus odas.

quod poſſet retineri, ſi solummodo pro *adſuetis* reſcribas *adſuetus*. τὸ *vocibus* videtur defendi poſſe ex Virgilio lib. VI. Aen. vſ. 646.

Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum.

Ita quoque *Davidicas odas* dixit Aldhelmus apud Gronov. in Eccleſ. cap. XX. in fin.

Odas Davidicas modulantes carmine ſancta.

& *Davidicam lyram* Arator lib. II. vſ 115. Nec tamen recepta temere videtur deſerenda lectio. Proſa: *Inter beati dogmatis choros Davidicae modulationis cantus exercens.* Mox, Cod. Vulc. *chordarum reſonare darem.* Male. Erat etenim illud muſicum inſtrumentum, quod ex decem chordis conſtabat. Ejus occurrit mentio in Pſalmo XCI. com. 4. & CXLIII. com 9. Apud Hebraeos frequens in uſu erat tale inſtrumentum, quippe qui & alia duarum, trium, quatuor & octo chordarum habebant. Le Moyne Var. Sacr. p. 880. Fulgent. Mythol. lib. I. cap. XIV. *Sed & lex Divina decachordon dicit Pſalterium.* ubi alia dabit Muncker. Latius vide Pheiffer. Diffic. Locor. Centur. III. Loco L. Arntz.

8. *Verenter.*] Multae Edd. *vererer*. Sed vide Gruner. h. l.

9. *Pſallere.*]

Quum poſſim manifeſta loqui, Dominumque tonantem
Senſibus & toto delectet corde fateri.

9. *Pſallere.*] V. Bed. de Metris p 2353. Ed. Putſch. Eſt autem idem quod cantare. Waſſ ad Salluſt. Catil. cap. XXVI. Cort. ad eumd Cat. cap. XXXV. §. 2. & inde varia nomina medio aevo fuerunt deducta, ut *Pſalmiſta*, *Pſallentia*, de quibus du Cange Gloſſar. in illis vocibus. ita *cantare* & *pſallere* jungi docuit Gronovius ad Senec. lib. I. Controv. p. 66.

10. *Chriſti.*] Ad imitationem Veterum, qui in carminis initio ponere ſolebant, quem canere vellent. Horat lib I. Od. X. vſ. 5.

Te canam magni Jovis & Deorum
Nuntium.

& alii plures.

11. *Dominumque tonantem*] Peſſime Bibl. Lugd. contra metrum & ſententiam *domumque*, quo tamen modo in nonnullis Editis peccatum quoque fuit apud Claudianum lib. II. de Laud. Stilic. vſ. 240. Verſum vero participio finientem damnavit Serv. ad Virgil. lib. III. Aen. vſ. 300. Sed male, & ipſe Ovidius ſaepiſſime ita: ut Remed. Amor. vſ. 321.

Quam multum poſcit amantem.

I. Her vſ. 93.

Quos omnes turpiter abſens.

II. Her vſ. 7.

Bene quae numeramus amantes.

& infinitis locis. Adde quae notavit Editor Animadv. in Muſaeum cap. II. Illa vero, quae ex Servio produximus, ab alio fuiſſe intruſa, neque Doctiſſimo illi Grammatico eſſe adſcribenda rectius putavit Broukh. ad Propert. lib. III. El. IV. vſ. 46. Omnino tamen Servii ipſius eſſe judicavit Cl. Editor Animadv. d. l. Attamen ſi cogitemus in plurimis locis iſtius Grammatici multa ab aliena manu fuiſſe intruſa, ut docuit Erud. Heumann. tom. I. Poecil. lib. IV. p. 532. non video ſatis juſtam rationem, omnia in quibus luce meridiana clarius fuit peccatum, Grammaticorum Principi facile Servio adſcribendi. Et ſexcenta quidem in Participiis talia occurrunt exempla. Sed ad rem. Pariter ut hic vero Numini tonitrua, ita & gentes illa Jovi ſuo tribuebant. Hor. lib. I. Od. II. vſ. 3.

Et rubente
Dextera ſacras jaculatus arces.

Virgil. lib. I. Aen. vſ 230.

Aeternis regis imperiis & fulmine
terres

ubi Serv. & lib. VI. Aen. vſ. 586.

Dum flammas Jovis & ſonitus imitatur Olympi.

ubi alii Codd. *tonitrus*, ſine neceſſitate Vide eximia eruditione inſignem A. Haitſma Cur. Philol. in Geneſ. cap III. com 8. Sic tamen, ut obiter moneam, apud Arator. lib. II. vſ 1169. pro

Inſonuere ſimul

ad indicandam turbae iſtius iracundiam videtur legendum *intonuere*. Alios id jam monuiſſe mihi non conſtat, recentior namque editio non eſt ad manus. & ita *tonare* adhiberi de graviter perorantibus docuit Lampe in Euang. Joann. tom. II.

Qui ſenſus & corda dedit, cui convenit uni
Facturam ſervire ſuam, cui jure perenni
Arcibus aethereis una eſt cum Patre poteſtas,
Par ſplendor, communis apex, ſociale cacumen,

Aequus

tom. II. p 878. in not. Dreſem. ad Iſcan. lib. V. B. Troj. vſ. 359. Talis quoque varietas eſt apud Claudian Nupt Honor. & Mar. vſ. 133. ubi vide Barth. De Jove tonante inſpice praeterea Ovid. lib. I. Met. vſ. 154. Homer. Iliad. O. vſ. 117.

Διὸς πληγέντι κεραυνῷ.

Burman de Jove Fulguratore & Elſii ad Act. Apoſt. cap IX. §. 3. Heuman. tom. I. Poecil. lib. III p. 371. inde ὑψιβρεμέτης dicitur: Cl. & Academiae Friſiacae rarum decus, Vriemoet. Dict. Claſſic. tom II. p 149 ideoque Clearchus tyrannus Jovem imitari cupiens filium ſuum appellabat *Ceraunon* i. e. tonitru apud Juſtin. lib. XVI. cap. V. §. II. ubi V. D. Putabant vero ex ſono currus Jovis oriri tonitru Apollodor. lib. I. cap. IX. §. 7. Horat. lib. I Od. XII. vſ. 59.

Tu gravi curru quaties Olympum.

& Od XXXIV vſ. 7. Iſcan. lib. VI. B. Troj vſ. 54. ARNTZEN.

12 *Delectet*] Sic ſcriptum in membranis pluribus. Fabr. *delectet*. CELLAR. Praeferam quod Fabric. edidit *delectet*, quia ſic in Praefat ad Maced. *Armis, quibus adſuetus eſt dimicare*, delectatur *& ludere*. Saepius cum tali infin. reperitur verbum *gaudere*, ut lib. V. 221. & alibi: nec non voces *laetus*, *defeſſus* &c. WOPKENS. *Delectet* Cod. Vulc. Fabr Lipſ. Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. Main *delectat* Col.

14. *Facturam.*] *Factura* pro re facta vel creata iterum dicitur lib. II. 21. Sic Vetus Int. Pſalmo XCI. 5. *Delectaſti me, Domine, in* factura tua: *& in operibus manuum tuarum exſultabo*. Hoſeae XIII. 2. *Conflatile . .* factura *artificum totum eſt* Cyprian. Hab. Virg p. 99. *Quod opus Dei &* factura *& plaſtica adulterari nullo modo debeat*. Sic Prudentius aliique. WOPKENS. Barth. lib. XLII. Adv. cap. VIII. Eodem modo ποίημα. Epheſ. cap. II. vſ 10. Αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα. Et *factor* pro creatore apud Prudent. Cathem. Hymn X vſ. 129.

Factoris ab ore creatae.

Apoth. vſ. 667.

Aequoreae niſi factor aquae.

& *factor orbis* apud eumd. Periſt. Hymn. II. vſ. 415. infr. hoc libr. vſ. 228.

Suumque
Factorem fugiunt.

Adde Du Freſne Gloſſar. v. *factura*, ubi h. l. citat *unam*. Male Cod. Cant. *ſervare*. ARNTZ

15. *Arcibus.*] Sic etenim ſolent Poetae caelum quaſi domum Dei deſcribere. Le Moyne Var. Sacr. p. 521. *aulam aetheream* dixit Arat. lib I. vſ. 119. & 1164. Juvenc. lib. II. vſ 186 *aulam caeli* Id. lib. II. vſ 334. & IV. 498. *Regiam caeli* Id. lib. I. vſ. 470. *arces caelitum* Senec. Oed. vſ 48. & putidum eſſet pluribus illud monere, cum in vulgus notum ſit.

17. *Aequus*

Aequus honor, virtus eadem, ſine tempore regnum,
Semper principium, ſceptrum juge, gloria conſors,
Majeſtas ſimilis: haec eſt via namque ſalutis,
Haec firmos ad dona gradus paſchalia ducit.

 Haec

17 *Aequus honor*] i. e. aequalis. Not. Patern. ad Plin. Paneg. cap. LXXI. §. 3. Nemeſ. Cyneg. vſ. 189.

Non viribus aequis
Nec curſus virtute parem.

l. 89. D. de Legat. 3. *Sejo fundum aequis partibus do lego*. Heinſ. ad Phaedr. lib. I. Fab. 11. vſ. 1. Taubm. ad Virgil. lib. V. Aen. vſ. 154. & lib. XI. vſ. 861. ARNTZ.

17. *Regnum.*] Confer quae habet infr. hoc libr. vſ. 296. Eodem modo lib. II. vſ. 64.

Et aeterno complectens omnia gyro,
Imperium ſine fine manet.

& vſ. 249.

Morte vacans, & ſine carens, cui nulla per aevum
Tempora ſuccedent.

Venant. Fortun. de Paſcha vſ. 51. de Chriſto:

aequalis, conſors, ſocius cum patre coaevus,
Quo ſumpſit nomen principe principium.

& quae ſequuntur. Arator lib. II vſ. 787.

Tu redditus aſtris,
Aequalisque patri de majeſtate perenni,
Jura ſuperna regis.

Neque haec fugit Gentes ſententia, quae plurima a vero Deo ad ſua Numina transferre ſolebant; ſic & immortalitatem illis quoque tribuebant. Sell. Obſerv. cap. IV. & IX. Alb. & Elſn. ad Epiſt. 1. ad Timoth. cap. VI. vſ. 16. Spanhem. ad Callim. in Jovem vſ. 9. inde *aeterni* dicebantur. Mareil ad Pythag. aur. Carm. p. 9. Stoici vero credebant unum ſolummodo Deum immortalitate gaudere, ceteros eſſe natos & mortuos. Elſn. d. l. neque hoc mirum cum proxime accederent iſti ad dogma Chriſtianorum, teſte Gataker. in Praeloq. ad Antonin. de Reb. ſuis p. 1. Faciunt ad h. l. verba Minucii Felicis Octav. cap. XVIII. *Cum palam ſit, parentem omnium Deum, nec principium habere nec terminum.* ubi vide quae notavit Elmenh. ARNTZ.

18. *Juge.*] Sedulio hoc ſingulare, quod primam in *jugis* corripuit. lib. II. in Dominica Oratione vſ 255.

Hoc jugibus votis.

Adde lib. III. vſ. 239.

Et quotquot ſeſigere jugum ſenſere ſalutem.

CELLAR. & lib. III. vſ. 202.

Quae Domino miſerante juges poſt otia depinxque.

Quare non cauſſam video, ut cum Fabricio, quem & Cellarius aliquando ſequitur, ubique fere vi *jugis* tranſponamus, nemetri legis damni quid patiantur. V. infr. ad lib. II. vſ. 285. *Juge* vero eſt continuum, perenne. Aur. Vict. Caeſ. cap. XV. §. 3. *Neque jugi pace ac longo otio.* ubi vide ſexus feminei decus, Annam Dacieriam. Oudend. ad Hirtium lib. VIII. B. Gall. cap. XVI.

Haec mihi carmen erit: mentes huc vertite cuncti.
Hanc conſtanter opem laeſis adhibete medullis,
Quos letale malum, quos vanis dedita curis

Attica

xvi. §. 2. Tali ſenſu *jugitas* apud Eginhartum Vit. Carol. Magn. cap. v. ubi not. Arntz.

19. *Similis haec.*] Licentia caeſurae. Cellar. Et ſic optimos feciſſe notabamus ſupr. ad Epigr. Aſterii vſ. 6. Adde Statium lib. IX. Theb. vſ. 540.

Tandem adiit Hypſeus, capulumque in morte tenenti.

ubi Barth. ex vet. Scholiaſt. Reineſ. Epiſt ad Daumium LIII. & LXXXVIII. in fin. Ad ſententiam facit Juvencus lib. II. vſ 642.

Gloria quo maneat ſimilis natoque patrique.

22. *Adhibete*] Virgil. lib. III. Georg. vſ 455.

Dum medicas adhibere manus ad vulnera paſtor
Abnegat.

Juvencus lib. II. vſ. 348.

Aegris ſed merito miſerans adhibenda medela eſt.

Ita Editio, qua utor. Forte tamen non incommodo ſenſu praefero *miſeris.*

23. *Letale.*] Multae Edd. *lethale*, de qua ſcribendi ratione conſ. Cl. Drakenb. ad Livium lib. XXXI cap. xviii. §. 7. Sed haec ſunt levioris momenti.

24. *Cecropii cepit.*] Barthii MS. *capit:* alii *ſerpit*, *ſepit.* Cellar. *Cepit* quidem e MSS. Barthii edidit Cellarius, ſed in aliis libris exſtat *ſerpit* & *ſepit.* Inde autem (ut mihi ſignificavit eximiae ſpei juvenis Henr. Jo. Arntzenius) Clar. Joan. Conr. Schwartzius comminiſcebatur *carpſit*, ut in his Virg. Aen. IV. 2.

Et coeco carpitur *igni.*

Quod ut mihi plane genuinum videtur, ſic quia aliquo modo offendit iſta forma *Attica doctrina veneni Cecropii* vix equidem omnia hîc perpurgata eſſe arbitror, niſi hoc modo legamus: *Quos vanis dedita curis Attica* Cecropiis carpit *doctrina* venenis. Aptius *doctrina venenis carpere quem* dicitur, quam *veneni doctrina.* Ita autem verbo hoc cum aliis utitur Lucanus lib. IX. 741.

Ecce ſubit virus tacitum, carpitque medullas
Ignis edax, calidaque incendit viſcera tabe.

Prudentius Dipt xii.

Fervebat via ſicca eremi, ſerpentibus atris,
Jamque venenati per livida vulnera morſus

Carpebant *populum*; *ſed* &c.

Recte ſane, perque periſſologiam Poëtis praeſertim familiarem, dicitur *malum letale*, ſive virus, *carpere venenis*, quum & Tacitus ita loquatur Ann. XIII. 15. *Cubiculum Caeſaris juxta decoquitur* virus, *cognitis antea* venenis *rapidum.* Huic emendationi favet quoque Proſa Sedulii, quam ſic habere intelligo: *Hanc membris medicinam letalibus adhibete, quos noxiae diſputationis vana ſerſit* (lege & hîc *carpit* i. e. fatigat & conſumit) *intentio, & Attici dogmatis inſanabilis*

Attica Cecropii cepit doctrina veneni,
Sectanteſque magis vitam ſpirantis odorem
Legis, Athenaei paedorem linquite pagi.

inſanabilis diſciplina *Cecropiae* ſauciat veneno *doctrinae*, ubi *ſauciare veneno* eſt, quod hoc loco *carpere veneni*. WOPKENS Ad eumdem modum Theodericus Rex apud Caſſiodor. lib. II. Var. Epiſt. III *Cecropii dogmatis Attico ſe melle ſaginavit* & ita *Cecropides* pro Athenienſibus dici notavit Barth. ad Claud. lib I. de Rapt. Proſ. vſ 9. Auſon. Epiſt. XXIV. vſ. 55.

Siſtere Cecropidum in terris monumenta paranti.

ubi Vinet. Codd. praeterea multi habent *Cecropei*, ſed non audiendos eſſe docuit jam Gruner h. l. Latet vero difficilior nodus in voce *Cepit*. Scilicet ita ex Barth. MS. edi curavit Cellarius. In alia tamen omnia eunt Codd. Cant. Arnt. Edd. Ald. Col. Lipſ. Fabr. Tornaeſ. 1. 2. 3. *ſerpit* ſcribentes. Maitt. habet *ſepit*, quod Typographorum incuriae forte tribuendum cenſet Gruner. Habuit tamen praeeuntem Maittaire Bibl. Lugdunenſem. Et ſane, τὸ *ſerpere* paſſim de peſtilentia & malis quae nimium ſeſe extendunt, adhiberi certum eſt. Sic Virgil. lib. III. Georg. vſ. 469.

Dira per incautum ſerpant *contagia vulgus.*

Rutil lib. I. Itin. vſ. 397.

Latius exciſae peſtis contagia ſerpunt.

Sever. Sanct. de Mort. Boum. vſ. 21.

Haec jam dira lues ſerpere *dicitur.*

Nec diſſimiliter Minuc. Fel. Octav. cap. IX. Serpentibus *in dies perditis moribus*. Neque haec ſcriptura diſplicuit Grunero. Sed conſtructionis offendebat ratio. Nam qua ſpecie poſſet dici *doctrina ſerpit aliquem* pro *per aliquem*, non liquet. Exemplis ſaltem ſimilibus deſtituimur. Ut autem aliquo modo locutionem defenderet, praeſidium ſibi quaerit in ellipſi τοῦ *per* quam omittere interdum ſolère Vett. ex Plauto Amphitr. act. III. ſc. I. vſ. 18. probare conatur. Sed an idem h. l. admittendum ſit, videant alii. Cl. Schwartzii conjecturam *carpſit* probavit inter Litterati orbis Principes celebre nomen Wopkenſius. Et certe non ineleganter h. l. poneretur. Sed cum auctoritate Codd. deſtituamur, tutius id, quod Cellarius dederat, retinendum putavi. ARNTZ.

26. *Athenaei foetorem.*] Athenas Ethnicas. *Athenaeus* Atticus; ut Theocritus Idyll. V. vſ. 23. Ἀθαναίαν ἔριν dixit. Viro Ampl. Gisb. Cupero hoc exemplum debemus. Cod. Alm. *paedorem*, ubi *foetorem* alii. CELLAR. Theocriti loco adde Aelian. lib. VII. Var. cap. VIII. in fin. & Munck. ad Fulgent. Mythol. lib. I. p. 608. Ed. van Stav. Non diſſimili modo Iſcan. lib. I. de B. Trojan. vſ. 30.

Quin te Cecropii mentita licentia pagi.

cui loco junge alium ex eodem Iſcan. lib. III. vſ. 454. apud Ampl. Vonck lib. II. Lect. Lat. cap. VI. p. 144.

Digitized by Google

Quid labyrintheo, Theſidae, erratis in antro,
Caecaque Daedalei luſtratis limina tecti?
Labruſcam placidis quid adhuc praeponitis uvis,
Neglectisque roſis ſaliuncam ſumitis agri?
Quid lapides atque aera coli, quid fana profanis
Proderit,

Deſine Cecropii funeſta licentia pagi
Inceſtos generare Deos.

Pro *foetorem*, ut edidit Cellarius multi Codd. & Edd. praeferunt *paedorem*, quod ex ipſa Noſtri Proſa confirmat, & in texum recepit Eruditus Gruner. Et certe, ex Gloſſa cum locum hunc ſibi vindicaſſe videatur vox iſta, non dubitavimus cum Grunero ita reſcribere Statius lib. IV. Theb. vſ 616,

Obſitus exhauſtos paedore & ſanguine vultus

ubi Gloſſ. vet. ap. Barthium habet: PAEDORE] *ſqualore, inertia*, foetore, *ſpurcitia*. Conſule ibid. not. ubi nec hunc Noſtri locum neglectum eſſe videbis. Adi de hac voce Cl. Oudend. ad Lucan. libr. II. vſ. 73. ARNTZ.

27. *Theſidas.*] Athenienſes, ut Virgil. II. Georg. vſ. 383. a *Theſeo* Rege: in quibus errores profanae religionis & perverſae Philoſophiae notat, neque Sedulii aevo penitus exſtirpatos. Comparat autem ambages illorum cum Labyrintho, e quo Theſeus Ariadnes filo ſe liberaverit, ad quem reſpexit vocabulo *Theſidarum*. CELLAR. Erat enim Theſeus Athenienſium Rex. Hygin. Fab. XLVIII. unde *Theſeos muros* pro Athenis dixit Statius lib. XII. Theb. vſ. 293.

Theſeos ad muros, ut Pallada flecteret, ibat,
Supplicibuſque piis faciles aperiret Athenas.

Conf. ibid. Barth. Pro *quid* Arnt. *quis* V. infra ad libr. V. vſ. 153. Idem Cod. *laborintheo* cum ſupraſcripta Gloſſa; *quaſi labor int.* Ed. Baſ. *Labyrinthaeo*. Sed tales ſunt facile Librariorum errores. De omni hac hiſtoria conf Hygin. Fab. XLIII. & Natal Com. Mytholog. lib. VI. cap V.

28. *Daedalei.*] Confer eam in rem Hygin. Fab XL. & praeter Mythologos Taubm. alioſque ad Virgil. lib. V. Aen. vſ 588. lib VI. vſ. 27. Iſidor. lib. XV. Orig. cap. 11. V. D. ad Valer Flacc. lib. I. vſ. 706. *Teſtis* habet Ed. Col. Sed familiaris Poetis talis locutio. Qua ratione Librarius in Arnt. Cod. infr. lib IV. vſ. 40. dedit:

Hinc repetita ſacri gradiens per limina templi.

pro vulgato *moenia*, quod tamen rectius. *Tectum* vero ex imitatione Virgilii de Labyrintho dixit hic Sedulius. V. Burm. ad Valer Flacc. l. I. Ovid. Ibid. vſ. 373.

Ut qui tecta novi formam celantia monſtri
Intrarunt, caecas non redeunda domus.

ubi Salvagn. ARNTZ.

29. *Placidis.*] Mitibus, maturis. CELLAR. Pro *quid* Arnt. *qui.*

30. *Neglectiſque roſis.*] Virgil. Ecl. V. vſ. 17.

Cedit

Proderit, & mutis animas damnare metallis?
Parcite pulverei ſqualentia jugera campi,
Et ſteriles habitare plagas, ubi gignere fructum
Arida neſcit humus: nec de tellure cruenta
Livida mortiferis vellatis toxica ſucis

C 5 Tar-

Cedit
Puniceis humilis quantum ſaliunca roſetis.

Cellar. Late de *ſaliunca* agunt V. D. ad Virg. l. l. quibus adde Salmaſ. ad Solin. tom. II. p. 751. ſeqq. Veteres Grammaticos *ſaliuncam* de roſa ſilvatica interpretari voluiſſe docet Idem Exercit. de Homonym. cap. xxv.

31. *Fana.*] Tentabam, *quid vana*, ut *vana colere* vſ. 220.

Heu miſeri, qui vana colunt, *qui corde ſiniſtro*
Relligioſa ſibi ſculpunt ſimulacra &c.

ubi *vana* junguntur cum *religioſis ſimulacris*, ut hic cum *aere ac lapidibus*. At ſenſu luculentiore retinebimus *fana*, quomodo Templa idololatrica paſſim appellantur apud Patres. Commodianus Inſtruct. Praef.

Ego ſimiliter erravi tempore multo
Fana proſequendo, *parentibus inſciis ipſis.*

Legitimaque phraſis eſt *colere templa, fana*, pro religioſe viſitare. Ovidius Metam. XI. 577.

Omnibus illa quidem ſuperis pia tura ferebat,
Ante tamen cunctos Junonis templa colebat.

Alia ex Virgilio, Seneca Trag. Quiſque exempla addi poſſunt Wopkens. Scilicet eam conjecturam in Miſcellaneis Obſervatt. propoſuerat Vir Doctiſſ. quae tamen Grunero non placuit, ex Codd. & Edd. cunctis priorem ſcripturam retinenti. V. eumd. h. l. In fine ejusdem notae addidit haec Vir Erud. *Male vero in Ed. Cellar. vox* profanis *jungitur cum* proderit, *quum pertineat ad verbum* coli, *& ſententia ſit, quid proderit fana coli a profanis* quod recte me judice vidit Vir Erud. qui & in aliis parva diſtinctionis mutatione lucem adfudit Sedulio elegantiorem.

32. *Animas damnare.*] Adluditur ad damnatos in metalla, quibus ſimiles ſint idolorum aeneorum cultores. Cellar. De tali poenae genere, ad quod hic reſpicit Poeta, conf. ſummum JCtorum quondam decus Briſſon. lib. III. Select. Antiq. cap. IX. & ibi Trekell. Schulting ad Paul. Recept. Sent. lib. III. Tit. IV. § 9. Vinn. ad §. 3. Inſtitut. Quib. mod. Jus patr. pot. ſolv. Arntz.

33. *Parcite.*] Tralatio a ſterili campo ad infructuoſum cultum Deorum. *Parcite*, nolite, cavete, ut Aeneid. III. 42.

Parce pias ſcelerare manus.

Cellar. Id. Virg. Ecl. III. vſ. 94.

Parcite ovis nimium procedere

& XII Aen. vſ. 693.

Parcite jam, Rutuli.

& quae notavit Cortius ad Plin. lib. I. Epiſt. v. §. 10.

36. *Livida.*] Adpoſitum rei ex genio

Tartareis damnata cibis; ſed amoena virecta
Florentum ſemper nemorum, ſedesque beatas
Per latices intrate pios, ubi ſemina vitae
Divinis animantur aquis, & fonte ſuperno
Laetificata ſeges, ſpinis mundatur ademtis,
Ut

genio Poëtarum Epitheton, qui veneno colorem lividum adſcribere ſaepius ſolent. Barth. ad Stat. lib. IV. Theb. vſ. 58. Inferis talis color tribuitur quaſi proprius, cum omnia fere venenata de illis finxiſſe notum ſit. Barth. ad Claud. lib. I. de Rapt. Proſerp. vſ. 24. Drakenb. ad Sil. lib. XIII. vſ. 546. ubi tamen hodie *humentes* editur. Porro in Arnt. eſt; *mortiferi ſuci*, quod parum refert. Videtur tamen ex Proſa Seduliana illud non contemnendum, ubi: *Toxica letalis ſucci nutrimenta vellatis.* Bibl. Lugd. praefert *fucis*, quae frequenter a Librariis commutari docebit Heinſ. ad Ovid. lib. VI. Metam. vſ. 220. & libr. I. Triſt. El. I. vſ. 5. & lib. II. vſ. 455. V. D. ad Samonic. de Medicin. vſ. 48. & 168. attamen Ovidius XII. Her. vſ. 181.

Sucuſque veneni.

& XIV. Met. vſ. 403.

Illa nocens ſpargit virus, ſucoſque veneni.

Lucan. lib. VI. vſ. 581.

Pollutos cantu diriſque venefica ſucis

Quod vero *fucus* & *ſucus* permutentur, videtur praecipue ortum ex antiqua & optima ſcribendi ratione, qua *ſucus* ſcribebant. Ita vetuſtiſſimi Codd. & h. l. Arnt. V. Oudend. ad Lucan. lib. III. vſ. 237. Burm. ad Samonic. de Medicin. vſ. 48. & ita MSS. ap. Virgil. lib. I. Georg. vſ. 90. ARNTZ.

37. *Virecta.*] Vireta MSS. per *ct.* Lipſ. Cantabr. Heinſ. Alter. Et Virgil. Aen. VI. 638. *amoena virecta* in Codd. vetuſtis. Iſidorus XVII. Orig. c. VI. *Virectum, ubi virgulae novellae & virentes.* CELLAR. Fruſtra itaque Mon. Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. ſubſtituunt *vireta.* Prudent. Cathem. Hymn. III. vſ. 101.

Tunc per amoena virecta jubet.

Ita edidit Heinſius, *vireta* vero Cellar. & Hamartig. vſ. 795.

Nemus umbriferum per amoena virecta,
Ditibus ornaret pomis.

Fulgent. Mythol. lib. I. p. m. 606.

Quidquid per virecta Tempe
Raptat unda profluens

ubi plura Eruditiſſimus Munckerus. Vir. Doct. in Obſerv. Miſcell. A. 1733. Menſ. Mart p. 306. Burman. ad Ovid. lib. I. Met. argum. Fab. III. Similis eſt variatio apud Willeram. cap. VII. vſ. 2. quod docuit me Eruditus in Actis Lipſienſ. A. 1733. menſ. Januar. p. 41. *Tartareo cibo* habet Arnt. Tornaeſ. 1. 2. 3. Col. Mon. Fabr. Bibl Lugd. ſed *tartareis cibis* ſervare Proſam monuit jam Grunerus, eſtque id Poëticum magis. ARNTZ.

39. *Per latices.*] Per baptiſmum. CELLARIUS Paria habet Arator libr. II. vſ. 664.

Cum

Digitized by Google

Ut meſſis queat eſſe Dei, mercisque futurae
Maxima centenum cumulare per horrea fructum.

Omnipotens aeterne Deus, ſpes unica mundi,
Qui caeli fabricator ades, qui conditor orbis,
Qui

Concurrere gaudent,
In latices intrare pios.

41. *Laetificata.*] i.e. fertilis reddita Pari modo *laetus* pro foecundo. Horat lib. IV. Od. IV. vſ. 13

Qualemve laetis caprea paſcuis.

Juvenc. lib. II. vſ. 416.

Cui paſcua laeta
Innumerae tondent pecudes.

Cl Drakenb. ad Sil. Ital. lib. VI. vſ. 645. & lib. VIII. vſ. 458.

Laetis Mevania pratis.

ubi Codd. nonnulli cum Leid. *latis*, ſed male. Similiter Pacatus in Paneg. cap. IV. §. 4. *Gargara proventu laeta triticeo, Mevania memoretur armento*, ubi V. D. Not. ad Ovid. lib. I. Faſt. vſ. 546 & libr. III. Amor El. V. vſ. 28. Cl. Burm. ad eumd. XII. Her. vſ. 46. & I. Met. 560. Juſtin, lib XLIV. cap. IV. §. 14. Cort. ad Plin. lib. V. Epiſt. VI. §. 39. Mela lib. I. cap. X. init. *Sed illic magis laeta & ditior.* Snakenb. ad Curt. lib. V. cap. IV. §. 8. V. D. ad Virgil. lib. I. Georg init. & vſ. 325. unde *laetamen* eſt fimus, quem agris ingerebant, ut fertiliores fiant. Muncker. ad Fulgent. Mythol. lib. II. cap. XIX. Taubm. ad Virgil. lib. I. Georg. init. & praecipue confer Cl. Trotzium, Praeceptorem mihi omni honore proſequendum, Diſſertat. Jur. Rom. de Jur. Agrar. IV. cap. I. § I. p. 294. ARNTZ.

40 *Mundatur*] Vide Heinſium ad Ovid. III. Faſt. vſ. 557.

43. *Centenum.*] Videtur expreſſiſſe verba Lucae in Euang. cap. VIII. §. 8. Καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. Adde Munck. ad Fulgent Mythol. lib. I. cap. IX. in fin. Juvenc. lib. II. vſ. 750.

Centeno copia foetu.

& vſ 790.

Centuplicemque ferunt virtutis robore frugem.

& propius ad Noſtrum Venant. Fortunat de Paſcha vſ. 105.

Centeno reditu tecum manſura per aevum
Meſſis abundantis horrea fruge reples.

45. *Ades.*] Verbo compoſito *adeſſe* pro ſimplici utitur noſter, ſicuti infra vſ. 128.

Vox denique verbum,
Verbum Chriſtus adeſt.

atque ita lib. II. 100 lib. III. 136. lib. IV. 207. lib. V. 106. Commodianus & alibi, ſi bene memini, & Inſtruct. LXXII.

Pauperies ſana quid niſi divitiae adſunt?

Sic enim legerim pro vulgato *adſint*, ut ſenſus ſit: quid pauperies ſana eſt niſi divitiae? & ſyllepſis ſimilis illi Ovidii, *quid enim niſi vota ſuperſunt?* pro ſupereſt. Hegeſipp. IV. 7. *Ut . . ſanctae illudant religioni, quae nobis ſemper* vene-

Qui maris undiſonas fluctu ſurgente procellas
Mergere vicinae prohibes confinia terrae,
Qui ſolem radiis, & lunam cornibus inples,
Inque diem ac noctem lumen metiris utrumque,
Qui ſtellas numeras, quarum tu nomina ſolus,
Signa, poteſtates, curſus, loca, tempora noſti,

Qui

venerationi atque reverentiae adfuit. & cap. 14. *Quem videntes Gadarenſes confugiendi votum habebant, ſed qua via inexitiabile id ſibi* adforet, *non reperiebant.* Ita quidem nulla varietate Edit. 1544. ſed in Colon. 1575 margo priore loco *fuit*, poſteriore *foret* exhibet; neque alibi compoſitum ſic apud illum auctorem occurrere exiſtimo. WOPKENS. In locis Hegeſippi cum Edit. 1544. apud Wopkenſium, conſpirat & mea A. 1559. De hoc loco confer Barth. lib. XLVI. Adverſ cap. x. Facit huc Claudianus lib. I. in Rufin vſ 5.

Nam cum diſpoſiti quaeſiſſem foedera mundi,
Praeſcriptoſque maris fines, annique meatus,
Et lucis noctiſque vices, tunc omnia rebar
Conſilio firmata Dei.

ubi Barth. ex quo, pro more ſuo, pleraque deſumſit Opzel. ad Minuc. Fel. Octav. cap. XVII. ARNTZ.

48 *Lunam.*] V. Burm. ad Ovid. VII. Met. vſ 530. GRUNER. Virgil. lib III Aen. vſ 645.

Tertia jam Lunae ſe cornua lumine complent.

Senec. Suaſ. III. *Ait enim de Luna, quae ſive plena lucis ſuae eſt, ſplendenſque pariter adſurgit in terra.* ubi Schott. cum Dempſter. ad Roſin. lib. II. Antiq. cap. VIII. Lucan. lib. I vſ. 537.

Cornuque coacto
Jam Phoebe toto fratrem cum redderet orbe.

Valer. Flacc. libr. II. vſ. 56.

Puraque nec gravido ſurrexit Cynthia cornu.

ubi Burm. Aperto ceterum vitio Barth. lib. XXV. Adv. cap. XV. in h. l. citat *ad Lunam*, nullis, quos inſpeximus, praeeuntibus Editis. ARNTZ.

49. *Inque diem.*] Hoc eſt: .. atque interdiu ac nocte utriuſque luminis fulgendi ſpatium accurate obſervas & diſponis. Iſtum uſum dictionis *in diem*, *in noctem* pluribus illuſtramus ad verba Lactantii, II. 9. *Nam ſicut Sol, qui oritur in diem* &c. & Taciti Ann. VI. 20. *Qualem in diem Tiberius induiſſet, pari habitu.* quippe ſic illic cum Barthio legendum cenſeo. WOPKENS. Expoſitionem hanc, quam & alio loco propoſuerat Wopkenſius, damnare videtur Gruner. Lectoremque ad Proſae verba remittit. Ibi Sedulius: *Qui Solis radiantis adſpectus & cornigeros Lunae vultus diei noctique contermînans, utriuſque luminis vices ſacrae moderationis libramento diſpenſas.* Neque

que

Qui diverſa novam formaſti in corpora terram,
Torpentique ſolo viventia membra dediſti,
Qui pereuntem hominem vetiti dulcedine pomi
Inſtauras meliore cibo, potuque ſacrati
Sanguinis infuſum depellis ab angue venenum:
Qui genus humanum (praeter quos clauſerat arca)

Diluvii

que & iis verbis quid ineſſe videtur, quod Wopkenſio obſtare poſſet. Sequentia vero ex profanis Scriptoribus eleganter expoſuit Barth. lib. XXV. Adv. cap. xv. ubi hunc locum ex Ovidio eſſe adumbratum docet. In ſacris paginis tales locutiones, quales in ſequentibus habet Sedulius, ſatis frequentes ſunt. Vulg. Int. Pſalm. CXLVI. vſ. 4. *Qui numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocans.* Conf. Geneſ. cap. xv. vſ. 5. Jerem. XXXIII. vſ. 22. Epiſt. Pauli ad Roman. cap. IV. comm. 18. Junge his infr. hoc. libr. vſ. 85.

Cuncta quis expediet, quorum nec lucida caeli
Sidera, nec bibulae numeris aequantur arenae

De ipſa verſus poſitione inſpice Bedam de Metris p. 2367. Ed. Putſchii, ubi alia. Pro *metiris* Cod. Cant. *concedis* habere monet Gruner. ARNTZ.

52. *Terram.*] Cod. Arnt. *Novas formaſti corpora terra.* Proſa: *Qui rudis terrae membra torpentia per diverſos motus vivis animaſti corporibus.* Sed nihil muto.

54. *Pomi.*] *Arboreos fructus* habet Proſa. Recte. Vox etenim *pomum* ad cujuſcunque generis fructus extenditur. V. D. ad Nemeſian. Ecl. III. vſ. 38. & ad Serenum Samon. cap. XXVIII. quo modo explicatur l. 45. §. 13. ff. de jur. Fiſc. *Ceteraſque arbores pomiferas caedere.* i. e. arbores cujuſcumque generis, ut explicat ſummus Briſſon. in Lexic. h. v. Ideo nihil mutandum apud Hygin. Fab. CLV. *Poma ei adtuliſſet ad ſacrificium.* V. ibi Munck. Ita capio verba Gratii Cyneg. vſ. 148.

Dum pomiferis advertitur annus Frondibus.

Neque aptius hanc in rem vocabulum invenire potuiſſet Sedulius, quippe, qualis iſte fructus arboris vetitae fuiſſet, cum aliis ignorans. Sudarunt hac in re praeſentis priorisque ſeculi Viri Eruditiſſimi. Inſpice, ne longior ſim, Saldenum Otiis Theol. libr. III. Exercit. XI. §. 7. & Eruditione praeclara inſignem Haytſma Cur. Philol. in Geneſ. cap. III. com. 22. p. 106. ARNTZ.

56. *Angue.*] Sic ſcripti libri. In editis multis *ungue.* CELLAR. Torneſ. 1. 2. 3. Col. Cod. Cant. *ungue.* Sed variis praeeuntibus Editis praeclare defendit Grunerus τὸ *angue.* Pro ea ſcriptura, quae multo nervoſior eſt, ſtare quoque videtur Proſa: *Et a viperei morſus voluptuoſa fallacia potu ſanguinis immaculati conſervas.*

58. *Rapida.*]

Digitized by Google

Diluvii rapida ſpumantis mole ſepultum,
Una iterum de ſtirpe creas, ut myſtica virtus,

Quod

58. *Rapida.*] *Rapida* Codd. Lipſ. Alm. & Barth. ut celeritas oppreſſionis ſignificetur, eo modo, quo Aeneid. II. 305.

Rapidus montano flumine torrens
Sternit agros. cetera

Nec *moles* male de diluvio. Silius III. 46.

Surgentis mole profundi
Injectum terris ſubitum mare.

CELLAR. Tornaeſ. 1. 2. 3. *rabida* cum ceteris. Sed ſaepius ita dormientes Librarii aberrarunt, falſa pro veris ſubſtituentes. V. Heinſ. ad Ovid. x. Her. vſ. 96. & III. Art. vſ. 8. V. D. ad Samonic. de Medicin. vſ. 260. ad. Val. Flacc. libr. IV. vſ. 104. Burman ad Lucan. libr. VI. vſ. 66. & VII 460. & IX. 313. Broukh. ad Tibull. lib I. El. II. vſ. 40. Cl. Cannegieter ad Avian. Fab. I. vſ. 2. & XVI. 13. & XXIV. 10. & XXVI. fin Marckl. ad Stat. lib. II. Silv. II vſ. 111. Adde Cl. Vonck, Noviomagi noſtri ſummum decus, Lection. Latin. lib. II. cap. x & Virum Doct. Obſerv. Miſcell A 1732 menſ. Septembr. p. 185. In mendo ex hoc Librariorum errore, ni fallor, cubat Juvenc. lib. II. vſ. 239.

Sederat hic rapido ſervator anhelus
in aeſtu.

Ita Editio, qua utor. Me ſponſore emendes, *rabido*. Noviſſima non eſt ad manus Editio, ubi forte jam emendatior iſte locus erit. Tale vitium in eadem Editione latet apud Arator. lib. II. vſ. 957.

Perſonat in Pauli rapidum diſcrimina vulgus.

lege *rabidum*. Sic Auctor incertus Paſſion. Dom. vſ. 25.

Rabidis exercita curis
Invidiae,

& Sedulius infr. lib. V. vſ. 95.

Rabidum memorare tumultum.

quod tamen nec ibi Librarius in Cod. Arat. de loco movere dubitavit, *rapidum* ſubſtituens. Sed diverticulo fuimus fortaſſe loquaces. In loco igitur, quem tractamus, licet aliqua veritatis ſpecie illud *rabida* defendi poſſit, attamen alterum illud videtur nervoſius, & ad Poetae mentem adcommodatius. Nec tali Epitheto in hac re uti abhorrent ſcriptores. Sic *rapidus amnis* eſt in lapide apud Gudium Inſcript. p. 245. n. 8. ne plura cumulem in re nota. Sequens quoque vox *ſpumantis* ſatis veritatem hujus ſcripturae oſtendit. Spuma enim oritur ex incitato & celeri fluctuum curſu. Minuc. Fel. Octav. cap III. *Etſi non canis ſpumoſiſque fluctibus exibat ad terram.* ubi alia Ouzel. quod Arator libr. II. vſ. 1072. *tumidiſque incanduit undis*, dixit. Lucan. libr. II. vſ. 627.

Spumoſo Calaber perfunditur aequore Saſon.

Senec. Agam. vſ. 441.

Dirimuntque canae caerulum ſpumae mare.

Cerd. ad Virgil. lib. VIII. Aen. vſ. 672. & firmant ſatis receptam ſcripturam illa; quae protulit elegantiſſima

Quod carnis delicta necant, hoc praeſule ligno
Monſtraret liquidas renovari poſſe per undas:

Totum

ſiſſima Burmanni manus ad Samonic. de Medicina vſ. 88. *Moles* vero omnem notat copiam ſupervacuam. V D ad Silium lib. III. vſ. 46. Barth. ad Statium VI. Theb. vſ. 157. Lucan. libr. V. vſ. 625

Nunc quoque tanta maris moles creviſſet in aſtra.

Juſtin lib. XXXI. cap. V. §. 7. *Sed concretis jam aquarum molibus avertere vel exſiccare velit.* Ceterum de diluvio inſpice Diſſertationem Yvonis Gaukes, quae legitur in Bibl. Bremenſ. Cl. IV. Faſc. V. p. 795. cujus diluvii putant multi varias adhuc ſupereſſe reliquias, ut oſſa corporis humani, & alia. Conf. Journal des Scavans A. 1727. tom. LXXXI. p. 25 ſeqq. & concharum teſtas, quae adhuc in variis montibus reperiuntur, diluvii indicia eſſe ſtatuit diligentiſſimus Raphelius ex Herod. ad Geneſ. cap VII. com. 6. ARNTZ.

60. *Praeſule.*] Arca praeſaliente ſuper aquas, typo baptiſmi. 1. Pet. III. 20. CELLAR. Confer. Hymno I. 13.

Arca levatur aquis, homines ne perderet aequor,
Ne pereant homines, arca levatur aquis.

Horum autem verborum, *ut myſtica virtus*, *Quod* &c. hunc ſenſum eſſe puto: ut miraculum hoc, typum continens, praemonſtraret, homines omnes per delicta mortuos ope crucis Servatoris per baptiſmum poſſe regenerari. *Myſtica virtus* dicitur ut lib. IV. 263.

Cognoſcite cuncti,
Myſtica *quid doceant animos* miracula *noſtros.*

Nec *praeſule ligno* valet, ut exponi a Cellario videmus, praeſaliente arca ſuper aquas; ſed ope, auxilio crucis, quam ſic ſaepe κατ' ἐξοχὴν ſignificat nomen *lignum*. ut Hymno I. 61.

Aſpera mors populis ligno deducta cucurrit,
Aufertur ligno *aſpera mors populis.*

Uſumque hunc vocis *praeſul* ex Ambroſio pluribus exemplis probavit Gronovius Obſerv. in Eccl. c. 1. Sic Hegeſipp. III. 2. *Denique ſummum apud eum tenebat amicitiae locum, quandoquidem etiam* praeſulem *ſuae ſalutis vitaeque cuſtodem arbitrabatur.* Fulgent. Mythol. I. non procul ab initio: *Dum tibi . . ordior fabulam, quam . . . nocturna* praeſule *lucerna, commentus ſum.* Gregorius Turon. Hiſt. Franc. IX. 20. *Quod, Chriſto* praeſule, *potuerint juſte argumentare, ſub omni ſecuritate & quiete poſſideant.* Sed licet ex interpretatione noſtra nihil haec verba habeant, quod non ſit veriſſimum; quemadmodum tamen D. Petrus I. Ep. III. 21. nos dicit *ſalvos baptiſmate fieri*, crucis Chriſti mentione non facta; ita & hic forſan Noſter de illa non cogitavit, ſimpliciuſque & clarius ſcripſit *praeſule ſigno* i. e. typo praemiſſo, vel per hoc prodigium; quae tum conſtruenda ſunt cum verbo *monſtraret*, non

cum

Digitized by Google

Totum namque lavas uno baptiſmate mundum.
Pande ſalutarem paucos quae ducit in urbem
Anguſto mihi calle viam, verbique lucernam,
Da pedibus lucere meis, ut ſemita vitae
Ad caulas me ruris agat, qua ſervat amoenum
Paſtor ovile bonus, qua vellere praevius albo
Virginis agnus ovis, grexque omnis candidus intrat.

Te

cum *renovari poſſe*. Confer vſ. 102.

Typicique cruoris
Auxilio ventura docet, *quod ſanguine fuſo*
Humana pro gente pius ſuccumberet agnus.

Sed ex Proſae Sedulianae, cujus mihi copia non eſt, collatione res haec fortaſſe melius dijudicari poſſet. Wopkens. Optime *praeſule ligno* expoſuit Erud. Wopkenſius. In notis ſuis id quoque jam probavit Grunerus. Neque tamen quid videtur mutandum, cum ex Proſa mens poetae ſatis adpareat: ibi etenim, *ut myſticae*, inquit, *demonſtratione virtutis, quod carnis delicta necaverant ſuda ligni protectione vallatum, per unum totius mundi baptiſma panderes abluendum*. Ex quibus verbis Wopkenſii ſententiae priori pondus accedit. Bibl. Lugd. habet *praeſide ligno*, qua in ſcriptura eamdem aberraſſe a veri tramite, non opus eſt, ut multis demonſtremus.

63. *Urbem.*] Myſticam Hieroſolymam, regnum gratiae. Cellar. *Ad urbem* Barth. Pro *anguſto* Bibl. Lugd. *anguſte*, quod non eſſe admittendum docebunt ſatis ipſa Servatoris noſtri verba apud Matth. in Euang. cap. VII. comm. 14. infr. lib. II. vſ. 286.

Qua ſemita monſtrat,
Ire per anguſtam regna ad caeleſtia portam.

65. *Da pedibus.*] V. Burm. ad Val. Flacc. II 323. Gruner. Inſr. vſ 209.

Non ardere dedit.

Burm. ad Val. Flacc. lib. VI. vſ. 647. Cort. ad Plin. lib. VI. Epiſt. XI. §. 3. Barth. ad Claudian. lib. II. in Rufin. vſ. 450. *Dare* itaque hic notione permittendi vel concedendi accipias. Vell. lib II. cap. LX. §. 3. *Loquendi ſecum tempus dedit*. Nep. Thraſyb. cap. II. *Tempore ad comparandum dato*. Statius XI. Theb. vſ. 96.

Da jungere vires.

ubi Vet. Scholiaſt. Minuc. Fel. Oct. cap. V. *Aut ſcire ſit datum, aut ſcrutari permiſſum, aut ſtuprare religioſum* Quo in loco parum abeſt, quin acutiſſimi Vonckii ſequar emendationem Specim. Crit. p. 136. legentis *ſuperare*: prius etenim verbum parum caſtum, & hoc loco inconveniens, quivis in hoc licet ſtudiorum genere tiro, facile videt. Neque talis ſignificatio elegantiori Graeciae ignota, quae ita ſuum δίδωμι adhibet. Raphel. ex Xenoph. ad Act. cap. II. vſ. 22. confer & ibid. cap. XIII. vſ. 35.

66. *Caulas ruris.*] Saepta paſcui divini, Pſalm. XXIII. Cellar.

68 *Virginis*]

Te duce difficilis non eſt via: ſubditur omnis
Imperiis natura tuis, rituque ſoluto
Tranſit in adverſas juſſu dominante figuras.
Si jubeas mediis ſegetes arere pruinis,
Meſſorem producet hiems: ſi currere muſtum
Vernali ſub ſole velis, florentibus arvis
Sordidus inpreſſas calcabit vinitor uvas,

D Cunctaque

68. *Virginis agnus ovis.*] Gignendi caſu *ovis*, id eſt, Mariae matris Chriſti IDEM

70 *Rituque ſoluto*] Conſueta forma mutata. ſupra vſ. 5.

Rituque magiſtro.

IDEM. *Adverſas*, quod ſequitur, eſt contrarias. Drakenb. ad Sil Ital lib. I. vſ. 264 Plinius lib. VIII. Epiſt. XXIII. §. 8. *Tot gaudia dies unus in adverſa convertit.* ubi Cort. ARNTZ.

72. *Pruinis.*] *Medias pruinas* pro hieme dicit. Virgil. I. Georg. 230.

Et ad medias ſementem extende pruinas.

ubi Serv. Segetes vero *arere* dicuntur ſi maturescunt. Ovid XI. Met. 112.

Arentes Cereris decerpſit ariſtas.

GRUNER. Columella de R. R. lib. II. cap. XXI. §. 1. *Et ipſae ſpicae culmis arentibus et ariſtis celeriter decidunt.* *Pruinas* vero *medias* pro hieme poſuit. *Pruina* enim pro nive adhibetur. Sic Virgil. II. Georg. vſ. 273.

Frigora nec tantum cana concreta pruina.

et lib. III. Georg. 368.

Stant circumfuſa pruinis Corpora magna boum.

ubi Servius: *Abuſive nivibus: nam pruina eſt matutini temporis frigus.* Sed quid vetat, quo minus de ipſa nive interpretemur? praecipue cum in praeced. verſ. *ninguit* poeta dixerat, et ipſe Servius vſ. ſeq. verba *torpent mole nova*, de nivium magnitudine explicet. Avian. Fab. XXIX. vſ. 1.

Horrida congeſtis cum ſtaret bruma pruinis.

ubi et poſteriorem Virgilii locum a Cl. et ſingulari eruditionis copia inſigni Cannegietero in notis occupatum videbis. Petron. Satyr. cap. CXXII.

Sed glacie concreta rigens hiemisque pruinis.

inde *pruinas* et *nives* jungit Livius lib. V. cap. II. *Militem Romanum in opere ac labore, nivibus pruinisque obrutum, ſub pellibus durare.* ubi plura congeſſit eruditiſſima manus Drakenborchiana ARNTZ.

75. *Sordidus*] Sic Ovidius Metam. II. 29.

Stabat et autumnus, calcatis ſordidus uvis

Conſule etiam Cl. Schoettgenium ad Columell. X. 44. WOPKENS. Virgilius Ecl. X. vſ 66.

Maturae vinitor uvae.

Mox eleganter *cana* et *antiqua* jungit tanquam ſynonyma. V. Barth. ad Claudian. lib. III. de Laud. Stilic. vs. 106.

80. *Piſ*

Cunctaque divinis parebunt tempora dictis.
Indicio eſt antiqua fides, & cana priorum
Teſtis origo patrum, nulliſque abolenda per aevum
Temporibus, conſtant virtutum ſigna tuarum;
Ex quibus audaci perſtringere pauca relatu
Vix animis committo meis; ſilvamque patentem

Ingre-

80. *Perſtringere.*] Locum hunc et fere ad verbum Corippus expreſſit Panegyr. in Anaſtaſium ab init.

Immenſam ſylvam laudum, vir juſte, tuarum
Adſpiciens, celſos nitor contingere ramos,
Grandiaque a ſummis decerpere poma racemis

Vide ibi Dempſterum, et, qui recte illa ex Theocrito adumbrata docet, Barthium Commentar. in Claudian. lib. I de Laud. Stilicon vſ. 22. Vonck. Lection. Lat. lib. II. cap. II Sulpit. Sever. Dial. I. cap. IX. in fin. *Pauca perſtringam e pluribus.* quo modo forte apud eumd. lib. I. Hiſt. Sacr. cap. I poſſet legi: *Res a mundi exordio ſacris litteris editas breviter perſtringere*, pro *conſtringere*, quod eſt in Editis, licet contra receptam, ſi quis defendat, non adeo pugnarem. Cicer. Philipp. II. cap. XIX *Reliquum vitae curſum videte, quem quidem celeriter perſtringam.* et de Orator. lib. II. cap XLIX. *Perquam breviter perſtrinxi, atque attigi.* Juſtin. lib. XLIII. cap. I. § 2. *Breviter igitur initia Romani imperii perſtringit.* Neque Emphaſi caret, quod addat *audaci relatu.* Explicandum id eſt ex Gentium opinione, qui audaciae et temeritatis in homine ſignum eſſe putabant, ſi res divinas eloqui et enarrare non penitus, dubitaret unde illud Claudiani his Sedulii non diſſimile lib. I. de Rapt. Proſerp. init.

Junonis thalamos audaci promere cantu
Mens congeſta jubet.

ubi alia Barthius, qui nec hunc locum neglexit: inde Aeſchyl. in Suppl. vſ 1069.

Τὰ Θεῶν μηδὲν ἀγάζειν.

et eleganter Boet. IV. de Conſ. Phil. Proſ VI. quem locum debeo Ritterſh. ad Oppian. lib. I. Hal. vſ. 411. *Neque enim fas eſt homini cunctas divini operis machinas vel ingenio comprehendere vel explicare ſermone.* Conferas, quae habet Minuc. Fel. Octav. cap. XII in fin. ubi nec diſſimilia reperies. Arntz.

83. *Centum.*] Orientius I. Diſt. 194

Non mihi ſi linguae centum ſint, oraque centum,
Expediam, quantum forma &c.

Licentius apud Auguſtin. Epiſt. XXXIX

Non ſi mihi murmura centum
Det Boreas totidemque animas, centumque per ora
Lingua rigens adamante fremat, memorare valebo,
Quae &c.

Imitantur Virgilium Aen. VI. 625. et Ovid. Metam. VIII. 532. cum nota-

Ingrediens, aliquos nitor contingere ramos.
Nam centum licet ora movens vox ferrea clamet,
Centenosque ſonos humanum pectus anhelet;
Cuncta quis expediet, quorum nec lucida caeli
Sidera, nec bibulae numeris aequantur arenae.
Primus ab uſque chao, meritis vivacibus Enoch

D 2 Multa

nota Ciofani. WOPKENS. Virgil lib. II. Georg vſ. 43.

Non mihi ſi linguae centum ſint oraque centum,
Ferrea vox.

Nec diſſimiliter Arator. lib. I. vſ. 460.

Centenosque daret vox ferrea, lingua diſerta
Hac in laude ſonos.

Confer Barth. ad Stat. XII. Theb. vs. 797. cum Cl Drakenb. ad Sil. lib. IV. vſ. 527. ad talem modum Ovid. Ibid. vſ 206.

Ora licet tribuas multiplicata mihi.

ubi Salvagn. Numerus enim hic definitus pro indefinito ponitur, ut apud Tibull. lib I. El. VIII. vſ. 49.

Huc ades et centum ludis.

V. D. ad Grat. Cyneg. vſ. 520. Horat. lib. II. Od XIV. vſ. 26.

Servata centum clavibus.

et *centum greges* ibid Od XVI. vſ 33. unde nec diſplicet mihi ſententia Erud Pricaei apud Apul. lib. III. Met. p. 25. pro *felix et certius beatus* reponentis *centies*, licet non ignorem in alia omnia ire hilarioris ingenii Virum Doct. in Obſ. Miſcell. A. 1733. menſ. Mart. p. 301. Graeci tali modo ἑκατὸν adhibent. Pricaeus ad Euang. Lucae cap. XV. vſ. 4. et *mille* iterum pro plurimis Latini ponunt, docente ſummo et eruditiſſimo Vriemoetio Dict. Claſſ. tom I p. 316. Virgil lib. IV Aen. vſ. 701.

Mille trahens varios adverſo ſole colores.

Juvenc. lib. I. vſ. 442.

Mille ſonans linguis praeſentia munera Chriſti.

Mille mendacia dixit Noſter infra lib. V. vſ. 87. Ita Graecis μύριοι λόγοι pro plurimis ponuntur. Cl. Alberti ad Epiſt. I. ad Corinth. cap. XIV. vſ 19. et plurima talia videri poſſunt apud Erud Waſſeum ad Salluſt Catil cap LVII ARNTZ.

86. *Bibulae.*] Prudent. Per. Hymn. XI. vſ 141

Bibulae ſiccantur arenae.

Marckland. ad Statium lib IV. Silv. III. vſ. 20. Boet. lib. II. Conſ. Philoſ. Metr. IV

Bibulas vitet arenas.

Virgil. lib I Georg. vſ. 114.

Collectum humorem bibula deducit arena.

ubi nonnulli Codd. cum adſpiratione *harena*, quo modo et hoc loco ſcribit Arntz. cum vetuſtis Editis. Confer de ea ſcribendi ratione Dauſq Orthogr. Part. II. p. 41. cum Cellar. Orth. h v. *Expediet* eſt exponet, ut notabamus ad Epiſt. ad Maced. p 8. adde Cortium ad Salluſt. Jug. cap. V. §. 3 ARNTZ.

87. *Primus.*] Ante haec verba

ex

Digitized by Google

Multa per innumeros jam ſecula contigit annos
Natura perdente modum, quem jure creandi
Terra tulit genitum; ſed mors miratur ademtum.

Saucia

ex Cod. Cantabr. ediderat Cellar. *incipit liber V. T.* in Ed. Lipſ. legitur: *Liber primus continens vet. legis aliquot Hiſtorias.* Sed neutrum a Sedulio eſt, ideo delevimus GRUNER. Ignorat quoque talia Cod. Arntz. optimeque haec Grunerus abire juſſit.

87. *Ab uſque Chao*] Sic Editi et Alm. ſcriptus at Lipſ. *ad uſque chaos.* CELLAR. Cicer. de N. D lib. I. cap XXXIII *Uſque a Thale Mileſio.* ubi Davieſius pariter notat, in hoc Sedulii loco *ad uſque chaos* plurimos ſervare Codd. ipſe tamen vulgatam religioſe ſervat. Et recte Contrarium enim Sedulii menti eſt illud *uſque ad.* infr Hymn. II init.

Ad uſque terrae limitem.

Rutil I. Itin vſ. 272.

Uſque ad Publicolas ſi redeamus avos.

Ita unus MS Franeq apud Juſtin. lib. XVII. cap III. §. 21. *Uſque ad adultam ejus aetatem.* Sed tamen praepoſitionem ibi elegantius omitti ex more, quo amat loqui Juſtinus, docuerunt ibi V. D. et cariſſimus Pater ad Victor. Inluſtr. cap XXXIV. §. 7. Pertinet huc Ovidius I. Metam. init.

Unus erat toto naturae vultus in orbe,
Quem dixere chaos.

Molem dixit lib II. Art. vſ. 467.

Prima fuit rerum confuſa ſine ordine moles.

Neque ita Chriſtiani Poetae loqui dubitant, ut Prudent. Cathem. XII. vſ. 40.

Antiquius caelo et chao.

ARNTZ.

89. *Perdente modum.*] *Perdere natura modum* dicitur imitatione Lucani, qui ita VII. 532.

Perdidit *inde* modum *caedes, ac nulla ſecuta eſt*
Pugna.

WOPKENS

89 *Creandi*] Creationis. CELLAR. Diſtinximus ex Ed. Ald. *Terra tulit genitum:* quum in editis reliquis omnibus ſit: *Terra tulit genitum* caret Proſa: *Enoch Deo gratiſſimus et dilectus vivacem gloriam conſecutus per innumeros annorum curſus, humanae modum naturae transgrediens, naſcendo terrae munus implevit, ſed morti miraculum, cui ſubtractus eſt, concitavit* GRUN. Et haec emendatio veriſſima.

91. *Saucia*] Proſa: *Marcebant Sarrae jam ſenectute membra languentia.* Per duplex *r*, *Sarrae* exhibet quoque Ald cum Torn. 3 & Maitt. Sed ſine neceſſitate. Pro *ſaucia* olim conjiciebam *arida.* Viſcera enim Sarae ſenectute quaſi arida, adeoque ſterilia prolem negabant proferre. Neque ductus litterarum adeo differt, ut non aliqua veritatis ſpecie defendi poſſet haec mea qualiscunque conjectura. Sciunt id illi, qui Codd. oculis luſtraverunt. Cautam mei gratia agere videtur Ovidius

Digitized by Google

Saucia jam vetulae marcebant viſcera Sarae
Grandaevo conſumta ſitu, prolemque negabat
Frigidus annoſo moriens in corpore ſanguis,

dius lib. III. Triſt. El. XIV. vſ. 33
Cujis,& ante
Fons infoecundus, *parvaque vena fuit.*
Sed quaecunque fuit, nullo exercente refugit,
Et longo periit arida *facta* ſitu.
Ipſius h. l. verba exprimere voluiſſe Sedulium fere jurares. Videant acutiores. Cum addat *marcebant*, non diſſimilia habet illis Lucretii lib. III. vſ. 959.
Si tibi non annis corpus jam marcet, & artus
Confecti languent.
unde firmatur ſcriptura apud Velleium lib. II. cap. LXXXIV. §. 2. *Illa marcebant omnia.* ubi alia alii ſubſtituere voluerunt. Inſcriptio apud Ferret. Muſ. Lapidar. lib. V. Mem. II
ASPICE QUAM SUBITO MARCET, QUOD FLORUIT ANTE.
Pro *ſitu* praeterea Arntz. *ſinu.* ARNTZ.

93. *Annoſo*] *Annoſam patientiam* dixit ſupra Epiſt. ad Maced. *Mori* vero illa dicuntur, quae intereunt. Ovid lib. V. Met vſ. 482.
Segetes moriuntur in herbis.
& pluribus Barth. ad Claud. Conſ Probin. vſ 218.

94. *Seniore viro.*] Interpunctio hunc in modum reſtituenda . . . *prolemque negabat Frigidus, annoſo moriens in corpore, ſanguis; Cum ſeniore viro gelidi praecordia ventris In partum tumuere novum.* Male comma locatum erat poſt *ſeniore viro*: conſtruendus enim ablativus ille cum ſequentibus, *tumuere praecordia ventris gelidi in partum novum*; ex uſu tali ablativorum, quo Ex. Gr. Virgilius dixit Aen. I. 277.
donec regina ſacerdos,
Marte gravis, *geminam partu dabit Ilia prolem.*
Sidonius Carmine II. 122.
Magnus Alexander, nec non Auguſtus habentur
Concepti *ſerpente Deo.*
Prudentius Apoth. 587.
Mulier quid conjuge praegnans
Clamet anus
WOPKENS Grunerus recte, ut nos edidimus, diſtinxit, ſententiam ſuam, quae & fuit Erud. Wopkenſii in Obſ. Miſcell. ex Proſa firmans, quae ita: *Cum ſenioris viri foecundata connubio, ſinum gelidi repente ventris extendit.* quem praeeuntem ſequi non dubitavimus. *Viro* itaque erit marito, ut apud Ovid. lib. IV. Triſt. El. X. vſ. 74.
Suſtinuit conjux exſulis eſſe viri.
lib. I. Art vſ. 579. Juſtin. lib. I. cap. II. §. 8 *Adquiſitos viro regni terminos tueri.* Horat. lib. III. Od. X. vſ. 2. Juvenc. lib. I. vſ. 556. Barth. ad Stat. IX. Theb. vſ. 823. ad Claud. Nupt. Honor. p. 779. Not. Patern. ad Vict. Inluſtr. cap IV. § 9. Cort ad Salluſt. Catil. cap. XXV. §. 2. Inſcriptio apud Reineſ.

Cum, ſeniore viro, gelidi praecordia ventris
In partum tumuere novum, tremebundaque mater
Algentes onerata ſinus, ſpem gentis opimae
Edidit,

Reineſ. Claſſ. XIV. n. cxxxviii. & n. cc.

FILIA. NAMQUE. PERIT. PERIIT.
ET. MATER EUNDEM·
DESERIT. ILLA. PATREM. DE-
SERIT. ISTA. VIRUM.

Ita Graeci ſuo ἀνὴρ utuntur. Epiſt. Pauli I ad Corinth. cap. xi. §. 3. Κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνήρ. Vide Cl. Albert. ibid. ad cap. vii vſ. 3. Pric. ad Euang. Matth. cap. i vſ. 13. Barth. ad Claudian. Nupt. Honor. p. 780. Sic φιλάνδρος de uxore quae maritum debito amore proſequitur. Pricaeus ad Epiſt. ad Tit. cap. ii. vſ. 4. & γύνη pro uxore poni monuit Wolfius in Cur. Philol. ad Epiſt. I. ad Corinth. cap. vii. vſ. 24. Arntz.

95. *Tumuere.*] Arator lib. I. vſ. 65.

Nunc tumuit paritura Deum.

Barth. ad Claudian. Epig. xv. vſ 41. & alia dabimus infra lib II. vſ. 39.

96. *Onerata*] Infr. lib II. vſ. 38.

Uterumque puellae
Sidereum mox inplet onus.

Dicuntur enim *onera* foetus, qui ſunt in utero materno. Stat. II. Theb. 615.

Onerisque oblita ferebat.

& lib. IV vſ. 760.

Sic hoc tibi ſidere dextro
Creſcat onus.

ad quae loca conſule Barthium. Adde V. D. ad Phaedr. lib. I. Fab xviii. vſ. 5.

Onus maturum melius quo depo-
neret.

ita rectius videtur emendaſſe Heinſius Epiſt ad Scheffer. tom. v. Syll. Burm. p. 12. quem ſecutus eſt Burmannus; cum antea legeretur, *naturae.* et ita Ovid. lib. II. Faſt. vſ 452.

Maturumque utero molliter aufer
onus.

quem neque ibi locum neglexerunt Eruditi. Adde Savar. ad Sidon. Carm. vii. vſ. 169. Non infelici plane, ut videtur, conjectura talem elegantiam reddere conantur quidam ex Eruditorum Senatu, Juſtino lib. xii. cap. xvi. §. 2. legentes: *Majus humana mortalitate onus utero tulit.* quae facilior eo magis eſt emendatio, cum *opus* et *onus* non raro inter ſe a Librariis permiſceantur. V. Heinſium ad Ovid. III. Faſt. 718. & lib IV. vſ. 554. & II. ex Pont. V. vſ. 28. Scalig. ad Tibull. lib I. El. iii. vſ. 87. ita hunc Juſtini locum cum aliis quoque conſtituiſſe Pricaeum ad Euang. Matth cap. i. vſ. 18. monuit, ſtudiorum & juventutis dux noſtrae fidiſſimus, cariſſimus Parens. Non tamen ignoro receptam defendi poſſe ex iis, quae notat Davis. ad Maxim. Tyr. Diſſert. xvi in fin. Pari ratione Graeci ſuum ἄχθος adhibent Callim. Hymn. in Del. vſ. 116.

Ὦ ἐμὸν ἄχθος
ποῖ σε φέρω.

Nonnunquam & ita *pondus* uſurpant Latini. Ovid. iii. Faſt. vſ 42.

Caeleſti tumidus pondere venter
erat.

Heinſ.

Edidit, & ſerum ſuſpendit ad ubera natum,
Mactandumque Deo pater obtulit: at ſacer ipſam
Pro pueri jugulis aries mactatur ad aram.

D 4 O juſti

Heinſ. ad lib. III. vſ. 718. Juvencus lib. I. vſ. 132.

Manifeſta uteri quod pondera videt.

& lib. III. vſ. 128.

Deflendae jam ſunt uteri cùm pondere matres.

Arntz.

96. *Opimae.*] Numeroſae, fecundae, clarae. Cellar. Iſaacum ſpem gentis opimae vocat ob promiſſionem Dei Abrahamo factam. Gen. XVII. 5. *Spes* ab optimis liberi vocantur. Virg. VIII. Aen. 514.

Spes & ſolatia noſtri
Pallanta adjungam.

Gruner. Pacat. Paneg. cap. XVI. §. 4. *Cui cum eſſent domi filii, geminae illae ſpes ac ſuli que Reip.* ubi Not. Senec. lib. I. Contr. V. init. *Lamentatio matris ſpes ſuas deplorantis.* ubi Schulting p. 104. *Opimam gentem* recte Cellarius per numeroſam explicat: Sic enim infr. lib. IV. vſ. 126.

Populo vallatus opimo.

& lib. V. vſ. 277.

Quae ſemper opimis
Inſtaurata malis.

Edere itaque recte de Sara partum in lucem proferente adhibet Spiegel. ad Prudent. p. 211. Ovid. VI. Met. 336.

Edidit invita geminos Latona noverca.

& XIII. vſ. 486.

Hectora partu
Ediderat.

& III. Faſt. vſ. 36. in Nuce 93. et aliis in locis. Simpl. *dare* tali notione occurrere demonſtrabit Barth. ad Claud Nupt. Honor. p 774. & IV. Conſ. Honor. vſ. 136. & ad Gigant. vſ. 58. Arntz.

98. *Ipſam.*] Leg. *At ſacer iſtam.* Vonck. Lect. Lat. lib. II. cap. 11. Sed & pro *mactatur* legendum videtur *mox ſtatur*, i. e. ſiſtitur. Idem *in Add.* Praeter veritatem hic legere nos Vonck. jubet *iſtam.* Vox *iſtam* hic locum habere non poſſe, *ipſam* poſſe, cuivis, Sedulii verba inſpicienti palam facile fiet. Gruner. Non fuerat hic emaculandum: *at ſacer iſtam* &c. nam *ipſam* valet, ut paſſim apud hos Latinos, eandem, ad quam nempe mactandus, ceteroquin Iſaacus fuiſſet. Minuc. Felix c. IV. *Si placet ut ipſius ſectae homo cum eo diſputem* &c. Paulinus Petroc. de V. Martini III. 100.

Cumque ipſa & conchae ſpecies videntur & undae.

&c. Utrobique de hac vi pronominis monui. Locum hunc etiam vindicant haec Prudentii Cathemer. XII. 131.

Vos prima Chriſti victima,
Grex immolatorum tener,
Aram ante ipſam ſimplices
Palma & corona luditis.

& Periſteph. IV. vſ. 33.

Luſitanorum caput oppidorum
Urbs adoratae cineres puellae
Obviam Chriſto rapiet ad aram.
Corripe ipſam

Wopk.

O juſti mens ſancta viri! pietate remota
Plus pietatis habens contemſit vulneri nati,
Amplexus praecepta Dei, typicique cruoris
Auxilio ventura docet, quod ſanguine fuſo
Humana pro gente pius ſuccumberet Agnus.

Loth

WOPKENS. Et tamen frequenter haec a Librariis permiſcentur, teſte Burm. ad Lucan. lib. I. vſ 37. qualis varietas occurrit quoque infra lib. II. vſ. 256. ubi alia. Si placeat Vonckii *mox ſtatur*, quod ſane non inelegans, ſi Sedulium reſpicias, pro *ipſam* commode reponi poſſet *ipſe*, i. e. ſua ſponte. Obtulit enim quaſi ſe ſua ſponte illa victima, nemine mortalium cogente. Sic infr. vſ. 207.

Sacram praecepit ad aram
Sponte venire pecus.

Atque ita vocem *ipſe* pro ſua ſponte uſurpare Latium non ignorat. Virg. Ecl. VII. vſ. 11.

Huc ipſi potum venient per prata
juvenci.

ubi Servius: *id eſt: ſponte ſua.* V. Not. Patern. ad Plin. Pan. cap. XXIX. §. 4. Emphaſin tamen τὸ *ipſam* habet, ut in aliis multis. Barth. ad Statium lib. IV. Theb. vſ. 525 Cl. Cannegieter ad Avian. Fab. XIV. vſ. 10. & Patruus noſter O. Arntzenius ad Caton. lib. I. Diſtich. IV. Simile quid vide apud Dict Cret lib. I. B. Troj. cap. XXII. & ex Abrahami ſacrificio Iphigeniae hiſtoria an ſit deſumta, inquiſit latius Erud. van Staveren ad Hygin. Fab. XCVIII. in fin. ARNTZ.

100. *Pietate remota*] Adfectu & amore in filium poſthabito reverentiae ac obſequio erga Deum. Digna notatu verba, quae diverſas *pietatis* notiones demonſtrant: quae quam late pateant, optime omnium Gisb. Cuperus, quem honoris cauſſa nominamus, expoſuit Apotheoſi Hom. p. 286. ſeq. CELLAR. Elegantiam hic certe non contemnendam captat Sedulius in diverſa vocis ſignificatione *Pietas* enim parentibus tribuitur, qui amore erga liberos ducuntur, eoſque omni modo tueri conantur. Cellar. infr. ad lib. IV vſ. 196. ita *pientiſſimus pater* apud Reines. Inſcript Claſſ. XIII. n. 5. *pientiſſima mater* ibid. n. 27. adde n. 35. 57. 58. & infinitis fere locis in hoc ſcribendi genere. Ita Senatores, quos primis Romae, terrarum dominae, incunabulis, conſtituit Romulus, *Patres* dicebantur, a *pietate* i. e. cura paterna, qua Populum regerent. Aurel. Vict. Inluſtr. cap. II. §. II. ubi plura hanc in rem peti poſſunt ex notis Paternis. l. 3. C. de infant. expoſit. *Qui eos, pietatis ratione ſuadente, ſuſtulerint.* & ſaepius in Jctorum reſponſis. Prius itaque ſpectat ad amorem in filium, poſterius ad reverentiam & obſequium erga Deum. Non inmerito itaque Aeneam pii Epitheto ſaepius ornavit, Poetarum Princeps Virgilius, ſive quod Deos Penates ex Trojano incendio liberatos ſecum tulerit, ſive quod parentem humeris inpoſitum, ignibus & hoſtibus

Loth Sodomae fugiente chaos dum reſpicit uxor,
In ſtatuam mutata ſalis ſtupefacta remanſit.
Ad poenam converſa ſuam: quia nemo retrorſum,
Noxia contemti vitans diſcrimina mundi,
Adſpiciens ſalvandus erit, nec debet arator,

ſtibus imminentibus, debito pietatis adfectu ductus eripuerit. V. Aurel Victor, O. G. R cap. IX §. 3. Arntz.

102. *Typicisque.*] Infr. lib. III. vſ 208.
Ut typicus Moſes.
Arator lib. I. vſ 488.
Typica ratione moveri.
& vſ 1147. & 148.
Quid typicum res iſta ferat.

103. *Sanguine fuſo*] MSS. *Sanguine Chriſti*, quod Gloſſema videtur Cellar. Ed Ald. Codd. Lipſ. Alm. Arntz. *Sanguine Chriſti.* Videtur ortum hoc gloſſema ex ultima voce ſeq vſ. ibi nempe cum vocem *agnus* forte aliquis expoſuiſſet per *Chriſtum*, ut paſſim adpellari notum eſt, idque gloſſema ſupra τὸ *agnus* adſcripſiſſet, parum peritus Librarius ad hunc locum pertinere ſuſpicatus eſt. Saltem ita aliquando peccatum fuiſſe docuerunt Eruditi alibi. Neque opus eſt, ut dormientem hic Librarium multis refutemus, cum recepta elegantior & nervoſior ſit ſcriptura, parum vero idoneum ſenſum habeat Codd. lectio. Infr. Hymn. I vſ 75.
Sanguine laeta redit fuſo gens impia Chriſti.

104. *Pius ſuccumberet.*] Lipſ. Cod. ita, & Fabricius: at Alm. *occumberet* cum hiatu, hujus generis Poetis non inſolito. *Pius agnus* eſt mitis, placidus. Cellar. V. infr. lib. V. vſ. 68. Codd. Cant. Arntz. Edd. Ald. Tornaeſ. 1. 2. Col. *occumberet.* Proſa: *mitis agnus offerret ad victimam.* Hiatus, fateor, hisce ſcriptoribus talis non eſt infrequens, ut diverſis locis demonſtramus, non tamen neceſſe videtur, ut receptam mutemus. Videtur quidem *occumbere* aptius, neque tamen *ſuccumbere* eſt alienum prorſus.

105. *Sodomae.*] Cod. Cant. *Sodomis*, non omnino male: utrumque enim reperitur apud Vett. Prudent. Ham. 727.
Loth fugiens Sodomis ardentibus.
Gruner. Proſa: *Loth peritura fugiebat ex Sodoma.* De uxore Lothi & ejus converſione in ſtatuam plura dicere non adtinet poſt Cl. Heumann. tom. II. Poec. p. 256. ſeqq. qui integram hac de re Diſſertationem conſcripſit, novamque ſententiam & explicationem τοῦ *reſpiciendi* propoſuit, quae legi poteſt l. d. p. 275. ſeq. De horum verſuum forma conſule Bedam de Metris p. 2366. Ed. Putſch. Arntz.

109. *Adſpiciens.*] Sic membranae. Vulgati *reſpiciens.* Cellar. Proſa: *Nullus enim ad contemta ſemel mundi diſcrimina praecipiti rurſus cupiditate converſus, jucundae ſalutis laetitia perfruetur.* Fulgent. lib. III. Mythol.

Digitized by Google

Dignum opus exercens, vultum in ſua terga referre.
Ignibus innocuis flagrans apparuit olim

Non

Mythol. cap. x. *Ne eam converſus adſpiceret.* ubi ex veſtigiis MS. Leid. conjiciebat Erud. Munckerus: *ne ſe converſus*; ſed tamen Hyginus Fab. CLXIV. *Ne eam converſus adſpiceret* Nam ibi ad verbum omnia illis Fulgentii ſimilia reperies. Pro *adſpiciens* tamen h. l. Tornaeſ. 1. 2. 3. Col Fabr. Bibl. Lugd Maitt. legunt *reſpiciens*. Eleganter ſane. Si Codd. conſentirent recipere & illud minime dubitarem. Et adhuc tamen fere eſt, ut mihi perſuadeam, a manu Sedulii poſterius illud eſſe profectum. Sed cum in prius conſpirent omnes Codd de loco illud temere movere non audeo. Virgilius tamen, cujus locutiones exprimere eleganti ratione adamat Noſter, lib. III. Aen. vſ. 690.

Relegens errata retrorſum.

Sulpit. Sever. Epiſt. 1. cap III. *Ne manum aratro inſerens retrorſum converſa reſpiciat.* Apulej. lib II. Met. p. m. 42. *Saepe retrorſus reſpiciens ſubſtitit.* & lib IV. p. 104. *Retrorſus celeri gradu, rurſus in ſtabulum quo diverteramus, recipio.* Ita *retro* abundat apud Phaedr. lib. II. Fab. 1. vſ. 8.

Feroque viſo retulit retro pedem.

Ovid. lib. XV. Met. 249.

Inde retro redeunt.

Idem obtinet in *rurſus*. Juſtin. lib. V. cap. IV. §. 12. *Et rurſum recepti auctor eſſet.* ubi tamen Librarii in duobus MSS. Franeq elegantiam corruperunt *incepti* reſcribentes. O. Arntzen. ad Caton. lib. I. Diſtich. XVI. Cl Duker. ad Flor. lib. I. cap. III. in fin. Davieſ. ad Caeſar. lib IV. B. G. cap. IV. §. 4. Burm ad Lucan lib VII. vſ. 481. Curt. lib. VI. cap. XI. §. 19. *Rurſuſque revocante.* Cl Schulting. ad Senec. lib. II. Controv. IX p. 131. Barth. ad Claudian. Conſ Manl. vſ. 73 & 140 & lib. I. in Rufin. vſ. 357. Not ad Sulpit. Sever. 1. Hiſt Sacr. cap. V. §. 3. & XII. §. 3. cum aliis. ARNTZEN.

110 *Dignum opus*] Saepius hac conparatione uſi fuerunt Auctores Chriſtiani, velut Hieronymus Epiſt XXII. de cuſtodia virginitatis ad Euſtochium: & Auctor, qui vulgo Sulpitius Severus dicitur, Epiſtolae 1. ad Claudiam ſororem, de ultimo judicio, cap. III *Unum tamen*, ſic ait, *moneo, ne tranſcurſa repetas, ne contemta deſideres, ne manum aratro inſerens retrorſum converſa reſpiciat, quo utique, in te redeunte vitio, ordinem ſuum neceſſe eſt ſulcus amittat, nec ſane mercedem ſuam cultor accipiat.* Conf. Joann. Clericum. Fallor autem, aut illa, *in te redeunte vitio*, ex Gloſſatoris manu, hanc ſibi poſſeſſionem vindicarunt. Vide enim, quam inepte prioribus conhaereant, & a ſequentibus omnino ſint aliena. Ultima *nec ſane mercedem ſuam cultor accipiat*, arguunt intempeſtivam Iuvenalis imitationem ex Sat. 1. vſ. 42.

Accipiat ſane mercedem ſanguinis.

VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. IX.

Cum

Non ardens ardere rubus, nec juncta calori
Materies alimenta dabat, nec torrida vivens
Senſit

Cum hic de aratore agat Poeta, opportune addit *opus*, quod praecipue optimis de opere ruſtico adhibetur. Virgil. lib. III. Georg. vſ. 519.

Atque opere in medio defixa relinquit aratra.

l. 4. D. de inſtr. & inſtr. leg. *Boves ei fundo ceſſuros putant, ubi opus feciſſent.* ad quam legem egregia adnotavit, quem honoris cauſa ſemper nomino, Cl. C. H. Trotz. Diſſert. jur. Rom Agrar. p. 325. Terent Heaut. act. 1. ſc. 1. vſ. 21.

Quod in opere faciundo.

Juſtinus lib. III. cap. III. §. 6. *Quod in opere & laboribus agerent.* Graeci ἔργα dicunt. Not. Patern. ad Pacat. Paneg. cap. IX §. 4. Graev. Lect. Heſiod. cap. IX. p. 45. Ritterſhuſ ad Oppianum lib. I. Hal. vſ. 105. & IV vſ. 497. & lib. II. Cyneg vſ. 151. Barneſ. ad Anacreont. vſ 584. quo ſenſu ἐργάζεσθαι γῆν apud Palaeph. de Incred. cap. IV. adde Cl. Trotzium Diſſert. jur. Rom. de jur. Agrar. p 317. & pluribus Munck. ad Lactant. Placid. Narrat. Fabul. p. III, 810. Arntz.

111. *Innocuis.*] Hoc dixit Prudent. Apoth vſ 55.

Sed tamen & ſentam viſa eſt excita cremare
Flamma rubum. Deus in ſpinis volitabat acutis,
Vulnificaſque comas innoxius ignis agebat.

Non ſequimur Barthium ad Claudian. libr. I. de Rapt. Proſ. vſ. 166. contra omnem Codd. meliorum fidem legentem: *Non audens ard.* Virum cetera Eruditiſſimum forte in hanc deduxerunt ſententiam verba, quae habet Noſt. infr. vſ 186.

Nil urente rogo.

Scilicet ibi vulgati recte *audente* habent, prior namque nihili eſt lectio: confer quae ibi notarunt Eruditi. Clarius h. l mentem exprimit Poeta in Proſa, cum dicat: *Rubus innocuis quondam ignibus involutus, non ardens videbatur ardere.* Quae verba ſatis, me judice, receptam hoc loco tuentur. Arntz.

112. *Juncta*] Ed. Lipſ. *victa*, quod forte depravatum fuit ex *vincta*, & ita frequenter haec confunduntur. Gronov ad Senec Controv. IX. p 153. Ampl Otto ad §. 29 Inſtit. de Diviſ. rer. ſed tamen *victus* & *junctus* a Librariis commiſceri docuit Drakenb. ad Liv. Epit LXVIII. Quod h. l. *alimenta*, id ſupr. in Epiſt. ad Maced. *nutrimenta* dixit: *Et id ipſum parvi fomitis nutrimentum.* ubi id ex Virgilio eſſe deſumtum notabamus. Adde Tennul. ad Frontin. lib. IV. cap VII. n. 9. Arator. lib. II. vſ 1179

Atque arida ſecum
Nutrimenta ferunt.

Vires ignibus praebere dixit Salvianus lib. IV. de Gubern Dei p. 65. ubi Weitz. Arntz

113. *Vivens.*] Ed. Lipſ *virens.* Male. Ovid. IV. Met. 300.

Stagni tamen ultima vivo
Ceſpite

Senſit damna frutex, ſed amici fomitis aeſtu
Frondea blanditae lambebant robora flammae,
Mitis in inmitem virga eſt animata draconem
Per flexos ſinuata globos, linguisque triſulcis
Squamea colla tumens, inimicos ore chelydros
Sorbuit,

Ceſpite cinguntur.
Id. lib. XIV. 713.
Quod adhuc viva radice tenetur.
Lege quae ibi notavit Nic. Heinſius. Sic contra ficum arentem Noſter infra *mortuam* dicit. Vide omnino Cel. Io. Conr. Schwart. in Specim. Philoſ. Orient. ex Alcorano pag. 40. ſq. Iuvenc. III 662.
Diſcipuli celerem mirantur in arbore mortem.
Gruner. Poſſet Lipſ. Ed. ſcripturam defendere Pallad. lib. XIV. de Inſit. vſ. 39.
Nam quaecumque virens alienis frondibus arbor.
Sed tamen cum Grunero receptam praefero. Sic *ceſpitem vivum* dixit Horat. lib. III. Od. VIII. vſ. 4 quem locum tali modo recte exponit Titius ad Calpurn. Ecl. V. vſ. 25. cui adde Muſarum fugientium ſtatorem olim egregium P. Burmann. ad Val. Flacc. lib. V. vſ. 61.

115. *Lambebant.*] Elegantia minime caret haec locutio, cum *lambere* dicatur de flamma & igne, pro leviter adtingere. Senec. Herc. Oet. vſ. 1757.
Lamberent flammae caput.
Tertullian. Apol. cap. XXX in fin. *Cruces ſuſpendant, ignes lambant.* ubi conſule Cl. Havercamp. Barth. libr XXXV. Adv. cap. XIX. & ad Claudian. lib. I. de Rapt Proſ. vſ. 169. Taubm. ad Virg. II. Aen. 684. V. D. ad Grat. Cyneg. vſ. 458. Savar. ad Sidon. Carm. II. vſ. 117 Broukh ad Tibull. lib. IV. Carm. I. vſ 142. Quinctilian. Declam X. cap. IV. *Filium tenuerit adlabentibus flammis.* Sic recte edidit Cl Burmannus, licet alii *a lambentibus* vel *allabentibus* praeferant. Pro *blanditae* Weitz. ad Prudent. p. m. 633. citat, *blanditiae.* ſed errore vel calami, vel Typographi. Pro *amici fomitis* Ed. Lipſ. *amicti*, quod nullius eſt momenti. Arntz.

116. *Animata*] Pari fere modo Ovid. IV. Met. vſ. 618.
Quas humus exceptas varios animavit in angues.
Animare etenim eſt ſpiritum quaſi inflare. Quinctil. Declam. VIII. cap. V. *Et ſpiritu trepidae matris animamus.* Cyprian. de Idolor. vanit. p 400 *Mortuos rurſus animaret.* Plura dabit Barth. ad Nemes. Cyneg. vſ. 83. eoque ſenſu Prudent. Periſt. Hymn. X. vſ. 788.
Animator ſolus & factor tui.
Arntz

117. *Sinuata globos.*] V. Taubm. ad Virgil. Cul. vſ. 179. & alios.

120. *Caerula ponti.*] Althelm. in Carm vſ 423.
Humida fluctivagi ſacrantem caerula ponti.
Pari modo *caerula caeli*, quod illuſtrat

Sorbuit, & proprii redit in virgulta rigoris.
Pervia diviſi patuerunt caerula ponti
In geminum revoluta latus, nudataque tellus
Cognatis ſpoliatur aquis, ac turba pedeſtris
Intrat in abſentis pelagi mare, perque profundum

Siccæ

Illuſtrat Cl. Cannegiet. ad Avian. Fab. xx. vſ. 11. V. D. ad Ovid. xiv. Met. vſ. 814. & 11. Faſt. vſ. 487. quae loquendi ratio in aliis etiam multis obtinet. Barth. ad Claud iv. Conſ. Honor. vſ. 436. Schwarz ad Plin Paneg. cap. ix. §. 4. infra vſ. 286.

Petit ima profundi. Juſtin. lib. II. cap. x. in fin. *Et convexa vallium aequabat*, ubi minus recte *convexum* pro concavo poſuiſſe videtur Juſtinus, ſed tamen locum illum vindicare conantur Eruditi, inter quos Duumviri ſunt eximii Burmannus & Oudendorpius ad Lucan. lib. IX vſ. 502. Adde iis, quae jam in medium protulimus, Vellej. lib. II. cap. xxiii § 1. *Per averſa caſtrorum proruto vallo militibus receptus eſt*: & ibi V. D. Ita *acerba luctuum* habet Caſſiodor. iii. Var. Epiſt. xix. Minuc. Fel. Octav. cap. xvii. *Apte diſpoſita recta montium, collium flexa, porrecta camporum* quo in loco album calculum adjicere non dubito ſententiae ſummi Perizonii legentis *erecta*. Iſta Perizonii emendatio, ignota fuit Viro docto, cum in Animadv. ad Muſaeum cap. xiii. p. 251. eodem modo locum iſtum conſtituendum eſſe judicaret, & ex ingenio emendaret. Male vero hac ratione & uſu locutionis adductus Berneccerus ad Juſtin. lib. XXXVIII. cap. 1. §. 8. pro *incertum belli*, reſcribere tentabat *incerta*, variis quidem in iſtam rem productis exemplis locutionem hanc adſtruens, ſed melius videtur Vorſtius. ibid. cum Freinshem. in Ind. Iuſtini receptam tueri ſcripturam. Si quis tamen omnino repudiandum putet id, quod vulgatae ſervant Edd. videat an melius ſe habeat illud, quod man. ſec in Cod. Franeq. praefert, *incertum belli timens eventum*. noſtro vero non diſſimilia habet Sulpit. Sever. lib. 1. Hiſt. Sacr. cap. xv. in fin. *Ita populo, cedentibus in latera aquis, velut in continenti iter pervium fuit.* Alia dabit Ampl. Vonckius, quem honoris ſemper cauſſa nomino, Lection. Lat. lib. I. cap. 1. p. 7. Id neque praetereundum videtur, ipſam hanc hiſtoriam in ſua Religionis monumenta transduxiſſe Gentes, ut alia bene multa, eamque in fabula latere, quod Neptunus Siciliam a continenti cuſpide abſciderit, docet late Inluſtr. Spanhem. ad Callim. in Del. vſ 31 Quae porro ad h. l. amplius ſpectant, peti poſſunt ex iis, quae notabimus infr. ad lib. III. vſ. 227 Arntz.

122. *Pedeſtris.*] Vox *pedeſtris* pro terreſtri, terra iter faciente, utitur exemplo optimorum Latinorum, ut liquet ex adnot Gronovii ad Livium XXXVII. 53. *Pela-*

gum

Sicca peregrinas ſtupuerunt marmora plantas.
Mutavit natura viam, mediumque per aequor
Ingrediens populus, rude jam baptiſma gerebat,
Cui dux Chriſtus erat. clamat nam lectio, multas
Vox Domini ſuper exſtat aquas: vox denique verbum eſt,
Verbum Chriſtus adeſt, geminae qui conſona legis
Teſtamenta regens, veterem patefecit abyſſum,

Ut

gum autem a *mare* ſic aliquomodo diſtinguit, ut Virgilius Aen. I. 250.

Unde per ora novem, vaſto cum murmure montis,
It mare *proruptum*, *&* pelago *premit arva ſonanti.*

Tautologiam vero iſtam, qua hic junguntur, *pelagus mare*, *profundum* & *marmora*, facile Poëtica defendit conſuetudo Sic Lucretius II. 766.

At mare, *cum magni moverunt* aequora *venti*
Vertitur in canos, *candenti* marmore *fluctus*.

Conſulantur Burmanni adnotata ad Val. Flacc. II. 375 & Nemeſian. Cyneg. vſ. 276. Adde Prud. Hamart. 471. WOPKENS. Scilicet *profundum* pro ipſo mari Poëtis familiare eſt. Rutil. lib. I. vſ. 537.

Praetexitur alga profundo.

Burm. ad Lucan. lib. III. vſ. 509. Sueton. Tiber. cap. XL. *Praeruptis inmenſae altitudinis rupibus*, *&* *profundo maris*. Ita edidit Burmannus. Attamen cum Cl. Oudendorpio praefero *profundo mari*, quo modo Senec Med. vſ. 4.

Profundi ſaeve dominator maris.

Curt. lib. IX. cap. IX. §. 20. *Profundo ſalo merſas.* & lib X. cap. VII. §. 11. *Nullum profundum mare, nullum vaſtum fretum.* Graeci id per βῦθος exprimunt, notante Barth. ad Claudian. in VI. Conſ. Honor. vſ. 140. *Pelagi* vero *mare* dixit per παλιλογίαν optimis praeſertim Poetis uſitatam. Multis confirmat hoc Daumius ad Reineſ. Epiſt. LIV. p. 145. & Giſan. collect. in Lucret. v. *mare ponti*. ARNTZ.

124. *Marmora.*] Vid. Gruner. ad h. l. atque ita pro mari etiam poſuit Noſter infr. lib. III. vſ. 70.

Interea placido transvectus marmore.

Barth. lib. XXXII. Adv. cap XIX. Virgil. VII. Aen. 718. Martian. Capell. lib. VI. de Nupt. Phil. p. 213. *Et Caryſtos marmoreis fluctibus concolora.* ubi Grotius maluit *marmori fluctibus*. Burmann. ad Lucan. IX. vſ. 349. ad Nemeſ. Cyneg. vſ. 276. V. D. ad Ovid. lib. III. Triſt. El x. vſ. 47. Ritterſh. ad Oppian. lib. I. Hal. in fin. Eadem fere noſtri verbis ſimilia habet Arator lib II. vſ. 46.

126. *Incedens.*] Heinſ. & Alm. Codd. ita: vulgati, *ingrediens*. CELLAR. Cellarius edidit *incedens*. Nos *ingrediens* reſcripſimus ex Cod. Angl. Edd. Tornaeſ. Baſ. Col. Fabr. Maitt. Bibl. Lugd. quia haec ſcriptura propius ad Verſ. Vulg. Exod. XIV. & Sedulii Proſam accedere

Ut doctrina ſequens planis incederet arvis.
Quid referam, innumeras caeleſti pane catervas
Angelicos ſumſiſſe cibos, nimbisque ſuperni
Nectaris aeria populum dulcedine paſtum,
In pluviis habuiſſe dapes, & in imbribus eſcas?
Rurſus in exuſtis ſitiens exercitus arvis,
Qua nimium loca ſicca diu, qua terra negatis

Aegra

dere videbatur. GRUNER. Neque nos id, quod in exſilium abire juſſerat Cellarius, revocare dubitavimus, cum aliis nobis praeeuntibus Cod. Arntz. Tornaeſ. Ed. 1. & 3.

127. *Lectio*] *Lectio* pro S. Scriptura, illiusve doctrina vel teſtimonio, ſaepe occurrit in Latinitate Eccleſiaſtica. Paulin. de V. Martin. IV. 180.

Ut quondam ſanctae vetitum maledicere plebi
Lectio *fert aſinum dominum temſiſſe profanum.*

ubi jam & hoc obſervavimus. WOPKENS Ex Iul. Firm. Mat. de Error. Prof. Relig. p. 424. id jam notavit ad h. l. Grunerus.

128. *Verbum.*] Quidam *verbum eſt*: ſed Cantabr. & Alm. ſine *eſt*, ut ἀναδιπλώσις fit, elegans Poëtarum figura. Nec *eſt*, & quod ſequitur, bene conveniunt. CELLAR. Vocabulum *eſt* non expreſſit Cellarius Nos illam ex libris noſtris omnibus addendam putavimus. GRUNER. Non tamen Arntz. agnoſcit Cod. τὸ *eſt*, ſed ſervant ceterae penes me Editt. Vide dilectiſſimum Patruum ad Caton. lib. I. Diſt. XXIX. Mox pro *qui* Fabr. Bibl. Lugd. *quod*

130. *Regens*] Sic MSS. & editi olim: at Fabr. *gerens*. CELLAR. *Gerens* Ald. & quae Fabricium fere ubique ſequitur, Tornaeſ. 3. cum Bibl. Lugd.

131. *Doctrina ſequens.*] Euangelium, novum Teſtamentum. CELLAR.

134. *Nectaris.*] Commode *nectar* vocatur *manna*, quia *pluiſſe* dicitur, &, ut mox, *in pluviis dapes.* CUPER. de Manna confer Cl. Lamp. ad Ioann. Euang. tom. II. p. 202. in not. & ſeqq. ubi p. 205. ſimul docet hujus miraculi ad exteros quoque famam perveniſſe. Simili fere modo loquitur Auctor Carminis de Phoenice vſ. 111.

Ambroſios libat caeleſti nectare rores.

Salvian lib. I. de Gubern. Dei p. 19. *Alens eos nectaris poculo, paſcens caeleſti cibo* ubi Weitz. adde Barth. ad Claudian. lib. II. de Rapt. Proſerp vſ. 91. ARNTZ.

134. *Aeria.*] Heinſ & Alm. Codd. ita: Lipſ. *aetheria*. CELLAR. *Aerea* ſcribunt Fabr. Bibl. Lugd. aliae. *Aetherea* Cod. & Ed. Lipſ. quod firmat Proſa: *Nectareus aethereae majeſtatis nimbus.* Eadem quoque varietas occurrit infr. vſ. 164.

Qua levis aerios non exprimit orbita ſulcos.

ubi plurimi *aethereos.*

137. *Qua.*] Qua parte. Pacat.

Paneg.

Digitized by Google

Aegra jacebat aquis, qua ſpes ablata bibendi
Vivendique fuit, ſubitas arente metallo
Hauſit aquas, ſterilique latex de rupe cucurrit,
Et jejuna novum vomuerunt marmora potum.
His igitur jam ſacra tribus dans munera rebus:
Chriſtus erat panis, Chriſtus petra, Chriſtus in undis.
  Angelicis tremefacta minis adfatur aſella
Seſſorem per verba ſuum, linguaque rudenti
Edidit

Paneg. cap. II. §. I. *Qua litus Oceani cadentem excipit ſolem* ubi not. Patern. Cl Canneg. ad Avian. Fab. IV. vſ 10. Serv. ad Virgil. IX. Aen. vſ 67. Barth. ad Claud. Conſ Probin. vſ. 68.

139. *Metallo.*] Petra: mox *ſterili de rupe*. Silius lib. VIII vſ 481.

Niveis exegit Luna metallis.

id eſt, de marmore Lunenſi. Et Statius IV. Silv. IV. 23.

Anne metalliferae repetit jam moenia Lunae?

CELLAR. Pacat. Paneg. cap. IV. §. 4. *Radiantium metalla gemmarum*. ubi not. Patern. Ad eumdem modum de marmore dici notavit Barth. ad Claud. Epigr. II. vſ. 40.

140. *Cucurrit.*] Cod. Cant. & Ed. Ald. *manavit*. Sed Gloſſ. eſt. GRUNER. Arntz. Cod. *manabat*. Sed recte Gloſſatori id tribuit Gruner. Virgil. I. Aen. vſ. 611.

In freta dum fluvii current.

Ovid. III. Amor El. VI. vſ. 98.

Damnoſus pecori curris.

Phaedr. lib. I. Fab. I. vſ. 8.

A te decurrit ad meos hauſtus liquor.

Ovid. V. Her. vſ. 31.

Verſaeque recurrite lymphae.

Juvenc. lib. II. vſ. 713.

Qua nulla excurrit fontani gurgitis unda.

Propius ad h. l. Antonius Adv. Gent. vſ. 15.

Manna cui e caelo, & fons de rupe cucurrit.

Caſſiodor. de ipſa hac re lib. IV. Var. Epiſt XXXI. *Inde fecit currere humidos liquores*, ita *curſus* eſt infr. lib. III. vſ 174. ARINTZ.

142. *Igitur.*] L. *his jugiter*. Sic ſolet primam in *jugis* corripere. V. Cellar. ad lib. I. vſ. 18. VONCK. Lection. Lat. lib. I. cap. VII. Vonckius legendum dicit: *his jugiter*. Sed praeter innovandi libidinem hujus mutationis cauſam nullam video. GRUNER.

146. *Animal pecuale*] Etiam Venantius Fortunatus hac παρωνύμου forma uſus eſt lib. II. de Martino vers. 146.

Et mihi praeda jacet pecuali capta miniſtro.

CELLAR. Non ſpernenda eſt locutio, *edere loquelas*. Simili modo *edere vocem* inluſtravit Burm. ad Phaedr. lib. I. Fab. XII. vſ. 12. Arat. lib. II. vſ. 663.

Et Daemonis edere vocem.

Ovid. XI. Her. 94.

Et indignos edidit ore ſonos.

Val.

Digitized by Google

Edidit humanas animal pecuale loquelas.
Sol ſtetit ad Gabaon, mediique cacumine caeli
Fixit anhelantem dilato veſpere lucem
Inſolitus frenare diem; nec luna cucurrit,
Ordine pigra ſuo, donec populantibus armis
Fervidus ingentem gladius conſumeret hoſtem
Conjurante polo. jam tunc famulata videbant
Sidera venturum praemiſſo nomine Jeſum.

Val. Flacc. lib. IV. vſ. 24. *Edere clamorem* Juſtin. lib. XII. cap. ix. §. 6. Burm ad Phaedr. lib. I. Fab. ix vſ 2.

147. *Sol ſtetit*] Similem hiſtoriam habet Statius v. Theb. 179. ubi late Barthius. Multi vero multa hac de re retulerunt, de quibus inſpicias, velim, Pheiffer. Dif. Locor Cent. II. Loco XLIX. & Act Lipſ. A. 1741. p. 179.

149. *Inſolitus.*] *Inſolitus frenare diem* interpretandum videtur, cum jam dediciſſet frenare vel regere diem: niſi forte legendum, *invalidus* vel *inſolidus frenare diem:* qua voce poſteriore uſus eſt Ovidius. Sic mox luna dicitur *pigra* non cucurriſſe ordine ſuo. WOPKENS. Neque tamen quid mutarem. *Inſolitus* enim *frenare diem* dicitur ſol, qui, ordine ſuo ſervato, non in longius tempus diem protrahere ſolet; ſtare namque ille neſcit, ut ait Pacatus in Paneg. cap. x. §. 1. Neque alia eſt mens Proſae, ex qua legitime recepta lectio defenditur: *Sol in medio caeli cacumine rabidos anhelantis flammae curſus infrenans contra Gabaon per* inſolitas *diei moras dilato veſpere lucem fixus adſtrinxit.* Innuit vero Poeta veterum opinionem, qui Soli equos tribuebant. Eo tendunt voces *frenare* & *anhelantem*, utpote huic rei adcommodata maximo opere. Virgil. I. Georg. 250.

Ubi primus equis Oriens adflavit
anhelis.

& ibi V. D. Ovid IV. Met. 632.

Qui Solis anhelis
Aequora ſubdit equis.

Manil. II. Aſtron. 795.

Quo deſeſſus equis Phoebus ſubſiſtit
anhelis.

Val. Flacc. Argon 75. Alard. ad eumd lib. III. vſ. 211. De his omnino conferri merentur, quae notavit Inluſtris Spanhem. ad Callim. in Del. vſ. 169. adde Tit. ad Nemeſ. Ecl. I. init. ARNTZ.

151. *Fervidus*] Non diſſimiliter Lucan. lib. VII. vſ. 502.

Frigidus inde
Stat gladius; calet inde nocens a
ſanguine ferrum.

Ovid. I. Her. vſ 19.

Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat haſtam.

Iſcan. B. Trojan. IV. vſ. 393.

Primuſque tepebat
Mucro &c.

152. *Conjurante.*] Elegantem hujus locutionis uſum pluribus inluſtravit

Heliam corvi quondam pavere miniſtri
Praebentes ſine more dapes; alesque rapinis
Deditus, atque avido ſaturans cava guttura roſtro,
Tradidit inlaeſam jejunis morſibus eſcam.
Nunc bonus Heliae, qui perfidus antea Noae,
Abluit in terris quidquid deliquit in undis.
Plenus at ille Deo poſtquam miracula terris
Plura dedit, meritisque ſuis ſuccedere dignum
Heredem propriae fecit virtutis amicum,

Aurea

ſtravit Stephan. ad Saxon. Gramm. lib I. Hiſt. Dan. p. 54. Contra Virgilius x. Aen. vſ. 356.

Magno diſcordes aethere venti.

ubi V. D.

155. *Sine more.*] Sine exemplo. CELLAR. V. D. ad Sil. Ital. lib. XII. vſ. 449. Not. Patern ad Victor. Inluſtr. cap. II. § 3 inde Cicero ſaepius *mos* & *exemplum* jungit, ut pro Caecin. cap. XIII. *Praetor quemadmodum more & exemplo opitulari poſſit.* & ad Attic. lib. XVI Epiſt VI. *Pompejus Syllano more exemploque vincet.* Contrario ſenſu *ex more* eſt apud Horat. lib. II. Sat III vſ. 280.

Ex more inponens cognata vocabula rebus.

De more dixit Lucan. lib. I. vſ 584. Valer. Flacc. lib. I. vſ. 779. & IV. vſ. 138. Barth. ad Claudian. II in Eutrop. 45. Pro *rapinis* Arntz. *rapinae*, ut Ovid. V. Met. vſ 402.

Patuitque invita rapinae.

et numerum ſingularem apud Poëtas praeſertim pro plurali et contra poni, quis neſcit Inſpice Gruter. ad Veil. lib. I. cap. XI. §. 6. et Patruum meum O. Arntzen. ad Caton. I. Dist. XXI. ARNTZ.

158. *Antea Noae*] Forte *ante ea*. MSS. tamen *antea*. nec ignota licentia in his Noſtri. CELLAR. Quomodo apud Ovid. lib. I. Faſt. vſ. 165 olim legebatur:

Poſtea mirabar, cur non ſine litibus eſſet
Prima dies.

Sed Voſſ. II. Art. Grammat. cap. XXIV. legebat, *poſt ea*, quod rectius dedere recentiores. Bonus vero Heliae corvus erat, inquit h. l. Grunerus, quia cibum ipſi adferre ſolebat, et ita et fidus et utilis Prophetae. Recte. *Perfido* namque opponitur. Livius lib. XXII cap. XXXVII. § 4 *Quibus a bonis fidelibusque ſociis bella juvari ſoleant.* ubi V. D. et quae inſuper adtulit Gruner. ARNTZ.

162. *Heredem.*] Ita *hereditariae virtutes* apud Caſſiodor. IX. Var. Epiſt. XXII. Juſtin. lib. XXXVI. cap. II. §. II. *Praeter paternae ſcientiae hereditatem.* & Ovid. II. Her. 78. & IX. 110. Per diphtongum ſcribunt Edd. vett. multae *haeredem*, quam tamen ſcribendi rationem damnavit Ciofan. ad Ovid. XIII. Met. 129. cui adde Dauſq Orthogr. Part. II. p. 152.

Aurea flammigeris evectus in aſtra quadrigis,
Qua levis aerios non exprimit orbita ſulcos,
Sidereum penetravit iter, curruque coruſco
Dexteriora petens, ſpatio majore triumphum
Duxit, & humani metam non contigit aevi.
Quam bene fulminei praelucens ſemita caeli
Convenit Heliae, merito qui & nomine fulgens
Hac ope dignus erat. nam ſi ſermonis Achivi
Una per accentum mutetur littera, ſol eſt.

 Ultima

p. 152. Illi, quod ſequitur, *flammigeris quadrigis*, eſt illud Juvenci non diſſimile lib. II. vſ 543.

Flammigerum rapuit ſimulatio quadrijugorum,

quam locutionem inluſtravit Munc-ker ad Fulgent. lib I. Mythol p. 6̣16. Vet. Ed. 1. Mon. *Subvectus*, vid. ad lib. V. 415. ARNTZ.

164. *Aërios.*] Sic Cod. Alm. Alii *aetherios*. CELLAR. *Aethereos* Cod. Cant. Lipſ. Edd. Baſ. Lipſ. Tornaeſ. 1. 2. 3. Col. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. et id forte melius: ſaltem Proſa ſervat: *Qua levior puri tramitis via nullos in aethereo campo ferventis rotae ſulcos.* &c Infra lib. V. vſ. 425.

Aethereas evectus abit ſublimis in auras. Claudian. Epigr. XLV. vſ 18.

Aethereas evectus in auras.

Arntz. tamen et Edd. Vett. 1. 2. Mon. Parrhaſ. Pulm Sched. *aerios* ſervant, quae frequenter confundi notabamus ſupr. ad vſ. 134 *Deteriora* peſſime Ed. Vet. 1. Mon. *Exteriora* Parrhaſ. ſed optime Gloſſae Cod. Alm. *caeleſtia* ſive *meliora loca* exponunt. ARNTZ.

169. *Merito qui et*] Alm. Cod. ita: quod et Nic. Heinſius laudavit, quamquam ipſius Codice, ut in vulgatis libris, *meritoque* legebatur. CELLAR. Supra Epiſt. ad Macedon. *Habet & germanam nomine meritoque perpetuam.* Arntz. h. l. legit *meritoque qui*: Edd Baſ, Lipſ, Ald, Tornaeſ. 1. 2. 3. Bibl, Lugd. Col. Fabr, *meritoque &*: Alard ad Valer. Flacc. lib. III. vſ. 211, citat, *merito qui nomine* Non tamen ideo repudianda, quam ex Alm. Cod. protulit Cellarius, ſcriptura. Eam confirmat Vet. Ed. 1. 2, Monaſt. & Meurſ. in Spicil. ad Theocrit. Idyl. XXVI. p. 150. quem locum ὁ πάνυ Burmannus Secundus margini Edit. ſuae adleverat. Pro *bene* Alard. l. d. habet *vel*, ARNTZ.

170 *Hac ope.*] Barthius lib. XLVIII. Adv. cap. IV. citat *aethere*. Ita Tornaeſ. 3. aliaeque. Sed Codd. ſervant vulgatum & Ed. Vet. 1. 2. Ita legendum eſſe monent quoque Pulmanni ſchedae. Sed res eodem redit. Eſt etenim illa Sedulii, ingenioſius quid hic adfectantis, mens & ſententia, rei, quam propoſuit, optime Heliae nomen convenire, utique quod

Ultima labentis miſeratus tempora lucis,
Ter quinos quondam regi Deus addidit annos,
Uſus jure ſuo; patefactaque limina claudens
Mortis ab occaſu vitam convertit in ortum.
Jonas puppe cadens, ceto ſorbente voratus,
In pelago non ſenſit aquas vitale ſepulcrum,
Ne moreretur, habens: tutusque in ventre ferino
Depoſitum,

quod una tantummodo littera mutata, optime reſponderet τῷ Graecorum ἥλιος, talique ope digniſſimum eſſe Heliam, ſive, ſi Graecum malis & vertas, ſolem, ut flammigeris in aſtra quadrigis tolleretur. Eſt itaque hic non inepta & ingenioſa ſatis ad Graecum vocabulum adluſio, quae exinde deſumta eſt, quod a veteribus ſoli quadrigae & equi tribuerentur, quibus curſum ſuum peragebat. In eleganti nummo talem ſolis imaginem depingi curavit inluſtris Spanhem. ad Callim. in Del. vſ. 169. eaque de re quaedam me jam monuiſſe memini ſupr. vſ. 148. Tali modo huic noſtri loco lucem quoque adfudit Alard. ad Valer. Flacc. III vſ. 211. Arntz.

171. *Sol eſt.*] Major vis hujus nominis in Hebraeo ſermone, quo Deum fortem denotari notum eſt. Mirum vero in ſyllaba ſuperſtitioſum fuiſſe Sedulium, cum eo antiquior Poëta & doctior, Decius Auſonius in Ephemeride correpte eamdem extulerit:

Raptus quadrijugo penetrat ſuper aethera curru
Helias, & ſolido cum corpore praevius Henoch

Imperitum autem Hebraiſmi Sedulium fuiſſe, hoc etiam arguit, quod non potius multo ſplendidiorem in Hebraiſmo, Hebraici nominis originationem ſecutus ſit, quam laudare voluerit Graecam in vocabulo extero. Barthius lib. XLVII. Adv. cap. IV. Quia ἥλιος *Sol*, & *Heliae* nomen conveniunt, Cellar. Vid. quae in Praef. hanc in rem diximus.

174. *Jure.*] Vide Gruner h. l. Mox alt, m. in Arntz. & Ed. Parrhas. *patefact. lumina:* invita Proſa; *Mortisque claudens patefacta jam limina.* Vulg. Interpr Pſalm. CVI. vſ. 18. *Et adpropinquaverunt uſque ad portas mortis.* Vid. infr ad lib. III. vſ. 290. Elſn. ad Matth. cap. XVI. vſ. 18. Tali modo Oppian. III Cyneg. vſ. 419.

Πυλεῶνα διαπτάμενος θανάτοιο.

ubi Rittersh. p. 343. & v. Hal. 289,

Παρὰ προθύροις θανάτοιο.

ubi conf. eumd. Hunc tamen Librariorum novum non eſſe errorem patet ex iis, quae notarunt V. D ad Val. Flacc. lib. I. vſ. 105. & IV, 28. Burm. ad eumd. lib VII. vſ. 22. lib. VIII. vſ. 334. ad Ovid. lib. IV. Triſt. El. IV. vſ. 45. Cl. Drakenb. ad Liv. lib. X cap. XXIII. & alibi. Arntz.

178. *Ferino.*] Balaenae, ceti. *Fera* terreſtris alias, hic de piſcibus, ut Manilius lib. V, vſ. 189.

Sunt

Depoſitum, non praeda fuit: vaſtumque per aequor,
Venit ad ignotas inimico remige terras.
Quum ſpirante Deo Babylonia ſacra negarent
Tres una cum mente viri, durumque ſubirent
Exitium, ſaevi Chaldaea lege tyranni,
Cujus Achaemeniam rabies accenderat iram
Plus fornace ſua; medios truduntur in ignes,

Sunt quibus in ponto ſtudium eſt cepiſſe ferarum
Diverſas facies.
CELLAR. Adde alium ex eodem Manilio locum ibid. vſ. 192.
Horrendumque feris in bella laceſſere pontum
& quae notavit Amp[l]. Vonckius Specim. Critic. p. 16. & Lection. Lat. lib. I. cap. ult. Ceterum vide Heumanni Poecil. tom. 1. p. 236. ſeqq. ARNTZ.

179. *Depoſitum*] Sic plures: & Alm. etiam: Lipſ. autem *depoſitus*. CELLAR. Male in Cod. Lipſ. & Ed. Ald. legitur *depoſitus*. De voce *depoſitum* habet quaedam Caſp. Barthius Adverſ. lib. XXXIII. cap. XVI. p. 1534. S. Max. Hom. Aeſtiv. 1. de Paſch. Bibl. Max. Patr. Lugd. Tom. VI. p. 24. de Jona: *Navem profugus, quae Tarſum petebat, ingreditur: ſed nautis turbatis, exorta tempeſtate ſorte fluctibus datur, & faucibus ceti piſcis diverſus excipitur: ſed piſce illaeſum eructante depoſitum, tertia die terris refunditur.* GRUNERUS. Alt. etiam manus margini Cod. Arntz. adſcripſerat *depoſitus*, & ita Ed. Parrhaſ. Sed cui bono non video. Obſtat quoque Proſa. Explicavit locutionem hanc Barthius ad Stat. III. Silv. II. vſ. 5. & tranſlate ex ICtorum ſcholis eam eſſe petitam, quis non videt?

180 *Inimico remige.*] Balaena, ceto. CELLAR. Obſervent tirones *ignotas terras* eſſe Jonae antea non cognitas. Ovid. IX. Her. 155.
Exſulat ignotis Tydeus germanus in oris.
ubi Burm. qui optime *ignotis* contra Heinſ. defendit. GRUNER.

182. *Durumque.*] Lipſ. Parrh. & Sched. Pulm. *dirumque*, quod tamen, conſentiente Proſa, rectius rejecit Grunerus.

184. *Achaemeniam*] Perſicam, ut apud Horat. *Achaemenia nardus* Epod. XIII. Achaemenes autem, Cyri avus Herodot. VII. cap. XI. CELLAR. Ovid IV. Met. 212.
Rexit Achaemenias urbes pater Orchamus.
Val. Flacc. libr. VI. vſ. 65.
Achaemeniae gravior de vulnere pugnae.
Sidon. Apoll. Carm. II. vſ. 51.
Flectit Achaemenius lunatam Perſa tiaram.
Barth ad Claudian. in Nupt. Honor. & Mar. vſ. 224. ad Stat. VIII. Theb. vſ. 286. ubi quidem Parthorum mentionem facit, ſed id tamen nihil offendet, cum *Parthi* & *Perſae* ſint iidem, ut latius docuit ad IV. Conſ. Honor. vſ. 695. cum

Nil audente rogo, tantumque ardore calentes
Cordis, imagineae vincunt incendia poenae
Igne animi. O quanta eſt credentum gloria? flammis
Ardentis fidei reſtincta eſt flamma camini.
Digna ſed inmitem mox perculit ultio regem:
Nam

cum Cl. noſtro Parente ad Aurel. Victor. Caeſ. cap. XI. §. 11. De voce porro *Achaemenius* adde Schol. Crucq. ad Horat. Epod. XIII. vſ. 12. Cellar. lib. III. Geogr. Antiq. cap. XIX. Barth. ad Grat. Cyneg. vſ. 315. Adſcripſerat optimus Burmannus: „Citat hunc verſum Schol. Lucan. II. 40. & Scholiaſt. Statii ad lib. VIII. Theb. 287. Sed apud quem legitur; *cujus Achemeniam rabiemque accenderat ira.*„ *Achaemenidarum* meminit Strabo lib. XV. Geogr. p. m. 1058. *φῦλα δὲ οἰκεῖ τ̃ χώραν, οἵ τε Πατεισχορεῖς λεγόμενοι, καὶ οἱ Ἀχαιμενίδαι.* Putant nonnulli *Achaemenios* dictos fuiſſe Perſas, quod Solem colerent. Amanus enim illis ſol dicitur. Inſpice quae collegit Voſſ. lib. II. de Orig. Idol. cap. IX. Ut hic *rabiem* atque *iram* diſtinguit, non diſſimiliter Vir Erud. in Obſ. miſcell. A. 1733. menſ. Mart. p. 240. apud Tibull. libr. I. El. III. vſ. 47. legere maluit:

Non rabies, non ira fuit.

Editur vulgo: *non acies n. i. f.* Locum corruptum eſſe jam viderunt alii. Porro *accenderet* Ed. Fabr. ſed melius exſulare juſſit Parrhaſ. & ceterae. ARNTZEN.

186. *Urente.*] Sic Lipſ. & Cantabr. bene: quidam vulgati *audente.* CELLAR. Reſcripſi *audente* ex Ed. Col. quamvis contradicat Cellarius. Lectio *urente*, quam alii habent libri, Gloſſatoris eſt commentum: illud *ardente* vero ex *audente* Librarii lapſu ortum eſt. Proſa: *Rogo vincti truduntur in medio, pyra juvenes non audente contingere.* vide Dan. III. 49. Noli vero mirari *audere* de rogo dici, quum & *oblivionem* tribuat igni Drepan. Flor. Hymn. trium puer. p. 728. Ed. Fabr.

Quum rapidis cincti canerent
haec carmina flammis,
Vimque ſuam oblitus ſanctos non
laederet ignis.

Immo Ovid. Met. II. 406.

Et nondum audentia labi
Flumina reſtituit.

& Triſt. lib. I. 185.

Et mea cymba, ſemel vaſta percuſſa
procella
Illum, quo laeſa eſt, horret adire
locum GRUNER.

Urente Edd. Ald. Parrhaſ. Tornaeſ. 1. 2. 3 Pulm. Sched. *ardente.* Edd. Baſ. Fabr. Bibl. Lugd. *audente* Arntz. ubi Gloſſa adſcripſerat, *laedente* & Edd. Vett. 1. 2. Mon. idque cum Proſa confirmet; praeeunte Grunero recepimus. Neque tamen *τὸ ardente* eſſet inelegans prorſus. ARNTZ.

186. *Tantumque.*] Et hoc ex Lipſ. eſt. Vulgati *tantoque.* CELLAR. Proſa: *Qui tantum corde ferventes.* Arntz.

Nam quod ab humana vecors pietate receſſit,
Agreſtes pecudum conſors fuit ille per herbas.
Aulica depaſto mutans convivia fueno,
Pronus ab amne bibit, ſeptenaque tempora luſtrans,
Omnibus hirſutus ſilvis & montibus errat.

Arntz. tamen & plures quas conſului, Editt. *tanto* praeferunt.

189. *Ardentis.*] Saepe ita *ardor* tribuitur *fidei*, ubi ad illius firmitatem vividamque in animo hominis efficaciam reſpicitur. lib. IV. 35.

Nec cunctata ſolens pietas inferre ſalutem,
Quae ſentit flagrare *fidem.*

Hymno II. 55.

Credentis ardor *plurimus*
Exſtinxit ignes febrium.

Hieronymus inter Auguſtini Epiſt. XXV. *Qui contra flantes ventos* ardore *fidei perſtitiſti.* Prudentius Periſt. VI. 21.

Incenditque fidem calore Chriſti.

Adde Ruffin. H. Eccl. IX. 10. Ardens *namque in* fide *Dei animus* .. *bonis operibus paſcebatur.* Arator H. Apoſt. II. 628.

quibus adfuit ardens,
Ut caderet vapor ille, fides, *finemque calori*
Altera flamma daret.

& vſ. 1179.

Sed tu modo decoquis anguem,
Uſa tuo fervore, fides; *tibi ſubditus hoſtis*
Frigidus &c.

& vſ. 1203.

Cujus de fomite creſcens
Eſt accenſa fides, *& ſenſibus additus ardor.*

Fortunatus de Certam. Pior. col. 712.

Qui fervente fide *Chriſti ſolidatus amore*
Vertice ſuppoſito colla ſecanda dedit.

Wopkens. O ignorat Parrh.

191. *Pietate.*] Vide Gruner h. l. per manſuetudinem, lenitatem exponentem. Ovid. I. Triſt. El. VIII. vſ. 35.

Eſt etiam miſeris pietas & in hoſte probatur.

Senec. Thyeſt. vſ 744.

Hactenus ſiſtat nefas
Pius eſt.

Barth. ad Statium X. Theb. vſ 591. ad Claudian. Epiſt. II. ad Seren. vſ. 48, & ad IV. Conſ. Honor. p. 579. De ipſa hac hiſtoria inſpice eumd. lib. XLV. Adv. cap. VIII. Arntz.

196. *Darii.*] Δάρειος Graece, longa media. Cellar. Mediam in voce *Darius* Ovidius & Claudianus producunt. Recentior aetas corripit. Voſſ. Art. Grammat. lib. II. cap. IV. Gruner.

196. *Furuerunt.*] Sic editi & ſcriptus Lipſienſis: quamquam Diomedes neget praeteritum a *Furo*. Cantabr. *ferverunt.* Cellar. Repoſui lectionem Cod. Cant. *ferverunt*, Cellarii & aliorum *furuerunt* a Gloſſatore profectum videtur. Terent. Ad. act. IV. ſc. I. vſ. 18.

Cum fervet maxime, tam placidum quam ovem reddo.

Ovid.

Nec minus & Darii furuerunt juſſa tyranni,
[Ecce etenim ſceleri ſcelus addidit ira furentis]
Hebraeumque decus Daniel decernitur inſons
Jejunis cibus eſſe feris; ſed bellua juſto
Mitis facta viro, ſanctos ne laederet artus,

Coepit

Ovid. II. Met. vſ. 602.

Utque animus tumida fervebat ab ira.

Idem VIII. vſ. 266.

Saepe ſuum fervens oculis dabat ira ruborem.

Juvenc. Hiſt. Euang. I. 500. *odium fervens* dixit. Vide eund. IV. 550. GRUNER. Cod. Arntz. Edd. Vett. 1. 2. & aliae, excepta Parrhaſ. quae *ferverunt* exhibet, ſervant *furuerunt*, de qua conſtructione conſule Voſſ. lib. V. de Art. Grammat. cap. XXX in fin. plura ad h. l. dantem. Scio equidem τὸ *fervere* eleganter hac in re adhiberi a Vett. quo modo Caſſiodor. lib. III. Var. Epiſt. XXVII. *Ferventium furor animorum.* unde *ira* paſſim igni aequiparatur, & *ignis* pro ira ponitur. Barth. ad Claud. lib I. in Ruf. vſ. 182. & *ira accenſa* infr. lib III. vſ. 310. Lucan. I. vſ. 292. Juſtin. libr. XIV. cap. VI §. 8. *A quibus accenſi Macedones.* Drak. ad Liv. lib. XXXVI. cap. XXIX. Cyprian. de Idol. Van. p. m. 400 *ardens ira* Val. Flacc. IV. vſ. 3 Senec. Octav. Vſ 332. & Herc. Fur. vſ. 946.

Iraque totus fervet.

& *incenſus* de irato Phaedr. lib. III Fab. X. vſ. 18. & ſic apud Senec. Thyeſt. vſ. 102. non ineleganter duo Codd. Traj. legunt:

Et ſuum incenſi invicem Sitiant cruorem.

non ut in vulgatis *inſenſi*, quo modo etiam variatur apud Claudian. III. de Rapt. Proſ. vſ 203. Sed tamen Proſa h. l. cum habeat ſubſtantivum *furor*, videtur aliqua ſaltem ex parte Vulgatorum lectioni ſubſcribere: *Nec minus*, inquit ibi Sedulius, *Darii poſtmodum regnatoris dum praeteritam furor imitatur inſaniam.* Cumque omnes fere Codd. & Editi conſpirent in hanc lectionem, tutius putavimus eos ſequi, quam unius Cod. auctoritate freti in alia omnia ire. Neque obſtabit nobis id, quod Viro Eruditiſſimo placuit, *furuerunt* a Gloſſatore profectum videri, cum *fervere* de ira adhibeatur. Concedimus id lubentes. Igni etenim comparatur ira, ut jam diximus. Sed eodem jure reponere poſſemus *ferverunt* nobis dediſſe inpiam in Sedulium Gloſſatoris manum. Novimus enim aeque eleganter *furere* graviori irae tribui, quod jam olim oſtendit Manut. ad Cicer. libr. X. Fam. Epiſt. XXIII. Cui adde V. D. ad Sil. Ital lib. VI. vſ. 253. Not. Patern. ad Plin. Paneg. cap. XLIII. §. 2. unde locutiones, *ira*, *enſe* &c. *furere* inluſtratas a Cl. Burm. ad Vell. Paterc. lib. II. cap. CXI. fin. & ſummo Heinſio ad Val. Flacc. lib. I. vſ. 141. deſcendunt. Non diſſimiliter tribuitur militibus acriter pugnantibus,

Coepit amare famem: rabies mollita furorem
Depoſuit, ſaevisque in faucibus ira quievit,
Et didicere truces praedam ſervare leones.
  Dic ubi ſunt, natura, tuae poſt talia leges?
Quis toties tibi jura tulit? qui Tartara juſſit

tibus, hoſtique ſuo infenſis apud eos, quos laudarunt V.D. ad Flor. lib. I. cap. XVI. §. 12. & cap. I. §. 14. Senec. Suaſor. VI. p. 38. *Vidimus furentia toto orbe civilia arma*: Sic apud Ciceron. lib. X. Fam Epiſt. XXIII. ex Codd. nonnullis V. D. pro, *aut ab illis ferventibus latronibus interciperetur*: legunt *furentibus*. Prius tamen pariter defendi poſſe docebunt illa, quae notavit Vir Doct. in Obſerv. Miſcell. A. 1733. menſe Maj. p. 451. Sed abſtineo. Videant acutiores Critici. ARNTZ.

107. *Ecce etenim*] Hic verſus abeſt a MSS. Lipſ. & Heinſ. & Cantabr. CELLAR. Cum Edd. Ald. Parrhaſ. & Lipſ. quoque Cod. Arnt. ignorat.

204. *Leges.*] Iisdem fere verbis Auctor. lib. I. vſ. 825.

Dic ubi ſunt mundana tuae ſapientia Leges.

Intellige vero per *Leges* ordinem Naturae certum, qui mutari non ſolet. Oudend. ad Lucan. lib. II. [illegible] Burm. ad eund. lib. VI. vſ [illegible] Ovid. lib XV. Metam vſ. 71.

Qua ſidera lege mearent.

Manil. lib. I. vſ. 669.

Ducunt varias Naturae lege choreas.

Nemeſ. Ecl. I. vſ 77.

Confuſis legibus anni.

[illegible] etenim *Lex* de certo & conſtituto modo. Senec. Suaſor. I. p. m. 4. *Et annuas hiemis atque aeſtatis vices ad certam legem redegerunt.* Ed. Vet. I. *Sic ubi.* ARNTZEN.

205. *Tulit.*] Leges novas impoſuit: aut, jura tua abſtulit CELLAR. *Tibi jura tulit*, Cellar. explicat, leges novas tibi impoſuit, vel jura tua tibi abſtulit. Po[illegible] haud dubie innuit auctor, quemadmodum & Proſa habet: *tibi jura abſtraxit*. paſſimque ita *tulit* pro *ſuſtulit*, venit apud hos Latinos, ut jam diximus ad Avian. Fab XX. x. 17. notavitque Cellarius ad iſta lib. III. 194.

Cui vocem lucemque tulit.

Claudianus III. de Laud Stilic. 163.

Sic Medus ademit,
Aſſyrio, Medoque tulit *moderamina Perſis.*

quem locum pluraque alia protulit Vir Erud. Jo. Lud Bunemannus ad Lactant III. 22. Similis autem cum reſponſo interrogatio eſt Prudent. Apoth. 763.

Quis *potuit fluidis animam Infundere membris?*
Nimirum qui *membra dedit*, qui *fictilis ulvae*
Perflavit venam &c.

& ibid. Praef 41.

Quis *in tenebris hoſtis errantes tamen*
Pulſat, trahitque & proterit?

Qui

Tranſlatum neſcire virum, ſterilemque marito
Fecundavit anum, ſacram praecepit ad aram
Sponte venire pecus: muliebres tranſtulit artus
In ſimulacra ſalis: ramos incendia paſſos
Non ardere dedit: virgultum ſolvit in anguem:
Per pelagus ſiccavit iter, mirabile nimbis
Manna

Qui *ſparſa ad ipſum commeantum tranſitum*
Frumenta ſaevus devorat:
Qui *laeta Chriſti culta* &c.
Wolkens. De illa τȣ̃ *ferre* notione conter pluribus infr. lib. III. vſ. 194. & Gruner. h. l. *Totiens* ſcribunt Cod. Arntz. Ed. Lipſ. Col. ceterae, de qua ratione inſpice Dauſq. Part. II. Orthogr. p. 318. & Cellar. Orthogr. v. *quoties*. Carr. ad Valer. Flacc. lib. I. vſ. 447. Pro *toties* tamen Ed. Parrhas. & Sched. Pulm. ſubſtituunt *vivens*. ſed obſtat Proſa. Arntz.

205. *Tartara.*] De Enocho loquitur tranſlato: qui, ſi mortuus fuiſſet, an in Orcum fuiſſet detruſus? Abſit. Igitur *Tartara*, ut שאול hoc loco ſepulcrum ſunt, aut ſtatus mortuorum: etiam infra lib. IV. extr. de Lazaro reſuſcitato:
Tartara diſſiliunt, Erebi patuere receſſus.
Cellar. Infr. eodem modo lib. V. vſ. 428.
Tartara poſt caelum penetrat, poſt Tartara caelum.
ubi Gruner. quem & h. l. conſulas, velim. Graecorum ἅδης ita LXX. Interp. adhibent Geneſ. cap. XLII. §. ult. Καὶ κατάξετέ μȣ τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ἅδου. ubi Latini per *ſepulcrum* verterunt. Vide Elſner. ad Matth. cap. XVII. vſ. 18. & in Addend. tom. I. p. 497. Pheiffer. Diffic. Locor. Centur. III. Loco LVII. late V. D. ad Albric. de Deor. Imag. cap. X. Vitringa lib. V. Obſerv. cap. VI. Pric. ad Euang. Lucae cap. XVI. vſ. 23. Arntzen.

207. *Anum.*] Saram. Cellar.

208. *Pecus.*] Hoſtiam, quia Iſaac erat cum pecore permutandus. Cellar. Atqui apud Moyſen & ſupr. vſ. 99. dicitur aries, quo ſenſu igitur commodo inter pecus h. l. numeratur? Omnem ſane difficultatem tollet Nonius Marcellus cap. II. §. 689. *Pecus*, inquit, *non ſolum quadrupes animal, verum omnia animalia pecudes vocantur.* Atque ita aries recte inter pecus numeratur. Evolve Cl. Cannegiet. ad Avian. Fab. V. vſ. 16. Neque hinc mirum, *ſquamigerum pecus* de piſcibus dici, quod notat Giſan. Coll. in Lucret. v. *Pecudes*. Taubm. ad Virg. IV. Georg. vſ. 168. & *lymphaticum pecus* apud Prudent. Cathem. Hymn. IX. vſ. 57. de canibus, V. D. ad Grat. Cyneg. vſ. 265. & 362. de equis, V. D. ad Rutil. I. Itiner. vſ. 264. & de ceteris animalibus, V. D. ad Ovid. Ibid. vſ. 459. ubi Cl. Burmannus pariter docebit Graecis ita μῆλα & πρόβατα in uſu eſſe. Adde L. 2. §. I. ff. ad Leg. Aquil. ibique

Manna pluit, ſaxi latices produxit ab imo,
Quadrupedem fari plano ſermone coegit.
Suſpenſis rapidas elementis diſtulit horas:
Per volucres hominem paſci dedit, atque coruſcis
In caelum tranſvexit equis: jam morte gravato
Adjecit tria luſtra viro: praedonis in ore

Naufragio

ibique Zoeſ. cum Vinnio & aliis ad §. 1. Inſtitut. eod. ARNTZ.

212. *imo.*] Ed. Parthaſ. *uno.* An legendum *iĉtu?* Novimus namque ex Hiſtoria ſacra Moyſen percuſſiſſe rupem illam, & aquas ex illa produxiſſe. Geneſ. cap. XVII. quo modo voce *percuſſus* in ipſa hac re utitur Arator lib. II. vſ. 53.

Cum percuſſa ſilex venis ſpumavit apertis.

V. Weitz. ad Salvian. lib. I. de Gubern. Dei p. m. 190. Sed tamen hanc conjecturam non debito fulcio niti docet Proſa. Ita enim illa: *Ex arenſibus ſaxi viſceribus undas ejecit.* Neque tamen vulgatas Editiones veram hic nobis Sedulii manum dediſſe autumo. Scribo igitur ex Cod. Arntz. *Saxi latices p. ab imo*: eleganti ſane ratione, & Poetis admodum familiari, qualia fere exempla me de diſſerui memini ſupra ad vſ. 120. & ſic *ima profundi* dixit infr. vſ. 286. Quae lectio ut eſt vera, ſic illi inde ipſa Poëtae verba locum dare non dubitavimus. ARNTZ.

213. *Plano.*] Codd. Heinſ. & Lipſ. *plano*: vulgati, *pleno.* CELLAR. In Codd. Heinſ. Lipſ. Cant. Edd. Ald. Lipſ. Fabr. Bibl. Lugd. in re liquido eſt *pleno* & ita etiam P. Burmann. legiſſe ejus obſervationes ad Quintil. Inſtit. Orator. lib. XII. cap. IV. docent. GRUNER. Cod. Arnt. *plano.* Vetus tamen Ed. 1. 2. Monaſt. Tornaeſ. 1. 2. 3. Baſ. Col. Maitt. *pleno*, qualem permutationem non infrequentem eſſe docebit Cortius ad Salluſt. Jug. cap. XLIX. §. 6. cum Cl. Drakenb. ad Livium lib. IV. cap. XXXII. & lib. XXXIV. cap. XV. Sic in l. 15. ff. de uſurp. & uſuc. legere maluit Beſt. Rat. Emend. Leg. cap. XXIII. n. 11. *Poſſe planius fictionem legis accipi.* Vide Obſerv. Miſcell. A. 1734. menſ. Maj. p. 390. Placet h. l. mihi cum aliis *plano.* Probarunt & illud Pulm. Sched. Vid. Mencken. Obſ. L. L. voce *plane.* Cicer. lib. I. de Orator. cap. XXXII. *Latine loquamur, deinde ut plane & dilucide.* Mox Vet. Ed. 1. Mon. *ſuſpenſus*, invita Proſa. ARNTZ.

216. *Gravato.*] Ita Ovidius IV, Metam. 145.

Ad nomen Thisbes oculos jam
morte gravatos
Pyramus erexit, viſaque recondidit illa.

Sic enim pro *in morte* bene a Cioſano aliiſque reſtitutum hic etiam probat Sedulii locus. WOPKENS.

218. *Naufragio.*] Lipſ. & Heinſ. ita: non *naviſrago*, ut editi quidam. CELLAR. *Naviſrago* habent Cod. Arnt. Edd. Vett. 1. 2. Mon. Tornaeſ. 3. Fabr. Bibl. Lugd. quod forte

Naufragio fundavit opem: flagrante camino
Servavit ſub rore pios: per paſcua regem
Pavit, ut hirſutam pecudem: rictusque leonum,

Inſti

forte defendi poſſet ex Proſa: *Feri praedonis in utero portum dedit eſſe naufrago.* Non tamen neceſſe eſt, ut tali modo medicam huic loco manum adhibeamus, quem defendit Ed. Parthas. Commode enim *naufragium* poteſt explicari per naufragum, quale loquendi genus obvium ſatis eſt, & tritum. Saltem ſic *matrimonia* pro conjugibus poni indicio poterit eſſe locus Juſtin. lib. III. cap. III. §. 8. *Severius matrimonia ſua viri coercerent.* ubi Not. & libr. XVIII. cap. VI. §. 5. Florus lib. I. cap. I. §. 10. *Itaque matrimonia a finitimis petita,* Gruter. ad Vellej. Paterc. lib. II. cap. II. §. 3. Pariter *ſervitia* pro ſervis: ex qua ratione Litterarum decus ingens quondam & praeſidium Graevius apud Florum lib. II. cap. VI. §. 30. praeferebat *de ſervitiis*, pro vulgatorum *de ſervitute.* Vide eumd. tom. IV. Syll. Burm. pag. 664. Juſtin. lib. XIII. cap. VI. §. 3. *Congeſtis etiam ſervitiis & ſemet ipſi praecipitant.* Ita lego ex Codd. duobus Bibl. Franeq. quam noſtram opinionem latius firmabimus infr. ad libr. III. vſ. 203. *Miniſteria* pro miniſtris. Ampl. Otto ad §. 10. Inſtit. de Suſp. Tutor. *Officium* pro officialibus dici notavit Schwarz. ad Plin. Paneg. cap. LXXVI. fin. & quae Wopkenſius quondam meus infr. ad vſ. 237. *Luxuria* pro hominibus luxurioſis. Scheffer. ad Pacat. Paneg. cap. XIII. §. 3. *Philoſophia* pro ipſis Philoſophis. Minuc. Fel. Octav. cap. V. *Uſque adhuc ipſa Philoſophia deliberat.* & talia plura dedit dilectiſſimus Parens ad Plinii Paneg. cap. XLIX. §. 8. Cl. Drakenb. ad Livium lib. X. cap. XXIII. Erud. Munck. ad. Hygin. Fab. CXX. ut Graecis ἐκλογὴ pro ἐκλέκτοις & ſimilia apud Wolfium Cur. Philol. ad Epiſt. Pauli ad Romanos cap. II. §. 7. ARNTZEN.

219. *Sub rore.*] *Sub rore* dixit, ut Sidonius Carm. XVI. 23.

Quos, in Chaldaei poſitos fornace tyranni
Roſcida *combuſto* madefecit *flamma camino*

Drepan. Florus Hymno Ananiae &c.

Qui ſe de medio fornacis turbine tutos
Eruit, & venti rorantis *flamine fovit,*
Cum rapidi &c.

Paulin. Nolan. Poem. XXIII. 269.

Sed velut aeternos pueris recinentibus hymnos,
Roſcidus *accenſos diſcuſſit ſpiritus ignes;*
Sic nobis &c.

Vetus Int. Daniel. III. 50. *Et fecit medium fornacis quaſi ventum roris flantem, & non tetigit eos omnino ignis,* &c. quem locum ad Paulin. jam citavit quoque Ducaeus. WOPKENS. Adde, quae protuliſt Ampl. Vonck. Lection. Lat. lib. I. cap. VI. Pro *rictuſque* Ed. Baſ. *rictuſque.* Male. Damnarunt & Bulm.

Schod

Inſtimulante fame, juſſit neſcire furorem.
Nempe creatori (cujus quaecumque videntur,
Seu quaecumque latent, & rerum machina ſermo eſt)
Omne

Sched. V. Cl. Drakenb. ad Silium lib. X. vſ. 297. Nemeſian. Cyneg. vſ. 220.

Inque feros rictus.

Porro Pulm. Sched. & Ed. Lipſ. *inſtigante*. ARNTZ.

223. *Sermo eſt.*] Sic MSS. Heinſ. & Lipſ. quod & recentiore manu in Cantabr. ſupraſcriptum. *Μετωνυμικῶς*, quaſi: Sermo eſt cauſſa illorum: aut omnia ſermone ejus facta ſunt & ſervantur. Alii, Editi maxime, *Serva eſt*. CELLAR. Durum nimis eſt *ſermo* pro ſermonis effecto: ideoque cum Daviſio ad Cicer. N. Deor. II. 2. ex aliis libris legerim *ſerva eſt*: i. e. ſervituti obnoxia, ſervire obligata. Claudianus de R. Proſerp. II. 279.

Ille ego Saturni proles, cui machina rerum
Servit, & immenſum &c.

WOPKENS. Recte Cellarius haec expoſuit: omnia ſermone ejus facta ſunt & ſervantur, unde neque Wopkenſio, neque Daviſio ad Cicer. de N. D. lib. II. cap. II. aſſentiri poſſum, qui *ſerva eſt* legendum putant. Proſa: *Cujus cuncta ſeu nota ſeu latentia verbi conſtant machinis fabricata.* Noſter IV. 13.

Cui condere velle eſt.

Clem. Alex. Cohort. adv. gent. cap. IV, p. 55. Ed. Potteri: Μόνον αὐτοῦ τὸ βούλημα κοσμοποιΐα. GRUNER. Diu me tenuit locus hic circumſpicientem, quas potiſſimum partes ſequi tutius eſſet. Tandem vero Cellarii, ejuſque veſtigia prementis Gruneri ſententiae album calculum adjicere non dubitavi. Illud namque *ſermo* nervoſius multo videtur. Scio equidem quod ex Eruditis ad h. l. poſtea quoque intellexi, Cl. Daviſium ad Cicer. h. l. in alia omnia ire; Editorumque ſcripturam ſequi; cum inſuper Cellarii nullum plane ſenſum fundere explicationem adfirmet. Sed vellem aliam melioremque Cellarianae ſubſtituiſſet vir cetera longe Eruditiſſimus, qua melior procederet ſenſus. Poterit quidem illud *ſerva* per ſervire obligata exponi. Sed tamen non videtur admittendum, ne videamur hic voluiſſe nos, Auctorem ταυτολογίαν commiſiſſe. Id ipſum namque quod τὸ *ſerva* notaret, Noſter in ſequentibus innuit per verba: *omne ſuum famulatur opus*, quae tunc, ſi *ſerva* retineas, nimium languerent. Ut jam taceam optimos quoſque Codd. noſtrae ſententiae favere, aperte firmat Proſa apud Erud. Gruner. Editiones fere antiquiores pariter illud ignorant: cumque iis Parrhaſian. & Sched. Pulm. Attamen. Baſ. Col. Fabr. Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. *ſerva* retinent. His adſtipulatur Cel. Burmannus, qui haec adſcripſerat: „Recte Daviſ. ut in aliis editum, *ſerva eſt*: & ſic Edit. antiquiſſ. in 4. excuſa ſine anno & loco. Ita Statius III. Silv. 3. 54.

Servit

Omne ſuum famulatur opus, ſequiturque jubentis
Impe-

Servit & aſtrorum velox chorus
& vaga ſervit
Luna.

Parere dixerat paullo ante v. 49.

Quid enim terriſque poloque
Parendi ſine lege manet.

Et ſic ſaepe alii. Vid. Davieſ. eumd. ad lib. I. Tuſc. Diſp. 28. p. 69. „ Haec Cl. Burman. cujus aliorumque diſſentientium licet ego nomen & merita ſummo ſemper honore colam, tamen, ut verum fatear, verior mihi videtur Cellarii ſcriptura. Non diſſimiliter Cyprianus de Idolor. Vanit. p. m. 398. *Mundi unus eſt rector, qui univerſa, quaecumque ſunt, verbo jubet.* & Tertullian. de Reſurrect. Carn. cap. v. *Caro autem & ſermone Dei conſtitit.* quod tamen neque ibi tulit Librarius in Cod. Leid. *ex ſemine* ſubſtituens. *Rerum* eſt ipſius mundi, unde Juſtin. lib. I. init. *Principio rerum. Machina mundi* eſt apud Lucan. lib. I. vſ. 80. & eleganter Rutilius II. Itiner. vſ. 31.

Si factum certa mundum ratione
fatemur,
Conſiliumque Dei machina
tanta fuit.

Quod ad ipſam Sedulii ſententiam adtinet, digna ſunt, quae hic adſcribantur verba Jamblychi in Vita Pythag. n. 174. Δεῖσθαι γὰρ ἡμᾶς ἐπιςατείας τοιαύτης, ᾗ κατὰ μηδὲν ἀνταίρειν ἀξιώσομεν, τοιαύτην δὲ εἶναι τὴν ὑπὸ τῦ θείυ γινομένην, εἴπερ ἐςὶ τὸ θεῖον τοιῦτον ἄξιον ἐῖναι τῆς τῦ σύμπαντος ἀρχῆς. Neque ſua elegantia carent, quae ſimili in re ſcripſit Oppianus lib. II. Hal. vſ. 4. ſeqq. ad quae Ritterſh. Talia namque ſuis & Numinibus adſcribebant Gentes. Barth. ad Claudian. lib. I. de Rapt. Proſ. vſ. 200. Omnia divino Numine moveri mutarique poſſe credebant. Pric. & Elſner. ad Euang. Matth. cap. VIII. vſ. 2. Soli ex eorum ſententia totius univerſi erant gubernatores & Domini. Idem Priceus ad Epiſt. I. ad Timoth. cap. VI. vſ. 15. Ideoque *Reges* dicuntur, & diademate eorum capita in nummis depinguntur ornata. Barth. ad Nemeſ. Cyneg. vſ. 93. Sic Tyndaridae κατ' ἐξοχὴν dicuntur ἄνακτες apud Perizon ad Aelian. lib. IV. cap. V. in fine: & in primis Jupiter tali ſuperbiebat titulo, unde illi ſempiternum regnum adſcribitur. Horat. III. Od. IV. vſ. 47.

Mortaleſque turbas
Imperio regit unus aequo.

pluribuſque aliis in locis. Adde Spanhem. ad Callim. in Jov. vſ. 2. Stanl. ad Aeſchyl. Prom. Vinct. vſ. 49. & Ζεὺς ἄναξ ibid. Supplic. vſ. 1070. Alia vide infr. lib. II. vſ. 84. Arntzen.

225. *Trahit.*] *Sequi* etiam dicimur, quo *trahimur.* ut Virgil. Aen. V. 709.

Nate Dea, quo *fata* trahunt *retrahuntque,* ſequamur.

Sententia idem, quod *voluntas gubernantis,* in his Jobi XXXVII. 12. *Quae luſtrant per circuitum,* quocumque *eas* voluntas gubernantis duxerit, *ad omne quod praeceperit illis ſuper faciem orbis terrarum.* Daviſius ad Cic. N. Deor. II. 22.

ſic

Imperium, quocumque trahit ſententia nutu.

Heu

ſic diſtinguebat: *Q. t. ſententia, nutu*, & *nutu* cum *jubentis* conſtruebat. Sed ex ea diſtinctione ordo verborum minus perplexus erit, ſi *nutu* referamus ad *ſequiturque*, & exponamus facillime, ad leviſſimum divinae voluntatis indicium; quod alibi dicitur *nutu, in ictu, in temporis* vel *oculorum ictu*: Sed vulgatam interpunctionem ſtabilit Proſa, quae ſic effert: *Et ſequitur jubentis imperium creatura, quocumque* nutu *naturae* traxerit *divinae ſententia*. Elegantius ceteroquin videri poſſet: *Sequiturque jubentis imperii, quocumque trahit ſententia, nutum. Jubens imperium* ut hujus lib. 71.

Tranſit in adverſas juſſu dominante *figuras*.

lib. III. 19.

Quantum imperii *fert* juſſio *Chriſti?*

Virgilius Aen. VI. 461.

Sed me juſſa *Deum* . . .
Imperiis *egere ſuis*.

Prudent. Apoth. 1032.

Omnia juſſu
Imperitante *novas traxerunt edita formas*.

Et *imperium* ſic accipi poſſit pro perſona imperante, de quo vocis uſu vide Iuſt. Caeſar. B. Civ. III. 22. Tentabam etiam: *Sequiturque jubentis imperii, quocumque trahit, patientia nutum*. i. e. unumquodque patiens & ad imperata quaeque difficillima obeunda paratum. Sulp. Severus Dial. I. 18. *Dura imperia, quae nullius facile valeret implere* patientia. ubi plura. Denique & ſuſpicari poſſes: *S., ſ. imperii quocumque trahit ſententia, totum*. i. e. omnia ſequantur. ut lib. V. 426.

Ad dextram ſedet ipſe Patris, totumque *gubernat*
Jure ſuo, qui &c.

vide ad lib. III. 112. In vulgata autem lectione participium *jubens* ponitur, ut apud Prudent. Apoth. 92. Paulin. V. Mart. I. 169. & II. 351. WOPKENS. Pro interpunctione Davieſii facit locus Ciceronis laud. II. de N. D. cap. II. *Et Jovem & Dominatorem rerum, & omnia nutu regentem*. quem cum aliis adduxit Parens ad Plin. Paneg. cap. IV. §. 4. Probavit hanc quoque Davieſii ſententiam Cel. Burmann. in marg Ed. ſuae. Salvian. lib. VIII. de Gubern. Dei p. m. 163. *Cum enim ſint omnia ditionis ſacrae & nutus Dei cuncta moderetur*. Aeſchyl. Supplic. vſ. 378.

Μονοψήφοισι νεύμασι σέθεν,
Μονοσκήπτροισι δ' ἐν θρόνοισι
χρέος
Πᾶν ἐπικραίνεις.

Minuc. Fel. Octav. cap. XX. *Quod ſi providentia mundus regitur, & unius Dei nutu gubernatur*. Vulgatam interpunctionem, cum firmet Proſa, ſecutus fui, id quod Grunerus in ſua Editione etiam fecerat. *Quacunque* legit Ed. Parrhas. De voce *ſententia* tali ſenſu inſpice Barth. lib. XXXV. Adv. cap. XXI. ARNTZEN.

226. *Vana colunt.*] Cod. Cant. Edd. Ald. Lipſ. Fabr. Bibl. Lugd. *ſana* habent non *vana*. Sed Proſa

res

Heu miſeri, qui vana colunt, qui corde ſiniſtro
Relligioſa ſibi ſculpunt ſimulacra, ſuumque
Factorem fugiunt, &, quae fecere, verentur!

Quis

repugnat. Gruner. *Fana* quoque pr. m. in Arntz. Sed altera id correxit. Pro illa ſcriptura poſſet adferri locus ipſius Sedulii ſupra vſ. 31.

Quid lapides atque aera coli, quid fana.

ubi not. Sed tamen, cum repugnet Proſa, non facile quid immutandum. Probarunt & receptam lectionem Edd. Vett. 1. 2. Parrhaſ. Pulm. Sched. & aliae. Quod addat *ſimulacra religioſa*, pertinet ad id, quod ſimulacra pro ipſis Diis haberent Vett. Barth. ad Claudian. in Ruf. libr. II. vſ. 441. Sell. Obſerv. cap. xv. p. 109. Unde & Graecis talium ſimulacrorum artifices dicebantur Θεοποιοὶ & Θεοπλάσται Elſn. ad Act. Apoſt. cap. xix. vſ. 26. Licet poſtea ſtultam hanc & ineptiſſimam neglexerint opinionem, ſtatuentes potius Deos in illis latere, quin immo Gentium Philoſophi ſimulacrorum ſculpendorum inſanam certe libidinem penitus damnaverunt. Confer. Elſn. l. d. & ad Epiſt. ad. Roman. cap. i. vſ. 23. Alia praeterea vide apud Berthald. de Ara cap. xxv. p. 374. tom. vi. Theſ. Graev. Arntz.

228. *Verentur.*] Venerantur, reverentur. Cellar. Pari modo Arator lib. II. vſ. 180.

229. *Ludit.*] Proſa: *Quae tanta menti ludit inſania.* Arntz. tamen Cod. habet *dementia cepit*, quod non diſplicet. quo modo loquitur Virgilius, cujus felix imitator fuit Sedulius, lib. V. Aen. vſ. 465.

Quae tanta animum dementia cepit.

Ecl. ii. vſ. 69.

Quae te dementia cepit.

Adde Ecl. vi. vſ. 47. & iv. Georg. 488.

Cum ſubita incautum dementia cepit amantem.

Poſſet forte, ſi ſtricte Proſae verbis inhaerendum eſſet, legi, *quae tanta animis d. l.* Arntz.

230. *Volucrem.*] Aegyptiorum Numina, Ibis, Apis, Anubis: variorum, draco Aeſculapius. Cellar. Ibin intelligit, vide Philoſtr. de vita Apoll. Tyan. vi. p. 290. Ed. Paris. Voſſ. de Idol. iii. 100. Gruner.

230. *Bovem.*] Apim puta. vide Salmaſ. Plinian. Exerc. in Solin. tom. i. p. 311. Ed. Ultraj. Elmenh. ad Minuc. Fel. xxviii. Idem: Erat ille Apis princeps Aegyptiorum Deus, qui & *Serapis* & *Oſiris* paſſim dicitur, de quo conſule Hygin. fab. cxlv. V. D. ad Minuc. Fel. Octav. cap. ii. in fin. Barth. ad Stat. iii. Silv. ii. vſ. 115. ad Claudian. iv. Conſ. Honor. vſ. 573. & Conſ. Manl. p. 143. V. D. ad Lucan. lib. VIII. vſ. 477. ſeqq. Dempſt. ad Roſin. lib. II. cap. xxiv. V. D. ad Juſtin. lib. I. cap. ix. §. 2. Dougt. Anal. S. part. i. Exc. xlii. qui ibid. ſimul adnotat, ad hujus ſimilitudinem Judaeos vitulum in

deſerto

Quis furor eſt, quae tanta animos dementia ludit,
Ut volucrem, turpemque bovem, tortumque draco-
nem, 239
Semihominemque canem ſupplex homo pronus adoret?

deſerto feciſſe, de quo praeter apud eumdem laudatos conferri poſſunt Acta Apoſt. cap. VII. vſ. 39. ſeqq. ARNTZ.

230. *Draconem.*] Aeſculapium intelligi ex Aurel. Vict. Inluſtr. cap. XXII. monuit jam Grunerus. Arntz. Cod. habet *torvumque draconem*. Fruſtra. Ovid. Ibid. vſ. 77.

Quaſque ferunt torto vittatis an-
gue capillis.

Vir Doct. in Obſ. Miſcell. A. 1732. Menſ. Julio p. 87. Senec. Thyeſt. vſ. 96.

Et tortos ferox
Minaris angues.

Burm. ad Nemeſian. Ecl. IV. vſ. 40. Albricus Philoſophus de Deor. Imagin. XX. *Baculum cum ſerpente geſtabat intorto.* ubi latius de hoc Aeſculapio agunt eruditi. Pacat. Paneg. cap. XLII. §. 3. *Crepitantia torto angue flagra.* ubi Not. Patern. cum Davieſ. ad Cicer. N. D. lib. II. cap. XLII. ARNTZ.

231. *Canem.*] Anubem putat. Vide Weitz. ad Prudent. Apoth. vſ. 203. in Symm. lib. II. vſ. 353. Cuper. Harpocr. p. 146. Hujus ſimulacrum dabimus in Obſerv. Miſc. lib. II. cap. XI. GRUNER. *Semihominem canem* dixit, quoniam canino capite fingebatur. unde eleganter Ovidius lib. IX. Met. vſ. 689.

Cum qua latrator Anubis.

cui paria habet Virgil. VIII. Aen. vſ. 698. ubi V. D. Vide Salden. Ot. Theol. lib. I. Exerc. VII. §. 12. Lucan. lib. VIII. vſ. 832.

Semideoſque canes.

ubi opportune etiam V. D. monuerunt Anubem intelligendum eſſe. Barth. ad Stat. III. Silv. II. vſ. 112. Cl. Vriemoetius tom. I. Dict. Claſſ. p. 265. Per eum deſignari Mercurium plurimi voluerunt. Quare vero canino capite fingeretur inquirit Voſſ. de Orig. Idol. lib. II. cap. LXXV. in fin. aliter ſtatuunt Iſonis Gloſſae ad Prudent. Apoth. vſ. 264. & lib. II. contra Symm. vſ. 354. Weitz. ad eumd. lib. II. vſ. 313. ARNTZ.

231. *Pronus.*] Reſcripſi *plenus* ex Cod. Cant. jubente id Proſa. GRUNER. Quod Codex Cantab. habet, *homo plenus adoret*, id quidem conſentaneum his verbis Proſae, *homo integer membris adoret*: Sed minus apte refertur ad *volucrem, bovem & draconem*. Et *pronus adoret* dici potuit, ut Prudent. in Periſteph. X. 253.

Pronuſque adora, *quidquid in*
terris ſacri eſt.

Noſter. II. 193.

Monſtrumque nefandum
Pronus adoraret.

Fortunatus de Partu Virg. col. 687.

Pronus adoravit, *credens ſua ente*
genu.

Alc. Avitus I. 145.

Uſibus iſta tuis non cultibus eſſe
memento.

Aſt alii ſolem coecatis mentibus acti
Adfirmant rerum eſſe patrem, quia rite videtur
Clara ſerenatis infundere lumina terris,
Et totum luſtrare polum: quum conſtet ab iſtis
Motibus inſtabilem rapidis diſcurſibus ignem
Officium, non eſſe Deum, quique ordine certo
Nunc oritur, nunc occiduas demiſſus in oras,

Partitur

Praecellis factis: factorem pronus adora.

Sic ille lib. III. 138. *Plenus homo* tamen, ſenſu hîc non inepto, eſſe poteſt, qui habet omnia ad naturam humanam pertinentia, adeoque & rationem, qua volucres & reliqua animalia carent. WOPKENS. Illud *plenus* ex Cod. Cant. in ipſo, ut vocant, textu recepit Gruner. quod certiſſime notabit hominem integris membris, ut eſt in Proſa, ſive perfectum. Videtur itaque, ſi id placeat, non incommode opponi τῷ *Semihominemque canem*, ut majori cum Emphaſi dementiam eorum oſtenderet Poeta, qui integris membris adorarent talem, cui juſtum ſive plenum non erat humanum corpus, adeoque monſtrum. Sed, ut verum fatear, licet certe aliqua veritatis ſpecie ſe commendet iſta Cod. lectio, non tamen eo uſque procedere audeo, ut receptam Editt. ſcripturam rejicerem, cum & ſane non contemnendi Codd. eam confirment, & ipſe Poeta ſimili in ſententia ita locutus fuerit infr. lib. II. vſ. 192.

Monſtrumque neſandum
Pronus adoraret.

adde lib. IV. vſ. 203.

Rex unus reduci converſus tramite, pronus
Sternitur ad terram, Dominum virtutis adorans.

Vulg. Interp. Geneſ cap. XIX. vſ. 2. *Adoravitque pronus in terram.* & cap. XXXIII. vſ. 3. *Et ipſe progrediens adoravit pronus in terram.* Sic *prona genua* dixit Ovid. III. Met. vſ. 240. ARNTZ.

232. *Solem.*] Plura Numina Phyſice ad Solem referebantur. Adi Mythologos. CELLAR.

237. *Officium.*] Miniſtrum, Dei ſervum. CELLAR. Pro officiali. Munck. ad Hyg. Fab. CXXX. Gronov. Obſerv. in Eccleſ. cap. X. p. 117. GRUNER. *Officium*, ut paſſim alia abſtracta pro concretis ponuntur, hîc miniſtrum denotat. Corippus lib. III. p. 45.

Omnis ſacrorum vis adfuit officiorum.

Pollio in Gallienis c. XVII. *Omnia Palatina* officia *ſequebantur.* quae exempla Cortius adduxit ad Salluſt. c. XXIV. Prudent. Per. XI. 49.

Inter carnifices & conſtipata ſedebat Officia.

adde quae Gronovius Obſerv. in Eccl. c. XI. WOPKENS. Et quae nos ſupr. vſ. 218. notavimus. Pro *diſcurſibus* Vet. Ed. I. *diſcordibus* habet. Tuetur receptum Proſa.

238. *Oras.*] Edd. Baſ. & Col. *horas.* Male. Emendanda inde Proſa,

nunc

Partitur cum nocte vices, nec ſemper ubique eſt.
Nec lumen fuit ille manens in origine mundi,
Quum geminum ſine ſole diem novus orbis haberet.
Sic lunae quoque vota ferunt, quam creſcere cernunt
Ac minui; ſtellisque litant, quae luce fugantur.
Hic laticem colit, ille larem, ſed jungere ſacris
Non audent inimica ſuis, ne lite propinqua

nunc oritur, nunc ad occaſum horis vergentibus inclinatur. Scribe: *oris vergentibus* GRUNER. Et Arntz. & Vet. Ed. 1. 2. *horas*, ſed fruſtra id eſſe recte vidit Vir Eruditiſſimus. Mox per *vices* intelligit conſtantem illum ordinem, quo nox diem excipere eique ſuccedere ſolet. Barth. lib. LVI. Adverſ. cap. 1. & ad Claudian. lib. I. in Rufin. vſ. 6, Ouzel. ad Minuc. Fel. Octav. cap. XVII. qui tamen pro more ſuo cuncta Barthii diligentiae debet. Pari modo Valer. Flacc. lib. I. vſ. 405.

Cui noſtra dies volventibus annis
Tot peragit reficitque vices.

Manil. lib. III. vſ. 65.

Propriaſque ſacravit
Unicuique vices.

Senec. Octav. vſ. 388. non ſine elegantia dixit, *Solis alternas vices*, & eo tendit ſcriptura Cod. Flor. quam profert Gronov. apud eund. Hipp. vſ. 411.

Cujus relucet mundus alterna vice.

cui lectioni videtur ſubſcribere Cl. Drakenb. ad Silium lib. XV. vſ. 812. Sed tamen ex ceteris Codd. videntur melius praeferre alii *face*, quod optime reſpondet τῷ *relucet*, ut ibi loquitur Seneca. *Noctis vices* dixit Idem Agam. vſ. 53. Ovid. IV. Met. vſ. 218.

Noxque vicem peragit.

Ita *Siderum vices* apud Apulej. Met. lib. VI. p. m. 193. & ſic, cum anni inter ſe conſtanter ſuccedant, *anni vices* dixit Eumen. Paneg. Conſtant. cap. IV. Tibull. lib. I. El. IV. vſ. 16.

Annus agit certa lucida ſigna vice.

adde Propert. I. El. XV. vſ. 30. ARNTZ.

242. *Lunae.*] Nempe & haec apud varias gentes divino colebatur honore. variis quidem ſub nominibus. Conſule Voſſium de Orig. Idol. lib. II. cap. XVIII. ſeq. Briſſon. de Regn. Perſ. lib. II. §. 13. Dougt. Anal. S. part. I. Exc. LX. Pro *quam* ſubſtituit *quia* Parrhaſ. ſed abnuit Proſa. *Minui* vero quod ſequitur recte dixit de luna decreſcente, idque pluribus confirmavit Dempſt. ad Roſin. lib. II. cap. VIII. ubi parva inmutatione *&* *minui* citat. Torn. 2. *at.* ARNTZ.

244. *Larem.*] Ignem. Philarg. ad Virg. III. Georg. 344. *Nunc larem Deos dicit Penates, id eſt, ignem, unde locum faciat.* GRUNER. Per *laticem* intelligit aquam. Supr. vſ. 212.

Saxi latices produxit ab imo.

ut ex Arntz. repoſuimus. Caſſiodor. IV. Var. XXXI. *De ſaxi ſterilitate copioſos latices eduxit.* Arator lib. II. vſ. 61.

Saxa vomunt latices.

Barth. ad Claudian. Epigr. XIX. vſ. 5.

Digitized by Google

Aut rogus exiguas deſiccet fortior undas,
Aut validis tenues moriantur fontibus ignes.
Arboreis alius ponit radicibus aras,
Inſtituitque dapes, & ramos flebilis orat,
Ut natos caramque domum dilectaque rura

Con-

Pro: *ſed jungere* Sched. Pulm. *hi jung.* habent. At non opus eſt tali modo ſuccurramus. Receptum pariter tuetur Proſa. Aquam vero Aegyptios coluiſſe docuerunt plures. Inſpice Voſſ. de Idol. lib. II. cap. LXXIV. de Scythis teſtatur Idem l. l. cap. LXXXII. Neque Perſae id abnuerunt. Ibid. cap. LXXVI. Briſſon. de Regn. Perſ. lib. II. §. 22. Quod addat de Lare culto, eleganter illuſtravit Pignorius de Servis p. m. 452. de qua re praeterea inſpiciendus Barth. ad Claud. I. de Laud. Stilic. vſ. 59. Ceterum pro *laticem* ſe velle *lapidem* adſcripſerat optimus Cannegieterus, ut ſupra vſ. 31. ARNTZ.

247. *Moriantur.*] Exſtinguantur. Sic enim elegantiſſimi veteres loqui quoque amarunt. Barth. ad Claudian. lib. III. de Rapt. Proſ. vſ. 388. & lib. I. in Rufin. vſ. 309. J. Gebhard. lib. III. Crepund. cap. VII. Pomm. ad Vell. Paterc. lib. II. cap. LXXXVIII. §. 1. atque ita contrario ſenſu *vivus* dicitur de igne ardente apud Ovid. lib. IV. Faſt. vſ. 427.

Bene vivitis ignes,
Vivite inexſtincti flammaque Duxque, precor.

& Caſſiodor. lib. III. Var. Epiſt. XLVII. in fin. *Et ardor ibi indeſinenter viveret.* ARNTZ.

248. *Aras.*] Ex nimia Vett. ſuperſtitione, qui & ipſis arboribus, velut Numini cuipiam, aras exſtruebant. Barthius lib. XXXIII. Adv. cap. XIX. atque talia deliria his verſibus reſpicere Sedulium, & jure merito contemnere videbat jam olim Delrio ad Senec. Herc. Oet. vſ. 1050. Ad illud quod de *ramis* addit, inſpiciendus Hieron. in Ezechiel. ut docuit me Cl. Cannegieterus. ARNTZ.

249. *Flebilis.*] Flens, ut ſaepe alibi. CELLAR. Ovidius III. Amor. VI. vſ. 68.

Spargebat tepidos flebilis imbre ſinus.

ubi alia Cl. Burman. quem quoque locum indicaſſe video Cl. Grunet. infr. ad lib. III. vſ. 13. Margini Editionis ſuae recte adſcripſerat Cannegieterus meus Lactantii locum de Paſſion. Dom. 50.

Flecte genu lignumque crucis venerabile adora,
Flebilis.

Pejori exemplo Fabricius ſubſtituit ibi: *flecte genu, innocuo terramque cruore madentem Ore petens humili.* Sed ea de re pluribus forte in Praefatione. ARNTZ.

252. *Lignee, ligna.*] Fuit cum reponerem, *Lignea ſigna rogas,* i. e. prorſus inanimata ac bruta. At huic emendationi refragari nunc intelligo Proſam, his verbis: *Lignee, ligna quid obſecras?* i. e. ſtupide, ut aliquando voces *lapis, lapideus, ſaxeus* adhibentur a Latinis. Et

reſpici

Conjugiique fidem, famulos cenſumque gubernent.
Lignee, ligna rogas, ſurdis clamare videris,
A mutis reſponſa petis, quae jura domorum
Hac ratione regunt, ſi caeſa ſecuribus actis
Ardua pendentis ſuſtentent culmina tecti,

reſpici quodammodo potuit ad verba Pſalm. XIII. 4. *Simulacra .. os habent, & non loquuntur*, &c. ſimiles illis *fiant, qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in iis.* Ludit eodem modo Arator. H. Ap. I. 593.

Lapides Judaea rebellis
In Stephanum lymphata rapis, quae crimine duro
Saxea ſemper eris.

WOPKENS. Minuc. Fel. Octav. cap. XXIII. p. 238. *Deus enim ligneus.* & cap. XXIX. p. 300. *Vos plane, qui ligneos Deos conſecratis.* Prudent. Periſt. Hymn. V. 34.

Tu ſaxa, tu lignum colas.

& ad eum modum ſupra vſ. 31. dixerat Sedulius:

Quid lapides atque aera coli.

intelligens ſimulacra ex lapide. Auſon. Ephem. in Orat. vſ. 44. p. 100.

Si lapides non juro Deos.

ubi Turneb. ARNTZ.

252. *Videris.*] Demonſtraris, deprehenderis. CELLAR.

254. *Regunt.*] Rutilius It. I. 157. ſic phraſi *jura regere* uſus eſt:

Si non diſplicui, regerem quum jura Quirini

&c. ubi plura Sitzmannus. Poenitet autem quondam ſollicitaſſe iſta, *ſi caeſa ſecuribus actis*, i. e. adactis, incuſſis. ut Lucanus I. 383.

Hic aries actus diſperget ſaxa lacertis.

Senec Troad. 49.

Alte nefandum vulneri ferrum abdidit,
Quod penitus actum cum recepiſſet, &c.

Ruffinus H. Eccl. III. 6. *Interdum etiam in nonnullos adhuc ſpirantes mucro examinandus* agebatur. Claudian. de B. Get. 122.

Ferro ne largius acto
Irrevocandus eat, ſectis vitalibus error.

Conſule quoque Burm. ad Val. Flacc. II. 179. WOPKENS. Olim ſcilicet in Obſ. Miſcell. conjecerat Erud. Wopkenſius *ſecuribus axis.* Sed optime ſententiam immutavit. Viderat jam ante Grunerus emendationem hanc non procedere: viderat & illud Bondtius in Diſſert. quadam, ut ex amico intellexi. Receptum ſatis uſus ille τοῦ *agere* defendit, de quo & Barth. ad Claud. I. in Rufin. p. 1166. hinc recte apud Vellej. II. cap. LXXX. §. 3. praeferunt Eruditi: *Tela in eum acta erant*: pro quo alii *adacta*, alii *jacta*. Porro Cl. Cannegieterus in marg. Edit. ſuae conjiciebat, *regant, ſic caeſa.* Mox ex Cod. Arnt. Edd. Vet. 1, 2. Monaſt. Fabr. aliisque reſcripſi: *Ardua p. ſuſtentent*, & deinde *famulentur*, idque jubebat Proſa: *Si ſecuribus amputata pendentia culmina tecti ſuſtulcrent, aut focis adhibita ſumendis dapibus*

Aut ſubjecta focis dapibus famulentur edendis.
Nonnulli venerantur olus, molleſque per hortos
Numina ſicca rigant, verique hac arte videntur,
Tranſplantatorum cultores eſſe deorum.
Plura referre pudet, ſanctoque in carmine longum
Vel damnare nefas, ne mollia ſentibus uram
Lilia, purpurei neu per violaria campi
Carduus & ſpinis ſurgat paliurus acutis.

Jam

dapibus famulentur accenſa. Cellar. & Gruner. edidere *ſuſtentant* & *famulantur*, praeeunte Ed. Parrh. & aliis, quod & ego facile ferrem, qui particulae *ſi* promiſcue ſubjunctivum aut indicativum jungi probe novi. vid. ad II. 271. ſed cum in Proſa ſubjunctivus retineatur, illum & hic potius reſtituendum arbitror. Ceterum *ſubjecta focis* legendum monent Sched. Pulm. non *ſubjecta foci*, quod an in antiquioribus Edd. exſtiterit, definire nequeo; in meis ſaltem non conſpicitur. Arntz.

257. *Olus.*] Juvenal. Sat. XV. vſ. 10. de Aegyptiis:

O ſanctas gentes, quibus haec naſcuntur in hortis
Numina!

Molles autem ſunt culti, delicatuli, ut Phaedrus lib. IV. Fab. IV. 26. *delicatos hortulos* dixit. Cuperus. De hac religione, Aegyptiis propria, vid. Elſn. ad Epiſt. I. ad Corinth. cap. X. 21. Barth. ad Claud. Conſ. Manl. p. 143. adpoſitus eſt locus Minuc. Fel. Octav. cap. XXVIII. p. 294. *Iidem Aegyptii cum pleriſque vobiſcum non magis Iſidem, quam ceparum acrimonias metuunt.* ubi V. D. Arntz.

263. *Paliurus.*] Virgilianus verſus ex Ecloga V. 39. ubi Servius: *Paliurus, herba aſperrima & ſpinoſa.* Cellar. Ita quoque Tertullian. in Geneſ. 127.

Carduus & ſpinis multum paliurus acutis.

Columell. X. de Cult. hortor. 22.

Spiniſque ferat paliuron acutis.

ubi Schoetgenius neque haec Noſtri neglexit. Arntz.

264. *Addita.*] An praeſtat *edita monſtra*, i. e. prognata? *Deflere* cum luctu & moerore commemorare. Boëtius Conſ. II. 2. *Quid tragoediarum clamor aliud* deflet, *niſi indiſcreto ictu fortunam felicia regna vertentem.* Vellej. Pat. II. 119. *Nunc ſumma* deflenda *eſt.* ubi quidpiam innovandum merito negavit Gruterus. Wopkens. Mox Cod. Arnt. Ed. Tornaeſ. I. 2. cum aliis tranſponunt, *tales potius.*

266. *Juvat.*] Sched. Pulm. & Ed. Lipſ. *placet*, invita Proſa. Abnuit quoque Poëtis uſitatior loquendi mos. Per *viam* intelligit methodum, ſive ordinem, quo pergeret. Barth. ad Grat. Cyneg. 5. ad Rutil. I. 361. ad Stat. V. Theb. 109. ita *menſura viae* apud Arator. I. 558. Quinctil. lib. VI. Inſtit. Orator. praef. *Si certa aliqua via tradi in omnes materias aliquo mo-*

do

Jam ſatis humanis erroribus addita monſtra
Riſimus, aut potius tales deflevimus actus.
Nunc coeptam juvat ire viam, montemque per altum
Nitentes firmare gradus, properemus in urbem,
Libertatis ope radians ubi regia fulvis
Emicat aula tholis, ubi dantur digna petenti,
Quaerenti ſpes certa manet, clauſtrisque remotis
Pervia pulſanti reſerantur limina cordi.

 Hic

do poſſit. Broukh. ad Tibull. I. El. III. 50. Daum ad Caton. Diſt. Praefat. l. 22. ff. Quae in fraud. credit. *Ea via juris occurratur.* ita *tramites* dixit Juſtinianus Prooem. Inſtitut. pr. Pari modo ὁδὸς apud Graecos. Gataker. ad Antonin. de Reb. ſuis. I. 9. p. 12. Lampe ad Euang. Joann. tom. III. p. 114. in not. ita & *iter*, ut dixi ad Epiſt. ad Maced. p. 7. Pro *altum* porro Cod. Arnt. *almum.* Fruſtra. De locutione *firmare gradus*, *veſtigia* &c. confer Cl. Oudend. ad Lucan. IV. 40. Quinctil. lib. IX. Inſtitut. Orator. cap. IV. p. 869. *Ut homines, qui manibus invicem adprehenſis, gradum firmant, continent & continentur,* Vir Doct. in Obſ. Miſcell. A. 1732. menſ. Septembr. p. 197. Withof. Specim. Gunther. p. 105. Sic *obfirmare greſſum* legitur in inſcriptione apud Ferret. Muſ. Lapid. IV. Mem. XLIV. ARNTZ.

268. *Libertatis ope.*] Caeſura in vetuſtis libris: Vulgatis *opem.* CELLAR. *Opem* Ed. Fabr. Bibl. Lugd. quod ſine dubio ex prava interpunctione ortum. Interpunctio in libris omnibus adhuc haec fuit: *Properemus in urbem Libertatis ope, radians ubi* &c. Quum vero Proſa habeat: *Ad urbem noſtrae Libertatis auctorem*, illud *ope* mutandum aliquis, Fabricius ſuſpicor, putavit in *opem.* Sed praeter veritatem. Diſtingue igitur: *Properemus in urbem, Libertatis ope radians ubi regia fulvis Emicat aula tholis,* &c. Ita omnia erunt plana, & cum Proſa Sedulii optime convenient. GRUNER. Illud *libertatis ope* haudquaquam ego cum Cellario praetulerim τῷ *libertatis opem*, quod eſt in vulgatis libris, firmaturque omnino iſta Proſae interpretatione: *Ad urbem noſtrae libertatis auctorem.* Sic etiam Livius, IV. 44. *Non valuiſſe . . pro filio . . preces Tribunorum plebis, poteſtatis Sacroſanctae ad* auxilium libertatis *erectae.* Tentabam etiam: *Properemus in urbem, ubertas ubi opum, radians* &c. Sed manus medica prorſus abſtinenda, legendumque *libertatis opem.* WOPKENS. Iſta Wopkenſii conjectura, *ubertas opum* ex frequenti vocum illarum permutatione, fulcro non deſtituitur. vid. Munck. ad Hygin. Fab. CXXV. Sed huic loco non ſatis eſt adcommodata; in quo unice praeferenda Gruneri medicina, cujus tamen ſuſpicio de Fabricio non procedit, cum *opem* longe ante eum jam dederunt Edd. Vet. 1. 2. Monaſt. ARNTZ.

270. *Quaerenti.*] Sched. Pulm. & Ed.

Hic eſt ille lapis reprobus, quem vertice geſtat
Angulus, atque oculis praebet miracula noſtris.
Eſt leve cujus onus, cujus juga ferre ſuave eſt.
Per digeſta prius veteris miracula legis
Retulimus, ſancti conjuncto Spiritus actu,
Quae Genitor ſocia Nati virtute peregit;
Per digeſta rudis nec non miracula legis
Dicemus ſancti conjuncto Spiritus actu

Quae

Ed. Parrh. *quaerentem.* Utrumque poteſt ferri, & difficilius quiſpiam definiet, quid Poeta ſcripſerit: ARNTZ.

274. *Eſt leve.*] Tranſpoſuimus, quae in vulgatis & Cod. Lipſ. ſunt cum hiatu non inſolito:

Cujus onus leve eſt.

CELLAR. An ſcripſit Sedulius *cujus onus leve eſt?* illud ſane ſequens *ſuave* non plane abnueret atque iſtas voces a Librariis paſſim permutari, videbimus infr. v. 132. Hiatum hac ratione evitare potuiſſet. Vulgatam tamen lectionem defendit ipſe Noſter Epiſt. ad Maced. p. 4. *Onus Chriſti, quod leve nimis eſt.* & Juvencus II. 657.

Levis eſt mea ſarcina juſtis.

In illa tranſpoſitione Cellarium ſecutus quoque fuit Grunerus, atque tali ratione commode ab hiatu Poetam liberavit, ſed tamen unice ex ingenio Cellarii, tacentibus Codd. quorum ſcripturam, licet vitio laborantem, ab ipſo tamen Poëta profectam eſſe, ex aliis ſimilibus veroſimile eſt. Cum vero elegantior hac tranſpoſitione verſus procedat, reſque eodem redeat, innovare & priſtinam lectionem revocare nolui. Fabricius *laeve* ſubſtituendo hiatum tollere conatus eſt. Sed illud nequaquam eſt ex mente Sedulii; imo ipſe in Comment. p. 79. vulgatum explicans, *leve* retinet. ARNTZ.

275. *Per digeſta.*] Barthius conjungi vult, *perdigeſta* una voce. CELLAR. Duas voces *per digeſta* hîc in unam contrahendas, haud facile mihi perſuadebit Barthius. Per *digeſta miracula* eſt per narrationem miraculorum per percurrendo miracula. *Rudis* ita ſaepe pro novo, juniore dicitur. vide Elmenh. Ind. Apuleji. Min. Felix c. XXX. *Ut quiſquam illum rudem ſanguinem novelli & vixdum hominis caedat, fundat, exhauriat.* Prudent. Periſt. III. 34.

Et rude pectus anhela Deo
Faemina provocat arma virûm.

& Hymno v. 23.

Vos Nazareni adſiſtite,
Rudemque ritum ſpernite.

Ruffin. H. Eccl. prooem. lib. I. *Et rudem ac nulli fere noſtrorum digreſſam viam . . incedere.* Plura addi poſſunt ex Paulino Nol. Poëm. XXV. 211. & aliunde. WOPKENS. Sic *digeſtum Lucae* pro ipſius Euangelio dixit Tertullianus, apud Ampl. Otton. ad §. 4. Prooem. Inſtit. Salmaſ. ad Tertull. de Pall. p. 203. Juſtin. Praef. *Serie rerum*

digeſta

Quae Natus ſocia Patris virtute peregit,
Semper ut una manens deitatis forma perennis
Quod ſimplex, triplicet, quodque eſt triplicabile, ſimplet:
Haec eſt vera fides, hanc ſprevit habere ſalutem
Arrius infelix, qui curva per avia rectum
Flectere niſus iter, foveam delapſus in atram
Corruit, & tetri merſus petit ima profundi.
Tam vacuus ſenſu, juſtae quam tempore poenae,

digeſta compoſuit. Pro *legis* Vet. 1. exhibet *regis*, ſed *Veteris Teſtamenti* eſt in Proſa. Arntz.

276. *Spiritus.*] Patrius caſus corruptus contra Legem, etiam in Lipſ. MS. Sic & vers. 279. proxime. Niſi & alibi in metro Noſter peccet, crediderim ſcripſiſſe *Flaminis actu*, cujus Gloſſa in margine fuit *Spiritus*. Cellar. Non tamen adeſt juſta ratio, cur ſcripturam hanc ſollicitaremus, ubi tale contra Leges Pedias peccatum non eſt infrequens, de quo vide Barth. lib. XV. Adverſ. cap. xv. & xlvi. cap. xv. Cellar. infr. lib. II. vſ. 239. lib. III. vſ. 161. Arntz.

281. *Simplet.*] Verbum illius aevi, quod Barthius, Cuperus, & Car. du Freſne tuentur. Quidam, etiam Lipſ. Codex, *Simplex*. Cellar. Vet. Ed. 1. Monaſt. Fabr. Bibl. Lugd. *Simplex*. quomodo niſi Codd. diſſentirent, parum abeſt quin reſcriberem. Nam, ut verum fatear, magis illud placet, quam, quod Cellarius, Grunerus & alii edidere *ſimplet*. Et ipſa Proſa habet: *Triplici majeſtate ſit ſimplex*. Praeterea non diſſimiliter Arator lib. II. vſ. 900.

Quod Pater & Natus, quod ſanctus Spiritus unus
Sint Deus & numerum triplicet ſubſtantia ſimplex.

adde lib. I. vſ. 157. ubi *ſubſtantia ſimplex perſonis diſtincta tribus* eſt. pariter *unus triplici in nomine ſimplex* legitur apud Claudian. Epigr. xlvi. in fin. ceteroquin *ſimplet* per *unum faciat eſſentia* explicant Sched. Pulm. Porro *quod eſt triplicabile* Ed. Parrh. denique de voce *deitas*, hujus aevi ſcriptore non indigna, vid. Vir. Doct. Obſ. Miſc. 1733. menſ. Novembr. p. 321. Cellar. Cur. Poſt. p. 261. Arntz.

283. *Salutem.*] *Salus* pro ſanitate mentis vel ſententiae. Paulin. V. Martini lib. I. 237.

Ac tum forte malus funeſti dogmatis error
Sparſerat in populos, incauto corde ſequaces,
Virus, ab inſano quod fuderat Arrius ore.
- - -
Attamen ore fidem tenuit vel corde ſalutem.

Confer Senecam Epiſt. XLI. *In vitia alter alterum trudimus, quomodo autem ad* ſalutem *revocari poſſunt, quos nemo retinet, populus impellit.* de Ira lib. I. 8. *Optimum eſt . . dare operam, ne incidamus*

Viſceribus fuſis, vacuus quoque ventre remanſit,
Demens, perpetui qui non imitanda Parentis
Jura, caducorum gradibus ſimulavit honorum.
Namque homines inter natum genitore minorem
Lex carnalis habet, quoniam pater ipſe parentis
Filius ante fuit: mox & qui filius eſt nunc,
Adforet eſſe pater, ſic per genus omne nepotum
It nova progenies, & avi numerantur avorum.
At dominus, verbum, virtus, ſapientia, Chriſtus,
Et

in iram. Nam ſi coeperit ferre transverſos. difficilis ad ſalutem *recurſus eſt.* WOPKENS.

284. *Arrius.*] Graecum archihaeretici nomen, Ἄρειος. *Arius*, cum Romano *Arrius* confundi diximus in Orthographia. Adde Prudentii Pſychom. v. 794. CELLAR. Weitz. ad Prud. l. l. Pro *curva* Arntz. *cuncta.* & *flectere viſus* male Ed. Vet. 1.

285. *Delapſus.*] Peſſime Arntz. *dilapſus.* Prudent. Pſychom. vs. 257.

Sed cadit in foveam praeceps.

ubi hunc locum opportune ad partes vocavit Weitz. Frequenter tamen has voces confundi notum eſt. Inſpice Cl. Drakenb. ad Livium lib. XXIII. cap. XLV. Snakenb. ad Curt. lib. V. cap. IV. §. 8. Pier. ad Virgil. lib. II. Aen. 377. Infr. lib. III. vſ. 94. Et cui hac in re non dictus eſt Hylas? Iuvenc. lib. III. vſ. 158.

Decidit in foveam pariter demerſus uterque.

Quod addit *ima profundi*, de illo loquendi more ſatis egimus ſup. vſ. 120. Adlatis ibi adde Sever. Sanct. de Mort. Boum vs. 15. ubi Weitz. et Iuvenc. I. vſ. 229. ARNTZ.

288. *Vacuus.*] Socrates lib. I. cap. XXXVIII. et Sozomenus II. cap. XXX. CELLAR. Plura notavit h. l. Grunerus.

290. *Simulavit.*] Dicimus *ſimulare quid aliqua re*, pro figurare, adumbrare, & *ſimulare quid alicui rei*, pro ſimile facere vel dicere, ideoque *gradibus* tam ablativo, quam dativo caſu accipi poſſet; quemadmodum *rebus iniquis*, in his lib. IV. 167.

Rebus *qui ſemper* iniquis
Divinum ſimulaſti *opus.*

In dativum tamen magis inclino. ſic Tertullian. in Marcionem I. 4. *Cui me ſimulabis? & ſimulari alicui* pro ſimilem fieri, dixit vetus Int. IV. Esdrae c. XVI. 52. Ep. ad Hebraeos II. 17. WOPKENS. Cod. Arntz. Ed. Ald. *ſimilavit.* Ita exſtat in Editione Gruneriana, ubi tamen ille Vir Doctus nihil in Notis ſuis memorat. Sched. Pulm. habent: *ſimilavit. leg. i. comparavit.* Illud autem verbum *ſimilare* ex Latio eſſe multis & variis locis olim contendit Barthius. Inſpice ſolummodo ad Claudian lib. II.
in

Et totum commune Patris de lumine lumen,
De ſolo ſolus. cui nec minus eſt Patre quidquam,
Nec quo creſcat habet, genitus, non quippe creatus,
Ipſe eſt principium. Nam ſicut clarus habetur,
In genitore manens, genitor quoque clarus in ipſo
Permanet, & rerum caput eſt Deus unus ubique.
Non quia qui ſummus Pater eſt, & Filius hic eſt:
Sed quia quod ſummus Pater eſt, & Filius hoc eſt.
Sic ait ipſe docens: Ego in Patre & pater in me eſt,

Rurſus;

in Rufin. vſ. 81. Ejus tamen ſententiae obſtitit Eruditorum Senatus, rectius contendens ſemper eſſe ſcribendum *ſimulare*, *adſimulare.* Confer dilectiſſimi mei Patrui notas ad Caton. lib. I. Diſtich. LXXII. & Cl. Burmann. ad Lotich. V. Eleg. XVIII. 71. in quam ſententiam pedibus lubens eo, atque talem ſcripturam ex Latio eliminandam eſſe arbitror, licet poſterioris aevi ſcriptoribus, *ſimilare* pro imitari, exprimere, in deliciis fuiſſe adſtruat Du Cange Gloſſ. med. aevi v. *Similare.* Neque ignoro in deterioris aevi ſcriptis hoc verbum defendere Munckerum, Virum Eruditisſimum, ad Fulgent. III. Mythol. cap. V. ubi & ita editur. ARNTZ.

293. *Eſt nunc.*] Sic MS. Lips. CELLAR. Sic & Arntz. Editi nonnulli *nunc eſt.*

294. *Adſoret.*] Barthius ex Gloſſ. MSS. interpretatur, *continget.* CELLAR. Mox *in nova* Fabr. Peſſime.

195. *Avorum.*] Expreſſit verba Virgilii IV. Georg. 208.

297. *Et totum.*] Arntz. *Eſt totum.* quae ſcriptura ſi quem forte habeat adſtipulantem, ita videntur mihi verba haec poſſe interpungi:

Virtus, Sapientia, Chriſtus Eſt, totum commune patris &c.

Favet Proſa, in verbis: *Dominus qui verbum, virtus, Sapientia, & totum commune patris, eſt Chriſtus, de lumine lumen exortum.* ſed tamen durior videtur tunc eſſe ſenſus. melius receptum ſervemus. an tamen illa *cui nec minus* ex Poetae calamo profluxerint, dubitare quis poſſet. Proſa habet: *Qui nec Patre minor in aliquo.* ſic & hoc in loco, *qui nec minor eſt Patre quidquam*, habent Sched. Pulm. ſed vulgatum ſervant Codd. et editi; defendit quoque frequens ita loquendi ratio, vid. Wopkens. ad lib. III, 87. Convenit fere cum Sedulio Auſonius p. 102. Verba *de ſolo ſolus* explicavit Nebriſſ. ad Prudent. p. m. 120. ARNTZ.

304. *Hoc eſt.*] Vide, quam curate priores Chriſtiani perſonam & eſſentiam in divinis diſtinguant. CELLAR. Arntz. *quia Filius*, quod non improbat Proſa: *Sed quia Filius hoc credatur eſſe, quod Pater eſt.* Rationem vero, quare Sched. Pulm. praeferant *ſummis* non exputo.

305.

Rurſus: ego atque Pater unum ſumus. Arrius UNUM
Debet ſcire, SUMUSque Sabellius eſſe fatendum.
Iſte fidem trinam, aſt hic non amplectitur unam,
Ambo errore pares, quamquam diverſa ſequantur,
Qualiter adſueti varias producere ſectas,
Inpugnant ſua dicta viri, qui brachia nudis

Oſten-

305. *In Patre.*] Sic hunc verſum legit etiam Beda de Metris p. 2374. uti adhuc eſt in MSS. Heins. & Lips. cum hiatu Poëtico. Quem ut fugiant, quidam *&* interponunt: *Ego & in Patre.* CELLAR. Quaedam Edd. cum Vet. 2. *& ego*, *aliae ego & in patre.* Cod. vero Arntz. cum Ed. Parrh. & quibusdam aliis nihil inmutat. Inepte pro *ait* Vet. 1. *agit.* ARNTZ.

306. *Unum ſumus.*] Joannis x. 30. ἕν ἐσμέν. CELLAR. Non incommode forte ita tranſponi poſſent haec verba: *Pater ſumus unum.* Neque obſtabit litteram *m* excipiens vocalis *a*, cum ita apud multos *m* non elidi docuimus ad Aſterii Epigramma. Vel ſi hoc diſpliceat, vide an melius: *Ego pater atque unum ſumus.* Similia habet Arator lib. I. vſ. 1017. ARNTZ.

307. *Sabellius.*] Sabellius haereticus perſonas divinas confudit. Unde Patripaſſiani orti. Hunc refutat Scripturae verbo ἐσμέν, *ſumus*, quod diſtinctionem perſonarum arguit. CELLAR. Pro *ſumusque* male Parrh. & Sched. Pulm. *ſimulque.* De hoc Sabellio Afro, Pentapolitano confer Cl. Lampe lib. II. Hiſt. Eccl. cap. IV §. 14. qui & de Ario quaedam habet ibid. cap. V. §. 27. De illorum vero haereſi conſule Collectan. contra Judaeos tom. II. part. II. Theſ. Eccl. Caniſii p. 50. & Leontium Byzantinum contra Neſtor. & Eutych. lib. I. p. 538. ejuſd. Theſ. cum Cellar. ad Prudent. Apoth. init. ARNTZ.

308. *Iſte fidem.*] Arntz. *ille*, ſed tamen Cicer. IV. Acad. Quaeſt. XXXIII. *Jisdem enim* hic *ſapiens, de quo loquor, oculis, quibus* iſte *veſter*, &c. neque iſta varietas caret exemplo. vid. Drak. ad Liv. II. XXIII. & ita in Cod. penes me apud Cicer. pro Ligar. IV. eſt *illud non poſtulo.* in editis legitur *iſtud.* Tò *non* quod ſequitur a manu alt. eraſum eſt in Arntz. invita Proſa. vide etiam Ampl. Vonck. ſpecim. Crit. p. 123. pro *trinam* Cod. Cant. Edd. Vet. 1. Ald. Parrh. Mon. Lips. *ternam.* ARNTZ.

309. *Quamquam.*] *Arntz. quamvis.* Praeterea *ſequentes* ſcribunt Vet. Ed. 1. 2. Monaſt. quod probare videtur Proſa: *Licet diverſa ſectantes.* De voce *ſecta* inſpice Not. Patern. ad Plin. Paneg. cap. LXXXVI. §. 7.

311. *Brachia nudis*] Inſtar athletarum. CELLAR. Senec. Troad. vſ. 86.

Paret exſertos
Turba lacertos.

Herc. Oet. vſ. 1547.

Femina

Oſtendunt exſerta humeris, nil tradere docti,
Sed tantum certare cati, prudentia quorum
Stulta jacet, quia vana Deo eſt ſapientia mundi.
Hic loquitur nimis, ille tacet: hic ambulat, hic ſtat:
Alter amat fletus, alter criſpare cachinnum,
Diverſisque modis par eſt veſania cunctis.

Interea

Femina exſertos feriat lacertos. Valer. Flacc. lib. II. vſ. 207. *Truces exſerta manus.* Hinc *exſertare humeros* Barth. ad Stat. lib. I. Theb. vſ. 413. & *exſerti humeri* apud eumd. ad lib. IV. vſ. 235. *brachia exſerta* ibid. lib. I. Achill. vſ. 346. Latius de hac locutione egerunt Heinſ. ad Ovid. IX. Met. vſ. 57. Burm. ad eumd. III. Art. vſ. 307. Cl. Lamp. in Euang. Joann. tom. II. p. 894. in not. V. D. ad Caeſ. VII. B. G. cap. L. §. 2. eſtque haec loquendi ratio a militibus petita, ut notarunt quoque ibid. Eruditi. inde *exſertus* pro prompto ſeu parato accipitur. Barth. ad Claudian. in VI. Conſ. Honor. vs. 299. vel pro ſtrenuo Id. ad Conſ. Manl. vſ. 42. Digna ſunt, ut inſpiciantur, quae hac de re notavit Waſſ. ad Salluſt. Catil. cap. XLIV. in fin. ubi hoc in Sedulii loco citat oſtentant. quod quoque exhibet Cod. Cant. cum Edd. Vet. 2. Col. Tornaeſ. 1. 2. 3. Baſ. vid. Drakenb. ad. Liv. XXVIII. cap. III. §. 11. ARNTZ.

314. *Jacet.*] Arnob. adv. Gent. lib. II. p. m. 46. *Nunquam ne illud vulgatum perſtrinxit aures veſtras, ſapientiam hominis ſtultitiam eſſe apud Deum.* ubi Elmenh. *Jacere* itaque hic erit contemni, ut apud Calpurn. Ecl. IV. vſ. 43. *Extremo nunc vilis in orbe jacerem.* ubi Not. Schulting. ad Senec. IV. Contr. p. 277. V. D. ad Livium lib. IX. cap. VI. in fin. Burm. ad Ovid. V. Triſt. VII. 48. ARNTZ.

316. *Amat fletus.*] Heraclitum & Democritum Philoſophos videtur reſpicere: de quibus Seneca de Tranquill. cap. XV. & Juvenalis Sat. X. vſ. 28. ſeq. CELLAR. In Cod. Cant. Scholiaſtes quidam adſcripſerat explicationem horum verborum. Illis *hic loquitur nimis* appoſuerat *Arii* nomen; his vero *ille tacet*, *Sabellii:* verbis *hic ambulat* addiderat, *Arius inter tres perſonas*: illis vero *hic ſtat* adjecerat, *Sabellius una perſona:* verba *alter amat fletus* de Sabellio, haec vero, *alter criſpare cachinnum* de *Ario* exponens. ſed longe receſſit Scholiaſtes a Sedulii mente, quem Gentium Philoſophos tangere, aperte Proſa docet. GRUNER.

316. *Criſpare cachinnum.*] Perſius Sat. III. 87.

Naſo criſpante cachinnos.

CELLAR. Barth. lib. XXXV. Adv. cap. III. & ad Rutil. lib. II. vſ. 13. *Criſpare cachinnos* Ed. Ald. pro qua ſcriptura locus Perſii apud Cellarium facere poſſet.

318.

Digitized by Google

Interea dum rite viam ſermone levamus,
Speſque fideſque meum comitantur in ardua greſſum,
Blandius ad ſummam tandem pervenimus arcem.
En ſigno ſacrata crucis vexilla coruſcant!
En regis pia caſtra micant! tuba clamat herilis;
Militibus ſua porta patet, qui militat, intret:

Ianua

318. *Levamus.*] Sic Virgil. Aen. VIII. 309.

Varioque viam ſermone levabat.

adde quae ad Taciti Ann. IV. 58. Wopkens. Forte haec locutio reſtituenda Minucio Felici Octav. cap. III. ut legamus: *Iter fabulis fallentibus levabamus*: editur *legebamus*, quod tamen & tueri poſſet Valerius Flacc. qui lib. II. 451. *litora legere* dixit. confer ibi Bulaeum. ſimili fere modo *opus manuum vario ſermone levare* eſt apud Ovid. IV. Met. 39. & *curas*, *dolorem levare* non plane diſſimiliter apud Cort. ad Cicer. XVI. Fam. IX. §. 4. Arntz.

322. *Pia caſtra.*] Hoc loco ſtabiliamus etiam correctionem iſtam, qua legimus Paulini de V. Mart. II. 423.

Haec quoque turba piis accrevit dedita caſtris.

Drep. Florus Hymno ad Michael. Arch.

Hoc Gabriel ſolum auxilium ſibi ferre fatetur,
Ad pia *coeleſtis* caſtra *tuenda Dei.*

Coeleſtia caſtra dixit Lactant. de Mort. Perſ. c. XVI. *Hoc eſt eſſe diſcipulum Dei, hoc eſt militem Chriſti, quem nullus hoſtis expugnet, nullus lupus de caſtris* coeleſti*bus rapiat, nullus laqueus inducat.* ubi acute Vir quidam doctus conjectat, *de caulis coeleſtibus*, quod tamen, invitis libris, amplecti neceſſe non arbitror. Wopkens. Quod de vexillis ſigno crucis ſignatis dicat, optime explicari poterit ex iis, quae habet Demſt. ad Roſin. lib. X. cap. XXIX. ad finem. Adſcripſerat hic amiciſſimus Cannegieterus, qui pro ſua humanitate quaſdam mecum conjecturas communicavit, locum Minuc. Fel. Octav. cap. XXIX. *Nam & ſigna ipſa & cantabra & vexilla caſtrorum, quid aliud quam inauratae cruces ſunt & ornatae?* quo loco nihil ad rem aptius. Atque hinc ſatis patere arbitror, fruſtra eſſe Ed. Vet. I. cum *ducis* pro *crucis* exhibeat. Mox poſt *janua* ſignum interrogationis habet Parrhas. ſed aliter ſententia concipitur in Proſa. Arntz.

326. *Tota virtute.*] *Tota virtute* i. e. omni virtute, invicta virtute. Paulinus de V. Martini I. 271.

Pergitur ad Dominum tota virtute *precandi.*

& lib. II. 182.

Tum Dominum tota *fidei* virtute *precatur.*

Sic ſaepius alibi in Declam. Quintilian. & Declam. XIV. 6. *Et ſicut ex ipſis quoque mortiferis mitiora ſunt,*

Digitized by Google

Ianua vos aeterna vocat, quae janua Chriſtus.
Aurea perpetuae capietis praemia vitae,
Arma quibus Domini tota virtute geruntur
Et fixum eſt in fronte decus. Decus armaque porto,
Militiaeque tuae, bone Rex, pars ultima reſto.
Hic proprias ſedes, hujus mihi moenibus urbis
Exiguam

ſunt, quae ſtatim tota *velocitate graſſantur, et* &c. Ammian XVI. 12. *Feſſi denique tot aerumnis.* tota *celeritate egredi feſtinabant.* Optatus de Schiſm. Don. II. 18. *Nonne de numero veſtro fuerunt. qui* tota *celeritate cucurrerunt ad caſtellum Lemellenſe* &c? ubi cave cum Erud. Viro tentes, *nota celeritate.* lib. V. 4. extr. *Quid eſt quod vobis* tota *importunitate vindicare contenditis?* lib. III. 12. *Quos conſtat poſtea* tota *ſecuritate feciſſe, unde paullo ante populos deterrebant.* Vopiſcus in Probo c. 1. *Omneſque orbis partes in* totam *ſecuritatem redactae ſunt.* ubi V. Caſaub. Min. Felix. c. XV. *Cum* toto *ſilentio liceat reſponſionem audire.* Confer quae infra ad lib. III. 159. Ut autem Noſter *aurea praemia perpetuae vitae* dixit, ita & Prudentius Hamart. 925.

Nec ſecius aurea dona
Juſtorum dirimente chao, rutilasque coronas.
Eminus oſtendi poenarum carcere merſis.

WOPKENS. Et quae nos notamus infr. ad lib III. vſ. 113. *Virtutem* vero pro tali fortitudine poni, qualis in bello & militibus requiritur, tritum eſt. inſpice, ne plura memorem, Drak. ad Liv. XXVIII. IX. atque ita *virtus* & *fortuna* in Duce requiruntur. Boecl. ad Vell. II. IV. 2. Arntz. ad Pacat. Pan. VI. §. 1. unde *fortiter & feliciter res gerere* dicuntur Duces. Burm. ad Vell. II. XVIII. 3. ſuper vſ. pro *praemia* Parrh. & Sched. Pulm. *gaudia.* ſed cum *remuneratio* legatur in Proſa, non temere quid erit innovandum. ARNTZ.

329. *Propriae ſedis.*] Sic Codd. Lipſ. & Barth. Necte cum *domum*, quod ſequitur. CELLAR. Placet Cellario illud *propriae ſedis... domum*: ſed dictionis hujus nullum exemplum adfert, certiſſimeque cum aliis libris legendum: *Hic proprias ſedes, hujus* &c. quomodo & longe expeditior verborum ordo eſt. Ita & Virgil. Aen. III. 167.

Hae nobis propriae ſedes, *hinc Dardanus ortus.*

Eoque modo nunc ex Proſa & Cant. MSS. pluribuſque editt. vulgatum a Viro docto, intelligo. WOPKENS. *Propriae ſedis* habent praeterea Edd. Ald. Parrhas. Lipſ. cum Cod. Arntz. Sed magis placet *proprias ſedes*, quod eſt in Vet. 1. 2. Mon. aliiſque Edd. apud Grunerum, qui ex Proſa recte illud in priſtinum locum jam reſtituit. Diſſentiunt tamen Sched. Pulm. in quibus legitur: Hic *i. in his caſtris*; haec *ſc. vitae aeternae praemia*: propriae ſedis *i. tuae habitationis*. ARNTZ.

331.

Digitized by Google

Exiguam concede domum, tuus incola ſanctis
Ut merear habitare locis, alboque beati
Ordinis extremus conſcribi in ſecula civis.
Grandia poſco quidem, ſed tu dare grandia noſti,
Quem magis offendit, quisquis ſperando tepeſcit.
Chriſte fave votis, qui mundum in morte jacentem
Vivifi-

331. *Ut merear.*] Verbum *mereri* notione *adipiſcendi*, *conſequendi*, de qua Gronov. Obſerv. Eccleſ. cap. VII. p. 76. CELLAR. Conſequar. V. Caſaub. & Cort. ad. Plin. lib. I. Epiſt. VIII. §. 14. GRUNER. Cl. Heuman. Poecil tom. I. p. 32. ſeqq. infr. lib. IV. vſ. 105.

Meruitque audire loquentes.

ubi Cellar. & lib. eod. vſ. 262.

Tandemque merentur
Ignotum ſpectare diem.

Sulpit. Sever. lib. I. Hiſt. Sacr. cap. IV. §. 2. *Maledictum a Patre meruit.* & lib. II. cap. X. §. I. *Meruitque a Rege, ut ſub regulis ac praeſidibus imperaret.* ubi not. Munck. ad Fulgent. lib. II. cap. V. Quae mox habet de *albo beati ordinis* erudite explicavit Dempſt. ad Roſin. lib I. cap. XVII. ubi citat: *Ordinis aeternus* &c. Ceterum *alboque beato* exhibent Vett. Edd. I. 2. Mon. Sched. vero Pulm. *alboque beari ordine & exir.* Ita ſane Ed. Lipſ. Porro verſum 333. & 334. a Caſſiodoro citari lib. II. Divin. Lect. cap. XXVII. notaverat in marg. Cel. Burmannus Secundus. ARNTZ.

335. *Fave votis.*] Haec poſtrema in Heinſiano Codice ſunt, *Prologus quatuor Euangeliorum*: in Cantabr. poſt verſum 338. ſubſcriptum eſt: *Explicit de Vet. Teſtamento: incipit de quatuor Euangeliſtis Prologus.* Bene, nec vero vulgarem ordinem mutamus. CELLAR. In Arntz. tamen nullam mutationem inveni.

337. *Sumere formam.*] Cod. Cant. *ſumere carnem*, quo modo Noſt. etiam loquitur lib. V. vſ. 173.

Scilicet humanae poſiturus tegmina carnis,
Et ſumturus item.

& talia nonnulla dabimus infr. lib. III. vſ. 294. Attamen receptum tueri ſatis videtur Proſa, quae habet: *Humanam dignatus ſumere effigiem.* Neque finit elegans hujus locutionis uſus, ut quidquam mutemus, quam & adhibuit Arator lib. I. vſ. 167.

Terreni ſumere formam
Corporis

& ipſe Sedulius infr. lib. IV. vſ. 267.

Sed, dignante Deo, mortalem ſumere formam.

Ovidius XV. Met 556.

Sumere mox hominis, terraeque amittere formam.

Virgil. Ecl. VI. vſ. 36.

Rerum paullatim ſumere formas.

Sic e contrario dixit Ovid. IX Met. 101.

Mortalem eripiam formam.

ARNTZ.

338. *Linquere poſſes.*] In Cod. Arntz. Edd. Vet. I. Mon. Baſ. Col. legitur *noſſes*. Similis eſt diſſen-

ſus

Vivificare volens, quondam terrena petiſti
Caelitus, humanam dignatus ſumere formam,
Sic aliena gerens, ut nec tua linquere poſſes.
Hoc Matthaeus agens, hominem generaliter inplet:
Marcus, ut alta fremit vox per deſerta leonis:
Jura ſacerdotis Lucas tenet ore juvenci,

ſus apud Fulgent. lib I. Mythol. cap. xxvii. *Se ei aliquid non poſſe praeſtare.* Apud Hygin. Fab. ci. *Se artem medicam non noſſe*, alii habent *non poſſe*, ubi tamen confer iſtam locutionem plane inprobantem Munckerum. Hoc tamen loco nihil facile innovarem, cum recepta lectio magis adrideat. Optime iſtam quoque defendunt Sched. Pulm. Nam *linquere poſſet* eſt, linqueres, quo modo in Proſa: *Aliena quidem ſuſcipiens, ſed propria non relinquens.* De illa loquendi ratione plura habet Pric. ad Apulej. lib. II. Met. p. 129. Wopk. infr. lib. III. vſ. 321. Juſtin. lib. IX. cap. vii. §. 10. *Quod nemo alius audere, niſi haec, ſuperſtite filio, potuiſſet.* Ovid. vi. Her. vſ. 129.

Spargere quae fratris potuit laniata per agros
Corpora.

Cl. Burm. ad Rutil. lib I. vſ. 394. V. D. ad Plin. lib. x. Epiſt. xciv. §. 1. & ad Livium lib. xxxii. cap. xiii. Arntz.

339. *Inplet*] Implere *hominem*, i. e. partes, munus hominis. Sic lib. IV. 278.

Lacrimiſque implevit amicum
Majeſtate Deum.

Vellejus Pat. II. 95. *Cum .. Paullus vix poſſet* implere *cenſorem.* Pet. Chryſologus Serm. xvii. *Interrogat; non ignorat, ſed* implet *judicem, ſervat ordinem cognitoris.* Claudianus de B. Getico 143.

Unus in hoc Stilicho diverſis artibus hoſte
Tres potuit complere *duces, fregitque* &c.

ubi neutiquam praefero, quod alii legunt *ſuperare.* Sidonius Ap. IV. Epiſt. 16. *Novoque vivendi genere monachum* complet. lib. VII. Epiſt. 15. *Licet ruri poſiti ſtrenuos* impleatis *agricolas.* cum nota Savaronis. Lat. Pacatus Paneg. c. IX. *jam ſi placuiſſet oppida rure mutare, ut tu vitae oblitus urbanae* exequebaris *agricolam!* Wopkens. Caſſiodor. lib. viii. Var. Epiſt. xii. *Implere potueris cognitorem.* & Epiſt. xvi. *Inplebas laboribus ſocium.* Ad locum Claudiani a Wopkenſio citatum facit Capitolin. in Gordian. cap. xii. in fin. *Senatores omnium officia Cenſualium Scribarumque complerent.* Huc quoque pertinent, quae notavit Pater in Not. ad Pacat. Paneg. cap. viii. §. 4. Arntz.

341. *Sacerdotis*] Codd. Cant. Arntz. Edd. Parrh. Tornaeſ. 1. 2. *Sacerdotii.* Ed. Lipſ. *ſacerdotum.* Proſa: *Lucas ſacerdotali religionis exordio ſumſit ſimilitudinem de juvenco.* Attamen Vet. 1. & 2. *ſacerdotis* retinent. Ceterum vide quae habet Fabric. Comment. p. 50.

More volans aquilae, verbo petit aſtra Joannes.
Quatuor hi proceres unâ te voce canentes,
Tempora ceu totidem latum ſparguntur in orbem.
Sic & apoſtolici ſemper duodenus honoris
Fulget apex, numero menſes imitatus & horas,
Omnibus ut rebus totus tibi militet annus.
Hinc igitur veteris recolens exordia mortis
Ad vitam properabo novam, lacrimasque ferendo
Gaudia longa metam. nam qui deflemus in Adam
Semina mittentes, mox exſultabimus omnes,
Portantes noſtros, Chriſto veniente, maniplos.

343. *Te.*] Te, Chriſte. Cellar.

344. *Tempora.*] Quatuor anni tempeſtates. idem.

346. *Numero, menſes*] Diſtinguendum, ni fallor, . . *apex, numero menſes i. e. h.* Wopkens. Veriſſima haec eſt diſtinctio. Proſa habet: *duodenus apex ſemper refulgens numeris horas imitatur & menſes.* ubi clare etiam patet poſt *refulgens*, diſtinctionem, quam mea Editio ignorat, ponendam eſſe. Arator lib. I. vſ. 110.

Duodena refulgent
Signa chori.

Pari ſenſu vocem *apex* uſurpavit lib. I. vſ. 294.

Eccleſiae fulgebat apex.

& vſ. 921. Notat enim ſummum cujuſcumque rei honorem. Barth. ad Claud. VI. Conſ. Honor. p. 718. & lib. II. in Rufin. vſ. 5. Eodem modo *culmen* adhiberi notavit Idem in VI. Conſ. Honor. vſ. 64. & in Rufin. lib. I. vſ. 21. Ammian. Marcell. lib. XXVIII. cap. VIII. *Ad praefecturae culmen evectus.* & *faſtigium* Barth. ad Claudian. in Nupt. Honor. & Mar. vſ. 31. & ad lib. II. de Rapt. Proſ. 300. pariter *gradus.* Idem ad lib. I. in Rufin. vſ. 21. Arntz.

350. *Nam qui*] *quod* Vet. Ed. I. ſine neceſſitate. Pro *nam* Sched. Pulm. *nos*, his additis: *ſc. caſum humani generis.* Ad illa *ſemina mittentes* ibid. adſcriptum erat: *facientes bona opera.* ſimilia his Sedulii habet Arator lib. I. vſ. 367.

Colligat iſta manus, te fructificante, maniplos.

ubi inſpice, quae praecedunt.

Digitized by Google

COELII SEDULII CARMINUM LIBER II. SIVE

DE NOVO TESTAMENTO PRIMUS.

Expulerat primogenitum ſaeviſſimus anguis
Florigera de ſede virum, blandique ſaporis
Inlecebris letum miſero portabat amarum.
Nec ſolus meritam praeſumtor ſenſerat iram
Mortali ſub lege jacens, ſed prorſus ab ipſo
Humanum ſimul omne genus. heu noxia conjux!
Noxia tu conjux magis, an draco perfidus ille?

De Novo Teſtamento.] Nic. Heinſii MS. *Liber primus Sedulii de Novo Teſtamento.* Cantabr. *Liber primus in Novo Teſtamento.* CELLAR. Arntz. *incipit liber ſecundus.*

2. *Florigera*] Proſa: *de Paradiſi ſede florigera.* & recte ſic Paradiſum nominat, cum veteres hortos & alia eleganter ornata παραδείσους vocaverint, monente Dougt. Anal. S. part. I. Exc. I Tò. *ſaporis* pr. m. in Arntz. cui adcedit Fabr. Bibl. Lugd. mutat in *ſoporis*, qualis error Librariorum frequens. V. Latiae Muſae decus Broukh. ad Tibull. libr. IV. El. IV. vſ. 10. & Munck. ad Fulgent. Mythol. lib. I. p. 597. ſed apertae ſunt tales, hoc ſaltem in loco, ineptiae. In ſimili mendo cubat Arator lib. II. vſ. 319.

Perque ſoporis
Dona ſalutiferam meruit comprendere dextram.

Ita Editio, qua utor. Sine dubio legendum *ſaporis.* Mox pro *portabat* Parrhaſ. *totarat.* Illud ſane ex Proſa pondus ſibi comparare poſſet: *Mortem guſtari fecerat mox amaram.* De tali locutione vid. ad lib. V. vſ. 180. ſed tamen melior eſt recepta lectio. Cod. Cant. vero Edd. Tornaeſ. 1. 2. 3. Ald. Bibl. Lugd. mutant in *portarat.* Sine neceſſitate, cum ita frequenter tempora varient. Grat. Cyneg. vſ. 397.

Ecce aderit, *factique oblitus vulneris, ultro*
Blanditur *menſis.*

V. ibi Cel. Burm. & ad vſ. 45. cum Drakenb. ad Livium lib. XXII. cap. XXIII. V. D. ad Caeſar. lib. I. B. G. cap. XIII. init. & ad Hygin. Fab. VIII. Act. Lipſ. A. 1732. menſ. Febr. p. 50. Neque adridet praeterea, quod eſt in Bibl. Lugd. *blandisque.* Proſa: *Neque inlecebris blandi ſaporis.* Sic *blanda & dulcia* junxit Plinius lib. III. Epiſt. XVIII. §. 10. ARNTZ.

7. *Noxia*

Perfidus ille draco, ſed tu quoque noxia conjux.
Pro dolor! aeterni fuerant duo. Creſcere poſtquam
Coepit origo, perit, clademque a ſemine ſumſit.
Quid numeroſa dies, quid tempore proderat illo
Cernere nongentos, ultra, feliciter annos,
Progeniemque ſenum decimam ſpectare nepotum,
Jamque ſuum neſcire genus; quum victa ſupremis
Cur-

7. *Noxia tu conjux.*] Hic & ſequens verſus ex imitatione Virgilii Eclog. VIII. vſ. 49, 50.

Crudelis mater magis, an puer improbus ille?
Improbus ille puer: crudelis tu quoque mater.

Cellar. Imitationem hanc Virgilii Ecl. VIII. 49. jam ante Cellarium obſervaverat Barthius Adv. X. 9. Wopkens. Obſervavitquoque Cerd. ad d. l. Virg. cum Voſſ. libr. V. Inſtit. Orator. cap. IX. p. 301. *Conjunx* ſcribit Cod. Arntz. Edd. Vett. V. Dauſq. Orthogr. part. II. p. 92. & Patruus, debito mihi honore proſequendus, ad Caton. lib. I. Distich. VIII. Abſten. Adnot. p. 885. tom. I. Theſ. Gruter. Arntz.

13. *Spectare.*] Vet. Ed. 1. 2. Monaſt. Tornaeſ. 1. 2. 3. Col. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. legunt *exſpectare*, qui frequens eſt Librariorum error. Not. Patern. ad Plin. Pan. cap. XXXI. §. 1. Cl. Drakenb. ad Livium lib. XXX. cap. XXXII. Gronov. ad Salmaſ. Epiſt. CCLXXXIX. tom. II. Syll. Burm. Sic apud Caſſiod. libr. III. Var. Epiſt. XXXVIII. in marg. malebat Vir Doct. *A quo eſt exſpectanda magis quam inponenda iuſtitia.* & apud Iuſtin. lib. II. cap. XII. §. 22. ipſe in MS. Franeq. inveni; *Rex velut exſpectator pugnae.* & lib. XVIII. cap. III. §. 12. *Spectantibus aliis, ut ipſum Solem adſpicerent.* lib. XIII. cap. I. §. 10. in alio Cod. vidi: *Alexandri amici fruſtra regnum exſpectabant*, quod in Coll. Voſſ. ſe quoque inveniſſe teſtatur Patruus ad Caton. libr. I. Diſtich. XXVII. Praecipua hujus confuſionis origo inde eſt repetenda, quod poſtea obtinuerit, ut *ſpectare* pro exſpectare, & contra poneretur, hinc imperiti Librarii, nihil quid ponerent, intereſſe putantes, optimos ſaepe hoc modo Scriptores macularunt. Vidit id jam Cl. Drakenb. ad Liv. lib. VI. cap. XXXIII. licet alii in contrariam potius ſententiam deflectant. V. Gronov. in Epiſt. ad Salmaſ. & Not. Patern. ad Plin. ll. dd. Drakenb. ad Liv. lib. VII. cap. XXIV. Barth. ad Claud. de Rapt. Proſ. lib. I. vſ. 285. Pluribus Gruner. infr. lib. V. vſ. 160. Goldaſt. ad Eginhard. de Vit. Carol. M. cap. XXIX. Proſa h. l. habet *videre*. Mox *convicta ſupremis* Parrhaſ. Arntz.

17. *Doleret.*] Sic MSS. H. & L. at Fabric. *doceret*. Cellar. Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. Maitt. *doceret*: repugnante Proſa: *Nihil eſſe diutinum, qui fine clauderetur, ingemeret.* Rectius quoque Sched. Pulm.

Curſibus, extremae ſors inreparabilis horae,
Sera licet, ventura foret, longumque per aevum
Vita brevis nil eſſe diu cum fine doleret?
Nec reducem ſpes ferret opem, primique ſepulcrum
Terrigenae caeca ſorberet fauce nepotes?
Ni pius ille ſator, culpas ignoſcere promtus,
Reddere difficilis, ſua ne factura periret;

Pulm. abeſſe jubent. Cod. Arntz. & quaedam Edd. *nihil*, V. Patruum ad Caton. lib. I. Diſtich. VIII. Videtur noſter in ſuperioribus reſpicere, ad verba Virgilii X. Aen. vſ. 467.

Stat ſua cuique dies; breve & inreparabile tempus
Omnibus eſt vitae,

ſic per *extremam horam* mortem innuit, quo ſenſu ſimpl. etiam *hora* ſumitur. Barth. ad Claud. Epigr. I. vſ. 110. *ſupremam horam* dixit Auſon. Ephem. p. 102. *horam ultimam* Pacat. Paneg. cap. XLI. §. 3. ubi Not. Illud *reducem* exponunt Sched. Pulm. per *quae reduceret ac liberaret. active. reducentem in vitam.* Talis quoque mens Poetae videtur eſſe in Proſa. ARNTZ.

19. *Terrigenae.*] Adami. CELLAR. Non male legitur, *caeca* ſ. *fauce*, i. e. ſine delectu omnia abſumente. Nec tamen, ſi libri addicerent, minus arrideret, *ſaeva ſ. fauce*, ut lib. I. 202.

Saeviſque *in* faucibus *ira quievit.*

WOPKENS. Proſa: *Avida paſſim fauce ſorberet.* ut *faucem inprobam* dixit Phaedr. I. Fab. I. vſ. 3. unde omnino non rejicienda facillima Wopkenſii conjectura. Sic apud Juvenal. Sat. XIV. vſ. 175.

Quam ſaeva cupido
Inmodici cenſus.

malebat *caeca* Marckl. ad Stat. II. Silv. I. vſ. 214. Eſt tamen h. l. Codd. & Edd. concors in *caeca* ſuffragium. ARNTZ.

21. *Reddere.*] Puta *culpas:* id eſt, penſare male facta, punire. CELLAR. *Reddere* pro retributione proſequi, vindicare, ut Vetus Int. Jobi XXI. 31. *Quis arguet coram eo viam ejus? & quae fecit, quis* reddet *illi*? vide etiam c. XXXIV. 11. Exodi XXXIV. 7. *Qui* reddis *iniquitatem patrum filiis* &c. ſic Deuteron. VII. 10. XIX 19. & alibi. Paulin. de V. Mart. III. 445.

Nec ſic quoque ſanctum
Ira animum ſaltim reddendi *ad vota coëgit.*

Auguſtin. C. Dei III. 2. *Priamo, inquiunt, ſunt* reddita *Laomedontea paterna perjuria.* Idem aliquando uſus eſt ſynonymi verbi *perſolvere.* Avian. Fab. XIII. 13.

Dum cupis illatum tibimet perſolvere *damnum,*
Abſque &c.

Sic enim, ut monui, legendum, non *par ſolvere.* Orientius I. Diſticho 84. de Dei beneficiis agens:

Aut quibus haec opibus, quibus & perſolvere *donis,*
Vel quanto poteris pendere *ſervitio?*

Digitized by Google

Quaeque Deo ſimilis vivens adſtabat imago,
Disſimilis de morte foret, veniale miſertus
Inſtauraret opus, pomisque vetaret acerbis,
Quae mandere patres, natorum horreſcere dentes;
Donaretque ſuis ſemper placatus, ut, unde
Culpa dedit mortem, pietas daret inde ſalutem.
Et velut e ſpinis mollis roſa ſurgit acutis,

Nil,

WOPKENS. Pro *pius* Cod. Cant. *prius*, quod tamen frequens hujus vocis tali ratione apud Noſtrum uſus, abnuit.

24. *Inſtauraret opus.*] Hominem venia quidem non dignum, indigum vero ejusdem. Pendet verbum *inſtauraret* a vers. 20. *Ni pius ſator.* CELLAR.

26. *Donaretque.*] Daret, largiretur placatus, ut pietas inde ſalutem daret, unde culpa dedit mortem. IDEM. Eſt enim idem quod remittere, condonare. Barth. ad Stat. VII Theb. vſ. 556. Not. Patern. ad Vict. Inluſtr. IV. 9. Arator lib. II. vſ. 378.

Sator ille benignus
Ni donare velit.

Burm. ad Lucan. lib. VI. vſ. 58. lib. VII. vſ. 762. ad Phaedr. lib. III. Fab. X. vſ. 47. Schulting. ad Quinctil. Declam. I. cap. VIII. Gronov. ad eumd. Declam. CCCLXVIII. Heinſ. ad Ovd. III. Art. 85. Schulting. ad Senec. lib. II. Controv. p. 157. adde l. 17. §. 12. ff. de Injur. *remittit atque donat injuriam.* quam protulit pariter Gronov. III Obſ. XXIII. ubi optime locum Senecae IV. Contr. p. 317. contra Fabrum tuetur. ARNTZ.

28. *Velut.*] Ald. *veluti e.* Aliae Edd. *velut in.* Ceterum agnoſcis iterum in his Virgilianum illud Ecl. V. vſ. 39.

Spinis ſurgit paliurus acutis.

ARNTZ.

29. *Honore.*] Ioſ. Waſſe in Ind. Salluſt. v. *obſcurabat*, in Cod. MS. legi teſtatur *honorem*, quod probare non poſſum. GRUNER. Proſa, ut mihi amicus ſignificavit. *Nil laeſura matrem, quam gratia jucunditatis obſcurat.* Hinc videri poſſit, in Carmine fuiſſe: *Nil quod laedat habens matrem, quam obſcurat honore.* MStus, teſte Waſſeo (Sall. Ind. v. *Obſcurare*) exhibet *honorem*. Male. WOPKENS.

30. *Maria.*] Graeco accentu, Μαρία. Corripuit mediam Prudentius Apoth. v. 643. & Pſychom. v. 88. & ipſe Sedulius mox v. 49. at rurſus produxit lib. V. vſ. 359. CELLAR. Juvencus plerumque corripuit ut lib. I, 53. 133. 184. 274. III. 26. IV, 360. Barth. ad Claud. B. Gild. vſ. 328. Produxit cum aliis Noſter Hymn. I. vſ. 53. Arator I. 57. II. 70. *Ut quoniam* mutant Parrhaſ. & Sched. Pulm. in *&* *quoniam.* Pro *ſacra* Arntz. *pia* praefert. quod quidem non male. ſed tamen priori Epith. magis delectantur Poetae Chriſtiani. Arator lib. II. vſ. 194.

Sacra de virgine natum

& vſ.

Nil, quod laedat, habens, matremque obſcurat honore;
Sic, Evae de ſtirpe ſacra veniente Maria,
Virginis antiquae facinus nova virgo piaret,
Ut quoniam natura prior vitiata jacebat
Sub ditione necis; Chriſto naſcente, renaſci
Poſſet homo, & veteris maculam deponere carnis.
Haec ventura ſenes poſtquam dixere prophetae,

& vſ. 298.

Hinc Sacra Maria eſt.

34. *Carnis.*] Cod. Arntz. *culpae*, ſed tamen nil muto. Expreſſit hic Poëta verba Pauli in Epiſt. ad Epheſ. cap. IV. vſ. 22. *macula* eſt dedecus, turpitudo. Burm. ad Ovid. IX. Her. 20. ſic recte Ampl. Otto pr. Inſt. de Hered. inſtit. defendit, *Servum adulterio maculatum*, pro *accuſatum*. ita *labes* infr. v. 37. ARNTZ.

35. *Cecinere.*] Non ineleganter de iis, qui quid praedicunt, & futurum monent. Ovid. V. Her. 113.

Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffuſis vaticinata comis.

Iuſtin. lib. XXX. cap. IV. §. 4. *Quo prodigio territis omnibus vates cecinere.* Gronov. III. Obſ XXIV. Iuvenc. lib. I. vſ. 116. & 122.

Priſci cecinere ex ordine vates.

adde vſ. 315. lib. II. vſ. 94. lib. IV. vſ. 639. Sed quid plura? Miror tamen, neminem eorum, qui Sedulio tempus & Muſas conſecrarunt, animadvertiſſe inportunam h. l. verbi *canere* repetitionem, cum vſ. ſeq. eodem modo inveniatur, An poſſit id legitime admitti judicent elegantiae Sedulianae vindices. Alia ſaltem meo ſedet animo ſententia. Reſcribere ſcilicet cum Cod. Arnt. Vet. Ed. I. 2. Parrhaſ. Monaſt. Fabr. Tornaeſ. I. 2. non dubito *dixere*, qua in ſententia, dicam an audacia, me Proſa confirmavit, ubi: *Haec poſtquam Prophetica ſaepius vox praedixit.* Neque hac emendatione elegantia, quam in τῷ *canere* obſervabamus, Sedulium privabimus, cum illud verbum aeque de Oraculis & praedictionibus adhiberi ſoleat. Docuerunt id Sigon. ad Livium lib. VIII. cap XXIV. Cort. ad Salluſt. Iug. XLIII. init. Silius Ital. lib. XIII. vſ. 819.

Venturaque dixit
Regna viro.

ubi Cl. Drakenb. Barth. ad Claud. I. in Eutrop. 162. Tibull. lib. II. El. V. vſ. 71.

Hae fore dixerunt belli mala ſigna Cometen.

Pariter *dictio* & *dictum* de Oraculo apud Valer. lib. II. vſ. 326. ubi Burm. Not. Patern. ad Victor Inluſtr. cap. XXXV. §. 3. Cl. Albert. ad Epiſt. ad Roman. cap. III. vſ. 2. Graeci dicunt λέγειν & λογία, Cl. Albert. & Raphel. ex Polyb. ad Act. cap. VII. vſ. 3. & alii ad d. l. Epiſt. ad Roman. Apol od. lib. III. cap. VI. Καὶ μάντεως τινὸς ὑπο-

Angelus intactae cecinit properata Mariae:
Et dictum comitata fides, uterumque puellae
Sidereum mox inplet onus, rerumque creator
Naſcendi ſub lege fuit: ſtupet innuba tenſos
Virgo ſinus gaudetque ſuum paritura parentem.
Jamque novem lapſis decimi de lumine menſis
Fulgebat ſacrata dies, quum virgine feta
Promiſſum complevit opus Verbum caro factum,
In nobis habitare volens: tunc maximus infans
Intemerata ſui conſervans viſcera templi,
Inlaeſum vacuavit iter: pro virgine teſtis
Partus adeſt clauſa ingrediens & clauſa relinquens.

Quae

μνησθεὶς λέγοντος αὐτῷ. Gale ad eumd. p. 9. & *προλέγω* notat id dicere, quod futurum eſt. Raphel. ex Polyb. & Herod. ad Epiſt. ad Galat. cap. v. vſ. 21. ubi plura. De tali uſu *τοῦ loqui* egit Barth. ad Statium III. Theb. 521. & IV. vſ. 628. unde *Eloquia* pro oraculis. Id. ad Claud. Conſ. Manl. vſ. 52. ARNTZEN.

38. *Inplet.*] Ed. Parrhaſ. *Sidereum complevit*, inprobantibus Sched. Pulm.

39. *Plenos.*] Heinſianus ſic Codex: vulgo *tenſos*. CELLAR. Revocavimus vocem *tenſos*, pro qua Cellarius poſuerat *plenos* ex Cod. Heinſ. non cogitans gloſſatoris eſſe; Proſa: *Grande mundo ſpondebat auxilium feminei partus ſine viro myſterium, quae nullius maculae naevo fuſcata, tenſo nutriebat ventre praecordia, genitoris genitrix mox futura.* Ovid. Met. IX. 287.

Tendebat gravitas uterum mihi.

& lib. X. 506.

Tendit onus matrem.

Lege ibi obſervationem P. Burmanni. Id. Ovid. Am. II. XIII. 19.

Tuque laborantes utero miſerata puellas,
Quarum tarda latens corpora tendit onus.

GRUNER. Ex Heinſ. repoſuit Cellarius *plenos*, quo modo Iuſtin. lib. XII. cap. III. §. 7. *Ut viſa eſt uterum inpleſſe diſceſſit.* Papinianus in l. 84. D. de Adq. hered. *Ergo ſi ventre pleno ſit mulier.* Ovid. lib. III. Met. vſ. 268.

Manifeſtaque crimina pleno
Fert utero.

& 344.

Enixa eſt utero pulcerrima pleno.

Claudian. Epigr. XLV. vſ. 9.

Arcano ſtupuit compleri viſcera partu.

Barth. ad eumd. lib. I. in Eutrop. vſ. 495. & Sannazarius de Part. Virg. lib. I vſ. 165.

Inplebitque potenti viſcera partu.

Sed

Quae nova lux mundo? quae toto gratia caelo?
Quis fuit ille nitor Mariae quum Chriſtus ab alvo
Proceſsit ſplendore novo? velut ipſe decoro
Sponſus ovans thalamo, forma ſpecioſus amoena
Prae natis hominum, cujus radiante figura
Blandior in labiis diffuſa eſt gratia pulcris.
O facilis pietas! ne nos ſervile teneret
Peccato dominante jugum, ſervilia ſummus
Membra tulit dominus, primique ab origine mundi
Omnia qui propriis veſtit naſcentia donis,
Obſitus exiguis habuit velamina pannis:
Quemque procelloſi non mobilis unda profundi,

Sed tamen, cum Vet. Ed. 1. 2. Parrh. Monaſt. & ceterae cum Cod. Arntz. in *tenſos* conſpirent, non facile illud in exſilium abire juberem: hinc recte jam Erud. Gruner. revocavit, ex Proſa & aliis optime ita ſcribere potuiſſe Poëtam adſerens. ſimiliter dixerat in Proſa lib. I. cap. IV. *Sinum gelidi repente ventris extendit.* ad quem modum *tumeſcere* notat uterum ferre. Barth. ad Claudian. Epigr. XV. vſ. 4. Sannazar. de Part. Virg. lib. I. vſ. 167. Cum dicat *ſuum paritura parentem*, ſimile quid habet Aratori lib. I. vſ. 57. & Claudian. Epigr. XLV. 10. ARNTZ.

41. *Lumine.*] Cod. Arntz. Edd. Col. Ald. Vet. 1. 2. Parrh. *limine.* Fruſtra, & id quoque viderunt Pulm. Sched. Proſa: *Nonus interea menſis effluxerat, & decimi lumen inmortale radiabat.* Iuvenc. lib. I. vſ. 51.

Donec quinque cavam complerunt lumina Lunam.

Ceterum *decem* fruſtra Vet. 1. Mon. ARNTZ.

47. *Clauſa relinquens.*] Innuit his Sedulius Servatorem optimum clauſo matris utero eſſe natum. GRUNER.

50. *Decoro.*] Cod. Cant. Ed. Tornaes. 2. *decore.* Vet. Ed. 2. Monaſt. Col. Fabr. *decora.* Sed receptum defendunt Pulm. Sched. Mox Ed. Lipſ. legit: *Prae filiis hominum*, quod metro repugnat, niſi duas velis in unum Syllabas contrahere, ut tentavit Cellar. infr. v. 431. Proſa habet quoque *filiis*, Sed ibi facilius ea voce uti potuit, ubi metri legibus non adſtrictus erat Sedulius. *Nati hominum* ſunt ipſi homines, vid. Blackwall. Auctor. ſacr. inluſtr. p. 23. quomodo Lucas in Euang. cap. XVI. vſ. 8. Ὁι υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός. Porro *in labris* Parrhaſ. Sed *labiis* pariter habet Proſa. Pro *peccato dominante* Parrhaſ. *damnante.* ARNTZ.

Terrarum non omne ſolum, ſpatioſaque lati
Non capit aula poli, puerili in corpore plenus
Manſit, & anguſto Deus in praeſepe quievit.
Salve ſancta parens, enixa puerpera regem,
Qui caelum terramque tenet per ſecula, cujus
Numen & aeterno complectens omnia gyro
Imperium ſine fine manet; quae ventre beato
Gaudia matris habens cum virginitatis honore;

Nec

58. *Pannis.*] Notum id Terentianum in Eunucho: *Pannis anniſque obſitus.* CELLAR. Ad Terentii iſta reſpexit quoque Auctor Carminis de Phoenice vſ. 19.

Egeſtas obſita pannis.

Ad haec noſtri facit Salvian. de Gubern. Dei lib. VI. p. 110. *Propter hoc involvi pannorum crepundiis voluit, qui caelum regebat in pannis.* ubi Weitz. V. Pric. ad Apulej. lib. III. Met. p. 150. Sunt autem *panni* faſciae illae, quibus infantes involvuntur, quasque Graeci σπάργανα dicunt. Cl. Burman. ad Ovid. in Ibide vſ. 335. Plura ad h. l. dabit Wilk. ad Prudentium p. m. 536. ARNTZ.

60. *Spatioſaque.*] Cod. Cant. Tornaeſ. 2. 3. *ſpecioſaque*, quod ſi placeat ad pulcritudinem & mirandam caeli molem referendum erit. Iſtud enim vocabulum ad egregiam pulcritudinem pertinet. ſic ſupr. vſ. 51.

Forma ſpecioſus amoena.

Schulting. ad Senec. V. Controv. p. 303. Pric. ad Apulej. IV. Met. p. 225. Aurel. Vict. O. G. R. cap. II. §. I. *Regis Athenienſium filiam ſpecioſiſſimam.* Not. Paternae ad eumd. Inluſtr. cap. LIX. §. 2. & *ſpecies* pro pulcritudine. V. D. ad Grat. Cyneg. vſ. 177. ad Samonic. de Medicin. vſ. 55. Not. ad Sulpit. Sever. lib. I. Hiſtor. Sacr. cap. XI. §. 4. Cave tamen quid mutes. *Spatioſa aula* nervoſius eſt, cum pertineat ad magnitudinem caeli, quam capere Deum non poſſe neque complecti recte adſerit. Ovid. III. Amor. El. II. vſ. 69.

ſpatioſo circuit orbe.

& XV. Met. 849.

Trahens ſpatioſo limite.

Talis vero Librariorum error non eſt in Codd. infrequens. V. Burm. ad Petron. cap. LXXXIII. Not. Patern. ad Plin. Paneg. cap. LXIII. §. 7. Gebhard. lib. II. Crepund. cap. VII. Mox *in praeſepe* ἀρχαϊκῶς dixit, ut Ovid. V. Triſt. El. II. vſ. 20.

Exiguum pleno de mare demat aquae.

ubi Ciofan. Adduxerat jam hunc locum Cellarius in Indice h. v. V. Gelriae totiusque Iuriſprudentiae inmortale decus, Noodt ad ff. de R. D. adde Voſſ de Anal. lib. I. cap. XXXV. Taubm. ad Plaut. Milit. Glorioſ. act. IV. Sc. VII. vſ. 26. infr. lib. IV. vſ. 301.

Licet in praeſepe jacentem.

De re ipſa confer Salden. Ot. Theol. lib. IV. Exerc. XI. §. 17.

&

Digitized by Google

Nec primam ſimilem viſa es nec habere ſequentem,
Sola ſine exemplo placuiſti femina Chriſto.
Tunc prius ignaris paſtoribus ille creatus
Emicuit, quia paſtor erat; gregibusque refulſit
Agnus, & angelicus cecinit miracula coetus.
  Talia Bethlaeis dum ſigna geruntur in oris,
Eoi venere magi, ſaevumque tyrannum
Grandia ſollicitis perturbant nuntia dictis,

Iudai-

& varia eruditione inſignem Haitsmam Cur. Philol. in Geneſ. cap. XXXI. vſ. 34. *Puerile in corp.* legunt Vett. Edd. 1, 2. & vſ. priori, *quem procelloſi* male Vet. Ed. 2. Monaſt. ARNTZ.

64. *Tenet.*] Aperto Typothetarum vitio Tornaeſ. 3. *tenes.* Ed. Parrhaſ. Lipſ. *regit*, quod & habent Sched. Pulm. Non opus eſt, quid mutemus. Iuſtin. lib. XVII. cap. 1. in fin. *Cum orbem terrarum duo ſoli tenerent.* Mela lib. I. cap. XI. lin. 8. *Sed cum eam regno Semiramis tenuit.* Pertinent ad h. l. elegantia Boëthii verba de Conſol. Philoſ. Metr. IX.

O qui perpetua mundum ratione gubernas
Terrarum caelique ſator, qui tempus ab aevo
Ire jubes, ſtabilisque manens das cuncta moveri.

ARNTZ.

65. *Numen.*] *Gyro*, inſtar caeli: *Numine* Lipſ. Cod. *nomine.* Sed *numen* eſt nutus, & imperium. CELLAR. Barth. ad Stat. VIII. Theb. 336. V. D. ad Hygin. Fab. CCLXXIII. Illud *nomine* in Lipſ. Cod. igitur nihili eſt, licet frequens ſit illa permutatio. V. D. ad Liv. lib. VII. cap. XXX. ad Grat. Cyneg. vſ. 16. ad Rutil. 1. vſ. 70. Burm. ad Lucan. lib. I. vſ. 608. Oudend. ad eumd. lib. V. vſ. 344. Heinſ. ad Ovid. XII. Her. 78. Stewech. ad Arnob. lib. III. p. 91. Fab. ad Senec. lib. II. Controv. p. 172. aliique plures. ARNTZ.

65. *Gyro*] *Gyro aeterno* eſſe videtur, ſemper aeque lato atque infinito ambitu. Libens tamen ſi quis adnueret Codex, reponerem: *Et aeterno complectens omnia* jure *imperium ſ. f. m.* uti lib. I. 14.

Cui jure perenni
Arcibus aetheriis una eſt cum patre poteſtas,
Par ſplendor.

Tacitus Annal. II. 82. *Neque ob aliud interceptos, quam quia populum R. aequo* jure complecti, *reddita libertate agitaverint.* WOPKENS. *Giro* Vet Ed. 1. 2. Mox *primam aut ſimilem* Parrhaſ.

70. *Creatus.*] Natus homo. Ovidius XIV. Metamorph. verſ. 699.

Humili de ſtirpe creatus.

CELLAR. Fruſtra ergo Codd. Cant. Arntz. Ed. Ald. Parrh. *creator.* Pro *tunc* ſubſtituunt *tum* Vet. Ed. 2. & aliae.

71. *Emicuit.*] Prudentius Cathem. IX. 27.

Emicat promiſſus olim.

Qui-

Iudaicis nuper populis orientis ab axe
Progenitum fulſiſſe ducem. hoc caelitus aſtra,
Hoc ſtellam radiare novam. ferus arbiter aulae
Aeſtuat Ebraeae, ratus hunc ſuccedere poſſe
Mox ſibimet, qui primus erat. Tunc fronte ſerena
Nu-

Quidam; etiam codex Heinſii, *enituit*. Cellar. Servanda omnino recepta ſcriptura, neque audiendus Cod. Heinſ. apud Cellar. qui cum Ed. Ald. Vet. 1. 2. Monaſt. Parrh. Sched. Pulm. Col. exhibet *enituit*. *Emicare* namque illi dicuntur, qui fulminis inſtar ſubito prodeunt, & ex inproviſo adſunt. Cort. ad Plin. lib. II. Epiſt. x. §. 3. Barth. ad Stat. vi. Theb. 570. Bul. ad Val. Flacc. lib. II. vſ. 543. Not. Patern. ad Pacat. cap. xxiii. §. 2. quibus adde Cel. Vriemoetium tom. I. Dict. Claſſ. p. 136. Barth. ad Claud. 1. Laud. Stilic. vſ. 316. ubi ſimul docet ita quoque *relucere* adhiberi. Conf. eumd. ad lib. III. de Laud. Stilicon. 64. Fuerunt tamen frequenter duo haec vocabula fraudi Librariis, elegantiam Linguae ignorantibus. V. Not. Patern. ad Plin. Paneg. cap. iv. §. 5. & cap. v. §. 2. Ita apud Florum. lib. IV. cap. 11. §. 40. *Virtus Scaevae Centurionis emicuit*, in Ryckian. eſt *enituit*, quod, licet alii in alia omnia abeant, ibi reponendum; neque id ipſe inprobavit Graev. ad Heinſ. Epiſt. dcxix. tom. IV. Syll. Burm. p. 664. Iuſtin. lib. xxix. cap. 1. §. 8. *Magna indoles virtutis enituit*. ubi in Cod. Fran. inveni *emicuit*. Sed facile vulgatum tuebuntur exempla prolata a Cl. Patre ad Plin. Pan. cap. iv. §. 5. Arntz.

77. *Ducem. hoc.*] Hiatus omnibus libris, ceſſante ecthlipſi. Cellar. Poſterior vocis *ducem* ſyllaba contra legem metricam producitur hic, ut Hymno 1. 74.

Suſcepit primum *hic populus Dominum.*

Prudent. Cathem. xii. 131.

Aram *ante ipſam ſimplices,*
Palma et coronis luditis.

cum nota Heinſii. Adde Burm. ad Phaed. Fab. iv. vſ. 4. Wopkens. Diximus late ad Epigr. Aſter. vſ. 6.

78. *Aulae.*] I. e. regni Hebraei gubernator. Prudent. Periſt 1. 40.

Forte tunc atrox ſecundos Iſraëlis poſteros
Ductor aulae *mundialis ire ad aram juſſerat.*

Propertius iv. 11. 3.

Te licet orantem furvae Deus *audiat aulae,*
Nempe tuas lacrimas litora ſurda bibent.

Iuvencus H. Euang. iii. 438.

Nam coeli regnum domino *praedivitis* aulae
Conſimile eſt, nummi rationem qui &c.

Wopkens. *Aeſtuare* pertinet ad animi commotionem, ut Sall. Catil. cap. xxiv. *Nobilitas invidia aeſtuabat*. Cort. ad Ciceron. vii. Famil. Epiſt. xviii. §. 2. Horat. 1. Epiſt. 1. vſ. 99.

Aeſtuat & vitae diſconvenit ordine toto.

&

Nubila mentis alens, clam mandat ubique requiri
Sicut adorandum, quem tractat fraude necandum.
Quid furis, Herodes? Chriſtum ſermone fateris,
Sed ſenſu jugulare cupis: legemque legendo
Negligis, & regi regum tua regna minaris.
Ne

& inde *aeſtus* de animo fluctuante & commoto. Iuſtin. lib. XI. cap. XIII. §. 3. *Magno ſe aeſtu liberatum ait*: ubi Franeq. cum aliis *metu*. Fruſtra. V. Bernecc. ad illum loc. Barth. ad Stat. VI. Theb. 483. ad Claudian. IV. Conſ. Honor. vſ. 227. Pluribus Pric. ad Apul. lib. IV. Met. p. 183. lib. V. p. 277. lib. X. p. 596. ARNTZ.

81. *Alens.*] Cantabr. & Fabric. ita. Alii *habens*. CELLAR. Ita Cantabr. Cod. & Edd. Ald. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. *habens*, quod in reliquis legitur, librarii eſt. Virg. Aen. IV. pr.

At regina gravi jam dudum ſaucia cura
Vulnus alit venis.

Ovid. ex P. III. 1. 18.

Qui potus dubium ſiſtat, alatve ſitim.

Cic. Catilin. II. 12. *Qui ſpem Catilinae mollibus ſententiis aluerunt.* GRUNER. Vet. Ed. 1. 2. Parrhaſ. Monaſt. Tornaeſ. 1. 2. 3. Col. Lipſ. *habens*, ſed male. Val. Flacc. VI. vſ. 660.

Et quas alit inſcia curas.

Iſcan. de B. Trojan. lib. II. vſ. 304.

Alit alma malum.

Senec. Hipp. vſ. 101.

Alitur & creſcit malum.

Ovid. II. Art. 152.

Mollis alendus amor.

De commutatione horum verborum confer Heinſ. ad Ovid. XII. Her. vſ. 170. Cl. Burm. ad eumd. IX. Met. 539. & lib. I. Triſt. El. XI. vſ. 31.

82. *Tractat.*] Hoc eſt, quem fraude necare cogitat, conſtituit. Fab. Antiq. VI. *Qui aliorum necem tractant, & de ipſorum quid agatur ignorant.* Gregorius Turon. H. Franc. II. 23. *Hoc iniquo corde explere cogitans, quod die praecedente* tractaverat. lib. III. 28. Tractantes *illum die ſequente interficere.* Et *tractare* ſcil. ſecum, pro animo agitare, volvere dixit Quinctil. Declam. V. 1. Tacitus Annal. II. 5. Iuſtin. XXXI. 7. cum noſtra animadverſione. Gerundium iſtud *necandum* pro necare illuſtravimus quoque ad eundem lib. VI. 1. WOPKENS.

84. *Sed ſenſu.*] Omnes Editt. praeter Lipſ. *&*. Proſa tamen nil mutare jubet. Ad id quod dicat *legemque legendo* &c. pertinet Cato praef. Diſtich. lib. I. *Igitur mea praecepta ita legito, ut intelligas: Legere enim & non intelligere, negligere eſt.* ubi Daum. etiam haec Sedulii ad partes vocavit cum Lindenbr. ad Terent. Andr. Prolog. Mox *Regi Regum* proprium eſt veri Dei Epith. ut infr. lib. III. vſ. 313.

Rex etiam ſolus Regum.

& in ſpecie quidem Chriſto tribuitur,

tur,

Ne tamen inſano careant tua nomina facto,
Patrandum ſub honore crucis (ſed crimine gentis)
Herodes alius, quod tu molire, videbit.
Ergo alacres ſummo ſervantes lumina caelo
Fixa magi, ſidusque micans regale ſecuti,
Optatam tenuere viam, quae lege futura
Duxit adorantes ſacra ad cunabula gentes:

The-

tur. Elſn. ad Apoc. cap. xix. vſ. 16. Sic & Gentes de ſuo Jove, ut chorus apud Aeſchyl. Supplic. 533. ἄναξ ἀνάκτων, unde reges ab eo jura accepiſſe dicuntur, & ipſe Iupiter Νεμέτωρ cognominatus fuit. Spanhem. ad Callim. in Iov. vſ. 3. Elſn. d. l. Imo Principum Imperatorumve adulatores, eorum favorem blandimentis captantes, tales ob rerum forte bene geſtarum gloriam non dubitabant interdum *Regum Reges* nominare, qualia exempla dabit Cl. Albert. ad Apoc. cap. xix. vſ. 16. ubi & Elſn. De Perſarum Regibus talia collegit Erud. van Staver. ad Nepot. Ageſ. cap. ii. §. 1. Pro *regna* Pulm. Sched. *damna*. invita Proſa. Arntz.

86. *Nomina.*] Ed. Vet. 1. 2. Monaſt. Col. *munia*, Ald. *nomina* quae centies permutantur. V. late h. l. Grunerum elegantia adferentem. *Nomina* probarunt quoque Pulm. Sched. Pro *ne tamen* Bibl. Lugd. *et tamen*, Vet. Ed. 1. Monaſt. *nec tamen*.

88. *Herodes.*] Ed. Vet. 1. 2. Monaſt. Baſ. *Herodesque*, quod recte damnarunt Pulm. Sched. Col. *et Herodes.* aperte contra metri Leges. Mox Cod. Cant. *videbis*.

90. *Secuti.*] Claudian. Epigr. xlvi. vſ. 18.

Lumenque ſecuti Invenere Magi.

Neque talia ignoravit Paganorum religio, in quorum Scriptis multa occurrunt exempla ſtellarum praeeuntium & hominibus viam quaſi monſtrantium. Pric. & Elſn. ad Matth. cap. ii. vſ. 9. Dougt. Anal. S. Part. ii. Exc. 1. & boni ominis erat, ſi talis ſtella, ut hic, die natali adpareret. Pric. ad Matth. cap. ii. vſ. 2. De ſtella hac Magis praelucente conſule porro Barth. lib. LVIII. Adv. cap. ii. Integram hac de re Diſſertationem conſcripſit Cl. Heumannus, quae reperitur tom. II. Poecil. p. 122. ubi novam quoque ſententiam de ſtella praelucente propoſuit. V. Act. Lipſ. A. 1726. Menſ. Maj. p. 220. Porro *tenere viam* eſt proficiſci. Minuc. Fel. Octav. cap. iii. *Jam liberum litus tenebamus.* Burm. ad Vell. lib. II. cap. xxv. in fin. & cap. cviii. §. 1. Drakenb. ad Silium lib. II. vſ. 421. Oudend. ad Frontin. lib. I. cap. iv. in fin. & ad Lucan. lib. III. init. Heinſ. ad Ovid. iii. Faſt. 319. Arntz.

95. *Naſcenti.*] Pro *nato*, de quo participii uſu lege Iac. Perizon. ad Sanct. Minerv. 1. cap. xv. p. m. 129. Gruner.

96. *Deo.*] Ruſticus de Benef. Chriſti 81. *Gens*

Theſaurisque ſimul pro religione ſolutis,
Ipſae etiam ut poſſent ſpecies oſtendere Chriſtum,
Aurea naſcenti fuderunt munera REGI,
Tura dedere DEO, myrrham tribuere SEPULCRO.
Cur tria dona tamen? quoniam ſpes maxima vitae eſt,
Hunc numerum confeſſa fides, & tempora ſummus
Cernens cuncta Deus, praeſentia, priſca, futura,

Sem-

Gens Chaldaea ... prior ventura dicatis
Per ſpeciem documenta ferens dat munera, regi
Divitias, dat thura Deo, *myrrhamque* ſepulcro.

Prudentius Cathemer. XII. 62.

Eoa promunt munera,
Stratique votis offerunt
Tus, myrrham, & aurum regium
. . . .
Regem Deumque *adnuntiant*
Theſaurus & fragrans odor,
Turis Sabaei: at myrrheus
Pulvis ſepulcrum *praedocet.*

ad quem locum hunc quoque Sedulii jam adduxit Cellarius. Talisque fere interpretatio iſta Iuvenci H. Euang. I. 251.

Submiſſique ſimul mox myſtica munera promunt:
Aurum, thus, myrrham: regique Deoque hominique.

Adde Prudent. Diptycho XXVII. & Pet. Chryſologum Serm. CLVIII. WOPKENS. Claudianus Epigr. XLVII. vſ. 3.

Dant tibi Chaldaei praenuntia munera Reges:
Myrrham homo, rex aurum, ſuſcipe tura Deus.

adde non inelegantem Auguſtini locum apud Wilk. ad Prudent. p. m. 536. quem & inſpice p. 574. cum Barth. lib. XXII. Adv. cap. XX. & LVIII. cap. II. Scilicet Rege dignum erat donum aureum, de quo latius Adam. Obſerv. Theol. Phil. p. 82. ſeqq. Per *tura* agnoſcebant illum Deum, qua de re ex Gentium Chriſtianorumque religione erudite diſputavit Cl. Cannegieterus in Reſcript. Boxhorn. cap. XV. & XVI. Per *myrrham* agnoſcebant hominem eum eſſe, cum ad ceterorum mortalium exemplum fato concederet. Solebant namque cadavera myrrha aliisque aromatibus ungere, ut aetatem ferrent. Pric. ad Euang. Lucae cap. XXIII. vſ. 56. Gall. ad Orac. Sibyll. tom. II. p. 176. *Thura* habent plures Editi cum Arntz. quaſi a Graeco θύειν deduceretur, cum tamen, ut puto, melius alii adſpirationem abjiciant, aliam originem quaerentes. Confer de hac ſcriptura Taubm. ad Virgil. I. Georg. 57. & ad Culic. vſ. 85. dilectum noſtrum Patruum, O. Arntzen. ad Caton. IV. Diſtich. XXXVIII. Cellar. Orthogr. v. *tus*, Carr. ad Val. Flacc. VIII. vſ. 248. Cl. Drakenb. ad Livium lib. X. cap. XXIII. Porro Fabr. Bibl. Lugd. legunt *ſepulto*, quo modo etiam citavit Wilk. ad Prudent p. m. 536. Sed

Pro-

Semper adeſt, ſemperque fuit, ſemperque manebit
In triplici virtute ſui. Tunc caelitus illi
Per ſomnum moniti, contemnere juſſa tyranni,
Per loca mutati gradientes devia callis,
In patriam rediere ſuam. Sic nos quoque ſanctam
Si cupimus patriam tandem contingere, poſtquam
Venimus ad Chriſtum, jam non repetamus iniquum.
  Ergo ubi deluſum ſe comperit, inpius iram
Rex aperit, ſi jure queat rex ille vocari,

Qui

Prudentii & Ruſtici exempla apud Erud. Wopkenſium, & antiquioris notae Edd. contrarium ſuadent. Auſon. in Gripho p. 461.

Iuniadae patrio inferias miſere ſepulcro.

ubi tamen Faber lib. II. Semeſtr. cap. x. p. 140. malebat, *patri ſepulto*. Sed ut videtur, invita Critice. In nonnullis quidem Editis illud *patri* invenitur, ſed tamen *ſepulcro* in vet. Edit. exſtare in margine Edit. ſuae notaverat Iſ. Voſſius, qui *patrio* pariter praeferebat. ARNTZ.

101. *Triplici.*] Non ad *perſonas* divinas, quaſi virtutes unius eſſentiae eſſent, inter ſe vere haud diſtinctae, qui Sabellianus error eſt; ſed ad trinas temporis differentias, quibus una aeternitas Divina, tamquam triplex virtus, ſufficit, referendum eſt, ut ſuperiora oſtendunt. CELLAR. Lucem his adfudit Barth. lib. XXII. Adv. cap. XX. Ceterum ſtatim pro *non repetamus* ſcribunt *nos repetamus* Ed. Vet. 1. 2. Mon. ſed illud praecedentia ſatis evertunt. *ſi cupimus* non mutandum eſſe in *ſic cup.* monuerunt Pulm. Sched. Eam vero ſcripturam in noſtris non deprehendere licuit. ARNTZ.

111. *Cujus ab ore.*] Impedita quodammodo conſtructio in his, *cujus ab ore* &c. i. e. qui, cum ab ore ejus ſubito labitur tener agnus, &c. Sic Cicero Attico XI. ep. 23. *Nam quid de me dicam, cui ut omnia contingant, quae volui, levari non poſſum?* i. e. qui, ut mihi omnia &c. Id genus plura dedimus ad Iuſtin. IX. 8. WOPKENS. Illud *ereptum facinus* inluſtravit Waſſe ad Salluſt. Iug. cap. LXXXIV.

114. *Nec quidquam.*] Arntz. Tornaeſ. 1. 3. aliae *nequidquam.* Tornaeſ. 2. *nequiquam.* unde in mentem mihi venit aliquando, ita eſſe interpungendum hunc locum: *t. v. ſua pignora fetae Nequidquam,* &c. quo modo poſtea vidi quaſdam Edd. habere. In Proſa eſt: *Pecuſque molliſſimum mandit, lacerat, decerpit, exſtinguit, ſtantes eminus fetae miſerrime pignora vocantes fruſtra jam perdita, crebriſque balatibus inanes auras exagitant.* Lege ibi *diſcerpit.* ARNTZ.

116. *Colliſas.*] Ioſ. Waſſe ad Sall. Iug. c. LXXXIV. p. 440. ex

Cod.

Digitized by Google

Qui pietate caret, propriam qui non regit iram,
Ereptumque gemens facinus ſibi, ceu leo frendens,
Cujus ab ore tener ſubito quum labitur agnus,
In totum movet arma gregem, manditque trahitque
Molle pecus, trepidaeque vocant ſua pignora fetae:
Nec quidquam & vacuas inplent balatibus auras:
Haud ſecus Herodes, Chriſto ſtimulatus ademto
Sternere conliſas parvorum ſtrage catervas
Inmerita, non ceſſat atrox. Quo crimine ſimplex

Cod. Bibl. Publ. Cantabr. profert lectionem *coelicolas.* ipſe vero legere nos jubet *lacteolas*, praeter neceſſitatem. GRUNER. Wopkenſius ad vſ. ſeq. receptam eleganter tuetur ſcripturam. Pro *haud* alii ſcribunt *haut*, ut & Arntz. de qua ſcriptura confer Dauſq. orthogr. part. II. p. 150. & Barth. ad Claud. II. in Ruf. 184. Pro *parvorum* Ed. Vet. 1. *pravorum*. Ita & Ed. Vet. 2. ſed *male* adſcripſerat in marg. docta manus. optime. ſenſus id ſatis ſuadet, cum de infantibus hic agatur. ARNTZ.

117. *Inmerito.*] Legendum *ſtrage . . . immeritâ.* prout jam MSto auctore emaculavit ad Stat. Thebaid. II. 305. Barthius. Clar. autem Waſſeus ad Salluſt. Iug. 84. pro *conliſas*, cum in MSto ſit *coelicolas*, legendum conjicit *lacteolas.* Prudent. Dipt. XXIX.

Fumant lacteolo *parvorum ſanguine cunae.*

Ego vero non vexaverim illud *conliſas*, quoniam & Proſa habet, *parvulorum catervas* elidere *ſanguinolenta non deſtitit tyrannide*, & ſic rurſus canit Sedul. Hymno II. 37.

Caterva matrum perſonat,
Conliſa *deflens pignora.*

Neque infrequens *conlidere* pro elidere. Ruffin. H. Eccl. VI. 31. *Quod ille cum facere recuſaret, omne corpus ejus membratim fuſtibus* colliſerunt. Oroſius IV. 8. *Ut ſi in qualibet corporis parte . . ictu aliquo* collidatur. *debilis reddita curſum habere non poſſit.* Vetus Int. Pſalmo LXXXVIII. 45. *Et ſedem ejus in terram* colliſiſti. Ieremiae LI. 20. Collidis *tu mihi vaſa belli, & ego* collidam *in te* (i. e. per te) *gentes . . &* collidam *in te equum & equitem ejus: &* collidam &c. Hegeſipp. V. 38. *Sed ubi incendium evaſerant, fractis cruribus colliſi corpore moriebantur.* Auguſtin. Civ. Dei XIV. 15. *Ut male ſcribentem ſtylum* collidat, *vel calamum frangat iratus.* Paulinus. V. Martini. II. 448.

Oſſaque colliſis *ſonuerunt obruta membris.*

Quod autem *conliſas*, cum idem ferme ſit quod ſtratas, vacare videtur poſt *ſternere*, tritum hoc palilogiae genus eſt Poëtis, ut vidimus ad iſta Aviani Fab. XI. 7.

Ne tamen eliſam confringeret *aerea teſtam*,

Turba perit? cur qui vixdum potuere creari,
Iam meruere mori? Furor eſt in rege cruento,
Non ratio: primosque necans vagitus, & audens
Innumerum patrare nefas, puerilia mactat

Millia,

Iurabat ſociam longius ire viam.
& Paulini de V. Martini IV. 183.
Eliſam *acclini* preſſantem *corpore plantam.*
ſic infra vſ. 154.
Decutit expulſas *inlaeſis vultibus umbras.*
Wopkens. Barth. ad Stat. II. Theb. 305. ex MS legit *immerita*, quem Cl. Wopkenſius etiam ſequitur. Eamdem lectionem in Ed. Lipſ. inveni, quam quidem non improbaverim, defendi tamen vulgata etiam poteſt. Gruner. Adnuente tamen etiam Arntz. & Sched. Pulm. *inmerita* reſcribere non dubitavi.

117. *Crimine ſimplex.*] Alludere videtur ad verba Lucani, mox ad vſ. 119. & ſeqq. citanda, quae dum apud Lucanum exſtare ignorat Barthius, a Lutatio male aſferri, fruſtra putabat ad Stat. Theb. II. 305. Wopkens.

119. *Meruere mori.*] Non inelegans locutio. Ovid. XIV. Her. 63.
Finge viros meruiſſe mori.
& XV. Met. 112.
Hoſtia ſus meruiſſe mori.
Inſcriptio apud Reineſ. Claſſ. XX. II. 267.
Felicem fateor ſic meruiſſe mori.
Stat. II. Silv. I. vſ. 222.
Non timuit meruitve mori.
Niſi ibi cum Marcklando reponere malles *renuitve*, quod tamen non placet, cum ex ipſa re de qua agit Poeta, contrarium ſatis pateat. Agit enim ibi de Glaucia, qui prima infantia raptus gravioribus criminibus obnoxiam vitam non duxerat, quam Statius ipſe & Atedius & ceteri provectioris jam aetatis, quos ideo mox opponit Poëta:
Nos anxia plebes,
Nos miſeri, quibus unde dies ſuprema, quis aevi
Exitus, incertum.
Sed haec ὡς ἐν παρόδῳ Arntz.

120. *Necans vagitus.*] Sic libri, correpto plurali *vagitus*. Proſa Sedulii: *primis vagitibus inimicus*. Unde putavi aliquando legi poſſe, ſi quis codex conſentiret:
Primisque hoſtis vagitibus audet.
Barthius autem cenſebat intruſa eſſe, legitque:
Non ratio, patrare nefas.
Sed libri obſtant, & ſoluta auctoris, quam diximus, oratio. Cellar. Sane *necare primos vagitus* inſolentiſſime dictum, neque ſimile exemplum novi. In Proſa habetur: *Primis vagitibus inimicus.* Unde aliquando Chriſtophorus Cellarius, Vir doctiſſimus, ſuſpicabatur legi poſſe, *primisque hoſtis vagitibus audet*. Cur non? *Primisque ferox* (aut *ferus*) *vagitibus audet.* Id certe accedit multo propius. Neque tamen eſt vera lectio. Scribendum enim:
Primosque vetans vagitus & audens

Innu-

Digitized by Google

Millia, plangoremque dedit tot matribus unum.
Haec laceros crines nudato vertice rupit,
Illa genas ſecuit, nudum ferit altera pugnis
Pectus, & infelix mater (nec jam modo mater)

H 2 Orba

Innumerum patrare nefas.
Pluralem *us* ut plurimum corripit Sedulius, nec adeo hanc ob cauſſam quidquid mutandum temere. Vonck. Lect. Lat. lib. II. cap. 11. Licentia plane frivola ac perverſa Barthii eſt, qua jugulanda putat verba iſta, *primosque necans vagitus & audens innumerum. In numerum* (ſic enim derimendae hae voces) *patrare nefas* dixit Sedulius ad imitationem Lucani II. 108.

Crimine quo parvi caedem potuere mereri?
Sed ſatis eſt jam poſſe mori. Trahit ipſe furoris
Impetus, & viſum eſt lenti, quaeſiſſe nocentem.
In numerum *pars magna perit. rapuitque* &c.

i. e. paſſim ac velut ad ingentem ſolummodo numerum efficiendum, de qua forma quaedam etiam obſervamus ad Tacit. Ann. XV. 71. Quod autem in Proſa Sedulii legitur, *primis vagitibus inimicus*, tanti quidem non eſt, ut ideo cum Cellario conjiceremus, *primisque hoſtis vagitibus audet.* Contra ritum quidem proſodiacum venit, quod ultima in *vagitus* corripitur; ſed idem peccatum in vocibus *ſpiritus* vſ. 239. *ſexus* lib. III. 266. & aliis. Neque offendere alium Virum doctum, tanquam nimis inſolens, debuit hoc, *primos necans vagitus*, i. e. infantes etiam modo natos necans; ſic enim abſtracto hoc pro concreto utitur Prudentius Periſteph. 743.

Omnes capaces eſſe virtutum Pater
Mandavit annos: *neminem excepit diem,*
Ipſis triumphos adnuens vagitibus.

Sic *gemitus* pro gementibus, idem Hamart. 838. *curſus* pro currentibus, Periſteph. 114. *vota* pro precantibus, ibid. 198. *culpa* pro noxio, Cathem. III. 121. Ita *lacrimas* pro lacrimantibus dixit Statius Theb. VIII. 216. *gaudia* pro gaudentibus, Paulinus de V. Martini II. 290. *enſes* pro armatis, noſter lib. V. 62. *naufragium* pro naufrago lib. I. 218. & infinita talia. Wopkens. Aliorum conjecturas jam damnavit Grunerus, quem tamen miror unicam iſtam Ampl. Vonckii conjecturam protuliſſe, qua mallet, *primisque ferox* aut *ferus*: cur poſteriorem, *primosque vetans vagitus & audens*, omiſerit, meum non eſt inquirere. Addit Eruditus Grunerus; *Sed quis probabit talem audaciam?* Vellem, adjeciſſet, neque ipſam illam probaſſe Virum Ampl. cum hanc veram eſſe lectionem aperte negaverit. Poſteriorem vero iſtius Viri conjecturam, ſi omnino quid eſſet emendandum, lubens ego praeferrem, quae ob litterarum ſimilitudinem maxime ſe commendet. ſi quis & noſtram deſideret operam, videat an ſcripſerit Sedulius: *primosque*

negans

Orba ſuper gelidum fruſtra premit ubera natum.
Quis tibi tunc, lanio, cernenti talia, ſenſus?
Quosve dabas fremitus, quum vulnera fervere late Pro-

negans vagitus, aut *primisque necans vagitibus audet.* Sed ſollicitandum nihil videtur. Iis, quae Wopkens. adtulit, adde notata a nobis ad I. 218. Arntz.

126. *Orba*] *Orba ubera* ut Prudent. Apoth. 613.

Inluxiſſe diem laetantibus horis,
Qua tener innupto *penderet ab* ubere *Chriſtus.*

adde quae infra ad vſ. 225. Wopkens. Praecedentia, *nec jam modo mater*, in margine P. Burmannus notavit deſumta eſſe ex Ovid. II. Art. 93.

At pater infelix, nec jam pater, Icare.

127. *Quis tibi.*] Apoſtrophe ad Herodem, quem quaſi praeſentem & adſpectantem Poëtice fingit. Cellar. Ejusmodi apoſtrophe placuit itidem Prudentio Periſt. V. 241.

Quis audienti talia
Datiane tunc ſenſus tibi?
Quantis gementum ſpiculis
Figebat occultus dolor.

Imitatur uterque iſta Virgilii Aen. IV. 408.

Quis ſibi tunc, Dido, cernenti talia ſenſus,
Quosve dabas gemitus, cum littora fervere late
Proſpiceres arce ex ſumma, totumque videres
Miſceri ante oculos tantis clamoribus aequor.

Aequor autem *vaſtum* non eſt tumultus, ut male in Indice exponitur, ſed Jordanes fluvius aliaeve aquae, quas matres cum infantibus ſuis aufugientes transmeare conabantur. Wopkens. Male Fabr. & Bibl. Lugd. *nunc*, cum quibus tamen pr. m. in Arnt. conſenſit, licet altera id jure correxerit. De iſta permutatione vid. Drakenb. ad Liv. XXXVIII. cap. IV. & XLI. cap. IX. Not. Patern. ad Vict. Inluſtr. LXXVII. 6. infr. III. 210. Arntz.

128. *Fervere.*] Viderunt jam V. D. Noſtrum imitari Virg. Aen. IV. 408. ſeqq. *Fremitus* eſt in MSS. & editis plerisque. Sola Ed. Lipſ. habet *gemitus*, quam vocem Virg. adhibuit l. c. ſed Virg. de muliere loquitur, cui conveniunt *gemitus*: vir vero furens *fremit*, & ita etiam Proſa: *Quos fremitus eructabas accenſus?* Caſſiod. Expoſ. in Pſ. II. I. *Fremitus proprie ferarum eſt, qui juſte furentibus datus eſt, quando ratione poſthabita, belluino furore ſuccenſi ſunt.* Gruner. Gemitus quoque Sched. Pulm. *fremitus* praefero; non tamen ideo quod Viro magis quam mulieri tribuatur: Sed ut majori efficacia exprimatur incenſus ira Regis animus, quorſum egregie pertinet Caſſiodori locus. unde Claudian. IV. Conſ. Honor. III.

Nec tamen oblitus civem cedentibus atrox
Partibus infremuit.

ubi Barth. de verbo *fervere* vid. Serv. ad Virg. IV. Aen. 409. & Carol. Anim. ad Gell. II. cap. XXIX. Arntz.

130. *Aequor.*] In Indice per tumultum

Digitized by Google

Proſpiceres arce ex ſumma, vaſtumque videres
Miſceri ante oculos tantis plangoribus aequor?

 Exſtin-

multum expoſuit Cellarius, quod damnat recte Wopkens. ad vſ. 127. Cur non potius de planitie camporum accepit Cellar.? quae & hujus vocis vis eſt. Vid. Not. ad Ovid. xv. Met. 266. Heinſ. ad eumd. III. Faſt. 335. aliosque. Sed & illud ab h. l. eſt prorſus alienum, in quo *aequor* de mari aliisque aquis accipitur. Sed tamen & ipſe dubitavi, an commode iſtae aquae ex hac arce conſpici potuerint. In Virgilio, quem imitatus fuit, convenire novi; in hoc incertum. Tentabam igitur: *vaſtamque v. miſceri a. o. t. p. aethram*, ut conveniret cum eo, quod dixerat vſ. 114. *Vacuas implent balatibus auras*, idque *caelum pulſare querelis* dixit Juvenc. I. 267. & ſic *aethra* ſumitur infr. V. 46.

Omnemque vagis cum nubibus aethram.

Juvencus I. 773.

Merces ſervatur in aethra.

Daviſ. ad Cicer. II. de N. D. XLVI. Auſon. Ecl. p. 541.

Sortitus regimen nitidae ſol aureus aethrae.

Martian. Capell. de Nupt. Phil. lib. V. init.

Raucuſque per aethram
Cantus & ignoto caelum clangore remugit.

eoque ſe magis commendabat haec conjectura, cum voces *aequor* & *aethra* frequenter in MSS. confundantur. vid. Cl. Burm. ad Ovid. I. Faſt. 457. & ad Virg. Ecl. I. vſ. 60. potuiſſet facile *aequor* ſubſtituere Librarius, cujus forſan animo Virgilii verſus illi notiores obverſabantur. Neque videbatur obſtare verbum *proſpicere*, quod eſt in depreſſum oculos vergere. Heinſ. ad Scheff. Epiſt. LXXIII. tom. V. Syll. Burm. Horat. I. Ep. x. 23.

Laudaturque domus, longos quae proſpicit agros.

adeo ut non potuiſſet ſcribere Sedulius *aethram proſpicere*, ſed *ſuſpicere*. Dicit enim *proſpicere vulnera fervere*, cui opponit *videre aequor vaſtum*. adeo ut ſuſpicari quis poſſet τὸ *videre* hic eamdem vim cum *ſuſpicere* habere, ut mens Sedulio fuerit, regem non tantum proſpexiſſe ex alto occiſorum infantum cadavera in terram projecta; ſed & in altum ſuſpexiſſe aethera ex triſti matrum ululantium planctu reſonantia. Vides, non omni pondere deſtitui hanc conjecturam. Iſtam tamen ſententiam nunc muto, potiſſimum ob Proſam, in qua legitur: *Ex arce ſumma proſpiciens vaſtum pelagus.* unde intellexi aliam fuiſſe Sedulio mentem, quam ante divinaveram. Receptam itaque ſcripturam ſollicitare neceſſe neutiquam videtur. Neque videbatur olim Wopkenſio, qui haec per litteras mecum communicavit: *Quemadmodum cum Proſa cuncti, ni fallor, refragantur libri, ſic nihil video, quo minus dictionem iſtam Virgilianam retinere potuerit Auctor*, *perque* vaſtum aequor *Jordanem aliaſque aquas intelligere, quas tranſmeare fugientes cum infantibus ma-*

tres

Exſtinctiſque tamen quamvis infantibus abſens,
Praeſens Chriſtus erat, qui ſancta pericula ſemper
Suſcipit, & poenas alieno in corpore ſentit.
  Aſt ubi biſſenos aetatis contigit annos,
Hoc ſpatium de carne trahens, aevique meatus
Humana pro parte tulit; ſenioribus eſſe
Corde videbatur ſenior, legiſque magiſtros

Inter,

tres conarentur. Accedit, quod non expuso, quo modo Herodes dici queat, ex arce ſumma ante oculos vidiſſe aethram, *ſive aërem* miſceri tantis plangoribus; *quoniam ſermo eſt de rebus. ad quas deſpiceret ex arce ſua tyrannus, nihilque in aëre gerebatur, ad quod inde ſuſpiceret. Et quanto aptius dicimur* audire aethram reſonare plangoribus, *quam his* illam videre miſceri, &c. Sed niſi obſtaret Proſa, illa quae ad enervandam conjecturam adtulit Wopkenſius, facile conciliari poſſe autumo. De verbo *proſpicere* jam dixi. Quod tamen addat aptius dici *audire aethram reſonare*, quam *illam videre miſceri*, non ſatis exputo. Si enim τῷ *videre* vim τῷ *ſuſpicere* deneges, & proprie accipere malles, cur non & per audire poſſet exponi? Notionem iſtam adſtruxit uberius Sell. Obſerv. 20. Barth. ad Claud. II. in Rufin. 330. Eleganter Auguſtin. X. Confeſſ. xxxv. *Dicimus autem non ſolum, vide quid liceat, quod ſoli oculi ſentire poſſunt, ſed etiam vide quid ſonet*, &c. locum debeo Fabro III. Sem. xix. quo ſenſu *videre* exponendum in l. 3. ff. Si pars hered. de qua varia ICti. & ſaepius verba ſenſuum inter ſe commutari quis negat? Sed ἐπέχω. ARNTZEN.

132. *Qui ſancta.*] Longe venuſtior oratio erit, ſi reſcripſeris, prout etiam dediſſe Sedulium vix dubito, *Praeſens Chriſtus erat, qua ſancta pericula ſemper ſuſcipit*; i. e. eatenus aderat, qua Sanctorum pericula ſemper ſuſcipit. WOPKENS. Proſa: *qui periculis ſanctorum ſemper inſertus.* Receptum unice probo. Pro *ſuſcipit* Fabr. Torn. 2. Bibl. Lugd. *ſuſpicit*, quod inſolens. *ſuſcipere curam, pericula* &c. centies occurrit. centies tamen & hae voces permutantur. vid. Not. Patern. ad Plin. Pan. LXII. 7. Drakenb. ad Liv. IV. cap. LVIII. & XXIV. cap. XL. rectius apud Caſſiod. I. Var. 1. legebat Fornerius: *quod ceteri dominantes jure ſuſpiciunt*; pro *ſuſcipiunt*, quod eſt in aliis. *poenas* per cruciatus exponit Cl. Burmann. ARNTZ.

137. *Corde videbatur.*] *Corde ſenior* i. e. prudentia ſcientiaque maturior vel perfectior. Iſcan. de B. Trojan. I. 19.

Mento caneſcant *alii, nos* mente; *capillo,*
Nos animo; facie, nos pectore.

cum n. Dreſemii. Paulinus de V. Martini I. 124.

Et tamen hoc ſenio *morum* cordiſque *refulgens,*

Qua-

Inter, ut emeritus reſidebat jure magiſter.
Nec mora (quas etenim volitans per tempora mundus
Novit habere moras?) uſus majore juventa,
Sex quaſi luſtra gerens placidam Jordanis ad undam
Venit, ut acciperet hoc quod dare venerat ipſe.
Hunc Baptiſta potens ut vidit ab amne Joannes,
Quem, matris dum ventre latet, nondumque creatus,

Quatuor a luſtris geminos minus egerat annos.

ubi quaedam talia adſcripſimus. lib. II. 120.

Nam jam maturae ſatis eſt oratio menti
Ut cujus ſenſum ſenior ſententia *firmat.*

confer ibid. 144. Paulinus Nolan. Epiſt. IV. 3. *Pater mihi es. . quia te ad maturitatem meriti & honorem ſeniorum provexit & juvenem* cana prudentia. Chryſologus Serm. I. Adoleſcentior *iſte plane non aetate, ſed* ſenſu, *qui congregavit* &c. & Serm. V. *Sed Judaicum* [populum] ſeniorem prudentia *legis fecit: gentilem paganitatis ſtultitia reddidit* juniorem. *Quia ſicut ſapientia dat canos, ita* &c. WOPKENS. Adde Barth. ad Rutil. I. Itin. 470. ad Claudian. Conſ. Olybr. 68. & LVI. Adv. VI. Si ex lapidibus eruditis exempla deſideres, inſpice Reineſ. Claſſ. XX. n. 62. & 367. ARNTZ.

140. *Juventa.*] Arnt. *ſenecta*, quod forte Gloſſema verborum, *majore juventa.* Receptum omnino nervoſius.

141. *Luſtra gerens.*] *Gerens* i. e. agens. Arator H. Apoſt. I. 244.

Claudus erat, cui prima dies exordia vitae
Membrorum cum ſtrage dedit, languore coaevo
Octo luſtra gerens.

Statius Silv. IV. 3. 148.

Natis longior abnepotibuſque
Annos perpetua geres *juventa.*

Aur. Victor Epit. c. XLIV. *Annos* gerens *proxime quadraginta.* Sueton. in Veſpaſ. c. penult. *Annum* gerens *aetatis ſexageſimum.* Vide & Erud. Cannegit. ad Avian. Fab. I. 4. noſtramque animadv. ad Juſtin. III. 4. WOPKENS. *Quaſi* cum numero addatur eamdem vim cum *fere* habet. Salluſt. Jugurth. c. L. §. 3. *Praeſidio quaſi duum millium peditum.* ubi Cort. Perizon. ad Heinſ. Epiſt. XXXIII. tom. IV. Syll. Burm. Graeci per ὡς id exprimunt. Elſn. ad Euang. Joann. c. VI. vſ. 19. Perizon. ad Aelian. lib. V. cap. 15. ARNTZ.

143. *Potens.*] Sic Fortunatus de Vita hum. col. 703. ed. Fabricii:

Semine & humano quo nullus major habetur,
Vir *baptiſta* potens *ipſe Joannes obit.*

Arator H. Ap. II. 78.

Clamavit virtute *potens baptiſta Joannes,*
Non ego ſum: poſt me &c.

Similiter D. Servator dicitur *potens auctor*, lib. V. 104. *conviva potens*, ibid. 365. WOPKENS.

Senſerat, obſtruſo jam tunc ſermone prophetes,
Ut muto genitore fluens (cui munera linguae,
Poſt noni taciturna diu ſpiramina menſis,
Parto redduntur nato) mox praedicat: Agnus
Ecce Dei, veniens peccatum tollere mundi!
Tollere quum dicit, quod non habet, hoc mihi tollit:
Non mala ut ipſe gerat, ſed ut ipſe nocentia perdat.
Qualiter in medias quum lux praeclara tenebras
Funditur, & proprio non obfuſcata ſereno

De-

145. *Obſtruſo.*] Notandum illud *obſtruſo*, abſtruſo, occulto. Sic Proſper in Sentent. XCI.

Scrutari nec cura procax obſtruſa *laboret.*

Et Statio id conſenſu librorum ſatis adſeri, exiſtimavit Barthius. IDEM. Male igitur Vet. Ed. 1. Monaſt. *abſtruſo.* Pro *tunc* Sched. Pulm. Parrhaſ. *tum*, quae varietas frequentiſſima. Mox Ald. Parrh. Sched. Pulm. *Prophetae*, quo tendit etiam ſcriptura Cod. Arnt. *Prophete*; Lipſ. exhibet *Propheta.* Rarius ceterum *creare* de matre adhiberi, obſervatum jam Dukero ad Flor. I. cap. VI. init. & Staver. ad Nepot. Iphicrat. c. III. §. 4. ARNTZ.

146. *Fluens.*] Sic ſcripti libri. *Fluens*, id eſt, genitus, natus. Fabr. *ſilens*, ex Nebriſſ. conjectura: quod minus convenit. CELLAR. *Silens* Torn. 3. Fabr. Bibl. Lugd. *fruens* Parrhas. In Sched. Pulm. adſcriptum erat: *Nebriſſ. forte legendum*, ſilens: *quia muto patre non decebat, ut filius loqueretur. Alii* fruens. *Ego ſuſpicor hunc locum corruptum eſſe.* Corruptum tamen ego nullus exiſtimaverim. Sanitatem ipſius ſatis adſtruxit ſummus Burmann. ad Phaedr. III. Fab. XV. 6. In Proſa illud expreſſit Sedulius per *muti patris a ſilentio temporali deſcendens.* Idem itaque erit *fluere* quod deſcendere. vid. Muncker. ad Hygin. Fab. IX. Ceterum Monaſt. *mutuo*, & mox *tacitura diu* Cod. Cant. Edd. Torn. 2. Ald. Maitt. contra metrum vero *poſt novi* Vet. 1. ARNTZ.

150. *Tollere.*] Verbum αἴρειν, quod Joann. I. 29. legitur, & *tollere* ſonat & *portare.* Poſterius convenit cum סבל *bajulare.* Eſa. LIII. 4. 11. Confer Matth. XXVII. 32. cum Luc. XXIII. 26. adde Matth. IX. 6. Marc. VI. 8. CELLAR. Vet. 2. mox habet, *ut ipſa gerat.* nervoſiorem magis receptam arbitror. Pro *gerat* Parrh. & Pulm. Sched. *ferat.* ſic infr. Hymn. I. 64.

Pro ſervis poenas ipſe tulit Dominus.

Vulgatum tamen tuetur Proſa. Ceterum pro *cum dicit*, Parrh. & Sched. Pulm. *dum*, frequenti permutatione. In iſtis Schedis illud *mihi tollit* exponitur per *a me.* Non adverſatur linguae genius ex iſto Dativi uſu, quem dudum alii expoſuerunt. ARNTZ.

153. *Sereno.*] Ita legitur in Cod. Cant.

Decutit expulſas, inlaeſis vultibus, umbras;
Sic delicta fugans Salvator noſtra gerendo
Terſit, & a tactu procul evaneſcere juſſit.
Tunc vada torrentum ſimplex ingreſſus aquarum,
In ſe concta lavat noſtrae contagia vitae:
Ipſe nihil, quod perdat, habens, ſanctoque liquentes
Corpore mundavit latices, lymphasque beavit
Gurgitis, & propriis ſaeravit flumina membris.
Senſerunt elementa Deum, mare fugit, & ipſe

Cant. & Edd. Ald. Lipſ. & Maitt. in reliquis: *Et proprium non obfuscata ſerenum.* Graeciſmo nec Sedulio, nec aliis optimae latinitatis ſcriptoribus inuſitato. Noſter lib. I. 95.

Tremebundaque mater
Algentes onerata ſinus.

Lib. V. 153.

En ſectus terga flagellis.

Ovid. Met. X. 103.

Et ſuccincta comas, hirſutaque vertice pinus;

& v. 647.

Medio nitet arbor in arvo
Fulva comam.

adde lib. XI. 47. Virg. Aen. I. 324. cum obſerv. Servii, & vide Vechnerum Hellenol. I. 2. 20. p. m. 298. Sanctium in Minerv. II. 5. p. m. 185. GRUNER. Vet. 1. 2. Mon. Torn. 1. 2. 3. Edimb. *proprium ſerenum.* Sed alterum Parrh. & Sched. Pulm. exhibent. Pro *decutit* legendum quis *diſcutit* conjicere poſſet. Sed tamen & infra III. 145.

Decute nocturnas exſtinctis vultibus umbras.

verſu praeced. Edd. aliquae *dum lux* exhibent. ARNTZ.

156. *A tactu.*] A contactu noſtri. ne nos inficiat ac damnet. Vet. Ed. *attactu.* CELLAR. *Attactu* optime rejecit Cellarius, licet in Parrh. Ed. exſtet, quam neſcio an ipſe viderit: cui tamen favere videtur ipſe Sedulius IV. 104.

Attactu patuere fores.

Sed & iſtud ibi corruptum. unice verum *a tactu*, quod eo in loco ſervavit Cod. Arnt. In Sched. Pulm. haec erant adſcripta: *A tactu, ſcil. ſuo.* Attractu *Nebriſſ. a tactu i. e. a contagione ipſius.* Pro *gerendo* Cod. Arnt. *fugando*, quod tamen non praetulerim. ſupr. vſ. 151.

Non mala ut ipſe gerat.

In voce vero *Salvatoris* prodit ſeculi ſui vitium Sedulius. alios tamen praeeuntes habuit. Elegantiori Latio eamdem indignam eſſe egregie oſtendit Cl. Burmann. ad Lotich. IV. Eleg. VI. init. ARNTZ.

161. *Flumina.*] Nobiliſſimus Vonckius Lect. Lat. I. cap. VIII. p. 69. citat, *ſacravit caerula membris.* non ineleganter. Omnes tamen, quas vidi, Edd. & Codd. conſtanter *flumina* retinent. ARNTZ.

162. *Elementa.*] Praeter Cuperum in Harpocr. p. 168. quem eruditiſſimus Grunerus jam adduxit, in

Jordanis refluas curſum convertit in undas,
Namque propheta canens, quidnam eſt, mare, quod fugis, inquit.
Et tu Jordanis retro quia ſubtrahis amnem?
Ergo ubi flumineum, poſt myſtica dona, lavacrum
Egrediens, ſiccas Dominus calcavit arenas;

Con-

inſpice Cl. Burmann. ad Petron. cap. CXXIV. p. 592. Elſner. ad Matth. XXVIII. 2. & ad Act. XVI. 26. ARNTZ.

162. *Mare fugit.*] Poetica fictione, quod Veteris Teſtamenti fuit, contribuit Novo, verbis ad id ex Pſalmo CXIV. uſus. CELLAR. Mox *Jordanus* Maitt.

164. *Quidnam.*] Cod. Arntz. *quinam*, quod omnino non ineptum, ſi ſuppleas; quinam eſt ille Deus, quod, i. e. ob quem, fugis & aquas tuas, Jordanis, ſubtrahis. Sed ſenſu commodiore, atque adnuente Proſa receptum ſervemus. ARNTZ.

165. *Quia.*] Ita reſcripſi ex Cod. Cantabr. & Edd. Tornaeſ. ac Maitt. aſſentiente Proſa. GRUNER. Placet, quod ex Proſa & MSto Cant. editiſque vulgavit Erud. Grunerus: .. *retro quia ſubtrahis a*. quomodo & Vetus Interp. habet Pſalmo CXIII. 5. Illi autem frequens hic uſus particulae *quia*, pro quod vel cur. Exodi XVI. 7. *nos vero quid ſumus*, quia *muſſitaſtis contra nos?* Marci I. 27. *Quidnam eſt hoc? quaenam doctrina haec nova?* quia *in poteſtate etiam ſpiritibus immundis imperat*, *& obediunt ei*. c. IV. 40. *Quis, putas, eſt iſte*, quia *& venius & mare obediunt ei?* ſic Lucae IV. 36. & VIII. 25. Joan. VII. 35. XI. 56. & XIV. 22. WOPKENS. *Quid* Vet. I. 2. Parrh. Ald. Baſ. & plures aliae, quod recepit Cellarius. Melius alii *quia*, licet in alterum quoque conſentiat Cod. Arnt. Proſa: *Et tu Jordanis quia converſus es retrorſum.* ARNTZ.

166. *Myſtica dona.*] Quae ipſe dedit & diffudit, baptiſmatis aquas ſanctificando. CELLAR. *Fluminei lavacri* legunt Codd. Cant. & Arntzen. cum Ed. Parrhaſ. Ald. & Sched. Pulm. Cave mutes. Mox Vet. Ed. I. Parrhaſ. Monaſt. Edimb. Tornaeſ. I. 3. aliaeque *Dominus ſiccas.*

169. *Chriſtum veſtivit.*] F. *Chr. inveſtivit h.* VONCK. Lection. Lat. lib. II. cap. II. Non fuit hic tentandum *inveſtivit*: Sic enim & lib. V. 185.

Poenam veſtivit *honore.*

WOPKENS. Vulg. Verſ. Jobi cap. XXIX. vſ. 14. *Juſtitia indutus ſum & veſtivi me.* Faciliima vero eſt Ampl. Vonckii conjectura, cum nil frequentius ſit in Codd. quam ut *m* & *in* inter ſe commiſceantur. Norunt id illi, qui unquam manibus Codices tractarunt. Vid. Arntzenius ad Pacat. Paneg. cap. XXXVI. §. 2. cum Burman. ad Vellej. lib. II. cap. LXVIII. §. 2. & ad Samon. de Medicin. 168. Obvius eſt iſte error cum maxime poſt *m* ſequens vel antecedens. Sic variant libri apud Vellej. lib. II. cap. CV. §. 3. *Virum*

mut-

Confeſtim patuere poli, ſanctusque columbae
Spiritus in ſpecie Chriſtum veſtivit honore,
Manſuetumque docet, multumque incedere mitem
Per volucrem, quae felle caret; Natoque vocato
Voce Patris, triplici Deus ex ratione probatur,
Quod

multiplicem virtutibus. Alii habent *in virtut.* Arntz.

170. *Manſuetumque.*] De vulgari hac columbae deſcriptione vide Bochart. Hieroz. P. II. lib. I. 4. Licet autem *multum* pro maxime cum adjectivis conſtrui aliquando non diffitear, hic tamen credo vocem hanc in mendo cubare: neque enim bene mihi ſonat hoc, *manſuetus multumque mitis* vivere Chriſtus per ſpiritum oſtendebatur. Tentabam: *M. d. mitemque incedere, mitem per v.* vel, *M. d. humilemque incedere, mitem per v.* ut poſtrema ſyllaba τῦ *docet*, ante *humilemque*, producatur ſolenni in caeſuris licentia, qualem lib. I. 268. & alibi uſurpat Sedulius. Et *manſuetudo* atque *humilitas* (ſive modeſtia) ut virtutes cognatae, memorantur Matthaei XI. 29. & Coloſſ. III. 12. Jam vero nec diſplicuerit; *M. d. juſtumque incedere, m. p. v.* i. e. candidum, ſimplicem, ab omni aſtutia malitiaque alienum. Hac virtute cavemus, ne alterum injuſte laedamus; manſuetudine, ne laeſi ipſi nimium iraſcamur, aut vindictae cupidi ſimus. Utriusque autem imago uſitata columba eſt. Atque ita quoque Proſa: *Quod autem Spiritus Dei ſuper eum in ſpecie columbae deſcendit, oſtenditur, quanta ſit ejus bonitas, manſuetudo, ſimplicitas, per volucrem fellis amaritudinem non habentem.* Wopkens.

Legendum videbatur Cl. Wopkenſio: *Manſuetumque docet, mitemque incedere, mitem.* caet. vel. *M. d. humilemque incedere, mitem.* Sed nihil mutandum. *Multum mitis* eſt valde mitis. Plin. lib. I. Ep. IX. *Proinde tu quoque ſtrepitum iſtum inanemque diſcurſum & multum ineptos labores, ut primum fuerit occaſio, relinque,* in ed. vet. quadam legitur *multos ineptos*, quod librarii inſcitiae tribuendum. Hor. Carm. I. 25. 5.

Amatque
Janua limen
Quae prius multum facilis movebat
Cardines.

ubi R. Bentleium vide. adde eundem ad Serm. I. 3. 59. & Cortium ad Salluſt. Jugurth. cap. I. S. 5. Gruner. Adridet magis recepta lectio, eamque tuentur omnes. Solent vero ita ſcriptores ſerpentes ob aſtutiam, columbas ob ſimplicitatem praedicare. *Columbae ſimplicis animum* dixit ideo in Epiſtola ad Macedonium Sedulius. Adde Gall. ad Orac. Sibyll. p. 57. Schol. Vet. Juven. Sat. II. vſ. 63. Dougt. An. S. part. II. Exc. IX. Barth. Adv. lib. XXXIII. cap. XIX. Arator lib. I. 661.

Niſi ſit ſine felle columba.

Pro *natoque* ſubſtituit Ed. Vet. I. Monaſt. *notoque.* Ita & 2. Sed docta manus adſcripſerat: *vitioſe.* quod vel patet ex eo, quod addit:

Pater

Digitized by Google

Quod Pater & Natus, quod Spiritus eſt ibi ſanctus,
Quo manet indignus, qui non numeraverit unum.
Inde quaterdenis jam noctibus atque diebus,
Jejunum dapibus, ſacro ſpiramine plenum
Inſidiis tentator adit, doctusque per artem
Fallaces offerre dapes. Si filius, inquit,
Cerneris eſſe Dei, dic ut lapis iſte repente
In panis vertatur opem, miracula tamquam
Haec eadem non ſemper agat, qui ſaxea terrae
Viſcera fructiferis animans fecundat ariſtis,
Et panem de caute creat. Hac ergo repulſus
Voce prius, hominem non ſolo vivere pane,

Sed

Pater & Natus. &c. ARNTZENIUS

174. *Numeraverit.*] Cod. Cant. *honoraverit*, quod gloſſema ſapit. Vulgatam lectionem etiam Tollius pro vera agnovit ad Auſon. Protrept. 97. & Proſa confirmat. GRUNER. *Numerare* namque antiquis eſt venerari, aeſtimare. Vide quae notavit Cort. ad Cicer. lib. XII. Epiſt. Fam. 11.

176. *Jejunum.*] Vet. Ed. 1. Mon. Torn. 2. *Jejunium.*

180. *In panis.*] Hoc eſt, *in panem.* Tali periſſologia Juvencus III, 858.

Sed nulla facultas
Pomorum *ſterili frondis concreverat umbra.*

i. e. nulla poma. *Opes* dicuntur copiae, quibus veſcimur, unde *inopiâ* ſpeciatim aliquando victus inopiam denotari, vidimus ad Juſtin. II. 13. Sic Alcimus Avitus lib. II, 13.

Cumque voluptati ſacrum nemus offerat omnes
Delicias, opibus*que novis ſe praebeat amplum,*
Hinc ſuaves epulas capiunt, eſcamque requirunt,
Quamquam nulla fames cogit, &c.

WOPKENS. *Repentem* Bibl. Lugd.

181. *Haec eadem.*] Sic tres ſcripti, Lipſ. Heinſ. & Cantabr. Vulgo omittunt *eadem* & poſt *agat* addunt *Dominus.* CELLAR. Quomodo etiam Tornaeſ. 1. 2. 3. Bibl. Lugd. aliaeque Edd. Pro *fructiferis* Cod. Cant. Arntzen. Edd. Parrhaſ. Lipſ. Ald. ſcribunt *frugiferis.* & ita Sched. Pulm. Sic Juvenc. lib. 1. vſ. 304.

Frugiferae aeſtati certe ſupereſſe putatis.

De verbo *animare* vide ſupr. ad libr. 1. vſ. 116. ARNTZEN.

190. *Tantum.*] Male Tornaeſ. 3. *tamen*, cum optime reſpondeat *τῷ quantum.* Juſtin. lib. 11. cap. XV. 2. *Tantum incrementi dediſſet, quantum ſit datura munita civitas.* Cicer. de Orat. lib. 1. cap. LIX. *At tantum in utroque adſequi poſſumus, quantum in hac acie quotidiani muneris ſpatium nobis datur.* quod tamen neque ibi tulit Librarius in

Cod.

Sed cuncto ſermone Dei; labefactus, & amens
Altera vipereis inſtaurans arma venenis,
Cum Domino montana petit, cunctasque per orbem
Regnorum monſtravit opes: haec omnia, dicens,
Me tribuente feres, ſi me proſtratus adores.
Quantum perverſus, tantum perverſa locutus,
Scilicet ut fragilis regni adfectaret honores,
Qui populis aeterna parat; monſtrumque nefandum
Pronus adoraret, cujus ſuper aethera ſedes,
Terra pedum locus eſt; quem nullus cernit, & omnis
Laudat in excelſis ſubmiſſa voce poteſtas.
Chriſtus ad haec: Tantum Dominum ſcriptura Deumque
Juſſit

Cod. Trajectinae Bibliothecae, *tamen* praeferens, Sic peccatum apud eumd. pro Dejot. cap. I. *Tantum facultatis timor detrahat.* ubi tamen receptam lectionem facile defendunt verba Eumenii pro reſtaurand. Schol. cap. III. §. 3. *Ita quantum mihi trepidationis adfert locus, tantum relevat cauſſa dicendi.* Non tamen quid novi eſt, has ita voces confundi. Notavit id dudum, amantiſſimus mei Pater ad Plin. Pan. cap. VIII. §. 2. cum quo ſimilia dedit eruditiſſima Drakenborchii manus ad Livium lib. III. cap. XLVI. init. quale vitium in Cod. penes me quoque reperi apud Ovid. lib. I. Met. vſ. 137. ubi contra metrum dormiens dedit Librarius: *Nec tamen ſegetes.* Ut hic Chriſto ſe daturum regna terrena promiſit Diabolus, ſic & Daemones tanta olim poteſtate dicebantur praediti, ut ingentibus donis ad ſui cultum pellicere conarentur genus humanum, cum divitiis crederentur potentiſſimi, quod pluribus docuit Erud. Elſner. ad Matth. IV. vſ. 8. ARNTZEN.

191. *Fragilis regni.*] Edd. Ald. & Lipſ. *fragiles*, ut ad honores referri debeat. Sed Proſa: *Regni fragilis & caduci Chriſtum aeſtimans cupiditate contingi.* GRUNER. *Ut fragiles mundi* habet Arntz. ſane non ineleganter. Sic per *mundi honores* facile regna & gubernacula populi intelligere poſſet, quomodo *honor* de quovis magiſtratu adhiberi, notavit Pater ad Pacat. Paneg. cap. XX. § I. Sed huic ſcripturae reſiſtit Proſa: & praeterea ipſi Euangeliſtae, (ſi hoc quoque ad receptum tuendum faciat) prius ſuadent, cum ipſi, quorum verba hic expreſſit Poëta, βασιλείαν adhibeant. Ceterum *fragiles* Parrhaſ. quod tamen damnare videntur Sched. Pulm. cum non *fragileis* legendum eſſe moneant. Cellarius *aeterna* in *externa* mutandum ſuadet in addend. ſed qua ratione non video, niſi typothetarum iterum id errori mecum mavis adſcribere. ARNTZ.

197.

Juſſit adorari, & ſoli famularier illi.
His quoque deficiens congreſſibus, audet iniquus,
Tér ſeſe adtollens, animo perſtare ſuperbo,
Terque volutus humo, fragili confidere bello.
Tunc adſumſit eum ſanctam ſceleratus in urbem,
Et ſtatuens alti ſupra faſtigia templi,
Si natum genitore Deo tu te adſeris, inquit,
Inpiger e ſummo demiſſus labere tecto.
Nam ſcriptura docet, de te mandaſſe Tonantem,
An-

197. *Uni.*] Corruptus videtur locus. Chriſtus equidem Servator unum Deum divino honore colendum ſignificavit, ut paucis adverſarii petitionem rejiceret. Sed tamen quo ſenſu explices, ſemper tum illud *ſoli* mihi quidem languere videtur. Et ſane, ut equidem puto, non ſpernenda mihi cogitanti orta eſt ſuſpicio, ex margine illud *uni* hunc ſibi locum vindicaſſe, cum nempe aliquis τὸ *ſoli* explicans adpoſuerit *uni*. Sic enim *unus* pro ſolo poni notum eſt. Ovid. I. Her. vſ. 51.

Uni mihi Pergama reſtant,

ubi quoque alii *ſoli*. V. ibid. Cl. Burmann. & XV. vſ. 20.

Inprobe, multarum quod fuit, unus habes.

Cicer. pro Ligar. cap. III. *Imperator in toto imperio Populi R. unus eſſet.* Serv. ad Virgil. lib. II. Aen. 743. Burm. ad Phaedr. lib. I. Fab. VI. 7. Drakenb. ad Liv. lib. III. cap. LXIX. §. 3. Heinſ. ad Sil. Ital. lib. XIV. vſ. 351. & centies alii. Veram, ni fallor, manum ſervavit Cod. Arnt. qui exhibet: *& ſoli famularier illi.* quod optime cum Proſa convenit: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.* atque id in textu, ut vocant, recipere nullus dubitavi, cum & Euangeliſtae, quorum verba hac de re Noſter habet, eodem modo ſint locuti. Matth. Euang. cap. IV. vſ. 10. Καὶ ΑΥΤΩ μόνῳ λατρεύσεις. Adde Luc. IV. vſ. 8. *famulari & uni* Edd. Vett. 1, 2. Monaſt. ARNTZ.

198. *Iniquus.*] Scripturam Cod. Cant. *iniquis* recte rejecit Gruner. & ſic Diabolum *iniquum*, *malum* &c. adpellari notavimus infr. hoc libr. vſ. 288. Quod addat *ter ſeſe adtollens*, id optime expoſuit Barth. lib. XXXIII. Adv. cap. IV. Pro *confidere bello* male Arntz *conſidere*. Mox *hinc aſſumpſit* Monaſt. ſed obſtat Proſa.

203. *Tete.*] Erud. Arntzen. ad Plin. Pan. XCI. 6. ex Cod. ſuo corrigit *tu te*. GRUNER. Miror elegantiorem hanc ſcripturam, quae & Parenti noſtro placebat, & pondus accipit ex Parrhaſ. Edit. & Monaſt. non praetuliſſe Grunerum, cum plurimis meliorum Scriptorum exemplis firmetur. Docuit id Parens ad Plin. l. l. & amantiſſimus mei Patruus O. Arntzenius ad Caton. lib. I. Diſtich. IV. adde Not. Patern. ad Pacat. Paneg. XLI. 3. Eadem

Digitized by Google

Angelicis ſubvectus eas ut tutior ulnis,
Ad lapidem ne forte pedem conlidere poſſis.
O quam caeca gerit nigro ſub pectore corda,
Mens tenebris obſcura ſuis! hunc ardua templi
Culmina &, erectae quamvis, faſtigia pinnae
Credidit in praeceps horreſcere, maxima ſummi
Curvavit qui membra poli, caeloſque per omnes
Vectus, in extremae deſcendit humillima terrae
Inferiora petens, ſed non excelſa relinquens.

Dixerat,

dem elegantia videtur reſtituenda Juſtino lib. XIII. cap. VI. §. 3. *Eodem congeſtis etiam ſervitiis & ſemet ipſi praecipitant.* ut duo Codd. Bibliothecae Franequeranae & tres D'Orvill. quos ex Biblioth. Wopkenſii habeo, legunt. & lib. XIV. cap. IV. §. 16. ex uno Franeq. & D'Orvill. 2. *Triumphumque de ſe ipſe ad victoris ſui caſtra ducit.* Vell. Paterc. lib. II. cap. LXXI. 3. *Alter ſe ipſe in tabernaculo interemit.* & LXXXVI. §. I. *Antonius ſe ipſe non ſegniter interemit.* Pacat. Paneg. cap. XVIII. §. 3. *Utrum te tamen ipſe admones.* Caeſar. lib. II. B. G. cap. XXV. §. I. Hygin. Fab. LVII. & LXXXV. §. I. Inſtitut. de Jur. Natur. Gent. & Civil. *Quod quiſque populus ipſe ſibi jus conſtituit.* ubi tamen Hotman. *ipſi* maluit, ſed recte reſiſtit Cl. Otto ibid. & §. I. Inſtitut. de Tutel. *Qui propter aetatem ſe ipſe defendere nequit:* ubi tamen *ipſe* multae Edd. ignorant. Super. vſ. *veſtigia templi* Vet. Ed. I. Mon. quod vel, me tacente, inſolens eſſe tiro videt. ARNTZEN.

208. *Corda.*] Licet voces *pectus*, *cor* & *mens* paſſim ejuſdem ſignificationis ſint, ſaepe tamen, maximeque a Poetis, tali aliquo modo, ut hic, inter ſe diſcriminantur. qua de re vidimus ad Tacit. Ann. XV. 70. WOPKENS.

210. *Pinnae.*] Albric. de Deor. imagin. cap. XVII. *Supra pinnaculum autem Templi.* ubi conſule Muncker.

214. *Sed.*] Cod. Cant. Arntz. Edd. Ald. Tornaeſ. I. 2. Col. Maitt. legunt *& non*, quae eſt frequens permutatio. Conſule meum Ottonem Arntzenium ad Caton. libr. IV. Diſtich. XXX. Inprimis vero facilis eſt hic Librariorum error, ſi litera *S* finalis praeced. vocis praeceſſerit, ut etiam h. l. Vid. Drakenb. ad Livium lib. XXI. cap. XXVI. Ita apud Juſtinum lib. XIV. cap. IV. 4. in Codd. Franeq. inveni: *Obſtricti eſtis. Et iſta omitto.* pro *ſed iſta*, quod recte in Editis. Apud Sulpitium Sever. Dial. I. cap. VII. §. 4. *Sed nequaquam tam late* &c. ſimili errore Cod. Traject. *&*. Tali modo cum Erud. Munckero apud Fulgent. Mythol. libr. I. p. 611. Ed. Staver. ex praecedenti littera *S* mallem: *Ut audieras & fama fuit.* Ipſi quoque Librarii huic errori ſaepe cauſſam dediſſe videntur,

cum

Digitized by Google

Dixerat, & validi confoſſus cuſpide verbi,
Quod tentare ſuum Dominumque Deumque nequiret,
Victoris fugit ora gemens. Tunc, hoſte repulſo,
Caelicolae adſiſtunt proceres, coetusque micantes,
Angelici Chriſto famulantur rite miniſtri.
Protinus ergo viros ex piſcatoribus aptos,
Humanas piſcari animas, quae lubrica mundi

Gaudia

cum *ſet* pro *ſed* pingerent; Cort. ad Cicer. lib. xi. Fam. Epiſt. x. §. 1. Voſſ. ad Vellej. lib. ii. cap. ix. in fin. Heinſ. ad eumd. lib. eod. cap. cii. §. 4. Barth. ad Claudian. i. in Rufin. 15. Arntzen.

219. *Rite.*] Cod. Arntz. *jure.* ut ſupr. vſ. 138.

Ut emeritus reſidebat jure magiſter.

attamen infr. lib. v. vſ. 372.

Quo rite doceret.

quidquid praeferas, eodem res recidit. Arntz.

223. *Incerta profundi.*] Alterutrum Graeco more ſubſtantis nominis naturam fert. Abyſſos & voragines notat. *Vada caeca* Virgilius dixit Aen. i. 136. *Incerta*, fluctuantia. *Incerta maris*, Tacit. iii. Annal. cap. liv. Cellar. Illud *vada*, quod praeceſſit, poterit equidem defendi ex Valer. Flacc. lib. ii. vſ. 631.

Namque improba caecis
Intulit arva vadis.

infr. lib. iii. vſ. 53.

Trepidam quatiunt vada ſalſa carinam.

Burm. ad Phaedr. lib. iv. Fab. viii. vſ. 12. atque tali modo Virgilium fuiſſe locutum, fuiſſe & alios locutos non nego. Sed tamen hoc in Sedulii loco illud non admittendum eſſe, ſuadet conſtans ſuffragium Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Monaſt. Parrh. Ald. Lipſ. & ipſius Pulmanni in Schedis, qui *vaga* praeferunt. Ita quoque in Proſa ipſe Sedulius: *Per voluptuoſos lapſus vagis curſibus erraverunt.* Vides hic eadem ſentientem Poëtam, quare & illud ſuo loco reſtituere non dubitavi. Ita *vaga aqua* ap. Ovid. x. Her. 136. Arntz.

227. *Alat.*] Inflet, ſuperbos reddat, ut exponit Marckl. ad Stat. lib. v. Silv. iii. vſ. 129. Virgil. lib. v. Aen. 231.

Hos ſucceſſus alit.

Sil. Ital. lib. xi. vſ. 555.

Animos favor haud obſcurus alebat.

ubi pejus Leid. & alii *habebat*. Vid. ſupr. ad vſ. 81. Per *ſanguinem de nobilitate* innuit vanum illum natalium ſplendorem, quem non decebat illos, qui Chriſtum ſequerentur, & populos caeleſtia docerent jactare. Tali ſenſu vocem hanc ſumi, docuit Barth. ad Stat. lib. v. Theb. 656. & ad Grat Cyneg. vſ. 166. Sil. Ital. libr. xi. vſ. 777.

Ille ego ſanguis
Dardanius.

ubi plura Eruditi. Noſtro non plane diſſimilia habet Heſiod. Oper. & Dieb. vſ. 5.

Retia

Digitized by Google

Gaudia ſectantes, tamquam vaga caerula ponti,
Caecaque praecipites tranant incerta profundi,
Diſcipulos jubet eſſe ſuos, taleſque ſupernae
Conciliat vitae, quos non ventoſa loquendi
Gloria, nec vana de nobilitate ſuperbus
Sanguis alat, ſed fama tacens, humilique refulgens
Mente nitor, caelo faciat de plebe propinquos.

I Nam

Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥεῖα δὲ
βριάοντα χαλέπτει.

& quae ſequuntur: ubi tamen moneo, doctam manum ad marginem Ed. Commel. 1591. quae penes me eſt, adnotaſſe legendum ſibi videri: ῥέα μὲν γὰρ &c. quo modo in ſeq. illa Editio exhibet: ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει. ARNTZEN.

227. *Fama tacens.*] Joſ. Waſſe in Ind. Sall. voce *rumor* ex MS. B. Publ. Cantabr. profert lectionem, *fama jacens*, quam ſibi non diſplicere fatetur. GRÜNER. Non diſplicebat Cl. Waſſeo (in Ind. ad Salluſt. v. *Rumor*) quod exſtat in MSto Cant. *Sed fama jacens* &c. atque ita plane loqui video Sidonium Ap. lib. IX. Ep. II. *Ita ſi quos . . . ſenſeris aut quietos aut verecundos, aut in obſcuro* jacentis famae *receſſu deliteſcentes, hos eloquii tui claritas . . . publicat.* WOPKENS. *Forma tacens* citat Marckland. ad Stat. v. Silv. III. vſ. 129. nullo ſenſu. *Fama tacens* eſt hic oppoſitum, *quos non ventoſa loquendi gloria. Obſcuram famam* dixit Ovid. VI. Faſt. 103.

Obſcurior aevo
Fama.

contra XVII. Her. 17.

Fama tamen clara eſt.

& Grat. Cyneg. 256.

Thoes commiſſos (clariſſima fama) leones.

Fama per populos means eſt apud Boeth. lib. II. Conſol. Philoſ. Metr. VII. Ovidii loco non diſſimilis eſt ille Statii lib. V. Sil. III. 109.

Si tu ſtirpe vetus, famaeque obſcura jaceres.

ut hodie editur. Olim legebatur *fama.* Sed vide Cl. Oudend. ad Caeſ. VII. B. Gall. LXXXI. §. 4. Haec adduxi, ut pateret illius ſcripturae elegantia, quam nobis protulit Erud. Waſſeus, *fama jacens*, i. e. obſcura, contemta, cujus contrarium *fama clara*, &c. ut ex ſuperioribus abunde liquet. *Jacens* vero in Latio pro abjecto, contemto adhiberi tritum eſt. Cort. ad Plin. lib. IV. Epiſt. XVI. 12. Boethius lib. II. Conſol. Philoſ. Metr. VII.

Jacetis ergo prorſus ignorabiles.
Nec fama notos efficit.

Ovid. lib. IV. Triſt. III. vſ. 77.

Ars tua, Tiphy, jacet, ſi non ſit in aequore fluctus,
Si valeant homines, ars tua, Phoebe, jacet.

ubi tamen Heinſius *vacet* maluit, ſed rectius alterum praetulit Burmannus. Idem Ovid. Epiſt. III. 124.

Cuique mea patria laus tua victa jacet.

Barth. ad Claud. II. de laud. Stilic.

vſ.

Nam quae ſtulta, potens elegit, & infima mundi,
Fortia confringens Deus & ſapientia perdens.
Quin

vſ. 130. & quae nos notavimus ad lib. I. vſ. 314. Ad *tacens* tamen me propenſiorem ſentio, praeſertim cum oppoſitum, ut dixi, videatur τῷ *loquendi.* Ex tali oppoſitione defendenda eſt vulgata ſcriptura lib. IV. vſ. 88.

Imperio terrente, tacet

ubi Cod. Arnt. & Ed. Lipſ. *jacet:* cum tamen vſ. 85. dixiſſet Poëta: *Quid nobis & tibi dicens.* qualis tamen eſt frequens in Codd. error, monente Drakenb. ad Livium lib. IX. cap VI. adde Burm. ad Lucan. lib. I. vſ. 260 & ap. Cicer. II. de Orat. XV. pro *officia jacuerunt* Cod. Traject. *tacuerant.* Apud Senecam lib. II. Controv. p. 188. ex hac ratione malebat Cl. Schulting. *Me inter duos filios tacuiſſe:* qua in ſententia non facile me adſentientem habebit Vir maximus, cujus ego eruditionem ſuſpicio, adductusque verbis praecedentibus potius τῷ *jacuiſſe* faverem: *Steterim an ſederim, quid locutus ſim, quid audierim, neſcio.* ARNTZ.

229. *Nam quae.*] Forte ſcripſerit Sedulius: *Namque ſtulta potens elegit & i. m.* quemadmodum *que* ſaepius ante duplicem conſonantem longum eſt. Mox vſ. 249.

Adveniat regnum jam jamque ſcilicet illud &c.

Adde quae Sitzm. ad Boët. V. Met. 3. Burm. ad Phaedr. Prol. lib. III. 20. Heinſ. ad Prudent. Periſt. IV. 15. WOPKENS. Cl. Wopkens. legendum ſuſpicabatur *namque.* Ita certe in Bibl. Lugd. legitur, & Ed. Lipſ. habet, *nam quoque,* ubi *quoque* gloſſema τῷ *que* videri alicui poſſet. Confirmat hanc lectionem etiam Proſa: *Namque Deus omnipotens ſtulta mundi potius elegit.* GRUNER. Ed. Parrhaſ. *nam quia ſtulta.* Sched. Pulm. *quia infirma.* Adſcriptum erat: *alii, ſtulta.* Felix vero Wopkenſii conjectura ex Cod. Arntz. confirmari poſſe videtur, in quo legitur, *namq:* quod ex notis, quibus uſus eſt Librarius, expono *namque.* Si Codd. plures conſentirent, jubente id Proſa, libentius reciperem. Neque quid damni ex eo Lex Pedia caperet. Ante duplicem enim conſonantem *que* ſaepius produci jam notavit Wopkenſius. Adde tamen Barth. ad Calpurn. Ecl. III. vſ. 69. Ovid. VIII. Met. vſ. 250.

Seminaque floresque, & ſuccos incoquit acres.

ubi Heinſ. Immo licet non duplex ſequatur conſonans, ut apud eumd. Ovid. XI. Met. 290.

Peleusque comitesque rogant.

ubi V. D. & lib. IV. 10.

Telasque, calathosque, infectaque penſa reponunt.

ut rectius Maff. Cod. contra alios, qui praeferunt, *telasque & calathos.* vid. ibid. Ciofan. cum Dempſt. ad Roſin. lib II. cap. IX. in fin. Hinc forte ferri poſſet ſcriptura apud Iſcan. B. Trojan. lib. v. vſ. 260.

Quisquis es, exclamat; cumque poſt vulnera multa.

ubi Dreſem. maluit, *ſed eum:* idque in talibus ante *ſc, ſp,* vel ut h. l. *ſt,*

Digitized by Google

Quin etiam celerem cupiens conferre ſalutem
Orandi praecepta dedit, judexque benignus
I 2 In-

h. l. *ſt*, frequentius ſolet fieri. Barth. ad Grat. Cyneg. 142. Zinzerling. Diatrib. prior. p. 291. Syntagm. Schminckii. Si quem tamen haec ratio offendat, videat ille an melius ex Edit. Fabr. Tornaeſ. 3. & Bibl. Lugd. pro *ſtulta* reponat *infirma*, legatque: *Namque infirma potens:* ut comtius procedat verſus. *Infirma* ſane, ut dicere jam coepi, habent quoque Sched. Pulm. Captaſſet tunc certe Poëta elegantiam quamdam in oppoſitione *infirma* & *infima*, per παρανομασίαν Rhetorum, de qua Munck. ad Fulgent. Mythol. lib. 1. cap. 1. & nos quaedam ad Epiſt. ad Maced. p. 10. Ed. noſtr. Sed Proſa huic ſcripturae adverſatur, & verba Pauli Epiſt. 1. ad Corinth. cap. 1. 27. quae hic Sedulius expreſſit: Ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς. quae loca τὸ *ſtulta* ſatis adſtruunt. Videtur vulgata ſcriptura poſſe defendi, ſi verbum *eſt* ſubintelligamus, ita ut ſit conſtructio: quae ſunt ſtulta & infirma mundi, elegit Deus. Saltem in Proſa in verbis poſterioribus ita videtur voluiſſe Sedulius, ubi eamdem ſententiam repetens addit: *Quae ſunt ſtulta hujus mundi elegit Deus, ut confundat ſapientes, & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia* &c. Peccavit turpiter contra Legem Pediam Librarius in Cod. Arntz. cum pro *propinquos* dederit *vicinos*, quod tamen ex Gloſſa eſſe, vel me tacente, quivis videt. Faciunt ad h. l. Noſtri verba ſupr. lib. 1. vſ. 313.

Prudentia quorum
Stulta jacet, quia vana Deo eſt
ſapientia mundi.

ubi & nos alia. Arntzen.

232. *Judexque.*] Lego *indexque benignus*, qua de confuſione plura obſervavi lib. 1. p. 53. Vonck. Lect. Lat. lib. 11. cap. 11. Haud facile equidem *index* repoſuerim pro *judex*, quandoquidem reſpici videtur ad *judicem* illum *iniquum*, de quo ſermo fit Lucae Euang. XVIII. 1 --- 8. Et praeterea *judex benignus* idem ferme eſſe poteſt, quod *pius dominus*, infra vſ. 273. ex uſu vocis *judex*, de quo ad Juſtin. XI. 15. Chryſologus Serm. XV. *Movit centurio* judicem, *talia & tanta dum perorat; & ſic movit, ut ad ſervum ſuum coeli Dominum ipſum ire velle perficeret.* Wopkens. De iſta permutatione omnia ſatis ſunt certa. Vid. Cl. Drakenb. ad Liv. lib. v. cap. xxvi. pariter *judicare* & *indicare*. Burm. ad Vell. Paterc. lib. 11. cap. c. §. 3. Ita in Collatione penes me Cod. apud Ciceronem pro Marcell. cap. v. legitur: *Non ille hoſtes induxit in Curiam ſed indicavit.* Certiſſima emendatione ita quoque Ampl. Vonckius Lect. Lat. p. 53. conſtituit locum Minuc. Fel. Octav. cap. v. ubi *judice* inconcinne videtur poſitum. In ff. voluminibus talia quoque obvia oſtendit Themidos inmortale decus Bynckershoek lib. 1. Obſerv. cap. v. & ſic non inepte Muncker. apud Fulgent. lib. 11. cap. x. in fin. pro

ſaporis

Digitized by Google

Indulgenda peti breviter jubet, ut cito praeſtet,
Sic dicens: Orate patrem in baptismate noſtrum;
Jure ſuum propriumque homini conceſſit honorem,
Et quod ſolus habet cunctos permiſit habere.
Qui Dominum caeli Patrem memoramus, in ipſo
Jam fratres nos eſſe decet, nec origine carnis

Ger-

ſaporis index legere mavult *judex*, cui emendationi pondus videntur addere ſequentia, quae addit Fulgentius, verba: *quaſi* δριμεὴν κρίνει. Hoc tamen in loco Sedulii nihil mutandum eſſe, ex Proſa jam docuit Gruner. ARNTZEN.

235. *Jure ſuum.*] Qui honor Chriſti proprius eſt, Deum appellare *patrem* ſuum; eum cum hominibus communicavit. CELLAR. Superiori verſu Edit. Parrhaſ. Lipſ. habet *baptismate veſtrum.* Melius, ut videtur, ſuadente Cod. Arntz. ſcripſimus, *patrem in baptismate noſtrum.* Facile τὸ *in* latere potuit ſub praecedenti littera *m*, qualia dediſſe exempla me memini ad vſ. 169. & ſpec. Obſ. p. 50. ARNTZ.

238. *Origine carnis.*] *Origo carnis* eſt natura carnalis ſeu corrupta. Proſper Aquitanus in Sententiis LX.

Angelicos cives, & in Chriſti membra renatos,
Non trahat ad veterem carnis origo *hominem.*

WOPKENS. Quod dicit *fratres nos eſſe decet*, i. e. qui unanimi ſententia, & uno quaſi ore Deum patrem ſuum agnoſcerent, unde eleganter Tertull. Apolog. cap. XXXIX. *At quanto dignius fratres & dicuntur & habentur, qui unum patrem Deum agnoverunt.* ubi vid. Clar. Haverc. Id tamen mordacibus calumniis Gentes adgredi non dubitaverunt, Chriſtianos nefandae libidinis reos arbitrantes. Voces enim *fratris* & *ſororis* apud eas inter libidinoſas & amatorias habebantur, ut docuit Pater meus in Diſſertat. de Nupt. inter fratr. & Soror. p. 14. Tali modo Gentilis ille ratiocinatur apud Minuc. Felic. cap. IX. *Paſſim etiam inter eos libidinum religio miſcetur; ac ſe promiſcue appellant fratres & ſorores, ut etiam non inſolens ſtuprum interceſſione ſacri nominis fiat inceſtum.* At qualia! Accuſationis vero hujus tela feliciter retundit Chriſtianus homo ibid. cap. XXXI. in fin. *Sic nos, quod invidetis, fratres vocamus, ut unius Dei parentis homines, ut conſortes fidei, ut ſpei coheredes.* ad quae loca inſpice V. D. Huc refer, quod mutuum talem priorum Chriſtianorum amorem, infenſiſſimi etiam eorum hoſtes ſaepius admirati, exclamare debuerint: *Ecce, quam ſe diligunt Chriſtiani!* Elſner. ad Joann. cap. XIII. vſ. 35. Ceterum de h. l. vid. Otto Jur. Symb. Exerc. III. cap. VI. p. 304. ARNTZEN.

239. *Spiritus igne.*] Jam ante notatum, nomina quartae formae in contractis caſibus nonnumquam noſtro corrip CELLAR. Vid. ad lib. I. vſ. 276. ubi nil tentare debuiſſet Cellar. Pro *tractare*, quod cum

aliis

Germanum ſectari odium, ſed ſpiritus igne
Flagrantes abolere doli monumenta vetuſti:
Atque novum geſtare hominem, ne forſan ab alto
Degenerent terrena Deo, cui nos, duce Chriſto,
Fecit adoptivos caeleſtis gratia natos.
 Sanctificetur ubi Dominus, qui cuncta creando

aliis edidit Cellarius, *geſtare* legunt Edd. Ald. Parrh Maitt. Fabr. Bibl. Lugd. atque ita citavit Barthius lib. XLVI. Adverſ. cap. XV. Sed illud offendit, cum mox ſequatur, *novam geſtare hominem*. Neque illud *tractare odium* jam olim mihi placebat, conjiciebamque *ſectari*, ex Proſa, ubi Sedulius: *Originalis odii monumenta ſectari*, quae vera Poëtae manus jure videbatur. Poſtea laetus ipſam eamdem conjecturam ex Cod. Arntz. firmari deprehendi, ubi totidem litteris ita legitur. Frequentior quoque hujus locutionis uſus ſatis *tractare* inprobat. Ita Boët. Conſ. Philoſ. lib. IV. Proſ. II. *Cur enim relicta virtute, vitia ſectantur.* & ipſe Sedulius infr. vſ. 289.

Sectarique bonum.

Adde Vulg. Verſ. Proverb. cap. XV. vſ. 27. *Qui ſectatur avaritiam.* & ad Roman. cap. XIV. vſ. 19. *Itaque, quae pacis ſunt, ſectemur.* & Epiſt. I. ad Corinth. XIV. init. *ſectamini caritatem.* Quae fecerunt, ut neque h. l. illud in exſilium abire ſinerem, ſed in textu, ut ajunt, locum praeberem. Arntzen.

244. *Sanctificetur.*] Malim *ſanctificatur* pro *ſanctificetur*; ac dein *adnuit* pro *adnuet*. Omnia enim ſic, emendata interpunctione, legenda exiſtimo: *Sanctificatur ubi Dominus, qui cuncta creando ſanctificat, niſi corde pio, niſi pectore caſto? Ut mereamur eum nos ſanctificare colendo, Adnuit ipſe prior: ſicut benedicitur &c.* *Adnuit* i. e. concedit, adſignat, tribuit. Prudent. Periſ. X. 744.

> *Omnes capaces eſſe virtutum Pater*
> *Mandavit annos: neminem excepit diem,*
> *Ipſis triumphos* adnuens *vagitibus.*

& ibid. Hymno XI. 181.

> *Hippolyto ſcio me debere, Deus cui Chriſtus*
> *Poſſe dedit, quod quis poſtulet,* adnuere.

Sic Virgilius & alii. Sic infra lib. V. 291.

> *atque ideo templum Deitatis habemur.*
> *Quod ſervare Deus nos adnuat immaculatum,*
> *Et faciat tenues tanto manſore capaces!*

i. e. quod utinam det Deus, ut ſervemus immaculatum! Wopkens.

Favent huic ſententiae Codd. Cant. & Arntz. Edd. Vett. 1, 2. Monaſt. Col. Tornaeſ. 1. 2. Fabr. Bibl. Lugd. *Sanctificatur* praeferentes. Parrhaſ. tamen, Sched. Pulm. & aliae alterum ſervant. Nil videtur mutandum. Inter Latinitatis Eccleſiaſticae verba & hoc merito quoque repoſuit Cellar. Cur. poſter. p. 288.

Sanctificat, niſi corde pio, niſi pectore caſto?
Ut mereamur eum nos ſanctificare colendo.
Adnuet ipſe prior; ſicut benedicier idem
Se jubet nobis, a quo benedicimur omnes.
Adveniat regnum jam jamque ſcilicet illud
Morte vacans, & fine carens, cui nulla per aevum
Tem-

245. *Caſto.*] In veteri libro Gloſſa appicta *caſto. puro.* Barth. Adv. lib. xxxi. cap. xii. Qui latius ibi hanc in rem eſt conſulendus. Jam juvenes didicimus illud Catonis lib. i. Diſt. i.

Si Deus eſt animus, nobis ut carmina dicunt,
Hic tibi praecipue ſit pura mente colendus.

ubi plura V. D. Heinſ. ad Ovid. lib. iv. Faſt. 726. & ii. ex Pont. Epiſt. i. vſ. 33. Cort. ad Cicer. lib. xiv. Fam. Epiſt. iv. ubi docet, eam ſignificationem inde eſſe repetendam, quoniam *caſtus* veteribus dicebatur religio, quod pluribus docuit Gronov. ad Gell. lib. x. Noct. Att. cap. xv. Pro *adnuet* Edd. Ald. Fabr. Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. *adnuat.* Fruſtra. Sed vide Erud. Wopkens. ad vſ. praeced. Arntz.

249. *Jamque.*] Heinſ. & Cantab. MSS. *que*, porrectum ob duplicem, quae ſequitur, conſonantem, ut ſaepe apud Prudentium: alii *quoque.* Cellar. Editores Bibl. Lugd. ſine dubio de metro ſolliciti, dederunt: *regnumque tuum jam ſcilicet i.* atque ita frequentem vocis *jam* repetitionem abjecerunt, quae tamen eleganter nonnunquam adhibetur, celeritatemque quamdam indicat. Not. Patern. ad Pacat. Paneg. cap. xliv. §. 3. Edd. Vett. 1. 2. Monaſt. Tornaeſ. 1. 2. 3. Baſ. Lipſ. Col. habent *jam jam quoque*, quibus adcedere Cod. Arntz. videtur, cum *a* ſupra *q.* poſuerit Librarius. alios quoque ita legere monuerunt Sched. Pulm. Peculiaris eſt ſcriptura, quam habet Parrhaſ. *regn. caeleſte videlicet.* Non tamen opus eſt, ut metri cauſſa talia admittamus, quod ſatis demonſtravimus ſupr. ad vſ. 229. atque illud *que* interdum pro *quoque* reperies. V. Parentem noſtrum in Not. ad Victor. Caeſ. cap. iii. §. 20. Hinc ſaepius fraudi fuerunt iſtae voces Librariis. Not. ad Victor. Inluſtr. cap. xlii. in fin. Drakenb. ad Livium lib. v. cap. xxvii. Sic apud Juſtinum lib. xi. cap. x. §. 4. legit Cod. Franeq. *Alios quoque amicos* &c. Arntz.

251. *Succedent.*] Cod. Cant. Edd. Parrhaſ. Ald. Lipſ. Tornaeſ. 2. *Succedunt*, ſine neceſſitate.

253. *Corona.*] Beatiſſimus Apoſtolus Paullus ſcribit ad Timotheum, jam proximus morti, qua conſignaturus fidem eſt omnium a ſe praedicatorum, Epiſtol. ii. cap. iv. Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι. Τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα, λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ δίκαιος κριτής. *Corona* illa gloriam & quietem ae-
ternam

Tempora ſuccedent, quia neſcit tempus habere
Continuus ſine nocte dies: ubi principe Chriſto
Nobile perpetua caput amplectente corona,
Victor opima ferens gaudebit praemia miles.
Hoc jugibus votis, hoc nocte dieque precemur,
Illius ut fiat caelo terraque voluntas.

ternam ſignificat ſine omni labe aut detrimento. Nam ita ſapientes Judaei vitam aeternam nobis depingunt; ut *vacantes ſoli Deo aeterna gloria coronati* ſimus victuri. Scholiaſtes libri, qui dicitur Aboth: *In ſeculo animarum non eſt cibus neque potus. Sed juſti ſedent, & coronae ipſorum ſuper capita eorum.* Et profana ſapientia eadem coronatione felicitatem certaminis jam expertem circumloquitur. Sic enim de Elyſiorum camporum incolis Poëtae. Apud Chriſtianos vero *corona* ipſam aeternam felicitatem deſignat. Juvencus lib. IV.

Haec inter ſi quis protectum a vulnere pectus
Ad finem ſervare queat, ſublimia lucis,
Aeternis vitae ſertis redimitus, adibit.

Et *coronare* vita aeterna donare. Radulfus Ardentius Epiſt. Nat. *Princeps pacis juſtos coronando & pravos damnando.* Hocque exinde ductum eſt, quod in miſſionibus Hiſtrionum, aut alioqui ludionum corona dabatur emeritis, ut vacantes deinceps a muneribus conſuetis, gloriae partae indicio a caeteris honorarentur. Arnobius lib. IV. *Et quod nullis poſſit ſatisfactionibus expiari, exoletis atque irriſoribus Numinum dona inſtituuntur & munera; ab officiis otium publicis, immunitas & vacatio cum coronis.* Barthius lib. II. Adverſ. cap. II.

255. *Hoc jugibus.*] Noſtrum *jugis* adjectivum corripere contra metri legem, ſupra lib. I. vſ. 18. notavimus. Poteſt transpoſitione emendari, ut Fabricius mutavit:

Jugibus hoc votis.

Cellar. Cod. Cant. *jugibus precibus.* Fabricium vero iterum ſecuta eſt Ed. Tom. 3. & Bibl. Lugd. quod tamen non opus eſſe, ſupr. jam oſtendimus lib. I. vſ. 18. adde quae mox vſ. 285. dicenda. Sched. tamen Palm. his calculum adjicere videntur, cum addant: non, *hoc jugib.* *Nocte dieque* forte iterum petiit a Virgilio ſuo VI. Aen. 127.

Noctes atque dies patet atri janua Ditis.

Mox pro *illius* Arntz. *ipſius*, de qua permutatione vide Cl. Drakenb. ad Liv. lib. II. cap. XXIII. Oudend. ad Hirt. lib. VIII. B. G. cap. XLVI. §. 6. Sed *ille* retinendum. quomodo emphaſin quamdam habet iſta vox, ubi de Diis eſt ſermo. V. Cel. Vriemoet Dict. Claſſ. tom. I. p. 120. & Elſn. ad Epiſt. I. Joann. cap. II. §. 6. Sic recte Heinſius, adnuente Burmanno, ap. Calpurn. Ecl. IV. 93. maluit: *Jupiter ille parens.* Similiter ubi agatur de Viris famae & laudis hilarioris gloria inclytis, additur plerumque haec vox. Cicer. V. Famil. XII. *Neque enim Alexander ille*

Qui nuſquam vult eſſe nefas, hoſtemque nocentem
Utque polo, ſic pellat humo, ne corpora noſtra,
Tamquam vile ſolum, ſaevus ſibi vindicet hydros,
Sed qui cuncta fovet plena pietate redundans
Omnipotens, animas pariter conſervet & artus:
Altera pars etenim caeli ſumus, altera terrae.
  Annonam fidei ſperemus pane diurno,
Ne mens noſtra famem doctrinae ſentiat umquam
A Chriſto jejuna ſuo, qui corpore & ore
Nos ſaturat ſimul ipſe, manens verbumque cibusque.
Dulcia nam Domini noſtris in faucibus haerent
Eloquia,

gratiae cauſſa. ubi Manut. Barth. ad Claudian. IV. Conſ. Honor. p. 678. Taubm. ad Plaut. Caſin. act. IV. ſc. II. vſ. II. ARNTZEN.

258. *Utque polo.*] Niſi his depravationis quippiam inhaereat, *que* in *utque* abundans, metri ſolummodo cauſſa injectum videtur, adeoque firmare quae Viro eruditiſſimo probare non potui ad Avian. Fab. XVII. 13. Sic rurſum infra lib. III. 89.

Ecce aderant vivum portantes
jamque cadaver
Bis bina cervice viri.

lib. IV. 67.

clementia ſupplex
Corruit amplectens veſtigia; quae-
que *profuſis*
Irrigat incumbens lacrimis, &
crine ſoluto
Haec tergens ſacras, nec ceſſat lam-
bere plantas.

ubi tamen vide notanda. WOPKENS. *Hoſtemque malignum* habet Cod. Gant. cujus tamen mutationis cauſſam non video: *inſenſum* dixit in Proſa.

259. *Hydros.*] Recto caſu, ſed

Graeco, ex Cod. Heinſiano. CELLAR. *Hydrus* habet Cod. Arntz. & plures Edd. Vet. I. Bibl. Lugd. & aliae *vendicet* pro *vindicet*, quod frequens occurrit in MSS.

263. *Speremus.*] Cod. Arntz. Edd. Vet. I. 2. Monaſt. Tornaeſ. I. 2. 3. Baſ. Col. Lipſ. Ald. Fabr. Bibl. Lugd. omnes habent *ſperamus*. Fruſtra.

265. *Corpore.*] Poſſet videri legendum, *qui pectore & ore nos ſaturat ſimul.* Sed alterum ſic defendi poteſt, ut explicemus, qui dum nobis annonam mentis fideique ſubminiſtrat, corpore ſimul & ore nos ſaturat. *Panis diurnus* pro quotidiano. Ambroſius Officior. III. 10. *Nam cum exiſſet fama ... fluxiſſe aquam de petra, de coelo* diurnam *miniſtrari alimoniam*, *tot.* &c. Prudentius in Pſychom. 615.

Nec te ſollicitet res craſtina, ne
cibus alvo
Defuerit: redeunt eſcae cum ſole
diurnae.

Tacitus Annal. XV. 39. *Quidam amiſſis omnibus fortunis* diurni *quoque victus intereere.* WOPKENS. Mox *nos ſaturat* peſſime Tom. 2.

268.

Eloquia, exſuperantque favos atque omnia mella.
Debita laxari qui nobis cuncta rogamus,
Nos quoque laxemus. proprii nam cautio verbi
Spondentes manifeſta tenet, graviusque ſoluti
Nectimur, alterius ſi ſolvere vincla negemus,
Incipietque pius decies millena talenta
Dimittens dominus, ſi nos adfligere propter
Denarios centum conſervum ſenſerit ullum,
Tradere confeſtim tortoribus: inque feroci
Carcere conſtricti non permittemur abire,
Donec cuncta brevem reddamus adusque quadrantem.

268. *Omnia.*] Arntz. legit, *&* *dulcia mella*, ut Virgil. IV. Georg. 101.

Dulcia mella premes, nec tantum dulcia.

Sed offendit ea ſcriptura, cum mox jam *dulcia* praeceſſerit, eſſetque hic inportuna repetitio. ARNTZ.

269. *Qui nobis.*] Arntz. ordine transpoſito *nobis qui.*

271. *Tenet.*] Adſtringit. l. 31. pr. ff. de Excuſat. *Statim tenuit eum prius Edictum.* l. 5. pr. ff. de Serv. corrupt. *Vel humanitate vel miſericordia ductus, vel adprobata atque juſta ratione non tenebitur:* ubi forte melius ex fragmentis Collationis MS. penes me reſtitues; *vel alia probata* &c. aut ex geminatione, *alia approbata.* Caſſiodor. lib. VIII. Var. Epiſt. VI. *Pari conditione teneantur adſtricti.* Liv. lib. III. cap. LV. 3. *Ut, quod tributim plebes juſſiſſet, populum teneret.* ubi Not. Peſſime itaque Vet. Ed. 1. 2. Monaſt. *tenent.* Mox *negamus* habet Cod. Arntz. Edd. Vet. 1. Monaſt. Ald. Col. Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. Fabr. Maitt. Sed ſolet promiſcue particulae *ſi* ſubjunctivus aut indicativus ſubjici; quare nil refert, quid h. l. eligas. V. ſupr. vſ. 189. & 203. Drakenb. ad Sil. Ital. lib. XI. vſ. 118. Cort. ad Plin. lib. V. Epiſt. XIII. & X. Epiſt. LIII. ARNTZ.

275. *Denarios.*] Producta ſecunda Martiali diverſis locis: nec aliis corripuit. ſed *κατὰ συναίρεσιν denaris* triſyllabum fecit lib. I. Epigr. CXVIII. lib. IX. Epigr. CI. [al. 103.] CELLAR. De talibus V. Ampl. Vonck. Lect. Lat. lib. II. cap. VI. p. 142. & de ſecunda in hac voce correpta latiſſime V. D. ad Caton. lib. IV. Diſtich. IV. ubi pariter de *denario* agunt, quibus junge quae habet Heupel. ad Marc. Euang. cap. VI. vſ. 37. Pro *ullum* Arntz. *unum.* V. Drakenb. ad Liv. lib. IX. cap. XIV. ARNTZ.

278. *Brevem.*] An? *levem r. a. q.* VONCK. Lection. Lat. lib. II. cap. II. Non eſt quod cum Cl. Vonckio legendum ſuſpicemur *levem.* Sedulius enim id, quod parvum & exiguum eſt, *breve* dicit, optimorum ſcriptorum exemplo. Sic Hor. Carm. II. 15. 14.

Privatus illis cenſus erat brevis,

Non quia nos Dominus, lucis via, ſemita pacis
In laqueos tentantis agat, ſed quum mala noſtra
Deſerit, ire ſinit. nam quisquis retia mundi
Delicioſa ſequens, luxus & gaudia blandae
Perditionis amat; Deus hunc, virtutis amator,
Linquit, & ingreditur, qua ſe tentatio ducit.
Nos hac ergo pedem retro abducamus, & artum
Corde petamus iter, tenuis qua ſemita monſtrat

Ire

ubi Baxterus *brevem* exponit *curtum*. Ovidius *brevia ſigilla* dixit Met. VI. 86. *brevem undam* Heroid. XIX. 142. *brevem aquam* Remed. Amor. 652. Ita etiam *brevis* dicitur, qui mediocris ſtaturae eſt. Vid. Cel. Arntzenius ad Aur. Victor. Epit. 43. 6. Gruner. *Brevem* dixit pro exiguo, minuto; nec video, cur hic vellemus reſcribi *levem*. Avianus Fab. XXXVIII.

Te ſimul aere brevi *debile vulgus emet.*

cum nota H. Cannegieteri. Wopk. Iis, quae Grunerus hic eleganter cum Wopkenſio adtulit, adde Cannegiet. de Stil. & aetat. Avian. cap. xxi. Withof Praemet. p. 134. Munck. ad Hygin. Poët. Aſtron. lib. ii. cap. xxviii. Licet tamen *levis* & *brevis* facile ab Librariis permutentur, ut docuit Burm. ad Ovid. i. Faſt. 5. tamen *quadrantem brevem* hic potius exponamus per parvum, exiguum. quo modo Euangeliſtae λεπτὸν dicunt. Lucae xii. vſ. ult. Ἕως οὗ καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς. Dicebatur enim λεπτὸν genus quoddam minuti nummi. Vid. interim Gronov. III. de Pec. Vet. 10. & IV. xii. Eo reſpicit Juvenc. lib. I. vſ. 520.

Nec prius e tenebris ſolveris carceris atri,
Ultima quam minimi reddatur portio nummi.

Arntzenius.

285. *Nos hac.*] Ex MS. Lipſ. *nos*; alii *ab hac*, ἀμέτρως. Cellar. Tornaeſ. 1. aliae *ab hac*, Arntz. *ex hac.*

285. *Retro abducamus.*] Ex Proſa Sedulii repoſui: ut Virgilius lib. v. vſ. 428. *Abduxere retro.* Codices ſcripti, *retro faciamus*, quod durum. Cellar. Si ullo umquam in loco, certe in hoc mire variant Editi. Vett. 1. 2. Parrhaſ. Sched. Pulm. Monaſt. Ald. Lipſ. Tornaeſ. 1. 2. *Ab hac ergo pedem retro faciamus.* ita & Cod. Arnt. qui tamen parva mutatione, *ex hac ergo* &c. male autem Cellarium τὸ *faciamus* damnaſſe ex Caſaub. ad Sueton. Aug. XVI. monuit Cl. Burmannus. Alia ratione rem adgreſſi ſunt Editores Baſ. Fabr. Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. Maitt. totum hunc verſum ita conſtituentes: *Jugibus hanc igitur ſtudiis vitemus & a.* quae ſi cui ſcriptura placeret, poſſet melius ad Poëtae ſcribendi conſuetum morem ita transponere: *Hanc igitur jugibus ſtudiis* &c. quippe qui primam in *jugis* corripere ſemper ſolet. V. ad lib. 1. vſ. 18. Ampl. Vonck. lib. eod. 142. hoc libr. vſ. 52. lib. iii. vſ. 202. & 239. & alibi.

Digitized by Google

Ire per anguſtam regna ad caeleſtia portam.
 Si cupimus vitare malum, debemus adire
Sectarique bonum; hic quia liberat, ille trucidat:
Hic alit, ille necat. nam quantum ſidera terris,
Ignis aquis, lumen tenebris, concordia bellis,
Vita ſepultoris; tantum bona longius abſunt
Diſſociata malis. dextrum quicumque neceſſe eſt,
Aut laevum gradiatur iter. Sed dextra bonorum
Semita

alibi. cum Barth. XLVI. Adv. X. Nil tamen tuto in tanta ſcripturae varietate adſerere licet, cum quidem diſputare poſſimus quid Poëta ſcribere potuerit, non vero quid ipſe ſcripſerit. Dedimus itaque id quod Cellarius receperat, licet nullum ſibi aliud quam ex Proſa praeſidium habeat. Meliora ſi quis protulerit, inter primos me reperiet ingenii felicioris aeſtimatores. Porro *iter petere* vulgatiſſima eſt locutio Vellej. Paterc. lib. II. cap. LXXXII. §. 2. *Ne deſtinatum iter peterent.* Niſi ibi cum Litteratorum Principe Burmanno malles *pergerent.* Non diſſimiliter Idem Vellej. lib. II. cap. LIII. §. 1. *Ut Africam peteret.* Minuc. Fel. Octav. cap. II. *Placuit Oſtiam petere.* atque ita centies. Noſtro ſimilia habet Juvenc. lib. I. vſ. 683.

Ite per anguſtam juſti ſuper aethera portam.

Sic ſupr. lib. I. vſ. 63.

Pande ſalutarem, paucos quae ducit in urbem,
Anguſto mihi calle viam.

ARNTZEN.

288. *Malum.*] Diabolum: *ſectari bonum*, Deum. Id poſcunt pronomina *hic*, *ille*, CELLAR. Similiter Noſter lib. III. vſ. 205.

Quia quos malus opprimit hoſtis
Ima petunt, quos Chriſtus alit, ſine labe reſurgunt.

Noxium dixit lib. eod. 307. *iniquum* lib. IV. vſ. 83. Huic igitur recte opponit *bonum*, ſive Deum, qui ſolus bonus eſt. Pric. & alii ad Matth. cap. XIX vſ. 17. idque nec ipſae gentes, veritatis licet lumine deſtitutae, ignorabant, quam in rem inſpice Jamblychum Vit. Pythag. cap. XVIII. n. 87. & XXVIII. n. 137. atque ita Deos malorum cauſſas eſſe acerrime negarunt. Ibid. cap. XXII. n. 118. neque auctores peccatorum eoſdem agnoverunt. Marcil. ad aur. Carm. Pythag. p. 71. ARNTZ.

293. *Cuicumque.*] Ex Codd. Lipſ. & Heinſ. Alii *quicumque.* CELLAR. Sic male ex Codd. Lipſienſi & Heinſiano edidit Cellarius, quum ſenſus omnino cum aliis libris leges poſtulet, *dextrum quicunque neceſſe eſt aut laevum gradiatur iter:* i. e. neceſſe eſt, ut unusquiſque dextrum aut laevum iter gradiatur. De iſto uſu pronominis *quicunque* agimus ad S. Sever. H. S. II. 14. Satisque conſtat. WOPKENS. *Cuicunque* damnavit quoque Grunerus, quem vide. Et certe alterum ſenſus poſtulat, quod rectius ſervatur in Vet. I. 2. Mon. Parrhaſ. Tom. 2. aliis, neque

Digitized by Google

Semita conſpicuos vocat in ſua gaudia juſtos,
Inque tuos, patriarcha, ſinus: at laeva malorum
Exercet poenas, & ad inpia Tartara mittit.
Ergo agnis ovibusque Dei eſt haec ſola voluntas,
Et bona libertas evadere torva cruenti
Ora lupi, vitaque frui per paſcua Chriſti.

neque aliter Sched. Pulm. Praeivit Cellario in hac ſcriptura Fabricius, neque a lectione Cod. Heinſ. diſſentit Arntz. qui praeterea, abjecto *eſt*, ſimpliciter *neceſſe* habet. vid. ad lib. I. 128.

297. *Mittit.*] Verba ſunt Maronis Aeneid. VI. 543. Wopkens. *Mittet* edidit Cellarius, licet Codd. & Editi, nuper quoque Grunerus, *mittit* exhibeant, neque aliter eſt in loco Virgilii citato, cui adde IV. AEn. 243. Fruſtra etiam Cod. Cant. & Ed. Lipſ. *ad Tartara ducit.* aliud ſuadet aperta Virgilii imitatio, cujus plerumque tenaciſſimus eſt noſter. Arntz.

Digitized by Google

COELII SEDULII

CARMINIS PASCHALIS

LIBER III.

PRima ſuae Dominus, thalamis dignatus adeſſe,
Virtutis documenta dedit, convivaque praeſens
Paſcere, non paſci veniens, mirabile fuſas
In vinum convertit aquas: amittere gaudent
Pallorem latices, mutavit laeta ſaporem
Unda ſuum, largita merum, menſasque per omnes
Dulcia non nato rubuerunt pocula muſto.
Inplevit ſex ergo lacus hoc nectare Chriſtus,
Quippe ferax qui vitis erat, virtute colona
Omnia fructificans, cujus ſub tegmine blando
Mitis inocciduas enutrit pampinus uvas.
Regulus hinc nato quidam moriente rogabat

Flebi-

4. *Amittere.*] Ex MSS. libris. Vulgo *dimittere*. CELLAR. Cellarium ſecutus eſt Grunerus, quem vide, & Schulting. ad Senec. II. Controv. p. 131. Cod. Cant. tamen pluresque Edd. *dimittere* exhibent. Mox *laeſa* pro *laeta* ſcribunt Cod. Cant. Ed. Torn. 1. 2. Fabr. quod vix legitimum ſenſum admittit.

8. *Lacus.*] *Lacus* vas torcularium, cupa. Cic. in Bruto cap. LXXXIII. *Novam iſtam quaſi de muſto ac lacu fervidam orationem.* & Columell. lib. XII. cap. XVIII. *Lacus vinarii & torcularii.* Nemeſius Ecl. III. vſ. 50. de vindemia:

Pronus at ille lacu bibit.

CELLAR. Ovid. III. Triſt. X. 72.

Nec cumulant altos fervida muſta lacus.

mox Cod. Arntz. Edd. Parrh. Ald. Lipſ. cum Sched. Pulm. *virtute colenda*, quod Proſa non admittit, ubi; *Qui vitis erat virtutis colona.* rectius quoque in Metaphora perſiſtit Sedulius, ſi vulgatum, ut par eſt, praeferas. ARNTZ.

12. *Regulus hinc.*] Fabr. tranſpoſuit, quod in MSS. ἀμέτρως eſt: *Hinc regulus. Regulus* autem Latini interpretis eſt: βασιλικὸς Graece Joan. IV. id eſt, regius miniſter. CELLAR. Codd. Cant. Arnt. & antiquiores Edd. *poſt regulus*, contra metrum. *Regium juvenem* dixit Juvenc. II. 322. Superiori vſ. pro *mitis* Ed. Vet. 1. Monaſt. *vitis*, quod tamen egregie damnarunt Sched. Pulm. Virgil. I. Georg. 448.

Tum mitis defendet pampinus uvas.

Pro *enutrit* porro Parrhaſ. Sched. Pulm. *emittit;* quo jure non video. *Innocuas* per *non perituras* exponunt Sched. Pulm. ARNTZ.

12.

Digitized by Google

Flebilis & ſupplex dominum, quo viſeret aegrum
Febre laborantem puerum, trepidamque vetaret
Labi animam de ſede ſua. Tunc larga poteſtas,
Credenti quae nulla negat, nec dona retardat
Velocem comitata fidem, ſermone ſalutem
Concedens facili, Vivit jam filius, inquit,
Perge, tuus Quantum imperii fert juſſio Chriſti?
Non dixit, victurus erit, ſed jam quia vivit,
More Dei, qui cuncta, priusquam nata, videndo
Praeteritum cernit, quidquid vult eſſe futurum.
Inde ſalutiferis incedens greſſibus urbes,
Oppida, rura, caſas, vicos, caſtella peragrans
Omnia, depulſis ſanabat corpora morbis.
Ecce autem medio clamans ex agmine turbae
Leproſus poſcebat opem, varioſque per artus

Plus

13. *Flebilis.*] *Flebilis* pro flente dixit & lib. I. 249. Ovid. Amor. III. 6. 68.
Spargebat tepidos flebilis *imbre ſinus*
Sic ſaepius adjectiva veniunt pro participiis. lib. II. 200.
Terque volutus humo, fragili *conſidere bello.*
i. e. fracto. Infra vſ. 270.
Relliquiasque ſuas ſportarum culmina ſeptem
Expavit fugitiva *fames.*
i. e. fugiens, vel fugata. lib. V. 101.
Namque per hos colaphos caput eſt ſanabile *noſtrum.*
i. e. ſanatum. vſ. 171.
Proprium ſuſcepit amictum:
Scilicet humanae poſiturus tegmina carnis
Et ſumturus item: nil jam ut mutabile *ferret*
Poſt mortem, propria cum majeſtate reſurgens.
i. e. mutatum. vſ. 333.
Perterritus autem
Miles in ancipiti retinet diſcrimine vitam,
Deſerta ſtatione fugax.
i. e. fugiens. WOPKENS. adde quae notavit Grunerus h. l.

15. *Labi.*] *Lapſam animam* dixit infr. vſ. 112. Mox *quia nulla* Parrhaſ. Sched. Pulm.

26. *Mediae.*] Cantabr. eſt: alii *medio*. CELLAR. *Mediae* Cellar. reſcripſerat, quae lectio eſt Cod. Cant. & Edd. Lipſ. & Maitt. reliqui ſcripti & impreſſi *medio* habent, quod revocandum putavi, jubente Proſa: *Quum repente de medio ſtipantis turbae concilio varia leproſus infelicitate perfuſus.* caet. GRUNER. Etiam Cod. Arnt. *mediae*. Grunero tamen adſentior, cui adſtipulantur Vett. Edd. 1. 2. Monaſt.

28. *Plus candore.*] Proſa: *Obſceno candore miſerior.* CELLAR. Igitur fruſtra Vet. 1. 2. exhibent, *candore nitens.*

29. *Purgare.*] Ita ediderunt plures; ſequor tamen ſcripturam Cod. Arnt. & Edd. plurium *mundare*, quod verbum aeque huic rei eſt adcommodatum. Dixi pluribus in Specim. Obſerv. c. IX. ubi hanc lectionem uberius confirmavi. ARNTZ.

32. *Magis.*] Amplius. CELLAR. *Magis* pro amplius, deinceps. Fortunatus de C. benef. col. 697.
Nec peccatoris mortem magis *eligit auctor,*

Quando

Digitized by Google

Plus candore miſer. Si vis, Domine, inquit, ab iſtis
Me maculis mundare, potes: volo, Chriſtus ut inquit,
Confeſtim redit una cutis, proprioque decore
Laeta peregrinam mutarunt membra figuram,
Inque ſuo magis eſt vix agnitus ille colore.
  Forte Petri validae torrebat lampadis aeſtu
Febris anhela ſocrum, dubioque in funere pendens,
Saucia ſub gelidis ardebat vita periclis,
Immenſusque calor frigus letale coquebat.
At poſtquam feſſos Domini manus adtigit artus,
Igneus ardor abit, totisque exſtincta medullis,
Fonte latentis aquae cecidit violentia flammae:
  Quin etiam rabidas nigrorum depulit iras
Spirituum, ne flatus atrox laceraret iniqua
Peſte homines, operisque Dei vexaret honorem,
Quem

Quando ſuis poenis nobis dedit arma ſalutis.

WOPKENS. Cod. Arnt. tranſponit: *magis agnitus eſt*, & pro *ille* legit *ipſe*. Vid. ad lib. II. 255. *Vir agnitus* habet Ed. Lipſ. invita Proſa. Vet. Ed. 1. 2. Monaſt. ita diſtinguunt: *Inque ſuo (magis eſt) vix* &c. Male.

34. *Febris anhela.*] I. e. vehemens, flagrans. Ovid. e Ponto I. 10. 5.

Nec dolor ullus adeſt, nec febribus *uror* anhelis.

Adde quae ad vſ. 277. notabimus. WOPKENS. Juvenc. lib. I. vſ. 773.

Cujus anhela ſocrus aeſtu, febrique jacebat.

τὸ *lampadis* explicuit Barth. ad Claud. p. 874. ubi citat, *nam Petri;* unde hauſerit, non video. Pejus Ed. Ald. *morte Petri.* Porro *torquebat* habet Cod. Cant. Ed. Tornaeſ. 1. 2. 3. & aliae. Elegantiam ſane depravarunt, cum aeſtus febribus frequens adſcribatur. infr. Hymn. II. vſ. 56.

Exſtinxit ignes febrium.

Minuc. Fel. Octav. XII. *cum febribus ureris.* Virgil. III. Georg. vſ. 458.

Artus depaſcitur arida febris
Profuit incenſos aeſtus avertere.

Sulpit Sever. Vit. B. Mart. cap. XIX. init. *Graviſſimis quartanae febribus ureretur.* & *exuſtus febre* eſt apud Iſcan. B. Trojan. lib. V. vſ. 13. *ſocri* ſcribit Cod. Arnt. nulla neceſſitate. ARNTZ.

36. *Coquebat.*] Parabat, moliebatur, fovebat. Sidonius Carm. V. 129.

Coxerat *internum per barbara corda venenum.*

Silius Ital. X. 430.

Ubi turpe malum Latioque extrema coquebant.

Coepta viri.

Hic Drakenb. illic Savaronem conſule. WOPKENS. *Colebat* peſſime Monaſt.

42. *Vexaret.*] Plane niſi me decipit opinio, inſulſe *vexari* dicitur honos alicujus; recte vero *commaculari;* vel ſimili verbo. Quare haud dubito legere, *operisque Dei foedaret honorem.* VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. II. Eadem locutio reſtituenda forſan Tacito III. Hiſt. c. LXVI. *Egregiae domus honores deceret.* f. *foedaret.* Niſi Gronovii *deleret* magis placeat. Aliter Cl. Trillerus Obſerv. Critic. lib. III. cap. X. p. 132. IDEM *in Addend.* Verbum *vexaret* non moveo. Senſus, ne daemon vexaret, moleſtia afficeret hominem,
qui

Quem norat non eſſe Dei: paſſimque catervas,
Ut pius, innumeras pulſo languore ſaluti
Reddidit, & varia populos a clade levavit.
Inde marina petens, arentes greſſibus algas
Preſſit, &, exiguae conſcendens robora cymbae,
Aequoreas intravit aquas, Dominumque ſequentes
Diſcipuli, placido librabant carbaſa ponto.
Jam procul a terris fuerat ſatis, actaque flabris
Sulcabat medium puppis ſecura profundum,
Quum ſubito fera ſurgit hiems, pelagusque procellis
Vertitur, & trepidam quatiunt vada ſalſa carinam.
Perculerat formido animos, ſeſeque putabant
Naufraga

qui eſſet operis Dei honor; ſed quem noverat Deo non eſſe devotum: ut jam accepit haec Cellarius. Proprium autem uſitatiſſimumque in hac re *vexandi* verbum. vſ. 73.

Quos non mala daemone pauco
Sed legio vexabat *atrox.*

vſ. 242.

Quam ſpiritus atris
Vexabat *ſtimulis.*

Ad illa, *quem norat non eſſe Dei*, confer lib. IV. 181.

Et ſua tranſit
Sabbata non curans, hominem curare paratus;
Quem voluit magis eſſe ſuum.

Chryſologus Serm. XV. *Puer meus qui jacet, ut* tuus *ſit, ſurgat: meus quia paralyticus, ut* tuus *ſit jam ſanetur; meus quia male torquetur, ut* tuus *ſit, jam non ſit in poena. Domine,* tuos *ſervos non decet malis ſubjacere: injuria eſt tua* tuorum *poena ſervorum.* WOPKENS. Receptam h. l. ſcripturam omnes Codd. atque editi tuentur. Tuetur & Aurel. Vict. Epit. cap. XLII. §. 20. *Per Adamantias, & Gorgonias, & alia importuna miniſteria vexantem famam Viri.* ARNTZ.

43. *Non eſſe Dei.*] Quem honorem operis Divini, i. e. quem hominem, ad Dei imaginem honorifice creatum, novit flatus ille malus, ſive ſpiritus niger, non eſſe Deo devotum. CELLAR. Sched. Pulm. haec habent: *Nebriſſ. fort.* reum; *i. e. culpa dignum* Huic conjecturae videtur favere, quod eſt in Ald. *Deum* Et facili negotio iſtud, ſi plures adſtipularentur, poſſet tolerari. Sed tamen optime Cellar. mentem Poetae expreſſit ARNTZ.

44. *Prius*] Suſpecta mihi haec vox, neque quid ſibi velit, ſatis perſpicio. Vix enim ad mentem Poëtae facit. Prius ſaluti reddidiſſe noverant omnes. Noverant & illi, qui Chriſti caſtra non ſequebantur. Porro ſi iſta vox *prius* poſſit tolerari, quo tunc tendit praecedens *paſſim*? an non & id includit, variis jam temporibus tale quid fuiſſe peractum? Vides, ni omnia me fallant, ſententiam nimis languentem. Praeeunte itaque Cod. Arnt. & Edd. Vet. 1. 2. Ald. Sched. Pulm. Monaſt. *pius* reſcribere nullus dubitavi. Videtur hac ratione major ineſſe ſententiae Emphaſis. Juſta quoque tum eſt oppoſitio, inter atrocem illum, qui horrendis calamitatibus & tot quaſi infernalibus Furiis humanum genus perdere conabatur, quique hoſtilem animum contra illud ſpirabat; & inter iſtum pium, qui idem illud mortale genus ex his faucibus eripere, atque etiam ſalutis opem conferre non negabat. *Atrox* itaque & *pius* non ſine quadam energia hic opponuntur

Digitized by Google

Naufraga litoreis jam tendere brachia ſaxis,
Ipſe autem placidum carpebat pectore ſomnum,
Majeſtate vigil, quia non dormitat in aevum
Qui regit Iſrael, neque prorſus dormiet umquam.
Ergo ubi pulſa quies, cunctis clamantibus una
Voce ſimul, miſerere citus, miſerere, perimus,
Auxilio ſuccurre pio! nil vota moratus
Exſurgens Dominus, validis miteſcere ventis
Imperat, & dicto citius tumida aequora placat.
Non erat illa feri pugnax audacia ponti,
In Dominum tumidas quae ſurgere cogeret undas,
Nec metuenda truces agitabant flamina vires,

K Sed

...luntur: eo modo, quo *malum* & *bonum* lib. II. 289. ſenſus erit: quod homines paſſim ſaluti reddiderit, utpote vel quoniam erat pius & homini amicus, ut ait infr. IV. 98. atque iſta vox frequens Noſtro in deliciis eſt. vid. lib. II. 20. V. 17.

Ne qua pius a pietate vacaret.

ubi Not. & alibi. *Ut* igitur denotabit utpote, de qua notione vid. Acidal. ad Vellej. II. cap. XV. §. 1. ARNTZ.

49. *Diſcipuli*] Amt. Cod. *Nautica diſcipuli libr.* pro *ſequentes* conjiciebat *vehentes*, Cl. P. Burmannus in epiſtola ad Cuperum. *Carbaſa* pro velis hic accipi monuit Barth. Adv. lib. XXXV. cap. x. ubi citat *carbaſa vento.* ſed Senec. Med. 318.

Pandere vaſto
Carbaſa ponto.

Caſſiodor. lib. I. Var. Epiſt. XXXV. *Tendi carbaſa feſtinanter invitet.* ARNTZ.

50. *Flabris.*] Ventis. Munck. ad Fulgent. Mythol. lib. III. cap. VI. & ad Albric. de Deor. imag. cap. XIII. Val. Flacc. lib. VI. vſ. 665. mox *tum ſubito* Sched. Pulm. ARNTZ.

53. *Vada ſalſa.*] Virgil. Aen. V. 158.
Et longa ſulcant vada ſalſa *carina.*
Adi Savaron. ad Sidon. I. Ep. 5. WOPKENS. Arator lib. I. vſ. 988.

Spoliat vada ſalſa draconis.

& alibi. *Mox pertulerat* Monaſt. Apud Juvenc. III. 297. *magno perpulſus corda dolore*, legitur in mea Edit. malim tamen *perculſus.* Ita Idem IV. 318. *perculſus verbis.* Ammian. Marcell. XXVIII. cap. VII. *Quia ſubito perculſi familiares.* Heinſ. ad Virgil. I. Aen. 514. ARNTZ.

57. *Dormitat.*] Vetus Int. Pſalmo CXX. *Ecce non* dormitabit, *neque* dormiet, *qui cuſtodit Iſrael.* Sidon. II. Epiſt. 2. *Ubi ſomnolentiae cubiculariorum* dormitandi *potius*, *quam* dormiendi *locus eſt.* & ſic ſaepius illa junguntur. WOPKENS. Variae hic Editt. inter quas & Vet. 1. 2. Monaſt. habent *qui non.* Adcedit Proſa; *Pervigil majeſtate, qui - - - non dormitat.* Neque tamen ideo quid mutandum, ſentiunt & mecum Sched. Pulm. & Parrh. Iſtae vero Sched. hic *prorſus nec* ſcribere iſ ſent. Rationem non exputo. *Aevum* expono per aeternitatem, ut apud Claud. Conſ. Manl. vſ. 333.

Duplici vita ſubnixus in aevum.

& II. de Laud. Stilic. 426. ad quae loca conſule Barth. Catan. ad Plin. lib. IV. Epiſt. XXIV. §. 5. Sic quoque *ſeculum* & Graecorum *αἰών*. Barth. ad Claud. Conſ. Manl. 114. & IV. Conſ. Honor. p. 570. Mox pro *clamantibus* Cod. Cant. Edd. Vet. 1. 2. Mon. *lacrymantibus*, invita Proſa. & pro *miſerere citus* Parrhas. Sched. Pulm. *miſerere Deus.* In Proſa vox *dominus* legitur, quae aliqua ratio-

ne

Sed laetum exſiliens Chriſto mare compulit imum
Obſequio fervere fretum, rapidoque volatu
Moverunt avidas ventorum gaudia pennas.
  Interea placido tranſvectus marmore, puppim
Liquerat, & medios luſtrabat paſſibus agros,
Quum procul e tumulis gemino ſtridore ruentes
Proſiluere viri, quos non mala daemone pauco,

Sed

ne ſuffragio ſuo hanc ſcripturam figere poſſet. Attamen ad elegantius exprimendum praeſens, quod inminebat, periculum, aptior videtur recepta lectio. ARNTZ.

68. *Fervere.*] Quidam *ſervire.* At clare Heinſ. Cod. & Vet. Ed. *fervere* obſequio, id eſt promptiſſimum ſtudioſiſſimumque eſſe ad obſequendum Chriſto. CELLAR. Ita Arntz. Cod. & antiquiores omnes, quod jure placuit Erudito Grunero: & ſane majorem hic emphaſin habet, quam alterum illud *ſervire*, cui tamen pondus addere poſſet locus Cyprian de Idolor. Vanit. p. 400. *Cogeret ſibi elementa famulari, ſervire ventos, maria obedire.* Poterit autem ex hoc loco confirmari Acidalii conjectura apud Pacat. Paneg. cap. XXXIX §. 3. *Per aliquas imagines ſomniorum ferrentur obſequentes; praebuiſſe geſtantibus ventis otioſorum miniſteria membrorum.* Conf. ibi Not. ARNTZ

69. *Ventorum gaudia.*] Venti gaudebundi refugiunt Chriſto imperante. CELLAR. Mare ita procelloſum erat, effrenesque venti, non auſteritate, aut aliqua Domino nocendi libidine, ſed ſola laetitia atque obſequio in Chriſtum. Quae verborum ſententia cum adeo manifeſta ſit, quid ſibi Cellarius volebat, dum ad iſta *gaudia ventorum*, notat, venti gaudebundi refugiunt, Chriſto imperante? Non ſane de refugientibus ventis haec intelligi debent, ſed de ſurgentibus & mare turbantibus. Neque *obſequio fervere* recte exponit Vir laudatus promtiſſimum ſtudioſiſſimumque eſſe ad obſequendum Chriſto, quum ſit, ſe commovere venerandi Chriſti cauſſa. *Gaudia ventorum* i. e. venti gaudebundi. Paulin. V. Martin. II. 290.

Inſiſtunt totis certantia gaudia *votis*
Ictibus adſiduis, crebrisque bipennibus inſtant.

Juvencus III. 65.

Tamen imperat aegre
Inſontis caput inferri tradique puellae
Illa (nefas!) matris *ſcelerata ad* gaudia *portat.*

WOPKENS. Nil ſane hac expoſitione certius. Ex Proſa mens Poetae clarius adparet, cujus tamen verba longiora ſunt, quam quae hic adſcriberentur. Pro *avidas* Sched. Pulm. habent *ſubitas.* Parrhaſ. *rapidas* praetulit. Si quid video ex mente Proſae *Curſus rapida commotione praecipites languenti ſubito depoſuere torpore.* ARNTZ.

73. *Mala.*] τὸ *mala* hic miſere languet, & prorſus inconcinne poſitum. Quid enim hoc? *malam legionem daemone pauco* obponere *atroci legioni.* Adeone quidquam differunt *malus* & *atrox*? an non malum omne *atrox* & viciſſim? ſic puto. Nec ſuccurrit tamen praeſens remedium. Dicendum forte, ut aliquoties, ita & hic quantitatem neglexiſſe Sedulium, & legendum, *quos non ala daemone p.* Viderint peritiores. VONCK. Obſ. Miſc. cap. XXX. Cl. Vonck. Sedulium hic quantitatem neglexiſſe putat, ſcripſiſſeque, *quos non ala daemone pauco.* Sed locum ſanum eſſe facile videbis, modo non cum Vonckio illud *mala* ad *legionem* referas, ſed accuſ. plur. eſſe cogites. GRUNER. Durius hoc eſt, *quos non mala* (vexabant) *daemone pauco.* An potius leg. *quos non daemonia pauca* &c.? ut in voce *daemonia* ſecunda ſyllaba producatur tali licentia, quam lib. V. 430. & alibi poſt alios obſervavimus. Imo

vero

Sed legio vexabat atrox, nexuque cruento
Saeva catenatis geſtantes vincla lacertis,
Angebat quoque poena duplex: heu dura furoris
Conditio! qui vim patitur, magis ille ligatur.
Tunc Domini praecepta tremens exire jubentis
Spiritus infelix hominem non audet adire,
Effigiem linquens, quam Chriſtum cernit habere.

vero Sedulii, ni me fallit animus, ſcriptura eſt, *quos non malus agmine pauco* &c. ut *malus* pro daemone venit lib. II. 288. & alibi. *Agmine non pauco* dixit ut Tacit. Hiſt. III. 40. Multo . . agmine *ſegnius quam bellum incedens.* WOPKENS. Blanditur vehementer ultima Wopkenſii conjectura; vix enim aliud ſenſus poſtulat. Minor tamen conſtantem librorum omnium in receptam lectionem conſenſum: quam ſi praeferas, ita conſtrue; quos non mala vexabant daemone pauco, ſed legio atrox malorum vexabat. Vix aptior rei datur exitus, licet durior ſit conſtruendi ratio. *Mala* erit igitur numeri plur. caſus primus; ita namque & daemonem *malum* dixit infr. 205. qua enim conſtruendi via hic accuſativum plur. invenerit Vir Eruditiſſimus, nondum expiſcor. De integritate tamen hujus loci non magnifice ſentio, cum talis locutio videatur a genio Sedulii longius remota. Ceterum vſ. ſuper. pro *gemino* exhibet Parrhaſ. Ed. *gemini.* Favet Proſa: *repente duo viri.* altera tamen ſcriptura magis mihi videtur Poëtica. ARNTZ.

76. *Poena duplex.*] A furore daemoniaco, & a duris vinculis. *Dura* autem Cod. Heinſii, non *dira.* CELLAR. Vs. praeced. Cod. Cant. Tornaeſ. 1. Bibl. Lugd. & ceterae Editt. ut Ald. Lipſ. Fabr. Maitt. habent *geſtabant.* & illud probarunt Pulm. ſched. Proſa: *Et ob hoc ferreis catenarum nexibus innodati. Heu! quam gravis eſt furoris conditio.* Ex voce *gravis*, quae ibi invenitur, meliori ratione patet hic *dura* praeferri, ubi Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Parrhaſ. Monaſt. Col. Ald. Lipſ. Tornaeſ. 3. &c. exhibent *dira.* Et frequens haec eſt in Codd. permutatio. V. Vir. Doct. in Obſ. Miſc. menſ. Septemb. A. 1732. p. 204. Burm. ad Lucan. lib. IV. vſ. 637.

80. *Reverens.*]. Subſtitui hoc ſine libris, quorum eſt *reddens*, vel *repetens*, vel *recolens.* Fabr. *fugiens.* Sed aptiſſimum eſt, reveritum diabolum in homine imaginem, quam Chriſtum videbat habere. CELLAR. Mirifice hic variant libri noſtri. Cod. Cant. *recolens* Ald. *repetens* Codd. Vulc. Nanſ. Tornaeſ. Baſ. Col. *reddens* Lipſ. Fabr. Bibl. Lugd. & Maitt. *fugiens*, quae lectio nobis quidem omnium aptiſſima viſa eſt, quippe quam omnium maxime confirmare videtur Proſa: *Metuens intrandi licentiam poſtulare.* Cellarius ex conjectura ſubſtituerat *reverens*, ſed conjecturis tunc demum locum eſſe relinquendum putamus, ubi in Codd. apti plane nihil reperitur. GRUNER. Praeter varias Editiones a Grunero jam enumeratas, *reddens* invenimus in Ed Vet. 1. 2. ſched. Pulm. Monaſt. Tornaeſ. 1. *fugiens* in Tornaeſ. 3. quam plerumque ſequi Bibl. Lugd. plus una vice jam dixi. *repetens* Parrhaſ. quod moveri debuiſſe negavit Cl. Burmannus; ita enim ipſe in Epiſtola MS. ad Cuperum: *Neſcio an recte repudiaverit Cellarius veterem lectionem, cum* repetens *vel* recolens, *ſit animo, mente ſua reputans vide Heinſ. ad Ovid. Epiſt.* V. 113. *apud quem Poetam frequens harum vocum uſus eſt.* Cellarius certe, nullo Codice adſentiente, *reverens* ſubſtituit contra ipſam Sedulii mentem. Non enim ex reverentia ſpiritus iſte exiit, ſed ex mandato & juſſu Domini, adeoque vi coactus, neque antequam obtinuiſſet,

Sed pecus inmunda gaudens lue, ſemper amicum
Sordibus, atque olido conſuetum vivere coeno,
Pro meritis petiere ſuis, triſteſque phalanges
Porcinum tenuere gregem. niger, hiſpidus, horrens
Talem quippe domum dignus fuit hoſpes habere.
Hinc alias Dominus pelago delatus in oras

Intravit

tinuiſſet, ut ſibi in porcorum gregem tranſire liceret. Propius hinc adcedit τὸ *fugiens*, sed & illud ingenio Eruditi cujusdam tribuo, qui ceteras lectiones parum commodas deprehendens, illud tacite ſubſtituit. Fabricium interdum ita in Sedulio rem egiſſe, Cellarius jam monuit. Saltem nulli, quod ſcio, Codd. illud ſervant. Non dubito, quin veriſſimum ſit, quod exhibet Cod. Arnt. cum *linquens* ſcribat. Id cum Proſa convenire, quivis videbit. Et ita Vulgati Intt. hac in re *exire* adhibuerunt. Matth. VIII. vſ. 32. Marc. V. vſ. 13. Lucae VIII. vſ. 29. & 33. & Noſt. vſ. 78. cum quo nihil apertius convenit, quam *linquens*. ſic infr. lib. IV. vſ. 88.

Hominemque reliquit
Pulſus, & in vacuas fugiens evanuit auras.

qui tamen locus *fugiens* quoque defendere videtur. Neque nego illud verbum hic etiam poſſe tolerari. Sed puto potius unius Cod. fide eſſe praeferendum illud *linquens*, quam, quod ex conjecturis ortum videtur, *fugiens*. ARNTZ.

81. *Semper amicum.*] Sic Avian. Fab. VI. 2.

Et luteis tantum ſemper amica *vadis.*

Symmachus X. Epiſt. 36. *Is quoniam* ſemper amicus *eſt veritati, & famam bonorum temporum colit* &c. Arator H. Ap. II. 223.

Subitum tunc illa medelae
Semper amica *manus jubar intulit.*

Ruſticus Helpidius Hiſt. V. N. Teſtamenti:

Semper amica *piis, peccantes reſpuit aula.*

Aliquando & *ſemper* poſtponitur. Confer etiam Horat. I. Epiſt. 2. 26.

Vixiſſet canis immundus, vel amica luto *ſus.*

WOPKENS. Per ἕνωσιν ita dicitur, ut *ſemper-avari* & alia. V. meum O. Arntzen. ad Caton. Diſtich. lib. IV. Diſt. I. ARNTZ.

85. *Hoſpes.*] Arator II. 634. pariter de daemonibus:

Virtute ſub ipſa
Spirituum quoque turba minax velut irrita fumi
Pars per inane fugit, ne fabrica pulchra creantis
Quae plaſmata ſolo coeleſtis imaginis inſtar
Traxit, & auctoris ſpeciem pro pignore geſtat,
Hoſpite *ſit polluta ſuo, templumque decoris*
Inficiat praedonis odor.

WOPKENS. *Porcorum tenuere* Edimb.

86. *Pelagi.*] Non inepta eſt lectio Cod. Cant. Edd. Ald. Torn. Lipſ. & Col. *pelago*, quam, cum Proſa illam confirmet, ſequendam putavimus Ovid. Met. IX. 117.

Obſequio deferri ſpernit aquarum.

Juſtin. lib. XXII. cap. VIII. §. 11. *Agathocles autem navibus, quibus reverſus a Sicilia fuerat, cum cuſtodibus earundem Syracuſas defertur.* GRUNER. Valer. Flacc. lib. VIII. vſ. 376.

Adverſamque procul Peuces defertur in oram.

Dict. Cret. B. Troj. lib. VI. cap. X. *Delata dein ad regionem.* Hygin. Fab. CXXV. *Tempeſtate ad Cicenas eſt delatus.* Munck. ad eumd. Fab. XV. Cellarius vero hic edidit *pelagi*, praeëuntibus Edd. Baſ. Maitt. Fabr. Bibl. Lugd. & ſane per *oras pelagi* intelligi poſſet litus; ſic enim haec res prope mare narratur geſta. Marci V. vſ. 21. unde *littoris ora* apud Avian. Fab. XX. vſ. 10.

Haec tibi me rurſum littoris ora dabat.

Propert.

Intravit natale ſolum, quo corpore naſci
Se voluit, patriamque ſibi pater ipſe dicavit;
Ecce aderant vivum portantes jamque cadaver
Bis bina cervice viri, lectoque cubantem
Vix hominem, cui vita manens ſine corporis uſu
Mortis imago fuit, reſolutaque membra jacebant

Propert. I. Eleg. VIII. vſ. 13.

Et me defixum vacua patiatur in ora.

quod rectius contra alios defendit Vir Doct. in Obſ. Miſc. menſ. Jul. 1732. pag. 131. Sed tamen elegantior hoc l. videtur ſcriptura, quam reduxit Grunetus, *pelago*, eaque ipſa confirmatur a Cod. Arnt. Ed. Vet. 1. 2. Parrhaſ. Monaſt Edimb. & Torn. 3. Ita Lucan. II. vſ. 88.

Pelago delatus iniquo
Hoſtilem in terram.

ARNTZ.

87. *Natale ſolum.*] Errat, dum ἰδίαν πόλιν Matth. XI. 1. dixit *natale ſolum*, quod Bethlemum eſt. Haec autem geſta ſunt ad mare Galilaeae, παρὰ τὴν θάλασσαν, Marc. V. 21. quod ad Capernaum magis, quam ad mediterraneum Nazareth, referendum, nam & ibi κατῴκησε. Matth. IV. 13. CELLAR. *Quo* hic *ubi* eſſe videri poſſit; de qua particulae notione nos ad Hygin. Fab. LII. Sed hoc inſuetum Sedulio, ideoque potius pro relativo pron. accipiendum: ut ablativus quo (ſc. ſolo) ſic ſequenti ablativo *corpore* jungatur, uti ſolere vidimus ad Juſtin. XIV. 4. & Tacit. Ann. I, 72. Sic Paulinus Poëm. XXIV. 151.

Sanctorum ut amore duorum
Binum habeam natalem hodie, quo corpore *ſumti*
Martyris exceſſum celebrans. &c.

Patriamque ſibi p. i. dicavit, i. e. quodque patriam &c. quo modo ſaepe poſt pron. relativum haeret conſtructio. lib. I. 272.

Hic & ille lapis reprobus, quem vertice geſtat
Angulus, atque *oculis praebet miracula noſtris.*

h. e. & qui oculis &c. vſ. 291.

Cui *nec minus eſt Patre quidquam*,
Nec *quo creſcat habet.*

ubi falleretur, ſi quis refingeret, *qui nec minor eſt. p. q.* lib. IV, 6.

Cui *prona facultas*
Ardua planare & curva in directa referre,
Et *quidquid natura negat*, ſe judice *praeſtat.*

pro quo quiſpiam mallet, *Et qui quod n. n.* &c. & ibid vſ. 15.

Quem *frons nulla videt*, ſed *totum conſpicit ipſe.*

h. e. ſed qui totum c. i. ſic etiam deinceps vſ. 58. 59. & lib. V, 56. 57. quaeque alia ejusmodi ad Juſtin. II. 6. & alibi notavi. Ita nihil emendandum videtur in verbis Min. Felic. cap. XXV. *Neque enim potuerunt in ipſis bellis Deos adjutores habere*, adverſus quos *arma rapuerunt*, & (i. e. & quos) *quod poſtulaverant detriumphatos colere coeperunt.* Niſi forte aſperitas haec ibi quodammodo mitiganda ſit, tranſponendo, *quos adverſus arma rapuerunt*, qua quidem metatheſi Tacito aliisque nihil uſitatius. WOPKENS Fruſtra itaque *in corpore* habet Bibl. Lugd. Mox Cod. Arntz. pro *pater* legit *Deus*, ex margine, ut equidem credo. ARNTZ.

89. *Vivum.*] *Cadaver vivum* etiam Chryſologus paralyticum vocavit, notante ad Apul. VI. Met. p. 123. Pricaeo. Saepiusque ita de eo, qui morti proximus eſt vel eſſe videtur, loquuntur veteres. Quinctilianus Declam. CCCVI. Vivum funus *gremio tuli. quam poena exſpiravit in manibus meis.* Senec. Epiſt. LXX. *cum aeger a Senatu in lectica relatus eſſet non ſane frequentibus exſequiis*

Digitized by Google

Officiis deſerta ſuis, fluxoſque per artus
Languida dimiſſis pendebant vincula nervis.
Hunc ubi virtutum dominus conſpexit egere
Robore, peccatis primum mundavit ademtis,
Quae generant augmenta malis; miſeroque jacenti
Surge, ait, & proprium ſcapulis adtolle grabatum,
Inque tuam deſcende domum. Nil juſſa moratus,
Cui fuerat conceſſa ſalus, veſtigia linquens
Tandem aliena, ſuis laetatur vadere plantis,
Vectoremque ſuum grata mercede revexit.
Principis interea ſynagogae filia, clauſo
Functa die, ſuperas moriens amiſerat auras.

At

(*omnes enim neceſſarii deſeruerant impie, jam non reum ſed* funus) *habere coepit conſilium* &c. Arator I. 763.

Tunc iterum formatus homo, longique cadaver
Temporis, exſtinctos ad vitam ſurrigit artus.

WOPKENS. Vid. Heinſ. ad Ovid. Ibid. vſ. 15. & ſaepe Scriptores contraria jungere ſolent. Vid. Barth. ad Claud. Conſ. Manl. vſ. 127. & VI. Conſ. Honor vſ. 250. Ritterſh. ad Oppian. lib. I. Cyneg. 260. Obſerv. Miſc. A. 1733. Menſ. Mart. p. 225. ſic *juvenilis ſenecta* dicitur ſupr. Epiſt. ad Maced. p. 12. Ed. noſtr. & alibi. Ad illud *bis bina* conf. Savar ad Sidon. IV. Epiſt. VIII. p. 252. ARNTZ.

93. *Officiis.*] Lactant. de Opif. Dei c. X. *In hoc autem, quamvis ſimplici* membro *tria ſunt* officia *conſtituta; unum* &c. Sic c. VIII. 10. & alibi ille cum aliis. *Deſerta officiis* dixit auctor ut vſ. 153.

Qui voce relictus,
Auditu vacuus, ſolo &c.

Boëtius Conſol. IV. 2. *Ut iidem ſceleſti, iidem* viribus *omnibus videantur eſſe* deſerti. Phaedrus. I. fab. 23. 3.

Defectus annis & deſertus viribus
Leo quum jaceret &c.

ubi nihil mutandum, niſi quod cum Bentlejo gratiore ſono legendum videtur *confectus annis*, uti & Salluſtius loquitur Jugurt. c. XI. 5. WOPKENS. Adde Erud. Gruner. h. l. qui eleganter Juvenci locum lib. II. vſ. 76. priſtino nitori reſtituit. Cod. Arnt. hic ordinem invertit, atque hunc verſum inter duos priores interſerit, ſtupido dormientis Librarii errore ARNTZ.

94. *Dimiſſis.*] Proſa: *Ita membra jacentia reſolutis nervorum vinculis, ac dimiſſis per fluxos artus.* Patet hinc *dimiſſis* praeferendum eſſe pro *demiſſis*, quod eſt in Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Parrh. Fabr. Monaſt. Ald. Col. Baſil. Tornaeſ. 1. 2. 3. Bibl. Lugd. Digna ſunt, ut inſpiciantur, quae dedit elegantiſſimi Vir ingenii Grunerus infr. lib. V. vſ. 393. & ſolennis hic eſt Librariorum error. Not. Patern. ad Plin. Paneg. cap. XCIII. § 4. & cariſſimus mihi Patruus ad Caton. I. Diſtich. XXVI. Obſ. Miſcell. Menſ. Novemb. A. 1732. p. 346. & Septemb. 1733. p. 264. Burm. ad Nemeſ. Ecl. I. vſ. 86. ad Virgil. Ecl. IX. vſ. 8. quo modo apud Juſtin. XV. cap. IV. §. 23. Cod. Franeq. habet *deducuntur*. & Collat. penes me apud Cicer. pro Ligar. cap. III. *Deſtrictus ille tuus*, ita *dimerſus* habet Cod. Arnt. infr. lib. V. vſ. 122. adde ſupr. lib. I. vſ. 285. & paſſim. ARNTZ.

95. *Egentem*] Ita unanimi conſenſu omnes. Arntz. tamen Cod. legit *egere*, quod ſane ad Poetarum genium adcommodatius.

Digitized by Google

At genitor, cui finis edax ſpem prolis adultae
Suſtulerat, ſanctos Domini lacrimansque gemensque
Corruit ante pedes, vix verba precantia fari
Singultu quatiente valens; Miſerere parentis
Orbati, miſerere ſenis! modo filia, dicens,
Unica virgineis, nec adhuc matura, ſub annis
Occidit, & miſero patris mihi nomen ademit:
Adfer opem, lapſamque animam per membra refunde,
Qui totum praeſtare potes. Haec inquit: & auctor
Lucis ad exſtinctae pergebat funera, greſſum
Vix populo ſtipante movens, permixtaque turbis
Ibat inundantem mulier perpeſſa cruorem,

 Quae

modatius. Sed & illud alterum facile tolerarem, niſi aliud juberet Proſa: *Quem ubi Dominus ſupernae virtutis egere virum reſtitutione conſpexit.* Igitur & h. l. ita legi debere non dubito. Ad illud *virtutum dominus* nonnulla dedit Grunerus, quem vide. ARNTZ.

96. *Mundavit.*] Similiter loquitur lib. I. 41.

Laetificata ſeges ſpinis mundatur ademtis.

WOPKENS. Cod. Cant. Arnt. Edd. Parrh. Ald. Lipſ. cumque iis Sched. Pulm. & MS. apud Cl. Burmannum habent *confirmat*. Rectius id inprobavit Gruner. h. l. ex Proſa, & eo loco quem Wopkenſius nunc adduxit. ARNTZ.

97. *Miſeroque.*] Edd. Fabr. Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. Maitt. *miſero inde.* quod & ferri poſſet. *jacere* hic recte aegroto tribuit. Vid. Scheff. ad Phaedr. 1. Fab. XIV. 5. V. D. ad eumd. lib. I. Fab XXI. vſ. 4. Reineſ. ad Vorſt. Epiſt. XXIX. Plin. lib. I. Epiſt. XII. §. 6. & V. Epiſt. IX. §. 2. Ovid. XX. Her. 110. & 111. Triſt. El. III. vſ. 5. atque alibi. ARNTZ.

99. *Deſcende.*] Malim, *inque tuam diſcede domum.* WOPKENS. Cl. Wopkens malebat: *inque tuam diſcede domum.* Sed nihil mutandum. *Deſcendere* non ſemper eſt ex loco elato in depreſſiorem ſe conferre, ſed ſaepius quod *ire* ſimpl. Hinc *deſcendere ad bellum, in proelium, in aciem,* imo etiam *deſcendere in forum, ad comitia* &c. Nam licet multi ex Rom. habitaverint in collibus, hoc tamen non de omnibus dici poteſt. *Deſcendere* vero promiſcue dicitur. Graev. ad Cicer. Diverſ. VIII. 4. GRUNER. De Grabato conf. Lamp. ad Joann. tom. II. p. 10. in not. *Confeſſa* habet Ed. Vet. 1. *diſcede* autem, quod malebat Wopkens, legitur in Edimb.

102. *Vectoremque.*] Suum lectum, grabatum. CELLAR. Sic Arator I. 759.

Surgens, paralytice, dixit,
Vectorem *compone tuum, nec* reddere *tardes*
Officium *portare diu.*

WOPKENS. Non minus eleganter Claudian. Epigr. XLVII. in fin.

Juſſus poſt multos graditur paralyticus annos,
Mirandum lecti portitor ipſe ſui.

ARNTZ.

113. *Totum.*] Hoc eſt, qui omnipotens eſt, cui omnia praeſtare facile eſt. BARTH. lib. LIII. Adv. III. L. *qui totam pr. p.* aut, *qui votum pr. p.* VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. II. *Totum* hic ſollicitari non debuit. Valet omnia, vel rem omnem. ut vſ. 203.

Coelumque & ſidera tandem
Cernit, & ardentem ſolis reminiſcitur orbem,
Totum *erecta videns.*

Quae magnas tenuarat opes, ut ſanior eſſet,
Exhauſtaque domo, nec proficiente medela,
Perdiderat proprium pariter cum ſanguine cenſum.
Aſt ubi credentis jam ſano in pectore coepit
Dives adeſſe fides, mediis immerſa catervis
Nititur averſi vel filum tangere Chriſti.
Poſteriuſque latens, ſubitam furata ſalutem,

Extrema

lib. IV. 15.

Quem frons nulla videt, ſed totum *conſpicit ipſe.*

lib. V. 99.

Ille tamen patiens ſubjecto corpore totum *Suſtinuit.*

& vſ. 426.

Ad dextram ſedet ipſe patris, totum*que gubernat*

Jure ſuo. &c.

ſic enim merito Cellarius maluit, quam *mundumque*, quippe quod depravationi minus ſit obnoxium. Juvencus IV. 524.

Continuo Chriſtus: totum *complere licebit,*

Huc veniſſe tuo quaecunque eſt cauſſa paratu.

Chryſologus Sermone xI. *Cui nihil ſubvenit ad ſalutem, cui* totum *reſtat ad poenam* (forte *praeſtat ad p.*) *cui & ſigna proficiunt ad ruinam.* Ita Ambroſius, Zeno Veron. aliique, ut notat Weitz. ad Sever. Sanct. M. Boum 89. qui tamen locus nihil commune cum hacce forma habet. WOPKENS. V. infr lib. V. vſ. 426. & Gruner. h. l.

114. *Lucis.*] *Auctor lucis* non infrequens Dei tam filii quam patris titulus eſt. lib. V. 150.

Auctor lucis *erat, juſſus qui ſumere mortem.*

Juvencus IV. 483.

Nominis Ebraei ſunt Gethſemane'ida rura.

Illo progreditur vitae lucis*que repertor;*

Quem mox diſcipuli, Juda fugiente, ſequuntur.

Prudentius Periſt. V. 37.

Nos lucis auctorem, Patrem
Ejuſque Chriſtum filium,
Qui ſolus ac verus Deus,
Datiane, confitebimur.

WOPKENS. *Lux* itaque vitam notat. Barth. ad Claud. 1. de Laud. Stilic. 93. & B. Gild. 77. Vell. Paterc. II. cap. LXVI. 4. *Rapuiſti tu M. Ciceroni lucem ſollicitam.* Cerd. ad Virg. IV. Aen. 453. Eodemque titulo gentes Jovem ſuum ornabant. Elſn. ad Act. Apoſt. cap. XVII. vſ. 28. inde nonnulli nomen Ζεὺς repetunt. Elſn. d. l. V. D. ad Fulgent. 1. Mythol. cap. II. Mox pro *tenuarat* Parrh. *expendit*. Verbo *erogare* ſimili in re uſus fuit in Epiſt. ad Maced. ARNTZ.

123. *Poſteriuſque.*] A tergo latens, ὄπισθεν. Matth. IX. 20 CELLAR. Ruſticus Helpid. Hiſt. V. N. Teſtam.

Haec mulier tacta veſtis furata ſalutem *eſt;*

Siccavitque fides venas.

WOPKENS. Arator lib. II. vſ. 1209.

Subitam rapuere ſalutem.

Pluribus Fabr. ad Prud p. 326. ſimile quid legitur apud Sulpit. Sever. Dial. III. cap. IX. *Extrema de veſte* eſt extrema de parte veſtis. Proſa: *ab extrema pendentis ora laciniae.* & ſic ſaepe Latini. *Prima fabula*, Terent. Adelph, prol. vſ. 9. *prima nox*; Horat III. Od. VII. 29. Salmaſ. lib. I. Epiſt. XCI. Schulting. ad Senec. Suaſ. III. p. 31. Taubm. ad Plaut. Ciſt. in fin. Gronov. Lect. Plaut. p. 86. Hinc nihil mutandum cenſeo apud Hygin. lib. III. Poët. Aſtron. cap. VI. in fin. *In ima lyra.* ubi Munckerus videtur maluiſſe ex nonnullis Edd. *in imo lyrae.* ARNTZ.

125. *Damnavit.*] *Damnare* pro obſtruere. ut Prudenſ. Periſt. II. 477.

Neſaſta damnet *limina*
Obdens abenos peſſulos.

Hamartig. 650.

Damnare

Extrema de veſte rapit, ſiccisque fluentis
Damnavit patulas audax fiducia venas.
Senſerat iſta Deus, cujus de fonte cucurrit
Quod virtus ſecreta dedit, furtumque fidele
Laudat, & egregiae tribuit ſua vota rapinae.
Ventum erat ad moeſti lugentia culmina tecti,
Deflentemque domum, moriens ubi virgo jacebat

Damna dures; Pater alme, meas &
claude &c.

Sic Apoth. 751. Arator II. 110.

Signare ſepulchrum
Ad geminum voluere nefas; dominoque paratam
Surgendi damnare viam.

WOPKENS. Aliter de hoc loco ſenſit P. Burmannus in Epiſt. MS. ad Cuperum: ita enim ille: *Scotus explicat* damnavit, *conſtrinxit, obturavit; quod ſi voluit auctor, legerem* ſtagnavit. *ut* ſtagnare ſanguinem *dici notat Faber ad Juſtin.* XXXVII. c. 11. *Mox in fonte* Bibl. Lugd. Fruſtra. V. lib. I. vſ. 140. & quae notamus inſt. lib. IV. vſ. 268. ARNTZ.

128. *Vota.*] Fabr. & Bibl. Lugd. *dona*, quam lectionem firmare videtur Proſa: *Furtumque publicans tam fidele donis ſalutaribus remuneratur vim rapinae.* Sed vulgata lectio Poeta dignior eſt. GRUNER. Fabric. *ſua dona.* Sed vota recte ſunt, quae mulier voverat vel optaverat, ut vſ. 141. & paſſim. Frequens item *ſua* pro ipſius. WOPKENS.

129. *Culmina.*] Importunum illud *lugentia culmina tecti*: neque enim *culmina tecti* aliud notare ſolent, quam proprie dictum tectum domus. lib. I. 255.

Ardua pendentis ſuſtentant culmina
tecti.

Ovid. Metam. XII. 480.

Nec ſecus haec reſilit, quam tecti *a*
culmine *grando*.

Et licet principis hujus Synagogae domus aliis aliquanto amplior ornatiorque eſſet, haud tamen ſatis congruenter hoc illi nomen daretur. Legendum igitur cenſeo, *lugentia limina tecti*, lib. I. 27.

Quid labyrintheo, Theſidae, erratis
in antro,
Caecaque Daedalei luſtratis limina
tecti?

lib. IV. 11.

Tendem non poſſit adire
Coeleſtis regni ducentem ad limina
callem.

Paulinus de V. Mart. II. 567.

Nam forte ingrediens vicini limina
tecti,
Horribilem, exclamat, furioſi daemonis umbram!

Sic locum illum interpungo, ſatis, ut jam ibi dixi, integrum. Ut hic *lugentia limina tecti*, ſic Arator I. 809.

Lugentia tecta *petenti*
Stant inopes viduique greges, & brachia monſtrant
Exuviisque onerata ſuis, quas &c.

WOPKENS. Adſtipulatur Ed. Lipſ. ubi *limina* legitur. Sic quoque Sched. Pulm. Sed ſine Codd. auctoritate non facile quid hic mutandum, licet durior videatur locutio, quae tamen neque ſuo pondere caret, ſi de ornatiore domicilio cogitemus. V. Barth. ad Claud. I. in Rufin. vſ. 205.

Haec mihi tecta
Culminibus majora tuis.

Quae plane non ſunt hiſce Noſtri diſſimilia. *Limina tecti* equidem frequentius apud Poetas invenitur, neque mihi etiam diſpliceret, ſi calculum adjicerent melioris notae Codd. Non video, qua ratione in loco Paulini, a Wopkenſio citato, legere maluerit Cl. Withof. Specim. Gunth. p. 64. *limina, cerni* &c. ARNTZ.

130. *Jacebat.*] De mortuo hoc quoque verbum adhibuit Arator I. vſ. 829. V. Burm.

Extremum ſortita diem, trepidusque tumultus
Omnia lamentis ululans inplebat amaris,
Funereosque modos cantu lacrimante gemebant
Tibicines, plangorque frequens confuderat aedes.
Ponite ſollicita conceptos mente dolores:
Hic ſopor eſt, Salvator ait, nec funus adeſſe
Credite, nec ſomno poſitam lugete puellam.
Dixerat;

V. Burm. ad Quinctil. Declam. I. cap. IX. JULIA APINULA HIC JACEO eſt in inſcriptione in Act. Lipſ. A. 1727. Menſ. Mart. p. 99 Ita κεῖσθαι apud Graecos. Elſn. ad Luc. cap. XXIII. vſ. 53. Anonym. Orat. in Conſtant. V. Πᾶς τὸν θρῆνον ἰῶ κειμένῳ κατάλληγον πλέξατε. Porro in Ed. Lipſ. eſt *extremam ſ. diem.* Virgil X Aen. 467.

Stat ſua cuique dies.

ubi Servius: *Dies vero tempus vitae: nam feminino uſus eſt genere: cum enim maſculino utimur, re vera diem ſignificamus.* Manut ad Cicer. I. Fam. II. & XVI. Epiſt. VI. Serv ad Virg. V. Aen. 783. Cl. Oudend. ad Frontin. lib I. cap II. n 6 videretur itaque ex regulis Grammatices haec lectio praeferenda. Parum tamen intereſt, quid eligas, cum iſta Grammaticorum diſtinctio non religioſe ab omnibus obſervetur, quod in aliis ipſorum regulis frequens quoque obtinet. ita variatur quoque infr. Hymn II. 61. Vett equidem religioſius huic rei inhaeſiſſe videntur; ſed an omnes inhaeſerint, pro certo non definiverim. Poſteriores frequentius ab hac lege receſſerunt. Ita Eginhart. de Vit. Carol. cap. XXXIII. *In illa, ut dictum eſt, die:* paulo tamen poſt addit: *eo die fuiſſet inventum.* ARNTZ.

134. *Tibicines.*] Secunda in *tibicines* mole corripitur. Fabr. ſingulari *tibicen*: Sed libri plurativo numero. Et ante *gemebant* MSS. Lipſ. & H. CELLAR. Torn. 3. & aliae habent *tibicen.* Probarunt illud Pulm. Sched. Id certe metro ſatisfacit. atque ſaepius ita ſingularis pro plurali occurrit. Vell. lib. II. cap. LXXIX. §. 2. *militem remigemque.* Flor. II. cap. XVIII §. 11. *Redacto in diſciplinam milite* inf lib. V. vſ. 333. Drakenb ad Liv. lib. XXXIV. cap. XI. Hinc neque audiendus Cort. Guelf apud Pacat Paneg. cap XL §. 2. pro *conflixi cum hoſte* ſubſtituens *hoſtibus* vid. ibi Not Ita *Romanus* pro Romanis. Heinſ ad. Vellej. II. cap. I §. 3. atque hoc Poëtis magis eſt familiare vid. Patruum ad Caton. Diſt. I. XII. Sed tamen cum Erud. Grunero nihil hic innovandum puto. Tibicines autem iſti in funeribus, potiſſimum minoris aetatis hominum, adhibebantur. Locum Servii hac de re produxit Knatchbul ad Matth. cap IX. vſ. 23. Juvenc II. 391. Ovid. VI. Faſt 660.

Cantabat moeſtis tibia funeribus.

ubi Neap. Hygin Fab. CCLXXIV. *Et cum aliquis deceſſit, tibicines cantant.* adde Bapt Pium Adnot Poſter. cap. CLXXXVIII & Barth XXXIII. Adv. cap XXI Mira eſt in illo *gemebant*, quod praeceſſit, Codd. & Editorum diſcordia. Habet ita cum aliis Ed. Parrhaſ. accedunt Sched Pulm. quae tamen *gemebat tibicen* malunt. *Gerebant* eſt in God. Arnt Cant Edd Vet. 1. 2. Monaſt. Torn 1. 2. Baſ Ald. Col. Lipſ. Maitt *ferebat* Torn. 3. Fabr. Bibl. Lugd. Fluctuant ita, ut credo, ex duriori conſtructione; gemebant funereos modos cantu lacrimante. quae tamen videtur admittenda. Proſa: *Plangebant gemitu modulante tibicines.* ex qua aliqua ratione *gemebant* firmatur. cum autem ibi legatur *modulante*, conjeci forte & hic ſubſtituendum *cantu modulante.* Certe *modulari* hic prorſus non eſſet ineptum. vid. ad Liber. Acroſtich. vſ. 4. Clarior autem ita foret mens Sedulii; Tibicines geme-

Dixerat, & gelida conſtrictum morte cadaver
Spiritus igne fovet, verboque inmobile corpus
Suſcitat, atque ſemel genitam bis vivere praeſtat.
Obſtupuere animis, inopinaque vota parentes
Adſpiciunt, verſiſque modis per gaudia plangunt.
Inde pedem referens, geminos videt ecce ſequentes
Caecatos clamare viros, fili inclite David,

Decute

gemebant, cantu modulante funereos ſonos i. e. per cantum. Frequens eſt iſte ablativi uſus. Ita *lacrymis* per *ob lacrymas* exponit Schult. apud Senec. Suaſ VII part. pr. p. 50. adde eumd. ad lib II. Contr. XIII. p. 202. V. D. ad Plin II. Ep 1. 3. *annis innocentibus* apud Minuc. Fel. Oct c. 11. per *ob annos* eadem ratione exponit Davieſ. ad Caeſ. VI. B. G. XXXIV. 3. Hoc tamen in Sedulii loco nihil adfirmo, cum ductus litterarum longius abeat, & recepta lectio aliqua ratione defendi poſſit. Mox *ſolicita* Edd. nonnullae. Confer Cellar. Orthogr. p. 112. & alios. ARNTZ.

137 *Poſitam*] Vid. Withof. ſpecim. Gunther. p. 85. & Obſ. Miſcell. A. 1732. menſ. Jul. p. 96. ſeq. Mox Vet. 1. 2. *gelidum*, ut ad *cadaver* referatur. Sed opportune illud abire juſſerunt Sched. Pulm. Ovid. II. Amor. IX 41.

Gelidae niſi mortis imago.

& XV. Met. 153.

Gelidae formidine mortis.

ita apud inferos omnia *gelida* vocari notavit Schol. Lucan VI. 559. ubi tamen ego *calidis* praefero. ARNTZ

141. *Parentes.*] Quoniam haec *obſtupuere animis*, & *verſiſque modis per gaudia plangunt*, ad trepidum tumultum illum tibicinesque pertinent, de quibus vſ. 131. & 134. meminerat Poëta: inepte interjiciuntur iſta, *inopinaque vota parentes adſpiciunt*. Reſcribendum *inopinaque vota parentis a.*, iidem nempe illi, qui animis obſtupeſcebant, verſiſque modis per gaudia plangebant. Et ſic ſolius patris vota ſeu preces memorantur vſ. 103. & ſeqq. unde & Juvencus ita canit II. 409.

Frigentis dextram dignatus prendere dextra,
Surgere mox juſſit miranda ad gaudia patris.

Cum hiſce *per gaudia plangunt*, i. e. lacrymantur: congruunt verba Victorini Epiſc. Pictavienſis, de J. C. Deo & homine, vſ. 39.

Juſſumque cadaver
Proſilit ante oculos: laetus *fit* plangor *in omnes.*

WOPKENS. Sed tamen Lucae VIII. vſ. ult. memorantur οἱ γονεῖς num. plur. qui ſcilicet obſtupuerant Quare ſi haec Viri Erudítiſſimi conjectura admittenda eſſet, rectius *parentum* ſubſtitueretur. Receptam lectionem clare defendit Proſa: *Stupebant parentes in filia cunctantes credere quae videbant.* Hinc adparet Sedulii mens, qui illa *obſtupuere animis* non ad tumultum iſtum, neque ad tibicines, ſed ad ſolos parentes retulit, qui gaudio permoti plangoris, ut ait, genus mutabant. Neque aliter Euangeliſtae, quorum veſtigiis diligenter inſiſtit Sedulius qui nihil referunt de iſta turbae obſtupefactione ex gaudio parentum orta: at quidem perturbatos ipſorum parentum animos nova hac re fuiſſe Lucas retulit. ARNTZ.

142. *Plangunt.*] Lacrimas prae gaudiis fundunt. MSS Lipſ Heidſ & Barth. *plangunt*. Fabr *plaudunt*. CELLAR Vet. Ed. 1. Monaſt *plaudunt*, quas ſequitur Fabricius Tom 3. & Bibl. Lugd. non cogitarunt oppoſita ſaepius ita apud Poëtas jungi. vid. ad vſ. 89 rectius itaque nihil mutant Sched Pulm. Eruditus Wopkenſius in litteris ad me datis, ita mentem ſuam mecum communicavit; *Satis bene cum quibusdam Edd legerimus* plaudunt, i. e. *exſultant, vel, etiam ſeribere potuerit Poeta* pangunt, i. e.

Decute nocturnas exſtinctis vultibus umbras,
Et clarum largire diem. Quam credere tutum!
Quam ſanum eſt cognoſſe Deum! jam corde videbant
Qui lucis ſenſere viam: tunc caeca precantum
Lumina, diffuſo ceu torpens ignis olivo,
Sub Domini micuere manu, tactuque ſereno
Inſtaurata ſuis radiarunt ora lucernis.
His ita dimiſſis, alius producitur aeger,
Multiplici languore miſer, qui voce relictus,

Auditu

i. e. hymnos canunt. ut Prudent. Periſt. V. 324.

Ipſumque (videt) *vulſis nexibus*
Obambulantem pangere.

Sed quum plangere *saepius flere, lacrymari denotet, ac dictione* flere gaudio *Sulp. Severus Epiſt.* IV. 1. *aliique utantur; pro verbo* plangunt *valeat per me plerorumque, ut videtur, librorum, quibus & Proſa ſuccinit, auctoritas, ut ſenſus ſit; dum tibicines funereos ſonos permutant, reliqui, qui modo luctu fleverant, jam prae gaudio lacrymabantur.* *Sic quidem de uſu ſatis adpoſito τȣ* plangere *in rebus laetis dubitandum non magis videtur, quam de tali uſu verborum* lacrymari & flere. Haec Vir ille, cui Sedulius non pauca debet. Vide, quae nunc ex Victorino protulit ad vſ. praeced. ARNTZ.

145. *Decute.*] Membranae ita plures: non *diſcute*, ut vulgatum: & mox vſ. 149. *diffuſo*, quaedam autem *defuſo*. CELLAR. Ut *decute* hic cum Membranis pluribus maluit Cellarius quam *diſcute*, ita lib. II. 154. de luce:

Et proprio non obfuſcata ſereno
Decutit *expulſas inlaeſis vultibus umbras.*

Conferamus huc porro iſta Petronii Sat. c. CXXII.

Parte alia plenos exſtinxit *Cynthia* vultus,
Et lucem ſceleri ſubduxit.

Prudentius Apoth. 687.

Hoc limum jubet impoſitum de fonte lavari
Chriſtus, & infuſa vultum ſplendeſcere *luce.*

Mox noſter:

Tunc caeca precantum
Lumina, *diffuſo ceu torpens ignis olivo,*
Sub Domini micuere *manu, tactuque ſereno*
Inſtaurata ſuis radiarunt ora *lucernis.*

ſic Alc. Avitus II. 366. aliique. WOPKENS. Non inepta quidem eſt lectio, quam habent Vet. 1. 2. Parrh. Monaſt, Baſ. Col. Fabr. Torn. 1. 2. 3. Bibl. Lugd. Maitt. *diſcute.* Sic certe Lucan. V. vſ. 700.

Talia jactantes diſcuſſa nocte.

Senec. Med. 68.

Noctem diſcutiens,

V. & Thyeſt. 896. Herc. Oct. 339. & 1707. Oed. 409. Minuc. Fel. Oct. cap. 1. *Et cum diſcuſſa caligine.* Virgil. III. Georg. 357. & XII. Aen. 689. Drakenb. ad Liv. lib. XXII. cap. VI. XXVII. cap. XVII. *abigere nubem* eſt apud Iſcan. B. Trojan. lib. I. vſ. 107. Sed ſatis hic receptum tuetur ipſe Sedulius Supr. lib. II. vſ. 154. ubi & Proſa firmat. Non tamen haec confuſio eſt infrequens. V. Drakenb. ad Liv. lib. XXI. cap. XII. & literati orbis decus Cannegiet. ad Avian. Fab. IV. vſ. 6. atque id fere perpetuum in verbis ex *de* & *dis* compoſitis, ut vidimus ſupr. vſ. 94. Vs. praec. *clamore* Fabr. ARNTZ.

146. *Tutum.*] Ed. Lipſ. *tutum eſt.* V. Patruum ad Caton. lib. I. Diſt. XIII. & XIV. & frequenter additur illud verbum a Librariis vel omittitur. Ita vſ. ſeq. ignorat Cod. Arnt. V. quoque ſupr. lib. I. vſ. 128. Parrhaſ. vero *quam ſanum*

ſit

Digitized by Google

Auditu vacuus, ſolo per inania membra
Daemone plenus erat. hunc protinus ordine ſacro
Curavit verſis Deus in contraria cauſſis,
Daemonio vacuans, auditu & voce reformans.
Nec minus interea proprios jubet omnia poſſe
Diſcipulos, totisque ſimul virtutibus inplens;
Ite, ait, & triſtes morborum excludite peſtes;
Sed domus Iſrael; quia necdum nomine gentes
Auxerat hoc omnes; caelorum dicite regnum;

Daemo-

ſit naſſe. MS. apud Cl. Burm. *quam clarum*. ARNTZ.

148 *Senſere.*] Pr. m. in Arnt. ſcribit *videre*, invita Proſa: *Lucis ſemitam ſentiebant*. Mox *deſuſo* Sched. Pulm. Baſ. Col. vid. Burm. ad Grat. Cyneg. 474. qui & illud in margine h. l. probavit. ARNTZ.

150. *Micuere.*] Arnt. Ed. Parrh. Sched. Pulm. *fulſere*, & mox pro *radiarunt* Arnt. Ed. Parth. Sched. Pulm. *micuerunt*. Sed Proſa: *Tactu micuere dominico, dextraque ſerenitatis adplicata ſuis lucernis radiarunt ora videntia*. ARNTZ.

159. *Totiſque.*] L. *tot eoſque* ſ. *virt. i.* Senſus exigit. VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap II. Forte *totoſque ſimul v. i.* i. e. omnesque. Sed *totis virtutibus*, pro omnibus, nec damnandum. Notio autem illa vocis *totus* pro omnibus, tralaticia iſto Latinitatis aevo, minus autem recte mihi a quibusdam in Cicerone & Virgilio quaeri videtur. Arator II. 71.

Quem tota canunt oracula Vatum
Venturum ſub carne Deum.

Prudentius Periſt. IV. 71.

Chriſtus in totis *habitat plateis:*
Chriſtus ubique eſt.

& ibid. IX. 10.

Imago martyris:
Plagas mille gerens: totos *lacerata per artus.*

Adi etiam, quae adſcripſi ad M. Felic. Octav. c. V. uti & ſupra ad lib. I. 326. & hujus lib. III. vſ. 112. WOPKENS. Vulgatam quoque ex Proſa lectionem defendit Gruner.

161. *Domus.*] Supra aliquoties dictum, nimia Poetam noſtrum licentia omnes caſus in *us* declinationis quartae corripere. Fabr. *Domui*. CELLAR. Equidem non deſeruerim cum Cellario ſcripturam Fabricii, *Sed domui Iſraël.. c. dicite regnum*: quomodo etiam haec connectuntur Matthaei X. 6. 7. *Quia necdum nomine gentes Auxerat hoc omnes*, i. e. hoc enim tum ſolius nationis Judaeorum nomen erat, quod poſtea ad omnes gentes pertinuit, ex vaticinio Eſaiae XLIV. 5. aliisque. Molliore tamen, puto, orationis ductu legerimus, *quia necdum munere* (Euangelii beneficio) *gentes Auxerat hoc omnes*. WOPKENS. Edd. Lipſ. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. *domui*, quam lectionem fruſtra defendit Cl. Wopkenſius, quod facile quisque videbit, ſi interpunctionem, quae mirifice in libris turbata eſt, reſtituerimus in integrum. Scribe igitur:

Ite, ait, & triſtes morborum excludite peſtes;
Sed domus Iſraël; quia necdum nomine gentes
Auxerat hoc omnes; coelorum dicite regnum;
Daemoniis auferte locum; caet.

Ita nihil erit, quod morari quem poſſet. Neque vero cum doctiſſimo Wopkenſio pro *nomine* ſcribere velim *munere*. Proſa: *Quia necdum per omnes jugiter gentes hujus nominis diſperſerat dignitatem*. Reſpicit Sedulius ad loquendi formas S. in primis Paullo valde familiares, qui gentium etiam patrem Abrahamum eſſe dicit, Rom. IV. 17. 18. illasque Abraham

Daemoniis auferte locum; depellite lepram;
Functaque ſubductae revocate cadavera vitae,
Sumſiſtis gratis, cunctis inpendite gratis.
Ac velut hoc dicens, ego vobis quippe miniſtris
Servandos committo greges: ego denique paſtor
Sum bonus, & proprios ad victum largior agros.
Nemo meis ovibus quae ſunt mea paſcua vendat.
Haec in Apoſtolicas ideo prius edidit aures
Omnipotens, ut ab his jam ſeſe auctore magiſtris

In

hami ſemen vocat, Rom. IX. 7. 8. Gal. III. 28. 29. Abrahami filios, Gal. IV. 28. Idem Apoſtolus in civitate Iſraëlis eſſe gentes dicit Eph. II. 12. Quum vero Chriſtus haec, quae Sedulius habet, mandaret diſcipulis ſuis, nondum

nomine gentes
Auxerat hoc omnes.

quia nondum ad Gentes illos miſerat, ſed dixerat ipſis Luc. XXIV. 49 *ὑμεῖς καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους.* Confer Act. I. 4. & adde Matth. XXVIII. 19. Marc XVI. 15. GRUNER. Cum aliis Cod. Arnt. & Ed Monaſt. Torn. 3 legunt *domui*: idque olim mihi placuiſſe memini. Sed re penitius inſpecta, Gruneri interpunctione nihil verius intellexi, cui adſtipulantur Edd Vett pleraeque. Peccatum illud in leges Pedias ſatis ex more Sedulio recepto defenditur. V. ad lib. I. vſ 276. Neque apud Euangeliſtas, quorum veſtigia premit Noſter, adnuntiatio illa regni caelorum conjungitur cum domo Iſraëlis. Id inſpicienti locum Matth X. vſ 6. 7. ſatis patebit. Atque ex Proſa clarius conſtat, non voluiſſe haec conjungere Sedulium, quippe ubi nova ex adnuntiatione iſtius regni ſententia conficitur Haec itaque potius mens fuit Poëtae: Excludite triſtes morborum peſtes; ſed tantummodo peſtes domus Iſraëlis, idque Euangeliſta dixit, miſſos fuiſſe ad oves deperditas illius domus. Clarius Proſa: *Totisque virtutibus mittit ad ovium indaginem perditarum, domus ſcilicet Israëlis.* ARNTZ.

164. *Functaque.*] Cod. Cant. Edd. Vet. 2. Parrhal. Torn. 1. 2. Baſ. *cunctaque*, quod tamen opportune ſuo ſuffragio damnarunt Sched. Pulm *Functa* hic eſt mortua. Supr. hoc lib. vſ. 103. Claudian Epigr. XLVI. vſ. 20.

Elapſasque animas in corpora functa reducis.

Senec Thyeſt. vſ. 749. Oed, 249.

Functi cineribus regis hoc decuit dari.

& Med. vſ. 999 *Morte fungi* dixit Vell. lib. II. cap. XLIX. §. 1. *fato* Val. Max. lib II. cap X. ex 3. & lib. VI. cap. 1. ex. 11. *fungi diem* Sulpit Sever. lib I. Hiſt. cap. XXXVI. § 1 Juſtin. lib. XIX. cap. 1 § 1. l. 4 ff. de Offic. Adceſſ. *diem functo legato* Eodem modo *vita fungi* dixit Sulpit. Sever. lib. I. H. S. cap XLVII §. 4. Pro *auferte* male *auferre* Ed. Baſ. invitis Sched. Pulm. ARNTZ.

168. *Bonus*] Ita quoque Supr. lib I. vſ. 68. & dicitur ille, qui officio ſuo fungitur. Cl. Lampe ad Joann tom II. p. 650 *Cum bonus* Monaſt Ceterum & in antiquis Chriſtianorum monumentis habitu paſtoris Chriſtum fuiſſe expreſſum, teſtatur Nic. Heinſius in Addend. ad Prudent. p. 154. ARNTZ.

170. *haec in*] Non fuerant verba iſta, *Haec in Apoſtolicas* &c. ſic plena diſtinctione a praecedentibus ſeparanda, ſed hoc modo adnectenda: *Ac (velut hoc dicens: Ego -- vendat) haec in Apoſtolicas.* &c. WOPKENS. Sed tamen, Proſa clare favet vulgatae verborum diſtinctioni.

171. *Magiſtris.*] Cel. Arntzen. ad

Plin.

In reliquum doctrina fluens decurreret aevum,
Qualiter ex uno paradiſi fonte leguntur
Quatuor ingentes procedere curſibus amnes;
Ex quibus in totum ſparguntur flumina mundum.
[Quisquis enim deitatis opus, quod non habet ex ſe
Sed Domino tradente gerit, ſub nomine puro
Suſcipiet, puro diſpenſet munere, poſſit
Ut diſpenſator, non ut mercator haberi;
Davidisque modis vitam cantare futuram,

Intrabo

Plin. Pan. XLIX. 8. ex Cod ſuo legit *miniſtris*. Sed vulgatam lectionem confirmat Proſa: *Ut ab eorum dehinc magiſterio propagata in poſteros deſlueret ſequentis aevi doctrina*. GRUNER. Illi enim ipſi futuri erant Doctores, qui eamdem diſciplinam ceteris traderent, populosque caeleſtia docerent. Mox *diſcurreret* Cod. Cant. aperto errore, ſed tamen Librariis non infrequenti.

174. *Ingentes.*] MS Heinſ. *irrigui*. CELLAR. Cum Cod. Heinſ. conſentit Arntz. Sic infr. lib. V. vſ. 224.

Irriguis nutritur aquis.

Caſſiod III. Var Ep ult *Roma civitas aquis abundet irriguis.* & IV Var XXXI. *Fontes irriguos ſaxorum deducis.* & VIII. Epiſt. XXXIII. *Aquas fontis irrigui.* Calpurn. Ecl. II. 35.

Irriguis nutrire canalibus hortos.

ubi not. Drakenb ad Liv. lib. V. cap. XVI. Attamen nihil muto. Verſus ſuperior nimia ſine dubio Typothetarum negligentia deſideratur in Ed. Grun. ARNTZ.

176. *Quisquis.*] Hic & ſequentes quinque verſus abſunt a ſcriptis Codd. Lipſ. Heinſ & Cantabr. Etiam Barthio videbantur νοθεύειν. CELLAR. Abſunt hic & quinque proximi verſus ab Codd. Cant. Heinſ. Lipſ. Edd Ald & Lipſ. In Proſa habentur, ſed quum ipſe Sedulius plura ibi addidiſſe ſe profiteatur, in praefat. ad Opus Paſchale, nollem multum repugnare, ſi quis iſtos verſus ex Opere Paſchali ab aliena manu carmini Paſchali adjectos eſſe dicat. GRUNER. Arnt. quoque & Vet. Ed. 1. 2. Monaſt. & Parrhaſ. (ubi praeterea tres priores deſiderantur) ignorant: & ſunt ſine dubio alterius venae Monachus forte quispiam ex Proſa verba haec in ligatum ſermonem contulit. Plura certe ibi inveniuntur, quam verſibus deſcripſit Sedulius. Inſpice modo, quae habentur lib. II. vſ. 231. ſqq. quae largiori oratione in Proſa exhibentur. Haec vero ab aliena manu panno Seduliano fuiſſe adſuta nullus dubito. ARNTZ.

177. *Nomine.*] Pro *ſub nomine puro* mallem *ſub munere puro*; i. e. plane gratis. ſic iſta, *ſub munere puro ſuſcipere*, & *puro diſpenſare munere*, ſibi eodem reſpondebunt modo, quo praecedentia, *ſumere gratis* & *cunctis impendere gratis*. In quibus ut *ſumere* pro accipere ponitur, de quo verbi uſu ad Sulp Sever H. S. II. 41. 4. agimus, ita hic *ſuſcipere* accipere valet, ex more itidem illius ſeculi. Porc. Latro Decl. in Catilin. c. XIV. *Quid enim poteſt indignius dici, quam vitam a patria ſuſceptam, ad illius perniciem calamitatemque convertere.* vide etiam cap. XXV. Ruffinus H. Eccl. lib. II. 1. *Quippe quae ipſius Domini & Salvatoris meruit ſcripta* ſuſcipere. lib. IV. 14. *Hanc ſolam praedicans tenendam eſſe veritatem, quam ipſe ſciret ſe ab Apoſtolis* ſuſcepiſſe, *quam & tradebat eccleſiae.* lib. V. 6. *Exprimens . Apoſtolorum traditionem, quam nuper ab eis* ſuſceperat. Sic lib. XI. 4. & alibi. Sic Vetus Int. Job XXVII. 13. & ſaepius cum aliis, ut & monuiſſe recordor ad Dictyn Cret. lib V. 11. WORKENS.

Firmatum

Intrabo in Domini requiem, quia neſcio mercem.]
Exin conſpicuam ſynagogae ingreſſus in aulam,
Adſpicit invalidum dimenſo corpore mancum,
Seminecem membris, nec totum vivere, cujus
Arida torpentem damnarat dextera partem:
Imperioque medens, gelidam recaleſcere palmam
Praecipit, & reddi divino more ſaluti:

Sicut

Firmatur Wopkenſii conjectura ex Proſa, ubi expreſſe ita legitur, quod etiam vidit Eruditiſſ. Grunerus. In Codd. tamen nihil eſt praeſidii, cum hos verſus ignorent. ARNTZ.

180. *Davidiſque.*] Mallem *Davidiciſque*: ſaltem Proſa: *Et cantico Davidicae jucunditatis impleto.* ita *cantus Davidicos* Supr. dixit lib. I. vſ. 7. ubi not. & Liber. Acroſtich. Per *diſpenſatorem* ſuperiori vſ. intellexit talem, qui bona caeleſtia ad mandatum Domini diſtribueret. Vid. Barth. XLIII. Adv. VIII. *Diſpenſatorum* in Vett. nummis frequenter occurrit mentio. Elſn. Obſ. ad N. T. tom. I. in Addend. p. 497. & illi proprie erant ex genere ſervorum, qui Domini rationes curabant. Elſn. ad Euang. Matth. cap. XX. vſ. 18. ad Ep. ad Roman. cap. XVI. vſ. 23. Ampl. Ott. ad Inſtitut. §. 10. de Mandat. l. ult. §. 4. ff. de V. O. Briſſon. de Liberat. lib. I. p. 119. & ibid. Trekell. ARNTZ.

181. *Mercem.*] Qui haec Sedulianis adſuit, vel *mercedem* voluit dicere, dura contractione: vel *mercem* a *merx*, ad *mercator* vſ. 179. referatur. CELLAR. Vides hic ingenioſi, ſi Dîs placet, hominis acumen, qui ſpuria haec & barbara pro Sedulianis haberi voluit. Neque video, qua ratione poſteriora haec cum prioribus ſatis juſte cohaereant.

182. *Exin.*] Nonne praeſtat, *exin continuam*, vel *exin contiguam* ſ. i. i. a. i. e. vicinam, propinquam? WOPKENS. Cod. Arnt. & Ed. Lipſ. *exhinc*. ſine neceſſitate.

183. *Demiſſo.*] Lipſ. & Fabr. ita: Barth. *demeſſo*. CELLAR. Mire hic variant & Codd. & Editi. *Dimiſſo* eſt in Ed. Vet. 1. 2. Monaſt. *dimerſo* Parrh. aliae vero *demiſſo*, aliae *demeſſo*. Cod. Arnt. a pr. man. *demiſſo*, ſecunda mutavit in *demſo*, quod forte erit *demenſo*. Sched. Pulm. unice *demeſſo* probant. Cellarius edidit *demiſſo*, ſed qua ratione illud admittere potuerit non video. Quo enim *demiſſum corpus* tendit? Melius de hoc loco meritus eſt, & veram Poëtae manum agnovit Eruditiſſimus Grunerus, qui edidit *dimenſo*, quod etiam eſt in MS. teſte Cl. Burmanno; idque cum ſequenti voce *mancum* optime convenit. Nihil quidem de hac emendatione in notis ſubjicit Vir perſpicaciſſimus, ſed tamen aperte illa ex Proſa pondus accipit: *Cernit invalidum ſtupore dimenſi corporis mancum.* Habemus itaque quod Sedulio, habemus quoque quod Grunero de feliciſſima emendatione, in tanta lectionum varietate, merito gratulamur. ARNTZ.

184. *Nec.*] Vet. Ed. 1. 2. Fabr. Parrh. Monaſt. Tornaeſ. 1. 2. 3. aliaeque legunt *non*. Ita frequenter haec commutantur. Drak. ad Livium lib. III. cap. XXII. Duker. ad Flor. lib. I. cap. XII. §. 10. Cicer. pro Ligar. cap. V. in fin. *Haec non hominis non ad hominem*, ut Collat. Cod. penes me, alii *nec*. Proſa h. l. *nec* defendit: ſed quid eligas, parum differt: cum *nec* etiam pro non ponatur. Manut. & Cort. ad Cicer. XIII. Famil. XVIII. & cariſſimus mihi patruus ad Caton. III. Diſt. XXIV. & quae diximus ſupr. ad Prol. Sedul. vſ. 10. adeoque τὸ *non* ex Gloſſa potius videtur ortum. Porro *damnaret* Vet. 1. 2. Monaſt. ARNTZ.

187. *Reddi.*] Neſcio quid hic ſibi velint Codd. Cant. Arnt. & Ed. Ald. cum *reduci* ſcribant. Pejus *reddit* Fabr. Bibl.

Digitized by Google

Sicut ſemper agit; nil tollit, & omnia reddit.
En iterum veteres inſtaurans lubricus artes
Ille chelydrus adeſt, nigri qui felle veneni
Lividus humano gaudet pingueſcere tabo.
Quodque per alternos toties diſperſerat aegros
Virus, in unius progreſſus viſcera fudit.
Cui vocem lumenque tulit, triplicique furore

Bibl. Lugd. Neque melius mox *ſalutem* habent Ed. Torn. 3. & Maitt. Receptum tuentur Sched. Pulm.

190. *Nigri*] Arnt. Cod. *nigro*. Ita certe Senec. Oed. 358.

Et felle nigro tabidum ſpumat jecur.

Sed tamen recepta praeferenda eſt. *Nigri* etenim erit noxii, mortiferi, adeoque commode ad τὸ *veneni* refertur, Nemeſ. Cyneg. 220.

Nigro ſpumante veneno.

Lucan. II. vſ. 615.

Nigrum pro ſanguine virus.

Claudian. Conſ. Prob. 188.

Nigris rorantia tela venenis.

ubi Barth. Ovid. Halieut. 129.

Et nigrum niveo portans in corpore virus.

Funeſtum venenum dixit Samon. de Medicin. 135. & *tela venenis atra* Ovid. IX. Her. 115. ARNTZ.

192. *Quodque.*] Metri leges parum curans Librarius in Cod. Arnt. *que* omiſit. Idque ſaepius in Codd. factum novimus. Mox *totiens* Codd. Arnt. Cant. Edd. antiquiores Baſ. Tornaeſ. 1. 2. 3. & aliae. V. ad lib. I. vſ. 205.

194. *Lucemque tulit.*] Abſtulit: ut ſaepe illa aetate. CELLAR. *Lumenque* reſcripſimus ex Cod. Cant. & Edd. Lipſ. Ald. Tornaeſ. & Maitt. confirmante Proſa, in qua legitur, *lumen exſtinxit*. Cellarius ediderat *lucemque*. Ovid. Ib. 273.

Ut duo Phinidae, quibus idem lumen ademit,
Qui dedit.

Id. Met. III, 238.

Pro lumine adempto
Scire futura dedit.

Plane dixit Nep. Timol. cap. IV. *Hic quum aetate jam provectus eſſet, ſine ullo morbo lumina oculorum amiſit.* De voce *ferre* pro auferre ſupra diximus ad libr. I. 205. GRUNER. Cellarius *lucemque* edidit ſecutus Edd. Baſ. Col. Fabr. Bibl. Lugd cum quibus conſpirant Vet. 1. 2. Monaſt. Meliora tamen ſentiunt Cod Arnt. Torn. Ed. 1. 3. Parrhaſ. Sched Pulm. cum ceteris, *lumenque* praeferentes *Lumen* namque paſſim pro oculo. V. Cl. Albert. ad. Epiſt. ad Hebr. cap. I. vſ 3. frequentius tamen plurali numero iſtud effertur. infr. vſ. 198.

Per lumen lumina ſurgunt.

ſupr. vſ. 148. lib. II. vſ. 89. & lib. V. vſ. 219. ubi male alii *libera*. Pacat. Paneg. cap XXIX. §. 3. *Auribus ac luminibus hauſiſſent.* Lucan. lib. V. vſ. 212.

Torquet adhuc oculos, totoque vagantia caelo
Lumina.

De voce *ferre* pro auferre vid. Wopk. ſupr. lib. I. vſ. 205. Virgil. Ecl. IX. vſ. 51.

Omnia fert aetas.

Servius ibi: *id eſt, aufert.* Samonic. de Medicin. 64.

Turpi miſerum quae morte tulerunt.

Munck. ad Fulgent III. Mythol. cap. VI. & inſcriptio apud Ferret. Muſ. Lapid. lib. IV. Mem. VIII. ARNTZEN.

195. *Tenens.*] F. *ſaucia membra terens.* VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. II. *Orbum* pro caeco dixit, rariore quidem apud veteres uſu, qui *lumine, oculis,* aut talem ablativum addunt. *Tenens* autem i. e. poſſidens, occupans, conſtringens, haud facile in *terens* convertendum dixerim. Supra vſ. 83.

Triſtesque phalanges
Percimus tenuere greges.

Saucia membra tenens, mutum quatiebat & orbum.
Tunc dominus mundi, lux noſtra & ſermo Parentis,
Sordibus excluſis, oculos atque ora novavit,
Verbaque per verbum, per lumen lumina ſurgunt.
 Venerat & mulier morbo contracta vetuſto,
Non ſenio, tremebunda, gemens, incurva caducis
Vultibus, & ſolam deſpectans cernua terram.
Quae, Domino miſerante, juges poſt octo decemque
Membra levat meſſes, caelumque & ſidera tandem
Cernit, & ardentem ſolis reminiſcitur orbem.
Totum erecta videns, quia quos malus opprimit hoſtis
Ima petunt, quos Chriſtus alit, ſine labe reſurgunt.

Quum-

lib. II. 54.

Ne nos ſervile teneret
Peccato dominante jugum.

WOPKENS. Juſtin. II. cap. XII. 3. *Quae vos, Jones, dementia tenet.* & alibi. de recepta h. l. lectione vide Grunerum. Quod hic de voce *orbus* monet Wopkenius, dubium eſt an *orbitas* ita ſimpl. de caeco ſit apud Val. Max. VI. cap. II. ex 2. *Magnam ſibi licentiam praebere reſpondit, ſenectutem & orbitatem.* ita ſane nonnulli voluerunt, qui Caſcellium ICtum, de quo ibi ſermo, inter caecos numerarunt. Aliam viam ingreſſus Ampl. Otto ad §. 4. Inſtit. Quib. non eſt perm. fac teſt. de liberis intelligendum hoc eſſe ſtatuit. ARNTZ.

196. *Lux noſtra.*] Edd. Fabr. Tornaeſ. 3 Lipſ. Bibl. Lugd. habent *lux vera.* Proſa tamen *noſtra* tuetur. atque ita pariter Pulm. Sched. Eodem *lucis* titulo ſuos Gentes Deos ornarunt. Elſner. ad Euang. Joan. I. vſ. 4. & ad Epiſt. I ad Timoth. VI. 16. Mox *ſordibus expulſis* Ed. Lipſ. ſed tu vide Wopkens. infr. ad vſ. 302. ARNTZ

201. *Cernua.*] Vid. Gronov. Lect. Plaut. p. 134. ita *ſilicernium* apud Terent. Adelph. act. IV. ſc. II. vſ. 48. adde Fulgent. Expoſ. Serm. antiq. p. m 772 & ibi Not. Ceterum haec interpunctio eſt in Vet. I. *incurva, caducis Vultibus* &c. ut ita *caducis* non ad *incurva*, ſed ad poſteriora referatur. Obſtat Proſa. De voce *contracta* vid. Fabric. Comment. p. 38. ARNTZ.

202. *Miſerante, juges.*] Et noſter *jugis* corripuit lib. I. vſ. 18. lib. II. 255. Fabricius:

Quae, miſerante Deo, juges poſt o. d.

CELLAR. *Domino miſerante*, i. e. dum illius miſereſcit Dominus, vel etiam, beneficio gratiave Domini. ut Paulin. de V. Mart. IV. 320.

Nil ſeptum eſt, miſerante Deo: *cui regia coeli*
Oranti patuit, terrena haec clauſtra patebunt.

i. e. favente Deo: neque opus eſſe videtur conjectura Barthii, quamvis eleganti, *reſerante Deo.* Paulinus Nolan. Poëm XXXII. extr.

Ut precibus commune tuis miſerante *habeamus*
Praeſidium Chriſto *nos quoque, Celſe, tuo.*

Sic Poëm. XXIII. 389. Auguſtinus Civ. Dei V. 19. *Illi . . ſi hanc ſcientiam regendi populos conſecuti ſunt, nihil eſt felicius rebus humanis, quam ſi,* Deo miſerante, *habeant poteſtatem.* WOPKENS. Fabricium iterum ſequuntur Tom. 3. Bibl. Lugd. Maitt. ſine ulla neceſſitate. vid. ad lib. II. 285. In Sched. tamen Pulm. Fabricii ſcriptura defenditur, his adjectis: *ſic recte pro* domino miſerante:

Quumque dehinc populum, ſeſe in deſerta ſecutum
(Ut typicus Moſes veruſque propheta) videret,
Antiquam ſentire famem, majoribus actis
Antiquam monſtravit opem. Tunc alite multo
Carnis opima dedit; geminis modo piſcibus auxit:
Sufficiens tunc manna pluit; modo panibus amplum
Quinque dedit victum per millia quinque virorum,
Cetera turba latet, numero nec clauditur ullo
Maxima parvorum legio, vel maxima matrum:
Quodque magis ſtupeas, cophinos ablata replerunt
Fragmina bis ſenos: populiſque vorantibus aucta,
Redditaque a cunctis, non eſt data copia menſis.

L 2 Jamque

miſerante: jugeis *enim primam producit.* In Cod. Arnt. eſt *jugis* a manu ſec. quod erit ex frequenti adcuſativi plur. terminatione. Inde Serv. ad. Virg. I. Aen. 112. *Genitivus pluralis quotiens in* ium *exit, accuſativum pluralem in* is *mittit, ut* puppium, puppis: *quotiens in* um *exit, in* es *mittit, ut* patrum, patres. Putean. ad Vellej. II. cap. XXV. 4. Ceterum τὸ *meſſes* eleganter expoſuit Gruner. *Octava meſſis* pro anno octavo eſt in inſcriptione apud Ferret. Muſ. Lapid I. Mem XXIV. hinc fruſtra Cod. Cant. & Ed. Parrhaſ. *menſes.* Porro *ac* *ſed.* Arnt. & Edd quaedam, quod tuetur Proſa. Sed illud minoris momenti. ARNTZ.

205. *Opprimit.*] Arnt. *occupat.* Proſa: *quos ille poſſidet, opprimuntur.* Peſſime *nos malus* Vet. 1. *Ima petunt* eſt Virgilianum VIII. Aen. 67. & 120

208. *Moſes.*] Cod. Cant. & Ed. Lipſ *Moyſes*, quod metri leges non patiuntur. Chriſtianis Poëtis *Moyſes*, ſi triſyllabum eſt, primam corripit, mediam producit. V. Voſſ. de Art Gramm. I. 9. p. m. 35. GRUNER. Fabric. in Comment. p. 89.

210. *Multo.*] Cod. Cant. & Edd Lipſ. Col. Baſ. Tornaeſ. *alite multa* etiam non male. Bentl. ad Horat. Epod. X. 1. GRUNER. Sched. Pulm. habent *multa.* adſcriptum tamen erat: Ales *eſt tam maſculini quam fem. generis.* Cod. Arnt. Vet. Ed. 1. 2. Monaſt. *multa.* Ovid. IV. Met 362. & II Amor. VI. 9. Voſſ. III de Art. Gramm. XXVIII. ARNTZ

212. *Tunc.*] Bibl. Lugd *nunc.* vid. ad lib. II. 127. de voce *manna* conf. Lampe ad Euang. Joann. tom. II p. 202. Pro *panibus amplum* Vet. 1 2. Monaſt. *piſcibus auxit*, quod eſt in vſ. praeced. ubi illud *panibus amplum*, ordine inverſo, ſubſtituitur Optime tamen in marg. Vet. 2. adſcripſerat docta manus: *male, ut videtur.* Mox *militia* habet Arnt. & Edd. nonnullae. confer de illa ſcriptura Cellar Orthog: p 24. Cl. Cannegieter. ad Avian. Fab. X. 9. Drak. ad Liv. IV. cap. II. aliosque. ARNTZ

216. *Quodque.*] Cod. Cant. Edd. Vet. 2. Ald. Baſ. Torn. 1. 2. 3. *quoque magis*, non ineleganter Obſtat tamen Proſa: *Quodque magis amplius admireris*; ubi τὸ *amplius* omnino eſt ejiciendum, cum ſit ex Gloſſa natum. ARNTZ

217. *Vorantibus.*] *Vorare* pro conſumere, comedere. Vetus Int. Exodi XII 9. *Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, ſed tantum aſſum igni: caput cum pedibus ejus & inteſtinis vorabitis.* WOPKENS.

218. *Redditaque.*] Ex Heinſ Cod. Alii *quae redit.* CELLAR. *Quae redit* Cod.

Jamque ſeneſcentem gelidi ſub caerula ponti
Oceano rapiente diem, quum pallor adeſſet
Noctis, & aſtriferas induceret heſperus umbras,
Diſcipuli, ſolo terris reſidente magiſtro,
Undoſum petiere ſalum, fluctuque tumente
Torva laborantem jactabant aequora puppim:
Adverſus nam flatus erat. tunc noctis opacae
Tempore calcatas Dominus ſuperambulat undas,
Et vaſti premit arva freti, ſiccisque fluentis
Circumfuſa ſacras lambebant marmora plantas.
Miratur ſtupefacta cohors, ſub calle pedeſtri
Navigeras patuiſſe vias: at Petrus amicam
Doctus habere fidem, Chriſtumque agnoſcere ſemper
In medias deſcendit aquas, quem dextra levavit

Labentem

Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Parrh. Monaſt. aliae.

219. *Seneſcentem.*] Vid. Waſſ. ad Salluſt. Cat. XXI. Pari ſenſu Cicer. II de N. D. XIX. *Quorum alterum hiemi ſeneſcenti adjunctum eſt.* ubi Davis. Proſa explicat per *Oceano diem ſuſcipiente praecipitem.* Ita & alii. Ovid. IV. Met. 91. *praecipitem* quoque *diem* dixit Pacat. Paneg. XXXV. §. 2. *cadentem Solem*, ibid. cap. II. §. 1. *pronum diem* Lucan. III. 40. Juvenc. II. init. Gentes enim, praecipue Poëtae, dicebant orientem Solem ex Oceano ſurgere. Barth. ad Claud. p. 9. occidentem vero in mare demergi. Idem ad Stat. I. Theb. 158. ad Claud. IV. Conſ. Honor. p. 586. Boet. II. Conſol. Phil. Metr. VI. Columell. X. de Cult. hortor. 295. ARNTZ.

225. *Flatus.*] Arnt. *ventus*, ſine dubio ex Gloſſa. Caſſiodor. IV. Var. VII. *In pelagus adverſis flatibus fuiſſe ſuſceptum.* Sic *flatus dubios* dixit Claudian. de Rapt. Proſ. lib. I. praef. vſ. 3. *flatus Helices* Grat. Cyneg. 55. ubi turpiter alius *flatus Phoenices* ſubſtituit, quem probe depexum dedit Cl. Burmannus. Eodem modo *flamina* Latini adhibent, etiam Graeci ſuum πνοιήν. Aeſchyl. ſuppl. 142. ARNTZ.

227. *Siccisque.*] Ita Waſſ. ad Sall. Cat. 21. p. 77. ex Cod. Bibl. publ. Cantabr. correxit, quum antea legeretur *glaucisque.* Proſa: *Sacra Chriſti veſtigia mitis pelagus abluvione lambebat.* Quae antecedunt,

Et vaſti premit arva freti,

in primis confirmare videntur hanc lectionem. Juvenc. Hiſt. Euang. III. 100.

Aſt ubi jam vigilum quarta ſtatione premebat
Noctis iter, rapidos attollens lucifer ortus,
Fluctibus in liquidis ſicco veſtigia greſſu
Suſpenſus carpebat iter, mirabile viſu.

Ovid. Faſt. IV. 497.

Frenatos curribus angues
Jungit & aequoreas ſicca pererrat aquas.

GRUNER. Legebat Waſſeus ad Salluſt. Cat. 21. ex MSto Bib. pub. Cantab. *ſiccisque fluentis*, quia alterum hic otioſum & inefficax. Sed ita ſolent Poëtae: Prudentius Apoth. 664.

Quis pelagi calcavit aquas? quis per vada glauca
Greſſibus impreſſis ſpatiatus triverit udum.

atque ita epithetum *coeruleas* aliisque

paſſim

Labentem Domini, nil tanto in gurgite paſſum:
Cui portus fuit illa manus, pelagique viator
Libera per vitreos movit veſtigia campos.
  Geneſar inde ſoli, Domino veniente, coloni
Infirmos traxere ſuos, ut fimbria ſaltem
Vix adtacta Dei, morbis medeatur acerbis,
Et quotquot tetigere, jugem ſenſere ſalutem.
Quam pretioſa fuit, quae numquam vendita veſtis!
Ipſa omnes modici redimebat munere fili.
  Hinc Tyrias partes Sidoniaque arva petentem
Anxia pro natae vitio (quam ſpiritus atris
Vexabat ſtimulis) mulier Chananaea rogabat,
Se canibus confeſſa parem, qui more ſagaci
Semper odoratae recubant ad limina menſae,

 Adſueti

paſſim vacant. Nec ſatis ſimile, quod Martialis IV. 3. 7. nives vocat *ſiccas aquas*, i. e. concretas; & noſter *ſicca marmora*, *ſicca fluenta*, lib. I. 124. & lib. III. 124. pro exſiccatis dixit. Si quid igitur emphaſis majoris cauſſa mutandum eſſet, conjici poſſet *raucisque fluentis*, quomodo Virgilius Aen. V. 327.

Nec ripas datur horrendas, nec rauca fluenta
Transportare prius.

Sed quae ſatis integra ſunt, ne moveamus. Sic Proſa *glauca fluenta* ſimplici voce *pelagus* tranſtulit, hoc modo: *Sacraque Chriſti veſtigia miti pelagus abluvione lambebat.* WOPKENS. Adſentior iis, qui *ſiccis* praeferunt, quod & firmat Arator in Epiſt. ad Vigilium Pontificem:

Litoris ille ſinus ad carbaſa noſtra paravit,
Fluctibus in mediis cui via ſicca fuit.

Nervoſior certe haec eſt ſcriptura, licet altera apud Poëtas frequens ſit, qui glaucum colorem mari tribuere ſolent, quod notiſſimum. *Lambebant* eſt leni adpulſu tangebant, quo ſenſu ſaepius fluminibus tribuitur. Horat. I. Od. XXII. 7. Barth. ad Claud. B. Get. p. 312. non diſſimile eſt iſtud Statii IX. Theb. 336.

Extremis adludunt aequora plantis:
ARNTZ.

230 *Putuiſſe.*] Vide Marckland ad Stat. V. Silv. III. vſ. 101.

236. *Geneſar.*] Sic MSS. ut indeclinabile *Geneſar*, quaſi patrio caſu, appoſitione cum *ſoli* jungatur. CELLAR. *ſolum* Torn. 3. & aliae.

238. *Medeatur.*] Codd. Cant. Arnt. Edd. Ald. Lipſ. & aliae *mederetur*, quod & in Proſa exſtat. Saepius ita a Librariis peccatum fuiſſe, fuſius alibi docuerunt viri Eruditiſſimi.

239. *Jugem*] Relege paulo ante ad verſ. 202. notata. Fabricius, ut ſolet, immutavit:

Senſerunt jugem, quotquot tetigere, ſalutem.

CELLAR. Torn. 3. & Bibl. Lugd. eodem, quo Fabricius, modo exhibent. Sed iſtam transpoſitionem minime neceſſariam eſſe, alibi jam demonſtravimus.

241. *Sidoniaque.*] Vide Witell. tom. I. Fac. Gruter. p. 608.

243. *Atris.*] Cod. Arnt. Ed. Ald. & aliae *atrox*. Vulgatum tamen praefero.

245. *More.*] Sic libri, etiam MS. H. Fabr. *nare*. CELLAR. Fabricio adſtipulantur Torn. 3. Bibl. Lugd. Ita Lucan. VII. 828.

Domes-

Adſueti refluas dominorum lambere micas.
Vox humilis, ſed celſa fides, quae, ſoſpite nata,
De cane fecit ovem, gentisque in ſentibus ortam
Compulit Ebraei de gramine veſcier agri.
Alta dehinc ſubiens montis juga, plebe ſequente,
Millia caecorum, claudorum millia paſſim,
Leproſosque ſimul populos, ſurdasque catervas,
Invalidasque manus, & quidquid debile vulgi
Venerat, in priſcum componit motibus uſum,
Et revocata ſuis adtemperat organa nervis.
Dumque medens aegrum refovet virtute tumultum
Tertia

Domosque Deſeruere canes, & quidquid nare ſagaci. In Proſa tamen eſt *ſagaciter*, quod rectius hic per *more ſagaci* videtur exponi.

250. *Ebraici de germine.*] Prior vox ex Lipſ. Codice, ubi *Ebraei*, *Hebraei* in editis: *germine* Barth. & Heinſ. Codices, non *gramine*, ut ceteri. Cellar. *Germine*, quod Cellario placuit, rectius damnavit Grunerus, qui *gramine* reſtituit, adſtipulantibus Cod. Arnt. & Edd. pluribus. tu vide Cl. Burm. ad Calpurn. Ecl. V, vſ. 19. *Ebraei* habet Cod. Arnt. & Edd. fere omnes: non *Ebraici*, quod poſterius ideo in exſilium abire juſſi, cum & Proſa *Hebraei* exhibeat. Etiam *Ebraea lingua* eſt infr. V. 198. & *ſtilus Ebraeus* apud Prud. Apoth. vſ. 379. de ſcriptura illius vocis confer Dausq. Orthogr. part. II. p. 151. ceterum *genitisque in ſentibus* peſſime exhibent Fabr. & Bibl. Lugd. Arntz.

251. *Subiens.*] Primo malim, *alta dehinc ſubiit montis juga*, &c. Notanda porro ſequentia, *& quidquid debile vulgi venerat, in priſcum componit motibus uſum*, *Et* &c. quorum ſenſus obſcurior hic eſſe videtur, & quicumque ex vulgo debiles ad eum venerant, hos idoneos reddebat motibus ſuis in uſum commodumque priorem, artusque eorum ordinato nervorum regimini ſubjiciebat. Proſa: *& quidquid aegrum vulgi confluxerat, uſum reformavit in priſtinum, ſuisque nervis & motibus organa debilium ſtatuit temperata membrorum.* Quae, ne quid hic mutemus, ſuadere videntur. Ceteroquin divinaveram, *bis priſcum componit* (vel *condonat*, *confirmat*) *corporis* (vel *roboris*) *uſum.* Workens.

255. *Motibus.*] Hi motus ſunt membrorum naturales, impediti morbis & debilitate. Cellar. Mox *cumque medens* Cod. Arnt. Edd. nonnullae, frequenti permutatione.

262. *Qua.*] An potius, *Quo flexa pietate Dei*, vel *rediret; Quum flexus pietate Deus* &c. Sed *qua flexus pietate* interpretandum, quam ob rem, vel ob quod, flexus vel motus pietate, ſeu miſericordia: de quo uſu pronominis relativi egimus ad Hygin. Fab. CVI. ubi, *filiam*, inquit, *ab Achille abduxit*, .. Quam *ob* iram *Achilles in praelium non prodibat.* Sic Livius XXI. 52. *Id* . . *periniquo animo ferebat, ab Gallis* &c. *Ob* eam iram *duo millia* . . *populari omnem deinceps agrum* . . *juſſit.* & lib. V. 29. *Sed plus ſuis comitiis plebs valuit.* Quam *dolo* rem *ulti Patres ſunt, Senatusconſulto facto, ut* &c. Aur. Victor de V. Illuſtr. c. XXIV. *Manlius* . . *Patronus a civibus appellatus, & farre donatus eſt. domum etiam in capitolio publice accepit.* Qua ſuperbia *elatus cum Senatum ſuppreſſiſſe Gallicos theſauros argueret*, &c. In ſequentibus Erudit. Munkerus ad Fulgent. Myth. I. 1. malebat, *agmen pavis morme*

Tertia lux aderat, ſteriliſque in ceſpite nullum
Contigerat plebs tanta cibum, nimioſque labores
Nutribat geminanda fames, ſi ſaucia callem
Turba per ingentem dapibus jejuna rediret.
Qua flexus pietate Deus, qui ſemper egentum
Panis adeſt, victumque locis ſine frugibus infert,
Piſciculis paucis, & ſeptem panibus agmen
Pavit enorme virum, praeterque infirma ſecundi
Sexus & aetatis, ſaturavit quatuor illic
Millia veſcentum. Plus ut mireris, adauctas
Diſce fuiſſe dapes: epulas nutrivit edendo

me virum, pro *a. p. enorme v* Alterum vero merito probat Cellarius, quod praefixum *e* ſic aliquando, neglecta lege Pedia, corripitur. Adi & ipſum ad Prudent. in Symm II. 143. WOPKENS. *Tunc flexus* Sched. Pulm. nulla neceſſitate. & Proſa obſtante. Mox *affert* pro *infert* Cod. Arntz. Pejus *victum locis* Vet. Ed. 2. Monaſt.

265. *Enorme.*] Correptum *e* in *enorme*, ea licentia, qua Prudentius Cathem. VIII. verſu Adonico 64.

Corpus enervans,

CELLAR. Muncker. ad Fulgent. Mythol. I. 1. legendum putabat *inorme*. Sed erudit. Wopkens. vulgatam defendit. *Inorme* tamen Cod. Cant. habet; quae lectio praeſtet, difficilius definiri poſſe videtur. GRUNER. Ut legis Pediae neglectum evitaret Librarius in Cod. Arnt. dediſſe videtur *grande* pro *enorme*. Sed mutandi neceſſitatem nullus video, cum in compoſitione apud hos Poëtas saepius *e* corripiatur. vid. Fabric. in Comment. p. 46. Ex margine forte in Cod. Arnt. irrepſit *grande*, cum videatur Gloſſa eſſe τοῦ *enorme*. Iſta enim notio huic voci propria. Tertullian Apol. cap. XIX. *Non tam difficile eſt nobis exponere, quam enorme.* Apulej. IX. Met. p. 300. *Enormi ſenecta.* Plin. lib. IX. Ep. XXVI. §. 6. *Altum an enorme.* Caſſiodor. IV. Variar. XXXVIII. *Diſpendioſa ſemper enormitas.* & *curioſiſſimus enormitas* eſt apud Tertull. adv. Marc. cap. II. ARNTZ.

266. *Sexus & aetatis.*] Obliquus *ſexus* pro more Noſtri brevis exit. Reſpice ad v. 161. notata. CELLAR. Ut hoc in Legem Pediam peccatum evitarent, repoſuerunt Cod. Arnt. Fabr. Bibl. Lugd. *ſexus aetatis.* Cum vero in hoc Poëta illud non novum ſit, neceſſe non erit talia admittere. Per *infirma* itaque *ſexus* intelligit feminas, ſexus ſui facilitate labentes, ut ait Minuc. Fel. Octav. cap. VIII. Sic Juſtin. lib. V. cap. VII. §. 5. *ſexus inbecillitatem* iis adſcribit, *fragilitatem naturae* Juſtinianus l. unic. §. 15. C. de Rei uxor. act. & pr. Inſtit. Quib. alien. lic. unde & jure Romano a variis negotiis arcebantur, ab officiis certe virilibus vel publicis, Ulpiano judice l. 2. ff. de R. J. quem locum inluſtrat Arnob. VII. adv. Gent. p. m. 247. *Imo quid feminarum genus, quas ab negotiis publicis conditio fragilitatis excepit.* Mutabilitatis vitia iis adſcripſit Caſſiodor. II. Var. XI. *timidum ſexum* adpellat Iſcan. V. B. Troj. 445. Sed μηδὲν ἄγαν. ARNTZEN.

267. *Et auctas.*] Reſcripſimus *adauctas* ex Cod Cant. & Ed. Lipſ. Vulgo legitur *& auctas*, vocula & plane otioſa. GRUNER. Qua quidem emendatione nihil verius. Firmant eam Sched. Pulm. *Veſcentem* male habet Vet. 1.

268. *Nutrivit.*] Auxit, augeri ſenſit. CELLAR. Infr. lib. IV. vſ. 77.

Quoniam ſua vulnera nutrit,

Mox

Vulgus, & adtritae creverunt morſibus eſcae,
Relliquiasque ſuas ſportarum culmina ſeptem
Expavit fugitiva fames, ubi, fragmine ſumto,
Vidit abundantem modico de ſemine meſſem.
Nec tamen, humano quamvis in corpore, Chriſtum
Matris ab occaſu mortalia membra gerentem,
Clam fuit eſſe Deum, quia non abſconditur umquam
Urbs in monte ſedens, modio nec ſubditur ardens
Lychnus, anhelantem ſed ſpargens altius ignem
Cunctis lumen agit, radians nam teſtibus amplo

Diſcipulis

Mox pro *expavit* Vet. 1. 2. Monaſt. *explevit*. invita Proſa. ARNTZ.

274. *Ab occaſu.*] A mortalitate, mortali natura matris. CELLAR.

276. *Sedens.*] Juvenc. lib. I. vſ. 481.

Namquis praecelſis impoſitam rupibus urbem
Occultare queat?

Ego vero dubito, an umquam hoc verbum *ſedere* tali ſenſu, quali hic habet Poëta, Latina civitate fuerit donatum. Teſtem ſane novi neminem. Non enim de locis ſublimioribus, qualis eſt urbs in monte, ſed de depreſſis & planis uſurpari notum eſt. Mela lib. I. cap. XIX. *Sedet in cervice peninſulae Cyzicum*. Burm. ad Grat. Cyneg. 433. In Proſa legitur: *In capite montis conſtituta*. & omnes h. l. Codd. & Edd. receptum ſervant. Alias potuiſſet *jacens* ſubſtitui. Sane κεῖσθαι hac in materia utitur Matth. in Euang. cap. V. vſ. 14. quo modo *jacere* Latinis de regione frequens eſt. Burm. ad Lucan. lib. I. vſ. 20. V. D. ad Curt. lib. V. cap. 1. §. 12. Drakenb. ad Livium lib. XXXIII. cap XVII. Schulting. ad Senec. Suaſ. I. init. Virgil. III. Georg. 343. & κεῖσθαι apud Theophraſt. Prooem. init. ARNTZ.

277. *Anhelantem.*] Crediderit quispiam, *altius* cum *anhelantem* conſtruendum, & *anhelare altius* eſſe niti ſe altius extollere, ut Ammian. lib. XV. 5. *Adactusque .. adorare ſolemniter anhelantem celſius purpuratum*. & lib. XXVI. de Procopio: *Velut Imperatoris cognatus* altius anhelabat. At de fulgore lucis agitur non tantum in altum exſurgente, ſed etiam quaquaverſum in latera ſe diffundente; ideoque omnino legerim, *anh. ſed ſpargens latius ignem* &c. & *latius* cum *ſpargens* jungo; *anhelans ignis* ut ſit vehementer ardens, vires enixe ac velut ad defatigationem exſerens, quomodo dicitur *febris anhela*, ſupra vſ. 34. *anhelans lux*, lib. I. 148. Virgilius Aen. VIII. 421.

Et fornacibus ignis anhelat.

Ambroſius Hexaem. lib. VI. 4. *De hieme forſitan quereris, quia nulla tibi hypocauſta anhelantibus ignibus vaporentur*. quem locum debeo Frehero ad Auſon. Moſ. 339. Statius Theb. IV. 680.

Tempus erat medii cum ſolem in culmina mundi
Tollit anhela dies, &c.

Dracontius Hexaemer. 70.

Non fructus anhelis
Flammatur radiis, quatitur nec flatibus ullis.

Conſulatur etiam elegantiſſimus Ulitius ad Nemeſian. Cyn. 255. Phraſis *lumen agere* pro emittere, nequaquam hic ſollicitanda fuit, quum ſimiliter *ſcintillas agere*, *ſpumas agere* &c. apud Lucretium aliosque inveniatur. Victorinus Epiſc. Pictav. de J. C. Deo & homine vſ. 111.

Regia forte poli tum primum lumen agebat,
Aeternum teſtata diem, &c.

Drepanius Florus. Hymno ad Mich Archang.

Sed

Diſcipulis fulgore tribus, velut igneus ardor
Solis, in aetheriam verſus ſplendore figuram,
Vicerat ore diem, veſtemque tuentibus ipſam
Candida forma nivis Domini de tegmine fulſit.
O meritum ſublime trium, quibus illa videre
Contigit in mundo, quae non ſunt credita mundo!
Quid? quod & Heliam, & clarum videre Moyſen,
Ignotos oculis viderunt lumine cordis,
Ut major ſit noſtra fides, hunc eſſe per orbem
Principium ac finem, hunc alpha viderier, hunc ω,

Sed Deus hanc ignis jugi munimine cinget,
Conſumens hoſtes lumen *& intus* agens.

WOPKENS.

278. *Agit.*] An? *lumen alit.* VONCK Lect. Lat. lib. II. cap II.

281. *Tuentibus.*] Intuentibus. Infr. lib. IV. vſ. 199. & V. vſ. 211.

Judex namque tuens hunc eligit

ubi Cellar. Virgil. I. Aen. 717. & quae notat ſummus Cannegiet. ad Avian. Fab. VIII. vſ. 7. adde Apollon. de Duell. David. & Gol. vſ. 34. & 201. apud Heumann. Poecil. tom. II. lib. I. p. 33. Quod hic de forma veſtium candida addit, id ipſum Diis quoque ſuis tribuebant gentes. Elſn ad Joann cap. XX. vſ. 12. Erat namque ſuperus iſte quaſi color proprius. Sic Angelis adſcribitur. Cl. Albert. ad Apocal cap. I. vſ. 14. ARNTZ.

285. *Videre Moyſen.*] Heinſii Cod. & plures editi, *videre:* Lipſ. *lumine Moſen:* Fabr. *clarum virtute Moyſen.* CELLAR. Sic ex MSto Heinſii, pluribusque editis vulgandum viſum fuit Cellario, cum Fabricius ediderat, *& clarum virtute Moyſen;* quod ſane elegantius, vel ob inſcitam in lectione Cellariana verbi *videre* iterationem, quod & proximo verſu ſequitur, & vſ. 283. praeceſſerat. Quia tamen Noſter nuſquam cum aliis *Moyſen* dixit, ſed *Moſen* (vide lib. huj. 208. lib. IV. 168. 274.) hinc ſcribendum puto: *Quid? quod & Heliam & clarum, ceu ſidera, Moſen, Ignotos oculos,* v. l. c. Vel cum in Cod. Lipſ. ſit *lumine Moſen*, ſuſpicari quoque poſſes, *Quid? quod & Heliam & claro ſub lumine Moſen, Ignotos oculos,* v. l. c. Sed prius praepoſuerim. WOPKENS. *Videre Moyſen* clare in Cod. Arnt. & aliis Edd. Vett. conſpicitur. Fabricium tamen ſequuntur Fornaeſ. 3. Bibl. Lugd. Maitt. neque illa ſcriptura diſplicuiſſe videtur Erud. Grunero. Vide an melius Sched. Pulm. *denique Moſen.* Alio modo Parrhaſ. *Helyam clarum Moyſenque videri Ignotos oculis;* idque proxime Proſae accedit. Cl. Burmannus in Epiſtola ad Cuperum inedita conjiciebat *clarum ſidere,* quia *videre* inepte hic inculcatur, cum verſu ſequenti idem verbum repetatur. ARNTZ.

286. *Lumine cordis.*] Dictamine Spiritus S. CUPER. Mox *hoc eſſe* Parrhaſ.

288. *Finem, hunc.*] Sine eliſione, cum hiatu, quod non inſolens Noſtro: neque aliis. Quidam infarciunt *ſimul* inter *hunc* & *alpha:* quod abeſt a Lipſ. & Camabr. CELLAR. *Videri* pro eſſe ponitur, ut alibi pro eſſe, facere, *videri eſſe, videri facere*, lib. I. 252.

Lignee, ligna rogas, ſurdis clamare videris,
A mutis reſponſa petis.

& vſ. 258.

Veri que hac arte videntur
Transplantatorum cultores eſſe Deorum

lib. IV. 78.

Quem medium tales circumfulſere prophetae,
Alter adhuc vivens, alter ſtans limine vitae:
Sidereoque ſono, MEUS EST HIC FILIUS, ajens
Oſtendit verbo genitum vox patria Chriſtum.

Poſt-

Vade, fides, mulier, tua te ſalvavit ab omni
. . quodcunque malo geſſiſſe videris. Frequens haec forma in ſtilo S. literarum. WOPKENS. *Hunc ſimul alpha* ſcribunt Edd. Baſ. Col. Tornael. 1. 2. 3. Fabr. Bibl. Lugd Maitt. quod tamen neceſſarium non eſſe patebit ſatis ex iis quae ad Epigramma Aſterii de hoc hiatu non inſolito notavimus. Alio modo habent Pulm. Sched. legentes: *finem, ſic alpha viderier ac &c.* Nimis vero inconcinnum eſt, quod praefert Parrhaſ. *Alpha Deum verum & o principium ſine fine.* Barbara talia non facile obtrudenda ſunt. ARNTZ.

290. *Limine vitae.*] Enoch adhuc vivebat: Moſes autem, vere mortuus, tum in limine vitae ſtabat, mox reſurrecturus cum corpore, ſtatim poſt reſurrectionem Chriſti, Matth. XXVII. 52. *Vitae,* MSS. Lipſ. & Heinſ. At Cant. & Fabr. *mortis.* CELLAR. Putat Cellarius, Moſen hic deſcribi *ſtare limine vitae,* quod ſtatim poſt Chriſti reſurrectionem cum corpore reſurrecturus foret, adeoque jam brevi vitam denuo intraturus. Matth. XXVII. 52. Sed ita antecedentibus *alter adhuc vivens,* minus commode opponerentur iſta, *alter ſtans limine vitae,* i. e. vivere incipiens vel modo incepturus: nimiſque dura Ellipſi hoc ita ſupplendum foret; *alter* quidem mortuus, ſed denuo *ſtans limine vitae.* Burmannus ad Valer. Flacc. I. 823. per *limen vitae* intelligit limen, quo de vita exeatur, ſive mortem, cum tamen ſic de Moſe non tum moriente, ſed dudum mortuo dici non poſſet *ſtare* (verſari) *limine* (i. e. fine) *vitae.* Et *limen vitae* Latinis potius denotare videtur introitum vel initium vitae, aut nonnunquam etiam, poſteriore certe Latinitatis aetate, ipſam vitam. ut Ruffinus H. Eccleſ. V. 3. *Et quaerebatur, ſi quid ultra poſſet humana crudelitas etiam in eos, qui jam vitae hujus limen exceſſerant.* Juvencus III. 655.

Sed cui noſtra fidem ſermonis gratia figit
Mox me &c.
Judiciumque illi non eſt, ſed migrat ab atra
Morte procul, lucisque *vigens ad* limina *tendit.*

lib. III. 311.

Filius huc hominis veniet &c.
Vera loquor: certos iſtic ſub limine lucis
Inveniam, coeli fulgens cum regna capeſſam.

i. e. viventes, in vita. Hiſce igitur ego quidem adducor, ut cum aliis libris legerim, *alter ſtans limine mortis* (niſi malis, *a. ſ. limine leti*) i. e. mortuus, poſtquam obiit, vel exiſtens, verſans in morte ſeu ſede aut ſtatu mortuorum. quomodo πύλαι ἅδου pro morte ponuntur Matth. XVI. 18 ubi inter alios vide doct. Elſnerum. Sic Fortunatus de V. Martini lib. I.

Defunctum eripuit ſubito qui ex limine mortis.

Noſter lib. I. 173.

Ter quinos quondam regi Deus addidit annos,
Uſus jure ſuo: patefactaque limina *claudens*
Mortis, *ab occaſu vitam convertit in ortum.*

Standi verbo ſic utitur Prudent. Periſt. X. 531.

Coelo refuſus ſubvolabit ſpiritus,
Dei parentis perfruetur lumine,
Regnante Chriſto ſtans *in arce regia.*

Fortunatus de V. humana, col. 703. ed. Fabricii:

Eſaïas, Daniel, Samuel, Jonaſque beatus
Vivens ſub pelago, ſtat *modo preſſus humo.*

Nihil autem lucis mihi foenerant iſta

Prolae

Poſtquam corporeos virtus regreſſa per artus
Texit adoratam carnis velamine formam,
Seque palam Dominus populis dedit, ecce repente
Vir humilis moeſto dejectus lumina vultu
Procedit

Proſae verba; *Quorum alter adhuc vivaci ſenio perfruatur, alterius finalem luminis metam nullus humanae ſortis excedat curſus.* WOPKENS. Proſa: *Quorum alter adhuc vivaci ſenio perfruatur, alterius finalem luminis metam nullus humanae ſortis excedat curſus.* Inde vero palam eſt, per *limen vitae* Sedulium ſtatum vitae aeternae intelligere. Hinc vides, quid ſtatuendum ſit de lectione altera, *limine mortis*, quam Cl. Wopkenſius praeſtare putabat. GRUNER. *Limen vitae* interpretatus ſum ſtatum vitae aeternae, quod obſcurius nonnullis videri poteſt. Declarabo igitur menten meam diligentius Sedulius vero Heliam *adhuc viventem* vocat, quia vivus ille translatus ad ſuperos eſt. Moſen autem *ſtare limine vitae* dicit, quia e vita hac licet ille deceſſerit, tamen in alteram ſtatim translatus eſt, & ita a limine vitae numquam receſſit IDEM in *Addend.* In tanto ſententiarum divortio, quo hic diſtracti fluctuant Eruditi, Gruneri opinionem unice veram arbitror: eique lectioni ſubſcribunt Vett. Edd. 1. 2. Monaſt. Parrh. cum Sched. Pulm. igitur recte in Cod. Arnt. ab altera manu reſcriptum eſt *vitae*, cum prior *mortis* dediſſet, ut Cod. Cant. Edd. Torn. 1. 2. Bibl. Lugd exhibent cum aliis *limite* Edimb. quod ſi vero quis cuncta, ut par eſt, adcuratius conſideret, nullus dubito, quin videat nihil praeſidii adeſſe, quo *mortis* vocabulum hic ſeſe tueri poſſit. *Stare enim limine mortis* eſt mortuum eſſe, deceſſiſſe ut *limina mortis adire* pro mori, exhibet lapis apud Gudium p CCCLXVII. 8. Tertullian. adv. Marcion. I. 106. contra *remeare de limine mortis* pro reviviſcere apud Juvenc. II. 115. qui IV. 444. *tangere limina vitae* pro naſci adhibuit, ex quo firmatur illud, quod de *limine* i. e. introitu diſceptavit Wopkenſius. tu vide praeterea Marckl. ad Stat. II. Silv. VI. 70. Unice autem *limine vitae* hoc loco verum eſſe adparet, cum Sedulius noluerit Moyſen exhibere mortuum, ſed viventem atque ex hac vita ad aeternam transgreſſum: aeternitate igitur eum gaudere innuit, & hac in parte pari cum Helia ſorte frui. Eo tendit Proſa: *Alterius finalem luminis metam* &c. quae tamen verba eſſe obſcuriora facile Wopkenſio largior. Cogites autem, quam parum hac in cauſſa foret efficax ῥῆσις, *Stare limine mortis.* Adſcripſerat P. Burmannus, Secundi Patruus: *limen vitae* i. e. finis. Ita apud Agrimenſores Bigoltii p 17. aliter etiam principium, ut *primum limen.* vid. ad Val. Flacc. I. 823. ut limen enim primum intrantibus, ita extremum exeuntibus. vid. Salmaſ. ad jus Att. p. 572. Val. Flacc. II. 255. §. 5. Inſtit. Quib. mod. jus patr. pot. Hactenus Burm. Mox *verbum genitum* Parrhaſ. ARNTZ

294. *Adoratam.*] In Sched. Pulm. haec legebantur; *Sc. tunc a tribus diſcipulis Al.* adornatam. *al* adorandam. Haec Pulmann. Prius ſane habet Ed. Lipſ. poſterius Vet. 1, 2. Monaſt. quod dixit *carnis velamine*, ita quoque infr. IV. 97.

Velamine carnis opertum.

& V. 173.

Humanae poſiturus tegmina carnis.

Prudent. Cathem. IX. 99.

Tertio demum die
Carnis indumenta ſumunt.

Cyprian. de Idolor. vanit. p. m. 400. *Hic Chriſtus eſt, qui mediator duorum, hominem induit.* vid. Barth. IX Adv. cap. XVIII. Mox Ald. *atque palam*, ſine neceſſitate; & *poouLis Dominus* inverſo ordine Parrhaſ. ARNTZ.

296. *Lumina vultu.*] Optimorum quorumque imitatione dictum illud, *vultu dejectus lumina.* Ovid. Amor. III. 6. 67.

Dixerat:

Digitized by Google

Procedit ſupplexque manus & brachia tendit,
Imploratque gemens, unus mihi filius, inquit,
Eſt, Domine: horrenda lacerat quem ſpiritus ira,
Nec linquit, niſi mergat aquis, aut ignibus atris
Opprimat, atque animam dubia ſub morte fatiget.
Hunc precor, expulſo miſeratus utrumque furore,
Redde mihi, vel redde ſibi, ne caeca poteſtas
Expellat trepidam ſubtracto lumine vitam.

Dixerat,

Dixerat: illa oculos *in humum* dejecta *modeſtos*
Spargebat, &c.

Statius Theb. III. 366.

Cunctiſque prior Cadmeïus heros
Accurrit: vultum dejectus.

Virgil. Aen. I. 565.

Tum breviter Dido, vultum demiſſa, *profatur;*

ſic etiam *dejectus* pro humili, ſupplici. infra lib. V. 218. *Implorare* pro plorare nisi ſubintelligendum velimus *ipſum*. Juvencus II. 180

Talia tractanti, perculſus pectora luctu,
Ecce ſacerdotum princeps procumbit adorans
Et ſibi defunctam, funus miſerabile, natam,
Implorat *lacrymans*, &c.

& Chryſolog. Serm. XIV. extr. *Quia . . ſentit animi ſe contraxiſſe languorem, ut anima ſanetur*, implorat. Cum Matthaei XVII. 14. de hoc homine legimus, *ante Chriſtum provolutum fuiſſe genibus*, videri poſſit ſcribendum, *Prociderat* (ſcil. ante pedes ejus): *ſupplexque* &c. Marc. III. 11. *Et ſpiritus immundi, cum illum videbant*, procidebant *ei: & clamabant, dicentes* &c. Sic *procumbere* in loco allato Juvenci. At ſine libris hanc mihi emendandi veniam non conceſſerim. WOPKENS. Proſa: *Vir humilis genibus inclinatus.* Si quid emendandum, *procumbit* praeferrem, quod facile in *procedit* mutare potuiſſet Librarius. Vellej. II. cap. CVI. §. 1. *Ante Imperatoris procubuit tribunal.* Sed receptam lectionem defendunt omnes Codd. & Editi. ſuperiori verſu Arnt. tranſponit, *h. vultu d. h. moeſto.* ARNTZ.

297. *Supplexque.*] Edd. Vet. 1. Monaſt, Baſ. Col. *ſimplexque manus.* Fruſtra. inde recte illud damnant Sched. Pulm. Proſa: *Moerore dejectus ſupplicans ſic orabat.* Val. Flacc IV. 648.

Supplexque manus intendit Jaſon.

Prudent lib. II. pr. in Symm. 28.

Tendit ſuppliciter manus.

Nonnunquam tamen & haec permiſcentur, ut in Ovidio I. Met. 92. ubi *ſimplex turba* exhibent excerpta Cod. penes me, quod neque Cl. Burmanno ibi diſplicuit. Mox Cod. Arnt. Edd. Ald. Parrh. *unus m. f. unus*, quod probarunt Sched. Pulm. quae Epanalepſin hic ſtatuunt. Nil opus videtur. ARNTZ.

300. *Niſi mergat.*] Ed. Vet. 1. 2. Mon. *quin mergat aquis.* Parrh. Sched. Pulm. *Nunc liquidis demergit aquis, nunc.* Mox *dubia morte* petitum eſt à Virgilio II. Aen. 159. Ceterum in eo verſu *opprimis* & *fatigat* exhibent Parrh. Sched. Pulm. ARNTZ.

302. *Nunc.*] *Hunc, precor* &c. recte edidit Fabricius, pro quo Cellarius, *Nunc, p. Caeca poteſtas*, i. e. furibunda, nullo rationis lumine praedita, ideoque omnia ſine ullo diſcrimine paſſim invadens. ut lib. II. 18.

Primique ſepulcrum
Terrigenae caeca *ſorberet fauce nepotes.*

Ceteroquin ut ibi, ſic hoc quoque in loco cogitari poſſet *ſaeva* pro *caeca* reſtituendum. ut Hymno I. 81.

Fortia vincla dedit peccandi ſaeva poteſtas.

Ut

Dixerat, & genua amplectens genibusque volutans
Haerebat, Dominusque pio jam pectore votis
Adnuerat. Tunc praedo furens, ac noxius hoſtis,
Cui poſſeſſa diu eſt alieni fabrica juris,
Pervaſa migrare domo compulſus, in iram
Tollitur accenſam, correptaque carpere membra
Nititur, & fruſtra, Domino prohibente, laborans,
Fugit in obſcuras, puero vivente, tenebras.

Rex

Ut autem evitetur repetitio minus grata verbi *expellere*, haud male conjicias, *Hunc, precor, excluſo miſeratus* &c. pro *expulſo.* ſic ſupra 160.

Ite, ait, & triſtes morborum exclu-
dite *peſtes*

i. e. depellite, expellite. lib. IV. 91.

Et excluſos ſemper reticere coegit
Daemonas.

Juvencus IV. 591.

Sed nunc vos ſegnem excludite *ſom-*
num,
Sollicitamque ſimul vigilando ducite
noctem.

& lib. II. 269.

Sed noſtri dona liquoris
Ardorem excludent *aeterna in ſecla*
bibendi

Firmicus de Error. Prof. Relig. p. 37. *Et de medullis hominum praecedentis veneni virus* excludit. Hegeſipp. V. 2. *Suſcitare, David, exaſperantem ſpiritum citharae ſuavitate ſolitus* excludere, & *vide quemadmodum dominetur furor.* Hieronymus contra Jovianum lib II. *Ibique Diogenes per noctem eliſo gutture, non jam mori ſe ait, quam febrem morte* excludere. ubi Bentlejus ad Horat. III. Odar. 27. opinabatur legendum *eludere*, argutius quidem quam verius. Vide & N. Heinſii Adv. III. 17. WOPKENS. Rectiſſime *hunc* reducendum eſſe arbitratus eſt Wopkenſius, idque ſuo ſuffragio probavit Grunerus. Favet Cod. Arnt. favent quoque Edd. plurimae. Neque aliquid hac confuſione in libris frequentius. Idem illud infr. V. 321. in Tornaeſ. 1. 3. aliiſque obſervabimus. Rationem repete ex ſimilitudine literarum *H.* & *N.* Drakenb. ad Liv. XXXII. cap. XX Sic apud Juſtin. XII. cap XII. § 3. *Nunc quoque ait*, unus Cod. Franeq *hunc*, alter *hinc* exhibet. Pariter *nec* & *haec* permixta docuit cariſſimus Pater ad Plin. Paneg. XV. in fin. V. D. ad Grat. Cyneg. 461. Burm. ad Nemeſ. Ecl. II. vſ. 46. *Nos* & *hos.* Rittersh. ad Plin. Paneg XLII. §. 3. *hos* & *non*, infr. V. 204. Quod vero addit Wopkenſius, legendum ſibi videri *excluſo*, vix adſentior, cum in Proſa legatur, *depulſa mentis inſania.* & tales vocum repetitiones Noſtro non ſunt infrequentes. Mox Ed. Bat. Col. *utrinque*, quod damnarunt Sched Pulm. *utroque* legitur in Arntz. a manu ſecunda. Sed & illud parum convenit. Neque *caeca* mutandum arbitror in *ſaeva*, aut in *tetra*, quod exhibet Parrh. Ed. Ceterum verſum illum illuſtrabunt ea, quae habet Savar ad Sidon. Carm. III. vſ. 6. ARNTZ

305. *Volutans.*] Edd. Vet. 1. 2. Lipſ. Mon. & Sched. Pulm. exhibent *volutus*; ſine neceſſitate. Tuetur namque receptam lectionem Virgil. III. Aen. 607. cujus hic verba expreſſit Sedulius. IDEM.

309. *Pervaſa.*] Mire huc loco variant Codd. cum Editis. *Pervaſta* legitur in Cod. MS. teſte Cl. Burmanno in margine. *Proviſa* habet Ed. Lipſ. *perverſa* Cod. Cant. Edd. Mon. Baſ. Tornaeſ. 1. 2. Bibl. Lugd. Edimb. Poſterius illud pondus habet ex Proſa, ubi legitur: *Perverſae domus habitaculo migraturus.* Sed ibi *pervaſae* ſubſtituendum arbitror. Uberius iſtam huic loco ſcripturam adſtruxi in Specim. Obſerv. c. IX. ubi vide.

Digitized by Google

Rex etiam ſolus regum & dominus dominantum
Non dedignatus, Petro piſcante, tributum
Solvere Caeſareum. medii de gurgite ponti
Hamum ferre jubet, gerulum didrachmatis aurei.
Incola mox pelagi pendentia fila momordit,
Juſſa tributa ferens, graviorque onerante metallo,
Vilis honor piſcis pretio majore pependit.
Diſcipuliſque ſuis ſe percunctantibus, aula
Caeleſtis regni quis major poſſit haberi;
Ut Deus & doctor mirabilis, omnibus, inquit,
Celſior eſt humilis, cunctiſque potentior ibit,

Qui

vide, Mox *correptaque corpore membra* Vet. 1. 2. Monaſt. ſed Proſa *diſcerpere* habet. ARNTZ.

313. *Dominantum*] MSS. Lipſ. & Heinſii: vulgati *dominorum*. CELL. MSS. Lipſ. & Heinſii, Edd. Ald. & Lipſ. ita. al. *dominorum*, quod Gloſſema eſt. Proſa: *Rex etiam qui ſolus eſt regum, & dominus probatur dominantium*. Reſpicit vero Noſter ad 1. Timoth. VI. 15. ubi Deus dicitur ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ κύριος τῶν κυριευόντων. Vide quae ad h. l. obſervavit B. Wolfius in Curis Philol. & Crit. Vol. III. p. 492. ſeq. GRUNER. *Dominorum* etiam Cod. Arntz. Ed. Tornaeſ. 1. 2. 3. aliaeque. Vulgatum tuentur Edd. Vet. 1. 2. Parrh. Pulm. Sched. Monaſt. Tertullian. de Reſurr. Carn. cap. XXIII. *Rex regnantium & dominus dominantium*. Inverſo praeterea ordine Arntz. *rex etiam regum ſolus* ARNTZ.

315. *Caeſareum*.] Arnt. *Caeſarium*. V. Cellar. Orthogr. p. 73.

316. *Didrachmatis aurei*.] MS. Lipſ. *auri*. At argenteum hunc nummum fuiſſe obſervavit V. C. Cuperus. Forma tertia in hoc vocabulo eſt rara: & Matth. XVII. 4. τὰ δίδραχμα a δίδραχμον, ſecundae formae. Et in alio compoſito Ciceroni Caſſius lib. XII. Epiſt. XIII. *ternis tetradrachmis*. Ceterum hoc vectigal non erat Romani cenſus, ſed dimidium ſicli in Templi uſum quotannis a ſingulis ſolvendum. Vide Grot. in h. l. CELLAR. Forte cum MS. Lipſ. leg. *didrachmatis auri*. *Didrachma auri* pro aureo, ut *numiſmata argenti*, lib. V. 44. *Statua ſalis*, lib. I. 106. & talia. WOPKENS. *Auri* Edd. Lipſ. Ald. Parrh. Pulm. Sched. *Didragmatis* Vet. 1. 2. *Didramatis* Parrhaſ.

317. *Incola*] Phaedr. I. Fab. VI. vſ. 6.

Quaedam tum ſtagni incola.

ubi Burm. ita *aquoſas gentes* de piſcibus dixit infr. lib. IV. vſ. 118. Inepte Bibl. Lugd. *prudentia fila*. Verſus vero 319. deſideratur in Vet. 1. 2. Monaſt. ARNTZ.

320. *Percontantibus*.] Arnt. *ſemper cunctantibus*, quae quidem nullius eſt momenti ſcriptura, ſed tamen ad veram Poetae manum viam parat. Depravatum namque illud eſt ex *ſe percunctantibus*, ut eſt in Ald. facili errore. Id ſatis clare patet ex Proſa: *Cumque ſimpliciter eum percunctarentur Apoſtoli*. Qua praeeunte huic quoque ſcripturae locum dedi, licet res eodem redeat, & diverſitatis ratio ex Etymologia tantum ſit petenda. Vid. Drakenb. ad Liv. lib. VI. cap. XXV. §. .. Illud *ſe* per *eum* Proſa explicat, quo ſenſu frequens occurrit. Munck. ad Hygin. Fab. LX. in fin. & Fab. CXXI. Ita *ſuus* pro *ejus*. Obſerv. Miſcell. A. 1732. menſ. Jul. p. 16. V. D. ad Livium lib. II. cap. XXX. §. 3. Inſtit. de Adoption. *Et tunc ſua bona ei reddat*. ubi Vinn. Barth. ad Rutil. I. vſ. 292. Scheffer. ad Phaedr. IV. Fab. IV. vſ. 31.

Qui cunctis ſubjectus erit, ſeſeque minorem
Demiſſa cervice feret: velut iſte videtur
Parvulus, & monſtrat puerum conſiſtere parvum.
Scilicet ingenium teneri ſectemur ut aevi,
Non annis, ſed mente, jubet, quia mollior aetas
Nil pompae mortalis amat; non ambit honorem,
Nec reſupina tumet: ſic purae ſemita vitae
Quantum prona ſolo, tantum fit proxima caelo.
Mens etenim vergens, altum petit, altaque vergit;
Inferiorque gradus, quo vult deſcendere, ſurgit.
Ecce humilem Dominus de ſtercore tollit egentem,

Et

31. Not. Patern. ad Victor. Inluſt. cap. XXII. §. 2. ubi recte notatur Faber apud Juſtin. lib. XLII. cap. 1 §. 2. legens *ſibi itineris*, quo tamen in loco non melius duo Codd. Franeq. *iis* omittunt. ARNTZ.

321. *Poſſit haberi.*] Ex uſu iſto verbi *poſſe*, de quo ad Avian. Fab. XXX. 16. & Dictyn Cret. V. 15. vidimus, *poſſit haberi* dicitur pro habeatur, vel habendus ſit. lib. I. 338.

Quondam terrena petiſti
Coelitus, humanam dignatus ſumere formam;
Sit aliena gerens, ut nec tua linquere poſſes.

lib. II. 79.

Ratus hunc ſuccedere poſſe
Mox ſibimet, qui primus erat.

& vſ. 118.

Cur qui vixdum potuere creari
Jam meruere mori?

WOPKENS. *Major quis poſſit* Vet. 1. 2. Fabr. Monaſt. Tornaeſ. 1. 2. 3. & aliae. *quis poſſet major* Cod. Arnt. & ſic Proſa quoque *poſſet* pro *poſſit* habet. Fruſtra vero Cod. Cant. Ed. Ald. Parrh. *aulae;* eſt enim *aula* pro *in aula*, poſitum, ut ſaepius. De iſta locutione vide ſupr. ad lib. I. vſ. 15. ARNTZ.

325. *Feret.*] Ex Lipſienſi eſt: Editi *gerit*. CELLAR. Ex Lipſienſi ſe ita dediſſe, ait Cellarius, cum editi habeant *geret*. Sed & *feret* habet ed. Fabricii, & ſane in *geret*, quod aliquanto uſitatius eſt, mutatum a librario videtur. Tacitus Ann. XII. 37. *Ipſa* ſemet *parti a majoribus ſuis imperii ſociam* ferebat. ad quem locum alia quaedam adſcripſi. WOPKENS. *Gerit* habet Cod. Cant. Edd. Vett. 1. 2. Baſ. Ald. Lipſ. Col. Tornaeſ. 1. 2. *geret* Parrh. *gerit* non *geret* legendum monent Sched. Pulm. Ita ſane Monaſt. Sed mutationis nulla adeſt ratio. Faciunt vero ad h. l. quae ſupra habet lib. II. vſ. 224. ſeqq. ARNTZ.

329. *Mortalis.*] Cod. Cant. *mundalis*. Proſa *mundanae*. Vocem *mundalis* nullibi invenio: *mundialis* dixerunt Prudentius, Salvianus & alii. Sed *mortalis* magis etiam Poëticum videtur. Sic infra IV. 293.

Nil pompae mortalis honor.

GRUNER.

331. *Quantum.*] De uſu iſto vocularum *quantum* & *tantum* cum adjectivo egimus ad Tacit. Hiſt. II. 99. WOPKENS. Ad hunc locum inſpice Savar. ad Sidon. lib II. Epiſt. III.

333. *Gradus.*] Malo: *inferiorque gradu quo v.* VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. II. Proſa: *Inferiorque cordis inceſſus, quo deſcendere nititur, ſublimatur.* Adde Gruner. h. l. In Sched. Pulm. erat: Quo, *ſc. eo, vel ea parte qua. al.* cum. Porro eaedem Sched. legendum monent, *deſcendere, ſurgit*, quo modo hodie editur: non vero *deſcende, reſurgit*. Iſtam autem varietatem in noſtris invenire non licuit. ARNTZ.

334. *Egentem.*] Proverbialis locutio, id eſt de vili & contempta conditione. CELLAR.

Digitized by Google

Et facit egregios inter reſidere tyrannos:
At contra tumidum pugnaci mente rebellem
Praecipitem caelo ſub Tartara juſſit abire.
Parva loquor, ſi facta Dei per ſingula curram,
Et ſpeciale bonum, quum ſit generale, revolvam.

CELLAR. *Egenum* habet Cod. Arnt. & Cant. Edd. Ald. Fabr. Torn. 3. Bibl. Lugd. Maitt. Sed tamen ſupra vſ. 262. *egentum panem* dixit. Minuc. Fel. Octav. cap. XXXIII. *De egentibus divites.*

335. *Tyrannos.*] Reges, antiqua notione, ut Aeneid. VII. 266.

Dextram tetigiſſe tyranni.

CELLAR. Pluribus Gruner. h. l. adde Barth. ad Stat. v. Theb. 716. & XI. vſ. 654. & II. Achill. 152. Sitzman. ad Rutil. I. vſ. 85. ARNTZ.

338. *Parva loquor.*] I. e. nimis exigua me proferre ſentio. Sidonius Carmine V. 199.

Parva loquor. *quid? quod quotiens tibi* &c.

Currere per facta pro percurrere ſ. recenſere. Sulp. Severus H. S. I. 1. *Cum uſque ad Chriſti crucem . . per ſacram hiſtoriam* cucurriſſem. lib. II. 25. *Quia uſque in hunc annum* per *tempora Aſianorum regum* cucurrimus. Paulin. Nolan. Poëm. XXX. 12.

Sed mihi non iſto fundendus in aequore ſermo eſt,
Ut per *ſanctorum merita aut miracula* curram.

Auguſtin. Epiſt. V. *Ut ex his incitata quodammodo jam* per *omnes civitates ſimilia plura vigil* currat *intentio.* Cicero in Verr. III. 42. *Nam* per *omnes civitates, quae decumas debent,* percurrit *oratio.* WOPKENS. In Parrhaſ. Edit. & Sched. Pulm. eſt: *Pauca loquar.* Sed Proſa habet; *Parva nimis exiguaque referrimus.* ARNTZ.

COELII

COELII SEDULII

CARMINIS PASCHALIS

LIBER IV.

JAm placidas Jordanis item tranſgreſſus arenas,
Judaeae ſectatus iter, ſine nomine mixtum
Vulgus & innumeras relevans a clade catervas,
Suſcipit infirmos, & dat diſcedere ſanos.
Nil igitur ſummo de ſe ſperantibus umquam
Difficile eſt conferre Deo, cui prona facultas
Ardua planare, & curva in directa referre,
Et quidquid natura negat, ſe judice praeſtat.

M Namque

2. *Mixtum.*] Ex Lipſ. & Cantabr. Codicibus: alii *maeſtum.* CELLAR. Ita Codd Cant. & Lipſ. & Edd. Ald. ac Maitt. in Ed. Lipſ. eſt *meſtum*, ſine dubio pro *miſtum.* Juvenc. I. 449

Illum ſtipantes miracula magna moventem
Mixtae ſectantur turbae.

Idem III. 761.

Complentur menſae mixtae ſine nomine plebis.

Mixtae ſ. n. plebis lego ex Codd. MSS. & Edd. Vett. Reuſchius edidit: *mixta ſ. n. plebe.* GRUNER. Vet. Ed. 1. Monaſt. *miſtum*, Vet. 2. Tornaeſ. 1. 2. 3. & aliae *maeſtum.* Sine ratione. quod & recte notarunt Pulm. Sched. *ſectatus iter* Fabr. Mox quoque Arnt. *morte catervas*, ſine dubio ex Gloſſa. Supra lib. III. vſ. 45.

Populos a clade levavit.

ARNTZ.

8. *Et quidquid.*] Ut horum ſenſus evadat, legendum videtur:

Ut quidquid natura negat, ſe judice praeſtet.

VONCK. lib. II. Lect. Lat. cap. 11. Ut horum nexus evaderet, legendum Viro docto videbatur, *Ut quidquid natura negat, ſe judice praeſtet.* Sed duriorem iſtum verborum nexum, ſimilibus exemplis ſatis probavimus ad lib. III. 86. Notetur ablativus hic abſolutus, *ſe Judice praeſtat*, pro ipſe judex, vel ſuo judicio, ſua gubernatione, ex ſua ſententia. Juvencus. II. 650.

Nec genitor quemquam veſtrum, ſe judice, quaeret,
Sed dedit haec nato quaerendi jura &c.

Alc. Avitus III. 86.

Forma rudis proprio melius contenta decore,
Judice ſe, *placuit.*

& vſ. 222.

Tum poenitet omnes
Errorum lapſus, ſemet *quos* judice *damnat.*

& lib. IV. 20.

Qui fortior eſſet
Hic melior ſibimet, ſeſe cenſore, *placebat.*

Arator I. 10.

Mortiſque poteſtas,
Se vincente, *perit, quae pondere merſa triumphi*
Plus rapiens nil juris habet &c.

lib. II. 159.

Membra

Namque foramen acus, ſicut penetrare camelus
Membrorum prae mole nequit; ſic dives, opima
Fertilitate tumens, tenuem non poſſit adire
Caeleſtis regni ducentem ad limina callem,
Ni genitor rerum (qui mundum lege coercet,
Et nulla ſub lege manet, cui condere velle eſt,
Quem frons nulla videt, ſed totum conſpicit ipſe)
Hoc inpoſſibile eſt homini, dixiſſet, at alto
Poſſibile eſt jus omne Deo, multisque moleſtum
Divitibus tandem faceret miteſcere cenſum.
Nam proprias bene tractat opes, caeloque recondi
Theſauros vult ille ſuos, ubi quidquid habetur

Non

Membris pars coeperat aegri,
Se naſcente, *mori*,

i. e. in ipſius nativitate. Fortunatus de Chr. Beneſ. col 696.

Luſtra ſex qui jam peracta tempus implens corporis,
Se volente *natus ad hoc, paſſioni deditus*,
Agnus in crucis levatur immolandus ſtipite.

Idem de Certam. Piorum, col. 722.

Hoc ſi cui ſit debitum,
Coactus adſcendat gradum,
Non ſe petente *caſſide*
Sed dante Chriſti munere.

Ita in Inſcriptionibus ſaepe eſt, *ſe vivo fecit*, pro vivus, in vita ſua, notante Celebr. D'Orvillio ad Chariton. p. 685. WOPKENS Vulgatam quoque ſcripturam defendit Gruner. Cod. tamen Cant. & Arnt. Pulm. Sched. Ed. Parrh. Edimb. habent *nam quidquid*. Proſa: *quidquid ergo naturaliter vis denegat*. ARNTZ.

11. *Fertilitate.*] *Opima fertilitas* eſt uberrimus omnium rerum delicioſarum fructus. Locum hunc recte accommodaſſe videtur Daviſius illuſtrando illi Poëtae veteris apud Cicer. Tuſc. II. 14.

Quibus magis palaeſtra, Eurota, ſol, pulvis, labor,
Militia in ſtudio eſt, quam fertilitas barbara.

WOPKENS. In MS. *pro mole* legi notavit P. Burmann. Pro *fertilitate* ſubſtituit *altilitate* Bentlej. Emend. ad Cicer. Quaeſt. Tuſc. p. 34. *Altilis* autem eſt obeſus, pinguis. Sed mutandi cauſſam non video. Mox Cod. Arnt. Edd. Parrh. Ald. Lipſ. *poſſet*, quod non diſplicet.

16. *Et alto*] Lege ex aliis Edd. *at alto* pro *& alto*. WOPKENS. *At* Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Fabr. Mon. Bibl. Lugd. atque ita legendum conjecit P. Burmannus in Epiſtoia ad Cuperum inedita. Nihil certius hac lectione, quam juſta verborum oppoſitio unice flagitat. Miror, alto ſilentio iſtud ad hunc locum praeteriiſſe Eruditos pleroſque, cum ad eamdem ſcripturam viam paret ipſa Sedulii Proſa: *Apud homines hoc inpoſſibile eſt, apud Deum* autem *omnia poſſibilia ſunt.* Scio tamen, *&* pro *at* poſitum eſſe Hygino Fab. IX. *Et ſe numero filiorum Latonam ſuperare.* ubi ſimile aliquid tentabat Schefferus, diſſentiente Munckero. Sed alia res apud Hyginum eſt, qui ita loqui amat: apud Noſtrum nil ſimile occurrit. De confuſione iſtarum vocum conſule Drakenb. ad Liv. XXXVI. cap. XXXV. & Patruum meum ad Caton I. Diſt. XX. De voce *poſſibilis*, elegantiori Latio damnata, egit Cellar. Cur. poſt. p. 225. & Antib. p. 137. Muncker. ad Fulgent. II. Mythol. VI. Waſſ. ad Salluſt. Catil. X. p. 40. ARNTZ.

15. *Tractat*

Non mordax aerugo vorat, non tinea ſulcat,
Nec male defoſſum famulatur furibus aurum,
Jejunis quicumque cibum, ſitientibus hauſtum,
Hoſpitibus tectum, nudis largitur amictum,
Solatur nexos in carcere, perfovet aegros,
Atque aliis largus, ſibi tantum conſtat egenus.
Nec dubie in caelum ſubſtantia pervenit illa,
Quae Chriſto collata datur ſub paupere forma,
Quae damnis augmenta capit, quae ſpargitur, ut ſit;
Quae perit, ut maneat; quae vitam mortua praeſtat.
Praeterea geminos Dominus conſidere caecos,
Dum quoddam tranſiret iter, comitante caterva,

19. *Tractat opes.*] Puta, dives aliquis poſſeſſor, a Deo illuminatus. CELLAR. Sic illa, *ubi quidquid . . aurum* pro parentheticis habenda, & verba *tractat*, & *vult ille* conſtruenda cum his, *jejunis quicunque* &c. quae perperam puncto, ſeu τελείη ὑποςιγμῃ ab antecedentibus abrumpuntur. Quod non animadverſum Cellario puto, cum in his, *Nam proprias bene tractat opes c. r. t. v. i. s* ſubaudit, dives aliquis poſſeſſor a Deo illuminatus WOPKENS.

22. *Famulatur.*] Subjectum fortunae caſibus, furtis maxime. CELLAR Adſcribam ea, quae de hoc loco commentatus eſt Cl. P. Burmannus in Epiſtola ad Cuperum inedita. *Neſcio*, inquit, *quomodo aurum defoſſum poſſit dici famulari furibus, cum fures non ſoleant ex viſceribus terrae illud ſurripere. quare vel novo ſenſu uſus eſt* defodere *pro effodere, vel legerem* nec male depoſtum, *id eſt, quod avarus abſcondit, cum deberet eo recte uti. Et tunc elegans vis eſt vocis* male, *quae eo ſenſu priſcis eſt frequentiſſima.* Hactenus Cl. Burmannus. Forte tamen *male defoſſum aurum* ita poſſet accipi, quod male adſervatum eſt, quod ita negligenter poſitum, ut facilem furtis anſam & occaſionem praebeat. Eo ſenſu *defoſſa talenta* apud Virgil. X. Aen. 526. adhiberi, notatum jam eſt Lexicographis. Ceterum contra morem primam in *tinea* hic a Sedulio productam eſſe, docuit jam Voſſius Art. Grammat. II. cap. XXXIX. ARNTZ.

23. *Quicumque.*] Ed. Parrh. & MS. *jejunis qui ferre.* In Sched. Pulm. adſcriptum erat: *ferre, ſc. vult.* ob ſequens *largitur* iſtud non probo. In ſequentibus exhibent Sched. Pulm. *nec dubium.* Vet. 1. *Haec dubie.*

31. *Praeterea*] Aptius haec prioribus committentur, ſi legamus: *Interea geminos* &c. i e. Tunc, eo tempore, vel circa idem tempus. vſ. 184.

Coeperat interea *Dominus Galilaea per arva*
Transgrediens, ſancto quoddam pede tangere caſtrum

Vide & lib. V. 232. WOPKENS. Favet iſti conjecturae Proſa, ubi *interea* legitur. Sed nihil mutant Codd. Pro *Dominus* ſubſtituit *cernens.* Cod. Arnt. quod ferri poſſet, ut *cernens conſpicit* eadem ratione ſit adhibitum, qua *clamans ait* & ſimilia. Sed obſtat Proſa. *Dominus geminos* inverſo ordine Cod. Alm. qui nunc eſt Cel. Burmanni, & Edd. nonnullae. *Conſiſtere* Ed Parrhaſ. Sed *conſidentes* eſt in Proſa. *Dum* porro mutat Cod. Arnt. & Ed. Parrh. in *cum.* quod in Codd. frequens occurrit. *Iter* viam denotat. vide Gruner. infr. vſ. 210. Prudent. II. in Symm 772. *Comitante caterva* eſt Virgilii II. Aen 40. ARNTZ.

Digitized by Google

Conſpicit, exſtinctae poſcentes munera formae,
Flebilibusque vagas inplentes vocibus auras.
Nec cunctata ſolens pietas inferre ſalutem,
Quae ſentit flagrare fidem: mox lumina tangens
Evigilare jubet, quae ſomnus preſſerat ingens,
Atque diu clauſas reſerans ſub fronte feneſtras,
Ingrediente die fecit diſcedere noctem.
Hinc repetita ſacri gradiens per moenia templi,
Lumina caecatis dedit, & veſtigia claudis.
Talia Davidicam poſt facta reliquerat urbem,
Bethaniae vicina petens, eademque reverſus

Cla-

33. *Munera formae.*] Offendit me quodammodo illud, *exſtinctae poſcentes munera formae*, i. e. rogantes, ut ipſis redonaret formam (formae pulchritudinem vel decus) qua orbati erant. Sic quidem *exſtinguere formam* apud Terent. Phorm. I. 2. 56. *Capillus paſſus.. veſtitus turpis: ut ne vis boni in ipſa ineſſet forma, haec* formam exſtinguerent. Et *caeci* ſolent ita deſcribi tanquam deformes, quia formae pars non exigua in oculis. Unde Avitus lib. II. 369.

Non caecos natura dedit, nec luminis uſu
Privatum peperit formae perfectio *vultum.*

I. e. qui formam perfectam creavit. Nihilominus, ſi Codices huic emendationi vel paululum faverent, libenter reponerem, *exſtinctae poſcentes lumina frontis;* ut etiam Proſa: *Reddi ſibi lumina poſtulantes.* Quae hîc *exſtinctae lumina frontis*, mox vſ. 38. vocantur *clauſae ſub fronte feneſtrae;* & *exſtincti vultus*, lib. III. 145. ſunt, quae hîc *exſtincta frons.* WOPKENS. Cum Proſa huic emendationi favet paululum Ed. Lipſ. quae *lumina formae* praefert. Si ex Proſa res ageretur, nihil apertius ad Poetae mentem excogitari poſſet, quam illud, quod conjecit Wopkenſius. Sed tacent Codd. ſine quorum auctoritate non facile hoc loco aliquid innovarem: potiſſimum cum vulgata lectio magis videatur Poëtica. *Munera* quoque elegantia ſua non deſtituitur, ſi cogites luminum reſtitutionem re vera κατ' ἐξοχὴν munus fuiſſe. Mitto, quod haec vox uſitata fuerit Sedulio, ubi de caecis ſermonem inſtitueret. vide vſ. 106. & alibi. ARNTZ.

34. *Vagas.*] Cod. Cant. *vacuas.* ita Supr. II. 114. infr. IV. 89. Barth. Adv. XXXIII. cap. XIX. hic tamen nihil muto. ARNTZ.

35. *Cunctata.*] Cod. Arnt. *cunctis ceſſans* quod non ineptum, ſi cogites duriorem conſtructionem, quae huic loco ineſt. Vulgatum tamen defendit Proſa. *Conferre* habet Ed. Lipſ. Tu porro vide Weitz. ad Prudent. p. m. 567. IDEM.

36. *Quae ſentit.*] Non ſatis huic loco, ſi recte judicem, convenit pronomen relativum *quae:* aptiusque foret, *quum ſentit*, vel, quod malim, *qua ſentit*, i. e. quatenus, quo magis ſentit, vel ubi in cujuſcumque animo ſentit f. f. *Pietas* eſt Domini pietas, vel Dominus pius. vſ. 130.

Nec remorata diu pietas *inimica doloris,*
Auxilium vitale tulit, tactoque &c.

lib. V. 250.

Sed pietas *immenſa vagas properabat ad umbras,*
Perdita reſtituens, non conſiſtentia perdens.

Plura ad Paulin. de V. Mart. I. 372. Huc refer

Clareſcente die properabat viſere tecta.
Ecce autem mediis adſtans ſublimis in arvis
Frondea ficus erat, cujus in robore nullum
Repperit eſuriens, luſtrato ſtipite, pomum.
Arboreisque comis, jam nunc ex germine veſtro
Nullus, ait, fructus reliquum generetur in aevum.
Confeſtim viduata ſuis ficulnea ſuccis
Aruit, & ſiccis permanſit mortua ramis.
Omnis enim quicumque Deo nil fertile nutrit,
Ceu ſterilis truncus; lignis aequabitur uſtis:
At juſtus palmae ſimilis florebit amoenae,

refer Prudent. Cath. III. 19.

Denique quod ſumus aut agimus
Trina ſuperna reget pietas.

ubi cum Viro docto legendum eſſe *deitas*, merito negavit D'Orvillius Miſcell. Obſ. Vol. III p. 321. WOPKENS. Conjectura Wopkenſii, *quaſentit*, quae & mihi maxime adridet, extſtat jam in Ed. Monaſt & Proſa nulla tamen in Codd. eſt varietas Peſſime Ed. Lipſ. *quam ſ f. ſaltem*. Pro *lumina tangens* negant Sched. Pulm. ſubſtituendum *munera tangens*, quod tamen in nulla Ed. deprehendi. ARNTZ

40. *Moenia Templi.*] Arnt. *limina templi.* Et ita loqui ſolent Poetae. Auctor de Paſſ. Dom. init.

Mediique ſubis in limina templi.

Arator I. vſ. 664. & 288. Juvenc. III. 643. Ovid VI. Faſt. 481. ita *limina domus*, & *limen* pro ipſa domo. Plin IX. Ep. XIII 4. Juvenc. I. 222. Non tamen hic ſequor ſcripturam Cod. Arnt. quae Librario potius debetur, ad cujus palatum *moenia* non faciebat, quod tamen egregie tuetur Juvencus III. 675.

Templi ſe moenibus infert.

ita namque vaſtiſſima aedificia adpellantur. tu vide Virum maximum, Schulting ad Senec. p. 111. eo & referendum illud de Pilati domo infr v. 116.

Dominum Pilati ad moenia duci.

adde Urſin. ad Vellej. II. cap. XLVIII. 2. ubi nihil mutandum, ut patet ex iis, quae monuerunt V D. ad eumd. II. cap. CXXX. I. ARNTZ.

43. *Eadem que.*] Arnt. *tandemque*, Parrh. *eodemque*. Mox ad *tecta* Gloſſae Cod. Alm. vel Burm. adſcribunt *Hieroſolymorum*.

46. *Cujus in robore.*] Ob caeſuram *us*, ſequatur licet vocalis, attollitur, quod familiare Chriſtianis Poëtis eſt. Prudentius Apotheoſ. v. 800.

Cujus imitatio in umbra eſt.

Adde Hamartig. v. 709. Pſychom. v. 712. CELLAR.

48. *Comis.*] Ex Horat. lib. IV. Oda VII. IDEM. Titius ad Nemeſ. Ecl. II. vſ. 100. Venant. Fortun. de Paſcha 24. adde Parentem cariſſimum de Color. comar. c. I. §. 4. ita & *crinis* apud Venant. d l. vſ. 21 & Graecorum κόμη apud AElian V. Var. VI. Egregie ceterum Cl. P Burmannus in Epiſt. ad Cuperum inedita: *Male poſt* comis *diſtingui puto; languet enim oratio, quae numeros ſuos habet, ſi poſt* pomum *exeat periodus, & ſubjungatur,*

Arboreiſque comis jam nunc ex germine veſtro
Nullus ait fructus.

Sermo enim eſt ad ipſam arboris frondem directus. Nihil hac diſtinctione verius, cui & ideo in ipſo textu locum dedi. ARNTZ.

48. *Veſtro.*] Fabr. edidit *ex germine vaſto*. Male. WOPKENS. *Vaſto* quoque Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. Maitt. *gramine veſtro* Parrhaſ. Vid ad lib. III. vſ. 250.

53. *Uſtis.*] L. *lignis aeq. iſtis.* Id volunt

Semper habens frondes, & tamquam Libana cedrus,
Multiplicandus adeſt, & vertice ſidera tangit.
Poſt oblatus ei, virtutem ſenſit herilem
Inſanus ſermone carens, quem faucibus artis
Angebat vis clauſa mali, vitiumque tacendo
Prodiderat. Sed cuncta ſolens infirma levare,
Conditor obſeſſa pepulit de fauce latronem,
Et voci patefecit iter, nexuque ſoluto,
Muta diu tacitas effudit lingua loquelas.
Poſt Dominus Phariſaea petens convivia coenae,
Orantis dapibus ſeſe inpertivit amici.

Tunc

ſunt praecedentia. VONCK. Lect. Lat. lib. II. cap. II. *Ligna uſta* ſunt ligna, quae comburuntur aut igni deſtinata, uti quidem accepiſſe videtur auctor Proſae, qui ita haec expreſſit. . *plena fronde non germine, lignis aequabitur concremandis.* confer Joan. Euang. XV. 6. Videri etiam poſſunt intelligi ligna arida, aere ſoleque exſiccata. ut lib. I. 136.

Rurſus in exuſtis *ſitiens exercitus arvis,*
Qua nimium loca ſicca diu &c.

Ovidius Metam. II. 210. tellus
Succis aret ademtis:
Pabula caneſcunt, cum frondibus uritur *arbor.*

Lucanus IX. 382.
Vadimus in campos ſteriles, exuſtaque *mundi*
Qua nimius Titan & rarae in fontibus undae.

Elegantius autem minusque ambiguum foret, *lignis aequabitur iſtis;* quomodo etiam a Vonckio V. Ampl. conjectatum video. WOPKENS. Vonckii conjecturae ſuffragium addunt Sched. Pulm. quae ita habent, ſimiliter legendum in margine conjecit P. Burmann. Grunerus ex Proſa receptam hic lectionem defendit, quem vide. Gloſſae Cod. Alm. qui nunc inter Burmannianas gazas numeratur, exponunt per *concrematis.*

55. *Libana cedrus*] Montis nomen, *Libanus*, hoc loco adjectivi naturam habet. CELLAR. Scil. mons iſte cedris celeberrimus eſt. Barth. XXXV. Adverſ. XIX. Cellar. Geogr. Antiq. III. cap. XII. pag. 268. Ceterum *vertice ſidera tanget* Parrhaſ. *tanget* quoque Ed. Lipſ.

58. *Atris.*] Sic ſcripti codices: Fabric. *arctis* CELLAR. Sic ex MSS. Cellarius: Sed malim cum Fabricio, quod nunc quoque ex aliis Edd. vulgatum intelligo, *faucibus arctis*: quomodo & Proſa: *Cui praecluſis faucium ſpiramentis, nulla labiorum cymbalis vox ſonabat.* Sedulius autem potius ſcripſit *faucibus artis*: nam ſic amat litera *c* in hac voce omitti. Prudent. Pſychom. 592.

Et faucibus artis
Extorquent animam.

& paſſim. WOPKENS. Optime cum Fabricio *arctis* ſcribere nos jubet Cl. Wopkenſius. Ita etiam Edd. Ald. Bibl. Lugd. & Maitt. habent Proſa: *Praecluſis faucium ſpiramentis*. Altera lectio *atris* ex illa ſcribendi ratione orta eſt, qua *artis* ſcribitur interdum pro *arctis.* Vide Voſſium de Arte Gramm. I 43. p. m. 146. GRUNER. *Arctis* etiam Torn. 3. in Cod. Arnt. clare *artis* exprimitur. In Alm. Cod. qui nunc Cl. Burmanni, *atris* quidem eſt a man. pr. ſed ab altera jure id in *artis* correctum, quod miror Cellarium diligentiſſimum fugiſſe. & ſic ſolent melioris notae Codd. Vid. Drakenb. ad Livium II. cap. XXXIV. & Heinſ. ad Bynaeum Epiſt. DXXVI. tom. II. Syll. Burm. Not. ad Samonic. de Medicin. cap. XV. init. & alibi. Eaque

eſt

Digitized by Google

Tunc mulier, quam fama nocens & plurima vitae
Mordebant delicta ſuae, clementia ſupplex
Corruit amplectens veſtigia, quaeque profuſis
Irrigat incumbens lacrimis, & crine ſoluto
Nec tergere ſacras, nec ceſſat lambere plantas,
Unguento fragrante fovens, ſententia donec
Laeta Dei (quem ferre manum non poenitet umquam,
Si nos poeniteat veterem quaeſiſſe ruinam)
Vade, fides, mulier, tua te ſalvavit ab omni,
Dixiſſet, quodcumque mali geſſiſſe videris.
Utere pace mea: magna eſt medicina fateri,

eſt vera Poetae manus. *Atris* ſane facile jubent exſulare ſequentia in vſ. 61. *obſeſſa de fauce*, & vſ. 62. *voci patefecit iter*, *quae τὸ artis* omnino requirunt. *Atris* tamen Vett. Edd 1. 2. Torn. 2. retinent, invitis Sched. Pulm. ARNTZ.

61. *Latronem.*] Obſeſſorem Diabolum. CELLAR. Cod. Arnt. *repulit.*

62. *Voci.*] Edd. Fabr. Bibl. Lugd. *vocis*, non ita bene. Ovid. Met. IV. 69.

Et voci feciſtis iter.

ubi Ciofanum vide & P. Burmannum. GRUNER. *Vocis* pariter Cod. Arnt. vid Not ad Val. Flacc. II. 454. *vocis iter* eſt apud Virgil VII. Aen. 534.

63. *Tacitas.*] Proſa: *Per aperta vocis itinera reſolutae vinculis linguae plena reddidit loquaci libertate commercia.* Nihil ibi de *tacitis loquelis.* An legendum *placidas?* i. e. tales quibus Deum laudaret. Saepius ita variis in locis peccatum fuit. Ex multis vid. unum Schott. ad Senec. III. Contr. p. 614. Sed vulgatum tamen hic omnes conſtanter tuentur. Mox, monente Burmann. in MS. erat *inpartivit.* ARNTZ

67. *Clementia.*] Pedes Chriſti clementis CELLAR. Non repudiarem, ſi per libros liceret, *cl. ſupplex Irruit amplectens v.* vel *cl. ſupplex Corripit amplectens v.* Sed alterum etiam ſe vindicat his lib. III. 107.

Sanctos Domini lacrymansque gemensque
Corruit *ante pedes*, &c.

In his *quaeque profuſis* encliticum *que* ſolummodo metri cauſſa injectum videtur, ut innui ad lib. II. 257. alioquin cogitares, *quasque profuſis* &c. ut & pro etiam ponatur in ſequentibus, & *crine ſoluto.* &c. *Lambere* pro deoſculari. ut Paulinus Nol. Poëm. XXXIII. 541.

Caſtaque lambentes *Domini veſtigia Chriſti*,
Detergete comis ambo, lavate oculis.

WOPKENS.

70. *Tergere.*] Varietatem in hoc loco notavit jam Grunerus. *Tergere nec ſ.* eſt in Codd. Alm. ſive Burm. & Arntz. Edd. Parrh. aliaeque cum Sched. Pulm. ubi adſcriptum erat, *tergeo* & *tergo.* Praetulit eam ſcripturam Cl. Burmann. cum Poetis ſit uſitatior; quam in rem adſcripſit Heinſ. ad Claud. in Rufin. praef. 4. Tornaeſ. 1. *tergere nec ceſſat nec ſact. l. p.* ARNTZ.

72. *Laeta.*] Sched. Pulm. *lata.* quod ſane non ineptum, cum & Proſa habeat: *Promulgata Dei ſententia.* atque elegantioribus quoque iſta eſt locutio in deliciis. Ovid. XV. Met. 43.

Nunc quoque ſic lata eſt ſententia triſtis.

Vellej. Pat. II. cap. XLVII. §. 4. *Palam lata abſolvit ſententia.* Mox *non poeniteat* Vet. 1. & pro *quaeſiſſe* MS. *ſenſiſſe*, in marg. Ed. Cl. Burm. ARNTZ.

75. *Quodcumque mali.*] Cantabr. & Alm. Codd. *mali.* eleganter: vulgatum *malo*,

Digitized by Google

Quod nocet abſcondi; quoniam ſua vulnera nutrit
Qui tegit, & plagam trepidat nudare medenti.
En polluta diu, modicum purgata receſſit
Per gemitum, propriique lavans in gurgite fletus,
Munda ſuis lacrimis redit, & deterſa capillis.
Jamque Capharnaeae ſynagogam intraverat urbis
Rite docens populos, quem quum vidiſſet iniquus
Humano ſub corde latens, clamore protervo
Spiritus infremuit; Quid nobis, & tibi, dicens:
Perdere nos heu, Chriſte, venis! ſcio denique qui ſis,
Et ſanctum cognoſco Dei. nec plura locutus,

Imperio

malo, Fabr. *malum*. CELLAR. Hanc ſcriptionem MSti Cantab. & Alm. praetulit Cellarius vulgatae iſti .. *ab omni* .. *quodcumque malo geſſiſſe videris*. Et ſane, ſi ita legeris, vel cum Fabricio *quodcumque malum*, expedita magis conſtructionis ratio evadit. Simili tamen trajectione utitur Noſter iterum lib. V. 912.

Coramque beatis
Qui tantum meruere vitis *ſpectare triumphum*,
Aetherias evectus abit ſublimis in auras.

ubi τὸ *vitis* incommodius dirimitur a praecedente *beatis*. Livius quoque ita Epit. lib. XL *Quum Philippus liberos eorum, quos in vinculis* nobiliſſimorum hominum *habebat, conquiri ad mortem juſſiſſet*, &c. Non mutandum igitur arbitror *ab omni*, *d.*, *quodcumque malo geſſ. v.* WOPKENS. Ex hoc Livii loco vocum trajectionem non facile perſuadebit Wopkenſius, cum depravatiſſimus ita circumferatur, & potius legendum ſit: *Philippus liberos eorum, quos occiderat, conquiri obſides juſſiſſet*; quod ex Leid. probat Cl. Drakenborchius, quem vide. Cum Cellario *mali* ipſe praefero, quod quoque habet pr. m. in Arnt. ſec. correxit in *malo*, quod eſt in Vet. 1. 2. Monaſt. Torn. 1. 2. Baſ. Ald. Col. & ita quoque Sched. Pulm. *Malum* Torn. 3. Bibl. Lugd. Marr. cum Fabr. idque tuetur Avianus Fab. IX. V. 8.

Securus quodcumque malum fortuna tuliſſet

ubi Cel. Cannegiet. Non diſſimiliter Juſtin. XXII. cap. III. §. 5. *Quantum malum non Siciliae magis*. duo Codd. Franeq. *quantum mali*, quod forte non repudiandum. ARNTZ.

77. *Abſcondi.*] Noxium eſt abſcondere peccatum, cujus confeſſio medicinam adfert. CELLAR. *Vulnera* pro vitiis, peccatis. Prudent. Periſt. IX. 7.

Dum lacrymans mecum reputo mea vulnera & *omnes*
Vitae labores, &c.

Juvencus III. 436.

Non ſeptem crimina tantum
Sed decuplata ſuper donentur vulnera *fratri.*

Arator I. 89.

Addita ſacrilegae creverunt vulnera *culpae.*

Proſper in Sententiis, IV.

Dum tex ſalvandis ipſa quoque conſulit ira,
Et curat medicis vulnera *vulneribus*.

WOPKENS. In Sched. Pulm. haec adſcripta erant: *Non*: abſcondit. i. *occultari. Nebriſſ. ſi abſcondatur.* Adpoſite Sever. Sanct. de Mort. Boum. 7.

Nam vulnus reſerat, qui mala publicat.
Claudit, qui tacitum premit.

ubi Weitz. ARNTZ.

80. *Per gemitum.*] Proſa Sedulii: *Parvi gemitus adflictione*. CELLAR. *Lavans ſe gurgite* Parrh. Ald. ſine neceſſitate

Digitized by Google

Imperio terrente, tacet, hominemque reliquit
Pulſus, & in vacuas fugiens evanuit auras.
Sic etiam variis finem languoribus eſſe
Fecit, & excluſos ſemper reticere coegit
Daemonas, ac talem prohibet ſe pandere teſtem.
Olim quippe ferox, & nigrae mortis amator,
Ille nocens anguis, dejectus culmine caeli
Cum pompis ſociisque ſuis, omnique nefandae
Agmine militiae, Chriſtum, quem noverat illic,
Conſpicit in terris, velamine carnis opertum,
Et gemit eſſe homini Dominum virtutis amicum.

ceſſitate, cum ſaepius *ſe* omittatur. Minuc. Fel. Octav. VII. *ſicut oſtenderant.* ubi Daviſ. V. D. ad Hygin. Fab. XXII. XXIII. CXX. Waſſ. ad Sall. Cat. p. 91. hinc non utor emendatione Cl. Heumanni, ap. Cicer. pro Milon. XXIV. legentis: *ſe de interficiendo Cn. Pompejo conjuraſſe.* cum facile, ut in vulgatis, τὸ *ſe* abeſſe poſſit. vid. Ejus Poecil. tom. I. p. 278. Super. vſ. *inpolluta diu* Cod. Burm. ſive Alm. *deterſa capillis* Parrhaſ. *rediit deterſa* Edimb. Mox *Capernaeae* malunt Sched. Pulm. ARNTZ.

86. *Heu.*] Arntz. *jam.* Vide praeterea Heinſ. ad Virg. Ecl. II. 19. Munck. ad Hygin. II. Poet. Aſtron. VI. *quis ſis* Parrhaſ. quae & habet, *Te ſanctum:* ita & Sched. Pulm.

88. *Tacet.*] Arnt. & Ed Lipſ. *jacet.* Diximus jam ad II. 227. Mox *relinquit* Tornaeſ. 1. 2. 3. Maitt. Cod. Cant. aliter Proſa.

90. *Eſſe.*] *Eſſe* quidem duriore pleonaſmo vacat nonnumquam apud aetatis Sedulianae Latinos; ſed hic infinitivus ille, ut paſſim alii verbo *facere* jungitur vice ſubjunctivi cum conj. *ut*, & *facere finem eſſe* valet, facere ut finis ſit. Salvian. Gub. III. p. 72. *Expreſſiora pedibus ſuis domini ſui* fecit eſſe *veſtigia.* lib. V. p. 146. *Qui fiſcalis debiti titulos* faciunt, *quaeſtus* eſſe *privatos.* lib. VI. p. 190. *Anguſta* eſſe *horrea publica opes fecerant.* Sic p. 195. 196. ac saepius ille. Dares Phrygius Exc. Troj. c. IV. *Et militum multitudinem ibi* eſſe fecit, *ne per ignorantiam opprimeretur.* Hyginus Fab. CXLVI. *Formam ſuam ei propriam reſtituit, Deamque Aegyptiorum* eſſe fecit, *quae Iſis nuncupatur.* Arator II. 271.

Hanc Chriſtus adoptat,
Hanc facit eſſe *ſuam, qua quiſque &c.*

Vetus Int. Matthaei IV. 19. *Venite poſt me, & faciam vos fieri piſcatores hominum.* Chryſolog. Serm. XII. *Hoc Joannem in natis mulierum* fecit eſſe *majorem, quando &c.* WOPKENS. *Hic etiam* habent Vet. 1. 2. Torn. 1. 2. 3. Baſ. Col. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. ſed vulgatum retinent Sched. Pulm. & Parrh. in Proſa quoque eſt *ſimiliter.*

92. *Pandere teſtem.*] Silentium Diabolo imperat, qui ipſum confeſſus fuerat, reſpuens teſtem ac praeconem impurum. *Pandere* in Proſa Noſtri eſt vulgari. CELLAR. *Tali teſti* Ed. Ald.

98. *Dominum virtutis.*] Sic vſ. 204.

Dominum virtutis *adorans.*

lib. III. 95.

Hunc ubi virtutum Dominus *conſpexit egentem*
Robore &c.

Paulin. Nolan. Poëm. XXIII. 150.

Semper in omne bonum valuit confidere Chriſto,
Credere cuncta Deo virtutum; *ponere ſolum*
Omnia ſumma Deum.

Dumque Tyri transgreſſus iter Sidonia rurſus
Arva legens, placidas Dominus calcaret arenas,
Curavit gemino miſerum ſpiramine clauſum,
Qui vocem non ore dabat, non aure trahebat:
Sidereaeque manus, ruptis penetralibus, omnes
A tactu patuere fores, laetusque repente
Audirique loquens, meruitque audire loquentes.
Tu quoque virtutis ſenſiſti munus herilis,
Procumbens oculis, cujus in lumina Chriſtus
Exſpuit,

WOPKENS. Eleganter haec perſecutus eſt Grunerus Supr. III. 95. Ed. Parrh. Supra *quem Chriſtum* habet.

99. *Dumque.*] Arntz. *cumque*, & ita Edd. Ald. Lipſ. Sched. Pulm. vid. Not. ad Victor. Inſ. c. VIII. 4. Cort. ad Sall. Jug. LXII. 8. & CI. 5. Oudend. ad Hirt. B. Afric. LXI. 2. Gothofred. ad Tertull. I. ad Nation. IV. monet *dum* pro *cum* adhibitum eſſe in l. 19 in fin. ff. de Recept. qui arbitr. Hinc & ſaepius iſtae voces a librariis fuerunt permutatae. Et vel in uno Sedulio ſeges adeſt exemplorum. Ceterum *ſumque Tyri* Parrhaſ. & ſtatim *nec aure* eadem Edit. & Lipſ. ARNTZ.

104. *A tactu.*] Ita fere omnes. Proſa: *ſed tactu manus aethereae.* Hinc verius puto Sedulium ſcripſiſſe *a tactu*, quo modo legitur in Cod. Alm. ſive Burmanni, & Arntz. Diximus jam ſupr. II. 156. Similis eſt permutatio apud Lact. Placid. Narrat. Fabul. III. Fab. IV. ubi Munck. ARNTZ.

105. *Meruitque.*] Conſecutus eſt, obtinuit, ut ſupra. CELLAR. Vide ad I. 331. *loquentem* Parrhaſ. Sched. Pulm.

106. *Herilis.*] *Herilis virtus* pro mirifica potentia domini. Supr. 57.

Virtutem *ſenſit* herilem.

lib. I. 322.

Tuba clamat herilis:
Militibus ſua porta patet.

Arator II. 128.

Hunc quaerere, cujus
Sanguine mundati regno ſociamur herili.

Prudentius Apoth. 19.

Poſtque
Conſpectum praeſentis Heri, *& conſortia longa*
Quaeſo, ait, ut liceat te nunc, Deus, optime, noſſe.

Sic Paulin. Poëm. XXIII. 297. Fortunatus, aliique. WOPKENS. *Senſiſti virtutis* inverſo ordine Parrh. Sched. Pulm. quae pro *virtutis* pejus habent *virentis*. Mox ad *procumbens* notavit Cl. Burmann. Editorem Edimburgenſem crediſſe Sedulium imitatum Lucanum III. 713. addit tamen recte alia de re ibi agi.

107. *Lumina.*] Lectionem Cod. Cant. & Ed. Ald. *in lumine*, confirmare videtur Proſa Sedulii: *Cujus in oculis Tartarea coecitate compreſſis Chriſtus ut exſpuit.* Etiam in Cel. Arntzenii Codice legitur *in lumine*; vide ipſum ad Plin. Paneg. c. 23 S. 5. Edd. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. *in cujus* habent GRUNER. *In cujus* quoque Cod. Arnt. & aliae Edd. Praeterea *lumine* etiam Ed. Parrh. exhibet. Ita Grammaticorum aliquando regulae neglectae. Not. ad Vict. Inſ. VI. 9. Barth. ad Calpurn. Ecl. II. 96. quanto quiſque elegantior ſit & vetuſtior ſcriptor, tanto frequentius *in* ab eo promiſcue uſurpari, cenſet Cl. Cannegieter de Aetat. Avian. c. XIX. negavit illud quidem deinceps quiſpiam, ſed magis obtrectandi libidine, quam veritatis ſtudio agitatus. Saepius autem talis in Codd. varietas deprehenditur. Ita Collatio penes me ap. Cicer. pro Ligar. VII. *Recepti in provincia.* pro Dejot. I. *in diſcrimine capitis.* Codd. Franeq. apud Juſtin. XI. VII.

Exſpuit, & ſpeciem ſimulatae mortis ademit.
Hinc majora docens populos caeleſtia, verum
Se referat ſermone Deum, turbasque frequentes,
Quae nimis inruerant, cupiens vitare parumper
Stagna petit, parvaque ſedens in Simonis alno,
Litore ſiſtentem formabat ab aequore plebem.
Et dictis jam finis erat, tunc altius actam
In pelagus jubet ire ratem, vaſtoque profundo
Retia demitti piſcantia, quae nihil omnem

Clau-

VII. 11. *in templo Jovis.* & c. XV. 7. *in eo meritorum officiis.* & infinitis ibi locis. Apud Sulpit Sever. Dial. II. cap. XII. Cod. Trajectinus: *In ejus viri conſpectu* & Dial. III. cap XIII. *Revertens in viam:* ubi *revertens in ſe* malebat in Commentario ſuo Wopkenſius MS. penes me in l, 5. §. 3. ff. ad Exhib. *In area mea congeſſiſti.* Ita forte ex Editis quibusdam & dicta Collat. ap. Cicer. pro Dejotar. cap. v. legendum: *In eum tyrannum inveniri.* Plura non cumulo. ex pleno horreo manipulum dedere Cort. ad Cicer. I. Fam. IX. 26. Burm. ad Vellej. II. XII. 7. Schulting. ad Senec. Controv. p. 171. 201. 237. V. D. ad Caton. I. Diſt. XIX. Munck. ad Fulgent. I. Mythol. I. & II. Inde facile expiſcari poterit ratio, quare Servius in l. 1. ff. de Tutel. ſcripſerit: *Tutela eſt vis ac poteſtas in capite libero.* Vid. Ampliſſ. Otto ad §. 1. Inſtit. eod & Briſſon. Parerg. §. 71. Seqq. ARNTZ.

108. *Mortis.*] Weitzius ad Prudent. p. m. 567. citat *noctis*, quae vox pro morte Poetis eſt uſitatiſſima. Horat. I. Od. IV. 16. ubi Lambin. & Lampe in Joann. tom. II. p. 537. in not. Valer. Flacc. lib. III. vſ. 291. & eo ſenſu Graecorum νύξ, docente Cel. Vriemoetio Dict. Claſſ. tom. II. p. 134 Receptam tamen hoc loco lectionem praefero. ARNTZ.

109. *Populos.*] Arnt. *homines*, ex Gloſſa, ut videtur. Supra III. 217. adde & ibid. vſ. 83. ita enim hac voce utuntur, ubi maximam multitudinem deſignant. Schulting. ad Senec. Controv. p. 130. Venant. Fortunat. de Paſcha vſ. 81. V. D. ad Fulgent I. Mythol. XXIV. etiam Graeci. Heſiod. ſcut. Herc. 472. Graev. Lect. Heſiod. XIX. in fin. Barth. ad Claud. I. de Laud. Stil. 155. & II. in Rufin. 224. IDEM.

112. *Simonis alno.*] Ita Lipſ. & Alm. MSS. & Fabr. Nec opus ut tranſponatur, *Simonis in alno*; nam Graeca in ων exeuntia, in obliquis ω partim retinent, ut *Platonis*; partim in o breve mutant, ut *Jaſonis*, *Strymonis*. CELLAR. Tornaeſ. 1. 2. Bibl. Lugd. *Simonis in alno.* Parrh. *alvo* Vid. de hoc loco Fabric. in Comment. p. 124.

113. *Firmabat.*] MSS. ſic & Fabr. id eſt, confirmabat in fide & agnitione ſalutari. Poelm. *formabat* CELLAR. Legerim cum Pulmanni MSto *formabat ab aequore plebem*, i. e. informabat, inſtruebat. ut Proſa; *Plebem littore permanentem divinis imbuebat oraculis.* Nam quod *firmabat* exponit Cellarius, confirmabat in fide & agnitione ſalutari; plerique ex hacce turba haud dubie fidem & agnitionem ſalutarem nondum complexi, ſed in illam adhuc formandi erant. WOPKENS. Ita pariter conjecit Cl. Burmannus, in Epiſtola ad Cuperum inedita. ita & hunc locum aliquando citavit Barthius. Veriſſimum arbitror eſſe *formabat*, quod per *inbuebat* in Proſa expoſuit Sedulius. tu vide, quae latius de hoc loco congeſſi in Specim. Obſerv. cap. IX p. 55. Mox *ratim* Vet. 1. 2. Monaſt. & aliae. utrumque rectum eſt. Vulgatum tamen praeferunt Sched. Pulm. ARNTZ.

117. *Va-*

Digitized by Google

Claudere per noctem vacuo potuere labore.
Simon paret ovans, & aquoſis gentibus inſtans
Linea clauſtra jacit, tantumque inmanis apertos
Inplevit captura ſinus, ut praeda redundans
Turbaret geminas cumulato piſce carinas:
Nam ſocia iſtic puppis erat. Sic maxima ſaepe
Gaudia non ferimus, propenſaque vota timemus,
Quodque Deo facile eſt, homines optare nec audent.
Talibus inſignis virtutibus ibat in urbem,
Quae ſit dicta Naim, populo vallatus opimo,
Et grege diſcipulûm; miſerum tunc comminus ecce
Con-

117. *Vacuo.*] I. e. irrito, inani. Arator II. 948.

Heu nunquam Saxea tellus
Seminibus foecunda ſuis, vacuique labores,
Qui ſterilem patiuntur humum!

Avitus III. 157.

Lugebis vacuos *nonnunquam orbata dolores.*

lib. V. 96.

Ne tantum vacuo *ſubmittite corda timori.*

& paſſim alibi, ut in Avian. & Tacit. monuimus, ne de hac notione adjectivi cum nonnullis doctis dubitaremus. WOPKENS. Barth. Adv. XVIII. cap. II. & ad Calpurn. Ecl. I. vſ. 70. non opus itaque, ut cum Viro docto *vano* ſubſtituamus, licet facillima in MSS. haec inveniatur permutatio. Drakenb. ad Liv. III. cap. XXX ARNTZ.

118. *Gentibus.*] Sic Virgilius Georg. IV. 429.

Cum vaſti circum gens *humida ponti*
Exſultans, rorem late diſpergit amarum.

Manilius IV. 286.

Et placidum inductis everrere retibus aequor,
Littoribusque ſuis populos *exponere captos.*

WOPKENS. *Incolam pelagi* dixit ſupr. III. 316. optime Gloſſae Cod. Alm. ſive Burm. *De piſcibus gentes dicit, ſicut Virgilius de apibus.* ARNTZ.

123. *Timemus.*] MSS. Cant. & Alm. & Proſa Sedulii *timemus*: alii *tenemus*. *Vota*, res ex voto obtentas aut ſupra votum. Timemus enim, ne inuſitata fortuna graviorem ſecum ruinam ferat. CELLAR. *Propenſa vota* dixit, quod *pronam fortunam* Vellejus Pat. II. 69. *Neque reperias, quos aut* pronior fortuna *comitata ſit, aut veluti fatigata maturius deſtituerit.* Confer Freinshemii adnotata ad haec Flori IV. 2. 79. *Moeſtior non ex more Caeſar, ſive reſpectu fragilitatis humanae, ſive nimiam proſperorum* ſuſpectam habens *continuationem.* WOPKENS. *Tenemus* Vet. I. 2. Monaſt. Torn. I. 2. 3. Baſ. Col. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. vid. Drak. ad Liv. V. cap XXI. Ad *propenſa* in Sched. Pulm. adſcriptum erat *magna*. Non reſiſterem huic expoſitioni, ſi *inpenſa* ſcripſiſſet Sedulius, cum iſta huic voci ſit notio, unde *inpenſum pretium* pro magno. Manut. ad Cicer. XIII. Fam. LXIV. & *inpenſius* pro largius. Not. Patern. ad Pacat. Paneg. IV. §. I. ſed non video, quo modo *propenſa* poſſit eſſe magna. Rectius illud explicavit Wopkenſius. Verſu ſuperiori longe alia ratione, quam hodie editur, Vet. I. habet: *Nam ſocio iſtic quis erat.* invita ſane Proſa; neque melius Monaſt. *ſocio iſtic pius erat.* ARNTZ.

126. *Sit dicta.*] Hic metro magis, quam Latinitati conſuluit Auctor, dum *quae ſit dicta Naim*, ſcribit pro *quae eſt*
vel

Digitized by Google

Conſpicit efferri juvenem, gelidumque cadaver,
Pluribus exſequiis & inani funere paſſum
Triſte miniſterium, cujus ſors invida matrem
Jam dudum viduam, gemina viduaverat urna.
Nec remorata diu pietas inimica doloris,
Auxilium vitale tulit, tactoque feretro
Surge, ait, o juvenis; parensque in tempore dicto
Mortuus adſurgit, reſidensque loquensque revixit,
Atque comes genitricis abit. nam funere torpens,
Et licet amiſſae paſſus diſcrimina vitae,
Non poterat famulus, domino clamante, tacere,

Nec

vel *quae erat d. N.* WOPKENS. *Fit* Parrh. *Vaum* Sched. Pulm. *Naym* aliae. Sed Ναϊν legitur Luc. VII. 11. ARNTZ.

127. *Tunc.*] MS. *dum*, Cod. Arnt. Edd Vet. 1. 2. Parrh. Ald. *cum*, atque ita Proſa. *Cominus* non *comminus* ſcribendum monent Sched. Pulm. tu vide Dauſq. Orthogr. Part. II. p. 91. Mox Vet. 1. 2. Monaſt. *afferri;* quod tamen optime damnant Sched Pulm. cum *efferri* funeribus ſit proprium Not. Patern ad Victor. Inluſtr. LXI. 6. ita Graecis eſt ἐκφέρειν. Raphel. ex Polyb. ad Act. cap. V. vſ. 6. ARNTZ.

130. *Miniſterium.*] Sidon. Apoll. lib. II. Epiſt. VIII. *Miniſteria ominoſa tumulavere.* ubi Savar. Eadem locutio eſt in inſcriptione apud Reineſ. Claſſ XX p. 396. Deſumſit eam Sedulius ex Virgilio VI. Aen. 223. ARNTZ.

132. *Dolori.*] Ex Cantabr. ſcite: alii *doloris.* CELLAR. Cellarius ediderat *dolori* ex Cod Cant. Sed reddidimus Sedulio ſcripturam, quam non omnes ſolum praeter Cod. Cant. libri agnoſcunt, ſed Proſa etiam confirmat. Nep Eum. VI. 3. *Petiit autem ab Eumene abſente, ne pateretur Philippi domus & familiae inimiciſſimos ſtirpem quoque interimere.* GRUNER. Scitius hoc modo e Cantab. legi putat Cellarius, quam ex aliis libris *inimica dolori.* Quod mihi ſecus videtur, quoniam aliorum exemplo Noſter vocem *inimicus* inſtar ſubſtantivi cum genitivo conſtruere amat. Infra 158.

Atque inimica
Omnia virtutis *ſenſu calcate fideli.*

lib. V. 141.

Nil inimica *cohors* inſontis *ſanguine dignum*
Repperiens, &c.

Chryſologus Serm III. *Sed hanc cogitationem debellatricem vitae*, ſalutis inimicam, *expugnant nimis*, *nimis auferunt*, *qui ſequantur.* WOPKENS. Cod. Arnt. *dolori.* ut Nepos Dion. VIII. 2. *Simularet illi inimicum.* & Hannib. VIII. 3. *Inimiciſſimum nomini Romano.* ubi tamen Collatio penes me, *nominis Romani.* Hic ſane ad *doloris* propenſiorem me ſentio, cui lectioni favet Cod Alm. qui nunc eſt Cl. Burmanni cum Edd. 1. 2. Monaſt. ARNTZ.

137. *Diſcrimina.*] *Diſcrimen* vel *diſcrimina* malum, damnum, aerumnam denotant. lib. V. 183.

Relligione pia mutans diſcriminis *iram*,
Pax crucis ipſe fuit.

Alc. Avitus III. 154.

Sed quid multa loquar, miſerae diſcrimina *matris?*

lib. V. 163.

Quibus impius heros
Nec quidquam motus, nova mox diſcrimina *ſentit.*

& vſ. 173.

Et morbus mentis diſcrimina *corporis auget.*

Pro

Nec vita praeſente mori: mox, agmine verſo,
Deponens trepidum recidivo tramite luctum,
Candida felicem revocavit pompa parentem.
Nec tibi parva ſalus, Domino medicante, Maria,
Multiplici laeſum curavit vulnere ſenſum:
Quam fera ſeptenis rabies invaſerat armis,
Daemonico cuneata globo; ſed ſquameus anguis
Imperioſa ſacri fugiens miracula verbi,
Corde tuo depulſus abit, volucreſque per auras
In chaos infernae lapſus penetrale gehennae,

Septem

Pro morte, exitio, idem lib. IV. 319.
Rebusque inſtare ſupremum
Diſcrimen *norunt.*
Arator II. 955.
Varioque fragore
Perſonat in Pauli rapidum diſcrimina *vulgus.*
Nec inſueta periſſologia *amiſſae vitae diſcrimina* dicitur vita amiſſa vel mors. Avitus II. 107.
Capitis defectio membris
Semen mortis erit; pariat diſcrimina leti
Vitae principium.
& lib. I. prope finem:
Quod ſi quis vetitum decerpat ab arbore pomum,
Audax commiſſum mortis diſcrimine *pendet.*
Prudent. Periſt. XIII. 72.
Stimulis ut pectora ſubditis calerent,
Ad decus egregium diſcrimine ſanguinis *petendum.*
i. e. ſanguine, morte. Haec quoque ſtabiliunt interpretationem noſtram Aviani Fab. XXV. 5. Par uſus nominis *periculum.* WOPKENS. Pro & *licet* Ed. Baſ. *en licet*, Torn. 3. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. *ilicet.* In Sched. Pulm. & *licet* adnotatum fuerat, ſed adſcriptum conſpiciebatur „ Ilicet *ſine dubio. Adfir-* „ *mativum eſt.*" Proſa vulgatum tuetur. *Vitam amiſſam* dixit pariter Juvenc. lib. II. vſ. 517.
Redditur amiſſae leti poſt funera vitae.

ut ex MS. reponit Daviſ. ad Caeſ. B. Alex. cap LXX. § 6. *Non funere* Parrhaſ. idque adſcriptum erat in Sched. Pulm. quae *torpens* exponunt per *motu & ſenſu carens* Mox *vita praeſente* a Gloſſa in Cod. Arnt. exponitur per *Deo*, Eadem locutio eſt apud Arator. II. 123. ARNTZ.

140. *Recidivo.*] Sic Lipſ. Codex Quod in pluribus membranis Jo. Frid. Gronovius invenit, & ad Claudiani Idyll. I. verſ. 66. notavit. Vulgo *redivivo.* CELLAR. Male hic & ſeq. verſ. Cellarius Gronovio adſcribit, quod Nic. Heinſio adſcribendum erat. Rectius ſub Heinſii nomine haec retulit Grunerus. Praeter Ed. Ald. Parrh. & Sched. Pulm. omnes Edd. cum Cod. Burm. & Arnt. *redivivo* habent. Sed alterum Proſa praefert. Heinſio vero in deliciis fuit *recidivus* pro *redivivus* ſubſtituere, quo eum jam nomine notavit Cl. Burman. ad Samonic. de Medicin. cap. L. ARNTZ.

141. *Candida.*] *Candidam pompam* dixit, quia veteres mortuorum lectos, cum exportarentur ad rogos, ſolebant linteis bene longis contegere, non ſecus atque hodie gentilitio nonnullorum locorum ritu retinetur is mos. Sulpitius Severus in Vita Martini cap. IX. *Accidit autem inſequenti tempore dum iter ageret, ut gentilis cujusdam corpus, quod ad ſepulcrum cum ſuperſtitioſo funere deferebatur, obviam haberet; conſpicatuſque eminus venientium turbam,*

quidnam

Septem ingens gyros, ſeptena volumina traxit.
  Neve redundantem cumulato germine meſſem
Exiguis Dominus ſineret languere colonis,
Diſcipulos alios, quorum mens conſcia recti,
Puraque ſimplicitas numero meritoque refulgens
Aurea libra fuit; velut agnos praecipit inter
Sanguineos properare lupos: adſumite, dicens,
Iura poteſtatis, nullum metuatis ut hoſtem
Viperasque minas, & ſcorpion: atque inimica
Omnia virtutis ſenſu calcate fideli.

Nulla

quidnam id eſſet ignarus, paululum ſtetit; nam fere quingentorum paſſuum intervallum erat, ut difficile fuerit dignoſcere, quid videret. Tamen quia ruſticam manum cerneret, & agente vento linteamina corpori ſuperjecta volitare, profanos ſacrificiorum ritus agi crediderit. BARTHIUS lib. II. Adv. cap. II. Idem Gronov. reſtituit *turba.* Vulgo, in Alm. etiam, *pompa.* CELLAR. Non eſſe puto, cur hanc lectionem cum Gronovio praeponimus alteri etiam, quam etiam Alm. Codex refert: *revocavit pompa parentem:* nam, ut etiam judicavit Burmannus, forte ob oculos habuit Noſter haec Ovidii Faſtor. IV. 906.

Obſtitit in media candida pompa *via.* WOPKENS. Rectiſſime Grunerum & Wopkenſium *pompa* reduxiſſe, docui in Specim. Obſerv. cap. IX. pag. 157. ubi latius elegantem hunc Sedulii locum expoſui.

142. *Maria.*] Maria Magdalena. CELLAR. Ad illa, *nec tibi* adſcriptum erat in Sched. Pulm. *Sc. contingit:* ad *laeſum* eaedem Sched. *Sc. qui* peſſime vero pro *quam fera* legendum jubent *quem.* ARNTZ.

145. *Cuneata globo.*] Ut cuneus militum, ſic etiam Daemonum ad vim fortius inferendam. Alm Cod. ita legit, & plures Editi: Lipſ. *connexa.* CELLAR. Mox *imperio ſacri* MS. monente Burmanno, & *miracula Chriſti* ex Gloſſa, ut videtur, Parrhaſ.

149. *Septem.*] Verſus eſt Virgilii Aen. V. 85. WOPKENS. De voce *gehenna* conf. Cellar. Cur. poſt. p. 264.

152. *Conſcia recti.*] Fere Virgilianum illud expreſſit I. Aen. 604.

Et mens ſibi conſcia recti.

Alard. ad Val. Flacc. III. 393. infr. III. 393. *mens conſcia veri* Iſcan. B. Troj. I. 28. *feritas neſcia recti* Juvenc. III. 45. *pectora neſcia falſi*, ibid. II. 102. forte ad eum modum ſcripſit Juſtinus II. cap. V. §. 7. *Mulieres quoque mali ſibi conſciae.* editur vulgo *male.* Ita tamen & Boet. II. Conſ. Philoſ. Proſ. VII. *Bene mens ſibi conſcia.* Porro Codd. Burm. & Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Monaſt. habent *diſcipuloſque.* Ceterum in prioribus *gramine* habent Parrh. Sched. Pulm. frequenti permutatione. ARNTZ.

154. *Aurea libra.*] *Libra* non ſtater aut examen mihi videtur, ſed pondo, ut ad parabolam de talento reſpiciatur. CELLAR.

156. *Metuatis.*] MSS. ita: quidam Editi, *timeatis.* IDEM. Vet. 1. 2. Monaſt. Baſ. Col. Torn. 2. cum Sched. Pulm. *timeatis.*

157. *Scorpion.*] Caſus Graecus a recto σκορπίος, *Scorpius*; Latinis ut plurimum *Scorpion*, *Scorpionis.* CELLAR. *Scorpi inimica venena* Sched. Pulm. quod non probo. Mox *virtuti* Cod. Cant. littera ſ ſine dubio abſorpta ibi fuit a ſequenti, ut ſaepius. *Inimicaa* Cod. Alm. ſive Burm. ARNTZ.

161. Sub

Nulla meis famulis feritas adverſa nocebit,
Nec tantum hoc gaudete viri, quod ſpiritus ater
Subjaceat vobis, quantum quod nomina veſtra
Scripſit in aeterno caeleſtis littera libro.
Jus eſt quippe Dei, vitam praeponere factis.
Nam merito ceſſante bono, miracula nil ſunt,
Quae faciunt plerumque mali, quibus arbiter orbis,
Neſcio vos, dicturus erit; diſcedite cuncti
Artifices ſcelerum, rebus qui ſemper iniquis
Divinum ſimulaſtis opus. Sic tempore Moſi
Carminibus quidam vanis Memphitis in oris
Signa dabant non ſponte Dei, ſed imagine falſa,
Viſibus humanis magicas tribuere figuras.
Poſt Phariſaeorum cujusdam principis intrat

Clarificare

161. *Subjaceat.*] Torn. 1. *Subjiciat.* Caſſiod. I. Var. XII. *Poteſtati noſtrae, Deo favente, ſubjaceat omne, quod volumus.* Porro *quid ſpiritus* habent variae Edd. Fruſtra. MS. monente Burmanno, *ſcribat in.* ARNTZ.

163. *Factis.*] Vitam ſpiritalem ac pietatem miraculorum dono. CELLAR. *Facta* ſunt facta fortia vel miraculoſa. Sic Sulp. Severus V. Mart. c. XXVI. 2. *Nam etſi* facta *illius explicari verbis utcunque potuerunt, interiorem* vitam *illius .. nulla unquam .. explicabit oratio.* ad quem locum etiam hunc Sedulii contuli. Et *vitam* ſic aliquando vitam bonam vocari, vidimus ad c. XXV. 1. WOPKENS. Ita *facta* eſſe res geſtas, memoratu dignas notavit Barth. ad Claudian. Conſ. Prob. 20. Mox *docturus erit* Vet. 1.

169. *Memphitis.*] In Aegypto. *Memphitis* regio circa Memphin, antiquam metropolim, caſu ſecundo *Memphitidis*, Graeco more, quem Noſter ad Latinam redegit formam. CELLAR. Quem & vide lib. IV. Geogr. p. 41. Sulpit. Sever. Dial. I. cap. XXIII. *Memphitica regna tranſivit.* Porro *Moyſi* exhibent Codd. Burm. Sive Alm. & Arnt. Vet. Ed. 1. Parrh. Male. vid. ad III. 207. *Moſis* Sched. Pulm. Mox *imagine falſi* Parrh. Sched. Pulm. non equidem male; obſtat tamen Proſa. ARNTZ.

176. *Aquis.*] Alm. & Tornaeſ. *aquis.* Lipſ. & Cant. *aqua.* Fabr. *aquae.* CELLAR. Lectionem Codd. Cant. & Lipſ. atque Ed. Lipſ. *aqua*, Proſa firmare videtur. Edd. Ald. Fabr. Bibl. Lugd. Maitt. *aquae* habent. Nep. Alcib. I. 2. *Ad omnes res aptus, conſiliique plenus.* Plin. lib. II. Ep. 1. S. 7. *Et ille quidem plenus annis abiit, plenus honoribus, illis etiam quos recuſavit.* GRUNER. Vet. 1. 2. Monaſt. *aqua.* Sched. Pulm. *aquis.* Cod. Arnt. & Torn. 3. *aquae.* Sic *plena timoris* ap. Iſcan. B. Troj. I. 39. Drakenb. ad Livium III. cap. XXV. & XXVII. cap. IV. Difficilius eſt hic ſtatuere, quid Poeta ſcripſerit, niſi *aqua* ex Proſa malles. Variatur ita quoque apud Juſtin. XIV. cap. IV. §. 5. in nonnullis Codd. & Franeq. *plenus deinde ira.* Rectius tamen ibi nihil immutatur. vid. Notas. ARNTZ

176. *Gravidamque.*] Nonne aptius, *gravidaque cutem ſuſp. alvus, Incluſam p. n.?* ut *a* natura brevis ante *que* hic producatur illo more, de quo poſt alios monuimus ad Juſtin. II. 5. WOPKENS. Nihil muto, cum in Proſa

prae-

Clarificare domum, non eſcam ſumere tantum,
Ad quam tunc facili convenerat ille precatu.
Hic homo perſpicuo diſtentus ventre tumebat
Plenus aquis gravidamque cutem ſuſpenderat alvus,
Incluſam paſitura necem. Jam membra fluebant
Accreſcente ſinu, miſeroſque infuſa per artus
Turgida perflatum macies tenuaverat aegrum,
Inque uteri ſpatium totus convenerat hydrops.
Non tulit hanc ſpeciem mundi Pater, & ſua tranſit
Sabbata non curans, hominem curare paratus,
Quem voluit magis eſſe ſuum. nam ſabbata propter
Condita ſunt hominem, non eſt homo ſabbata propter.
Tunc pius humentem, ſiccata corporis unda,
Juſſit abire luem: fluidus mox viſcera morbus

praegnans ad *cutis* expreſſe referatur. Vet. Ed. 1. *incluſa*. ARNTZ.

180. *Spatium.*] *In uteri ſpatium*, i. e. molem, amplitudinem. Seneca Hippol. 806.

Et vaſti ſpatio *vincere corporis.*

Lucanus IX. 732.

Nec tutus ſpatio *eſt elephas.*

utrobique & alibi de hac voce actum Viris doctis. Cum hoc autem loco conferri meretur Lactant. de Mort. Perſec c. XXXIII. *Jam diverſo malo partes corporis amiſerant ſpeciem. Superior uſque ad vulnus aruerat; & miſerabili* macie *cutis lurida longe inter oſſa conſederat: inferior ſine ulla pedum forma*, in utrium modum *inflata diſcreverat* Addatur Sulp. Severus Dial. II. 2. *Jamque ſe malum ſerpens per omnia mala diffuderat: cerneres, omnibus venis inflatam cutem*, & ad utris inſtar *tenſa vitalia*. WOPKENS. Superiori verſu voce diviſa, *per flatum*. Edimb. ad vſ. ſeq. notavit Burmannus imitationem Virgilianam ex II, Aen. 407.

Non tulit hanc ſpeciem furiata mente Choroebus.

182. *Curare.*] Cod. Arnt. *ſanare*. vid. mox ad vſ. 198.

184. *Non eſt homo.*] Torn. 3. Falſ. Bibl. Lugd. *ſed non homo*. Plurima circa aegrotos licita fuiſſe, quae alias in Sabbato cenſebanter inlicita, docuit Cl. Lampe ad Euang. Joann. tom. II. p. 19. in not. Pro *pius*, quod ſequitur, forte non ineleganter ſubſtitui poſſet *prius*, ob ſequens *mox*. Facile ſaltem haec confunduntur a Librariis. vide ſupr. II. 21. III. 45. Drakenb. ad Liv. II. cap. XXXVIII. atque ita etiam conjicere nunc video Cl. Burmannum in Epiſtola ad Cuperum inedita, cujus conſenſum laetus mihi gratulor. Favere tamen receptae lectioni videtur Proſa, in qua *pius* explicatur per *opus ſalutis impertiens*. Et Epitheton hoc Sedulio in deliciis eſſe, ſaepius notatum eſt. ARNTZ.

186. *Fluvidus.*] Expreſſi, quod in Lipſ. & Alm. & quibuſdam vulgatis ſcriptum extat, *fluvidus* pro *fluidus*. CELLAR. *Fluidus* Cod. Cant. Edd. Vet. 2. Baſ. Ald. Torn. 2. aliae. Perpetua talis eſt in hac voce commutatio ut apud Lucan. VI. 89.

Traxit iners caelum fluvidae contagia peſtis.

ita ex nonnullis Codd. edidit Corſius, alii *fluidae*, quod rectius. conſule ibid. Burmann. Statius II. Silv. III. 16.

Flavos

Deſerit, & vacuae reſident in pectore fibrae,
Carnalemque lacum peſtis lymphata reliquit.
Coeperat interea Dominus Galilaea per arva
Transgrediens ſancto quoddam pede tangere caſtrum.
Hunc procul ut videre decem maculoſa gerentes
Leproſi portenta viri, quos corpore foedo
Diſcolor obſcenis turpabat poena figuris;
Praeceptor miſerere, potes namque omnia, Jeſu,
Clamantes dixere ſimul. Tunc flexa poteſtas,
Quae numquam pietate vacat, clementior infit:
Ite, ſacerdotum conſpectibus ora referte!
Quumque viam peterent, ſubito mundata viciſſim
Mirantur ſua membra viri, variumque tuentes
Eſſe nihil, ſeſe pariter ſpeculantur, & omnes
Explo-

Flavos collegit amictus Artius.
ibi Editio prima Veneta exhibet *fluvidos*, unde Gronovius & Marcklandus fecerunt *fluidos*: quod non damnandum. vide Heinſ. ad Silium V. 220. Samonic. de Medicin. vſ. 562.

Potio quae fluidam conſumta morabitur alvum.
eamdem hic ſcripturam amplector, partim quia variae conſentiunt Editiones, partim quia volunt Grammatici primam in *fluvidus* produci. qua de re cum adhuc ſub judice lis ſit, arbitratus ſum iſtud eligendum, quod foret tutiſſimum, ceteriſque praeferendum. Jure an injuria id factum ſit, judicent aequi harum rerum arbitri. Ceterum *abire luem* pro *habere* ſcribendum monent Sched. Pulmanni. ARNTZ.

188. *Reliquit.*] Torn. 3. Bibl. Lugd. Fabr. Maitt. *relinquit*, quod tamen nequaquam neceſſe. Sched. Pulm. legunt, *lymphatica liquit.* non inconcinne. ita *lymphaticus error* eſt apud Samonic. de Medicin. 507. *lymphaticum pecus* Prudent. Cathem. IX. 57. Proſa tamen alterum tuetur. IDEM.

189. *Galilaea.*] Ridicule Monaſt. Gallica. ad illa *tangere caſtrum* digna ſunt, ut inſpiciantur, quae adtulit Grunerus.

193. *Turpabat.*] Cod. Arnt. Edd. Parrh. Ald. Lipſ. *turbabat.* ſine ſenſu. Proſa: *Quos diſcolor ſparſa vultibus poena turpi fecerat deformitate portenta.* Conſule Barth. ad Stat. IV. Theb. 106. & X. 431. verſus ſequens pene eſt Virgilianus ex VII. Aen. 117 ARNTZ.

196. *Pietate*] *Pietate*, miſericordia, clementia, adfectu, quo parentes proſequuntur liberos. Infra lib. V. vſ. 71.

Ne qua pius a pietate vacaret.
CELLAR. vide ſupra ad lib. I. 100. & 191. *inquit* pro *infit* Sched. Pulm.

197. *Referte.*] Rurſus inſpiciendos praebete. CELLAR. Proſa: *Ite, oſtendite vos ſacerdotibus.* Hinc minus veram putarim Ed. Baſ. lectionem, *referre:* quae defendi poſſet ex illo loquendi genere lib. II. 149.

Veniens peccatum tollere mundi.
GRUNER. *Referre* damnant etiam Sched. Pulm.

198. *Mundata.*] Cod. Arnt. *curata*, quod verbum Medicis eſt proprium, & morborum ſanationi. Cl. Drakenb. ad Liv. II. cap. XVII. Juſtin. XII. cap VIII. §. 6. *Neque vulnera curari poſſus ſit.* Supr. vſ. 101. & 182. Cortius ad Cicer.
XVI.

Digitized by Google

Explorant proprias alterno lumine formas.
Ex quibus ut grates ageret pro munere tanto,
Vix unus reduci converſus tramite, pronus
Sternitur ad terram, Dominum virtutis adorans,
Atque ſacerdoti vero ſua protulit ora.
Denique pontificum princeps, ſummusque ſacerdos
Quis, niſi Chriſtus, adeſt, gemini libaminis auctor
Ordine Melchiſedech, cui dantur munera ſemper
Quae ſua ſunt, ſegetis fructus & gaudia vitis?
  Quum reſidens caecus Timaei filius illud
Propter iter, Dominum per quod cognoverat ire,
Vociferans crebro lumen clamore petiſſet,
Nec populo prohibente tacens; accedere juſſus
Ad Dominum, palpante manu, viſumque recepit,

 Et

XVI. Famil. VI. Juvenc. II. 603. ita & *cura* eodem ſenſu. Vlit. ad Grat. Cyneg. 419. Vellej. II. cap. CXXIII. §. 3. & *curatio*. Curtius IX. cap. V. §. 25. Juvenc. II. 590. Caſſiodor. V. Var. XXXIX. *Inde curationis noſtrae fiat initiam*. Hoc tamen in loco *mundata* ex Proſa praeſero, quod verbum eadem quoque ſignificatione adhibetur. vide quae dixi in Specim. Obſerv. cap. IX. init. ARNTZ.

203. *Vix unus.*] *Vix* hoc unus faciebat, quia ceterorum exemplo hinc avocatum iri credidiſſes: vel ad vilitatem hujus alienigenae, cum reliqui Judaei eſſent, reſpicitur. Proprie tamen non *vix* aut aegre, ſed promto libentique animo officium hoc praeſtabat ille vir, eamque ob cauſſam legi praeſtar, *Mox unus reduci* &c. i. e. ut primum ſe ſanatum vidiſſet. In his *converſus reduci tramite* periſſologia Poëtica ejuſmodi, qua ſupra 139. dicitur:

Mox agmine verſo
Deponens trepidum recidivo tramite *luctum*,
Candida felicem revocavit turba parentem.

WOPKENS. Emendatione Wopkenſii non utor. Difficultatis nebulae, quae forte Viro erudito obortae fuerunt, removebuntur, ſi *vix* conſtruas cum *converſus tramite*, ut ſenſus ſit; ſtatim, ut redux eſſet, ſternitur pronus ad terram. Mox *vera* Ed. Vet. I. 2. ARNTZ.

207. *Gemini libaminis*] Sic etiam Proſa Sedulii: *Gemini libaminis*, corporis & ſanguinis in S. coena, ſicut Melchiſedech gemina protulit, panem atque vinum. CELLAR. Mox *fructus ſegetis* Parrh. Sched Pulm.

210. *Quum.*] Cod. Arnt. *dum*. vide ad vſ. 99.

211. *Propter iter.*] Male in Ed. Lipſ. *praeter* legitur. Particulae *praeter* & *propter* in eo differunt, quod *praeter* motum adſignificat, *propter* vero ſtatum in loco. vide Turſellin. de Partic. cap. CLXXXIX. n. 1. & CXCIX. n. 2. Nolim igitur cum viro doctiſſimo P. Burmanno apud Ovid. Met. V. 15.

Tela volant biberna grandine plura
Praeter utrumque latus.

pro *praeter* legere *propter*. *Iter* dicit Noſter pro via, optimorum ſcriptorum exemplo. Vid. Cic. Tuſc Quaeſt. I. 30. Sulluſt. Catil. 18. 7. GRUNER.

214 *Palpante manu.*] Proſa Sedulianа: *Ad Chriſtum venire juſſus, aliena manu perrexit*. CELLAR. Mox *docente* Torn. 1, 2. contra Proſam. Porro Arntz. *o quam*.

Et nullo ducente redit. Quam fortiter inſtat
Inportuna fides? quidquid res dura negarit,
Sola frequens votis oratio praeſtat honeſtis.
Unanimum panem ſic ille petebat amicum,
Qui foribus clauſis per opaca ſilentia noctis,
Obnixeque diu confidenterque neganti,
Vocibus adſiduis precibusque extorſit anhelis.
Praeteriensque viae Dominus loca Samaritanae
Humanam flagrante ſitim collegerat aeſtu,
Fonsque perennis aquae modicam deſiderat undam,
Ut biberet, qua corpus erat. Tunc accola gentis
Stans mulier, parvum puteo quae traxerat hauſtum,
Quum dare cunctatur periturae munera lymphae,
Agnoſcens propriam numeroſo conjuge vitam;
Orat inexhauſti tribui ſibi dona fluenti
Aeternam poſitura ſitim, qua nemo carere

Dignus

p quam. Torn. 3. Fabr. Bibl. Lugd. *quum*.

219. *Opaca.*] Weitz. ad Val. Flacc. II. vſ. 288. Ovid. XVI. Her. 47.

Metuendaque noctis opacae

Supr. lib. III. vſ. 225. *Unanimem panem* Vet. 1. 2. Parrhaſ. & aliae. *clauſis foribus* Parrh. Sched. Pulm.

221. *Adſiduis.*] V. Not. Patern. ad Victor. Inluſtr. LXIII. §. 1. *Negavit* male Parrhaſ.

223. *Collegerat.*] Arnt. *conceperat.* atque ita Gloſſae Cod. Alm. qui hodie eſt Cl. Burmanni. Ita quoque variatur apud Ovid. V Met. 446.

Feſſa labore ſitim collegerat.

ubi Heinſ. qui in hoc loco, quem ibi ad partes vocat, pro *humanam* habet *immenſam.* Proſa tamen receptam tuetur. Adde V. D. ad Virg. III. Georg. 327. De ipſa re conf. Heinſ. Ariſtarch. Sacr. cap. XX. ubi citat, *contraxerat aeſtu*. ARNTZ.

225. *Qua.*] MS. Lipſ. *qua.* Alm. *quia*. At etiam Proſa: *Qua materiem petebat corporis* CELLAR Parrhaſ. *qui.* Vet. 1. 2. Monaſt. Col. *quia*, & ita ſaepius peccant Librarii. Drakenb. ad Livium lib. XL. cap. XXIX. In Schedis Pulmanni lego; *al.* quia, *al.* qui, *al.* qua corpus alat. Poſterior ſcriptura prorſus non videtur inepta. Saltem *qua* pariter habet Arnt. Cod. Senſus eſt; quatenus corpore praeditus erat humano. ita mox vſ. 278. *qua moriturus erat.* Eo ſenſu haec vocula non raro occurrit Burm. ad Valer. Flacc. V. vſ. 325. inde ſine dubio recte Gruterus apud Vellej. lib. II. cap. XXXVII. §. 2. pro *niſi quia Luculli*, ſubſtituit *niſi qua.* Vide ibi V. D. De cunctationis cauſſa, de qua mox vſ. 227. eleganter diſſerit Grunerus. ARNTZ.

228 *Vitam.*] *Vita* ſaepe ſic abſolute vocatur bona, aut (uti hic) mala vitae ratio. Vellem tamen per libros licere legi, *parvam numeroſo conjuge vitam*, vel *propriam n. c. culpam*, vel *noxam*. WOPKENS.

233. *Dumque.*] Codd. Cant. & Arnt. Edd. Lipſ. Ald. *cumque*. Ceterum Parrhaſ. Bibl. Lugd. *media reſidens* parva transpoſitione. Cod Arnt. *reſidet*. In Proſa eſt *reſideret*. *Dumque ſui Dominus*

Sched.

Digitized by Google

Dignus erit, domini niſi merſus gurgite Chriſti
Percipiat placidas animae, non corporis, undas.
Dumque ſui reſidens media teſtudine templi
Ore tonans patrio, directi ad pervia callis
Errantem populum monitis convertit amicis;
Ecce trahebatur, magna ſtipante caterva,
Turpis adulterii mulier lapidanda reatu,
Quam Phariſaea manus placido ſub judice ſiſtens,
Quum damnare parat, plus liberat. omnibus illis
Nam ſimul e turbis proprio ſine crimine nullus
Accuſator erat, ſaxum qui miſſile primus
Sumeret obſcenae feriens contagia moechae.
Nec poterat quisquam feſtucam vellere parvam
Ex oculo alterius, proprio qui lumine grandem
Sciret ineſſe trabem; profugus ſic ille receſſit
Impetus, & clemens donat ſententia culpam.

 Jam

Sched. Pulm. Non inelegamter *teſtudine templi* pro ipſo templo poſuit. Proſa habet: *Sacri moenibus reſideret in Templi*. V. Turneb. Adverſ lib X cap. XI. in fin. eſtque illud Virgilianum ex I. Aen. 509. ubi vide Servium, quem deſcripſit Iſidorus XIV. Orig. c. VIII. uti ſaepius ille ſuo nomine venditavit, quae Servio debebat. vide Duker. ad Flor. I. cap. V. §. 5. Weſſeling I. Obſ. XX Daviſ. ad Max. Tyr. Diſſ. XII. Sect. 2. adde venerandum iſtud ſtudiis meis decus, Herm Cannegieterum Diſſert. ad locum Nonii p. 4. Mox *magna ſtipante caterva* iterum eſt ex Virgilio IV. Aen. 136. deinde *quam Phariſaea* pro *quam* Sched. Pulm. ARNTZ.

239. *Quum.*] Fabric. edidit, *Dum damnare p.* Sed ſaepius ita *quum* cum praeſ. indicativi, pro dum ponitur, apud hoſce Latinos praeſertim, ut vidimus ad Dict. Cret. III. 21. Sic modo vſ. 227.

Quum *dare* cunctatur *periturae munera lymphae.*

WOPKENS. Torn. 3. Bibl. Lugd. *dum.* Saepius hac de re jam diximus in ſuperioribus. *Condemnare* MS. & Ed Parrhaſ. Alios quoque ita habere monent Sched. Pulm.

242. *Feriens contagia.*] Sic MSS. Codices. Proſa: *qui feriret impuram.* CELLAR. Mox pro *vellere* Cod. Alm. qui nunc eſt Cel Burmanni, *pellere*, Fabric. Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. *evellere*, atque ita Proſa. Sed ſimplicia ſaepius pro compoſitis adhibentur. V. ad Prolog. vſ. 3. Contra compoſita pro ſimplicibus. Acidal. ad Vellej. lib. II. cap. VI §. 2. Schulting. ad Senec. v. Controv. p. 377. de Graecis Raphel. ex Herod. ad Epiſt. 1. ad Timoth. V. vſ. 24 adeoque id, quidquid eligas, auctoritate ſua non caret. *Vellere* tamen probant Edd. antiquiores & Pulm. Sched. Mox *qui in lumine* Parrhaſ. ARNTZ.

246. *Sententia.*] De *ſententia* ſic loqui ſolent Latini, maximeque Poëtae, tanquam de perſona illam ferente. Supra vſ. 71.

Sententia *donec*
Laeta Dei . . .
Vade, fides, mulier, tua te ſalvavit ab omni

Dixiſſet,

Digitized by Google

Jam non peccandi ſub conditione ſolutam.
Nam vomitum quicumque ſuum canis ore relambit,
Nec veterem ſtudet hic veniam, nec habere futuram,
Hujus damna tenens, hujus compendia perdens.
Inde means genitum cernit conſidere caecum,
Qui male praegnantis delapſus ventre parentis
In lucem ſine luce ruit. Tunc ſanguinis ille
Conditor humani, mundique orientis origo,
Imperfecta diu proprii non paſſus haberi
Membra operis, natale lutum per clauſtra genarum
Inliniens, hominem veteri de ſemine ſupplet.
Nec viſum tamen ante capit, quam, voce jubentis

Accepta

Dixiſſet, quodcunque malo geſſiſſe videris.

Paulinus de V. Mart. V. 705.

Sed quales claris ſanctorum in fine coronis
Inſerit emeritas Domini ſententia *gemmas.*

Avitus III. 117.

Poſt haec ſupremam promit ſententia *legem,*
Serpentemque reum prima ſic voce notavit, &c.

lib. V. 660.

Jam clade ſuprema
Tot caſtigatam vicibus Livina Canopum
Adficiet cum rege ſuo ſententia.

Phaedrus III. Fab. 20.

Ergo exploranda eſt veritas multum, prius
Quam ſtulta prave judicet ſententia.

quod cum Daviſio recte vindicat Burmannus. Ita nec male cum quibuſdam legeris ibid. Fab. 13.

Tunc illa (in nominativo) *litem ſuſtulit* ſententia:
Apertum eſt, quis &c.

quamquam & placere poſſit ſcriptura Codicis Perotti: *Tunc illa talem protulit ſententiam.* WOPKENS. Vide Barth. XXXV. Adverſ. cap. XXI.

248. *Relambit.*] Weitz. ad Salvian. IV. de Gubern. Dei p. 203.

250. *Damna tenens.*] Proſa hujus verſus ita habet: *Hujus lucra deperdens, quam inaniter adquiſivit: illius damna ſentiens, ad quam pervenire non meruit.* Pro *tenens* Cantabr. *ferens*: pro *perdens* MS. Barthii *pendens*, cui is adſcripſit, *optime*, quod ſecus videtur nobis, CELLAR. In Sched. Pulm. haec legebantur: Hujus damna, *ſc. veniae praeteritae*; hujus compendia, *ſc. veniae futurae.* Pro *perdens* Parrh. Sched. Pulm. *perdit.* ARNTZ.

251. *Conſidere.*] Ed. Parrhaſ. *conſiſtere.* In Sched. Pulm. erat adſcriptum: Conſidere; *ſic, non* conſiſtere. *Sedebat & mendicabat.* Recte. Supr. vſ. 31.

Geminos Dominus conſidere caecos.

quod neque ibi quidam tulerunt. Mox pro *delapſus.* Codd. Burm. Arnt. Edd. Vet. 1, 2. Monaſt. Torn. 1. 2. 3. Bibl. Lugd. *dilapſus.* vid. Supr. I. 285. & III. 94. receptam hoc loco ſcripturam defendunt notata a Cl. Burmann. ad Phaedr. III. Fab. XV. vſ 6. ubi elegantem hujus verbi vim adſtruit. Eo ſenſu *cadere de matre* enodavit Barth. ad Stat. I. Theb. 60. quo modo Graeci pariter *πίπτειν παρὰ μητρὸς* uſurpant. Rittersh. ad Oppian. I. Hal. 738. unde defendi poſſet elegans ipſius Rittershuſii conjectura ad Phaedr. III. Fab. XV. in l. 15. ff. de Stat. Hom. legentis: *de utero matris excidere.* quod tamen inprobavit nuper Cl. Schroder Obſ. jur. Civ.

II. 1,

Accepta Domini, Siloam veniſſet ad undam,
Et conſanguinei fotus medicamine limi
Pura oculos foviſſet aqua. Mox ergo gemellae
Vultibus effulgent acies, tandemque merentur
Ignotum ſpectare diem. Cognoſcite cuncti,
Myſtica quid doceant animos miracula noſtros.
Caeca ſumus proles miſerae de fetibus Evae
Portantes longo natas errore tenebras:
Sed dignante Deo mortalem ſumere formam
Tegminis humani, facta eſt ex virgine nobis
Terra ſalutaris, quae fontibus abluta ſacris,
Clara renaſcentis reſerat ſpiramina lucis.

II. 1. in fin. Alia ad hunc locum pete ex Cl. Lampe ad Euang. Joann. tom. II. p. 526. ARNTZ.

256. *Natale lutum.*] Quia primus homo ex luto factus. CELLAR.

259. *Siloam.*] Cod. Arnt. *Siloë.* vid. Weitz. ad Prudent. p. 647. ſic Proſa: *Siloae ſalubrem veniſſet ad laticem.* Recepta tamen lectio commode ſervari poteſt. Drakenb. ad Livium VIII. cap. XIII. ad eumdem modum frequens eſt locutio, *terra Aſia*, *humus Graecia* &c. apud Heinſ. ad Ovid. IV. Faſt 362. Cerd. ad Virg. IV. Aen. 37. Gell. XI. Noct. X. *uti in terra Graecia.* ubi male Cod. Franeq. *Graeciae.* *Accepta* eſt audita. Terent. Andr. act. II ſc. III. vſ. 23. Salluſt. Jug. XIII in fin. *Hoc modo locutum accepimus.* Serv. ad Virg. II. Aen. 65. Drakenb. ad Livium III. cap. LXIX. Not. Patern. ad Vict. Caeſ. XLI. Gronov. ad Senec. ſuaſor. p. 10. *auribus accipere* plene dixit. Nep. Timol. cap. II. §. 2. Ceterum *voce monentis* eſt in Parrhaſ. & Schred. Pulm. Proſa: *Domini praeceptis admonitus.* Videtur hic nervoſius verbum *jubere*, quemadmodum *lumina evigilare jubet* ſupr. IV. 36. ARNTZ.

261. *Foviſſet.*] Cod. Arnt. *laviſſet.* & ita conjecerat in marg. Cl. Burmannus, quod forte non damnandum, cum *fotus* jam praeceſſerit. Proſa: *Unda oculos habuiſſet infuſa.* Vide an amplius quid lucis adferat Varro VIII. de Ling. Lat. p. 123. qui & apud Lexicographos locus notatus eſt. Mox Cod. Alm. *gemellis.* deinde Arnt. *tandemque videntur*, pro *merentur*, renuente Proſa. ARNTZ.

266. *Portantes.*] Vide Savar. ad Sidon. IV. Epiſt. XIV. & Cl. Lampe ad Euang. Joann. tom. II. p. 549. ARNTZ.

268. *Ex virgine.*] Ald. Vet. 1. 2. Monaſt. Fabr. Torn. 1. 2. 3. Bibl. Lugd. Edimb. aliaeque *de virgine.* Ita ſane frequentes peccarunt Librarii. Vid. Cl. Cannegiet. ad Avian. Fab. I. vſ. 9. Burm. ad Sueton. Calig. XXXIV. ad Quinctil. Declam. VI. cap. XVIII. ad Lucan. VII. 717. Cort. ad Plin. IX. Epiſt. VII. §. 4. Not. Patern. ad Victor. Epit. XLVIII. 17. Drakenb. ad Livium XXXV. cap. XXIX. non inepta quidem eſt iſta lectio, cum *de* ſaepius pro ex ponatur. Juſtin. III. cap. 11. §. 2. Ovid. I. Met. 748.

Genitus de ſemine.

Torren. ad Val. Max. VII. cap. 11. §. 1. Weitz. ad Pervigil. Vener. 70. Not. Patern. ad Pacat. Pan. XXVIII. 2. & centies. Potius tamen hic *ex* ſcripſit Sedulius. ARNTZ.

269. *Abluta.*] Sic Lipſ. & Alm. & alii Codices. Quidam Editi *oblita:* ſed clarius illud. Dum quidem correptio

mediae

Bethaniaeque ſolum repetens, intrarat, ibique
Lazarus occidua tumulatus ſorte jacebat
Jam quarto ſine luce die, clauſusque ſepulcri
Marmore, corruptum tabo exhalabat odorem.
Flebant germanae, flebat populatio praeſens,
Flebat & omnipotens, ſed corpore, non deitate,
Exanimesque artus illa pro parte dolebat,

Qua

mediae; nec vero inſolita Chriſtianis Poëtis. Prudentius Jambo Paſſionis S. Vincentii vſ. 362.

Mortis lavacris elutam.

CELLAR. *Oblita* Vet. 1. 2. Monaſt. Torn. 3. Bibl. Lugd.

270. *Spiramina lucis.*] Tentari poſſet *clauſa renaſcenti reſerat ſpiramina luci.* Sed *clara reſerat ſpiramina* praegnandi ſenſu valet, reſerando reddit, efficit clara. qua forma lib. I. 270.

Clauſtriſque remotis
Pervia *pulſanti* reſerantur *limina cordi.*

i. e. reſerantur, ac redduntur pervia. Silius Italic. XII. 665.

Laeta *ſerenati facies* aperitur *Olympi.*

Prudentius Periſteph. V. 125.

Aſt ille tanto laetior,
Omni vacantem nubilo,
Frontem ſerenam luminat,
Te, Chriſte, praeſentem videns.

& vſ. 357.

Si mors habenda hujusmodi eſt,
Quae corporali ergaſtulo
Mentem reſolvit liberam,
Et reddit auctori Deo.

Idem Hamartig. 373.

Quo membra hominum diſcerpta cruentis
Morſibus oblectent hilarem *de funere plebem.*

Et infinita talia. Sunt autem haec Sedulii maxime adfinia verbis Prudentii Apotheoſi 692.

Nam ſine divino Domini perflamine ſummi
Arida terra fuit, nulli prius apta medelae:
Sed poſtquam liquido coeleſtis ſpiritus ore
Virgineam *reſperſit* humum, medicabilis *illa eſt,*
Inde trahit ſuccum, lentoque humore ſalutem
Illinit, infunditque diem baptiſmate *loto.*

WOPKENS. Verbum *reſerare* eleganter inluſtravit Barth. VI. Adv. IX. & XXXIII. cap. 11. cum Weitz. ad Val. Flacc. 1. vſ. 660. quem & de voce *ſpiramina* conſule ad eumd. III. vſ. 552. ARNTZ.

271. *Bethaniaeque.*] *Bethaniae inde.* Fabr. Bibl. Lugd. *Bethaniae ſolum* Torn. 3. aperte contra metrum.

274. *Exhalabat.*] Arnt. *exhalarat.*

175. *Populatio.*] Proſa Sedulii: *Turba conſiſtens,* ſeu *multitudo populi,* ut Codicis Cantabr. gloſſa interpretatur. Fugit hoc exemplum Carolum du Freſne, qui infimae aetati hanc notionem tribuit. Addit Gloſſa Cyrilli aliam: *Δημίευσις, populacio, publicacio*: ne putes ſemper vaſtationem eſſe. CELLAR. In Cod. Arnt. Gloſſa adſcripſit: *Seu populus quoque praeſens.*

276. *Non deitate.*] Paulinus Nol. Poëm. XXXII. 117.

Senſibus humanis edit & bibit & ſua ſomno
Lumina declinat, laſſat eundo viam.
Tanquam homo *defuncto lacrymas impendit amico,*
Quem mox ipſe Deus *ſuſcitat e tumulo.*

Supra vſ. 224.

Fonſque perennis aquae modicam deſiderat undam,
Ut biberet, qua corpus erat.

adde lib. II. 135. WOPKENS. Weitz. ad Salv. VI. de Gub. Dei p. 111. Deos

quoque

Digitized by Google

Qua moriturus erat, lacrimiſque inplevit amicum,
Majeſtate Deum. Quid credere Martha moraris?
Quidve Maria gemis? Chriſtum dubitatis, an unum
Poſſit ab infernis hominem revocare cavernis,
Qui dabit innumeras poſt funera ſurgere turbas?
Ergo ubi clamantis Domini ſonuit tuba dicens:
Lazare perge foras; magno concuſſa pavore

quoque ſuos inlacrimes dixerunt Gentes. Barth. ad Claud. B. Gild. 129. quo pertinet inſcriptio apud Ferret. Muſ. Lapid. lib. IV. Marmor. XXXVI. licet tamen contraria exſtent exempla apud Elſner. ad Euang. Luc. XIX. vſ. 41. ARNTZ.

278. *Lacrimiſque.*] Illud *que* Arnt. & Ed. Parrh. ignorant. *Inplebat* Cod. Burm. Ed. Ald. Parrhaſ. & ita legere jubent Sched. Pulm. *Complevit* Cod. Cant. Vid. ad. lib. I. 329.

280. *Chriſtum dubitatis*] Praeſtaret, *Chriſtus dubitatis an unum poſſit ab i. h. r. c.?* ſed analogiae ſaepius ita contrarius eſt uſus. Gellius VII. 12. Eum *ne quiſquam* dubitet *quin idem fecerit?* Juvencus IV. 432.

Reſpondit Petrus: cunctos *ſi* credere *fas eſt*
Quod tua labentes poſſunt praecepta negare;
Sed mea non ullus mutabit pectora caſus.

Terentius Heaut. I. 1. 4. *Virtus tua me facit, ut te audacter moneam.* Varro de Re Ruſt. I. 2. 9. *ſi* videt eos *fore ut peſtilentiâ diſpereant.* Lactantius IV. 17. Quem *Sibylla fore ut a filio Dei ſolveretur* oſtendit. Sic forte & Hegeſipp. II. 10, Quem *haud dubie futurum, ut eriperet Judaeis omnem uſum ſacrificiorum.* vulgo *h. d. facturum,* quod tamen non plane damnem. Plura ejuſmodi qui deſiderat, petat a Gronovio ad Senec. Benef. IV. 32. Perizon. ad Sanct. II. 5. 5. Daviſ. ad Cicer. N. Deor. I. 25. WOPKENS Non opus itaque ut cum Parrhaſ. Edimb. Torn. 1. 2. & aliis *Chriſtus* praeferamus, licet & Sched. Pulm. ita legere malint. Mox *ab inferni* Cod. Cant. quod recte rejecit Grunerus.

282. *Dabit.*] Potuit etiam ſcribi, *innumeris .. turbis.* Sed altera forma item uſitata. lib. I. 215.

Per volucres hominem paſci dedit.

i. e. curavit, fecit. Sic ibid. vſ. 656 & 209. & lib. V. 40. Vetus Int. III. Eſdrae c. I. 32. *Et* datum *eſt hoc fieri ſemper in omne genus Iſraël.* Joan. Sarisber. Policr. II. 22. *Subſiſtit invariabilis;*

Stabiliſque manens dat *cuncta moveri.*

Prudent. Pſychom. 678.

Rara tamen chalybem tenui tranſmittere puncto
Commiſſura dedit.

Paulinus Poëm. XXVII. 161.

O crux!
Quae terris in carne Deum ſervire ſaluti,
Inque Deo coelis hominem regnare dediſti.

& Poëm. XXXII. 77.

Captivumque hominem triſtis metus & miſer error
Altius in mortem praecipitare dabant.

Sic Arator, aliique. Vide & Burmann. ad Val. Flacc. II. 324. WOPKENS. *Catervis* male Parrhaſ. Mox Arnt. *formas;* Proſa renuente. In margine tamen adſcriptum erat, *alii turmas.* ſic ſane Sched. Pulm. & Ed. Ald. Vid. Drak. ad Liv. XXV. cap. XVI. ARNTZ.

285. *Tartara.*] Sepulcrum, ſtatus mortuorum, ut ſupra lib. I. vſ. 209. CELLAR. & Gruner. infr. lib. V. in fin.

Mox

Tartara diſſiliunt, Erebi patuere receſſus,
Et tremuit letale chaos, mortiſque profundae
Lex perit, atque anima proprias repetente medullas,
Cernitur ante oculos vivens adſtare cadaver,
Poſtque ſepulcralem tamquam recreatus honorem,
Ipſe ſibi moriens, & poſtumus exſtat & heres.
  Utque caduca vagi contemnens culmina ſaecli,
Monſtraret ſe rite Deum, non curribus altis,
Qui pompae mortalis honor; rapidiſque quadrigis
Pulvereum ſulcavit iter, nec terga frementis

Ardua

Mox pro & *tremuit* Ed. Lipſ. *extimuit.* Cod. Burm. Arnt. & Ed. Ald. *extremuit*, quod non diſplicet, cum & Proſa habeat: *Letale chaos expavit.* Ita quoque citavit Vir Doctus in Lexic. Fabr. *Contremuit.* dixit Hymn. I. 70. ARNTZ.

290. *Heres.*] Pari acumine infr. Hymn. II. 64. Auctor Carm. de Phoen. 167.

Ipſa ſibi proles, ſuus eſt pater, & ſuus heres.

Pro *tamquam recreatus* Torn. 3. Fabr. Bibl Lugd. *tandem recr.* invita Proſa. *Poſthumus* antiquiores habent Edd. ſed meliora ſentiunt elegantiores, qui ſine adſpiratione exarant, quo modo Codd. Arnt. & Burm. in quo Gloſſae adſcripſerant: *Poſtumus dicitur, qui ex humato patre naſcitur.* Conf. Perizon. Triad. Diſſ. I. p. m. 10. & Duker. ad Flor. I. XI. 2. paulo ſuperius pro *proprias* in marg. conjiciebat Cl. Burm. *primas.* quod ſine dubio elegantius. Sed vulgatum tueri videtur ipſe Sedulius ſupr. vſ. 201. atque alibi. ARNTZ.

291. *Secli.*] Cod. Arnt. *mundi*, quod aperte eſt ex Gloſſa. qua ratione docta manus in marg. Ed. Monaſt. etiam illud vocabulum expoſuit. atque ita loqui amant hujus aetatis Latini. Prudent. Periſt. Hymn. I. 59.

Et Dei formam gerentes ſerviemus ſeculo.

Minuc. Fel. Oct. XXXIV. in fin. *In ſeculo libertate remiſſa.* Supr. Epiſt. ad Maced. p. 2. *Secularibus igitur ſtudiis occupatus.* ubi quaedam notavimus. Sulp. Sever. Vit. Mart. init. *ſtudio gloriae ſecularis inaniter dediti.* Barth. Adv. XXIX. cap. XIII. Fabric. ad Prudent. p. 339. Cellar. Cur. poſter p. 283. *Culmina ſecli* optime Proſa per *ſecularem ambitum* explicat. vid. ad I. 346. confer Juvenc. III. 623. ſeqq *Monſtrare* pro *monſtraret* exhibet Cod. Cant. Edd Ald. Baſ. aliaeque. Sed illud languere vel tiro videt. ARNTZ.

296. *Mandentia.*] Sic Cantabr. & Lipſ. At Alm. *ore . . . mandendo*, quod etiam in Editis quibuſdam. CELLAR. Virgilius Aen. IV. 134.

Oſtroque inſignis & auro
Stat ſonipes ac fraena ferox ſpumantia mandit.

In relegendis autem Adverſariis meis, quondam editis, non ſine rubore animadverti temeritatem iſtam, qua Cellarium caſtigavi; tanquam ullo abſque ſenſu ſic edidiſſet, *ora cruentatum mandentia concutit aurum*, & non cum aliis libris; *ore cruentatum mandendo concutit aurum.* Rectiſſime enim equus dicitur *concutere ora mandentia aurum cruentatum.* WOPKENS. Priori Wopkenſii ſententiae reſtitit quoque Grunerus, qui eleganter id, quod Cellarius dedit, explicavit. Cod. Arnt. adſcriptum erat: *al. ori mandenti*, quo ſane modo, exhibet Ed. Ald. *ore* Vet. 1. 2. Mon. Baſ. Col. Torn. 3. *mandendo* Vet. 1. 2. Mon.

Baſ.

Digitized by Google

Ardua preſſit equi, phaleris qui pictus & oſtro,
Ora cruentatum mandentia concutit aurum:
Sed lento potius geſtamine vilis aſelli
Rectori ſuffecit honos, levis ungula cujus,
Ut tanto ſeſſore decus mirabile portans,
Nobilior ſub faſce foret; non illius inpar,
Qui, patulo Chriſtum licet in praeſepe jacentem,
Agnovit tamen eſſe Deum. Plebs omnis adorans
In ſolido molles ſubjecit tramite veſtes.
Dicite, gentiles populi, cui gloria regi

Talis

Baſ. Col. Lipſ. Fabr. Torn. 3. Bibl. Lugd. *ore mandenti* Parrh ſed receptae ex Proſa lectioni pondus adcedere videtur. Locum Virgilii, ab aliis jam notatum, ob oculos habuiſſe Sedulium non male dixeris. Patet inde, quam turpiter aberret Bibl. Lugd. quae nobis *concoquit* pro *concutit* obtrudere conatur. Ceterum *faleris* per *f* ſcribunt antiquiores, quas vidimus, Edd. ſed. damnant illud Sched. Pulm. & Dauſq. Orthogr. part. II. p. 240. de phaleris in Impp. equis aliorumque nobilioris conditionis, elegantia habet Barth. ad Claud. IV. Conſ. Honor. 550. ARNTZ.

297. *Vilis aſelli.*] *Vilis aſelli honorem* dixit, ut lib. III. 319.

Juſſa tributa ferens, graviorque onerante metallo
Vilis honor *piſcis pretio majore pependit.*

In ſequentibus mallem, *levis ungula cujus . . mobilior ſub faſce foret.* i e. qui velut in honorem & obſequium Chriſti ſolito celerius moveret ungulam. WOPKENS. Convenit egregie *lenti* Epitheton. vid. Burm. ad Phaedr. I. Fab. XV. in fin. Ed. maj unde non infelix argumentum erui poſſet Wopkenſii conjecturae, qua *mobilior* mallet, ut ita facilis & non inelegans hic eſſet verborum oppoſitio. Sed tamen receptam de loco ſuo ſcripturam movere vetat Proſa: *Cujus ungula non pretio magna, ſed merito tanti ſeſſoris claruit ſub faſce nobilior.* atque eadem hic adeſt elegantiae ratio, qua *vilis* & *nobilior* inter ſe ſunt oppoſita, ut ita aſellus iſte, inter vilia animalium genera non infimus, ſplendidius tamen ſibi, nobiliuſque tanto ſeſſore decus jactaret. ARNTZ.

300. *Illius inpar.*] Ex Patribus multi dictum de bove & aſino, Eſaj. I. 3. ad praeſepe Chriſti pio errore traxerunt. CELLAR. Pium quorundam Patrum errorem, qui verba Eſa. I. 3. de bove & aſino ad Chriſti praeſepe traxerunt, ad h. l. jam obſervavit Cellarius. Tu vide monumentum in antiquo vitro, quod exhibet Monelia de annis Jeſu Chriſti Servatoris Tab. V. & lege, quae ex Gregorio Nazianzeno recitat Aringhius Rom. ſubterran. lib. VI. cap. I. § I. tom. II. p. 270. GRUNER. Pro *non illius inpar* Sched. Pulm. Ed. Lipſ. habent, *non vilior illo*, quod certe ex margine hunc ſibi locum vindicavit. Ad τὸ *faſce* adſcripſerat Cl. Burm. Virgil. III. Georg. 347.

Injuſto ſub faſce viam cum carpit.

ubi Serv. & Quintil. Decl. 3. *Nec inviſum ſuper arma faſcem.* ARNTZ.

301. *In ſolido.*] Cod. Alm. ita, cum Gloſſa, *in duro*, Vulgo *inſolito*. Proſa: *Mediam ver ſemitam.* CELLAR. *Inſolito* fere omnes. Meliora ſentiunt Codd. Alm. & Arntz. alia huc facientia vide in Not. Patern. ad Pacat. Pan. XXXVIII. in fin. & Lampe in Joann. tom. II. p. 840. Pro *vel unquam* Parrh. Sched. Pulm. ſcribunt *juventus*. quo jure nullus video. Languet illud ob ſequens

obvia

Digitized by Google

Talis in orbe fuit, cui palmis compta, vel umquam
Frondibus arboreis, laudes caeleſtibus hymnis
Obvia turba dedit, Domino niſi cum Patre Chriſto,
Qui regit aetherium princeps in principe regnum?
[Cui ſanctus ſemper conregnat Spiritus aeque.]

obvia turba. Talia quoque Sedulii Proſa ignorat. Mox pro *laudes* Edimb. *laudem*. ARNTZ.

309. *Cui ſanctus.*] Hic verſus abeſt a MSS. Lipſ. & Alm. & Barth. & a Proſa ipſius Sedulii. CELLAR. Hic verſus in MSS. Lipſ. atque Alm. & Ed. Ald. non legitur. Certiſſime Gloſſatorem auctorem habet. GRUNER. Neglexerat & hunc verſum Librarius in Cod. Arnt. Sed tamen poſtea imae paginae, ab eadem, ut videtur, manu hoc Gloſſema adſcriptum eſt. Ignorat pariter Parrh. & aliae Edd. licet & inter vetuſtiores ſint, quae agnoſcunt. ARNTZ.

COELII

COELII SEDULII

CARMINIS PASCHALIS

LIBER V.

HAs inter virtutis opes, jam proxima paſchae
Coeperat eſſe dies, Domini quum gloria vellet
Ponere mortalem, vivamque reſumere carnem,
Non aliam, ſed rurſus eam, quam munere plenam
Lucis, ab infernis relevans ad ſidera vexit,
Exclamansque palam: Pater iſta memet ab hora
Salvifica; ſed in hanc ideo veni tamen horam.
Clarifica,

1. *Virtutis opes.*] Ut Paulinus de V. Martini V. 214.

Cui poſtquam fido tribuit Benedictus amico
Congaudens virtutis opem, *monumenta favoris*
Invexit Domini cum relligione fidei.

adde infra 70.

Conſuetam non liquit opem, *pueroque revulſam . .*
Reddidit auriculam.

Sic lib. III. 210. & Paulin. Nol. Poëm. XXIII. 335.

Cernimus ecce pares Domini coeleſtis adeſſe
Ad meritum Felicis opes.

WOPKENS.

2. *Eſſe.*] Vir Clariſſimus, P. Burmannus ſecundus in margine Edit. ſuae conjiciebat, *iſſe.* eamdemque conjecturam pluribus adſtruxit ad Antholog. Vet. Latin. Epigramm. lib. I. p. 87. Senec. Suaſor. III. p. 25. *Omnis ex voto iret dies.* ſic pariter apud Rutil. I. 200. emendabat Heinſius; *purior iſſe dies.* Hoc tamen loco Proſa habet: *coeperat eſſe jam proximum.* ARNTZ.

3. *Vivamque.*] Hoc eſt, immortalem, aeternam, nunquam morituram. Quod de Euangeliorum ſermone ductum frequentant Chriſtiani ſcriptores. BARTH. LIII. Adv. III

5. *Vixit*] MS. Cod. *ad ſidera ducit.* Scribendum exiſtimaverim, *ducat.* BARTH. LIII. Adv. III. Codicis Almeloveeniani eſt. Vulgo *duxit.* CELLAR. *Vexit* quoque Cod. Arnt. quod & probat Grunerus. infr. vſ. 425.

Aethereas evectus abit ſublimis in auras.

Pro *relevans* Barthius d. l. citat *remeans*, quod tueri poſſet Minuc. Fel. Octav. c. XI. *ab inferis vel Proteſilai forte remeavit.* Venant. Fortun. de Paſcha 77.

Sed plane inpleſti remeans, pie victor Olympum.

alterum tamen hic ſervat Proſa. ARNTZ.

6. *Ab hora.*] *Memet*, *me* valet, affectato praecipue Claudiano Mamerto uſu, qui peculiarem energiam in additione particulae agnoſcit. BARTH. LIII. Adv. III. Cantabr. & Lipſ. ſic; alii *in hora.* Quod ſequitur, *ſalvifica.* Alm. eſt; *clarifica* alii. CELLAR. *In hora* Codd. Burm. Arnt. Edd Vet. 1. 2. Torn. 1. 2. 3. Fabr. Mon. & aliae. vide mox Gruneri notam. *Iſtac memet* habet Cod. Burman.

7. *Salvifica.*] In Cod. Cant. & Edd. Tornaeſ. ac Baſ. ſcriptum eſt *clarifica.* Cod. Alm. & Edd. Ald. Lipſ. Col.

Fabr.

Clarifica, dixit, nomen tuum: magnaque caelo
Vox reſonans venit per nubila, Clarificavi,
Clarificabo iterum, Quid apertius eſt Patre teſte,
Caelo adſertore? Ac nec ſic agnoſcere Chriſtum

Gens

Fabr. Bibl. Lugd. & Maitt. *ſalvifica* habent, quod verum eſſe Proſa docet: *Pater ſalva me iſta de hora.* Vulg. Interpr. Jo. XII. 27. *Pater ſalvifica me ex hac hora.* Gr. Πάτερ σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. In praecedenti verſu legendum eſt: *memet ab hora;* quod & Proſa, & text. Gr. & Interpr. Vulg. ipſaque ſententia poſtulant. *Hora* vero pro tempore dicitur. Ovid. Faſt. III. 241.

Nunc fecundus ager; pecoris nunc hora creandi.

Triſt. V. 11. 13.

Veniſſet mallem funeris hora mihi.

Vide Nic. Heinſium ad Heroid. III. 57. Sic etiam Graeci. Ariſtoph. Νεφ. 562. ἐς τὰς ὥρας τὰς ἑτέρας εὖ φρονεῖν δοκήσετε. ubi Lud. Kuſteri obſervationem vide. GRUNER. Ita *quietis hora* Prudent. Cathem. VI. 10. adde Burm. ad Lucan. I. 16. Ceterum hic verſus deſideratur totus in Ed. Vet. 1. 2. & Monaſt.

8. *Tuum: magnaque.*] In Membranis legitur: *tunc magnaque coelo.* τὸ *que* ea ratione ſit παρέλκον, ut ſaepius optimis etiam ſcriptoribus. Vide, quae iterata editione ad Claudiani Probinum & Olybrium notamus. BARTH. LIII. Adv. III. Expreſſi Cod. Lipſ. & Alm. ut *tuum* contrahatur quaſi *tûm.* Et Beda de Metris p. 2375. aliquid contra regulam poſitum in hoc verſu agnoſcit, ſed pro *tuum* legit *cujus:* cetera, ut edidi. CELLAR. Beda in libro de Metrica ratione, inter alios & hunc verſum adducit, quibus contra metrum peccatum fuerit, ſed ita;

Clarifica, dixit, nomen, cujus magnaque coelo.

Hinc legendum forte:

Clarifica, dixit, nomen pius: m. c.

VONCK. II. Lect. Lat. II. Vix mihi veriſimile fit, a Sedulio ita ſcriptum, *Clarifica, dixit, nomen tuum,* quaſi tuum in unam ſyllabam contrahi voluiſſet: quomodo non ſolet. Legerim potius, *Clarifica, dixit, nomen: devinaque coelo Vox reſonans.* &c. vel, *Clarifica, dixit, nomen nunc, magnaque coelo* &c. vel, *Clarifica, dixit, nomen; permagnaque coelo* &c. quam poſtremam emendationem ſtabiliri etiam poſtmodum animadverti eo, quod Editio Fabricii repraeſentat, *Clarifica nomenque tuum, permagnaque coelo* &c. Beda de Metris in ſuo exemplari inveniebat, *Clarifica, dixit, nomen cujus: magnaque coelo* &c. unde conjiceres, *C. d. nomen plus: m. c.* &c. Sed maxime placet, *C. d. n: permagnaque coelo* &c. WOPKENS. Mire hic in conjecturis variant Eruditi; in lectionibus ſuis quoque Codd. & Editi. Exhibet namque Vet. Ed. 1. 2. Monaſt. *Clarifica, dixit, nomenque tuum, permagnaque.* Sched. Pulm. *Clarifica, nomenque, inquit.* Parrh. *tuum, inquit, magnaque coelo.* Cod. Cant. Ed. Torn. 1. 2. Baſ. Bibl. Lugd. Fabr. *tuum: permagnaque.* Cod. Barth. Ed. Lipſ. *tunc magnaque.* Ed. Ald. *tuum: altaque.* praeterea Cod. Cant. Edd. Baſ. Torn. 1. 2. & aliae *dixit* omittunt. Si meam operam deſideres, vide an ſcripſerit: *c. d. n. tu: magnaque.* tu, Pater, clarifica nomen. Veritati tamen videtur proxime adcedere ſcriptura, quam protulit ex Membranis Barthius, quorum pariter lectionem probavit Burmannus, Vir Clariſſ. ad Antholog. Vet. Latin. Epigramm. lib. III. Ep. CIV. p. 558. Ceterum de verbo *clarificare* confer. Cellar. Cur. poſter. p. 289. ARNTZ.

10. *Clarificabo.*] Ita & ſecunda manus in Arnt. prior ſcripſerat *clarificemque,* quod & eſt in Vet. 2. Monaſt.

tertia

Gens voluit Judaea Deum. pars eſſe ferebat
Hoc tonitrum: pars angelicam crepuiſſe loquelam.
O gens caeca oculis, o gens duriſſima corde!
Non tonitrus potuit Chriſtum, ſeu angelus ullus,
Aucto-

tertia manus in Arnt. dedit *clarificans*; quod exſtat in Parrh. Sched. Pulm. *clarificemque iterum*, *apertius* omiſſo *quid* Vet. 1.

11. *Agnoſcere.*] *Cognoſcere.* Melius liber vetus: *nec ſic agnoſcere. Caelum* autem Deum deſignat. Petronius: *Nemo caelum putat.* hoc eſt, Deum eſſe, cum caelum videlicet omnes coram videant. Manilius V.

Araque Divorum, cui votum ſolvit
Olympus.

Hoc eſt, Juppiter ipſe, Deorum ſummus. Non autem Judaei ſolum Deum non agnoſcebant Chriſtum, ſed inter Chriſtianos ipſos, etiam infimo aevo, & omnibus eum profeſſis, haereſis fuit, quae non crederet hoc, oſtendi ſibi poſcens ſcripturae teſtimonia, quibus peculiari libro reſpondit, & ſatis fecit Petrus Mauritius Venerabilis, qui inter opera ejus editus eſt. BARTH. LIII. Adv. III. Cantabr. & Lipſ. *agnoſcere.* Alm. & vulgati *cognoſcere.* CELLAR. Malim ex Cod. Alm. & Edd. Ald. Col. Tornaeſ. Fabr. Maitt. *cognoſcere.* Noſter Prol. 3. *Si te cognoſcis amicum.* Idem IV. 87. *Sanctum cognoſco Dei.* Voces *cognoſcere* & *agnoſcere* in Codd. commutari, vide apud Cl. Oudendorpium ad Auct. de B. Hiſp. c. 3. ſ. 4. Barthii Codex pro voce *Chriſtum* habet *coelum*; quod fruſtra defendit Vir doctiſſimus. ſi quid mutandum, malim; *ac ne ſic cognoſcere Chriſtum. Ne* pro *nequidem.* GRUNER. Quod ſcribit Grunerus, Barthium ex Cod. maluiſſe *coelum*, non procedit. Neque enim ipſe, neque ipſius Codex hanc lectionem tuetur. Unice voluit Barthius verba *caelo adſertore* exponere, iiſdem fere ſcriptorum teſtimoniis, quae produxit ad Stat. I. Theb. 650. ad Claudian. II. de Laud. Stilic. 207. & VI. Conſ. Honor. p. 739. ita & *Olympus* pro omnibus Diis accipitur. ibid. B. Get. 512. *ſidera*, vſ. 312. *aether*, ibid. ad VI. Conſ. Honor. p. 749. Ceterum & ego cum Grunero *cognoſcere* praetulerim, quod etiam exſtat in Vet. 1. 2. Mon. de iſta confuſione adde Drak. ad Liv. V. cap. XXXVI. Munck. ad Fulgent. II. Mythol. II. apud Boet. II. de Conſol. Phil. Proſ. IV. exhibet Collatio Patris mei: *Ut cognoſcas in his fortuitis rebus.* Porro *at nec ſic* habent Torn. 3. Bibl. Lugd. Non diſplicet *ne*, quod Grunerus malebat reponi. Sed tamen & *nec* pro nequidem veteribus adhibitum, adeo ut eodem res redeat. vid. Drak. ad Liv. XXXI. cap. XXII. §. 7. Not. Patern. ad Plin. Pan. cap. III. §. 5. & LXXXIII. §. 7. niſi forte *nec* praeferas ex iis, quae notat Pater meus ad Plin. cap. XXII. §. 4. Deinde Arnt. habet, *Gens voluit Judaea ſuum.* Obſtat Proſa: *Domini Jeſu Chriſti Deitatem credidit adprobatam.* ARNTZ.

13. *Tonitrum.*] *Tonitrus* adpellatione maſculina, uſurpat Sedulius noſter. Et inferius paullo:

Num tonitrus potuit Chriſtum, ſive
Angelus ullus
Auctorem generaſſe ſuum.

Tonitruum dicit Hieronymus in Didymo lib. I. *Deus enim qui ſe ſpiritum condere fuerat praelocutus & facere, & tonitruum dixit ſe firmare, & diliculum & nebulas facere; ſi igitur in praedicta narratione perſeveramus, id eſt, in tonitruo, & diliculo & nubibus.* &c. Vide Priſcianum lib. VI. BARTH. LIII. Adv. III. Cellar. mox ad vſ. 15. Iſcan. B. Troj. VI. vſ. 54.

Et tonitrus curru ſtridente minores.

Voſſ. de Analog. lib. II. cap. XVII. ita & nonnulli Codd. apud Virg. VI. Aen. 586. exhibent, *tonitrus imitatur Olympi.* Sed vide ad lib. I. 11. ARNTZ.

15. *Num tonitrus.*] Sic ſcripti Alm. &

Auctorem generaſſe ſuum, qui nomine Patris
Audito reſponſa daret: ſed ab ore Tonantis,
Natum agnoſcentis, populus quo crederet adſtans,
Vox emiſſa ſuo reſpondit conſona verbo.
Annua tunc ſacrae celebrans per munera coenae
Paſchales ex more dapes, humilemque miniſtrum
Se faciens, & grata ſuis exempla relinquens
Adſurgit, famulisque libens famulatur, & omnem
Linteolo accinctus tantum inclinavit honorem,
Diſcipulis ut ſponte lavans veſtigia cunctis,
Nec Judam exciperet, quem proditionis iniquae

Noverat

& Barth. Etiam Fabr. alii *Non.* Et *tonitrus* probum Ovidii auctoritate ac Silii: illius Metam. II. verſ. 304. hujus lib. XII. 611. CELLAR. *Num* legitur in Codd. Alm. & Barth. Edd. Ald. Lipſ. Fabr. ac Bibl. Lugd. & ſic ediderat Cellarius. Nos fidem Cod. Cam. & Edd. Baſ. Tornaeſ. Col. & Maitt. ſecuti; *non* reſcripſimus, quia ipſe ſermonis contextus ſcribere ita nos jubebat: Tò *ſed* enim, quod vſ. 17. legitur, particulam *num* ferre non poteſt, ſed *non* requirit. Immo ipſa etiam Proſa: *Neque enim tonitrus Chriſtum aut angelus creatura ſuum generavit auctorem.* GRUNER. Quam Viri Eruditi ſententiam noſtro quoque calculo probamus. Probat pariter Ed. Torn. 1. & 3. Sed Cod. Arnt. Ed. Vet. 1. 2. Parrhaſ. & aliae *num* ſervant. Pro *ſeu* alii *ſive*, ut hiatum tollant.

20. *Munera.*] Proſa: *Tunc annui ſacramento convivii cum Paſchales epulas celebraret.* Hinc forte pondus accipere poſſet Cod. Arnt. ſcriptura pro *per munera* exhibentis *convivia.* Sed tamen omnes id, quod vulgatum eſt, unanimi ore tuentur. ARNTZ.

22. *Exempla.*] Pro exemplo, pluribus adſerui in loco Min. Felic. c. XVIII. *Cogitanti imperia terrena, quibus exempla ubique de coelo.* *Libens*, i. e. benigne Prudent. Hamart. 937.

Confiteor: dimitte libens *& parce fatenti.*

Sic Periſteph. XIII. 62. & alibi. Avitus lib. II. 186.

Quid vero mortem appellet, doctiſſime ſerpens,
Pande libens: *rudibus nobis incognita res eſt.*

Juvencus IV. 266.

Juſtosque omnes de labe malorum
Secernet, dextraque libens *in parte locabit.*

Propertius I. El. 2. 27.

Quum tibi praeſertim Phoebus ſua carmina donet
Aoniamque libens *Calliopea lyram.*

WOPKENS.

25. *Veſtigia*] Non ſunt tantum impreſſa loco alicui ſigna pedum, aut plantarum, ſed ipſaemet plantae. Manilius lib. IV.

Cruraque defendit Juvenis, veſtigia Piſces.

BARTH. LIII. Adv. III. Burm. ad Lucan. II. vſ. 248. Senec. Thyeſt. 1039. Stat. IX. Theb. 689. ubi Vet. Schol. apud Barthium, qui *veſtigia* per *pedes* exponit. adde Minuc. Fel. Octav. c. II. *molli veſtigio cedens arena.* ubi plura congeſſit Ouzelius, deſcripta turpiter partim ex Barthii nota ad Grat. Cyneg. 276. partim ex ejuſdem Commentario ad Claudian. I. de Rapt. Proſ. 19. Ceterum de ſcriptura iſtius loci, quem ex Minucio protuli, vehementer diſſentiunt Eruditi: tu vide Virum doct. in Obſ. Miſcell. Vol. I. tom. 1. p. 24. &

Vol.

Digitized by Google

Noverat auctorem. Sed nil tibi gloria, ſaeve
Traditor, illa dabat pedibus conſiſtere mundis,
Qui ſenſu pollutus eras, velut omne ſepulcrum
Exteriora gerens albae velamina formae,
Sordibus interius foedoque cadavere plenum.
  Nec Dominum latuere doli, ſcelerisque futuri
Prodidit auctorem, panem cui tradidit ipſe,
Qui panis tradendus erat. nam corporis atque
Sanguinis ille ſui poſtquam duo munera ſanxit,
Atque cibum potumque dedit, quo perpete numquam
Eſurient, ſitientque animae ſine labe fideles;

O Protinus

Vol. III. tom. II. p. 181. forte iſtud *mollis* tueri poſſet Plin. II. Epiſt. XVII. 15. *pedibus mollis & cedens.* & X. Ep. XCI. ubi Catan. adde Heinſ. ad Graev. Epiſt. CCX. tom. IV. Syll. Burm. ARNTZ.

28. *Mundis.*] Nam & Judae lavit Chriſtus pedes. CELLAR. Tornaeſ. 1. 2. 3. & plures aliae Edd. habent *nudis*. Sed egregie falluntur. Errorem jam notavit Grunerus h. l. quem conſulas.

30. *Velamina.*] Confer Pignor. de Serv. p. m. 475. Mox *ſordibus internis* citat Cl. Lampe in Joann. tom. III. p. 16. in not. quod ferri poſſet, niſi obſtaret Proſa: *Sordibus intus horret impletum*. De tali vocum permutatione confer Cl. Drakenb. ad Livium IV. cap. LIII. ARNTZ.

32. *Latuere doli.*] Aeneid. I. 130. *Nec latuere doli fratrem Junonis.* CELLAR.

33. *Prodidit.*] Omnino melior eſt lectio MSta, *edidit*. *Edere* enim eſt promulgare, omnibus conſpiciendum proponere; ut *edere actionem* apud Juriſconſultos: & hoc in pleno diſcipulorum conſeſſu fecit Judae, prodendus mox ab eo, Dominus Jeſus. BARTH. LIII. Adv. III. Barthius ex MSto legebat *edidit*. Male. Illud *edidit* Gloſſa eſt τῦ *prodidit*. Juſtin. XXI. 4. 6. *Quum denuo ſe proditum videret*, i. e. manifeſtatum. Aur. Vict. Epit. 12. 7. *Proditis potentiae ſumendae auctoribus.* Servius etiam ad Aen. IV. 23. *prodere* exponit *occulta detegere*. Phaedr. IV. 17. 17. *Rumor legatos ſuperiores prodidit.* ubi Schefferus, aperuit, notumque fecit, quam turpiter ſe in Jovis regio geſſiſſent. Et apud Tertull. Apologet. 27. p. 262. *prodere aliquem* exponit Cl. Havercampus, perſonam alicui detrahere. *Prodere* vero & *edere* ſaepius in Codd. MSS. commutari invicem, docent obſervationes Burmanni ad Ovid. Met. V. 517. Faſt. III. 291. GRUNER. *Edidit* etiam exhibet Parrh. & Sched. Pulm. Grunerum tamen ſequor. adde Serv. ad Virgil. IV. Aen. 231. alia dabit Wopkens. ad vſ. 61. Pro *futuri* Barthius d. l. citat *nefandi*, invita Proſa & ſenſu commodiore. ARNTZ.

35. *Sanxit.*] Gloſſa in Arnt. *confirmavit*. V. Barth. VIII. Adverſ. XIII. qui per *conſecravit* explicat, atque eo modo Proſa. ARNTZ.

37. *Eſurient ſitientque.*] Ex Alm. membranis. Vulgo; *Eſuriant ſitiantque*. CELLAR. Codd. Cant. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Monaſt. Baſ. Torn. 1. 2. 3. Fabr. Bibl. Lugd. habent *eſuriant ſitiantque*. Accedit Proſa: *Famem ſitimque ſentire nequeant animae*. Sed parum differt, quidquid eligas. Alterum cum nonnullis habent Parrhaſ. Sched. Pulm. ARNTZ.

41. *Parva*

Digitized by Google

Protinus in Judam, ſedes ubi livor habebat,
Spiritus intravit teterrimus, armaque ſumens
In dominum, ſervile dedit conſurgere bellum.
Pactus grande nefas parva mercede, neque illi
Culpa datur pretio, ſed inhaerent crimina facto.
Tantumdem ſceleris, terdena nomiſmata ſumens
Argenti, parvo caecatus munere geſſit,
Quantum cuncta ſimul terrarum regna, mariſque
Divitias, omnemque vagis cum nubibus aethram
Si caperet, geſturus erat: neque enim bona mundi
Sufficerent, magni fuſo pro ſanguine Chriſti,
Qui pater eſt mundi, qui fecerat hunc quoque naſci.

Atque

41. *Parva mercede.*] Scribendum equidem putarim ex Cod. Cant. *quavis mercede*, confirmante hanc lectionem Proſa: *Pactus ſcelus grande negotii ſub qualibet mercede.* Vulgata lectio *parva* gloſſema ſapit. GRUNER. *Parva* tamen praetulerim; non enim qualibet mercede hoc peregit Judas, ſed definita, licet exigua. Uberius illud confirmavi in Specim. Obſerv. c. IX. p. 58. Mox *nec illi* Ed. Parrhaſ. Lipſ. contra Grammaticorum regulas, quas tamen & alibi hac in parte neglectas ſaepius reperias. tu vide Parentem meum ad Pacat. Paneg. XXXIII. 3. ARNTZ.

43. *Nomismata.*] Arnt. & aliae Edd. *numismata.* Sed vide Dauſq. Orthogr. part. II. p. 213.

46. *Aethram.*] Arntz. apr. m. *aethrem.*

49 *Hunc.*] Proſa: *hunc nefandum*, Judam. CELLAR. Superiori vſ. Cod. Cant. Torn. 2. Baſ. *magno.* Mox pro *matre* Sched. Pulm. *ventre*, quod tamen damnat Proſa.

51. *Torpore.*] *Torpor* eſt id apud Sedulium, quod non eſt, quodque effari nemo poteſt, videlicet id, in quo fuerunt homines, cum nondum fuerunt, in Nihilo videlicet ipſo, nec enim fuerunt; ſed humana imaginatio, non valens aſſequi id, quod modo eſt aliquando penitus nihil fuiſſe, talem ſibi torporem imaginatur, quam pie & Chriſtiane non diſputo. Laboravit, ut proferret aliquid, quo nihil illud intelligeretur. Quod tamen omnia, quae narrari poſſunt, non ſatis imprimunt humano ſenſui. Itaque voces ab iis detorſit, quae ſint, quaeque fuerint, licet ſignificare debeant id, quod nunquam fuit. Quod certe impoſſibile eſt. Nam neque *id* neque *nunquam* de tali dici poteſt, cum neque fuerit omnino, neque temporis ratio ad nihil illud pertineat, quod ſemper eſt, qui nunquam quicquam, & omnino nil fuit, & non fuit. Sic jam dum nimium dicit Sedulius, cum *damnatum ſterili matre* dicit. Quod enim matrem habet, quod eam ſterilem, quod damnatum ipſum, jam fuiſſe aliquid neceſſe eſt. Illud vero nihil nullum omnino aliquid admittit. Torpor ille neſcientiam mortalium & nihilitatem illam deſignare debet, quae nil omnino unquam fuit. Omnino quicquid dicat homo in talibus minus dicit, quam intelligit, & minus intelligit, quam res poſcit. BARTH. LIII. Adv. III. Ubi pro *flabris* citat *fibris.* Porro m. alt. in Cod. Arnt. & Ed. Parrhaſ. habet; *ſors melior neſciſſe dat.* nulla neceſſitate. Ceterum hic argutius

mihi

Atque utinam ſterili damnatus matre nequiſſet
Natalem ſentire diem, nec luminis hujus
Hauſiſſet placidas flabris vitalibus auras
Aeterno torpore latens, miſeroque fuiſſet
Sors melior neſcire datam, quam perdere vitam.
Aut male fuſus humo, confeſtim munera lucis
Perderet, ut pulvis, quem ventus projicit ingens
A facie terrae, rapidisque volatibus actus
Spargitur in vacuas nebulis obſcurior umbras.
Tunc cruente, ferox, audax, inſane, rebellis,
Perfide, crudelis, fallax, venalis, inique,
Traditor inmitis, fere proditor, inpie latro,

 Prae-

mihi quidem, quam res poſtulabat, ratiocinari videtur Barthius.

55. *Fuſus humo.*] Lipſ. *humo:* ſed plures, etiam Alm. *humo. Fuſus*, natus. Dixi ad Prudentii Cathem. IX. verſ. 10. *Humo* reſpicit antiquum morem, quo natus infans in humo ponebatur, ut tolleretur a patre. Plinius lib. VII. prooemio: *Hominem* [natura] *nudum & in nuda humo natali die abjicit ad vagitus ſtatim & ploratum.* CELLAR. Late de eo more agit Barth. ad Claudian. IV. Conſ. Honor. vſ. 127. ad Nupt. Honor. & Mar. in fin. Prudent. Cathem. Hymn. XII. vſ. 148.

Puerile pignus tollere.

l. 6. §. 2. D. de Jur. Patron. *Qui liberos tollere poſſunt.* l. 29. ff. de Man. teſt. *Hic* (filius) *ſublatus ab alio educatus eſt.* & tales e terra ſublatos gremio inponebant parentes. Barth. ad Claud. Conſ. Probin. vſ. 144. unde *in ſinu parentum eſſe* dicuntur liberi. Elſn. ad Euang. Joann. cap. 1. vſ. 18. Id, quod addit, *munera lucis*, explicat Marckland. ad Stat. II. Silv. 1. 125. *Fuſus* vero natum denotare poſt Cellarium docuit etiam Cl. Burmann. ad Phaedr. III. Fab. XV. vſ. 6. Avian. Fab. XX. vſ. 7.

Nunc me ſaxoſis genetrix foecunda ſub antris
Fudit.

ARNTZ.

57. *Facie terrae.*] Scripturae Sanctae formula ex Ebraiſmo nata. CELLAR. Arntz. transponit: *pulvis, ventus quem.*

61. *Traditor inmitis.*] *Traditoris* nomine rurſum inſignivit Judam vſ. 28. & Hymno II. 74. Tertullian. de Praeſcript. Haeret. c. III. *Ipſe traditor Chriſti de Apoſtolis fuit.* Sic ſaepius ille aliique: quemadmodum Judas *tradiſſe* Chriſtum dicitur Matth. X. 4. & alibi. Apud Tacitum etiam *traditor* proditorem notat, Hiſt. II. 24. *Quin potius, interfecto traditore, fortunam virtutemque ſuam malo omine exſolverent.* ubi tamen conjiciunt *proditore* vel *traditore*. Hic autem *traditor* a *proditore* diſtinguitur, neſcio quomodo, niſi forte ita ut prius reſpiciat ad actum tradendi Domini Judaeorum primariis, poſterius ad indicis officium, quo ipſum in horto lictoribus militibusque demonſtravit. Confer Paulin. Epiſt. XXIII. 34. *Verum traditor antequam proderet Dominum, perfidiam ſuam prodidit.* Ambroſius de Cain & Abel lib. II. 6. *Haec* (juſtitia) *enim defuit Judae. Nam ſi adfuiſſet, non* tradidiſſet *Dominum, non* prodidiſſet *magiſtrum.* Ceteroquin *proditor* & *prodere* dicitur etiam, qui alicui cauſſa exitii eſt; quomodo nec inepte hic accipi poſſet. WOPKENS. Poſſet certe *proditor* intelligi

Praevius horribiles comitaris ſignifer enſes,
Sacrilegamque aciem, gladiis ſudibusque minacem
Quum moveas, ore ora premis, mellique venenum
Inſeris, & Dominum blanda ſub imagine prodis?
Quid ſocium ſimulas, & amica fraude ſalutas?
Numquam terribiles aut pax conjurat in enſes,
Aut truculenta pio lupus oſcula porrigit agno.

Tra-

gi de Juda oſtendente, ubi commode Chriſtus poterat capi. *Prodere* per dolo oſtendere explicat Serv. ad Virg. II Aen 127. Ordinem ceterum hic invertit Ed. Parrh. & hunc verſum inter duos praecedentes interponit. ARNTZ.

62. *Signifer.*] Scitum eſt, in agminibus equeſtribus & pedeſtribus *ſigniferos* priſcis praeceſſiſſe, quod hodiernis moribus aliter tamen obſervatur. Hinc *praevium ſigniferum* Proditorem vocat Sedulius Noſter. BARTH. LIII. Adv. III. *Dux* & *Signifer* ſic ſaepe conjunguntur apud Ciceron. Reſpicere potuit Sedulius ad ſignum illud, quod, infixo oſculo, daret Judas, de quo Matth. XXVI. vſ. 48. ARNTZ.

64. *Quum moveas.*] Cantabr. MS. & Fabr. *Cum moveas*; recte. Proſa etiam, *cum minaciter moveas*. Libri plures, etiam Alm. ſcriptus, *commoveas*, perperam. CELLAR. *Quom moveas* Monaſt. *Commoveas* Cod. Arnt. Vet: 1. 2. Parrhaſ. Torn. 1. 2. 3. aliae, quod tamen jure merito rejecit Cellar. Damnarunt & iſtud Sched. Pulm. quae Super. vſ. pro *aciem* habent *manum*. quod poſſet facile ferri, cum ſaepius iſta vox multitudinem deſignet. Vellej. lib. II. cap. CXII. §. 4. *Magnam Thracum manum*. Raphel. ex Xen. ad Epiſt. 1. ad Timoth. 1. vſ. 8. Sed potius vulgatae ſcripturae favet Proſa. Ceterum vide Salden. Ot. Theol. lib. II. Exerc. VIII. §. 2. ARNTZ.

64. *Ori ora.*] MS. Cod. *ore ora premens*. BARTH. LIII. Adv. III. Gloſſa Alm. codicis: ORI *tuo*, ORA Chriſti. Barth. *ore ora*. CELLAR. Legebatur olim *ori ora*, quod Latinum non eſt. Hinc ex Cod. Barth. & Ed. Ald. reſcripſimus, *ore ora premis*. Albinov. I. 34.

Collaque & hos oculos illius ore premam.

ubi vide, quae obſervavit Jo. Clericus, qui ſub Goralli nomine latere voluit GRUNER. Arnt. Cod. ab alt. man. & Sched. Pulm. *ore ora*. Optione. Ovid. X. Met. 291.

Oraque tandem
Ore ſuo non falſa premit.

Mox *blanda Dominum* idem. Cod. Vet. 1. 2. Parrhaſ. Fabr. Monaſt. Tornaeſ. 2. 3. aliaeque Edd. ARNTZ.

66. *Socium ſimulas.*] Habet quoque Proſa: *Cur ſocium fallaciter profiteris, & amicae fraudis ſalutatione perſtringeris?* *Amica fraus* eſſe videtur, quae peragitur in amicum, ut *odium germanum*, pro odio in germanum vel fratrem, lib. II. 239. Confer, quae ad ejuſdem libri 227. Cogitabam ceteroquin, *Quid ſocium ſimulans* (ſcil. te) *inimica fraude ſalutas*, ſcil. illum? vel, *Q. ſ. ſimulas, & amica fronte ſalutas?* vel . . *& caeca fraude ſalutas?* i. e. occulta. ut vſ. 387.

Quisquis enim artifices caeca ſub imagine fraudes
Inſtruit & vanas cupit exercere figuras: &c.

ubi forſitan leg. *Q. e. artifici caecas ſub imagine fraudes.* &c. WOPKENS. Cod. Arnt. *& amicum fraude S.* quod tamen non probo. *Amica fraus* eſſe videtur, quae ſub ſpecie & praetextu amicitiae, oſculo interpoſito, committebatur. Sic eleganter hic duo iterum contraria junguntur, de qua ratione vidimus ad lib. III. vſ. 90. ARNTZ.

67. *Numquid.*] Alia ſcriptura, affirmans

Digitized by Google

Traditus ergo viris operator ſanctus iniquis
Conſuetam non liquit opem, pueroque revulſam
Enſe Petri (ne qua pius a pietate vacaret)
Reddidit auriculam. nec enim vindicta Tonanti
Conveniens humana fuit, qui millia Patrem
Angelicas ſibimet legiones poſcere poſſet
Plus duodena dari, ſi mallet ſumere poenas

mans videlicet, non percontans, eſt in MS. Cod. *numquam*, quam ego potius ſequar. BARTH. LIII. Adv. III. Ita Barth. ex MS. optime. Eandem lectionem habent Cod. Cant. & Edd. Ald. Tornaeſ. Col. Maitt. Neque aliter Proſa. Vulgo legitur: *Numquid*. GRUNER. Optime Barthium ſecutus Grunerus *numquam* dedit. Ita quoque exhibet Ed. Parrh. Tornaeſ. 1. Cod. Arnt. Alm. & Sched. Pulm.

68. *Pio.*] Manſueto, placido. CELLAR.

69. *Operator.*] *Operator* dicitur Chriſtus Dominus Sedulio, quoniam ipſe ait in Euangelio, Patrem ſuum ſemper, & ſeſe operari. Et *operator* alioqui & *operarius* ſunt numquam otioſi, ſemper operi intenti: Hoc loco & vſ. 420. de Petro:

Ergo nitenteis
Paſtor amans augere greges, operario in omni
Parte bono commendat oves, commendat & agnos.

BARTH. LIII. Adv. III. *Operator ſanctus* vocari videtur Dominus reſpectu miraculoſae beneficentiae ipſius, quo etiam ipſe Joan. V. 17. *Pater*, inquit, *meus uſque modo* operatur, *& ego* operor. Paulinus Poëm. XXVII. 58.

Nam divina manus medica virtute per omnes
Eſt illic operata *vias.*

Saepe autem *operandi* vel *operationis* nomine ſpeciatim beneficentia vel munificentia ſignificatur. Idem Paulinus Epiſt. XXIII. 34. *Quia ipſius refrigerium & refectio eſt illa fidelium* operatio, *quibus vel fratres juvantur, vel inopes conſeventur.* cum nota Roſveidii. Maleficum, *κακοῦργον*, ita contra *male operantem* vocat Vetus Int. II. Timoth. II. 9. WOPKENS.

70. *Pueroque.*] *Puer* eſt quilibet miniſter, ſic Abrahami pueri, qui aliquot Regum exercitum, ceciderant, Geneſeos XIV. Et haec ubivis obvia in S. L. & auctoribus Chriſtianis. BARTH. LIII. Adv. III. Egregie Paulus ICtus in l. 204. ff. de V. S. *Pueri adpellatio tres ſignificationes habet: unam, cum omnes ſervos pueros adpellaremus; alteram cum puerum contrario nomine puellae diceremus; tertiam cum aetatem puerilem demonſtraremus.* de priori notione, quae ad hunc locum facit, confer Lampe in Joann. tom. II. p. 156. in not. Gronov. Lect. Plaut. p. 82. Haitsma Cur. Philol. in Geneſ. XIV. vſ. 14. Graecis eodem ſenſu *παῖς* uſitatum. Anacr. vſ. 378. & 572 Elſner. ad. Luc. VII. 7. Hoc vero Petri factum mirifice extenuare conantur Pontificii, qua de re agit Lampe in Joann. tom. III. p. 512. in not. ARNTZ.

71. *Pius a pietate.*] Vide lib. IV, verſ. 196. CELLAR. Contulit jam Cellarius haec lib. IV. 195.

Tunc flexa poteſtas,
Quae nunquam pietate vacat.

Sic etiam Arator I. 807.

Ille gerens divini pignus amoris
Ut nunquam pietate vacet, *quod vota requirunt*
Praeſtatutus adeſt.

WOPKENS.

76. *Quam.*]

De meritis, quam ſponte ſuas ignoſcere plagas.
Tunc parci mucrone jubet, quia venerat ipſe
Ponere pro cunctis animam, non tollere cuiquam.
Jamque Petro clara jamdudum voce fatenti,
Cum Domino ſe velle mori; prius aliger, inquit,
Quam gallus cantet, hac me ter nocte negabis;
Non reprobando fidem, ſed praedicendo timorem.

Con-

76. *Quam.*] Ita ſaepius particulae *potius* vel *magis* ante *quam* Ellipſin patiuntur. Fulgent. Mythol. init. *Aut quod edas inquiras, quam quod dicas invenias.* ubi Munck. & ad eumd. III. Mythol. III. Salluſt. Cat. VIII. init. *Ea res cunctas ex libidine, quam ex vero celebrat.* Not. ad Liv. IV. cap XXXIII. ad Plin. Paneg. XIV. §. 1. Burm. ad Vell. lib. II. cap. CXXIX. §. 1. Aur. Vict. Caeſ. XXXIII. §. 30. *Optimi mortalium vitae decore quam quaeſitis moribus* Obſerv. Miſcell. A. 1734. menſ. Maj. p. 411. ita quidam explicant illa ICti in l. 2. §. 1. ff. de Reb. cred. *In genere ſuo functionem recipiunt per ſolutionem quam ſpecie.* Ampl. tamen Vonck. Obſ. Miſc. cap. XXXII. p. 122. reponit, *nunquam ſpecie.* aliter alii. ARNTZ.

77. *Mucrone.*] Aen. I. 257. *Parce metu.* CELLAR. *Animam*, quod ſequitur, adhibuit pro vita. Nep. Eum. IV. §. 2. *Quam alterum anima reliquerit.* §. 11. Inſtit. de Publ. Judic. *Et animae quidem amiſſionem non inrogant.* Salluſt. Catil. cap. II. in fin. *Is demum mihi vivere atque frui anima videtur.* Ita Graecis ψυχή. Raphel. ex Herod. ad Luc. VI. vſ. 9. Actor. XXV. vſ. 11. & XXVII. vſ. 22. Ψυχὴν αἴρειν apud Elſn. ad Joann. Euang. X. vſ. 24. Lampe in Joann. tom. II. p. 652. in not. *Ponere* itaque *animam* ſeu *vitam* eſt finire, mori. Cicer. IX. Fam, XXIV. §. 11. *Vita mihi ponenda ſit.* ubi Cort. cum Raphel. ex Xenoph. ad Euang. Joann. V. vſ. 13. Caſſiodor. 1. Var. XXXVII. *Pro copulatis ſibi animas ponunt.* Ceterum *nec tollere* Parrhaſ. ARNTZ.

80. *Aliger.*] In Gloſſis Iſidori legitur: *Alliger, Gallus.* Quod Viri docti, & nos alibi voluimus aliorſum interpretari. Eſt vero nihil aliud, quam Gloſſa hujus loci. Et talia in illis Gloſſis infinita ſunt, quae aliquando mirifice torquent, ingenia etiam acutiſſima: alludunt autem bonam partem ad loca Chriſtianorum Auctorum per ſe clara & facilia. Id hoc quidem loco factum ſuſpicio non inepta nos habet. BARTH. LIII. Adv. III. *Aliger* pro gallo hic dici notavit Daum. ad Reineſ. Epiſt XX. p. 62. De Gallicinio pluribus Lampe in Joann. tom. III. p. 90. Seq in not. Priori verſu Cod. Arnt. a man. pr. *Jam Petro*, & ita Torn. 1. quod ferri poſſet. At vero alt. man. in. *namque* correxit, quo modo etiam Cod. Cant, idque pariter ſervat Proſa. ARNTZ.

82. *Reprobando fidem.*] Diximus ad Prudentii hymnum ad Galli cantum v. 59. CELLAR.

83. *Continuo.*] In Membranis legitur:

Protenus ad triſtes Caiphae deducitur aedes.

Domus autem haec Caiphae utique magnifica fuit, cujus aliquid oſtendere peregre venientibus multis poſt ſeculis voluerunt incolae ſanctorum locorum. Itinerarium Burdegalenſe: *In eadem aſcenditur Sion, & paret ubi fuit domus Caiphae ſecerdotis, & columna adhuc ibi eſt, in qua Chriſtum flagellis ceciderunt.* De eadem memorabatur Hiſtoria, concidiſſe ſubita ruina. Prudentius in Enchiridio, quod ſupra illi aſſeruimus:

Impia blaſphemi cecidit domus alta Caiphae,

In

Continuo ad triſtes Caiphae deducitur aedes,
Ille ſacerdotum fuerat tunc denique princeps,
Et princeps ſcelerum: namque hoc reſidente cathedra
Peſtifera, falſis agitatum teſtibus ardet
Concilium, jamjamque volant mendacia mille
In Dominum, vanis hominum conflata cavillis,
Et pereunt levitate ſui: velut ignis oberrans

In qua pulſata eſt alapis facies ſacra Chriſti;
Hic peccatores manet exitus: obruta quorum
Vita ruinoſis tumulis ſine fine jacebit.

Juvencus *Caiphaeam aulam* vocat, magnificentiam indicans:

Jamque Caïphaea ſteterat Salvator in aula.

BARTH. LIII. Adv. III. Ut y in *Moyſes* modo producitur, modo corripitur, ita hic in *Caiphae* nomine *i* corripitur, cum produxerit Prudentius, Enchir. XL.

Impia blaſphemi cecidit domus ecce Caïphae.

Juvencus lib. IV. 542.

Jamque Caïphaea *ſteterat Salvator in aula.*

WOPKENS *Protinus*, quod ex Membranis profert Barthius, exſtat etiam in Ed. Parrh. & Sched. Pulm. neque diſplicet, cum in Proſa *mox* legatur. Omnes tamen reliqui receptam ſcripturam ſervant conſtanter. Porro Ed. Ald. pro *triſtes* ſubſtituit *vaſtas*, quod non incommode hic poneretur, ſi aulae Caiphaeae elegantiam conſideraveris. Ita *pulcra ſedis Caïphaeae atria* dixit Juvenc. IV. vſ. 407. & *vaſta domus*, *aula* &c. Saepius occurrit. de iſta aede Caiphae conſule, quae habet Lampe ad Euang. Joann. tom. III. p 521. in not. Sed *triſtes* hic videtur nervoſius, ut horrenda aedis Caiphaeae ſcelera exprimantur. Solet enim & ea vox ſaevitiam indicare. tu vide Barth. ad Claudian. p. 490. ARNTZ.

85. *Reſidente Cathedra.*] *Cathedra reſidere* eſt Epiſcopatum aut Pontificatum tenere. Vide quae ad Optatum Afrum alibi notamus. BARTH. LIII. Adv. III. *Hic reſidente* Parrh. & mox *conſilium* male Vet. 1. Parrhaſ.

88. *Cavillis.*] *Favillis.* *Favillae* ſunt tenues quaedam cineres, aut flammarum quaedam miculae, aut omnino tale aliquid, quod tenuius vix poſſet fieri. Sic ſcite admodum Sedulius, rumuſculos & ſuſurros hominum *favillas* nominavit. BARTH. LIII. Adv. III. Sic Nic. Heinſius in Prudentii Laurentium V. 318. emendavit, quod in libris eſt *labellis;* aut Lipſ. *favillis;* aut Alm. *fabellis.* CELLAR. Ita Heinſ. ad Prud. Laurent. 318. quod Cellarius in textum recepit. Codd. MSS. & Edd. varietatem vid. in Lection. Var. Proſa *favillis* habet. Lectio Cod. Alm. *fabellis* omnium maxime placeret, modo eam metri leges admitterent. GRUNER. Haec autem in Variarum Lectionum catalogo adpoſuerat Grunerus: *conflata labellis* Cod. Cant. Edd. Ald. Torn. *favillis* Cod. Lipſ. Edd. Baſ. Lipſ. Col. Fabr. Bibl. Lugd. *fabellis* Cod. Alm. His vero adde, quod *favillis* quoque legatur in Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Parrh. Mon. Torn. 1. 3. Ex hoc variantium lectionum cumulo retinui potius illud, quod Cellarius & Grunerus dederunt, licet tamen ab ipſa Poetae manu iſtud profluxiſſe, vix exiſtimaverim. forte *favillis* magis placebit, ſi cogites Sedulium elegantiam, licet duriorem, captare, ut rectius in Metaphora pergeret. Eo referendas eſſe voces *volant*, *conflata* &c. clariſſime adparet. Hinc Proſa: *Vanis accuſantium favillis emortua, non fidei calore viventia.* Spectant ibi ad flammam unice voces *favillis emortua*, & *calore viventia*

Arentes ſtipulas, vires cui ſumma cremandi
Materies infirma rapit, victoque furore
Labitur invalidae deformis gloria flammae.
Poſtquam nulla dolis patuit via, brachia tolli
Armat in inſontem ſaevus furor. Heu mihi quantis
Inpedior lacrimis rabidum memorare tumultum
Sacrilegas moviſſe manus! non denique paſſim

Veſ

viventia, quas quodam ſententiae conſpicis acumine conjunctas. Ceterum confer, quae habet Ritterſhuſ. ad Oppian. I. Cyneg. 131. ubi & hunc locum excitat. ARNTZ.

89. *Et pereunt.*] In ſcripto Codice ita legitur:

Et pereunt levitate ſua velut ignis oberrans
Arentes ſtipulas, vis eſt cui ſumma cremandi
Materies infirma rapit.

Lego: *At pereunt levitate ſua.* Videntur etiam caetera non alio modo a Sedulio relicta, quam membranae noſtrae praeferunt. Igni, inquit, licet ſumma data ſit vis cremandi, tamen ille non poteſt quicquam viribus ſuis dignum gerere, ubi tam abſurda eſt levitas materiae, ut nullo modo paſcere flammae vehementiam poſſit. BARTH. LIII. Adv. III. Olim ſcil. legebatur, *quae pereunt*, veluti habent Tom. 3. Bibl. Lugd. quod ſi illud & cuipiam diſpliceret, facilius ſubſtitui poſſet *ſed*. vid. ad II. 213. Parrh. habet *depereunt*, quod probant Sched. Pulm. Pejus *levitate ſua* eſt in Cod. Barth. cum quo conſpirant Cant. & Edd. Baſ. Ald. & aliae. Meliora docuit Munck. ad Fulgent. II. Myth. IV. Neque *vires* in *vis eſt* muto, licet conſentiat Sec. man. in Arnt. & Parrh. Ed. cui ſuffragium addunt Sched. Pulm. quae *vis eſt* ... *materies* Parentheſi includunt. Obſtat Proſa: *Cui vires alta cremandi cacumina materies non miniſtrat infirma.* Mox *victaeque furore* Vet. 1. Mon. ARNTZ.

93. *Tolli.*] *Brachia tolli Armat i. i. ſ. furor*, aſperior Latinis auribus dicendi ratio: quae tamen admittenda erit, ſi Proſae obſequamur. Sic enim illa haec interpretatur: *fraus viribus cedens, vertit in furorem, atque in Dominum erigere plebs armatur impatiens.* Haud dubie tamen rectius ita diſtinguas, P. n. d. *p. via, brachia tolli. Armat in inſontem. Brachia tolli* ex uſu vulgatiſſimo infinitivi, eſt, brachia tolluntur. *Armat*, ſcil. illos vel homines. Prudent. Periſt. X. 964.

Miratur haerens quod ſit oſtenti genus.
Formido frangit, armat *indignatio.*

adde quae infra ad vſ. 286. WOPKENS. Vet. 1. 2. Monaſt. *armat inſontem.* Bibl. Lugd *brachia tollit Arma* &c. unde ſubſtitui poſſet; *Brachia tollit Armaque in* &c. Ita legendum antea conjeci in Specim. Obſerv. c. IX. p. 59. neque adhuc iſtius conjecturae poenitet. ARNTZ.

95. *Rabidum.*] Interpunctio ſic reſtituenda: *r. m. tumultum ſacrilegas moviſſe manus! Tumultus* pro turba hominibusve tumultum cientibus. ut vſ. 312.

Quid, ſaeve tumultus,
Excubiis dependis opus.

& lib. III. 131.

Trepiduſque tumultus
Omnia lamentis ululans implebat amaris.

vide etiam vſ. 257. Nec male legeretur: *Heu m. q. i. l. r. memorare tumultum! ſacrilegas moviſſe manus: non denique* &c. i. e. Moverunt ſacrilegas manus. WOPKENS. Unice prior illa Wopkenſii interpunctio vera, qua *ſacrilegas moviſſe manus* ad *memorare tumultum* retulit. Favet plane Proſa, quare & locum huic interpunctioni dare

re

Vel colaphis pulſare caput, vel caedere palmis,
Aut ſpuere in faciem plebs exſecranda quievit?
Ille tamen patiens ſubjecto corpore totum
Suſtinuit, noſtraeque dedit ſua membra saluti.
Namque per hos colaphos caput eſt ſanabile noſtrum;
Sputa haec per Dominum noſtram lavere figuram:
His alapis nobis libertas maxima plauſit.

te nullus dubitavi. *Hei mihi* Vet. 1. Parrh idque probarunt Sched. Pulm. Ceterum *rapidum tumultum* habet Cod. Arnt. Ed. Vet. 1. Male. vid. ad 1. 58. ARNTZ.

97. *Caedere palmis.*] Late hac de re egit Cl. Lampe in Joann. tom. III. p. 532. cui adde Le Moyne V. Sacr. tom. II. p. 558. Hemſ. Ariſtarch. Sacr. cap. XXVIII. Weſthof. Diatrib. in Euang. Marci cap. XIV. vſ. 65. ubi hoc in loco *vel ſpuere* citat. De ſputo contumeliae cauſſa conſule Gronov. Lect. Plautin. p. 27. ARNTZ.

99. *Totum.*] Deſignat omnia, quod ab hoc abuſu Latinitatis in omnes hodiernas ab ea deſcendentes linguas derivatum eſt. Sic libr. III.

Lapſamque animam per membra refunde,
Qui totum praeſtare potes.

Hoc eſt, qui omnipotens es, cui omnia praeſtare facile eſt. *Queſcere facere aliquid ἀντὶ τοῦ omittere*, Latinum eſt, quoniam uſurpare non abnuit Gellius. BARTH. LIII. Adv. III.

102. *Lavere figuram.*] Bene ſic Lipſ. Membranae: Editi *lavare. Figuram*, maculam, ut lib. IV. 193. CELLAR. Cod. Alm. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Mon. Parrh. Tom. 1. 2. *haec ſputa*, quod cum aperte contra metrum ſit, rectius inprobarunt Sched. Pulm. *Sputa per haec*, citat Barth. ad Claud. IV. Conſ. Honor. 617. ARNTZ.

103. *Alapis.*] Percuſſiones illae palmarum *alapae* dicuntur, quod nemini ignotum. *Alapus* autem homo verbero alapas ferens, apud Iſidorum ſolum, niſi fallor, in Gloſſis lectum eſt. Libertatem Romanis moribus per alapae ictum ſervis manumiſſis collatam, docte indicat Sedulius. Malis autem illati ictus hoc tantum nomine cenſentur, a ſonitu puto vapulantium: & malas percutiebant manumiſſores, futuris libertis. Sidonius ad Anthemium, initurum Conſulatum:

Et ad Ulpia poſcunt
Te fora, donabis quos libertate Quirites,
Quorum gaudentes exſpectant verbera malae.

Claudianus:

In vicem rubuere genae.

Ad quem multa pulcra in hanc rem, altera Editione, notabimus. In Sidonii loco omnino perperam ediderunt alii, *exceptant.* Omne enim Poëtae acumen in eo vertitur, ut contraria dicat communibus rebus. Sic exſpectant iſti alapas, cauſſa libertatis, quas alii omnes mortalium abhorrent. Merito itaque ſuam huic lectionem aſſeruimus. Nec enim de re praeſenti ſermo eſt, ſed de gaudio futurae libertatis loquitur Sidonius. BARTH. LIII. Adv. III. Alapae infligebantur iis, qui manu mittebantur: ad quem ritum Poëta adluſit, ut optimus Cuperus erudite obſervavit. Caeſaris Jocus ambiguus apud Phaedrum lib. II. Fab. VI.

Multo majoris alapae mecum veneunt.

Adi interpretes, & Sigon. lib. I. de Judiciis cap. XIII. CELLAR. Loonium de Manum. Serv. I. cap. III. §. 2. adſcripſerat Cl. Herm. Cannegieterus, quem inter ſtudiorum meorum patronos principem laetus agnoſco, tu vide praeterea, quae uberius hanc in rem diſputavi in Specim. Obſ. cap. XI. p. 84. Ceterum *plaudit* Ed. Parrh. ARNTZ.

104. *Senior.*]

Digitized by Google

At ſenior cui cuncta potens praedixerat auctor,
Quae ventura forent (quoniam tranſire nequivit
Infectum quod Chriſtus ait) ſe prorſus adeſſe
Ipſius ex ſociis, ſemel ac bis terque negavit,
Et gallus cecinit: completa eſt ſanctio Chriſti
Et ſenſus rediere Petri: memor ille malorum,
Inmemoris damnavit opus, gemituque ſequente
Culpa fugit, cedunt lacrimis delicta profuſis,
Et dulcem veniam fletus generaſtis amari.

Jamque

104. *Senior.*] Petrus. CELLAR. Nulla omnino adeſt ratio, cur *ſenior* hic dicatur Petrus, maxime cum huc uſque ſermo fuerit de Chriſto, cui Petrum tamquam *ſeniorem* non recte Sedulius adpoſuerit. Reponendum idcirco: *At Simon.* non difficili ſanequam permutatione. Quam parum certe in veteribus libris *ni* & *m* differant, is demum ignorabit, qui ſcriptos Codices nunquam viderit. *Auctor* vero eſt, qui futura praemonet. Sic Juvencus lib. I. vſ. 197.

Uſque ubi curvato defeſſus corpore, templum
Jam gravior penetrat, monuit quod Spiritus auctor.

Valer. Max. lib. VII. cap. III. *Quam Oraculorum certiſſimi auctores in hoc a Diis inmortalibus editam reſponderunt.* Ovid. II. Amor. VI.

Milvius & pluviae garrulus auctor aquae.

ubi adeo nihil mutandum, nec *augur* ſubſtituendum. VONCK. Obſ. Miſc. cap. XXX. *Senior* & *ſenex* auctoritatis aut reverentiae vocabula ſunt, ut poſt alios notavit Drakenb. ad Sil. I. 564. Sic de Noacho Avitus IV. 543.

Ut ſtabilem ſenſit ſenior, *motuque carentem.*

&c. ſic vſ. 553. & alibi. Paulin. Poëm. XXIV. 517.

Quae ſenior *ſcripſit per quinque volumina Moſes.*

Hic autem forte reſpexerit Sedulius ad verba ipſius Petri, quibus ſe *ſenioribus* ita adnumerat 1. Petri V. 1. *Seniores ergo, qui in vobis ſunt, obſecro* conſenior, *& teſtis Chriſti paſſionum* &c. Haec pro integritate vocis *ſenior* adferri poſſunt, itemque quod illam quoque agnoſcit Proſa, quae ſic habet: *At* ſenior, *cui veritatis auctor cuncta praedixerat, cuique manere nequibat infectum, quod Chriſtus ſignaverat affuturum.* Ut tamen haec Petri appellatio minus ſueta, ita hoc quidem in loco, ubi de perfida illius abnegatione mentio fit, parum congrua videtur; eaque de cauſſa omnino cum Eruditiſſimo Vonckio mallem, *At Simon, cui cuncta* &c. ut Petrus etiam vocatur lib. IV. 112. Ut autem *auctor* in Proſa eſt *auctor veritatis*, ſive princeps illius doctor: Sic ſupra lib. III. 170.

Haec in Apoſtolicas ideo prius edidit aures
Omnipotens, ut ab his jam ſeſe auctore *magiſtris*
In reliquum doctrina fluens decurreret aevum.

Prudentius Periſteph. XIII. 9.

Spiritus ille Dei, qui fluxerat auctor *in Prophetas,*
Fontibus eloquii te coelitus auctus irrigavit.

Alibi tamen titulus hic Chriſto, aeque ac Patri, tribuitur, quatenus omnium creator, adeoque caput ac Dominus eſt, ut videbimus ad vſ. 191. WOPKENS. Nob. Vonckii acutiſſima vehementer blanditur conjectura, praecipue cum proprio ipſius Petri nomine ſemper uti ſoleat Sedulius. Omnes tamen Codd. & Edd. vulgatum cum Pro-

ſa

Jamque dies aderat nocturnis moeſtior umbris,
Flagitium viſura novum, tenebriſque remotis
Pandebat populis Judaeae crimina gentis.
Mox igitur Dominum Pilati ad moenia duci,
Nexibus adſtrictum, Judas ut vidit iniquus,
Diriguit, ſceleriſque ſui commercia reddens
Incaſſum, facti pretium, non facta reliquit.
Quidnam etenim prodeſt, illic trepidare timore
Nullus ubi timor eſt? aut quae confeſſio tetro
Lucet

ſa defendunt, ſine quorum auctoritate non facile quid inmutarem, licet tamen illud ex Poetae manu eſſe vix fit, ut mihi perſuadeam. Vide, an huc faciat, quod Tertullianus alicubi Petrum *Anteceſſorem Apoſtolorum* adpellet, quod per primum ac principem exponit Ritterſh. ad Inſtit. p. 15. ARNTZ.

105. *Nequibat.*] In MSto eſt *nequibat.* Quod rei praeſenti aptius, exturbato altero illo, poſſeſſioni ſuae reſtituendum exiſtimo. BARTH. LIII. Adv. III. *Nequivit* Arntz. quod ferri poteſt, licet Cod. Cant. Edd. Vet. 2. Parrhaſ. Sched. Pulm. Baſ. Torn. 1. 2. Maitt. & ipſa Proſa *nequibat* praeferant. Mox *Chriſtus agit* Vet. 1.

107. *Bis terque.*] Iterum & tertium. CELLAR. *Ut gallus* Torn. 1. & aliae. *Tunc gallus* Parrh.

108. *Sanctio.*] Dictum. CELLAR. Mox Fabr. Bibl. Lugd. *Petro.* Proſa quoque: *Reverſi ſunt Petro*, idque, ſi plures conſentirent, non diſpliceret. Senec. Herc. Fur. 1093.

Redeat pietas,
Virtuſque Viro.

ARNTZ.

113. *Umbra.*] Scriptus Codex: *Nocturnis moeſtior umbris.* Omnino melius, ſi quis Poëticas aures adhibuerit, quae tamen paucis dantur. BARTH. LIV. Adv. VII. Non inepta quidem fuit lectio vulgata, *nocturna m. umbra.* Sed Proſam potiſſimum ſecuti, fide Cod. Barth. & Ed. Lipſ. reſcripſimus, *nocturnis m. umbris.* quam lectionem Barthius jam probaverat. Ovid. Am. I. 8. 13.

Hanc ego nocturnas vivam volitare per umbras
Suſpicor.

ubi tamen Burmannum vide. GRUNER. Cellarius ex cunctis fere libris dederat *nocturna m. umbra.* Ita & Cod. Arnt. Sed alterum rectius. Lucan. 1. vſ. 261.

Noctis gelidas lux ſolverat umbras.

Supr. III. vſ. 145.

Decute nocturnas exſtinctis vultibus umbras.

De locutione *dies aderat* vid. Heinſ. ad Ovid. III. Met. 519. Mox *pandebat populum* Vet. 1. ARNTZ.

116. *Moenia.*] Ad Praetorium, quod inſtar oppidi ab urbe muro ſeparatum erat. CELLAR. Mox & ego cum Eiud. Gruner. ex Ed. Lipſ. mallem *iniquis*, quae certe lectio nervoſior. ARNTZ.

118. *Reddens.*] Pr. m. in Cod. Arnt. exhibet *linquens*, idque non diſplicet, cum videatur melius convenire cum ſeq. *reliquit.* Sed tamen neque pondere ſuo caret recepta lectio, quam Proſa per *reſtituens* explicat. V. Graev. ad Cicer. XII. Famil. XIII. Barth. ad Claud. VI. Conſ. Honor. 159. De hac Judae poenitentia egit Salden. Ot. Theol. lib. II. Exerc. VIII. §. 6. ARNTZ.

120. *Quidnam.*] *Nam quid enim.* Veterum Codicum duorum ſcriptura eſt: *Quidnam etenim.* Et talia, quamquam non magni momenti, voluerunt quivis veterum Librarii ad ſuum arbi-
trium

Digitized by Google

Lucet in inferno, quum jam demerſa ſecuris
Arboris infandae radicibus, exitialem
Quae peperit fructum, feralia germina vertit
Funditus, ut dignis pereant mala robora flammis?
Continuoque trucis correptus mente furoris,

Se

trium mutare, quod ex collatione MStorum in omni hoc genere patet Poetarum, in nullo autem magis quam in Alcimo Avito, qui tot vulnera mutationum habet, quot verba fere. BARTH. LIV. Adv. VII. *Nam quid enim* habet quoque Fabric. Comment. in Poet. Chriſt. p. 49. qui explicat per quidnam enim prodeſt. *Timorem* Ed. Ald. Mox *tetra* Cod. Almel.

122. *Demerſa.*] Ad ſummam vim, quoad ejus fieri poteſt, deſignat. Claudianus:

Toto deſcendimus enſe
Barbariae in jugulum.

Idem:

Truncisque immergere plantas.

Quod tamen alioſum pertinet. BARTH. LIV. Adv. VII. MSS. Lipſ. & Alm. ita: hoc eſt, demiſſa. CELLAR. *Demergere* pro immittere, immergere. Hegeſipp. III. 17. *Sed belli lege offero jugulum, ſi hoſtis petat, ſi mucronem* demergant *Romani*, &c. Apulejus Metam. I. pag. 10. *Per jugulum ſiniſtrum capulo tenus gladium totum ei* demergit. cum nota Pricaei. Addatur Lucanus III. 433.

Primus raptam librare bipennem
Auſus, & aeriam ferro proſcindere quercum,
Effatur merſo *violata in robora ferro:*
Jamne &c.

Frequens autem ejusmodi dativus pro accuſ. cum praep. *in*, praeſertim apud Poetas. WOPKENS. Rectius igitur *demerſa* probant Sched. Pulm. Cod. Cant. tamen & Arnt. *dimerſa*, frequenti Librariorum errore exhibent: pejus *diverſa* Edd. Lipſ. & Bibl. Lugd. quod vero in reliquis Edd. fere omnibus legatur *demiſſa*, ex Gloſſa enatum videtur. ARNTZ.

124. *Vertit.*] Alm. ita: alii *vertat*. CELLAR. Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. 2. Monaſt. Tom. 1. 2. 3. aliae *vertat*, quo etiam modo Proſa. Barthaſ. *gramina vertit*, Vid. ad lib. III. vſ. 250.

125. *Ut dignis.*] *Et dignis.* Scribe cum MS. *ut dignis pereant.* BARTH. LIV. Adv. VII. Lipſ. ſic: alii *& pereant.* CELLAR. *Et* Cod. Arnt. nonnullaeque Edd. Eodem ſententia redit, ſive praeferas, *vertat funditus & dignis*, ſive *vertit f. ut d.* ARNTZ.

126. *Mente furoris.*] Ineſt aliquid maculae. Quid enim dicere eſt, *mente conceptus, aut correptus furoris?* An & furori ſua mens eſt? an *mente* pro *mentem* dixit? Quid autem tum ſibi volunt illa: *trucis furoris?* Sane nullius rei ſunt. An legas *mente furoris*, ut imminere tales videntur montes malorum, & ingentiſſimae moles poenarum, ut vitam ipſam velint fugere. BARTH. LIV. Adv. VII. Niſi *mentem trucis furoris* dici hic velimus (ex uſu genitivi ſatis frequenti, praeſertim Eccleſiaſticis ſcriptoribus) mentem truculente furiatam, ut quidem ſibi videri Erud. H. J. Arntzenius mihi nuper ſignificabat; mihi, inter alias conjecturas, inciderat *trucis completus mente furoris.* Plaut. Amphit. I. 2. 8.

Erroris ambo ego illos & dementiae
Complebo, *atque omnem Amphitruonis familiam.*

Confer Juvencum II. 45.

Ecce ſed egreſſo juvenis (mirabile dictu)
Occurrit, miſeram cui mentem *ſpiritus ater*
Horrenda implebat *lacerans virtute furoris.*

i. e. perciebat, inſtimulabat, de qua vi verbi Heinſius ad Ovid. Metam. VII. 120. *Correptus* tamen agnovit hic quoque Proſa, quae refert, *dementem*

ſubito

Digitized by Google

Se quoque morte petit, quanquam tunc ſanior eſſet,
Quum ſcelus ulciſci praecurreret, ipſaque dirae
Guttura vocis iter, cuncti quae vendere mundi
Auſa Redemptorem, nodatis faucibus angens,
Infelicem animam laqueo ſuſpendit ab alto.

Lenior

ſubito correptus in furorem. WOPKENS. Duriorem hic facile locutionem agnoſco. Sed tamen per mentem furibundam commodiſſima ratione explicari poſſe videtur. Talia dedit Rittersh. ad Oppian. I Hal. vſ. 105. de Graecis Cl. Bos ad Epheſ. cap IV. vſ. 24. Neque aptius in praeſenti quid occurrit. ARNTZ.

127. *Tamquam.*] Sententia poſtulat, ut ex Cod. Cant. & Edd. Col. & Tornaei reſcribamus *quanquam*, pro quo vulgo legitur *tanquam* In Proſa eſt *quamvis* GRUNER *Tanquam tunc ſanior eſſet, quum ſcelus ulciſci praecurreret*, hoc eſt, ni fallor, tanquam tunc ſaluti ſuae bene conſultum eſſet, ſi ipſe ulciſci ſcelus ſuum occuparet, non Dei aut hominum vindictam illius exſpectaret. Infinitivus *ulciſci* talis videtur, qualem Perizon. illuſtrat ad Sanct. IV. 6. 5 Haereo autem in his, *infelicem animam laqueo ſuſpendit ab alto;* neque adſequi me fateor, quomodo interpretanda ſint, niſi, inf. animam ſeu ſpiritum continuit, ſuppreſſit alto laqueo; quod tamen an ſatis Latine haec verba exprimant, vehementer dubito Proſa: . . *Faucibus nodatis adſtringens, animam trabalibus laqueis expulit infelicem.* Unde praeter alia tentamina, comminiſcebar, *Inf. animam laqueis expelleret altis;* ut ſubjunctivus expelleret, aeque ac praecedens *praecurreret*, pendeat a conjunctione *quum*. Vel etiam hariolabar, *Inf. animam laqueo diſperderet* (vel *diſperdidit*) *alto.* ut Juvencus II. 68.

Et jam praecipites ſcopulorum margine porci,
In mare dejecti, properant diſperdere vitas.

WOPKENS. Cellarius dedit *tamquam*, conſentiente Cod. Arnt. & variis Editionibus. Sed mentem Sedulii nequaquam ſunt adſecuti, quicumque ita legendum ſunt arbitrati. Meliora ſentiunt, qui *quamquam* repoſuere. Inſpice Proſam, & mecum, ſat ſcio, ſenties. *Dementem*, inquit ibi, *ſubito correptus eſt in furorem, ſibi mortiferum nihilominus molitur interitum, quamvis ſanior ille tunc fuerit, cum nefandae conjurationis in ſe flagitium vindicavit.* furore igitur agitatum fuiſſe Judam adſtruit Sedulius; ſaniorem tamen iſto eum tempore fuiſſe dicit, cum ſcelus illud propria vindicta ulciſci feſtinaverit. Ceterum *potere morte* pro interficere inluſtravit Burmann. ad Phaedr. I. Fab. XXII. 9. ARNTZ.

128. *Praecurreret.*] Illud etiam *praecurreret* mihi non ſatisfacit, & arbitror aliquid latere aliud. Legas:

Tamquam tunc ſanior eſſet,
Cum ſcelus ulciſci nece curreret.

Sane aliquid tale potius videtur reliquiſſe Sedulius, quam quod editum eſt. BARTH. LIV. Adv. VII. Barthius malebat pro *praecurreret*, *nece curreret*, quod minime placet. Si quid mutandum ſcriberem *praeſumeret*. Sext. Ruf. 7. *Epirotae, qui aliquando cum Rege Pyrrho etiam ad Italiam tranſire praeſumſerant, victi.* ubi Cellarium vide. GRUNER. Nihil muto, cum *praecurrere* feſtinationem & ſtudium quoddam indicare videatur, quo in propriam ſui ſceleris vindictam, conſcientiae Furiis agitatus, Judas incitaretur. ARNTZ.

131. *Suſpendit.*] De his ſua protulit, Wopkens ad vſ. 127. ubi quaſdam in medium conjecturas produxit. Sed dubitandi de vera ſcriptura anſam Viro iſti Eruditiſſimo vox *anima* dediſſe videtur, quam per ſpiritum explicare maluit. Hoc modo ſi verba capias, parum auctoritatis

Digitized by Google

Lenior ira quidem tantae pro crimine culpae,
Cunctorum cui nulla foret par poena malorum,
Exitus hic mortis; tamen & ſublime cadaver
Oſtendit populis, quanto de culmine lapſus
Pridem diſcipulus, qui nunc reus, alta relinquens
Sidera, Tartareum deſcendit aduſque profundum;
Tunc vir apoſtolicus, nunc vilis apoſtata factus.
At Dominus patiens quum praeſidis ante tribunal
Staret,

ctoritatis habebit recepta lectio. Alia tamen via rem adgreſſus eſt doct. Grunerus h. l. qui *animam* per totum hominem exponit. Ita Supr. lib. I. vſ. 32.

Mutis animas damnare metallis

Barth. ad Stat. X. Th. 932. & ad Claud. II. in Ruf. 457. Ita apud Graecos ψυχὴ. Bos & Elſn. ad Act. II. vſ. 41. Raphel. ex Polyb. ibid. vſ. 43. ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου plene dixit Paul. in Epiſt. ad Rom. cap. II. vſ. 9. Lampe in Joann. tom. II. p. 653. in not. Wolf. Cur. Philol. ad Rom. XIII. vſ. 1. & *vita* pariter tali notione in Latio. Wopk. Lect. Tullian. lib. III. cap. IV. p. 260. Act. Lipſ. A. 1730. menſ. Maj. p. 235. Hoc ita expreſſit Virgil. XII. Aen. 603.

Nodum informis leti trabe nectit ab alta.

Infelicem vero animam expono per ſceleratam. tu vide, quae eam in rem dixi Specim. Obſerv. c. IX. ARNTZ.

132. *Lenior ira.*] Membranae habent:

Levior ira quidem tantae pro crimine culpae.

Trajectiuncula ſubvenias: *Ira quidem levior.* BARTH. LIV. Adv. VII. *Ira* ſic ſaepius poenam, vindictam denotat, ut in libris Scripturae Sacrae. vſ. 183.

Religione pia mutans diſcriminis iram
Pax crucis ipſe fuit.

Sed ibi poteſt ſignificare *atrocitatem.* Avitus lib. V. 189.

Sed quoniam durata malis & neſcia flecti
Hanc nihili cladem calloſa ſuperbia duxit,
Inſequitur velox, gravius quae vindicet, ira.

Exitus mortis pro ratione mortis, vel ſimpliciter pro exitu aut morte. Prudentius Periſt. V. 291.

Pulcroque mortis exitu
Omnis peracta eſt paſſio.

& ibid. 527.

Finem malorum praeſtitit
Mortis *ſupremus* exitus.

Ruffinus H. Eccl. IX. 8. *Sic diſcretis quidem caſtris fames lueſque, ſed uno* mortis exitu *bellantes, urbes atque agros vaſtabant.* Dictys Cret. IV. 15. *Dein percunctatus* exitum *paternae* mortis, &c. ubi plura, WOPKENS. *Levior* etiam Ed. Lipſ. cui tamen in Legem Pediam peccato trajectiuncula occurrendum putabat Barthius, quod non neceſſe, cum *lenior* ſatis auctoritatis habeat, qua ſe tueatur. De tali vero vocum permutatione egit Drak. ad Liv. XXIX. cap. XXXIII. ſic *leniter* & *leviter* confuſa apud eumd. lib. XXXVI. cap. XXXI. adde Cl. Burm. ad Samonic. de Medicin. cap. LVI. Not. Patern. ad Plin. Pan. LXVI. 3. Walker. ad Cicer. II. de N. D. LVII. Praeterea pr. m. in Arnt. & Edd. Fabr. Torn. 1. 2. 3. Bibl. Lugd. Monaſt. *tanto* exhibent. *Exitus mortis*, quod ſequitur, eſt potius ipſa mortis ratio. Saltem per *genus exitii* explicat Proſa. Ceteroquin *exire* pro mori frequentiſſimum. Elſn. ad Luc. IX. vſ. 31. atque *exitus* pro morte. Vell. lib. II. cap. LXXI. §. 2. & LXXXVII. §. 3. & CXII. in fin. & alibi. ARNTZ.

Digitized by Google

Staret, ut ad jugulum ductus mitiſſimus agnus;
Nil inimica cohors inſontis ſanguine dignum
Repperiens, regem quod ſe rex dixerat eſſe,
Objicit, & verum mendax pro crimine ducit.
Nec mirum, ſi jura Dei gens perfida vitet,
Imperiumque neget, lucos quae ſemper amavit,
Idola dilexit. ſimili nam more furentes
Tunc coluere Baal, nunc elegere Barabban,

Dam-

138. *Apoſtata.*] Cellar. Cur. Poſt. p. 190. Paulo ſuperius *qui eſt nunc reus* Vet. 1. 2. Monaſt. quod in MSS. verbum frequentiſſime vel addi vel omitti, ſaepius jam diximus.

139. *Tribunal.*] Tribunal illud ſive Praetorium ipſum Pilati, aliquot parietibus ſuperſtitibus, commonſtratum multis poſt ſeculis fuit, ut memorat Auctor. Itinerarii Burdegalenſis, quod Petri Pithaei beneficio debemus. BARTH. LIV. Adv. VII. *Praeſes* hic dicitur Pilatus, qui *Procurator* eſt Tacito XV. Annal. XLIV. aliiſque. Erravit ſane in iſta denominatione Sedulius, cum neque Praeſes, neque Procurator, qui Praeſidis vice fungeretur, fuerit Pilatus. Talis enim Procurator Claudii demum tempore fuit cognitus, longe poſt Tiberium, quo imperante res haec geſta. aliter Lampe in Joann. tom. III. p. 543. ARNTZ.

140. *Jugulum.*] *Ad jugulum duci*, eſt ad macellum velut, ad certam jugulationem, ad caedem, qua de re vide, quae ſuperioribus libris a nobis notata ſunt. BARTH. LIV. Adv. VII. *Jugulum* expono jugulationem, non, ut in Indice Sedulii, locum jugulationis: ut *ſpeculum* pro ſpeculatione, conſpectu, apud Prudent. Paulin. Petroc. aliosque. lib. I. 99.

At ſacer ipſam
Pro pueri jugulis, *aries mactatur ad aram.*

Prudent. in Symmach. I. 386.

Nempe Charon, jugulis *miſerorum*, *ſe duce dignas*
Accipit inferias, placatus crimine ſacro.

Saxo Grammat. H. Dan. I. pag. 10.

Quid tibi ſic vaga vita fluit?
Quid caelebs tua luſtra teris?
Arma ſequens, jugula *ſitiens.*

Salvianus Gub. VI. pag. 198. *Qui jugulari ſe in ſuorum* jugulis *non intelligebant.* Et hanc vocis vim hoc Sedulii loco, dublicique exemplo ex Abbone Martyre, probavit quoque Barthius Adverſ. III. 19. WOPKENS. Adde ad Claudian. IV. in Conſ. Honor. vſ. 76. ceterum *jugulare* eſt necare. Gataker. Adv. Poſt. cap. XLVI. p. 913. ARNTZ.

142. *Repperiens.*] Scripta lectio habet: *ſanguine dignum comperiens.* BARTH. LIV. Adv. VII. *Comperiens* quoque Edd. Vet. 1. 2. Sched. Pulm. Monaſt. Baſ. Col. Torn. 1. 2. 3. Sed alterum Proſa quoque tuetur. In ſeqq. *gens impia* ſcribit Parrhaſ. Ceterum *pro crim. dicit* Almeſ.

146. *Idola.*] Εἴδωλα. Corripuerunt Chriſtiani Poetae: etiam Prudentius ſaepe. CELLAR. Huic in legem Pediam peccato ſequenti ratione, nullis juvantibus Codd. occurrendum putavit Ed. Ald. ſubſtituens:

Semper quae idola adamavit,
Dilexit lucos.

Alio modo Sched. Pulm. *idola erexit.* Sed tali medicina hoc in loco facile carere poſſumus, cum ipſe ſanus aliorum curis non indigeat. V. Barth. XXXIV. Adv. IV. atque alii idem peccatum admiſerunt. Tertullian. adv. Marc. lib. I. init.

Idola vana ſequi.

Arator II. vſ. 1240.

Idola tot Romae mundo collecta ſubacto.

Vid. Fabric. Comm. p. 71. ARNTZ.

147.

Digitized by Google

Damnatoque pio, conſervatoque protervo;
Mutavit per utrumque viam ſententia juſtam.
Auctor lucis erat, juſſus qui ſumere mortem;
Auctor mortis erat, juſſus qui ſumere lucem.
Credite jam Chriſtum, pro cunctis credite paſſum,
Quid dubitatis adhuc? en ſectus terga flagellis,
Subditus opprobriis, poenas amplectitur omnes,
Ne dignus ſentire necem vel latro periret.

Heu

147. *Barabban.*] Tom. 1. 2. Bibl. Lugd. & aliae *Barabbam*. Ed. Parrhaſ. Mon. & aliae *Barabam*, Cod. Arnt. *Baraban*, quo modo edidit Gruner. *Barrabam* Cod. Almel. Ceterum conſule Lamp. ad Joann. tom. III p. 556. in not. & Heupel. ad Marc. Euang. XV. vſ. 6. ARNTZ.

150. *Auctor.*] In ſcripto exemplari vetuſtiſſimo tranſpoſiti ſunt hi verſus, neque certe abſque ratione. Melius enim praecedit vita, mors ſequitur. BARTH. LIV. Adv. VII. Hunc verſum Codex Alm. non habet niſi in margine, cum ſigno quod priori loco ante illum, *Auctor mortis erat*, locari jubet: quae etiam Barthii ſententia erat. In vulgatis autem praecedit: *Auctor mortis erat*, cetera. CELLAR. Ordinem horum verſuum pariter mutat Cod. Arnt. & Edd. Vet. Sed illud non procedere in marg. Edit. ſuae jam notavit Cel. Burmann. Ceterum *lumen* pro *lucem* Sched. Pulm. ARNTZ.

153. *En ſectus.*] Sic MSS. Proſa Sedulii: *flagris ſulcatus*. CELLAR. De ritu flagellandi apud Judaeos & Rom. egit Lampe in Joann. tom. III. p. 559. & de flagellatione Chriſti ibid. p. 560. in not. Non diſſimiliter *ſectus flagellis triumviralibus* dixit Horat. Epod. IV. vſ. 11. quod per virgis caeſum exponit Gronov. Lect. Plaut. p. 29. adde praeterea de hac loquendi ratione Gruner. Supr. II. 153. pro *quid dubitatis* Cod. Arnt. exhibet *qui dubitatis*, quod ſane debito fulcro non eſt deſtitutum: idque ſi admiſeris, ſenſus erit: cur, qua ratione adhuc dubitatis. Not. ad Livium lib. II. cap. LIV. & ſic *qui* ſaepius pro quomodo. Not. ad Plin. Pan. LXXXV. 2. Manut. ad Cicer. IV. Fam. V. Cort. ad eund. V. Epiſt. XXI. Barth. ad Claud. IV. Conſ. Honor. 286. Rittersh. ad Salvian. IV. de Gub. p. 117. Cl. Drakenb. ad Liv. XXXIX. cap. XXXVII. facile hoc loco initialis litera vocis ſequentis Librarium potuit in errorem deducere, ut *quid* exararet. Saepius illud factitatum eſſe, inter omnes conſtat. Ita apud Juſtin. XI. cap. V. § 11. duo Codd. Franeq. exhibent, *tripudiantis ſimilis*, pro *tripudianti*. Hac occaſione priſtino nitori reſtituam Ampelium, qui ex eodem erroris fonte dapravatus adhuc eſt cap. XLIX. *Sequitur*, inquit, *Populi Romani diſtributio ſub Servio Tullio rege, qui eum in tribus, claſſes, centurias diviſit. Ab iteratione cenſus, ut optimus* &c. Dukerus conjicit, *ab inſtitutione cenſus*, quod non placet. Potius emendo, *diviſit, habita ratione cenſus*. ut ſequenti voci ſyllaba prioris adhaeſerit. ARNTZ

154. *Subditus.*] Legitur in iiſdem Membranis, *ſubditus*: quod ipſum etiam melius eſt. BARTH. LIV. Adv. VII. Arnt. *obprobriis*. & Ed. Monaſt. cui ſcripturae accedere videtur Vet. 1. cum *obproprriis* habeat. Ceterum *ſubditus* Parrhaſ. Sched. Pulm.

155. *Vel latro.*] Lege cum vetuſtiſſimo exemplari:

Ne dignus ſentire necem vel latro periret.

Ne vel latro ille periret, qui meritus erat mori. Intelligit autem Barabbam, quem populus ſceleſtus, Chriſto condemnato, exemit ſupplicio. *Sentire necem* eſt interimi, perire, ex Pſalmis petita phraſi: *Anima mea non ſentiet corruptionem* &c. quod ita aemulati ſunt

ſcri-

Heu falx torva patrum, ſegetem caeſura nepotum!
Heu facinus, Pilate, tuum! quot geſſeris uno
Crimina judicio vigili ſi mente notares,
Non ſolas laviſſe manus, ſed corpore toto
Debueras ſacrum veniae ſperare lavacrum.
Corripis inſontem, ſiſtis ſub praeſide regem,
Praeponisque humana Deo. qua morte teneris,
Qui Dominum numeroſa cruci per vulnera figis?

P Quum-

ſcriptores Chriſtiani. BARTH. LIV. Adv. VII. ſenſus: ne quiſquam aeternis ſuppliciis dignus, & ſi vel latro eſſet, periret. Cod. Alm. & Proſa: *Vel latro*: Fabr. & alii vulgati: *Ceu latro*. CELLAR. Illud *ceu latro*, quod variae Edd. ſervaſſt, jure optimo damnavit Grunerus in Addend. Cod. Alm. & Proſae ſcripturam firmat Arntz. & Vett. Edd. Ceterum *nec dignus* eſt in Fabr. Bibl. Lugd. & *falx curva* mox Parrhaſ. ARNTZ.

159. *Corpore toto.*] Sic quoque Proſa: .. *Sed* totum *jugiter* corpus *ſacro debueras aquae ſpiritalis lavacro perfundere.* Quanto tamen concinniore planioreque ſenſu legeretur, *ſed corde loto*, vel potius, *ſed pectore loto*, *debueras ſacrum v. ſ. l.*! ſupra vſ. 27.

Sed nihil tibi gloria, ſaeve
Traditor, illa dabat, pedibus conſiſtere mundis;
Qui ſenſu *pollutus eras.*

Prudent. Pſychom. 365.

.. *Fides, dans impenetrabile tegmen*
Pectoribus lotis, *dederat quibus ipſa renaſci*

Et frequens librariorum in vocibus *corpus* & *pectus* permutatio. WOPKENS Arnt. *ſolum l. man.* renuente Proſa. Auſon. Eclog. p. 541.

Nec ſola in nobis moderatur tempora vitae

ubi tamen Ed. quoque Vet. *ſolum*. l. 4. §. 4 ff de Vi bonor. rapt. *Hoc autem Edicto tenetur ſolum.* ita excerpta MS. penes me. Vulgati melius *ſolus*. Superiori vſ. *crimine judicio* Arnt. perperam. ARNTZ.

160. *Sperare.*] Scriptus liber: *Veniae ſpectare lavacrum*. BARTH. LIV. Adv. VII. ſcripti, Cant. Lipſ. Alm. *ſperare*: Editi plures *ſpectare*. CELLAR. *Spectare* ſuo ſuffragio probarunt Sched. Pulm. quod eſt in Edit. pluribus. *Sperare* habet Cod. Arnt. de iſta permutatione vide Drakenb. ad Liv. XXXIV. cap. XXVII. ſed neque prius, neque poſterius menti Poetae ſatis facere videtur, ſi Proſam inſpicias. Wopkenſius in Obſ. Miſcell. tom. IV. p. 271. Subſtituebat *ſpirare*; eleganti conjectura, quae & maxime Grunero placuit. Miror, eamdem in Adverſariis ad Sedulium emendatioribus praeteriiſſe Virum eruditiſſimum: unde aliquando ſuſpicio mihi oborta fuit de repudiata hac conjectura, quam tamen, ſi Codd. ſuffragium aliqua ex parte adderent, unice veram exiſtimarem. Prudent. lib. II. in Symm. 479.

Spirat enim majora animus.

Juvat conjecturam hanc frequens *ſperare* & *ſpirare* permutatio. Drakenb. ad Liv. V. cap. XXIII. Auſon. Ephem. in Oration. vſ. 43. p. 100.

Da pater aeterni ſpiratam luminis auram.

Ita nonnulli Sed Ed. Paulini Plantin. A. 1560. penes me, & Graev. illo in loco *ſperatam* praetulerunt. *Corripis*, quod ſequitur, mutat Vet. 1. Monaſt. in *corporis*. Ceterum & *ſiſtis* Parrhaſ. ARNTZ.

162. *Praeponisque.*] Vetus Liber: *Praeponis humana Deo*. BARTH. LIV. Adv. VII. Ita & Alm. Arnt. Edd. Vet. 1. Parrh. Monaſt. Mox pejus Arnt. ab alt. man. & Ed. Parrh. *qui morte*; ſed illud recte jam rejecerunt Sched. Pulm.

163. *Poſt vulnera.*] Scriptus Codex:

Non

Quumque datus ſaevis ad poenam ſanctus abiret
Militibus, vilem rubri ſub tegmine cocci
Veſtitur chlamydem, ſpecies ut cuncta cruentae
Mortis imago foret; ſpinis circumdedit amplum
Nexa corona caput, quoniam ſpineta benignus
Omnia noſtrorum ſuſceperat ille malorum:
Implet arundo manum, ſceptrum quod mobile terrae
Invalidum, fragile eſt, vacuum, leve: moxque alienos
Deponens habitus, proprium ſuſcepit amictum.
Scilicet humanae poſiturus tegmina carnis,
Et ſumpturus item, nil jam ut mutabile ferret
Poſt mortem, propria cum majeſtate reſurgens,
[Humano ponens mortalem tegmine carnem.]

Nec

Numeroſa cruci per vulnera figis. ut crucifixio etiam in caeteris tormentis ſentiatur. BARTH. LIV. Adv. VII. Crucis poena an Judaeis fuerit cognita, inquirit Lampe in Joann. tom. III. p. 569. in not. & de ratione, ob quam potius Judaei Chriſtum cruci voluerunt figere, quam alia poena adficere, agit idem p. 584. in not. *poſt vulnera* habet Ed. Fabr. & Lugd. quod in exſilium abire rectius juſſerunt alii, inter quos Nebriſſ. ut adnotant Sched. Pulm. *Figis* autem eſt figi curas, de qua loquendi ratione plura protuli in Specim. Obſerv. cap. 1. ad finem.

165. *Rubri ſub tegmine.*] Reſpicit Lacedaemoniorum morem, milites rubris veſtibus induentium, cum in praelium irent, ut ad mortem ire ſe ſcirent, & ne cruor in alio colore notabilior iis animi quid demeret. De eo more Lacedaemoniorum Philoſtratus in Epiſtolis: *Οἱ Λακεδαιμόνιοι φοινικοβαφεῖς ἐνεδύοντο θώρακας, ἢ ἵνα ἐκπλήττωσι τοὺς πολεμίους τῷ φοβερῷ τῆς χροιᾶς, ἢ ἵνα ἀγνοῶσι τὸ αἷμα τῇ κοινωνίᾳ τῆς βαφῆς.* Ex ipſa vero ſacroſancta Hiſtoria locutus eſt, cum *ſaevos* appellavit milites, *Sedulius.* Sed & alibi Chriſtianis poſtmodum appoſiti crudeliſſimi erant, & omnibus beſtiis odio ſanctorum hominum, ſitique ſanguinis innoxii pejores. Ignatius Epiſtola XII. *Ἀπὸ Συρίας μέχρι Ῥώμης θηριομαχῶ, διὰ γῆς δὲ θαλάσσης νυκτὸς δὲ ἡμέρας, ἐνδεδεμένος δέκα λεοπάρδοις, ὅ ἐστι στρατιωτικὸν τάγμα. οἱ δὲ εὐεργετούμενοι χείρους γίνονται.* BARTH. II. Adv. II. Lege cum aliis editionibus conjunctim *ſubtegmine.* WOPKENS. Cod. Arnt. Ed. Vet. 1. 2. Fabr. Monaſt. Torn. 1. 2. 3. Bibl. Lugd. aliae tranſpoſitione levi *rubri vilem.* porro idem Cod. Arnt. *veſtitus.*

166. *Cruentae.*] Quia ruber color ſanguinem notat. Vid. Barth. Adv. II. cap. II. CELLAR. *Cruentas* Cod. Alm. Edd. Col. Fabr. Bibl. Lugd. Sed vulgatam ſuffragio ſuo probarunt Sched. Pulm. *ſpeciesque* Cod. Alm.

167. *Amplum.*] Honorabilem deſignat. Sic infra hoc eodem libro vſ. 303.

Ergo ubi depoſiti theſaurum corporis amplum
Nobilis accepit Domino locus iſte jacente.

Et ita poſt inferioris aevi Poëtae, quibus Sedulius noſter exemplar velut quoddam fuit; certe ubi illi naevus aliquis ineſt,

Digitized by Google

Nec ſine divino conſtat moderamine geſtum,
Quod vinum cum felle datum, triſtemque ſaporem
Suſcipiens tetigit labiis, & ab ore removit,
Quippe necem parvo deguſtaturus amaram
Tempore, quam reduci contemnere carne pararet.
Protinus in patuli ſuſpenſus culmine ligni
Relligione pia mutans diſcriminis iram,
Pax crucis ipſe fuit, violentaque robora membris
Inluſtrans propriis, poenam veſtivit honore.
Suppliciumque dedit ſignum magis eſſe ſalutis,
Ipſaque ſanctificans in ſe tormenta beavit,
Neve quis ignoret, ſpeciem crucis eſſe colendam,
Quae dominum portavit ovans, ratione potenti

ineſt, exinde ipſi ſibi magnas & amplas maculas ſtudio quodam traxerunt. BARTH. LIV. Adv. VII. *Circumdabit* Bibl. Lugd.

170. *Mobile ſemper.*] Scriptus Codex vetuſtiſſimus: *Quod mobile terrae.* Scribe: *Quod mobile per ſe.* ſua natura, naturali ſua conditione BARTH. LIV. Adv. VII. Legebatur olim, *quod mobile ſemper.* contra Sedulii mentem, qui indicare voluit, Chriſtum eo, quod arundinem manu tenuit, de fragilitate & vanitate ſceptri terreſtris nos admonuiſſe. Vide Proſam. Hinc ex Cod. Cant, & Edd. Ald. ac Lipſ. *terrae* pro *ſemper* ſcribere nulli dubitavimus. GRUNER. Quae quidem Viri Erutitiſſimi emendatio veriſſima, atque ab ipſa Poetae manu profecta. Adſtipulantur Ed. Parrhaſ Sched. Pulm.

174. *Nil jam ut*] Abeſt a Lipſ. *ut:* habet vero Alm. & Vulgati CELLAR *Item* per iterum explicat. Nebriſſ ut notant Sched. Pulm. a quibus atque Ed. Parrhaſ. abeſt *jam.*

175. *Reſurgens.*] Vitioſe libri veteres, *refulgens.* Omnino enim de Reſurrectionis Divinae triumpho loquitur Sedulius. BARTH. LIV. Adv. VII Damnavit & illud ὁ πάνυ Burmann. in marg. Edit. ſuae.

176. *Humano.*] Hic verſus a Cantab. & Proſa abeſt. Alm. ſic immutatum habet:

Humano patiens mortalem ſumere carnem.

Sed praviora haec & ſine ſenſu, ut de νοθείᾳ verſus non ſit dubitandum. CELLAR. In Sched. Pulm. haec erant adſcripta: *Scilicet reſumens eandem inmortalem, quae quidem eſt tegmen humanum, ſub quo divinitas latet.*

178. *Vinum.*] V. Bernecc. ad Plin. Pan. XV. 3. Bartholin. de Cruc. p. m. 139. ſuperiori vſ. Arnt. pro *geſtum* habet *factum.*

180. *Deguſtaturus.*] De tali hujus verbi uſu egit Barth. IX. Adv. XV. ita γεύσασθαι apud Graecos. Alb. ad Epiſt. ad Hebr. VI. vſ. 4. *Sentire mortem* dixit Cyprian. de Idolor. Van. p. 400. poſt Min. Fel. Ed. Gronov. Ceterum *tetigit labris* Parrhaſ. ARNTZ.

182. *Patuli.*] Vide Ampl. dignitate atque Eruditione celeb. Vonck. Lect. Lat. p. 17.

184. *Robora.*] Ligna crucis, quae honorata dicit Chriſti ſupplicio. CELLAR. *Robore* Monaſt.

188. *Colendam.*] Non cultu religioſo, qui ſoli adfixo cruci Chriſto debetur. IDEM. Latius atque elegantiſſime haec

Digitized by Google

Quatuor inde plagas quadrati colligit orbis.
Splendidus auctoris de vertice fulget Eous:
Occiduo ſacrae lambuntur ſidere plantae:
Arcton dextra tenet, medium laeva erigit axem,
Cunctaque de membris vivit natura creantis,
Et cruce complexum Chriſtus regit undique mundum,
Scribitur & titulus: HIC EST REX JUDAEORUM,
Quo nihil a deitate vacet. nam caelitus actum

Hoc

haec perſequitur Gruner. h. l. quem vide. Auct. incert. de Paſſ. Dom. 50.

Flecte genu, lignumque crucis venerabile adora
Flebilis.

Quem locum nimia licentia ita conſtituit Fabricius:

Flecte genu, innocuo terramque cruore madentem.
Ore petens humili.

vide Fabric. Bibl. Lat. tom. III. p. 709. adde Supr. I. 249. Pro *potenti* maluit *patenti* Lipſius de Cruc. lib. I. Cap. X. Proſa: *Prudenti debet quiſque ratione colligere.* ARNTZ.

190. *Quatuor.*] Pia Poëtae de crucis ſitu meditatio, quam & Caſſiodorus in Pſalm XXII. 18. ſic expoſuit: *Crucis ipſa poſitio talis eſt, ut pars ejus ſuperior caelos petat, inferior terras non deſerat, fixa infernorum ima contingat: &, velut quibus brachiis extenſis, latitudo ejus totius partes appetat mundi; jacens vero quatuor cardines orbis deſignat.* CELLAR. L. *colligat.* Priora ſic jubent. VONCK. II. Lect. Lat. II. Adde de hac re Lipſ. I. de Cruce X. *Quattuor* ſcribunt aliae Edd. minus recte. vid. Voſſ. II. de Art. Gramm. XVII. ARNTZ.

191. *Auctoris.*] *Auctor*, i. e. Dominus, rerum omnium fons atque princeps, titulus Dei Patris ac Filii familiaris Chriſtianis Poetis. Fortunatus de partu virg. col. 688. A

Nunc dimitte in pace tuum ſervum, auctor, *ab alto*
Viderunt oculi jam quia vota mei.

Idem de Chriſti Benef. col. 697. A.

Triduo premit & redit auctor *ad aſtra:*
Deſcenſusque ejus meus eſt adſcenſus in altum,
Nec peccatoris mortem magis eligit auctor
Quando ſuis poenis nobis dedit arma ſalutis.

& de Certam. piorum col. 718. B.

Quae dedit in precio generoſa talenta redemtor,
Inque crucis trutina precii numismata penſans,
Totum auctor *redimens theſauro corporis orbem,*
Cum gemma una fuit, quae cuncta in vaſa valeret.
Hac niſi veſte tegi videam, quam pertulit auctor,
Abſque hoc indicio Chriſtum veniſſe negabo.

Dracontius Hexaëm. 244.

Viderat omnipotens haec iſtum corde moventem,
Et miſeratus ait, demus ſolatia facto,
Participem generis: tanquam ſi diceret auctor,
Non ſolum decet eſſe virum, &c.

& vſ. 384.

Solus in aeternum Deus eſt regnator & auctor,
Virtus una Deus, trinus Deus omnis & unus.

Prudent. Pſychom. 622.

Tu cura Dei, facies quoque Chriſti,
Addubitas, ne te tuus unquam deſerat auctor.

Avitus lib. V. 388.

Quam-

Hoc Ebraea refert, hoc Graeca, Latinaque lingua,
Hoc docet una fides, unum ter dicere regem.
Hujus in exuviis ſors mittitur, ut ſacra veſtis
Intemerata manens, a Chriſto ſchiſma vetaret.
Quin etiam inſontis latere ex utroque cruentos
Conſtituere viros, meritum licet omnibus unum
Non faciat, ſimilis quamvis ſententia. namque
Inter carnifices ſancto pendente latrones,

Quamquam non acie Pharao perimetur ab iſta . .
Unus pugnabit cunctis pro millibus auctor.
Arator I. 283.
Vetus o ſine fine jacebis,
Ni Petrum jam, claude, roges, qui noxia pellens
Auri vitat onus, rerum cui cenſuit auctor
Nec peram geſtare ſibi.
& vſ. 539.
Modo Didyme diſcis
Quam fuerit dubitaſſe nefas, an fecerit auctor
Quod vobis licuiſſe vides.
& ſic ille ſaepius. WOPKENS.

192. *Sacrae.*] Sic Alm. & Editi: quidam *flaccae.* CELLAR.

194. *Creantis.*] Arnt. Cod. *tonantis*, ſed alterum nervoſius, quod & a Proſa defenditur: licet ſaepius *tonantis* Epitheto utantur ſcriptores Chriſtiani, Poetae maxime. ARNTZ.

196. *Rex Judaeorum.*] Beda de Metris ita refert, cui concinunt ſcripti Lipſ. & Alm. Editorum quidam aliter. CELLAR. *Titulus Jeſus rex* Vet. 1. 2. Mon. *in titulis ſuper, hic eſt rex* Parrh. *h. e. nam r. J.* Ald. *rex eſt Jud.* Fabr. Bibl. Lugd. *hic rex Jud. eſt* Col. De ipſo hoc titulo egit Lampe ad Joann. tom. III. p. 596. ſq. in not. olim quoque titulos, damnationis cauſſam continentes in ſupplicii loco fuiſſe poſitos, docet Forner. I. Rer. Quot. XIII. ARNTZ.

197. *Quod.*] Scriptum exemplar: *Quo nihil a Deitate vacet.* BARTH. LIV. Adv. VII. *Quod* Cod. Alm. Edd. Vet. 1. 2. Mon. Col. Fabr. Torn. 1. Bibl. Lugd. ſed *quo* rectius aliis placet. Habent & illud Sched. Pulm. *quo nil* Ed. Parrhaſ. ARNTZ.

199. *Ter dicere regem.*] An propter triplex regnum? CELLAR. Cellar. *an propter triplex regnum?* imo vero deſignat S. S. trinitatem. conf. vſ. 401. ſeqq. VONCK. II. Lect. Lat. II.

200. *In exuviis.*] Demſter. ad Roſin. VIII. cap. VIII. malebat, *in exuvias*, quod non neceſſe. vid. ad IV. 107. eadem ratione apud Hygin. Fab. CXCV. pro *in terram obruerunt*, Voſſius in margine Edit. Commelin. conjiciebat *in terra*, ut *in igne obruebat* dixerat Idem Hygin. Fab. CXLVII. *Exuviae* vero ſunt ipſa veſtimenta. Act. Lipſ. A. 1727. menſ. April. p. 162. quae damnatis detrahebantur. vid. venerandi Patris notas ad Pacat. Pan. XLIII. 3. alia Lampe ad Joann. tom. III. p. 604. ARNTZ.

204. *Non faciat.*] Variatio hic notabilis eſt in priſcis libris. Optimus ſcribit: *Meritum non omnibus unum, &* *Hos faciat ſimiles.* Alter Codex; *Non faciat ſimilis tamen eſt ſententia.* Licet audacia correctoris alicujus manifeſte in vulgata ſcriptura appareat, tamen non puto eam mutandam. *Cruentus* ſceleratum h. l. notat, ut ſupr. vſ. 148. *proterves.* Quomodo hinc auctoritate ſumta, ſaepius poſtea uſurpavit Abbo in Obſidione Lutetiae. BARTH. LIV. Adv. VII. MSS. Lipſ. & Alm. *ſimilis.* quo poſito ad *ſententia* refertur. Quidam

Par eſt poena trium, ſed diſpar cauſſa duorum.
Hi mundo ſunt quippe rei; pro crimine multo
Huic reus eſt mundus, ſalvatus ſanguine juſto.
Suppliciisque tamen rerum dominator in ipſis
Jura poteſtatis non perdidit: aequus utrumque
Judex namque tuens hunc eligit, hunc reprobavit,
Amborum merita praecelſo examine penſans.
Unus enim, quem vita ferox nec morte reliquit,
In dominum ſcelerata movens convicia dictis

Mor-

Quidam alia inciſione, *ſimiles*. CELLAR. Hic verſus ita legebatur:

Meritum licet omnibus unum
Non faciat, ſimilis quamvis ſententia.
namque, caet.

Nullo ſenſu. nam particula *licet* in primo verſu aliud quid requirit, quam τὸ *quamvis* in verſu ſecundo. Aliam lectionem ſuppeditavit Ed. Lipſ. pro *quamvis* exhibens *tamen* eſt, quam lectionem, licet unius libri, imprudentes dimittere noluimus, quum ſententia ita optima efficiatur. Quamvis, dicit Sedulius, non unum omnium eſſet meritum, duo enim latrones erant, morte digni, Chriſtus vero vitae auctor conſervatorque: ſimilis tamen de omnibus dicebatur ſententia, omnes enim in crucem agebantur. Proſa: *Licet meriti ſimilitudinem non haberet ſimilitudo ſententiae.* Dicendi formam, *facere alicui*, pro *facere ad aliquem* illuſtravit Nic. Heinſius ad Ovid. Heroid. II. 39. quamvis non omnia hic referri poſſent, quae ibi Vir doctiſſimus obſervavit. GRUNER. *Meritum licet*, &c. h. e. licet ex eo non liqueat eandem omnibus eſſe culpam, quamvis ſit ſimilis poena, vel utcunque ſit ſimilis poena. Sed tum commodius legeretur, *ſimilis quod ſit ſententia.* Malim igitur diſtingui hoc modo: *meritum licet omnibus unum non faciat ſimilis quamvis ſententia*, i. e. licet poena utcunque ſimilis non oſtendat omnes aeque reos eſſe. Ita particulas *licet* & *quamvis* jungunt aliquando Latini. Lucretius VI. 600.

Proinde licet quamvis *coelum terramque reantur*
Incorrupta fore aeternae mandata ſaluti,
Attamen interdum, &c.

Cicero de Legib. III. 10. *Et praeter eos* quamvis *enumeres multos* licet, *cum deni creantur* &c. Tuſc. Diſput. IV. 24. Quamvis licet *inſectemur iſtos .. metuo ne ſoli Philoſophi ſint.* Atque huic lectioni ſuffragatur interpretatio iſta Proſae; *Licet meriti ſimilitudinem non haberet ſimilitudo ſententiae.* Hinc autem ut longius diſcrepat, quod nonnullis placuit, *ſimilis tamen eſt ſententia*, ita minus apte haec nectuntur ſequentibus: *Namque .. par eſt poena trium, ſed d. c. d. Sententia* pro poena. Dracontius Hexaëm. 363.

Sed par ſententia *damnat*,
Quos par culpa tenet.

Prudent. Pſychom. 401.

Nec ſors lacrymabilis ulla eſt,
Nec tinguit patrias ſententia *ſaeva ſecures.*

Avitus II. 52.

Illum quandoquidem gravior ſententia *punit*,
Quem mirum cecidiſſe putes.

Chryſologus Serm. XV. *ſiſtunt poenis, quorum cruciatibus torquebantur; aptant ad* ſententiam, *a quibus addicti fuerant jam ſepulchris.* & Serm. XVIII. *Tenuit manum ejus, ut acciperet indulgentiam manus, quae carpſerat de morte* ſententiam. Arator I. 421. de nece Ananiae & S.

Nam mentis avarae

Vindex

Digitized by Google

Mordebat propriis, & tamquam ſetiger hircus,
Ore venenoſo vitem lacerabat amoenam:
Alter, adorato per verba precantia Chriſto,
Saucia dejectus flectebat lumina, tantum
Lumina: nam geminas arcebant vincula palmas,
Quem Dominus ceu paſtor ovem deſerta per arva
Colligit errantem, ſecumque adducere gaudet
In campos, paradiſe, tuos, ubi flore perenni
Gramineus blanditur ager, nemorumque voluptas

Vindex illa fuit ſententia. WOPKENS. *Hos facit aſſimiles* Parrhaſ. *faciat ſimiles* Vet. 1. Monaſt. *meritum non omnibus u. hos faciat ſimiles quamvis ſententia*, Cod. Arnt. ab alt. man. ex quibus facile Wopkenſii conjectura firmari poſſet: idque unice probarunt Sched. Pulm. Sed tamen potius *ſimilis quamvis ſententia* praefero, quod & Cellario placuit, cum id juſto ſatis ordine procedere videatur. Illa *ſimilis tamen eſt ſententia*, quae Grunerus repoſuit, non tanta ſunt auctoritate ſubnixa, ut ab ipſa Poetae manu profecta fuiſſe adfirmare audeam: licet praeter ſolam Ed. Lipſ. quam praeeuntem ſecutus eſt Grunerus, videantur & aliae Edd. antiquiores ita exhibuiſſe, cum in Sched. Pulm. adſcriptum conſpiciatur, in aliis editum fuiſſe: *non faciat ſimilis tamen eſt ſententia.* in meis Edd. quas oculis luſtravi, illud tamen non inveni. Ceterum in ſuperioribus Parrh. habet; *cum ſimul inſontis.* Cod. vero Cant. Sched. Pulm. & Ed. Ald. *inſonti.* ARNTZ.

206 *Trium.*] Cod. Arnt. *tribus*; ita Dativus non ineleganter hac in parte adhibetur. Claudian. in Eutrop. II. 411.

Multumque priori
Diſpar.

ita vetuſtae lectionis veſtigia ex Codd. ſecutus Pater maluit ap. Plin. Paneg. XIII. §. 1. *Ceteris niſi robore ac praeſtantia diſpar, cum libero Marte nunc cominus tela vibrares.* vide ibi Notas. Mox aliter diſtinguit Bibl. Lugd. *rei pro crimine multo: Huic* &c. perperam. ARNTZ.

211. *Tuens.*] Intuens, adſpiciens: ut illud Maronis Ecl. III. vſ. 8.

Transverſa tuentibus hireis.

CELLAR. Vid. ad III. 281.

212. *Merita.*] Cod. Cant. Edd. Fabr. Lipſ. Bibl. Lugd. *meritum*, ſine neceſſitate, licet & ita ſcribere jubeant Sched. Pulm. vid. mox ad vſ. 290. Porro Arnt. *unus erat*, invita Proſa. Videtur autem imitatus illud Virgilii VI. Aen. 444.

Curae non ipſa in morte relinquunt.

ARNTZ.

216. *Ore venenoſo.*] *Venenoſum os* hirco ſcite adfingit, quod ejus morſus vitem enecet. BARTH. LIV. Adv. VII. Ubi citat, *vitem populatur a.* Peſſime Bibl. Lugd. *vitam*, forte ex Typographi errore. *Mordere* vero eleganter ſenſu calumniandi adhibuit. vid Elſner. ad Ep. ad Galat. V. 15. ARNTZ.

219. *Lumina.*] Scripti libri habent: *tantum Libera.* Eſt manifeſta expreſſio Virgilii in Scylla & Synone, quare nihil mutandum in vulgata lectione. BARTH. LIV. Adv. VII. Sic Cantab. & Alm. eſtque elegans repetitio, nec ſine efficacia interpretationis: ideoque praeferenda lectioni aliorum, *tantum libera.* CELLAR. Sic Virgilius Aen. II. 405.

Ad coelum tendens ardentia lumina
fruſtra;
Lumina: *nam teneras arcebant vincula palmas.*

Irriguis nutritur aquis, interque benigne
Conſpicuos pomis non deficientibus hortos
Ingemit antiquum ſerpens habitare colonum.

Ambo

Quo loco (ſi animo obverſatus fuiſſet) firmare Cellarius judicium ſuum potuit, quo prae ſcriptura propoſita repudiabat; quod alibi legitur: *tantum libera: nam geminas a. v. p.* Quod vero idem Vir Clar. ex Almel. MS. *vulnera* pro *vincula* edendum ideo putavit, quia miſeri crucibus clavis affixi eſſent, non funibus alligati; ratio quidem iſta parum ponderis habere videtur, quoniam nihil vetat credi, ſaepe brachia hominum funibus alligata cruci fuiſſe, antequam clavis perfoderentur manus. Atque ita etiam infra 302.

Si nondum poſt vincla crucis, *poſt vulnera ferri,*
Poſt obitum mortis &c.

Reſtituerim ergo hic Virgilianum, *arcebant vincula palmas.* Confer Prudent. Periſt. V. 235.

Tenditque in altum lumina:
Nam vincla *palmas preſſerant.*

WOPKENS. Quum ſit imitatio Virgilii Aen. II. 405.

Ad coelum tendens ardentia lumina fruſtra:
Lumina: nam teneras arcebant vincula palmas.

Barthius, Cellarius & Cl. Wopkenſius quorundam librorum lectionem ſequendam eſſe putarunt, *lumina* pro *libera* exhibentium. Sed *libera* eſt in MSS Barth. Cod. Cant. & Ed Col & Lipſ. nam falſo Cellarius Cant. Codici lectionem *lumina* tribuit. Non rejicerem elegantem vocis *lumina* repetitionem, niſi ipſe Sedulius vocem *libera* in Proſa defenderet: *Deflectens lumina tantum libera quae gerebat in terram.* Immutare vero Noſtrum ſolere, quae ſua facit, Virgilii verba etiam ad II. 127. vidimus. GRUNER. *Libera* quoque Edd. Vet. 1. 2. Monaſt. & aliae, quas tamen non ſequor, cum aliud ſuadeat nervoſior vocis repetitio, quam confirmant Cod. Arnt. & Sched Pulm. Neque illa, quae in Proſa exhibentur, tantum mihi videntur pondus habere, ut in alia omnia irem. Stricte enim ſi iſti inhaerendum eſſet, varia in hoc Poëmate contra librorum auctoritatem Sedulio eſſent obtrudenda. Potiſſimum tamen hac in cauſſa diſpiciendum arbitror, quid Poetarum genio ſit adcommodatius. Nullus enim mihi perſuadeo, Poëticas delicias, in ipſo hoc carmine a Codd. confirmatas, horridae ſaepius orationi, quae in Proſa occurrit, eſſe poſtponendas. ARNTZ.

219. *Vulnera.*] Alm. ita: vulgo *vincula.* At non adligati funibus erant latrones, ſed clavis adfixi, quod ex Salvatoris ſupplicio liquet. CELLAR. Optime *vincula* contra Cellarium defendit Cl. Wopkenſius. Proſa: *Quoniam tenſi vulnerum nexus ab humilitatis officio volentes inclinari palmas arcebant.* Quid ſunt *vulnerum nexus* niſi vincula? Latius vero patet vocis *vinculum* vis. Juvenc. IV. 680. *morborum vincula* dixit. *Vincula pedum* pro calceamentis obſervavit Cl. Salmaſius ad Tertull. de Pall. p. m. 393. *digitorum vincula collo injicere* legitur apud Ovid. Met. IX. 77. Quinct. Inſtit. Orat. I. 5. 8. *Ferrum, quo rotae vinciuntur, dici ſolet canthus.* Ovid. Triſt. III. 10. 25. *vincti frigore rivi,* ubi Nic. Heinſium vide. Cur igitur *crucis vincula* dicere minus licebit? GRUNER. Arnt. Cod. & Ed. Parrh. *vulnera*, quod tamen egregio rejecit Grunerus.

224. *Benigne.*] Proſa: *Interque beatos frondibus ramos, ac nullis ultra pomorum decipientibus inſidiis, ſerpens ingemuit ille Tartareus* &c. unde pro *deficientibus* legendum videri poſſet *decipientibus.* Male ſe autem habere arbitror vocem *benigne:* ſive enim *benigne conſpicuos* intelligas eſſe amoenum in modum conſpicuos; ſive *benigne habitare inter hortos* interpreteris, per gratiam divinam habitare in h.; invenuſta manebit, Sedulioque, ni fallor, parum digna loquendi forma.

Mal-

Ambo igitur varium diverſo calle latrones
Adgreſſi facinus, violentum grande patrarunt,
Infernas adit ille fores, adit iſte ſupernas:

Mallem igitur: *Interque beate conſtitutos, pomis non deficientibus* (vel *decipientibus*) *hortos ingemit* &c. Suſpicabar etiam, *interque malignus conſpicuos . . . hortos ingemit* &c ut adjectivum *malignus* a ſciolo quodam depravatum ſit, quia longius diſtat a ſubſtantivo ſuo *ſerpens*: quo tamen modo talia alibi direxit auctor Sic lib. IV. 83.

Quem quum vidiſſet iniquus,
Humano ſub corde latens, clamore protervo
Spiritus *infremuit*: *quid?* &c.

& lib. II. 229.

Namque ſtulta potens *elegit & infima mundi*,
Fortia confringens, Deus, *& ſapientia perdens.*

Conferatur porro cum his Arator prope finem lib. II.

Neſcit ab angue moti: vorat hoc quoque flamma venenum,
Quae ſacris vim ſumit aquis, quibus uſtus anhelat,
Qui dolet ad patriam veteres *remeare colonos.*

WOPKENS. Eleganti ratione *decipientibus* conjecit Wopkenſius, praeeuntibus ipſius Protae verbis. Haec itaque Sedulii mens eſſet, has beatorum ſedes priori Paradiſo, ubi Adami & Evae peccato originem dederant vetita arboris poma, longe beatiores futuras, cum nullus ibi peccati fons & origo, nullae animi in pejora ruentis maculae conſpicerentur, ſed feliciorem ibi vitam, neque vitiorum turbine corruptam agerent. Quod itaque hic per *pomis decipientibus* exprimeret, ſupr. I. 54 expreſſit per *hominem pereuntem dulcedine vetiti pomi*. Atque haec Wopkenſii conjectura, vel ex eo egregie ſe commendat, quod haec verba saepius confundantur. Exempla in *defectus* & *deceptus* protulit Burm. ad Vellej II. cap. CXVI. 4. forte tamen *deficientibus* exponi poteſt ex ubertate & abundanti bonorum aeternorum copia, quam hic reſpicere videtur Sedulius, ut velit, nihil jure deſiderari, quo felicior beatorum ſtatus ornari atque augeri poſſet. Potiſſimum ideo talibus videtur locutionibus antea uſus Poeta, quibus & felicitatis copiam, laetitiamque aeternum perennaturam deſignare voluit. Si res tamen mei foret arbitrii, Wopkenſii conjecturam praeferrem, quae elegantiori acumine magis ſe commendat. ARNTZ.

228. *Violentum grande.*] In aliis diſtinguitur hoc modo: *Ambo igitur, varium diverſo calle, latrones Adgreſſi facinus violentum; grande patrarunt.* ut *grande* ſit grande aliquid, rem grandem. Horat. I Sat 4. 10.

In hora ſaepe ducentos,
Ut magnum, *verſus dictabat, ſtans pede in uno.*

& Sat. 10. 20.

At magnum *fecit, quod verbis Graeca Latinis*
Miſcuit.

Tacitus Ann. VI. 24. *Etiam ſua verba centurio ſaevitiae plena, tanquam* egregium, *voceſque deficientis adjecerat*. lib. XV. 34. *Illic, plerique ut arbitrantur*, triſte, *ut ipſe*, providum *potius & ſecundis Numinibus evenit*. Haud minus tamen altera mihi blanditur interpunctio, in qua *violentum grande* pro grandi violentia ſic dicitur, ut Prudent. Periſteph. XIV. 96.

Ridetque ſolis quod rota circuit.
Nunc triſte longum, *nunc breve gaudium.*

Paulinus Nol. Poëm. XX. 90.

Corporis omne ſacrum caſto *velatur operto.*

& ejusmodi alia. Ceterum in his: *Abſtulit iſte ſuis coel. regna rapinis*, reſpicitur ad verba Domini Matth. XI. 12. WOPKENS. Vid. Cl. Schroder. II. Obſ. Jur. V. ubi oſtendit fruſtra Ampl. van de Water III. Obſ. III. in l. 3. §. 10. ff. de Jur. Fiſc. *publicis religioſis* legere, cum haec loquendi ratio magis Poëtis quam ICtis ſit uſitata. ARNTZ.

Ille profunda ſequens penetravit clauſtra gehennae,
Abſtulit iſte ſuis caelorum regna rapinis.
Interea horrendae ſubito venere tenebrae,
Et totum tenuere polum, moeſtisque nigrantem
Exſequiis texere diem. ſol nube coruſcos
Abſcondens radios, tetro velatus amictu
Delituit, triſtemque infecit luctibus orbem.
Hunc elementa ſibi meruerunt cernere vultum
Auxiliis orbata Patris, laetata per ortum,
Moeſta per occaſum. Nam lux ut tempore fulſit
Naſcentis Domini; ſic hoc moriente receſſit,

Non

230. *Sequens.*] Cod. Cant. & Edd. Ald. Tornaeſ. *petens* habent. Noſter III. 205.

Quia quos malus opprimit hoſtis
Ima petunt.

GRUNER. Tornaeſ. quoque 1. 3. *petens*, & ſic infr. 248.

Summus apex inferna petens:

Eſt enim hic idem *profunda*, quod ibi *inferna*. vid. Barth. ad Claud. I. de Rapt. Proſ. 2. *Sequens* tamen retineo, quod recte per *petens* explicat Gloſſa Cod. Burmanni: *Sequi* enim *locum* dicitur pro adire, petere. Drak. ad Sil. II. 86. Flor. II. cap. XI. 3. *Orientem ſecuti.* ubi Duker. & I. cap. 1: 3. *lupa ſecuta vagitum*, quod expone, locum petens ubi vagitum audiverat. ARNTZ.

231. *Abſtulit.*] Scriptus Codex, *auſtulit*. BARTH. LIV. Adv. VII. De plur. num. *caelorum* agit Cellar. Cur. poſt. p. 335. Mox *horrendi* Vet. 1.

234. *Exſequiis.*] *Exſequiae* non tantum choragium funebre deſignant, ſed quodvis etiam triſte ſpectaculum. Sic *exſequialia verba* ſunt triſtia, lugubria. Prudentius:

Tollunt ſeminecem ſolo
Verbiſque deflent exſequialibus.

BARTH. XXXIV. Adv. IV. Pulchre noctem *exſequiis tegere diem* dicit, quia ſequitur illum & velut ſepelit, ipſa autem nigerrimo habitu omnia induit. IDEM LIV. Adv. VII. Quia atra omnia in funere. Proſa Seduliana: *Funereas dies celebravit exſequias.* CELLAR. Vid. Act. Lipſ. A. 1727. menſ. April. p. 165. Veteribus quoque defectus Solis inter triſtia omina habebatur. Barth. ad Claud. Conſ. Manl. 129. & B. Gild. 399. Cl. Albert. ad Euang. Matth. XXIV. 29. Pro *delituit* non ſcribendum eſſe *dilituit* monent Sched. Pulm. quae pro *infecit* exhibent *implevit*, invita Proſa. ARNTZ.

237. *Hunc elementa.*] Deſunt duo verſus veteri libro, hi nimirum:

Tota ſibi oppoſitum fratrem quod Delia haberet,
Cum ſuberat terris, ſupero ille in culmine caeli.

Sane videntur erudituli alicujus infarctoris eſſe, minime Sedulii. Nec enim faciunt ad rem, immo contra ſunt ſententiam. Non enim naturalibus cauſſis proveniſſe hanc Eclipſin tam horrendam dicat Sedulius, verum contrarium potius, cum, viſa eadem, quemdam Gentilem Mathematicum exclamaſſe ferant: *Aut Deus patitur, aut Natura peribit.* Itaque ſi cui tolerandi hi duo videbuntur verſiculi, erunt in contrariam prorſus ſententiam transferendi. Ille verſus divinus eſt, qui ſequitur:

Impia perpetuam timuerunt ſecula noctem.

Pariter autem de ſuo aevo loquitur Curtius lib. X. Quod forte non tam vetus eſt, quam cenſent etiam ſubactiſſimi judicii homines, & nos alibi prolixius opinatui ſumus. BARTH. LIV. Adv. VII.

Inter

Non abſens manſura diu, ſed myſtica ſignans
Per ſpatium ſecreta ſuum; quippe ut tribus horis
Caeca tenebroſi latuerunt ſidera caeli,
Sic Dominus clauſi triduo tulit antra ſepulcri.
Nec tellus ſine clade fuit: quae talia cernens
Funditus intremuit, dubioque in fine ſupremum
Expavit natura modum, ne cogeret omnem
Summus apex inferna petens ſuccumbere molem,
Auctoremque ſequens per Tartara mundus abiret.
Sed pietas inmenſa vagas properabat ad umbras
Perdita reſtituens, non conſiſtentia perdens.

Nulla

Inter hunc verſum & praecedentem *delituit*, tres alios, neſcio ex quo Codice, Fabricius interpoſuit:

Tota ſibi oppoſitum fratrem quod Delia haberet,
Quum ſuberat terris, ſupero ille in culmine caeli,
Impia perpetuam timuerunt ſaecula noctem.

Sed abſunt MSS. noſtris; etiam a pluribus editis: nec ulla eorum veſtigia in Proſa apparent. CELLAR. Tres quoque hos verſus, quos lubens alterius venae adſcribo, ad partes vocavit Spiegel. ad Prudent. p. 267. Leguntur quoque in Edd. nonnullis, ut in Parrhaſ. Bibl. Lugd. & alibi, quos ex veteri Codice Sedulio reſtitutos eſſe monent Sched. Pulm. quae in iis *ſuper ille in culmine* legunt. ARNTZ.

237. *Meruerunt.*] Vera utique ſcriptura eſt vetus, *metuerunt*: morientis nimirum Domini, ideoque vultum Phoebus obduxit. BARTH. LIV. Adv. VII. Cui ſententiae ſuffragium addunt Sched. Pulm. Omnes tamen Codd. ipſamque Proſam *meruerunt* ſervare notavit jam Erud. Grunerus. *Laetata*, quod ſequitur, in *laetaque* male mutat Vet. 1. ARNTZ.

246. *Dubioque.*] *Dubio in fine*, i. e. propius imminente, minante. lib. III. 34.

Dubioque in funere pendens
Saucia ſub gelidis ardebat vita periclis.

& 300.

Niſi mergat aquis, aut ignibus atris
Opprimat, atque animam dubia *ſub morte fatiget.*

WOPKENS. Vſ. praeced. *non tellus* exhibent Sched. Pulm. ex frequenti permutatione.

247. *Expavit natura modum.*] Sic MSS. & Editi. *Modus*, menſura: & *modus ſupremus*, menſurae terminus; hic ultima ruina Barthius autem malebat *obitum*, quod contra fidem librorum eſt. CELLAR. Schulting. ad Senec. Suaſ. p. 36. Drakenb. ad Liv. Epit XLVIII. l. 40. pr. ff. de Contrah. emt *Minorem modum agri, quam putaverat, invenit.* ad Sedulium pertinet Salvian. VI. de Gub. Dei p. 110. *Propter hoc in patibulo pependit, quem pendentem mundus expavit.* ARNTZ.

251. *Non conſiſtentia.*] Proſa: *Properabat clementer ad Tartara, quo perdita reſtitueret, non inſtituta deperderet.* Mala ergo & crimina ſunt *non conſiſtentia.* CELLAR. *Non conſiſtentia*, i. e. ut Proſa transtulit, non inſtituta, ſeu a Deo non creata: Infra 279.

En peſſima non tu
Pervenis ad Chriſtum, ſed Chriſtus pervenit ad te;
Cui licuit ſine morte mori, quique omnia gignens,
Omnia conſtituens, te non formavit: *ut eſſes*
Semine vipereo, culpa genitrice *crearis,*
Et venia regnante peris.

Proſper

Nulla tamen tanti metuerunt ſigna pericli,
Qui Dominum fixere cruci: quin inſuper hauſtum
Quum peteret ſitiens, unus de plebe nefanda
Peniculo infuſum calamo porrexit acetum.
Manzeribus populis in deteriora volutis
Conveniens liquor iſle fuit. nam dulcia vina
Sicut, in horrendum quum convertuntur acetum,
A menſis projecta jacent; ita tempore priſco
Gens accepta Deo, nunc eſt odioſa propago.
Ergo ubi cuncta boni completa eſt paſſio Chriſti,
Ipſe animam proprio dimiſit corpore ſanctam,
Ipſe iterum ſumturus eam; quia mortuus idem,
Idem vivus erat, membris obeuntibus in ſe,
Non obeunte Deo: cujus virtute retrorſum
Infernae patuere viae, ruptaeque fatiſcunt
Diviſa

Proſper in Sententiis XCVII.
Per verbum omnipotens Deus omnia condidit unus:
A quo natura eſt nulla creata mala.
Et quod non fecit dives ſapientia verbi,
Non habet in rerum conditione locum.
Nulla *igitur* vitiis ſubſtantia, *nullaque vita eſt,*
Quae vegetat corpus materiemque ſuam.
WOPKENS Peſſime Parrh. *reſtituens, ſed non* &c.

255. *Peniculo.*] Cod. Cant. Ed. Ald. *penniculo.* Sed vid. Popm. de Serv. p. 118. Taubm ad Plaut. Men. act. I. ſc. 1. init. ARNTZ.

256. *Manzeribus.*] Hoc in manu ſcriptis Lipſ. Cant. Alm. vocabulum, Ebraeum origine, ממזר, quod *ſpurium* ſonat. Retinuit Vulgatus Interpres Deuteron. XXXIII. 2. *Non ingredietur mamzer, hoc eſt de ſcorto natus, in eccleſiam Domini.* Unde Noſter hauſit, euphoniae dans *n*, pro altero *m*. ſicut etiam Venantius Fortunatus lib. V. Carm. IV. verſ. 75.
Chriſticolae ut cernunt tunc agmina manzara jungi.
CELLAR. Vid. Cellarii ad h. l. obſervationem. In jure etiam Pontificio *ſpurios* appellari *manſeres* vel *manzeres* notavit Oizelius ad Caji Inſtitut. lib. I. Tit. VI. p. 79. GRUNER. Cod. Arnt. *manceribus*, Ed. Vet. 1. *manet eribus*, Lipſ. Col. *manſeribus*, Torn. 1. *mameribus.* Tu vide Heinſ. Ariſtarch. S. p. 225. & Bart. Animadv. & Gloſſar. ad Script. Hiſtor. Pal. Bongarſianos in tom. III. Reliquiar. MSS. Ludewigii p. 55. quem locum in margine notaverat Patriae ſuae grande decus, Burmannus Secundus. Recte autem Gloſſa in Cod. Burm. per *adulteris* exponit. ARNTZ.

259. *Menſis.*] Cod. Arnt. *menſa.* Super. vſ. variae Edd. *dum* pro *cum* exhibent, ut ſaepius. *Sic tempore* Parrh. Torn. 2. & *exoſa propago* Parrh. ARNTZ.

262. *Dimiſit.*] Bibl. Lugd. *demiſit*, abſque ulla energia. vid. Munck. ad Hygin. Fab. LIX. Cyprian. de Idolor. Vanit. p. m. 401. *Spiritum ſponte dimiſit, & die tertio rurſus a mortuis ſponte ſurrexit.* mallem ibi ex praecedenti ſyllaba *reſurrexit*, eadem loquendi forma, quam notavimus ad I. 109. dixi ea de re in Specim. Obſ. p. 49. ARNTZ.

265. *Obeunte.*] Fabric. *abeunte*, quod non

Diviſa compage petrae, rediviva jacentum
Corpora ſanctorum fractis abiere ſepulcris
In cineres animata ſuos: ſubitoque fragore
Illud ovans templum majoris culmina templi
Procubuiſſe videns, ritu plangentis alumni,
Saucia diſciſſo nudavit pectora velo,
Interiora ſui populis arcana futuris
Jam reſeranda docens, quia lex velamine Moſi
Tecta diu, Chriſto nobis veniente pateſcit.
Dic, ubi nunc triſtis victoria? dic ubi nunc ſit
Mors ſtimulus horrenda tuus? quae ſemper opimis
Inſtaurata malis, cunctas invadere gentes
Poenali ditione ſoles. en peſſima, non tu
Pervenis ad Chriſtum, ſed Chriſtus pervenit ad te:
Cui licuit ſine morte mori, quique omnia gignens,
Omnia

non probo, licet ſciam, *abire* pro *mori* ſatis eleganter adhiberi. Elſn. ad Matth. XXVI. 24. Mox *pateſcunt* Arnt. fruſtra: *fatiſcere* eſt hiare, patere. Tibull. I. Eleg. VI. 31. ubi Broukh. *fatiſcente compage* eſt apud Caſſiodor. IV. Var. VIII. *ruptas de corpore cautes* dixit Juvenc. IV. 708. quod ſequitur *diviſa compage* iuluſtravit Barth XI Adv. XXIII. neque diſſimili locutione Min. Felix Oct. XI. *Caeleſti compage diviſa*; niſi malles *divulſa* cum Cl. Burmann ad Val. Flacc. I. 829. quod idem quoque in mentem venit Cruſio Prob. Critic. p. 68. diſſentiente tamen Wopkens. Lect. Tull. p. 228. ARNTZ

269 *Animata.*] Vid. Marckl. ad Stat. II. Silv. III. 53. *abire ſep.* contra metrum Vet. 2

272. *Diſciſſo.*] Alm. *diſciſo*: Lipſ. *diſcuſſo*: ex quibus conciliatur Editorum *diſciſſo*. CELLAR. *Diſcuſſo* pariter Bibl. Lugd. ſed *diſciſſo* eſt in Proſa. Quod vero in Alm. *diſciſo* exſtet, eſt ex frequenti permutatione. Idem illud in *abſciſſus* & *abſciſus* obſervarunt Eruditi; inter quae tamen differentiam rectius agnoſcit Pater ad Victor. Epit. XXXIII. 3. Ita ex Cod. Franeq. apud Juſtin. XV. cap. III 4. praefero: *Abſciſiſque auribus.* recte quoque editur hodie apud Vellej. II. cap. LXVI. 3. *capitis abſciſi.* vid. ibi Not. & cap CXIX. 5. Drakenb. ad Sil. XV. 473. Ammian. Marc. XXXI. cap. XII. *Abſciſa ferro dextera* neque aliter legendum apud Fulgent. I. Mythol. II. *Cujus virilia abſciſa.* ubi vid. Munck. & ad III. cap V. ARNTZ.

274. *Moſi.*] Patrio caſu, MS. Alm. *Moyſi*: ut ſupra lib. IV. verſ. 168. CELLAR. Cod. Arnt. Edd. Vet. 1. Mon. *Moyſi*. Ed. Ald. *Moſae.* Pro *reſeranda* pr. man. Cod. Arnt. *monſtrata* exhibet invita Proſa. ARNTZ.

276. *Ubi nunc ſit.*] Alt. man. in Arnt. *ubi nunc ſis m. ſtimulis h. tuis.* quod in ſcripto quoque Cod. exſtare monent Sched. Pulm. ita pariter exhibent Bibl. Lugd. Fabr. aliaeque Edd. Adridet tamen magis recepta lectio, quam tuetur Proſa, & Tertullian. de Reſurr. carn. LIV. *ubi eſt, mors, aculeus tuus, ubi eſt, mors, contentio tua?* favet receptae quoque cum aliis Alm. Cod. qui mox exhibet, *venali ditione.* ARNTZ.

280. *Pervenis ad.*] Et Arator, ſuppar Noſtro Chriſtianus Poëta, arripuit ſecundam

Digitized by Google

Omnia conſtituens, te non formavit, ut eſſes
Semine vipereo: culpa genitrice crearis,
Et venia regnante peris. Jam ſpiritus artus
Liquerat ad tempus, patulo jam frigida ligno
Viſcera pendebant, & adhuc furor arma miniſtrans
Cuſpide perfoſſum violat latus, eque patenti
Vulnere purpureus cruor & ſimul unda cucurrit.
Haec ſunt quippe ſacrae pro religionis honore
Corpus, ſanguis, aqua, tria vitae munera noſtrae,

Fonte

cundam perſonam quartae formae, praefatione ad Vigilium Papam:

Advenis incluſo ſolvere vincla gregi.

ut in antiquis ac recentibus libris eſt, quamvis in MS. Cod. Lipſienſi tranſpoſita ſint: *Incluſo adveniens*. Et idem in cap. II. Act. Apoſt. extrem.

Neſcis amare Deum.

CELLAR. Voſſ. II. Art. Gramm. XXXI. *Cui licuit* non *cum licuit* eſſe legendum monent Sched. Pulm. in quibus adſcriptum erat in áliis pro *mori* exhiberi *eſſe*. ARNTZ.

286. *Viſcera.*] Cor praecipue, cujus exſtinctus calor erat in corpore pendente, poſtquam ad Deum Spiritus exceſſerat. Proſa: *Membra pendebant*. CELLAR. Non de interioribus tantum, ſed de toto corpore haec eſſe intelligenda, Proſa docet, in qua Sedulius *viſcera* per *membra* exponit. V. Nebriſſens. ad Prud. Cathem. Hymn. 6. 1. GRUNER. *Viſcera* pro corpore & quidquid animet ſpiritus. Prudent Hamartig. 885. *membra & viſcera* vocat:

Numquid & exuti membris ac viſcere, *perdunt*
Agnitione notas rerum, vel greſſibus errant.

Idem paullo poſt de mente humana:

Nec enim ſe ſegregat ipſa
Ante obitum vivis ex artubus.
Viſcera *ſed* ſede *manens, ſpeculatur acutis*
Omnia luminibus.

WOPKENS. *Pandebant* Monaſt.

286. *Arma miniſtrans.*] Agnoſcis Virgilianum, Aen. I. 150.

Jamque faces & ſaxa volant: furor arma miniſtrat.

ſic Lucanus III. 315.

Si coelicolis furor arma dediſſet,
Aut ſi terrigenae tentarent aſtra Gigantes.

Victorinus Epiſc. Pictav. de J. C. Deo & homine, vſ. 72.

Ruit inde caterva
Vim factura Deo; gladios cui praebuit ira,
Et dedit arma furor.

Huc refer, quae ſupra ad vſ. 93. WOPKENS. Virgilianam imitationem jam vidit Vonck II. Lect. Lat. IV. Mox alt. man. in Arnt. *adque patenti*, quod depravatum ex *atque*, ut exhibetur in Cod. Cant. Ed. Lipſ. plures tamen Editi *ecce* habent. Inluſtravit haec Lampe ad Joann. tom. III. p. 627. & 629. ubi citat, *unda recurrit*. ARNTZ.

290. *Aqua.*] Producitur *a* in recto *aqua* propter ſequentis vocis conſonantes, ut ſupra. CELLAR. Tali allegoria ſupra lib. I. 140.

Sterilique latex de rupe cucurrit,
Et jejuna novum vomuerunt marmora potum.
His igitur jam ſacra tribus *dans* munera rebus,
Chriſtus erat panis, *Chriſtus* petra, *Chriſtus in* unda.

WOPKENS. De ſyllaba ob ſequentes conſonantes producta egerunt V. D. ad Grat. Cyneg. 142. Fulgent. Mythol. 1. p. 617.

Et auratis colla ſpoliabat habenis,

ubi vid. van Staver. Perperam Cod. Arnt.

Fonte renaſcentes, membris & ſanguine Chriſti
Veſcimur, atque ideo templum deitatis habemur,
Quod ſervare Deus nos adnuat inmaculatum,
Et faciat tenues tanto manſore capaces!
  Ergo ubi depoſiti theſaurum corporis amplum
Nobilis accepit Domino locus ille jacente;
Nobilior ſurgente tamen: generatio fallax
Augebat ſub corde nefas, quod nocte ſilenti
Diſcipuli Chriſtum raperent, & abiſſe referrent

Ter

Arnt. tranſponit: *aqua vitae tr.* vſ. praecedenti Bibl. Lugd. exhibet *ſacro.* ARNTZ.

294. *Manſore*] Habitatore. CELLAR Haec ita ſcribamus, appoſitâ optandi nota: . . *manſore capaces!* ſenſus enim: quod utinam (vel precor) Deus nos det (vel faciat) ſervare immaculatum, &c. ut jam dixi ad lib. II. 244. Sic Proſa: *Quod ut Dominus jubeat templum nos immaculatum gerere ſupplicemus.* ubi *jubeat* eſt curet, faciat, ut Ovid. Met. I. 87. & paſſim. WOPKENS. *Faciet* Cod. Alm.

297. *Tamen.*] Videtur in his, *nobilis . . Domino locus ille jacente, nobilior ſurgente tamen*, pronomen *ille* tale referre pleonaſmi genus, quale illuſtravimus in Lectionib. Tullian. ad Academ. II. 5. & Tuſc. III. 5. nec non Salluſt. Jug. c. LXXXVII. WOPKENS. In Cod. Arnt. clare diſtinguitur: *ſurgente. Tamen*; quod neceſſe nullus putem.

298. *Augebat.*] Sic Alm. Cod. & Vett. Editiones. Lipſ. *angebat*: Fabricius *audebat*. Sed minus placent poſteriora. CELLAR. Fabr. Bibl. Lugd. & Maitt. *audebat.* Proſa: *Conſuetum ſub impio corde nefas excogitans.* Et certe defendi poterit illud *audebat*, ſi Servii obſervationem de Virgilio cogites; qui ad Aen. XII. 786. *Ubicunque*, inquit, *inducit nitentem aliquem ſine effectu*, *audacem dicit*. Vulgata tamen deſerenda non eſt. GRUNER. Recte increduli mendaceſque Judaei, poſt crucifixum Dominum, *auxiſſe nefas* dici poſſunt, eo quod illius reſurrectionem, quam poſtmodum tam fraudulenter obſcurabant, veluti impedire omni molimine conabantur, & monumento *ſervare ſe Deum* poſſe putabant, *cui cardine rerum cuncta patent*, ut deinceps ait Noſter. Sic quoque haec accepiſſe videtur Arator II. 110.

Poſt triſtia facta
Quin etiam cuſtode dato, ſignare ſepulcrum
Ad geminum *volaere* nefas, *domineque paratam*
Surgendi damnare viam. Proh caeca voluntas!
Quae putat aeternum mortali lege teneri,
Et non poſſe ſibi poſt funera reddere membra,
Qui toties aliena lebat.

Sed licet verba *generatio fallax augebat nefas*, ſic explicari poſſent, minus tamen hîc congrueret illud *ſub corde*, i. e. in animo ſuo vel ſecum: ac praeterea nexu idoneo carent haec cum ſequentibus, *quod nocte ſilenti* &c. Omnia autem leniter fluent, haud ita magna mutatione ſi reſcribamus, *trepidatio fallax Angebat ſub corde*, (*nefas!*) *quod nocte* &c. h. e. metus inanis animum angebat Judaeorum, ne (quod ſane credere nefas erat) *nocte ſilenti* diſcipuli Chriſtum raperent, &c. Obſtant tamen verba iſta in Proſa: *Generatio fallaciae devota conſuetum ſub impio corde nefas excogitans, Chriſtum nocturno ſilentio diſcipulis jactitat auferendum.* Unde potius legendum efficias,

gene-

Ter redeunte die, ſicut praedixerat ipſe.
Quo ſtimulante metu, vigilum munimina poſcunt
Plura dari, ſaevaque locum obſidione teneri.
Si nondum poſt vincla crucis, poſt vulnera ferri,
Poſt obitum mortis, numeroſa caede cruentum,
Carnifices inpleſtis opus, nec creditis illum
Qui toties imis animas produxit ab umbris,
Poſſe ſuam revocare magis; pejoribus aptos
Conſiliis armate dolos, ſignate ſepulcrum,
Ponite cuſtodes, monumento advolvite ſaxum.
Quis poterit ſervare Deum, cui cardine rerum

Cuncta

generatio fallax fingebat ſub corde nefas, quod noſte ſilenti, &c. i. e homines fraudulenti ſibi hanc fraudem factum iri imaginabantur (vel jactitabant) ut diſcipuli Chriſtum noctu abriperent &c. Utramque vero amplectamur emendationem, ſatis commode verba cohaerebunt. In poſteriorem tamen me propenſiorem ſentio. WOPKENS. Poſterior quoque magis mihi adrideret conjectura, cum Proſae verbis ſit adcommodatiſſima: niſi ſervanda potius videretur Cod. Alm. ſcriptura, cui calculum adjiciunt Cod. Arnt. & Edd. Vet. Pro *Chriſtum* Parrhaſ. Sched. Fulm. habent *dominum*, quod non probat Proſa. ARNTZ.

309. *Monumento*] Pro ſepulcro hic poni monuit jam Gruterus Tu adde Polen. ad Frontin. de Aquaed. 127. Lampe ad Joann. tom. II. p. 80. in not. l. 50. §. 1. ff. de Hered. petit. atque eo ſenſu exponenda haec vox in §. 1. Inſtit. de D. R. cum & in littoribus ſaepius exſtructa fuiſſe monumenta pateat ex Tacit. III. Annal. IX. adde D'Arnaud. I. Var. Conj. XIII. Superius pro *produxit* Parrh. exhibet *revocavit*, quod tamen inprobant Sched. Fulm. ARNTZ.

310. *Cui.*] Vir Cl. Herm. Cannegieterus, quem cognationis & arctiori amicitiae vinculo mihi junctum, ſtudiorumque meorum Ducem fidiſſimum ſuſpicio, conjiciebat legendum: *Deum? quo cardine?* Parum abeſt, quin ita ex Poetae manu profectum eſſe ſtatuam, cum nihil ipſius menti & elegantiori ſententiae adcommoditius videatur. Et faciliſſime in hac vocula aberrare potuerunt Librarii, cum ſaepius *qui* pro *quo* exaratum fuerit. vide Henrici Cannegieteri, Viri Clariſſ. notas ad Avian. praefat. init. Mox *terris habitat* Arnt. invita Proſa, ubi eſt *fretis imperat*. De *Tartaro* vid. Spiegel. ad Prudent. p 210. Venant. Fortun. de Paſcha 77. ARNTZ.

313. *Dependis opus.*] *Opus*, operam, ut Columella lib. IV. cap. XXII. *Incaſſum dependitur opera. Dependis* ex Alm. & Cantabr MSS. eſt. Vulgo *deperdis*. Lipſ. *diſperdis*. CELLAR. Quis bella h ec verba explanet, *tumultus excubiis opus dependit?* Legitur quidem in aliis Codd. *deperdis* aut *diſperdis*. Sed ſunt haec aeque inepta. Scribendum eſt haud dubie:

Quid, ſcaeve, tumultu,
Excubiis quid denſis, opus?

CRUSIUS Probab. Critic. p. 170 Cur non placuit? *Quid, ſaeve*, (vel *ſcaeve*) *tumultu Excubiis diſtendis opus* i. e. variis locis tumultum moves & excubias ponis. Sic *copias, exercitum diſtendere. Diſtendunt nectare cellas* de apibus apud Virgilium. De verbo *diſtendere* vid. Heinſius ad Virg. Ecl IX. 31. Neque inprobanda forte Codd. illorum lectio, qui legunt *diſperdis*, inuliis

Cuncta patent, undis habitat, per Tartara regnat,
Et caeli de nube tonat? quid, ſaeve tumultus,
Excubiis dependis opus? quid niteris illam
Explorare fidem, cui non vis credulus eſſe?
Coeperat interea poſt triſtia ſabbata felix
Inradiare dies, culmen qui nominis alti
A domino dominante trahit, primusque videre
Promeruit naſci mundum, atque reſurgere Chriſtum.
Septima nam Geneſis quum dicit ſabbata, claret
Hunc orbis caput eſſe diem, quem gloria regis,
Hunc etiam proprii donans fulgore tropaei,

illi tumultu & irritis excubiis operam ludis. Notum illud Virgilii:

Stridenti miſerum ſtipula diſperdere carmen.

Sed Cruſius ille saepius correctionibus ſuis, in metrum peccantibus, ludibrium debet Grammaticis: ut in Valer. Flacc. I. 94. emendat:

Moliri hinc puppim jubet & demetere ferro
Robora.

pro *demittere*. Quae hactenus adſcripſi mecum communicavit Cl. Burmannus Secundus, cui tum aliis, tum hoc humanitatis in Sedulium nomine obſtrictum me profiteor. Locus interim hic certiſſime videtur depravatus. Varias conjecturas protuli in Specim. Obſ. c. IX. p. 59. ubi vide.

314. *Credulus eſſe.*] Sic *credere fidei alicujus* dixit Seneca de Clem. I. 13. *Cum arma metuat, ad arma confugiens; non amicorum* fidei credens, *non liberorum pietati.* Cicero pro Flacco c XX *Qui tamen* credidit *P. Fulvii Veratii, lectiſſimi hominis*, fidei. Sic enim malim illic cum Grutero, quam *fide*. WOPKENS.

316. *Inradiare.*] *Irradiare* verbum neutrum, pro radiare, radios, ſplendorem emittere. Ruſticus Helpidius de Benef. Chriſti vſ. 70.

Nam claro ſidere mundus
Irradians, *rutilae lucis cognovit honorem*
Auctorem peperiſſe ſuum.

Ambroſius Hexaëmeron lib. VI. 9. *Intelligit . . quando Heſperus ſurgat, quando Lucifer; cur ille veſpertinus, hic matutinus* inradiet. Prudentius Cathem. III. 6.

Huc nitido, precor, intuitu,
Flecte ſalutiferam faciem,
Fronte ſerenus & inradia,
Nominis ut ſub honore tui
Has epulas liceat capere.

WOPKENS.

318. *Promeruit.*] Dies Dominicus, quo Chriſtus ſurrexit, eſt primus creati mundi. CELLAR. Conſer Act. Lipſ. 1746. menſ. Jun. p. 353.

320. *Hunc orbis*] Hunc diem eſſe initium mundi, & primum diem, quo ille creari coepit: quod clarum ex Sabbato Judaïco eſt, qui ſeptimo creationis diei reſpondet. CELLAR. Vet. 1. Mon. *nunc orbis.* pro *dicit* Sched. Pulm. *dicat*, quae & cum Parrh. habent, *clarat.*

321. *Hunc etiam*] Lege: *Nunc etiam proprii* &c. ut eſt in aliis Edd. WOPKENS *Nunc* Cod. Alm. Arnt. Edd. Vet. 1. Mon. Torn. 1. 2. 3. aliae. vid. ad III. 302. cave tamen quid mutes, modo poſt *regis* diſtinctionem ponas, quo pacto commodior erit ſenſus. Plures ceterum exhibent *trophaei*, quam ſcripturam damnavit Dauſq. Orthogr. Part. II. pag. 321. Praeterea vide Spiegel. ad Prudent. p. 269. ARNTZ.

Digitized by Google

Primatum retinere dedit. hoc luminis ortu
Virgo parens, aliaeque ſimul cum munere matres
Meſſis aromaticae, notum venere gementes
Ad tumulum, vacuumque vident jam corpore factum,
Sed plenum virtute locum. Nam miſſus ab aſtris
Angelus amoti reſidebat vertice ſaxi,
Flammeus adſpectu, niveo praeclarus amictu,
Qui gemina ſpecie terrorem & gaudia portans,
Cunctaque diſpenſans, cuſtodibus igne minaci
Venerat, in forma Chriſtum quaerentibus alba.
Illae igitur Dominum calcata vivere morte
Angelica didicere fide: perterritus autem
Miles in ancipiti retinet diſcrimine vitam,
Deſerta ſtatione fugax; teſtisque timoris
Vera refert gratis; poſtquam data munera, fallit.
Diſcipulûmque globum placidi ſub tempore ſomni
Clam ſibi nocturna Chriſtum abſtraxiſſe rapina,
Compoſitus ſimulator ait. Fare, inprobe cuſtos,
Reſponde, ſcelerata cohors! ſi Chriſtus, ut audes
Dicere, concluſo furtim productus ab antro

Sopitos

323 *Virgo parens.*] Virgo, mater Dei, quam pio errore Noſter mulieribus, quae ad tumulum excurrerunt, adjungit, nomine communi *Mariae* deceptus. CELLAR. Vid mox ad vſ. 361.

324. *Notum.*] Cod. Cant. Edd. Baſ. Torn. 1. 2. *noctu*. Sed cum ſuperius dixerit *luminis ortu*, nulla adeſt ratio, cur quidquam inmutemus. Mox *veſtitus amictu* Parrh. Sched. Pulm. ARNTZ.

336. *Poſtquam.*] MSS. tria *poſtquam*: vulgati *ſed poſt*. CELLAR. Cod. Arnt. *poſtquam*, quod & habet Proſa. Aliter tamen Editi fere omnes.

337. *Diſcipulûmque.*] *Diſcipulum* pro diſcipulorum dixit etiam lib. IV. 126.

Populo vallatus opimo
Et grege diſcipulum.

WOPKENS.

339. *Compoſitus.*] Vide Barth, XXXV. Adv. XVI.

347. *Magis.*] Abundat *magis*: nec vero virtute caret. Sic Philipp. I. 23. Πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον. de quo Helleniſmo Scaliger conſulatur ad illud Culicis Virg. v. 78.

Qui magis optato queat eſſe beatior aevo?

CELLAR. V. D. ad Fulgent. I. Mythol. XXVI. Drakenb. ad Liv. IV. cap. XIX. cariſſimus Patruus ad Caton. IV. Diſt. XLII. Daviſ. ad Max. Tyr. Diſſ. X. 2. ita Graecis μᾶλλον. Taubm. ad Plaut. Men. prol. 55. Rem ipſam inluſtravit Lampe ad Joann. tom. III p. 665. quem & p. 644. & 662 de linteis & ſudariis conſule. adde Le Moyne V. S. tom. II. p. 298.. Venant. Fortun. de Paſcha 71. ARNTZ.

350. *Corpore.*] Lipſ. & Alm. Codd. cum pluribus vulgatis *corpore*: Cant. &

Digitized by Google

Soꝑitos latuit, cujus jacet intus amictus,
Cujus ad exuvias ſedet angelus; anne beati
Corporis ablator, velocius eſſe putavit
Solvere contectum, quam devectare ligatum,
Cum mora ſit furtis contraria? cautius ergo
Cum domino potuere magis ſua lintea tolli.
Mentita eſt vox vana ſibi: tamen iſta figuram
Res habet egregiam. Judaeis conſtat ademtum,
Quem nos devoto portamus pectore Chriſtum.
  Plange ſacerdotes perituros, plange miniſtros,
Et populum, Judaea, tuum pro talibus auſis!
Non tuba, non unctus, non jam tua victima grata eſt.
Quaenam bella tibi clanget tuba rege peremto?
Quis tuus unctus erit, quae verum amiſeris unctum?
Victima quae dabitur, quum victima paſtor habetur?
Diſcedat ſynagoga ſuo fuſcata colore,
Eccleſiam pulcro Chriſtus ſibi junxit amore.
Haec eſt conſpicuo radians in honore Mariae,
Quae cum clarifico ſemper ſit nomine mater,
Semper virgo manet: hujus ſe viſibus adſtans

 Luce

& Fabr. *pectore*. CELLAR. Legebatur *corpore*. Sed fidem Cod. Cant & Edd. Ald. Lipſ Fabr. Bibl. Lugd Maitt. ſecuti *pectore* edidimus, annuente Proſa; *Quem nos tota mentis & pectoris devotione portamus*. GRUNER. Malim cum Cantab. & Ed Fabricii, *d. p. pectore Chriſtum*, quod nunc etiam a Grunero vulgatum, ex amico intelligo WOPKENS. Licet Vet. 1. 2 Mon. Sched. Pulm. & aliae Edd. *corpore* exhibeant, tamen nihil verius Gruneri emendatione. Auctor de Paſſ. Dom. 3.

Me in pectore ſerva.

Frequens tamen in his eſt Librariorum error. Drakenb. ad Liv. VI. cap. XXIII. Obſ Miſc. A. 1734. Menſ. Maj. p. 391. ARNTZ.

353. *Non unctus.*] Reges & ſummi ſacerdotes uncti. Et *verus unctus*, v. 355. ὁ χριςός. CELLAR. *Unctus* hic in quarta declinatione pro unctione ſumi ſcribit Fabric. Comm. in Poet. Chriſt. p. 142. mox *occideris unctum* Sched. Pulm. ARNTZ.

358. *Eccleſiam.*] Ἐκκλησίαν, Correpta ſecunda Chriſtianis Poetis, Aratori, Fortunato, aliis. Vide Chr. Daumii, τῦ μακαρίτυ, Praefat ad Paullin. Petrocor. CELLAR. Barth. XXI. Adv. XVII. *E. Chriſtus pulcro* Codd. Alm. Arnt. Ed. Parrh. quae cum Sched. Pulm. pro *junxit* exhibet *vinxit*, quae verba paſſim permutantur. vid. Gronov. ad Sen. II. Controv. p. 153. ARNTZ.

361. *Hujus.*] Arnt. *cujus*. Mire variat Cod. Cant. cum ſcribat: *manet: Mariae ſe quippe reſurgens;* quae tamen ſcriptura Proſae ſuffragio firmari videtur: *Huic ſeſe Dominus illico poſt triumphum reſurrectionis oſtendens*. Nihil tamen mutandum arbitror. ARNTZ.

362. *Prius*

Luce palam Dominus prius obtulit, ut bona mater
Grandia divulgans miracula, quae fuit olim
Advenientis iter, haec ſit redeuntis & index.
Mox aliis conviva potens in fragmine panis
Agnitus enituit, qui verus panis apertis
Semper adeſt oculis, fidei quos gratia claros
Efficit, ut Dominum viventem cernere poſſint.
Saepe dehinc proprios diverſi temporis horis
Diſcipulos manifeſtus adit, veſcentibus illis,
Extemplo nunc ora ferens, nunc piſcis obuſti
Atque favi mandens epulas, quo rite doceret,
Corporeas res eſſe dapes, ſeſeque videri
In membris, quibus ante fuit: formidine rurſus

Plebis

361. *Prius obtulit.*] Non matri, ſed Magdalenae, ſe primus ſervator redivivus oſtendit. Marc. XVI. 9. Has & ſupra Noſter commutavit v. 323. CELLAR. Ab hoc tamen erroris nomine Poëtam liberare voluit Librarius in Cod. Arnt. cum ſcriberet, *pius obtulit.* at vero neque ita erroris macula eluitur, cum mox clariori *matris* vocabulo ſententiam firmet Sedulius. Proſa quoque adnuit: neque juſtam mutationis cauſſam video, cum & apud alios haec confuſio reperiatur. vid. Lampe ad Joann. tom. III. p. 672. & Caſaub. adv. Baron. p. 600. vide Obſerv. Specim. c. IX. in fin. Mox pro *conviva potens* Sched. Pulm. Parrh. *callemque petens.* ARNTZ.

369. *Proprios*] Hunc inter & antecedentem verſum quidam ex inferioribus verſum 376. *Quum foribus clauſis*, reliqua, retractum inſerunt: nos autem ordinem, quem in manu ſcriptis deprehendimus, & quidam Editi etiam ſervarunt, ſecuti ſumus. CELLAR. Bibl. Lugd. *propior.* fruſtra, cum & *proprios diſcipulos* dixerit III. 159. ARNTZ.

371. *Obuſti.*] Sec. man. in Arnt. & Sched. Pulm. Ed. Parrh. *aduſti:* non muto. ARNTZ.

377. *Salutatis ſeſe intulit.*] MS. Lipſ. *Salutatis*: & in Alm. fuit quidem vulgaris lectio *ſalutantis;* ſed eraſum eſt *n*, ut apparet, manu non recenti. CELLAR. Recepimus lectionem Codd. MSS. & Edd. plurimarum *ſalutantis*, pro qua Cellarius ediderat *ſalutatis*. Receptam a nobis lectionem veram eſſe, ipſe contextus evincit. GRUNER. Hanc ſcripturam Cellario merito exiſtimo placuiſſe magis, quam vulgarem, *pace ſalutantis ſ. i. Pace ſalutatis ſeſe intulit* uſitata hyſterologia valet, ſeſe intulit ac pace ſalutavit; vel ſeſe intulit, pace eos ſalutans. ut lib. III. 25.

Depulſis ſanabat corpora morbis.

i. e. depellendis, vel depellens morbos. Alcim. Avitus III. 394.

Quo denique pacto
Ad meliora queas placato patre *reverti.*

i. e. placans patrem. & innumera talia. *Pax* pro voto pacis omniſve boni. Paulin. Nol. Poëm. XXI. 316.

Orando ditant hoſpitem,
Et ſpiritali divitem viatico,
Cum pace *dimittunt ſua.*

WOPKENS Ordinem invertunt quaedam Edd. cum hunc verſum priori praeponant. Cod. autem Arnt. habet, *pace ſalutaris*, ſed man. ſec. adſcripſerat *pax ſal.* aperte contra metrum. Alii exhibent *ſalutantis*, quod Grunerus recepit; alii *ſalutatis*, ut ex Cod. Lipſ. Ed. Maitt. cui ſcripturae proxime accedit

Plebis apoſtaticae, Dominum quae caeca negaſſet,
Quum foribus clauſis reſideret turba fidelis,
Pace ſalutantis ſeſe intulit, atque foratas
Expandens palmas, nudat latus. aſt ibi Thomas,
Cui Didymus cognomen erat, cum fratribus una
Non fuerat, dubiamque fidem ſub corde gerebat,
Donec rurſus eo pariter reſidente veniret,
Qui numquam ſubtractus erat. Tunc limine clauſo,
Conſtitit in medio, non dedignatus apertum
Diſcipulo monſtrare latus, tactuque probari
Vulneris, & mentem patienter ferre labantis.
Agnitus hinc potius, quod ſit dubitantis amicus.
Quiſquis enim artifices caeca ſub imagine fraudes

dit Arnt. Proſa: *Pacem cunctis dedit ſalutatione ſermonis*, unde nervoſius videtur illud Gruneri, *pace ſalutantis*, cui & Vet. 1. 2. Mon. aliaeque ſuffragium addunt. De iſta ſalutationis formula, quam protulit Lucas in Euang. XXIV. 36. confer Lampe ad Joann. tom. III. p. 183. in not. Quod ſi alicui prono non ſatis alveo haec fluere videantur, videat, an commodiori via ſcribatur: *pace ſalutatis ſeſe obtulit*. Tuentur ſane illud *obtulit* Codd. Cant. & Arnt. tuetur quoque non inelegans hujus verbi ſignificatio; cum *offerre ſe* illi dicantur, qui alteri copiam ſui videndi praebent: vide, quae latius produxi in Specim. Obſ. c. IX. in fin. Pro *negaſſet*, quod praeceſſit, *necaſſet* habent Ed. Parrh. & Sched Pulm. Mox Vet. 1. Mon. Col. *ubi Thomas*, quod damnant Sched. Pulm. *atque ibi Thomas* Arnt. Cod. ARNTZ.

382. *Erat.*] Sec. man. in Arnt. *erit*, ſine neceſſitate. *Erat* hic eſt fuerat, ut legitur in Proſa. De uſu iſto inperfecti pro pluſquam perfecto egit Drak. ad Liv. XXXIV. cap. XI. pleniori manu Schminck. ad Eginhart. vit. Carol. III. apud Graecos ἦν pro *fuerat* eſt apud Raphel. ad Act. IV. 13. Pro *tunc* Sched. Pulm. & Parrh. *tum*. ARNTZ.

385. *Labantis.*] Lipſ. & Alm. *labentis*, contra legem Proſodiacam: nec vero dubitamus cum Fabricio legendum *labantis* eſſe CELLAR. Pr. man. in Arnt. *labentis.* ita Torn. 1. & aliae. poſterior tamen manus jure id optimo correxit. Vet. 1. 2. Mon. *labantem*, Col. *labentem*. ARNTZ.

386. *Dubitantis.*] I. e. quod dubitationi diſcipuli tam benigne ſuccurreret. Paulin. Poëm. XXIV. 416. de dubitante Thoma:

Hunc Chriſtus pavidae cunctamina mentis
Pro noſtra dubitare *fide* permiſit, *ut & nos*
Hoc duce firmati, Dominumque Deumque trementes
Vivere poſt mortem vere fateamur Jëſum
Corpore &c.

WOPKENS.

387. *Artifices.*] Wopkenſius ſupra ad vſ 66. malebat, *artifici caecas ſ. i. f.* Obſtat Proſa; *Dolos artificis caeca ſub imagine fraudis exercet.* quae forte verba cauſſam dederunt, ob quam *fraudis* repoſuerint Vet. Ed. 1. 2. Ceterum hic verſuum ordinem turpiter invertit Bibl. Lugd. ARNTZ.

Inſtruit, & vanas cupit exercere figuras,
Non vult agnoſci, non vult ſua facta requiri,
Ut lateant ſub nube doli, nebulaque recludens
Omnia ſollicitos odit ſimulator amicos.
Gnarus item dominus, Petro piſcante, per aequor
Cum ſociis captum eſſe nihil, dimittere lina
In dextras hortatur aquas: mox gurgite clauſo,

Pendula

389. *Agnoſci.*] Malim ex Cod. Cant. legere *cognoſci.* Proſa: *Non vult ſua facta cognoſci.* Vide quae diximus ad V. 11. GRUNER.

390. *Recludens.*] Suſpectus locus, nec ex libris neque ex Proſa ei medela. Ex hac vero, quae *illudens* habet, abſcondendi ſenſus, quam aperiendi eſt aptior. Forte *recondens.* CELLAR. Cellario conjiciendum non erat, *nebulaque recondens omnia*, neque enim *recludere* ſemper aperire, ſed apud ſerioris aetatis Latinos ſaepe etiam, uti hîc, claudere, includere, condere ſignificat, ut oſtendimus ad Juſtin. I. 9. Addamus hic Ammian. XVI. 10. *Conſtantius, tanquam recluſo Jani templo, ſtratiſque hoſtibus, Romam viſere geſtiebat*, &c. Lactantius Sympoſ. IV.

Pando domos clauſas, iterumque recludo patentes.

Sic enim membranae fidiſſimae, teſte Erudit. Heumanno, qui tamen hoc damnat. Porro laudatus Sedulii interpres, cum ad haec, *ſollicitos odit ſimulator amicos*, notat „ *ſollicitos*, fraudem obſervantes, quos odit, *ſi*, ut „ Proſa explicat, deprehendi coeperit" iſta minus recte cepiſſe videtur. Jam enim *antequam deprehendi coeperit*, ad fraudem ipſius nimium attentos amicos odit ſimulator; cum Chriſtus eſſet *dubitantis*, omniaque curioſius perſcrutantis *amicus.* WOPKENS. Recte Cellarii conjecturam *recondens* rejecit C. Wopkenſius, *recludere* idem ſaepius eſſe docens, quod claudere, includere, recondere. GRUNER. Recte Gloſſa in Arnt. Cod. explicat per *claudens.*

391. *Sollicitos.*] *Sollicitos*, fraudem obſervantes, quos odit, *ſi*, ut Proſa explicat, *deprehendi coeperit.* CELLAR. Vid. Wopkens. ad vſ. praeced.

393. *Dimittere.*] Licet *dimittere* pro mittere, jacere, non plane rejectaneum ſit, malim tamen *demittere*, ut lib. IV. 116.

Vaſtoque profundo
Retia demitti *piſcantia.*

WOPKENS. Legerem potius *demittere*, ut lib. IV. 116. inquit Cl. Wopkenſius, Sed parum referre puto, utrum eligas. Scio equidem Viros Criticae artis periſſimos verba ex *de* & *dis* compoſita religioſiſſime diſtinguere ſolere. Cortius vero de uſu Orthograph. Lat. cap. 3. §. 13. p. 98. ſeqq. & ad Salluſt. Jugurth. cap. I. ſ. 4. & cap. XLIX. ſ. 4. omne inter haec verba diſcrimen auferre videtur. Ego quidem non nego, plurimis in locis diverſitatem aliquam inter haec verba recte conſtitui, non vero ubivis illa apparet, neque ideo tanta ubivis eſt, ut contra Codicum auctoritatem quidquid immutemus, quod ſaepius tamen fecerunt Critici, acutiſſimi etiam. A recentioribus hanc diverſitatem etſi non excogitatam, exaggeratam tamen eſſe dicere malim, quam a veteribus curioſe ubivis obſervatam. Certe ſi tanta eorum eſt diverſitas, quantam eſſe eam plerique credunt, cur, quaeſo, diſputant inter ſe ipſi Critici, utrum in hoc vel illo Scriptorum loco verbum ex *de*, an ex *dis* compoſitum reponi debeat? & unde fit, ut reperiantur loci, in quibus neglectam eſſe illam diverſitatem videmus? Verba *demitto* & *dimitto* re-

ligioſe

Pendula fluctivagam traxerunt retia praedam,
Per typicam noſcenda viam. nam retia dignis
Lucida ſunt praecepta Dei, quibus omnis in illa
Dextra parte manens concluditur, ac ſimul ulnis
Fertur apoſtolicis Domini ad veſtigia Chriſti.
Nec piſcis prunaeque vacant, & panis in uno
Diſcipulis inventa loco. quisnam ambiget unam

ligioſe diſtinguere ſolent; tamen legitur apud Ovid. ex P. lib. IV. Ep. XIV. vſ. 51.

Quid juvat extinctos ferrum DImittere in artus.

Met. vero lib. XII. vſ. 440.

Gladium ſpoliantis in ima
Ilia DEmiſi.

& vſ. 491.

Capuloque tenus DEmiſit in armos
Enſem fatiferum.

Sic Met. IX. 467. legit Heinſius:

Spes tamen obſcoenas animo DEmittere non eſt
Auſa ſuo vigilans.

quum idem tamen Virgilii locum Aen. lib. V. v. 85. ex Codice Bibliothecae Leydenſis in Notis ad Ovid. Met. I. 109. ita conſtituat:

DImitte hanc pectore curam.

Porro verba *DEducere* & *DIducere* ubivis diverſa credunt. Apud Ovid. Met. II. 560. editum video:

Nodoſque manu DIducit.

Met. vero III. 663. legitur:

Velaque DEducunt

quod Regius exponit *diſſolvunt*. idque recte factum eſſe contra Ciofanium evincere ſtudet Cel. Burmannus. Met. VI. 232.

Pendentiaque undique rector
Carbaſa DEducit.

ubi Glareanus legendum contendit *DIducit*, refragante doct. Burmanno, quamvis in multis etiam ſcriptis legi ita teſtetur. *DEcedit ſpes, formido, invidia*, omnes probant, *DIſcedere* vero ferri ibi poſſe multi negant, quum ita tamen ſcribere Codicum auctoritas ſaepiſſime jubeat. Vide Viros doctos ad Caeſ. de Bell. Gall. II. 7. 2. in ed. Cel. Oudendorpii, & Cortium ad Salluſt. Jugurth. cap. XLI. S. 3. Denique quae diverſitas excogitari poterit inter *DEpeream* & *DIſpeream*, inter *DEligo* & *DIligo*? Sed haec in infinitum abirent. GRUNER. Certe ſuperſtitioſius interdum, quam par erat, huic diſtinctioni adſenſum praebuiſſe Eruditos, cum Grunero arbitror; differentiam tamen in nonnullis juxta agnoſco. Heic loci nihil potius muto; licet Wopkenſii conjecturam firment Ed. Fabr. Bibl. Lugd. ſuffragium etiam addunt Sched. Pulm. quae lectionem alteram prorſus damnant tu vide, an forte *dimittere* pro demittere ponatur. *diſpuere* certe pro deſpuere, *diſtruere* pro deſtruere uſitatum, notante Heinſio apud Muncker. ad Hygin. Fab. LIX. Interim ex ea re, quod retis tractio ſoli Petro tribuatur, infirmo certe argumento, Pontificios ipſius primatum ſtabilire, notat Cl. Lampe in Joann. tom. III. p. 737. in not. ARNTZ.

395. *Fluctivagam.*] V. Ampl. Vonck. Lect. Lat. I. cap. VIII. Piſces illi *μεγάλοι* dicuntur in Euang Joann. XXII. vſ. 11. quale vero id fuerit genus, diligentiori inquirit examine Lampe ad d l *quia retia* Parrh. Sched. Pulm. ARNTZ.

400. *Vacant.*] Nec abſunt. CELLAR. Mox *ambigat* Cod. Alm. Arnt. Edd. Vet. 1. Monaſt. Fabr. Torn. 3 Bibl. Lugd. ſine neceſſitate. Vs. ſuper. pro *Domini* ſcribunt *alma* Parrh. Sched. Pulm.

Digitized by Google

His rebus conſtare fidem? quippe eſt aqua piſcis,
Chriſtus adeſt panis, ſanctus quoque Spiritus ignis.
Hinc etenim abluimur, hoc paſcimur, inde ſacramur.
Tunc epulis praeceptor eos invitat edendis,
Adloquiis de more piis, menſamque petentes
Unanimes, nota Domini pietate fruuntur.
Et Chriſtum ſenſere ſuum, modicoque paratu
Poſtquam victa fames, & ſurrexere relictis
Rite toris, an corde Petrus ſe diligat alto,
Explorat Dominus; Petrus adnuit. ergo nitentes
Paſtor amans augere greges, operario in omni
Parte bono commendat oves, commendat & agnos,
Hoc terno ſermone monens, ut terna negantis
Culpa recens parili numero purgata maneret.

Inde

403. *Sanctus.*] Vid. Barth. IX. Adv. X. *hinc paſc.* mox ſcribunt Parrh. Sched. Pulm.

405. *Praeceptor*] Cod. Arnt. *Salvator*. Nihil muto, idque potius Gloſſatori tribuo. Parrh. Tornaeſ 3. aliae tranſponunt, *praeceptor eos epulis i.* ARNTZ.

407. *Bonitate.*] Malim cum Edd. Baſ. Col. Fabr. Bibl. Lugd. legere, *domini pietate.* Vid. quae diximus ad Epiſt. Sedulii ad Macedon. & ad lib. I. 101. GRUNER. Eique ſcripturae in ipſo textu locum dare non dubitavi, cum confirmet Cod. Arnt. & Ed. Vet. 1. Tornaeſ. 3. Supr. vſ. 70.

Ne qua pius a pietate vacaret.

Vid. ad lib. III 45. aliiſque in locis. Vocem *nota* explicavit Davieſ. ad Ciceron II. de N. D. XL. in fin. Illud, quod ſequitur, *ſuum* pertinet ad amorem Sic *noſter*, *veſter*, *ſuus* &c. paſſim occurrunt Cort. ad Cicer. 1. Fam. IX. 73. Acid. ad Vellej. II. cap. LV. §. 1. *Meum Gallicanum* dixit Supr. in Epiſt ad Maced. Adde Cort. ad Cicer. XIII Fam. LXI. §. 1. Prooem. Inſtitut. §. 6 *Ex Commentariis Caji noſtri.* quod tamen nonnulli male eo referre voluerunt, quaſi ipſe Imp. amicitiam cum Cajo vivente contraxiſſet. Proprie enim pertinet ad teſtandam benevolentiam, quod plurimum ejus Commentario profecerit. Vid. latius Ampl. Otto, Majanſ. IV. Epiſt. XI. Conradi de vera aetat. Caji, in Act. Lipſ. A. 1727. menſ. Februar. p. 61. & alios. ARNTZ.

409. *Victa fames.*] Lucanus II. 384.

Huic epulae, viciſſe famem; magni-
que penates,
Submoviſſe hiemem tecto.

Val. Flaccus II. 347.

Sacris dum vincitur *extis*
Prima fames.

WOPKENS. Imitatus iterum Virgilium videtur I. Aen. 220.

Poſtquam exemta fames epulis, men-
ſaeque remotae.

ubi vide Doctiſſ. Jeſuitam La Cerda. *Exſurrexere* Cod. Almel. ſive Burmann. *rite choris* peſſime Ed Ald. ARNTZ.

411. *Nitentes.*] *Nitent* pecudes, quas ubertas paſcuorum alit. Plinius lib. II. Epiſt. XVII. Sect. 3. *Armenta herbis & tepore verno niteſcunt.* CELLAR. Ad quem Plinii locum videndus Cortius. Adde Gruner. h. l. Broukh. ad Tibull. 1. Eleg. VIII. vſ. 8. Weitz. ad Petron. p. 13. Caſſiodor. VIII. Var. Ep. ult. *Diverſi generis animalia nitere pinguiſſima,*

Inde ſequenda docens, pacem omnes, inquit, habete,
Pacem ferte meam, pacem portate quietam,
Pacem per populos monitis diſpergite ſanctis,
Et mundum vacuate malis, gentesque vocari
Finibus e cunctis, latus qua tenditur orbis,
Juſſis mando meis, omnesque in fonte lavari.
Haec ubi dicta pio Dominus ſermone peregit,
Bethaniae mox arva petit, coramque beatis
Qui tantum meruere viris ſpectare triumphum,
Aetherias evectus abit ſublimis in auras,
Ad dextram ſedet ipſe Patris, totumque gubernat
Jure ſuo, qui cuncta tenens excelſa vel ima,
Tartara poſt caelum penetrat, poſt Tartara caelum.
Illi autem laetis cernentes vultibus altas

gniſſima. Barth. ad Claud. II. in Ruf. 124. & quae dedit elegantiorum literarum vindex, Cannegieter ad Avian. Fab. XXX. vſ. 1. ARNTZ.

414. *Hoc.*] Cod. Cant. Edd. Parrh. Baſ. Ald. Lipſ. Torn. 1. 3. aliae *haec*, quod ipſum neque inprobare videtur Proſa. Pro *terno* Ed. Lipſ. *trino*, & mox eadem, *trina negantis.* Vet. 1. *ſermone movens.*

419. *Vocari.*] Ed. Ald. Fabr. Bibl. Lugd. *vocate*, quod tamen ipſe ſatis contextus deſtruit.

425. *Evectus*] Edd. Fabr. Torn. 3. Bibl. Lugd. *ſubvectus.* Male. Claudian. Epigr. XLV. vſ. 18.

Aethereas evectus in auras.

& paſſim alibi. Ceterum plures Editi *aetheriam*, alii *aetheream*, qua ratione rectius exarari putat Drak. ad Sil. V. vſ. 73. Contrariam opinionem produxit Carr. ad Val. Flacc. II. vſ. 83. Vid. Cellar. Orthogr. p. 65. *Sublimus* Vet. Ed. 1. & Monaſt. idque antiquorum magis genium ſapit. De talibus conf. Acid. ad Vellej. II. LXXVII. 1. ARNTZ.

426. *Totumque.*] Et Proſa, & Alm. ac Heinſ. MSS. *totum*, ſine addito nomine: id eſt *hoc univerſum.* Quidam *mundumque gubernat.* CELLAR. Probavit jam hanc ſcripturam Wopkens ad lib. III. vſ. 113. Et recte; licet diſſentiant Sched. Pulm. *totum* enim eſt omnia, ut contra *omnis* pro toto. vide Wopkens ad lib. I. 326. Hygin. Fab. XXX *flumine ammiſſo totum ſtercus abluit.* ubi *flumine inmiſſo*, vel *Aſpheo inmiſſo*, vel *Alpheo & Peneo inmiſſo* conjiciebat Voſſius in margine Edit. Commelin. quae exſtat in Biblioth. Lugduno Batava, cujuſque excerpta penes me ſervo. Voces tamen *omnis* & *totus* differre, ſcribit Serv. ad Virgil. I. Aen. 252. Graeci ſuum πᾶς ita adhibent. Vechner. Hellenol. lib. II. cap. 1. Raphel. ex Herod. ad Ep. ad Epheſ. cap. IV. vſ. 16. Porro & *dextra ſedet* Ed. Lipſ. *in dextra ſedet* Vet. 1. 2. Monaſt. Baſ. Col. & *dextram ſubit ipſe patris mund.* Sched. Pulm. Torn. 1. 2. 3. aliae. Sed ſine ulla neceſſitate. *Ad dextram* alicujus *ſedere* poteſtatem atque honorem denotat. Vid. Inluſtriſſ. Spanhem. ad Callim. in Apoll. 29. ARNTZ.

428. *Tartara.*] Latius haec perſequitur Grunerus h. l. vid. ad lib. I. vſ. 205. Longe a veri tramite recedunt Sched. Pulm. & Parrh. cum pro *Tart. p. c. p.* ſcribant *conſervando regit, penetrat*, &c. Superiori verſu Cod. Cant. Edd.

Ire ſuper nubes Dominum, tractusque coruſcos
Veſtigiis calcare ſuis, venerantur, adorant,
Sidereasque vias alacri ſub corde reportant,
Quas cunctos doceant. Teſtes nam jure fideles
Divinae virtutis erant, qui plura videntes,
Innumerabilium ſcripſerunt pauca bonorum.
Nam ſi cuncta ſacris voluiſſent tradere chartis
Facta Redemtoris; nec totus cingere mundus
Sufficeret denſos per tanta volumina libros.

EXPLICIT CARMEN PASCHALE.

Torn. 1. 2. 3. Baſ. Ald. Maitt. legunt, *excelſaque & ima*. Sed in vulgata ſcriptura *vel* accipitur pro &, ut ſaepius alibi vid. Barth. ad Claud. p. 759. & 1314 Wiſſemb. ad tit. de V. S. Diſp. XVII. theſ. 1.

431. *Veſtigiis.*] An *veſtigis* contracte legendum, ut metro conſulatur? MSS. autem quatuor ſyllabis, nec Fabricius mutatione maculam abſterſit. CELLAR. Cellarius metri cauſſa ſcribendum forte putat *veſtigis;* cum mihi ob inſolentiam contractionis ejusmodi, veriſimilius videatur, in metrum hic commiſſum ab Auctore, licentia pari, qua lib. III. 134. ſecundam ſyllabam brevem fecit in voce *tibicines*, e ſcriptura certe iſta, qnam probavit Vir ipſe doctus. Eodemque modo peccatum in vocibus *jugis*, lib. I. 18. lib. II. 255. & lib. III. 202. *abluta*, lib. IV. 269. Paulin de V. Mart. I. 142.

Prece, largitione *vocatos*
In bellum cogit.

cum animadverſione noſtra. Idem lib. V. 457.

Suffragium *ſenſere pium*.

Paulinus Nolan. Poëm. XXXIII. 616.

Infantes caſtis vincite ſuffragiis.

ubi vide Rosveidium. WOPKENS. Confer Voſſ. II. Art. Gramm. XXXIX. Tali fere modo Edit. Lipſ. exhibet ſupra lib. II. vſ. 52.

Prae filiis hominum.

ut contrahatur in *filis*. Saepius neglectae legis Pediae occurrunt exempla in hoc carmine, quibus Muſas contaminavit Sedulius, qui, licet reliquis Chriſtianorum Poetis elegantior, nonnumquam tamen ipſorum ſordes ſecutus eſt. Dixi ea de re in Praefatione uberius.

431. *Venerantur.*] Almel. *veneranter adorant*. At Proſa: *Venerantur & adorant*. Et MS. Barthii *venerantur*. CELLAR. *Veneranter* quoque Cod. Cant. Edd. Col. Torn. 2. Bibl. Lugd. invitis Vett. Edd. *famulantur, adorant*, eſt apud Coripp. II. 35.

436. *Chartis.*] Cod. Arnt. *libris*. quod certe ex margine, ubi quiſpiam Librarius *chartis* explicare voluit. Neque melius *ſcriptis* Parrhaſ. Ponitur enim *charta* pro omni eo, quod in charta eſt ſcriptum. Ovid. III. Triſt. 1. vſ. 4.

Nullus in hac charta verſus amare
docet.

Rhemn. Fannius de Ponder. vſ. 123.

Ex ipſis veterum poteris cognoſcere
chartis.

Ceterum *voluiſſe tradere* Ed. Monaſt. ARNTZ.

COELII

COELII SEDULII HYMNUS I.

COLLATIO VETERIS ET NOVI TESTAMENTI PER SCHEMA ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΩΣ ALTERNIS VERSIBUS REPETITAE.

CAntemus ſocii, Domino cantemus honorem,
  Dulcis amor Chriſti perſonet ore pio.
Primus ad ima ruit magna de luce ſuperbus,
  Sic homo cum tumuit, primus ad ima ruit.
Unius ob meritum cuncti periere minores,
Sal-

COELII SEDULII.] Barthius Hymnum hunc Turcio Ruſio tribuebat, viro conſulari, de quo ſupra p. 10. [19. huj. Ed.] dictum. At Beda de Metris p. 2366. Sedulio adſcripſit. Eſt & in MS. Almelov. praeſcriptum YMNUS SEDULII: & alio, quem Nic. Heinſius tractavit: EXPLICIT PASCHALE CARMEN SEDULII: INCIPIT HYMNUS EJUSDEM. CELLAR. Diximus latius in Praefatione.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΩΣ.] Qua ſingulis Diſtichis initium prioris verſus eſt finis poſterioris. CELLAR.

3. *Superbus.*] Diabolus. IDEM.

4. *Tumuit*] Cod. Arnt. a pr. man. *timuit*. Ita & Vet. 1. Torn. 3. de qua permutatione conf. Drak. ad Liv. II. cap. LII. Acidal. Divinat. in Plaut. cap. VII. Cl. Triller. 1. Obſ. Crit. 1. Non tamen utimur hac ſcriptura. *Tumere* etenim ſuperbis proprium eſt. Supr. III. vſ. 330.

Nec reſupina tumet,

& vſ. 336. lib. IV. vſ. 11. Tertullian. de Pall. cap. IV. *Non erat ſatis animi tumens Macedo.* Juvenc. III. vſ. 649.

Quem tumor inflati cordis per ſumma
locarat.

Phaedr. I. Fab. III. vſ. 4.

Tumens inani graculus ſuperbia.

Minuc. Fel. Oct. cap. VIII. *Neſcio qua prudentia tumeſcentem.* ARNTZ.

5. *Minores*] *Minores* ſunt nepotes, poſteri. Ovid. Faſt. III. 327.

Eliciunt coelo te, Juppiter, unde
minores
Nunc quoque te celebrant.

& IV. 59.

Neve ſecuturi poſſent neſcire nepotes.

in Codice Moreti altero pro *nepotes* eſt *minores*, ubi Burmannus ad ea, quae ad Val. Flacc. III. 455. dixit, lectores ablegat. Virg. Aen. VIII. 268.

Laetique minores
Servavere diem.

ubi Servius injuſte Virgilium dicit nove ſatisque licenter loqui; quum ille per *minores* poſteros omnino intelligat, non eos, cum quibus quis vivit, ut viſum

Servio

Salvantur cuncti unius ob meritum.
Sola fuit mulier, patuit qua janua leto:
Et qua vita redit, ſola fuit mulier.
Frater iniquus erat, juſtum qui perculit olim:
Damnator Chriſti frater iniquus erat.
Tranſitus ille monet, quid prima amiſit origo:
Quid ventura parent, tranſitus ille monet.
Arca levatur aquis, homines ne perderet aequor;
Ne pereant homines, arca levatur aquis.

Sume,

Servio fuit. GRUNER. Trebell. Poll. in Claud. cap X. Cl. Bondam II. Var. Lect. cap. XIII. *perire minoris* Vet. 1.

6. *Cuncti unius.*] Cum hiatu, ſine ſynaloepha, ut optimi ſaepe Poetarum. CELLAR.

7. *Qua.*] Cod. Alm. Edd. Vet. 1. 2. *quae.*

8. *Ex qua.*] Cod. Alm. *ex qua.* Alii, & *qua.* CELLAR. Solius Cod. Alm. auctoritate motus Cellarius *ex* edidit pro &. Quum vero in ea lectione, quam nos exhibemus, omnes libri mirifice conſpirent, neutiquam repudiandam illam putavimus; in primis quum praeced. etiam vſ. dixerit Noſter: *patuit qua janua leto*, abſque praepoſitione. GRUNER. *Et quia* Vet. 1.

10. *Damnator.*] Proditor Judas, qui *frater* i. e. amicus & ſocius Domini ac diſcipulus. CELLAR.

11. *Tranſitus ille.*] Tranſitus Caini & Abelis in agrum: ex LXX. & Vulgato Geneſ. IV. 8. διέλθωμεν ἐς τὸ πεδίον, *egrediamur foras.* Docuit autem hic tranſitus amiſſam immortalitatem. CELLAR. Per *tranſitum* priorem Cellarius intelligit Caini & Abelis egreſſum in agrum, per poſteriorem Chriſti ſalutarem ad Patrem abitum. Sed potius eſt, ut in uno intelligamus mortem Abelis, in altero Chriſti: neque egreſſus Caini & Abelis in agrum tranſitus appellari poſſit; ſed haud dubie hic, ut alibi, mortem deſignat illa vox. Sulp. Severus Epiſt. III. 4. *Scribis, in eadem epiſtola, qua de obitu Domini Martini fecerim mentionem, ipſum beati Viri* tranſitum *exponere debuiſſe.* Caeſarius Homilia II. extr. *Si nos tam ſanctis operibus dies* tranſitus *noſtri fideliter occupatos invenerit*, &c. Commodian. Inſtruct. LVIII.

Exſpecta requiem futuram in tranſitu *mortis.*

Gregorius Turon. Hiſt. Franc. II. 13. *Poſt* tranſitum *S. Artemii venerandus e Senatoribus Epiſcopus ordinatur.* & ibid. *Hic in ipſa Dominici natalis vigilia* tranſiſſe *refertur.* lib. I. c. ult. Tranſiit *autem media nocte, quae* &c. Sic ſaepius ille cum aliis. Ita *tranſire* pro abire, apud Vet. Interpr. Lucae II. 15. IV. 30. Matth. VIII. 34. IX. 9. 27. *Tranſvertere oculos a paupere*, i. e. avertere, Siracid. Eccleſiaſt. IV. 1. *Tranſferre* pro auferre, Sulp. Severus H. S. I. 2. 5. cum nota mea. Porro legendum videtur, . . *quid prima amiſit origo: quid ventura paret*, i. e. quae ſequens acquirat, ſcil. origo, i. e. gens, ſtirps. ut lib. 1. 77.

Indicio eſt antiqua fides, & cana priorum
Teſtis origo *patrum, nulliſque abolenda per aevum*
Temporibus.

lib. II. 9.

Proh dolor! aeterni fuerant deinde Creſcere poſtquam
Coepit origo, *perit; cladem que a ſemine ſumſit.*

WOPKENS. In expoſitione *tranſitus* neque placet Cellarii, neque Wopkenſii ſententia. Quanto melius Gloſſae Cod.

Ain

Sume, pater, populos pro nati vulnere cunctos:
Quum tradis Chriſtum, ſume, pater, populos.
Hoſtia ſumma patris, tacitis ſignata figuris;
Quam referat Chriſtus, hoſtia ſumma patris.
Claudicat ecce videns Dominum, dum praevalet, heros,
Aſpera gens Chriſtum claudicat ecce videns.
Reppulit ille famem, venitus crimine fratrum:
Venditus a Juda, reppulit ille famem.
Perfide corde peris, dum vaſtant omnia plagae:

Dum

Arnt. priorem tranſitum accipiunt de Enocho in caelum translato, qui quidem tranſitus docuit, quid prima origo, i. e. Adamus & Eva, per peccatum amiſerit. Egregia tum eſt oppoſitio inter tranſitum priorem Enochi, & poſteriorem Chriſti ARNTZ

12. *Tranſitus ille.*] Σωτήριος Chriſti ad Patrem. CELLAR.

14. *Arca levatur aquis*] Altera arca eſt Eccleſia baptiſmo ſalvata. 1. Petri III. 20. 21. IDEM

15. *Sume, pater.*] Abrahamus eſt, filium mactaturus, cui promiſſio facta. Geneſ. XXII. 16. 17. IDEM. Pro *vulnere* Cl. Petrus Burmannus conjiciebat legendum *funere*.

16. *Tradis Chriſtum.*] Qui ſemen Abrahae: tum vere promiſſio impleta, Rom. IV. 11. CELLAR. *Chriſtum tradis* inverſo ordine Vet 1 Mon. pro *tradis* tamen *ſumis* exhibent Cod. Cant. Edd. Baſ Torn. 1. 2. 3. Lipſ. Maitt. Fabr. Bibl. quod tamen neſcio quid ingratum ſonat, ob idem verbum mox ſequens.

17. *Hoſtia.*] Iſaac, typus Chriſti. CELLAR. *Referat* Vet. 1. Mon. forte ex vitio typographico. *dudum ſignata* Cod. Almel

19. *Claudicat.*] Jacob claudicat beate: Judaei viſo Chriſto claudicant infeliciter, id eſt σκανδαλίζονται. CELLAR. *Heres* pro *heros* exhibent Cod. Arnt. Ed. Vet. 1. & aliae. vix ſenſu congruo.

21. *Venitus crimine.*] Joſephus, typus Chriſti. *Venitus* Codd. Cant. & Alm. id eſt, venditus, a *veneo*. Priſcianus quidem lib. X. p. 907. habet *venitum* (ex quo *venum*) a *veneo*; ſed correpta *i* littera, ut in ſupinis ab *eo*, *ire*. Vulgati libri, *diſtractus*. CELLAR. *Diſtractus* in Cod. Alm. pro Gloſſa τῷ *venitus* adſcriptum erat, his additis: *Venio, venis, venit, facit praeteritum, quod ſub activa declinatione paſſivum ſenſum habet.* Mira ceteroquin in hoc loco conſpicitur ſcripturae varietas. *Diſtractus* eſt in Edd. Vet. 1. 2. Baſ. Col. Lipſ. Mon. Torn. 1. 2. 3. Fabr. longe diverſo modo exhibet altera manus in Cod. Arnt. cum qua conſpirat Ed. Ald. *frater quem vendidit auro*. prima manus in Arnt. dederat, *venditus pro crim.* Probo illud unice, quod Cellarius dedit, donec meliora quis producat. pro *repulit* praeterea alios habere *pepulit* notaverat docta manus in Arnt. Cod. aperto errore. ARNTZ.

22. *Venditus eſt Chriſtus.*] Cellarius, Fabricium ſecutus, edidit, *venditus eſt Chriſtus*, quam lectionem unde hauſerit Fabr. ignoro. Certe Codd. & Edd. Vett. quibus uſus ſum, omnes ita habent, uti edidi. Quae quidem ſcriptura vel ideo melior mihi quam Fabricii videtur, quia *venditus a Juda* eleganter illi opponitur, qui *venitus eſt crimine fratrum*. GRUNER. Iſta ſcriptura, quam Fabricius & Cellarius dederunt, quamque Grunerus, Vir eruditiſſimus, profitebatur ſe neſcire, unde Fabricius hauſerit, exſtat in Cod. Arnt. Edd. 1. 2. Mon. quibus proxime adcedit Cod. Almelov. qui legit, *venditus eſt Dominus*.

Digitized by Google

Dum ceſſant plagae, perfide corde peris.
Agnus ab hoſte ſacer revocavit ſanguine patres:
Sanguine noſque refert agnus ab hoſte ſacer.
Obruit unda nefas, populo gradiente per aequor;
Nunc populi mundi obruit unda nefas.
Murmurat inpietas, manna veniente refecta:
Panis adeſt Chriſtus, murmurat inpietas.
Plebs ſibi dura caput terrae cultoris adoptat:
Abſtulit heu Chriſtum plebs ſibi dura caput!
Lex dedit indicium veteris de crimine poenae:
Quodque ſalus veniat, lex dedit indicium:
En lapis inriguus! ſatiare, incredule, fonte,
Qui Chriſtum reprobas; en lapis inriguus!
Carpitur igne ſacro munus votumque piorum:
Seditioſa tribus carpitur igne ſacro.
Regna beata Patris legis non contigit heres:

Jeſus

nus. Praeſero tamen cum Grunero, *venditus a Juda*; quod & in Cod. Arnt. a manu recentiori adſcriptum erat, atque etiam in Sched. Pulm. ſervatur. ARNTZ.

23. *Perfide.*] Pharaonis induratio & Judaeorum comparantur. CELLAR. Cod. Arnt. *ceſſant pene*, i. e. *poenae*. Sed nil potius muto.

25. *Revocavit.*] Cod. Arnt. a manu ſecunda, *conduxit*.

27. *Obruit unda nefas.*] Submerſio Aegyptiorum in poenam: & Chriſtianorum in baptiſmo ad tollendum peccatum. CELLAR.

28. *Mundi.*] Cod. Alm. cum hiatu. Vulg. *mundis*. Fabr. *mundi populis*. IDEM. Variant libri. *Populis mundis* habent plerique. Sed *mundi populis* Ald. Fabr. Maitt. inde Cellar. *populis mundi*, ordine inverſo. Solus Cod. Cant. veram ſervaſſe lectionem nobis videtur, in quo *populi mundi* ſcriptum eſt. Per *populum* vero *mundum* Chriſtianam gentem intelligere puto Sedulium, cujus *nefas obruit unda* baptiſmi. GRUNER. Sic cum Almel. Cod. maluit Cellar. quam quod vulgabatur, *Nunc populis mundis o. u. n.* Forte a Sedulio fuerit, *Nunc populos mundans, obruit unda nefas.* In priore iſta triga *obruit unda nefas*, per *nefas* nefarius Pharao cum ſuis intelligendus videtur, ut mox *impietas* dicuntur homines impii. Sic de Judaeorum gente Barrabam in abſolutionem petente, Arator II. 959.

Fuit optio linqui
Quem velles clamoſa tibi, ſed ab ore cruento
Triſte petis male ſuada nefas, *& gaudia Paſchae*
Electo latrone coli.

Virgilius Aen. II. 585. de Helena:

Exſtinxiſſe nefas *tamen, & ſumſiſſe merentis*
Laudabor poenas.

WOPKENS. Simili ſenſu *ſcelus* pro homine ſceleſto apud Terentium. Vide ſupra ad lib. I. 218. *Populis mundis* Vet. 1. 2. Mon. alii aliter. Grunerum tamen ſequor, cujus ſententia confirmatur ex Cod. Arnt. niſi quod ille inverſo ordine legat, *mundi populi*. ARNTZ.

29. *Refecta.*]

Digitized by Google

Jeſus diſpenſat regna beata Patris.
Deſtruit arca Dei muros, dum circuit hoſtem:
Sic hoſtem mundi deſtruit arca Dei.
Area vellus habet, madido ſed vellere ſicca eſt,
Siccum tota madens area vellus habet.
Vincis honore Dei promiſſo in munere gentes:
Adfectum natae vincis honore Dei.
Tu decus omne tuis, qui ſternis caede Goliam:
Qui vincis mundum, tu decus omne tuis.
Maxima dona Dei cuncti cecinere Prophetae,
Inplevit Chriſtus maxima dona Dei.
Pondera dura tulit mandatum legis & iram:
Gratia mandati pondera dura tulit.
Virgo Maria nitet nullo temerante pudorem;
Poſt partum pueri virgo Maria nitet.
Filius hic hominis fit maxima quaeſtio mundi;

No-

29. *Refecta.*] Cod. Alm. *referta.*

31. *Cultoris.*] Bovis, vituli aurei, μοχολατρίᾳ notatur. CELLAR. *Plebs ſi* utroque verſu Vet. 1. 2. poſteriori tamen Mon. *ſibi* ſervat. *Adorat* pro *adoptat* praeferunt Sched. Pulm. quod tamen ob ſequens *abſtulit* diſplicet.

34. *Indicium.*] Lex altero verſu, vaticinia V. T. de Chriſto. Joann. V. 39. CELLAR.

35. *Lapis inriguus! Satiare.*] Petra percuſſa, quae aquam fudit. *Satiare*, ſive *ſatiaris* paſſive. IDEM. *Satiare*, ſive *ſatiaris* paſſive, Cellar. inquit. At non indicativi, ſed imperativi modi hoc verbum eſt. ut Prologo vſ. 6.

Pluſque libens animo, quam ſaturare *cibo.*

WOPKENS *En lapſus* Vet. 2. ingenioſe tamen docta manus adſcripſerat: *revera lapſus.* Ed. Col. hoc & ſequenti verſu habet *irriguis.* Praeterea Cod. Arnt. *fronte:* male. Anton. adv. Gent. 15.

Et *fons de rupe cucurrit.*

quem locum vindicavi in ſpecim. Obſ. C. VI. p. 37. ARNTZ.

38. *Seditioſa tribus.*] Koran, Datan, Abiram. CELLAR

42. *Arca Dei.*] In pentametro Chriſtus arca, cujus illa typus fuit. CELLAR. Vs. praeced. *hoſtis* Torn. 3. aliae. & *deſtruit* Cod. Cant.

45. *Promiſſo in.*] Jephtae hiſtoria nota. CELLAR. *In* abeſt a Vet. 1. Torn. 1. 3. aliiſque. Facile latere potuit in ſequenti littera *m*, ut ſaepius. *Amore* pro *honore* malebat docta manus in margine Ed. Mon.

46. *Amore*] Legendum, *Adfectum natae vincis honore Dei.* quia ſic eſt in hexametro: ubi alioquin reponendum, *Vincis amore Dei*, &c. WOPKENS. *Honore* omnino ſcripſit Sedulius, idque recepi ex Cod. Alm. Arnt. & variis Edd. Jubet id quoque ipſa ἐπανάληψις, quam ſibi Sedulius propoſuit. ARNTZ.

51. *Tulit.*] Prius *tulit* eſt *adtulit*: poſterius *abſtulit.* Ita & Alm. Cod. ſupra ſcriptum eſt. CELLAR. Vide ad lib. I. 205. III. 194.

55. *Quaeſtio.*] Gloſſa Alm. *altercatio*: lapis offenſionis. CELLAR.

57. *Percepit.*]

Nobiſcum Deus eſt filius hic hominis.
Gaudia magna Dei mundus percepit & ambit:
Reſpuit heu mundus gaudia magna Dei!
Signa movent populos, cernunt magnalia caeci;
Nulla tamen duros ſigna movent populos.
Aſpera mors populis ligno deducta cucurrit:
Aufertur ligno aſpera mors populis.
Ipſe tulit Dominus pro poenis munera ſervis:
Pro ſervis poenas ipſe tulit Dominus.
Vita beata necem miſeris avertere venit;
Pertulit a miſeris vita beata necem.
Lumen adeſſe Dei perſenſit Tartarus ingens,
Nec cernunt homines lumen adeſſe Dei.
Mors fera per hominem miſerum ſibi ſubdidit orbem,
Subdita contremuit mors fera per hominem.
Suſcitat ecce genus morti pater ille profanus;
Ad vitam Chriſtus ſuſcitat ecce genus.
Hic populus Dominum dura cervice negavit:
Suſcepit primum hic populus Dominum.
Sanguine laeta redit fuſo gens inpia Chriſti:

Guſtato

57. *Percepit.*] Ex Cant. & Alm. Codd. Vulgatum, *haec ſenſit*. IDEM. *Percepit* etiam Cod. Arnt. alteram ſcripturam ſequuntur Edd. quas vidi. Cl. Petrus Burmannus conjiciebat *praecepit*, i. e. ſpe praecepit. *ambit* vero poſitum mavult pro *ambivit*. Saepius ſane verba *praecipere* & *percipere* permixta, ex notis, quibus in litterarum compendiis utebantur librarii. plura iſtiuſmodi exempla protuli olim in ſpecim Obſ. p. 47. ARNTZ.

61. *Ligno deducta.*] Lignum arboris vetitae & crucis lignum opponuntur. CELLAR. Male *reducta* Vet. 1. & 2.

63. *Ipſe tulit.*] Gloſſae Alm. Codicis prius *tulit*, *retulit*, & prius *ſervis*, *martyribus ſuis*; poſterius *tulit*, *juſtificavit* interpretantur. CELLAR.

68. *Cernunt.*] Arn. *credunt*, ſed ob ſequens *lumen* lectio recepta videtur nervoſior.

69. *Mors fera.*] Sic Alm. & editi. Adam & Chriſtus oppoſiti. Pro *contremuit*. Alm. *congemuit*. CELLAR. *Congemuit* etiam Arnt. de qua permutatione egit Burm. ad Lucan. III. 527. ſed nihil muto; recepta enim ſcriptura rei eſt adcommodatior. ſupr. IV. 285.

Magno concuſſa pavore
Tartara diſſiliunt, Erebi patuere receſſus,
Et tremuit letale chaos.

Ceterum verſus hic margini Codicis Alm. adſcriptus erat. ARNTZ.

71. *Morti.*] Gignit Adam morituros, CELLAR.

74. *Primum hic.*] Cum hiatu. Ex MSS. Cant. & Alm. *primum*, puta Dominum: vulgati, *primus*. Judaei autem & Chriſtiani committuntur. IDEM. *Primus* Cod. Arnt. & omnes Editi, quos vidi. quod etiam eſt contra legem pediam.

Guſtato Chriſti ſanguine laeta redit.
Crimina cuncta ſuis terrenus contulit auctor:
Diſſolvit Chriſtus crimina cuncta ſuis.
Libera corda ſibi facinus devinxerat olim:
Nunc reficit Chriſtus libera corda ſibi.
Fortia vincla dedit peccati ſaeva poteſtas;
Dulcis amor Chriſti fortia vincla dedit.
Jam ſuper aſtra ſedet, cuncti exſultate fideles:
Perfide, quid ſaevis? jam ſuper aſtra ſedet.
Mortuus ille tonat, caelum terramque ſubegit:
Quid faciant hoſtes? mortuus ille tonat.
Pellitur umbra die, Chriſto veniente, figura;
Chriſtus adit gentes, pellitur umbra die.
Te properare docent & ſigna & ſecula prima,
Nos ſacra, quae gerimus, te properare docent.
Unicus adveniens firmavit vota priorum:
Vota dedit nobis unicus adveniens.
Paſſio, Chriſte, tui complevit munera legis:
Munera noſtra replet paſſio, Chriſte, tui.
Hic homo, qui Deus eſt, ſpes eſt antiqua piorum:

R Spes

diam. tuentur vero eam ſcripturam illa, quae habet Muncker. ad Hygin. Fab. XIV. Gronov. I. Obſ. VII. *Cervix* verſu praecedenti eſt contumacia. Barth. ad Claud. I. de Rapt. Proſ. 242. & I. in Ruf. 53. ARNTZ.

75. *Redit.*] Hoc & ſequenti verſu prima manus in Arnt. *ridet*, turpi errore.

77. *Terrenus auctor.*] Adam. CELLAR.

86. *Facient.*] Sic etiam Fabricius. Burmann. tamen ad Ovid. Epiſt. XXI. 56. ex melioribus, ut ait, libris malebat, *Quid faciant hoſtes?* WOPKENS. Iſtud, quod Cl. Burmanno placuit, *faciant* exſtat etiam in Ed. Ald. *faciunt* habet Cod. Arnt. Juvenal. Sat. VIII. 179.

Quid facias talem ſortitus, Pontice, ſervum?

ubi etiam Collatio, quam vidi, fruſtra *facies* exhibet. Ammian. Marcell. XXVIII. cap. IV. *Quid faciat malus, famoſus?* ubi confer Valeſium. ARNTZ.

87. *Chriſto veniente.*] Alm. & Fabr. *Chriſto*: alii *Chriſti*. *Figura*, typi. CELLAR. *Chriſti* Cod. Cant. & plures editi; alterum rectius praetulit Cod. Arnt.

89. *Properare.*] Adventus Chriſti primus & ſecundus componuntur. CELLAR. *Non ſacra* Vet. 1. Mon.

91. *Priorum.*] Adveniens ille eſt Chriſtus: *priorum* Cant. id eſt Patrum V. T. At editi, etiam Alm. ſcriptus, *piorum*. CELLAR. Ita Cod. Cant & Ed. Ald. alii *piorum*. Sed *priorum* verum eſt; nam τῷ *priorum* opponit Sedulius τὸ *nobis*. GRUNER.

93. *Tui.*] *Tui* Cant. & Alm. Vulgati *tua*. CELLAR. *Tui* Cod. Arnt. Ed Maitt.

95. *Piorum.*] Alm. *priorum*. Sed quia *pia*

Spes in fine piis hic homo qui Deus eſt.
Munus erat fidei toto credentibus aevo:
Qui dedit ut credant, munus erat fidei.
Te veniente, Deus, mundanus concidit error:
Occidit hic mundus te veniente, Deus.
Gratia plena Dei eſt, quae totis gentibus exſtat;
Abſcedant ſectae, gratia plena Dei eſt.
Sola columba redit, quae totum circuit orbem;
Diſcedant corvi, ſola columba redit.
Adveniet Dominus dare digna piis, mala pravis:
Credite jam miſeri, adveniet Dominus.
Viſio, Chriſte, tui, tormentum & poena malorum eſt:
Gloria cuncta bonis viſio, Chriſte, tui.

Gloria

piis ſequitur, oppoſitio aptior fit inter pios V. & N. Teſtamenti. CELLAR. *Priorum* Cod. Cant. Ed. Ald. Sed *piorum* unice vera eſt Sedulii manus.

97. *Erat.*] Alm. utroque verſu *erit*. Sed *toto aevo* eſt, tempore V. T. CELLAR Alm. adſtipulatur Arnt. Cod.

100. *Occidet.*] Fabr. ſic. Congruit Alm. *occidit hic*. Vulgati reliqui: *occubuit mundus* CELLAR. Cod. Cant. Edd Tornaeſ. Lipſ. Baſ. & Col. *occubuit mundus*. Cod. Alm. *occidit hic mundus*. Edd. Fabr. Maitt. *occidet hic mundus*. Sed quum Sedulius, quoad poteſt, repetere in hoc carmine ſoleat voces primi verſus in altero; fide Ed. Ald. reſcripſimus; *Concidit hic mundus*. Praeſenti vero pro futuro utuntur Scriptores, ſi rei certitudinem indicare volunt. Ovid. Heroid. II. 15.

Saepe videns ventos coelo pelagoque faventes,
Ipſa mihi dixi, ſi valet ille, venit.

Virg. Aen. IV. 25.

Vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras,
Pallentis umbras Erebi, noctemque profundam,
Ante, pudor, quam te violo, aut tua jura reſolvo.

Vide quae diximus ad Phaedr. lib. II. Epilog. GRUNER. Vet. 1. 2. Mon *occubuit*. Cod. Arnt. *occidit*, quod recepi. poſuitque illud Sedulius pro occidet. exempla vide apud Drakenb. ad Liv. III. cap. LVI. *Concidit*, quod Grunerus repoſuit, non diſplicet quidem, ſed cum in ſola edit. Ald. ſervetur, iſtius fide illud recipere non audeo. ARNTZ

102. *Abſcedant.*] Torn. 1. 2. Baſ. Col. Lipſ. Bibl. Lugd. *aſcendant*, quod non probo.

104. *Diſcedant.*] Cod. Cant. Edd. Torn. 2. Baſ. Lipſ. Col. Maitt. Bibl. Lugd. *deſcendant*. Mox *dare ſigna* Arnt. Cod.

106. *Miſeri adveniet.*] Sine eliſione, ut ſaepe. CELLAR.

110. *Spiritu.*] Poelm. *flatu*, quia prima in *ſpiritu* longa. At vetus haec lectio, & Beda de Metris [p. 2374] *Sedulius in clauſula carminis, cujus ſupra memini . . .*

Cum ſancto Spiritu gloria magna Patri.

Spiritus *enim primam ſyllabam habet longam . . . Sed Poeta, ut gloriam ſanctae & individuae Trinitatis clara voce decantaret, neglexit regulam Grammaticae diſpoſitionis.* CELLAR. *Spiritui &*

Nato

Gloria magna Patri, ſemper tibi gloria Nate,
Cum ſancto Spiritu, gloria magna Patri.

Nate Ed. Ald. *cum ſancto flatu* Bal. *Flamine cum ſancto.* Vet. 1. 2. Mon. vide ad lib. I. 276. Cl. Burmannus inſpiciendam monet Labbaei Bibl. Nov. MS. p. 226.

COELII SEDULII

HYMNUS II.

VITAM CHRISTI CONTINENS

ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ ΤΕΤΡΑΣΤΡΟΦΟΣ.

A ſolis ortus cardine
Ad usque terrae limitem
Chriſtum canamus principem,
Natum Maria virgine.
Beatus auctor ſeculi
Servile corpus induit,
Ut carne carnem liberans
Ne perderet quos condidit.

SEDULII.] Et hunc Hymnum Sedulio tribuit Beda Presbyter de Metris in Jambico terrametro [p. 2378.] *Recipit*, inquit, *Jambum locis omnibus, ſpondeum locis tantum imparibus, quo ſcriptus eſt Hymnus Sedulii*
A ſolis ortus cardine
Et uſque terrae limitem.
Et Codex Alm. huic carmini praeſcriptum habet: INCIPIT YMNUS SEDULII. CELLAR. De genere verſus conſer Fabric. Comment. in Poet. Chriſt. p. 27.

2. *Ad uſque.*] Sic Alm. & Editi. Beda: *Et uſque.* CELLAR.

4. *Maria virgine.*] Alm. Cod. *Mariae virginis.* IDEM.

6. *induit.*] Prudent. Cathem. IX. 45.
Mortale corpus induit.
ubi Weitz. & Fabric. ad eumd. p. 340. ARNTZ.

9. *Clauſae.*]

Clauſae parentis viſcera
Caeleſtis intrat gratia:
Venter puellae bajulat
Secreta, quae non noverat.
Domus pudici pectoris
Templum repente fit Dei;
Intacta, neſciens virum,
Verbo concepit filium.
Enixa jam puerpera eſt,
Quem Gabriel praedixerat,
Quem matris alvo geſtiens
Clauſus Joannes ſenſerat.
Foeno jacere pertulit,
Praeſepe non abhorruit,

Parvoque

9. *Clauſae.*] Alm. *clauſa*: Cantabr. & Fabr. *clauſae*. Vulgares *caſtae*. CELLAR. *Clauſae* lectio eſt Edd. Venet. Fabr. & Maitt. *clauſa* habent Codd. Alm. & Cant. (in quo ultimo antiqua lectione eraſa, haec, teſte Benzelio, ſubſtituta eſt) & Edd. Col. Baſ. ac Bibl. Lugd. quae lectio mirifice placeret, modo metri eam leges ferrent. Noſter II. 46.

Pro virgine teſtis
Partus adeſt clauſa ingrediens &
clauſa *relinquens.*

Sed *clauſa parens* eſt virgo parens: GRUNER. *Caſtae* Sched. Pulm. *clauſa* Vet. 1. 2. Mon. In loco, quem Grunerus ex Sedulio produxit, cl. Petr. Burmannus in margine Ed. ſuae legendum conjiciebat, *clauſam ingrediens clauſamque relinquens.* quod ex hoc loco firmari poſſet.

17. *Enixa eſt puerpera.*] Sequor Grunerum, qui edidit, *enixa jam puerpera eſt.* idque inveni etiam in Tornaeſ. 3. Bibl. Lugd. Edimb. ARNTZ.

21. *Pertulit.*] Sic verbum *perferre* nonnumquam cum infin. conſtruitur. Fortunatus lib. II. 200

Sed caro, quae naſci pertulit *atque mori.*

& eodem libro de nativ. Chriſti:

Praeſepe poni pertulit,
Qui lucis auctor exſtitit.

Eundemque verborum *patiendi*, *tolerandi* &c. uſum alibi illuſtro. WOPKENS. *Pertulit jacere* per jacuit, exponit Cl. Burmannus ex Buchner. ad Venant. Hymn. de Reſurr. 57.

26. *Deum.*] Cant. *Deum* clare: Alm. *Dnm.* cum ſuperna linea, quod *dominum* notat, ſed alienum ab hoc metro. *Dm.* ſcriptum fuit, id eſt *Deum* Vulgati *Deo.* Sed etiam vſ. 3. cum quarto caſu: *Chriſtum canamus.* CELLAR. Vulgati, *canunt Deo*: ut Vetus Int. Pſalmo CIII. 33. *Cantabo* Domino *meo in vita mea*, *pſallam* Deo *quamdiu ſum*, ita Pſalmo CIV. 2. & alibi. Sed uſitatiorem verbi *canere* cum accuſ. conſtructionem puto, etiam ubi, ut hoc in loco, ſignificatur laudatio vel gratiarum actio, qua directe compelletur Deus. Sic Prudent. in Praef ſua, vſ. 37.

Hymnis continuet dies,
Nec nox ulla vacet, quin Dominum
canat.

Cum Cellario igitur ſequor ſcriptos. WOPKENS. *Deo* Editi plures; alterum praeferunt Vet. 1. 2. Mon. quod etiam eſt in Sched. Pulm. *Cantare Deo* dixit etiam Optatus Afer II. de Schiſm. Don. cap. 1.

29. *Herodes.*] Cod. Alm. Edd. Ven.

1. 2.

Digitized by Google

Parvoque lacte paſtus eſt,
Per quem nec ales eſurit.
  Gaudet chorus caeleſtium,
Et angeli canunt Deum,
Palamque fit paſtoribus
Paſtor creator omnium.
  Herodes hoſtis inpie,
Chriſtum venire quid times?
Non eripit mortalia
Qui regna dat caeleſtia.
  Ibant Magi, quam viderant,
Stellam ſequentes praeviam,
Lumen requirunt lumine,
Deum fatentur munere.

 Caterva

1. 2. Torn. 1. Mon. & aliae tranſponunt, *hoſtis Herodes*. ſed male. Munckerus ad Hygin. Fab. CCXXIII. ſubſtituit *Herodis*, quia alias ultima ſyllaba corripitur contra Legem Pediam. Sed in hoc ſcriptore talia aliquando ſunt admittenda. ARNTZ.

30. *Times.*] Aliquando ſic verbum *timere* pro timide credere, cum infin. jungitur. Paulin. Poem. XXXII. 337.

Tunc etiam refugo coecatus lumine mundus
Aeterna timuit *nocte piare nefas.*

Oroſius V. 17. *Idem Saturninus Memmium* . . . fieri *conſulem* timens, . . *fugientem* . . *interfecit.* Vetus Int. II. Machab. XIII 10 *Dominum invocarent* . . *quippe qui & lege & patria ſanctoque templo* privari vererentur. Auguſtin. C. Dei XVIII. 13. *Sed niſi talia figmenta etiam in theatris agerent*, *ipſos Deos potius iratos* habere timuerunt. In quibus exemplis, ut in hoc Sedulii loco, infinitivum quoque habemus praeſentis temp. pro futuro. Addatur Livius III. 22. *Et ipſam coloniam ingens* metus*erat* defuturam. lib. VII. 39. *Deinde haud-dubius* timor *inceſſit animos*, *conſilia ſua* emanaſſe. Curtius IX. 7. *Quippe celebratam Macedonum fortitudinem ad ludibrium* recidiſſe verebantur. Ovidius Epiſt. XVI. 75.

Iudexque verebar
Non omnes cauſſas vincere poſſe *ſuam.*

quibus duobus locis (nam reliqua parum ad rem faciunt) Daviſius recte defendit hunc Ciceronis de Legibus II. 22. *Quod haud ſcio an* timens *ſuo corpori* poſſe *accidere*, . . . *igni voluit cremari.* WOPKENS.

31. *Eripit.*] Sic Cant. & Alm. Codices. Fabr. *abripit:* vulgares libri *arripit.* CELLAR. *Eripit* Cod. Arnt. *abripit* Bibl. Lugd. *arripit* Vet. 1. 2. Torn. 1. 2. 3. Mon. Baſ. Col. Lipſ.

33. *Qua venerant.*] Alm. ita, quod eſt, qua via ex Oriente venerant, eam perſequebantur Hieroſolymis Bethlemum. Editi, *quam viderant*, ad ſtellam referentes. CELLAR. *Quam viderant.* Lectio eſt Codd. MSS. & Edd. omnium, praeter Alm. in quo legitur, *qua venerant*, quam lectionem avide arripuit Cellarius. Sed unius Cod. ſcriptura nihil hic valere videtur: in primis cum interpretatione nimis coacta juvari debeat. Magis certe expedita eſt vulgata. GRUNER. Hanc lectionem Almel. Cod. praeferendam duxit Cellar. vulgatae, *J. M. quam viderant*, *S. ſ. p.* Sed hoc notare poſſet, quod tamen noluit Poeta, eadem, qua venerant, via rediiſſe Magos.

Itaque

Caterva matrum perſonat
Conliſa deflens pignora,
Quorum tyrannus millia
Chriſto ſacravit victimam.
Lavacra puri gurgitis
Caeleſtis Agnus adtigit.
Peccata, quae non detulit,
Nos abluendo, ſuſtulit.
Miraculis dedit fidem
Habere ſe Deum patrem;
Infirma ſanans corpora,
Et ſuſcitans cadavera.
Novum genus potentiae;
Aquae rubeſcunt hydriae,
Vinumque juſſa fundere
Mutavit unda originem.
Orat ſalutem ſervulo
Flexus genu centurio,
Credentis ardor plurimus

Exſtinxit

Itaque omnino revocandum illud *quam viderant*. quomodo & Matt. II. 9. *Qui cum audiſſent regem, abierunt: & ecce ſtella*, quam viderant *in Oriente*, *antecedebat eos*, &c. Et hoc jam nupero Editori animadverſum, ex amico didici; ipſam enim editionem nondum videre contigit, nec perluſtrare vacavit. WOPKENS. Grunero & Wopkenſio adſentior. *qua viderant* Edimb. forte ex typographi errore.

37. *Perſonat.*] Ejulat, ululat. CELLAR.

40 *Victimam.*] Conjicit Petr. Burmannus legendum, *victimas*, ſed forte ſingularem pro plurali poſuit Sedulius. Ceterum confer Fabric. ad Prud. p. 356.

48. *Et ſuſcitans.*] Et hoc ex Alm. eſt: alii *reſuſcitans*. CELLAR. *Reſuſcitans*, quod in Cod. Cant. & Edd. nonnullis exſtat, ſervari poſſet, cum in compoſitis a conſona incipientibus, *re* interdum ſit anceps. vid. Drakenb. ad Sil. I. 309. Not. ad Nemeſ. Ecl. III. vſ. 4. hic tamen Almelovenii Codicem potius ſequor. ARNTZ.

52. *Originem.*] Inſpice Heinſ. Ariſtarch. Sacr. cap. VI.

54. *Flexus genu.*] Sic Edd. Ald Venet. & Tornaeſ. *flexo genu* Ed. Col Malim vero cum Cod Cant. legere, *nixus genu*. Ovid. Met. VIII. 181.

Conſiſtuntque loco, ſpecie remanente coronae
Qui medius, nixique genu eſt, anguemque tenentis.

Tertull. contr. Marc. III. p. 273. Fabr.

Tradere ſe poenis potius pro nomine magno,
Quam genibus nixi ſimulacro pandere palmas.

Juvenc. IV. 648.

Tunc genibus nixi, regem dominumque ſalutant.

Flexo genu adoraſſe veteres obſervavit Vener. Schwarzius in Comment. Ling. Graec.

Digitized by Google

Exſtinxit ignes febrium.
  Petrus per undas ambulat
Chriſti levatus dextera:
Natura quam negaverat,
Fides paravit ſemitam.
  Quarto die jam foetidus
Vitam recepit Lazarus,
Mortisque liber vinculis
Factus ſuperſtes eſt ſibi.
  Rivos cruoris torridi
Contacta veſtis obſtruit,
Fletu rigantis ſupplicis
Arent fluenta ſanguinis.
  Solutus omni corpore
Juſſus repente ſurgere:
Suis viciſſim greſſibus
Aeger vehebat lectulum.
  Tunc ille Judas carnifex,
Auſus magiſtrum tradere,

 Pacem

Graec. N. F. p. 724. GRUNER. *Flexus genu*, pro flexo genu, nixus genu. Tacitus Ann. XVI. 4. *Poſtremo* flexus genu . . . *ſententias judicum opperiebatur, ficto pavore.* Statius Theb. VI. 679.

Humique
Preſſus *utroque* genu, *collecto ſanguine diſcum*
Ipſe ſuper ſeſe rotat, atque in nubila condit.

WOPKENS. Vulgata tueri ſe ſatis poteſt: alias facile praetulerim *flexo genu*, quod eſt in Vet. 1. 2. Mon. & Col. Ovid. IV. Triſt. II. 2. IV. Met. 340. Arator I. 822. Senec. Herc. Fur. 1046. & Agam. 776. Mox *credenti ardor* Vet. 1. 2. Mon. ARNTZ.

56. *Exſtinxit.*] Ed. Edimb. *exſtinguit.* Sed ſaepius modi variant, apud Poetas praeſertim.

57. *Ambulat.*] Vet. 1. 2. Mon. Col. Fabr. Torn. 3. Bibl. Lugd. Maitt. *ambulans*, & mox *levatur*. nihil intereſt, quid praeferas.

61. *Quarto.*] Vet. 1. 2. Mon. Torn. 1. 3. Bibl. Lugd. *quarta.* vide ad lib. III. 130.

63. *Mortiſque.*] Cant. & Alm. MSS. *mortiſque vinculis:* vulgati, *cunctiſque.* CELLAR. Alterum certe elegantius *vitae* opponitur. Mox *factus ſibi ſuperſtes* Vet. 1. 2. Mon.

65. *Torridi.*] Uterque ſcriptus, quos nominavimus, *torridi.* Livio lib. IV. cap. XXX. *torridi fontes* ſunt deficientes. In excuſis eſt *horridi.* CELLAR. Vide Drakenb. ad d. l. Livii, ubi ſimilis occurrit permutatio. *Rivum* MS.

67. *Fletu.*] Vet. 1. 2. Mon. *fletus rogantis ſupplicis*, & mox pro *arent* eaedem Edd. *clauſit*, quo modo in MS. exhiberi notat Cl. Burmannus.

69. *Solutus.*] Ad vocem *paralyticus* reſpexit, quae a λύω, *ſolvo* eſt. CELLAR. *Solutos* Vet. 1. Mon.

81. *Xeræ*

Pacem ferebat oſculo,
Quam non habebat pectore.
Verax datur fallacibus,
Pium flagellat inpius,
Crucique fixus innocens
Conjungitur latronibus.
Xeromyrrham poſt ſabbatum
Quaedam vehebant corpori,
Quibus deſinit angelus,
Vivum ſepulcro non tegi.
Ymnis, venite, dulcibus
Omnes canamus ſubditum
Chriſti triumpho Tartarum,
Qui nos redemit venditos.

Zelum

81. *Xeromyrrham.*] Omnes ita libri, etiam Alm. manu exaratus. Theſauro Latinitatis, inchoata a Baſilio Fabro, neſcio cujus additione (additum autem fuit ante, quam nos manum ei operi admovimus) traditur, *Chriſto myrrham* legendum, errore ex compendio ſcripturae χρο, id eſt *Chriſto*, orto. Non placet; nec, ſi legas χρι. i. e. *Chriſti corpori*. Potius ſummo Viro, Gisb. Cupero accedimus, qui ad hunc locum ita notaverat: *Non video, cur vox ea* [xeromyrrha] *non admitti poſſit, quum & Graecis in uſu ſint* ξηρατραγχεῖαι *&* ξηρὸν *ſive* ξηρίον *iiſdem ſit* medicamentum aridum; *atque ita componatur vox* xerolibya; *& in Gloſſis* ξηροφθαλμία. CELLAR. *Xyro myrrham* eſt in MS. adde Fabric. Comment in Poet. Chriſt. p. 143. & quae Vir doctus notavit in Fabri Lexico hac voce.

82. *Deſinit.*] Ex Alm. MS. eſt. Vulg. *quas allocutus*. CELLAR. *Quibus cecinit angelus* Cod. Cant. *quas allocutus* Edd. omnes praeter Vet. 1. 2. Mon. Col. & Maitt. Elegantior omnino eſt Cod. Alm. ſcriptura. Sulp. Sever. Hiſt. Sacr. II. cap. L. §. 2. *Nihil ſancti habuiſſe definio*. Mencken. Obſ. L. L. p. 230. pro *corpori* MS. & Ed. Edimb. *compares*. ARNTZ.

85. *Ymnis.*] Non tantum alphabeti cauſſa, quod in Stropharum capitibus apparet, ſublata eſt adſpiratio: ſed quia & alibi veteres *ymnus* pro *hymnus* ſcripſerunt, quod & Codicis MS. exemplis paullo ante probatum fuit. CELLAR. Scribunt & ita Edd. Vett. de adſpirationibus additis vel omiſſis vide Muncker. ad Fulgent. I. Mythol. XVI. & ſaepius Eruditos alibi. Ad marginem Ed. Vet. 2. docta manus adſcripſerat: Ymnis *vel potius* mnis, *nam prima litera capitalis ſemper deeſt*. ARNTZ.

86. *Canamus.*] *Canentes* Vet. 1. 2. Mon. Col. *cantemus ſubditi* MS. apud Cl. Burmannum.

88 *Venditos.*] Alm. ſic: ceteri *venditus*. CELLAR. *Qui redimit venditos* MS. teſte Cl. Burmanno. *Venditus* quidem aliquo colore defendi poſſet, cum Chriſtus re vera a Juda venditus fuerit. unde haec vox eadem in cauſſa Sedulio eſt uſurpata ſupr. lib. V. 129. & Hymn. I. 22. Sed tamen praeſtat Cod. Alm. ſcriptura, ob praecedens *redemit*, quod captivis & venditis proprium eſt. Juſtitiam

XXVII.

Zelum draconis invidi,
Et os leonis peſſimi
Calcavit unicus Dei,
Se ſeque caelis reddidit.

FINIT YMNUS SEDULII VENERABILIS ANTISTITIS.

XXVII. cap. 11. *Velut a praedonibus, auro ſe redemit.* Vellej. Pat. II. cap. XLII. 2. Victor Epit. XII. 8. & ſaepius. ARNTZ.

90. *Leonis.*] Repetita vox *draconis* in Alm. Codice: ceteri *leonis*, quod cum *ore* magis congruit. CELLAR.

91. *Unicus.*] Μονογενής, ſubauditur *filius*. IDEM.

92. *Reddidit.*] Praeter haec in Ed. Col. leguntur ſequentia:

Gloria Patri ingenito,
Gloria unigenito
Una cum ſancto Spiritu
In ſempiterna ſaecula.

Sed haec ab aliena manu eſſe, quis eſt, qui non videat? GRUNER. Iſta, quae ex ſtupido Monachi ingenio in Ed. Col. leguntur, exſtant quoque in Vet. 1. & Mon. ſed haec merum pus & quiſquilias redolent.

COELII SEDULII

EPIGRAMMA

quod ex ſcripto codice Caſp. Barthius lib. X. Adverſar. cap. IX. protulit.

Haec tua perpetuae quae ſcripſi dogmata vitae,
Corde, rogo facias, Chriſte, manere meo:
Ut, tibi quae placeant, tete fautore, requirens,
Gaudia caelorum te duce, Chriſte, metam.

SEDULII.] Ab Sedulio, an alio, hoc appoſitum carmen ſit, incertum. Barthius vero hanc ἐπίκρισιν adjecit: *Non indignum eſt Sedulio hoc Epigrammation, quum maxime vel ex eo ejus indoles eluceat, quod acumen in voculis paribus*, te, tua, tete, tibi, *quaerit; quod genus cum honeſtate quadam amat hic Chriſti olor.* CELLAR. Invenit & hoc Epigramma in vetuſto Codice ſtatim poſt finem Paſchalis carminis Pulmannus, ut docta manus teſtatur in fronte Edit. Fabricianae, quam mecum communicavit Cl. Burmanni Secundi humanitas. In ſuo Chriſtianorum Poetarum corpore locum quoque dedit Fabricius p. 662. ubi in vſ. 3. exhibet *tete formante.* In Ed. Ald. in qua poſt Hymnum Sedulii 1. conſpicitur, legitur, *quae placeat, tete favente.* corrupte. Scotus Editor emendabat *tete faciente,* quod probabat Burmannus, Secundi Patruus, ex Heinſio ad Ovid. I. Ep. 39. & VIII. Met. 251. In Cod. Nanſii C. pro *quae placeant*, ſcriptum eſt *cum pl.* Varias iſtius Cod. lectiones contulerat Heinſius, eaſque mecum communicavit Vir Clariſſ. P. Burmannus Secundus. de iſto Nanſii Cod. in Praef. dicendi locus erit uberior. ARNTZ.

D. L I-

Digitized by Google

D. LIBERII POETAE
DE SEDULIO ACROSTICHIS,

uti exſtat in Bibliotheca Patrum.

S edulius Domini per culta novalia pergen S
E n loca conſpexit multo radiantia flor E
D iſcurrit per prata libens: quo gramine Davi D
V idit divino modulantem carmina cant V
L audato pſallente viro refluit cytharae me L
I lle

LIBERII.] Auctor in libro uno datur alius LIBERTI ANACHROSTICHIS DE COELIO SEDULIO. In titulo alterius Epigrammatis inibidem exaratum eſt, BELISARII ANACHROSTICHIS DE EODEM. Gloſſae autem ſic interpretantur haec: *Acroſtichis eſt, cum ex primis verſuum litteris aliquid connectitur. Anacroſtichis eſt, cum ex primis & ultimis verſuum litteris aliquid connectitur.* BARTHIUS LIII. Adv. V. De hoc verſus genere confer latius Fabric. Comm. in Poet. Chriſt. p. 1.

1. *Culta.*] Scriptum eſt in optimo libro: *per cuncta.* Et ſane miracula undique collecta deſcripſit & compoſuit Sedulius. BARTH. LIII. Adv. V.

2. *Conſpexit.*] MSS. *proſpexit.* Alludit autem Liberius ad locum Sedulii Praefatione, ubi ſe de horto paupere talia ſua carmina carpere dicit. IDEM. d. l.

4. *Modulantem.*] In MSS. ambobus eſt *moderantem.* IDEM. d. l. *Modulantem* praefero. Aldhelmus apud Gronov. Obſ. in Eccleſ. cap, XX. in fin.

Odas Davidicas modulantes carmine ſancto.

ad eumdem modum Calpurn. Ecl. IV. 45.

Irrita ſeptena modularer ſibila canna.

& *modulatus cantus* apud eumd. III. 93. *modulabile carmen*, IV. 63. *modulantia plectra* Iſcan. B. Troj. IV. 322. ARNTZ.

5. *Laudato.*] Vitiatum hic aliquid eſſe MSStorum & veterum Editionum varietas docet. Editiones; *Laudabili pſallente viro.* Scriptorum unus: *Laudis hoc pſallente viro. Mel* autem *citharae* ſummam ſuavitatem carminis notat, Graeco & Latino more. Theocritus:

Κρεῖσσον Μελπομένω τῶ ἀκούομεν
ἢ μέλι λείχειν.

Homerus Iliade A. de Neſtore:

Λιγὺς πυλίων ἀγορητὴς
Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος
γλυκίων ῥέει αὐδή.

Paulinus Jambo illo eximio ad Cytherium:

Referenſque paucos de tuis ſcriptis logos
Quaſi labra melle ſparſerit,
Sic de favorum mibi tuorum guttulis,
Suaviſſimum guſtum obtulit, &c.

Licentius ad Auguſtinum:

Scripta illa priorum
Aequiparanda ſavis, reputans quae pectore in alto
Conceptum in lucem vomuiſti nectareum mel.

BARTH. LIII. Adv. V. Ita *mellitos verborum globulos* dixit Petron. Sat. I. in fin. ubi V. D. Vitium illud, quod hic adeſſe putabat Barthius, vide an tolli poſſit, ſi ſubſtituas, *laudando pſallente viro.* Sed conjecturis non videtur opus. Ceterum *cithara mel*, Ed. Edimb. ARNTZ.

6. *Gran-*

I lle ubi grandiſoni captus dulcedine plectr I,
V titur, & celeri graditur per lilia paſſ V
S acratoſque iterum late proſpexit amoeno S
A eterna Chriſti fluvios quos abluit und A
N ec paſſus torpere diu doctoris acume N
T unc ſua Davidico delectu plectra popoſci T
I nrita polluti contemſit numina mund I.
S igna crucis fronti ponit, breviterque triumpho S
T angit, Chriſte, tuos, numeroſaque praelia liba T
E rgo his dum vario decorat ſua rura color E
S tabunt hi, gracili ducti teſtudine, verſu S,

6. *Grandiſono.*] Scribendum *grandiſoni plectri*, ex omnibus libris. BARTH. LIII. Adv. V. Barthium ſequitur Grunerus, & Cl. Burmannus Secundus in margine Edit. ſuae; neque aliud poſtulat commodior conſtruendi ratio.

7. *Utitur.*] *Uritur* legitur in omnibus, etiam Codd. noſtris. Per *lilia* autem gradum facere Sedulium ait alluſione horti, quem ipſemet ſibi ſumſit Praefatione operis Paſchalis. BARTH. LIII. Adv. V. *Uritur* Ed. Edimb. probante Cl. Burmanno Secundo.

8. *Late.*] Legunt Libri:

Sacratoſque iterum lacte proſpexit amomos.

uno excepto, in quo eſt *amoenos* & *late*. BARTH. LIII. Adv. V.

10. *Torpere.*] In libris eſt:

Nec paſſus torpore diu doctoris acumen.

IDEM d. l.

11. *Davidico.*] In libris eſt:

Non ſua Davidicus delectus plectra popoſcit.

IDEM ibid.

15. *Sua rura.*] Veteres Editi *membra*, non tamen & MSS. in quibus *rura* clare conſpicitur. IDEM. d. l.

16. *Gracili ducti.*] Omnes Libri habent contra verſum *garrula*, quod a Gloſſemate deſcendere dubitandum nemini. IDEM d. l. *Garrula* Edimb. ſed Barthio adſtipulatur etiam Cl. Burmannus Secundus in margine.

BELISARII

BELISARII POETAE DE SEDULIO ACROSTICHIS ALTERA.

S edulius Chriſti miracula verſibus eden S
E micat, invitans parvae ad ſolennia menſa E
D ignum convivam: non hunc qui carperet illu D
V ix quod nobilium triplici fert aula parat V
L aetum quod ponitque ſub aurea tecta tribuna L
I n quo gemmiferi totque aurea vaſa caniſtr I
V ivida pro modico portant ſibi gaudia vict V
S ed quod olus vilis producit pauperis hortu S
A c poſt delicias properant qui ſumere magn A
N ituntur parvum miſerorum ſpernere germe N
T antum quod nihil eſt dum nil cum ventre tumeſci T
I nſidias

BELISARII.] Hoc carmen exſtat etiam in Alm. Codice, unde pauca emendavimus, V. Gr. vſ. 4. *triplici fert aula*, & vſ. ult. *ſaturavit*. Cetera, ut in Bibliotheca Patrum. CELLAR. *Bellueſarius* ſcribit Alm. ſed vide in Praefat.

2. *Parvae.*] Scripti, *parva.* Alludit autem verba Sedulii Praefatione, &c. BARTH. LIII. Adv. V. Etiam Bibl. Lugd. *parva.* alterum tamen praetulerim. Ita *modicam menſam* dixit in Praef. vſ. 5. adde Broukh. ad Tibull. I. El. I. 47. ARNTZ.

3. *Carperet.*] Scriptus liber, *cappit &*, unde fortaſſis aliud quid exſculpſerit quiſpiam. BARTH LIII. Adv. V.

4. *Triplici*] *Triplici fert* eſt in MSStis IDEM. d. l. Vide Fabric. in Comment. ad Poet. Chriſt. p. 25. *proferet triplici* Bibl. Lugd. *profert triplici* Edimb. praeterea *vix ad nobilium* Cod. Alm.

5. *Sub aurea.*] Liber *ſubque*. BARTH. LIII. Adv. V. Forte melius Cod. Alm. & Mabillonius, *quod ponet ſub*. Sed tum ex Barthii libro *ſubque* mallem.

7. *Vivida.*] In ſcriptis eſt:
Uvida pro modica portant ſibi prandia vita.
BARTH. ibid. Pro *vivida* male Cod. Alm. *vita*, qui & *portant ſibi prandia victu* legit. *vivi . . . prandia* Mabillon.

8. *Olus*] Scriptus, *ſed quod illud vile.* Mendoſe. BARTH. d. l. *Olus vile* Ed. Edimb. & ita hunc locum excitat Fabric. Comment. in Poet. Chriſt. p. 25. aliter Cod. Alm. qui legit: *Sed olus vile producit pauperes ortus.*

9. *Ac poſt.*] Scriptorum unus, *aut poſt*. Alter *at poſt*. BARTH. d. l. *At poſt* Mabillon.

10. *Germen.*] Edimb. Bibl. Lugd. *gramen*, quod magis placet. vide ad Sedul. III. 250.

11. *Quod nihil.*] Liber ſcriptus, *tutum qui nihil.* BARTH. LIII. Adv. V. *Tutum quod nil eſt* Cod. Alm. & ita hunc locum citat Fabric. Comment. d. l. & Mabillonius.

11. *Nil cum.*] Scriptus, *dum nil eſt ventre.* BARTH. d. l. *Dum quod nil ventre* Cod. Alm. *cum nil* Mabillon.

Digitized by Google

I nſidias membriſque movens animaeque luent I.
S i tamen his dapibus veſci dignantur egeni S
T emnat divitias animus, pauciſque quieſca T
E xemplo adſumto Domini, qui millia quinqu E
S emotis cunctis, modicis ſaturavit ab eſci S.

12. *Membriſque.*] Scriptus idem, *ventriſque.* BARTH. d. l. *Membris inplens* Ed. Edimb. *membris movens*, omiſſo *que*, Alm. & Mabillonius. *animaeque vaganti* Ed. Edimb. *animaeque ludenti* Cod. Alm. & Mabillon.

13. *Dignantur.*] *Dignatur egeni* Ed. Edimb. & Mabill. *veſci dignatus egenis Temptat* Cod. Alm. vox poſterior ex *temnat* depravata eſt.

15. *Adſumto.*] Cod. Alm. *adſumtus*, quo modo etiam habent Fabricius in Comment. & Mabillon.

16. *Saturavit.*] *Satiavit.* Scripti omnes, *ſaturavit.* BARTHIUS LIII. Adv. v. *Saturavit* ex Cod. Alm. repoſuit jam Cellarius. quod confirmat Sedulius I. 156. & III. 266. adde, quae ad Prologum notavi vſ. 4. ARNTZ.

F I N I S.

Digitized by Google

ADDENDA ET EMENDANDA.

In Notis.

Pag. 1. *a.* lin. 18. poſt *Abbati* adde: In Cod. Nanſii B. legitur: *Venerabili Macedonio presbo Sedulius in Chriſto ſalutem.*

Pag. 2. *a.* lin. 11. poſt CELLAR. inſere: In Codd. A. B. eſt, *ritu forſitan ſeveritatis*, quomodo etiam Vet. Ed. 1. Monaſt. Sed in Ald. eſt *ritu forſan*. ita & Sched. Pulm. praeterea *prorogativa* Vet. 1.

Ibid. *b.* lin. 15. poſt *alii* adde: *parvo lintre* Vet. 1. Monaſt. reliqui Codd. & Edd. *parva*.

Pag. 3. *a.* lin. 18. poſt *Bibl. Lugd.* adde: Ed. Vet. 1. Monaſt. Miror vero Cellarium adfirmaſſe, in Cod. Almelov. *quam* exſtare. Contrarium verius eſt, cum clare in eo *quod* conſpiciatur. Ceterum Cod. B. habet *patientis ingenii*, & pro *igitur ſtudiis* Vet. 1. Mon. *ergo ſtudiis*. Mox *providentia in me* Cod. A.

Ibid. *a.* lin. 28. poſt CELLAR. adde: *Litera toriae* Cod. A. omittitur tamen *diſciplinae*. Ita & Ald. *literalis* Cod. B.

Ibid. *b.* lin. 16. poſt GRUNER. adde: *deſervìret* Vet. 1. Mon. *Deo deſerv.* Ald. ſed *ſerviret* exſtat in Cod. B. & Sched. Pulm. Mox *conditor rerum* inverſo ordine habet Cod. A. Sed in Vet. 1. Mon. Ald. Col. Fabr. Bibl. Lugd. exſtat, *miſericors Deus rerum cond.* at vero recte id improbant Sched. Pulm. vix enim dubium, quin vox *Deus* ex Gloſſa ſit enata. Ceterum *ſui fabricam juris* Ald. vide, quae dixi in Diſſ. ad l. 2. ff. de in jus voc. c. 1.

Pag. 4. *a.* lin. 12. poſt *Gruner.* adde: *floridi* praeferunt Sched. Pulm. *Mox ut* Fabr. Bibl. Lugd. pro *dicavi* Cod. B. *dedicavi*. deinde *ſancti arbitratus ſilentii* Sched. Pulm.

Ibid. *a.* lin. 20. poſt *d. l.* adde: Ed. Ald. *poſſunt honeſte*. Sched. Pulm. *poſſent*. Mox *rurſus alia* Cod. Alm. Vet. 1. Mon. aliaeque Edd. deinde *turbatus* Cod. B.

Ibid. *a.* lin. 25. poſt Barthium adde: *quia noveram me* Ed. Ald. quod probant Sched. Pulm. *ſaepe ratio* inverſo ordine Cod. Alm. & B. Ed. Ald. omittitur *ſaepe* in Vet. 1. Mon. aliiſque.

Ibid. *b.* lin. ult. poſt *plebis* adde: *Obtunſi* tamen Cod. Almel. *per venas ſilicis* Ald. *ſilicis vena* Vet. 1. Mon. deinde *& ad ipſum* Cod. Alm.

Pag. 5. *b.* lin 7. poſt locum Salmaſii adde; *permanare* etiam Vet. 1. Mon. Fabric. ſtatim *dum creditam* Sched. Pulm. & Ald.

Pag. 6. *a.* lin. 4. poſt *amittit* inſere; Cod Alm. Vet. 1. Mon.

Ibid. *a.* inter lin. 19. & 20. inſere; *Meſſis*] Emendaveram dudum; *ad frugem bonae mentis*, cum ſic allegari ex MS. ſuo hunc locum conſpicerem a Caſp. Barthio Adv. XII. 19. WOPKENS.

Ibid. *a.* lin. 19. poſt *ſpecie* adde: Hinc recte illud delendum eſſe monent Sched. Pulm. tamen *neceſſitate* etiam ſervat Cod. Alm. Vet. 1. Mon. *Forſan* ſcribit Ald. quae & inverſo exhibet ordine, *humanae infirmitatis*, adſtipulantibus Sched. Pulm.

Pag. 7. *a.* lin 2. poſt *nitorem* adde: Sched. Pulm. legendum monent, *metuam, qui*, omiſſa particula *&*. aliter Cod. B. qui *ut qui* praefert

Ibid. *a.* lin. 11. adde: *atque iter oſtendi* Ed. Ald. *aliis iter* Sched. Pulm. Sed nihil mutandum

Ibid. *b.* lin. 6. poſt *Pierius*, adde: *Non differam breviter expedire* inverſo ordine Sched. Pulm. & Cod. B.

Ibid. *b.* lin. 29. poſt GRUNER. inſere: *Veſtra* quoque Cod. B. invitis Sched. Pulm.

Pag. 8. *a.* lin. 14. adde: *Poteſtatis* tamen tuentur Sched. Pulm. Ceterum *cognoſcit* eſt quoque in Cod. Alm. Ed. Vet. 1. Mon. & aliis. ſequens *quos* igno-

rat

ſtat Cod. B. qui mox *voluptatem* praeferet. Verba *haud diſtinguunt* deſiderantur in eodem Cod. pro *perlegant* Ald. *perlegent*. Praeterea in Sched. Pulm. adſcriptum erat, alios minus recte ſubſtituere, *hi quaeque Rhetoricati*. ut iisdem Schedis inverſo ordine legebatur, *viderint verſuum*.

Ibid. *a*. lin. 24. poſt CELLAR. inſere: Vocem *voluntarius*, quam non agnoſcit Codex Almelovenii, verborum *ſuo ingenio* interpretamentum eſſe judicabat Cellarius, nec veri ſane abſque ſpecie. Forſan tamen ejusmodi hic pleonaſmus eſt; a quo non multum ejusmodi exempla abludunt. Virgil. Georg. II. 10.

Namque aliae nullis hominum cogentibus ipſae

Sponte ſua *veniunt*.

Cicero de Finib. II. 10. *Cum ſua voluntate*, nulla vi coactus . . . *Carthaginem revertiſſet*. Lactantius V. 20. *non expetimus, ut Deum . . velit nolit, colat aliquis* invitus. Juſtinus XLIV. 4. *Ut etiam reges non laceſſiti*, ultro *pacem ingenti pecunia mercarentur*. WOPKENS. Deletis autem ibi *Ignorat . . . bene*, haec repone: Pleonaſmus equidem talis commode defendi poteſt, vix tamen hoc loco. Sequor potius Cod. B. & Ed. Ald. qui *voluntarius* plane delent. Imo in Cod. Almel. ad *ingenio*, tamquam Gloſſae loco, *voluntarius* adſcriptum erat. Recte igitur & delent Sched. Pulm. quae & *quisque magis ſuo* exhibent.

Pag. 9. *a*. lin. 22. poſt *ſuperſedeo* adde; Ceterum *quis qua occaſ*. Alm. & inverſo ordine *viam libertatis* Vet. 1. Sched. Pulm. Mon. Praeterea *rep. unquam ſero*. Sched. Pulm. deinde eaedem Sched. *ante irretitus fuerat*, quae ordinis mutatio exſtat quoque in Cod. B.

Ibid. *b*. lin. 9. poſt *in fin*. adde: *ab judicibus* in l. 9. ff. Qui ſatisd. cog. *ab negotiis* Arnob. VII. adv. Gent. p. 247. Hoc tamen loco *a ſcripturis* habent Sched. Pulm. Ceterum *diſplicens ſibi* Ald. Sched. Pulm. deinde *ſupra nubes* Cod. Alm. & Edd. quaedam, *per nubes* Sched. Pulm. pro *terram* Ald. Sched. Pulm. *terras*.

Ibid. *b*. lin. 17. poſt *reſiſto* inſere: *Pavet* Cod. Almel. Ed. Vet. 1. Mon.

Pag. 10. *b*. lin. 3. adde: *an forſitan* Sched. Pulm. *perlegenda* Cod. A. idem Codex *alloquenia*, B. vero *alloquaris*

Ibid. *b*. lin. 10. poſt locum Victoris adde: *Inquiens* Cod. B. Ed. Ald. Maitt. probantibus Sched. Pulm.

Ibid. *b* lin. 27. poſt GRUNER. dele, quae ibi adſcripta ſunt, & repone: *Fida propoſiti* Cod. A. ſed propitia Critice legendum putavit Grunerus, *fide propoſiti ſedulitate ſectaris*. vix dubitandum, quin haec ſit vera Poetae manus, potiſſimum cum totidem verbis in Cod. Alm. legatur, ipſaeque jam Schedae Pulm. eamdem lectionem probaverint. Ceterum *profundius niter*. Sched. Pulm. & mox Ald. *cum ſint non inp*. deleto vocabulo *doctrina*. Pro *offendis* Cod. B. *offendas*.

Pag. 11. *a*. lin. 4. poſt *Cort*. adde: *Qui dum ab aetatis* Vet. 1. Mon. & Cod. B. in quo omiſſum *primaevae*. Faber vero & Bibl. Lugd. *aetatis ſuae primaeva*. In prioribus *habes autem antiſtitem* Vet. 1. Mon. quod damnant Sched. Pulm. quae cum Ed. Ald. mox exhibent, *deferens, dum vixit*.

Ibid. *b*. lin. 13. poſt *alii* adde: *Sacramentum* per *myſterium* exponit Gloſſa in Cod. Alm. *ſacramento*, Ald. & Sched. Pulm. *ſacro* Vet. 1. Mon. *mariti euangelicae*, deleto *&*, Cod. B. Ed. Ald. mox *ipſi* deeſt in Cod. B. Ed. Ald. Vet. 1. Mon.

Ibid. *b*. lin. 27. poſt *erogavit* adde: atque ita legendum eſſe volunt Sched. Pulm.

Ibid. *b*. lin. ult. adde: Cod. B. *aſtutia*. mox *non amittat animum* Cod. Alm. Sched. Pulm. *amittit* Vet. 1.

Pag. 12. *a*. lin. 8. poſt WOPKENS. adde: *Habes meum*, omiſſo *quoque*, Cod. B. *Gallianum* Cod. Alm. Ed. Ald. *Galianum* Sched. Pulm.

Ibid. *a*. lin. 21. poſt *fine* adde: Cicer. II. in Verr. 19. & 27. III. 69. apud Cebetem in Tabul. p. 165. λόγῳ δὲ καὶ ἔργῳ. Sic *facta* & *dicta* opponuntur apud Cicer. III. in Verr. 2. ſimiliter Pacat. in Paneg. c. XXIX. 3. *qui nominibus antiſtites, revera ſatellites*. ubi Cortius in margine Edit. ſuae malebat *numinibus*. equidem largior *numen* inter Impp. titulos reponi, veluti in lapide antiquo apud Cellar. II. Geogr. antiq. 1. & Stewech. ad Veget. II. cap.

cap. XIX ſed receptam Pacati lectionem defendit ſatis Cicer. V. in Verr. XXXIV. *terreſtre praeſidium, non re ſed nomine.* Mox *Urſicini* Cod. B. Alm. Ed. Ald *Urſici* Sched. Pulm. deinde *quoque dic. preſb.* inverſo ordine Cod. Alm. Ed. Vet. 1. Mon. Bibl. Lugd. porro pro *patientiam* Cod. B. Alm. Ed. Ald. Sched. Pulm ſcribunt *ſapientiam*, quod probat Cl. Petr. Burmannus, qui de iſtarum vocum confuſione inſpiciendum monet Heinſium ad Ovid. II. Ep. 27. & Remed. amor. 743.

Ibid. *a.* inter lin. 21. & 22. inſere: *Famulatu*] Cod. B. *famulatum.* Mox *deficientem* Ald. Sched. Pulm deinde pro *memorabiles* Vet. 1. Mon. *venerabiles.*

Ibid. *b.* lin. 3. adde: deſunt verba *te pudeat* a Cod. B. & Ed. Ald. Vet. 1. Mon. *pudeat te* Cod. Alm. *generoſas feminas*, omiſſo *quoque*, Ald. deinde *ſubnixas fama* inverſo ordine Sched Pulm.

Ibid. *b.* lin. 7. poſt *Lugd.* adde: Vet. 1. Mon.

Pag. 13. *a.* lin. 18. adde: Eadem ratione *Sindetice* Vet. 1. Mon. *Sincleticae* Cod. B. *Sincletices* Ald. à foedere nomen hoc ſortitam eſſe monent Sched. Pulm. SYNCLETICE memoratur in lapide apud Vignol. Inſcript. p. 333. unde firmatur recepta hujus loci ſcriptura. Porro *ac miniſtrae* Cod. B. *Dei* abeſt ab eodem Cod. & Ed. Vet. 1. Mon. *glorias* Vet. 1.

Ibid. *b.* lin. 1. poſt *athleta* adde: quod unice probant Sched. Pulm.

Ibid. *b* lin. 9. poſt *recepit* adde: favet quoque Vet. 1. Mon.

Ibid. *b.* lin. 20. poſt WOPKENS adde: *Etiam Eccleſiaſtici* recte pro & ſcribi monent Sched. Pulm. pro *etiam* Almel. *autem.*

Ibid. *b.* lin. ult. adde: *potuiſſet etiam docere* Cod. B. *poſſet etiam* Vet. 1. Mon. deinde *licet in membris* Cod. B. Ed. Ald. Col. Vet. 1. Mon. *licet & in* Cod. Alm. porro *indicat* non *judicat* legendum monent Sched. Pulm. quo jure non video. *refulgeat dives* Sched. eaedem, in quibus notatur recte legi & *ut magnitudo*, neque delendum eſſe *ut*, praeterea *habet germanam*, omiſſo &, Cod. B. Alm. Ed. Ald.

Pag. 14. *a.* lin. 20. poſt Gronov. locum ad Statium inſere: Sic, ut edidimus, habent Cod. B. Alm. Ed. Ald & aliae cum Sched. Pulm. *Virginitatis* habet Cod. Alm. Sed illud inpro [illegible] Sched. Pulm. *nuptae* abeſt a Cod. B.

Ibid. *b.* lin. 19. poſt *ego* adde: Ita & Vet. 1. Mon. *hoc ego* Ald. Sched. Pulm. pro *perfungar* Cod. B. *perfungatur.* mox *domine mi* delendum cenſent Sched Pulm. *mi domine* Cod. Alm.

Pag. 15. *a.* lin. 10 poſt WOPKENS adde: *Inſtitutione diffido* Sched. Pulm. quae deinde exhibent *conſolationibus.*

Ibid. *a.* lin. 17. poſt *Lugd.* adde: Vet. 1. Mon. pro *accipiens* Cod. B. *aſpiciens.* deinde *tui gregis* Cod. B. Sched. Pulm.

Ibid. *a.* lin. 18. poſt *Fabric.* adde: Vet. 1. Mon. quae tamen *enutriſti* habet. In Sched. Pulm. pro varianti lectione adſcriptum erat: *al. enutriviſti, al. inpleſti* praeferebant tamen, *alios in fide enutriſti.* illa tamen *in fide* deſunt in Cod. B. & Ed. Ald.

Ibid. *a.* lin. 22. poſt *Lugd.* inſere: Vet. 1. Monaſt.

Ibid. *b.* lin. 4. adde: *Longae deinceps* inverſo ordine Cod. B. & Alm. qui & *verborum jactura* exhibet. Poſt *pigeat* in Cod. B. deſideratur *te.* deinde *fluctuanti adhuc* Cod. B. Ed. Ald. Vet. 1. Mon. Sched. Pulm. eaeque etiam Edd. *accommodare* exhibent.

Pag. 16. *a.* lin. 13. poſt *not.* inſere: *quinque* reponere jubent Sched. Pulm. ſed vide in Praefat.

Pag. 17. *b.* lin 10. adde: *favente Domino* Vet. 1. Ald. Mon. Sched. Pulm. eadem inmutatio eſt infr. Hymn. II. vſ. 26. Cod. B. legit. *huic autem, favente Deo, Paſchalis carminis nomen inp.*

Ibid. *b.* lin. 25. lege: *cum patre*; & linea ſequenti poſt *ſeculorum* adde: Ita quoque in MS. Cod. in quo vita S. Odiliae: *per omnia ſecula ſeculorum, amen.* locum habet Scheffer. Epiſt. ad Heinſ. LII. tom. V. Syll. Burm.

Pag. 20. *a.* lin. 33. poſt *Arnt.* adde: & Cod. B.

Pag. 21. *b.* lin. 20. poſt *hiatus* adde: atque ita legendum eſſe in margine Edit. ſuae conjecerat Vir Cl. P. Burmannus.

Pag. 22. *a.* lin. 5. lege, *Muratorius.*

Ibid. *b.* lin. 10. poſt *d. l.* adde: cum quibus conſpirat Cod. B. qui *factus* exhibet, quod clare ex *faſtus* depravatum.

Ibid. *b.* lin. ult. adde: *eſt* quoque deſideratur in Cod. B. in quo praeterea *celebrant* legitur.

Pag. 24. *b.* lin. 14. poſt *init.* adde: Mox *me cognoſcis* in margine Ed. ſuae conjecit Cl. Burmannus.

Pag. 26. *b.* lin. 22. poſt *libenti* adde: illud quoque probarunt Sched. Pulm. quae per *benevole* exponunt.

Pag. 28. *a.* lin 15. inſere: Idem tamen, qui Heinſio, ſcrupulus inſedit Cl. Herm. Cannegietero, qui quaſdam mecum in Sedulium conjecturas communicavit. Subſtituebat nempe Vir acutiſſimus *vel numerantur*, aut *& numerantur*.

Ibid. *a.* lin. 25. poſt *Gruner. b. l.* inſere: Diſtinguendum putabat Cl. Burmannus. *Illic invenies quidquid mare nutrit, edendum.* non ineleganter.

Pag. 29. *b.* lin. ult. adde: Imitatus eſt Ennodius Carm. ad Olybr. p. 575. ed. Sirm.

At mihi vix tellus transmittit pauperis horti,
Rubra quod acceptum teſta refutat olus.

ut notavit Heinſ. ad Ovid. V. Faſt. 522. locum debeo Cl. Burmanno Secundo, qui editioni Cellarianae eumdem adſcripſerat.

Pag. 32. *a.* lin. 34. lege; *Comicos.*

Pag. 33. *a.* lin. 5. poſt Vonckium adde: Eadem, quae Nobiliſſ. Vonckio venit in mentem, conjectura placuit Cl. Burmanno, qui Editioni ſuae eamdem adſcripſerat.

Ibid. *b.* lin. ult. adde: Cl. Burmannus *ritum* interpretatus eſt pro ſuperſtitione, idololatria. veluti Prudent. de Epiph. 194. Gentiliſſmum vocat *ritum inconditum.*

Pag. 34. *b.* lin. 1. poſt *MS. Bibl.* adde: & Ed. Vet. 1. 2. Monaſt.

Pag. 36. *a* lin. ult. adde: Ita, ut edidimus, habent etiam Sched. Pulm.

Ibid. *b.* lin. 37. poſt *Cant.* adde: & Sched. Pulm.

Pag. 37. *b.* lin 10. poſt Gatakeri locum ad Antoninum adde: Cl. Cannegieter Reſcript. Boxh. c. x.

Pag. 39. *a.* lin. 21. poſt *Edd. Ald.* inſere: Parrh. Vet. 1. 2. Mon. & Sched. Pulm.

Ibid. *b.* lin. 21. poſt *putavi* adde: *Serpit* ceteroquin per *invadit* exponunt Gloſſae in Cod. Alm. Vir Clariſſ. Herm. Cannegieterus conjiciebat, *quis . . . inſerpit.*

Pag. 40. *a.* lin. 31. poſt CELLAR. adde: *Theſſidae* Cod. E.

Ibid. *b.* lin. 7. inſere: Cod. E. *laberinthec.*

Ibid. *b.* lin. antepenultima poſt *qui* adde: *Placitis* malebat Cl. Burmannus in margine.

Pag. 41. *b.* lin. 24. poſt *ſolv.* adde: Pro *damnare* Cl. Burmannus conjiciebat *donare*, & pro *mutis* Idem legebat *nudis*, ut *nuda metalla* intelligantur, quae nihil praeter metalla ſunt.

Pag 42. *b* lin. 29. poſt *habet Arnt.* inſere: & Cod. E.

Pag. 44. *a.* lin. 10. poſt *exiſtimo* inſere; Fortunatus de Part. Virg. col. 688.

Cujus juſtitia eſt lumborum cingulum,
& idem
Ejus renis adeſt *cinctoriumque fides.*

& col. 691.

Celſa ſuper cedras & vaſta cacumina montis
Subque tuis plantis & rota ſolis adeſt.

& rurſus ibidem:

Lychnites hebes eſt, cedit tibi Lucifer ardens:
Omnibus officiis lampade major ades.

Pag. 45. *b.* lin. ult. adde: Mox *praeter quos* exponit per praeterquam Fabric. in comment. ad Poet. Chriſt. p. 108. adde Duker ad Flor. II. cap. VI. §. 23. Ellipſin eſſe *praeter eos quos.* in margine adſcripſerat Cl. Burmannus.

Pag. 48. *a.* lin. 26. poſt *demonſtremus* adde: *Praeſule ſigno*, quod malebat Wopkenſius, ipſe deinceps rejecit. Ita enim in litteris olim ad me datis perſcripſit: Sed nunc, ut malim retinere *τὸ praeſule ligno* (id eſt, ope ligni ſeu crucis) faciunt talia loca Patrum. Auguſtin. C. Dei XV. 26. *Jam vero quod Noë .. imperat Deus, ut arcam faciat, in qua cum ſuis .. liberaretur a diluvii vaſtitate, procul dubio figura eſt .. Eccleſiae, quae fit* ſalva per lignum, *in quo pependit .. Jeſus.* Alcim. Avitus lib. IV. 300. *Effu-*

Effugiet tum ille malum, quicumque paratus.
Praeduri validam aedificarit tegminis arcam
Per lignum *vitale crucis* ſervatus *ab undis*.
&c. Haec Wopkenſius. Ceterum in Sched. Pulm. adſcriptum legebatur, nonnullos legere *quas carnis*, alios vero *hos carnis*.

Ibid. *a*. lin. 29. pro *Barth*. lege *Parrhaſ*.

Pag. 49. *a* lin. 3. poſt IDEM; adde; *agnus ovat* conjiciebat Cl. Burmannus.

Pag. 50. *b*. lin. 1. poſt *penitus* delendum comma, & reponendum poſt *enarrare*.

Ibid *b*. lin. 20. poſt *reperies* inſere: Pro *relatu* Cl Burmannus conjiciebat *volatu* vel *meatu*: quia *perſtringere* proprie avibus tribuitur. Idem deinceps legendum ſuſpicabatur, *vix aliis committo*. aptius ſane ita in metaphora pergeret Sedulius. Pro *conſtant* Sched. Pulm. *exſtant*. Praeterea pro *aliquos nitor* in Cod. E. videtur ſcriptum fuiſſe *parcos* vel *paucos*, quod poſterius exſtat in Ed. Parrhaſ. Cl. Burmannus conjiciebat *patulos*, quod epitheton *ramis* ſaepius tributum.

Pag. 52. *b*. lin. 17. pro *caret* lege *caet*.

Pag. 54. *b*. lin. 30 poſt Daviſium ad Maxim. Tyr. adde Cl. Burmann. ad Lotich. IV. Eleg VI. 64.

Pag. 55. *b*. lin. 21. poſt *ipſius* dele punctum.

Ibid. *b*. lin. 27. lege *pronominis*.

Pag. 56. *a*. lin. 27. poſt Catonis locum adde: Nobiliſſ. Vonckii conjecturam aliquatenus firmat Chryſologus Serm. 2. *Filius inmolabatur ignarus, filius ſiſtebatur neſcius*. ita enim locum emendavit Petr. Faber III. Sem. VIII.

Pag. 57. *a*. lin. 14. poſt *Ald*. adde: Parrhaſ. Sched. Pulm.

Ibid. *b*. lin. 3. poſt *vſ*. 68. adde: Parrh. *procumberet*.

Ibid. *b*. lin. 4. poſt *Ald*. adde; Vet. 1. 2. Mon.

Pag. 58. *a*. lin. 8. poſt *b. l*. adde: Vet. 1. Mon.

Ibid. *b*. lin. 12. poſt *aliis* adde: ceterum *quod nemo* Parrhaſ.

Pag. 60. *b*. lin. 32. poſt *& alios*, adde: *Linguisque trisulcis* eſt Virgilianum II. Aen. 475.

Pag. 61. *b*. lin. 29. dele verba; *quae porro . . . . vſ*. 227.

Ibid. *b*. lin. 33. pro *vox* l. *voce*.

Pag. 62. *b*. lin. 8. poſt *ponti* adde: Cod. Cant. Ed. Parrhaſ. *at turba*.

Ibid. *b*. lin. 26. poſt locum Aratoris adde: pro *natura viam* Cl. Burmannus in margine conjiciebat *natura vices*, ex Stat. I. Silv. II. 156.
Nec ſervat natura vices.
de qua locutione dixi pluribus ad lib. I. 238.

Pag. 63. *a*. lin 5. poſt Edit. Tornaeſianam adde Monaſt.

Ibid. *a*. lin. 30. poſt locum Catonis inſere: *denuo verbum* Parrhaſ. & Sched. Pulm.

Ibid. *b*. lin. 27. poſt *Lipſ*. adde: Vet. 1. Mon. Sched. Pulm.

Ibid. *b*. lin. penult. poſt *aethereos* adde: Pro *in pluviis* Torn. 1. Edimb. *in plumis*, ut intelligantur coturnices, atque ita has voces confundi apud Tibull. I. El. II. 79. in margine monuit Cl. Burmannus.

Pag. 64. *a*. lin. 21. poſt *manabat* adde: Cod. E. *manavit*.

Ibid. *b*. lin. 10. inſere; Ed. Parrh. habet *de rupe ſalivit*, ſed Sched. Pulm. id vix apud probatos Scriptores reperiri adfirmant; ubi tantum *ſalii* & *ſalui* adhibetur, licet nonnulli Grammatici *ſalivi* dicant.

Ibid. *b*. lin. 15. pro *diciti* l. *dicit*.

Ibid. *b*. lin. 18. poſt GRUNER. adde: *ſacrata tribus* Parrhaſ. Sched. Pulm. in quibus ad *dans* adſcriptum erat, *ſc. intelligere*.

Pag. 65. *b*. lin. 4. pro *adcommodata* l. *adcommodatae*.

Pag. 66. *a*. lin. 5. adde: *tum famulata* Parrhaſ. Sched. Pulm.

Ibib. *a*. lin. 23. poſt locum Claudiani inſere: Pro *praebentes* Parrhaſ. Sched. Pulm. *reddentes*.

Ibid. *b*. lin. 27. pro *diphtongum* l. *diphthongum*.

Pag. 67. *b*. lin. 9. poſt *Fabr*. adde: & Cod. E.

Pag. 70. *a*. lin. 25. poſt *p*. 240. adde: & Cl. Burmannus ad Lotich. IV. Eleg. III. 43.

Ibid. *b.* lin. 12. poſt *prorſus* adde: idque ſuo calculo confirmavit Cl. Burmannus in margine.

Pag. 71. *b.* lin. 25. poſt GRUNER. adde: Superius *luſtrat* Ed. Edimb. & mox *errans* eadem Edit. cum Cod. E. res eodem redit.

Pag. 72. *a.* lin. 11. poſt *quae* adde: ut & Edit. Edimb.

Pag. 73. *a.* lin 20. poſt *ignorat* adde: Exſtat tamen in Cod. E. & altero MS. quorum variantes quasdam lectiones margini editionis ſuae adleverat Cl. Burmannus. Legebatur autem in iis Codd. *Ecce aliud ſceleri*, quod Burmannus deſumtum monet ex Virgilio II. Aen. *Ecce aliud majus*.

Pag. 74. *a.* lin. 7. poſt *b. l.* adde: *qui toties* Cod. E.

Pag. 75. *a.* lin 2. poſt *eod.* adde: Mox legendum conjicit Cl. Burmannus, alia interpunctione, *mirabile! nimbis* ad eum modum, quo infr. dixit Noſter III. 3.

Ibid. *a.* lin. 28. poſt *dubitavimus* adde: Proſa certe huic ſcripturae favere videtur. Forte tamen *ſaxo imo* quis praetulerit. Notum illud Ovidii:

Cernis ut ex imo ſanguis pulmone remiſſus.

& alibi ſaepius ita loquuntur ſcriptores.

Pag. 75. *b.* lin. 20. poſt *dilucide* adde: *Pleno* tamen in margine Editionis ſuae probat Cl. Burmannus, idque eadem ratione dictum putat ac *plena voce* apud Virgil. I. Georg. 348. addidit praeterea Lucan. VI. 622. & Not. ad Lucret. IX. 4. Ceterum ex eodem erroris fonte emendandus eſt Minuc. Fel. Octav. XXXII. p. 341. Ed. Gronov. *Cum omnia caeleſtia terrenaque, & quae extra iſtam orbis provinciam ſunt, Deo cognita, plena ſint.* Lego, *plana ſint.* i. e. perſpecta. Saepius ita Synonyma cumulat Minucius. Receptam quidem lectionem exponit Rigaltius, at vero ſatis contorte. Meurſius conjicit, *Deo cognita plene ſint;* praefert tamen ſcripturam MS. *Deo cuncta plena ſunt.* ad quem modum idem Minucius cap. VII. ait; *pleni & mixti Deo vates.* ubi Cruſius prob Crit. p. 66. emendat, & *inſtincti Deo*, ſatis infeliciter, ſicuti plures ipſius conjecturae infauſta Critice ſunt natae. vide, an ad vulgatam iſtius loci lectionem defendendam quid faciat alter locus Minucii c. XXXII. *praeſens ubique intereſt & miſcetur omnibus.*

Ibid. *b.* lin. 31. l. *naufragio.*

Ibid. *b.* lin. antepenult. poſt CELLAR. adde; *naufrago* Cod. E.

Pag. 76. *a.* lin. 18. poſt locum Velleji adde: Ita et exponendus Plinius X. Ep. CXIV. *Ut erogatio ceteris praeferatur.* neque opus eſt, ut ibi *erogator* ſubſtituas cum Latino Latin. Bibl. Prof. p. 53.

Pag. 83. *a.* lin. 5. poſt *Eruditiſſimus* adde: *dimiſſus* Cod. E. frequenti permutatione.

Ibid. *b.* lin. 17. poſt *Proſa* adde: *qui creſcere* Cod. E.

Pag. 84. *b.* lin. 10. poſt *Cannegieterus* inſere: per *ramos* ſimulacra ex ligno intelligit Cl. Burmannus. Ceterum *inſtituitque dapes* eſt Virgilii VII. Aen. 109.

Pag. 86. *b.* lin. 20. poſt WOPKENS inſere: *Edita*, quod malebat Wopkenſius, pondus accipit graviſſimum ex ſuffragio Cl. Burmanni, qui in margine Edit. ſuae ita pariter legendum conjiciebat.

Pag. 87. *b.* lin. penult. poſt *Monaſt.* adde: Adſcripſerat Cl. Burmannus: Lege *opem*, nam in Proſa eſt, *libertatis auctorem. Opes* enim apud noſtrum ſaepe ponitur pro re, quae aliquid efficit, auxilio &c. vid. vſ. 218. II. 180. & ita Iſcan. B. Trojan. II. 261.

Hicne nitor chalybis, hoc aurum hoſtile, decoris
Extorquebat opem.

Hactenus Cl. Burmannus.

Pag. 88. *a.* lin. 14. poſt *evitare potuiſſet* inſere: atque nunc video, eamdem conjecturam in mentem veniſſe Cl. Burmanno in margine Edit. ſuae, cujus Viri ſummi in litteris conſenſum mihi gratulor. adſcripſerat Vir Clariſſ. Paulini locum XI. Natal. Felic. 37.

Quia lene jugum & leve Chriſti
Eſt onus.

Pag. 91. *a.* lin. 19. poſt *editur* adde: Ceterum egregie, pro more ſuo, imitatus eſt hic Virgilium VI. Aen. 585.

Demens, qui nimbos & non imitabile fulmen
Aere & cornipedum curſu ſimularat equorum.

Ibid.

Ibid. *b.* inter lin. 23 & 24. inſere; 300. *Ipſe eſt*] Hic verſus deſideratur in Cod. E. ſed margini tamen adſcriptus erat.

Pag. 94. *a.* lin. 13. poſt *Bulaeum* inſere: Ita Turnebus XVIII. Adverſ. XXIII in l. 27. §. 1. ff. de Inſtruct. & inſtrum. leg. pro *operam elegeret* ſubſtituit *oram legeret.*

Ibid. *b.* lin. 21. pro *janua* lege *quae janua.*

Ibid. *b.* lin. 23. poſt *Preſa* adde; ſcripturae tamen, quae in Ed. Parrhaſ. exſtat, adſtipulatur in margine Edit. ſuae Cl. Burmannus.

Pag. 95. *b.* lin. 30. poſt *reſtituit* adde; idque etiam ſuo conſenſu probavit Cl. Burmannus.

Pag. 96. *a.* lin. 18. poſt Fulgentii locum adde: Minuc. Fel. Octav. c. VI. *Sic dum univerſarum gentium ſacra ſuſcipiunt, etiam regna meruerunt.* ubi nihil tentandum. *Meruerunt* eſt conſecuti ſunt, ut voluerit, Romanos, dum omnium fere gentium Deos receperant, etiam eorum imperium fuiſſe conſecutos. Reſpicit igitur ad domitum victricibus Quiritium armis terrarum orbem.

Ibid. *b.* lin. 31. poſt Ovidii locum adde Virgilium IX. Aen. 101.

Pag. 99. *b.* lin. ult. adde: *Praeſumtor* exponit Cl. Burmannus de eo, qui primus potavit; ſecundum illud Ovidii: *Neve donis praeſume dapes.*

Pag. 100. *b.* lin. 27. poſt *videre* adde: Pro *ſenum* conjiciebat Cl. Burmannus *ſenem.*

Pag. 102. *a.* lin. ult. poſt *Edd.* adde: & MS. apud Cl. Burmann.

Pag. 105. *a.* lin. 17. poſt Claudiani locum adde: Pro *gaudetque* conjiciebat Cl. Burmannus *clauditque.*

Ibid. *a.* lin. 20. poſt *Parrhaſ.* adde: Edimb.

Ibid. *b.* lin. 6. poſt GRUNER. adde: Cl. Burmannus conjiciebat, *clauſam ingrediens clauſamque relinquens.* vid. ad Hymn. II. 9.

Pag. 107. *a.* lin. 29. poſt Hygini locum adde: ubi Munckerus emendabat, *id Deorum factum eſt numine.* Voſſius tamen in margine Edit. Commelin. legebat, *quod ſua voluntate noluit, id Deorum* (ſcil. voluntate) *factum eſt.* quomodo etiam ſcripſerat Hygin. Fab. LXIII. quem locum excitavit ipſe Munckerus. ſaepius ita locuti ſcriptores antiqui. vid. Not. ad Plin. Paneg. IV. 7. Cicer. de Haruſp. reſp. IX. *Quod Deorum inmortalium numine omnia regi gubernarique perſpeximus.*

Pag. 109. *b.* lin. 21. poſt WOPKENS adde: Cl. Burmannus conjiciebat, *tractet.*

Pag. 110. *a.* lin. 27. poſt *tamen* adde: Deinde *patranda* Edit Edimb.

Ibid. *b.* lin. 21. l. *proficiſci.* & lin. 27. l. *fin.*

Pag. 112. *b.* lin. 15. poſt locum Salluſtii adde: *Manditque trahitque molle pecus* eſt Virgilianus verſus ex Aeneid. IX. 340.

Pag. 116. *a.* lin. 5. poſt 218. inſere: eadem ratione, qua Nobiliſſ. Vonckius pro *necans* maluit *vetans*, quiſpiam in l. 2. C. de Cenſ. & Cenſitor. pro *feracium ramorum foetus vetaverit*, ſubſtituit *necaverit*, vel *ſecaverit.* Si poſterius requireretur, mallem *ſecuerit*, licet *ramum ſecaturus* exſtet apud Columell. V. c. IX. 2. In Cod. Theodoſ. unde lex deſumta, eſt *hebetaverit*, Wiſſembachius in Emblemat. Tribonian. ſubſtituit *amputaverit*, Gothofredus *vitiaverit.* forte rectius eſſet *violaverit.*

Pag. 122. *b.* lin. 6. poſt *retrorſum* adde: Ruffin. II. Hiſt. Eccleſ. XXII. *quia non eo tempore.* IV. cap. XV. *quia Chriſtianus ſum.* X. cap. III. *Ut oſtenderet Deus, quia non* &c. & cap. XXXIV. *ut ſciat, quia longe major eſt*

Pag. 134. *a.* lin. 10. poſt *V. D.* adde: de illo Catonis loco diſſerit pluribus Erud. van Staveren ad Fulgent. Virgil. Contin. p. 744.

Pag. 139. *a.* lin. 21. poſt *centies* adde: Porro *tenuis qua ſemita* eſt Virgilianum ex IX. Aen. 524.

Pag. 147. *b.* lin. 34. l. *reputans.*

Pag. 149. *a.* lin. penult. l. *eſt.*

Ibid. *b.* lin. ult. l. *frequentibus.*

Pag. 161. *a.* lin. ult. l. *plene.*

Pag. 163. *b.* lin. 25. poſt *natum* adde: niſi ibi ſtatuas talem pleonaſmum, qualis eſt in §. 2. Inſtit. de Juſt. & jur. *Poſt deinde.* vide Cl. Schroder I. Obſ. jur. civ. 9. & Wopkens infr. V. 204.

Pag. 165. *a.* lin. 22. poſt locum Aratoris adde: ſimiliter & Corippus III. 294.

Digitized by Google

Calcavimus Imbrum,
Ivimus in fluctu ſicco pede.

Pag. 167. *a.* lin. 20. l. *Librarius.*

Pag. 176. *b.* lin. ult. l. *referimus.*

Pag. 179. *a* lin. ult. poſt *Lexicographis* inſere: Imo vulgatam hic lectionem tuetur ipſe Sedulius Epiſt. ad Maced. p. 6. *culpa defoſſae pecuniae non carerem.*

Pag. 185. *a.* lin. 11. pro *deterſa* l. *deterta.*

Ibid. lin 20. poſt *jacet* adde: Vide ſummum Burmannum ad Lotichium V. Eleg. xx. 9.

Pag. 187. *a.* lin. 30. l. νύξ.

Pag. 191. *b.* lin. 30. l. *ſcorpius.* & deinde lin. ſequenti; *ſcorpius, ſcorpionis.*

Pag. 195. *b.* lin. 26. l. *Salluſt.*

Pag. 201. *a.* lin. 4. l. *Memor.*

Pag. 211. *a.* lin. 3. l. *Lipſ. homo.*

Pag. 212. *b.* lin. 8. pro *optione* l. *optime.*

Pag. 213. *b.* lin. penult. l. *praeſtaturus.*

Pag. 214. *b.* lin. 34. l. *ſacerdotis.*

Pag. 220. *b.* lin. 18. l. *monte furoris.*

Pag. 224. *b.* lin. 15. l. *depravatus.* & lin. 29. l. *ſubditum.*

Pag. 226. *b.* lin. 18. l. *cruenta.*

Pag. 263. *a.* lin. 14. pro *modi* l. *tempora.*

In contextu.

Lib. IV. 157. l. *vipereaſque.* Ibid. vſ. 246. l. *inpetus,* & 255. *inperfecta* vſ. 274. l. *exhalabat.* Lib. V. 11. l. *cognoſcere.* vſ. 59. *tune.* vſ. 170. *inplet.* Ceteras, quae ſunt leviores, maculas per ſe facile eluet diligens & benevolus Lector.

CELLARII

Digitized by Google

CELLARII DEDICATIO.

VIRO ILLUSTRI

GISBERTO CUPERO,

CIVITATIS DAVENTRIENSIS CONSULI, ET ORDINUM TRANSISULANAE PROVINCIAE ADSESSORI PERPETUO:

NUPER ETIAM

IN SUPREMO ILLUSTRISSIMORUM FOEDERATI BELGII ORDINUM CONSESSU PER PLURES ANNOS DELEGATO,

S. D.

CHRISTOPHORUS CELLARIUS

COelium Sedulium, poetam inter Chriſtianos nemini ſecundum, hortatu tuo, VIR CLARISSIME, ex manuſcriptis libris emendavi, tuaque ope ita, ut nunc in lucem exit, ornatiorem illuſtrioremque reddidi. Dolebam a ſanctiſſimo juxta ac elegantiſſimo ſcriptore per ſaeculum fere, aut amplius, librarias ceſſaviſſe officinas, nec niſi ſemel iterumve in vaſtis voluminibus, Patrum Bibliotheca, interea, repetitum eſſe. Itaque animum induxi a multis annis, ſi copia ad illuſtrandum obtigerit, poetam hunc in uſum Chriſtianae juventutis evulgare. Conſului amicos: ſuaſerunt omnes: TU praecipue me ita incitaſti, ut etiam, quae in ſancto hoc Marone obſervaveras, aut libro adſcripſeras tuo, liberaliſſime mecum communicares. Hunc ergo poetam, nunc correctum explicatumque, etiam adnotamentis tuis locupletiorem factum, ILLUSTRI NOMINI TUO dicatum volo, ut refluant ad TE quae dediſti; & cetera, quae collegi, aut penu mea protuli, cum ipſo Seduliano poemate TIBI offero atque transſcribo, ut hortationis tuae qualemcumque

fructum

fructum recipias. Satis hae rationes ſunt, cur libellum hunc cum gloria tua conjunctum velim; neque vero hae mihi ſolae. Nam ex quo tempore liberalia ſtudia inter nos ſocietatem conciliarunt, benevolentiae tuae in dies mihi clariora ſigna ſuſtuliſti, ut nullae abs TE litterae adlatae adhuc fuerint, quin novum mihi laetandi gratulandique argumentum adferrent. Juvat enim a tanto viro amari, qui non minus in laude ingenii ac eruditionis, quam in ampliſſimis honoribus, quae praemia ſunt virtutis, vixit. Juvat quoque legiſſe epiſtolas tuas, quae ſemper aliquid novi ferunt, non, ut multorum, de quo in circulis homines differunt; ſed reconditam doctrinam, & eruditas quaeſtiones, quas ita projicis cum dubitandi rationibus, ut non obſcure una ſignifices, in qua parte, quum in utramque agitatae ſunt, conſiſti putes tuto poſſe. Priſcos ſapientes audire videor, quum per litteras mecum colloqueris, refertas varii generis doctrina & eruditione: quae quod etiam amoris ſunt pleniſſimae, candidum pectus tuum mihi penitus inſpiciendum exhibent. Tunc cernitur, in exemplo tuo, qui fructus ſint elegantium ſtudiorum, quia haec ipſa ſunt quae tantam TIBI gloriam cum mentis tranquillitate pepererunt; quae animo recenſens meo, non tantum TUA cauſſa, verum etiam illorum laetor, cum quibus vivis conjunctiſſime, qui ſane omnes, quod meo ſenſu intelligo, ex eminente ingenio tuo & in tuos benevolentia ſingularem voluptatem capiunt. In quibus quod me etiam connumeras, nihil prius habeo, quam publico teſtimonio declarare, quanti voluntatem in me tuam, VIR SUMME, faciam, cui nihil deeſt, quod ad conſtantiam amoris, & officiorum expeditiſſimas rationes pertineat: ut TEcum omnes intelligant, qua TE viciſſim fide colam, tuamque aeſtimem benevolentiam. Quam ut mihi perpetuam ſerves, non tam rogandus mihi videris, quam, quod ſponte facis, cohortandus, qui ea natura es atque indole, ut amore omnes complectaris, qui meliores litteras colunt, & ex illarum uſu ac tractatione aliquid ad communem utilitatem adferunt. Perge ita bene mereri, diuque vale, & rem litterariam aeque, ut publicam civitatis ac provinciae, ingenii tui monumentis, quae vel parata vel adfecta in ſcriniis habes, adauge atque orna. Incredibilis enim exſpectatio eſt tuarum lucubrationum, quas ex prioribus intelligunt, quam eruditae, quam ſalubres incremento ſint litterarum. Sed iterum vale. D. idibus Septemb. CIↃ IↃ CC III. Halae.

PRAE-

CHRISTOPHORI CELLARII
PRAEFATIO
AD LECTOREM.

SEdulius, veteris, eccleſiae poeta facile princeps, diu inviſus in tabernis librariis, poſtliminio in lucem & uſum reducitur. Indignum mihi videbatur, Chriſtianos poetas adeo negligi, ut ne nomen quidem juventuti ſcholaſticae ſit cognitum: quum ex illorum multis nitor poeticus aeque, ut ex Romanorum praeſtantiſſimis; eccleſiae autem res, & verus de Deo & Chriſto ſenſus, pietasque vera, uberrime, ac multis in partibus unice, perdiſcatur. Non autem in illis nomen meum profiteor, qui ſcriptores omnes, a Chriſtianis ſacris alienos, poetas maxime, e ſcholis eliminatos cupiunt, ſolos Chriſtianos retinendos. (*) Utrique commode conjungi poſſunt, & debent: illi, ut ſtili ac metri rationes ex fontibus ſuis petantur; hi, ut pia, & digna Chriſtiano, diſcatur applicatio. Solus jam Sedulius, egregius antiquiorum imitator, exemplo ſit, qui mire vel ideo lectorem ſui adficit, quia & verba Publii Maronis, & contexendi ſuavitatem, ſi quis alius, a ſaeculi rebus ad ſacrum argumentum tam ſcite quam pie accommodavit. Nec vero ſolus; vel alius Chriſtianus, ad poeticen diſcendam ſatis eſt, quia poſterioris aetatis omnes ſunt, qui carminibus res ſacras tradiderunt: & quamvis preſſe ſequantur antiquiores, tamen non numquam ex ſaeculo ſuo (rariſſime autem Sedulius) admiſcent, quod in aureo Latinitatis receptum minus fuerat: ac plerique licentiam ſibi majorem, quam ferunt leges metricae, in vocibus non multis, Graecis maxime, indulgent. Si vero utriusque generis ſcriptores amice conſocientur, quod ſine diſpendio temporis aut ſtudiorum poteſt fieri; tum vero & eruditionis puritati, & rerum ſacrarum notitiae congruentiſſimo nexu conſuletur. Sed ad ea progre-

(*) Egregie hanc cauſſam tuitus eſt Lambinus Praefat. ad Lucret. adde Epiſtolam Fabricii, quae exſtat in ipſius vita, a Cl. Reimaro conſcripta, p. 34[illegible]. ERNEST.

dimur, quae de Sedulio in limine praenotanda ſunt. Nomen eſt COELIUS SEDULIUS, in quo plerique libri conſentiunt, licet in membranis quibusdam tantummodo SEDULIUS, omiſſo COELII praenomine, reperiatur. Patria fuit Britannia. SCOTUM enim dicunt plurimi. Sed qualis illa Scotia? non videtur mihi, quae nunc ita appellatur, Britannicae majoris inſulae pars ſeptemtrionibus obverſa. Illa enim aetate Hibernia erat Scotia, & ex illa minori inſula nomen translatum fuit in majorem. Illuſtrem virum, Iacobum Uſſerium audiamus, ex libro de Britannicarum eccleſiarum primordiis cap. XVI. ita differentem: *De patria ſua Sedulius noſter dubitare nos non ſinit, quum in epiſtolarum ſuarum exordio, ut ex Trithemio intelleximus,* SEDULIUM SCOTIGENAM *ipſe ſe nuncupet, ejusdemque in Epiſtolas Paulinas adnotationes, ex Fuldenſi vetuſtatis adorandae exemplari editae, hanc inſcriptionem praeferant:* SEDULII SCOTI HIBERNIENSIS IN OMNES EPISTOLAS PAULI COLLECTANEUM. Atque ita etiam Baſileenſi editione utraque, & in Bibliotheca Patrum tam Coloniae olim, quam poſtremo Lugduni expreſſum eſt. De honoribus, quos geſſerit Sedulius, non conveniunt libri veteres: plures PRESBYTERUM nominant, etiam manu exarati: Beliſarius & Liberius, uterque in acroſtichi ſua, quas poſt Sedulii hymnos vides, ANTISTITEM appellant: Sigebertus Gemblacenſis, de Scriptoribus eccleſiaſticis libro, EPISCOPUM; non addito loco, cujus eccleſiae epiſcopus fuerit: atque ita etiam Alcuinus Hymno II. Sedulii,

A ſolis ortus cardine,

ſupraſcripſit: *Hymnus beati epiſcopi Sedulii*: quemadmodum in Pithoeano codice Proſae Sedulianae praeſcriptum eſt, *Incipit praefatio Sedulii Antiſtitis in ſoluta oratione Paſchalis Carminis.* Antiſtes autem eſt epiſcopus. Si Chronico, quod Dextri nomen praefert, habenda fides eſt, Oretanus epiſcopus in Hiſpania fuit, quem etiam *in poeſia oratoriaque praeclarum* dixit. Sed hoc in medio nunc relinquimus. Neque aetas Sedulii apud omnes indubitata. Sigebertus ait, *claruiſſe tempore Conſtantis & Conſtantii, filiorum primi Conſtantini imperatoris.* Joannes Trithemius, de Scriptoribus eccleſiaſticis, ad Theodoſium majorem refert, dum carmen, quod incipit,

Romulidûm ductor, clari lux altera ſolis,

tamquam prooemium Paſchalis operis Sedulio tribuit; quo primum Theodoſium appellari, verſus ille arguit

Haec

Haec relegas ſervesque diu, tradasque minori Arcadio.

Verum non eſſe Sedulii prooemium illud, ſed vetuſtioris poetae, cujus opus deperditum eſt; ab imperitis autem propter argumenti ſimilitudinem Paſchali Carmini in quibusdam libris praepoſitum; clare, ut ſolet, Uſſerius demonſtravit, quia nec in antiquiſſimis codicibus, neque in Proſa Seduliana, (quae tamen nec Prologum Paſchalis carminis praetermiſit) reperiatur: nec verſus illi, creationis hiſtoriam exprimentes,

Hic tibi mundi
Principium formamque poli hominêmque creatum
Expediet limo;

Seduliano operi conveniunt, in quo nihil eſt de principio aut ordine creationis. Relinquitur ergo, Sedulium medio ſaeculo quinto floruiſſe, poſt Auguſtinum, cujus de Civitate Dei poſtremum librum Collectaneo in Epheſ. cap. IV. adlegat: ante vero Fortunatum & Caſſiodorum, qui ipſum Sedulium, tamquam priorem, ut in Teſtimoniis adferemus, laudaverunt. Epigramma Turcii Rufii Aſterii, qui anno CCCCXLIX. conſul fuit, infra pag. 10. viſendum, litem forte dirimere poteſt, quia is ſchedas Sedulii collegiſſe fertur, eidemque Macedonio, cui Sedulius deſtinaverat, obtuliſſe. Sed quid dicemus, ſi ipſe Sedulius obtulerit, & a Macedonio juſſus in ſolutam deinceps orationem converterit? Ita ſane in epiſtola ad Macedonium, ſoluto ſermoni praemiſſa, ſcripſit: *Praecepiſti, reverende mi domine, Paſchalis carminis textum, quod officio purae devotionis ſimpliciter exſecutus vobis obtuli perlegendum, in rhetoricum me transferre ſermonem. Quod utrum placuerit, ideo geminari volueris, an quod offenderit, ut potius arbitror, ſtilo cenſueris liberiore deſcribi, ſub dubio videor fluctuare judicio.* Quid ergo collectore ſchedarum opus fuit? Si collegit Turcius & Macedonio obtulit, certe non defuncti vita, ſed abſentis aut peregre profecti neceſſe eſſet collegiſſe. Sed ut ut difficulter haec concilientur,(*) tamen non dubitamus, circa medium ſaeculi quinti aut paullo ante, una cum Aſterio Sedulium fuiſſe, & ſua compoſuiſſe carmina, quum Valentinianus III. & Theodoſius junior imperarent.

Nunc de noſtra opera, quam Sedulio navavimus, aliquid dicendum reſtat. Paene multi jam anni ſunt, ex quo hujus poetae

(*) Conciliavi tamen, ni me fallant omnia, nuper in Specim. Obſerv. p. 74. ubi vide. ARNTZ.

poetae editionem meditatus fui; non tam propter dictionem puram & veterum imitatricem, quae me, fateor, non mediocriter delectavit; quam propter argumenti majeſtatem, in myſteriis aptiſſime a poeta hoc expreſſam. In ea ſane tempora incidimus, quibus ima ſummis, ſacra profanis commiſcentur, aut haec illis anteferuntur. De auguſtiſſimis enim myſteriis quam multi ſunt, qui, ſi non negent; frigide tamen ſentiunt, quaſi otioſae quaeſtiones ſint, & minorem fructum ad mores & officium hominis conferant: quae perniciofa opinio cum ex cauſſis aliis, tum maxime ex neglecta notitia priorum eccleſiae temporum ſuborta eſt. Quam illuſtrior ardentiorque fides majorum erat? quam divine diſtincteque Sedulius tam Sabellium quam Arium ſub finem primi libri ex ore Salvatoris repreſſit, confixit, peſſumdedit? cujus generis plura praetergredimur, tuae illa, cordate Lector, induſtriae ac pietati relinquentes. Tam ſanctum, tam eruditum auctorem ut communi utilitati reſtituerem, nihil intermiſi, quod ad ornandum illum illuſtrandumque conferre poſſet. In quo ſtudio a claris viris, quibus litterariae rei incrementa cordi ſunt, mirifice me adjutum eſſe, grato animo profiteor. Primum enim celeberrimus vir & magnis in bonas litteras meritis, mihique amicus probatiſſimus, OTTO MENCKENIUS, ex Lipſienſis Academiae Paulina bibliotheca manu ſcriptum Sedulii codicem oppido antiquum, prompte ſuppeditante, qui praefectus eſt, nobiliſſimo viro CHRISTOPHORO PFAUTZIO, mihi impetravit. Primarius autem ejusdem Academiae Theologus ADAMUS RECHENBERG, pro veteri noſtra amicitia ex CHRISTIANI DAUMII, communis quondam amici noſtri bibliotheca, librum, quem CASPAR BARTHIUS cum ſcripto codice compoſuerat, mutuum ſibi acceptum, mecum communicavit; deinde alium, Cantabrigiae nuper cum vetuſtis membranis ab eruditiſſimo & clari nominis juvene ERICO BENZELIO, Sueco, collatum; & iterum alium, quem vir ſummus olim NICOLAUS HEINSIUS ad vetuſtum codicem per tres priores libros exegerat. Tandem vir clariſſimus mihique amiciſſimus THEODORUS JANSONIUS ab ALMELOVEEN membranas optimae notae, quamquam mutilas, (deeſt enim pars media) per longam viam ſubmiſit, quae magno mihi adjumento fuerunt. Quam benignus autem vir illuſtris GISBERTUS CUPERUS in me fuerit, ſuperiori epiſtola publice, ut debeo, laudavi.

Hoc

Hoc apparatu adgreſſus opus ſum, quod eo nunc, Deo juvante, perductum eſt, ut in lucem exire, & pluribus, quod non dubitamus, prodeſſe poſſit.

Nec vero deſunt etiam qui Sedulium reprehendant, & quod nihil in dictione ac ornatu inveniunt, quod carpant; accentus neglecti reum poſtulant. Eſt ita: poſthabuit in paucis proſodiae legem, ſi modo ipſe ita ſcripſit, uti libri exhibent; nec librariorum culpae, quae declinant ab regula, ut multis videtur, tribuenda ſunt. Non defendimus quod erratum eſt: modeſte tamen non nulla excuſamus. Inſolens longarum ſyllabarum correptio potiſſimum objicitur, ut ſunt *ûs* contractum declinationis quartae: & ultima in *pervenis*: media in *ablutus*: deinde productio correptarum in caeſura: hiatus etiam & neglecta ſynaloepha & ecthlipſis. Habent haec poſteriora in praeſtantiſſimis poetis, quorum exemplo excuſentur, quamvis illi rarius, quam Chriſtiani, uſi ſint. Sola correptio longarum ſyllabarum eſt durior, in qua ſacri poetae fere omnes plus juſto ſibi tribuerunt, non ſolus Sedulius, ſed Prudentius quoque, Juvencus, Arator, Paulinus uterque, Sidonius, Fortunatus; quod in iis, veluti naevus in candido pectore, non illudendum, ſed pie tolerandum eſt. Periculum, quod inde poetices ſtudio metuatur, fidelis adnotatio, quae ſingulis exemplis ſubſcripta eſt, propulſabit: ex qua certiores fient de quantitate lectores, quam ſi omnia ſecundum leges rite fuiſſent elaborata. Denique & illud te moneri, LECTOR benevole, velim, ne de Sedulii carminibus ex epiſtola ejus ad Macedonium, quae praefixa eſt, & primo adſpectui objicitur, judices. Solemne illis aevi pleriſque eſt ſcriptoribus, ut ſuaviores in ligata, quam proſa oratione ſint, quod in Sidonio, Paulino Nolano, Alcimo Avito, Proſpero Aquitanico manifeſtum eſt. Cauſſam ſi quaeris, aperiam. Solute ex ingenio ſcribebant: carmina non, niſi ex lectione ac imitatione veterum, compoſuerunt. Noli igitur mirari, cur horridula epiſtola ſit Sedulii: Paſchale carmen ita planum, molle, ſuave, ut ad antiquorum poetarum laudem & elegantiam perveniat. Idem in ceteris, quos dixi, maxime in Sidonio Apollinari, obſervabis. Vale.

INDEX

INDEX I.

RERUM ET VOCABULORUM,

quae in Notis exponuntur.

Numerus adſcriptus paginam indicet.

A.

A breve producitur ante conſonantes ſequentes. 192. 238. *a tactu*. 121. 186.
Ab ſequente conſonante. 9.
Ablativi uſus. 53. abſoluti uſus. 162. 177. ablativus pro adcuſativo cum praepoſitione *ob*. 155. in *e* & *i*. 106.
Ablutus correpta media ſyllaba. 199 250.
Abſciſus & *abſciſſus* confuſa. 237.
Abſtracta pro concretis. 76. 82. 115.
Accipere pro audire. 199.
Achaemenius pro Perſico. 69.
Ad uſque. 52.
Adcubitare de convivis. 23.
Adcumbere de convivis. 23.
Adcuſativus pluralis in *is* & *es*. 163.
Aderat dies. 219.
Ἅδης pro ſepulcro. 74.
Adeſſe pro eſſe. 43.
Adfabilis. 10.
Adhibere medicinam. 38.
Adjectivum neutrum plurale jungitur ſubſtantivo in genitivo ſingulari. 61. 90. pro ſubſtantivis. 11. 233. pro participiis. 142.
Adire epulas, &c. 26.
Adlecta & *athleta* confunduntur. 13.
Adnuere pro concedere. 133.
Adponere de cibis in convivio. 29.
Adſpirationes interdum adduntur, omittuntur interdum. 166. 264.
Adverſus pro contrarius. 49.
Adunare. 16.
Aduſtus & *obuſtus* permixta. 244.
Aequor. 117. & *aethra* confuſa. 117.
Aequus pro aequali. 37.
Aerius & *aetherius* permixta. 63. 67.
Aeſculapius pro Deo cultus. 81.
Aeſtimo & *exiſtimo* permutata. 8.
Aeſtuare. 108.
Aeſtus febribus adſcribitur. 143.
Aethereus an *aetherius* ſcribendum? 249. & *aerius* permutata. 63. 67.
Aethra & *aequor* confuſa. 117.

Aevum

Digitized by Google

Aevum pro aeternitate. 145.
Agere pro adigere. 85. *ſcintillas*, *ſpumam* &c. 168.
Agnoſcere & *cognoſcere* permutata. 207. 246.
Ἄιρειν pro tollere & portare. 120.
Ἀιὼν pro aeternitate. 145.
Alapae iis inflictae, qui manu mittebantur. 217.
Alapus pro homine alapam infligente. 217.
Alere pro inflare. 128. & *habere* confuſa. 109.
Ales maſculini & feminini generis. 163.
Aliger pro gallo. 214.
Alimenta ignis. 59.
Altilis pro pingui. 178.
Amittere & *dimittere* confuſa. 141.
Amplus pro honorabili. 226.
Ἀνὴρ pro viro, marito. 54.
Angebat & *augebat* confuſa. 239.
Anguis & *unguis* permixta. 45
Anguſtus & *auguſtus* permutata. 48.
Anhela febris. 143.
Anhelans ignis. 168.
Anima pro vita. 214. pro toto homine. 222.
Animare. 60.
Annoſus. 53.
Anubis canino capite fingebatur. 81.
Apex de cujuſcunque rei honore. 98.
Apis Aegyptiorum Deus. 80.
Aqua ab Aegyptiis culta. 84.
Arae arboribus erectae. 84.
Arboribus arae erectae. 84. arboris vetitae fructus qualis fuerit, ignoratur. 45.
Ardor fidei tribuitur. 71.
Arere de ſegete. 49.
Aretina teſta. 29.
Arius haereticus. 90.
Artifex forma, &c. 25.
Artus pro arctus. 182.
At cum *et* permixtum. 178.
Athenaeus pro Attico. 39.
Athleta & *adlecta* confuſa. 13.
Auctor lucis. 152. de Deo, rerum omnium fonte. 228. de eo, qui futura praemonet. 218.
Audere. 239. de inanimatis. 70.
Augebat & *angebat* permixta. 239.
Auguſt us&*anguſtus* confuſa. 48.

B.

Barabbas. 224.
Biblos. 34.
Bibulae arenae. 51.
Bonus de Deo. 139. de eo, qui officio fungitur. 158. pro fido. 66.
Brevis pro parvo, exiguo. 137. & *levis* permixta. 138.

C.

Caeſareus & *Caeſarius*. 174.
Cadavera myrrha & aromatibus ungebantur. 111. linteis ſolebant tegi 190.
Cadere de matre. 198.
Caecus & *ſaevus* permutata. 101.
Caelum pro Diis. 207.
Caiphae ſecunda producta, & correpta. 215.

Conere

Canere Deum. 260. de iis, qui futura praedicunt. 103.
Cantare Deo. 260.
Canus pro antiquo. 49.
Carbaſa pro velis. 145.
Carpere. 38.
Caſtus. 134.
Cecropides pro Athenienſibus. 39.
Centum de numero non definito. 43. 50.
Cepit dementia. 80.
Cerea mella. 28.
Ceris & *ceteris* permutata. 28.
Cervix pro contumacia. 257.
Ceteris & *ceris* permutata. 28.
Charta pro eo, quod in charta ſcriptum eſt. 250.
Chriſtus paſtoris forma exprimitur. 158. non tantum Judaeis, ſed & Chriſtianis quibusdam negatur eſſe Deus. 207.
Cl & *d*. permixta. 13.
Clarificare. 206.
Clypeus pro praeſideo. 7.
Cognoſcere & *agnoſcere* confuſa. 207. 246.
Collegerat & *conceperat* permutata. 196.
Collidere pro elidere. 113.
Columbis ſimplicitas adſcribitur. 123.
Coma de frondibus arborum. 181.
Cominus & *comminus*. 189.
Commentum. 20.
Complere duces, *amicum* &c. 97. 201.
Compoſita pro ſimplicibus. 197.
Conceperat & *collegerat* permutata. 196.
Condere pro componere. 20.
Congemuit & *contremuit* permixta. 256.
Conſcius cum genitivo. 191.
Conſidere & *conſiſtere* permutata. 198.
Conſiſtere & *conſidere* permutata 198.
Conſul de Viro conſulari. 19.
Contraria ſaepe junguntur. 150.
Contremuit & *congemuit* permutata. 256.
Convexum pro concavo. 61.
Convivia veterum ex pulte & oleribus conſtabant. 26. & ex melle. 28.
Cor, *pectus* & *mens* diſtinguuntur. 127.
Cornua lunae. 44.
Corona de felicitate aeterna. 134.
Corpus & *pectus* permutata. 243.
Corruere. 183.
Coquere pro parare, fovere. 143.
Creare pro producere. 28. de matre. 120.
Credere fidei alicujus. 241.
Crinis de frondibus arborum. 181.
Criſpare cachinnum. 93.
Crucem non cultu religioſo proſequebantur Chriſtiani, ſed eum unice, qui cruci adfixus fuerat. 227.
Cruentus pro ſcelerato. 229.
Cuicumque & *quicumque* permutata. 139.
Culmen de cujuſcunque rei honore. 98. tecti. 153.

Culpa

Culpa pro noxio. 115.
Cum & *dum* permixta. 120. 121. 179. 186. 189. 195. 196. 236.
Curare. 17. eſt verbum Medicis proprium. 194.
Currere de fluviis. 64 pro navigare. 2. pro percurrere, recenſere. 176.
Curſus pro currentibus. 115.

D.

D & *cl* permutata. 13.
Daedaleum tectum. 40.
Damnare pro obſtruere. 152. damnati in metalla. 41. damnatis veſtes detractae. 229 damnationis cauſſam continebant tituli, in ſupplicii loco poſiti. 229.
Dare pro concedere 48 pro curare, facere. 201. de matre partum proferente. 55.
Darius, media correpta, & producta. 71.
Dativus pro adcuſativo cum praepoſitione in. 220.
Davidicus cantus. 34. 160.
De & *dis* permutata 150. 156. 160. 197. 220. 236. & *ex* confuſa. 199 & *in* 153. verba ex *de* & *dis* compoſita an differant. 246
Deceptus & *defectus* confuſa. 233.
Decipere & *deficere* permutata. 233.
Decutere & *diſcutere* permixta. 156.
Deducere & *diducere* confuſa. 150.
Defectus & *deceptus* permutantur. 233.
Deferri pelago 148.
Deficere & *decipere* permutata. 233.
Definire. 264.
Defoſſum aurum. 179.
Defuſus & *diffuſus* confuſa. 157.
Deguſtare mortem. 227.
Dejicere oculos, vultum &c. 171.
Deitas. 89
Delapſus & *dilapſus* permixta. 90. 198.
Delicioſus & *delitioſus* ſcribitur. 27.
Demergere pro inmergere, inmittere 220.
Demerſus & *Dimerſus* permutata. 150. 220.
Demittere & *dimittere* confuſa. 150 236 246. *demiſſus* & *dimiſſus*. 160.
Denarius producta & correpta ſecunda. 137.
Dependere operam. 240.
Depoſitum. 69.
Deſcendere. 151
Deſertus viribus. 150.
Deſtrictus & *diſtrictus* confuſa. 150.
Deterrere 15.
Deus & *dominus* confuſa. 260.
Dextra honorem indicat. 249.
Dicere de iis, qui futura admonent. 103.
Dictio & *dictum* pro Oraculo. 103.
Didrachma. 174.
Diducere & *deducere* confuſa. 150.
Δίδωμι pro concedo. 48.
Dies maſculini & feminini generis. 154. 263.
Diffuſus & *defuſus* permutata. 157.

Digeſta. 88.
Dii dicuntur Reges. 78. habebantur inmortales. 37. & inlacrimes. 201.
Dilapſus & *delapſus* confuſa. 90. 198
Diluvii ſuperſunt indicia. 47.
Dimerſus & *demerſus* permutata. 150 220.
Dimiſſus & *demiſſus* confuſa. 160.
Dimittere ſpiritum pro mori. 436. & *amittere* confuſa. 141. & *demittere*. 150. 236. 246.
Dirus & *durus* confuſa. 69. 147.
Dis & *de* confuſa. vide in *de*.
Diſciſus & *diſciſſus*. 237.
Diſcrimen pro malo, damno. 189.
Diſcumbere de convivis. 23.
Diſcutere & *decutere* confuſa. 156.
Diſpar cum genitivo & dativo. 231.
Diſpenſatores. 160.
Diſperdere. 221. 240.
Diſpuere pro deſpuere. 247.
Diſtendere 240.
Diſtrictus & *deſtrictus* confuſa. 150.
Diſtruere pro deſtruere. 247.
Diviſa compages. 237.
Diurnus pro quotidiano. 136.
Docere & *dolere* confuſa. 100.
Doctus de eo, qui artis ſuae peritus eſt. 27.
Dolere & *docere* confuſa. 100.
Dominus de ſanctis Viris & honoratioribus. 1. *dominus virtutis* 185. *dominus dominorum* 174. & *domus* confuſa. 35. & *Deus* permutantur. 260.
Domus & *dominus* confuſa. 35.
Donare pro *remittere*. 102.
Dormitare & *dormire* juncta. 145.
Dubius finis pro inminente, minante. 235.
Dum & *cum* permutantur. 120. 121. 179. 186. 189. 195. 196. 236. & *tunc*. 189.
Dumoſus, 3.
Durus & *dirus* confuſa. 69. 147.

E.

E corripitur in compoſitis. 167.
Ebraeus & *Hebraeus*. 166.
Eccleſia, ſecunda correpta. 243.
Edere de matre partum proferente. 55. *vocem*, *loquelas* &c. 64. pro promulgare. 209. & *prodere* confuſa. 209.
Efferre de funeribus. 189.
Ego orationem intendit. 14.
Ἑκατὸν de numero indefinito. 51.
Ἐκλογὴ pro ἐκλέκτοις. 76.
Ἐκφέρειν de funeribus. 189.
Eloquia pro oraculis. 104.
Elutus correpta media. 200.
Emicare. 108. *emicuit* & *enituit* confuſa. ibid.
Enituit & *emicuit* confuſa. 108.
Enormis. 167.
Enſes pro armatis. 115.
Erat pro fuerat. 245.
Ἔργον de opere ruſtico. 59.
Eſt in Codd. additur ſaepius & omittitur. 63. 156. 223.
Et pro at. 178. *et etiam*. 90. *et* cum *at* confunditur. 178. & *Sed*. 109. 127. & *ut* 220.

Evectus

Evectus & *ſubvectus* permixta. 249.
Ἐυθυδρομεῖν. 2.
Ex & *de* permixta. 199.
Excludere pro expellere. 173.
Exempla pro exemplo. 208.
Exire pro mori. 222.
Exiſtimo & *aeſtimo* confuſa. 8.
Exitus pro morte 222.
Expedire pro exponere. 8. 51.
Exponere cauſſas. 2.
Exſequiae. 234.
Exſerere brachia. 93.
Exſertare humeros. 93.
Exſertus pro promto. ibid.
Exſpectare & *ſpectare* confuſa. 100.
Extrema veſtis. 152.
Exuviae pro veſtimentis. 229.

F.

Facere finem eſſe pro facere, ut finis ſit. 185. 217. *facere alicui* pro facere ad aliquem. 230.
Facta pro factis fortibus. 192.
Factura pro re facta, creata. 35.
Fama tacens, *clara* &c. 129.
Fana. 41. & *vana* permixta. 80.
Faſti & *faſtus*. 22.
Fatiſcere pro hiare. 237.
Favillae. 215.
Febris anhela. 143. febribus aeſtus tribuitur. ibid.
Feminae inbecilles, infirmae dicuntur. 167.
Fera de piſcibus. 68.
Ferre pro auferre. 73. 161. *ferebat* & *gerebat* confuſa 154. *feret* & *geret*. 175. *ferat* & *gerat*. 120.
Fervere de iratis. 72.
Figmentum. 20.
Figura pro macula. 217.
Fidei ardor tribuitur. 71.
Firmare gradus, *veſtigia* &c. 87. & *formare* confuſa. 187.
Flabra pro ventis 145.
Flagellatio Judaeorum. 224.
Flamina pro ventis. 164.
Flatus pro vento. 164.
Flaveſcere & *flavus* de melle. 28.
Flebilis pro flens. 84. 142.
Flere gaudio. 156.
Flexus genu. 262.
Fluens pro nato. 120.
Fluere pro deſcendere. ibid.
Fluidus & *fluvidus* confuſa 193.
Foedare honorem. 143.
Foedus conjugii. 14.
Foetor & *paedor* permixta. 40.
Fons & *frons* confuſa. 255.
Forma exſtincta. 180.
Formare & *firmare* permixta. 187.
Fratres ſe adpellabant Chriſtiani. 132.
Fraus amica. 212.
Fremitus. 116.
Frons & *fons* confuſa. 255.
Fructifer & *frugifer* permutata. 124.
Fructus arboris vetitae qualis fuerit, ignotum. 45.
Frugifer & *fructifer* permutata. 124.
Fucus & *ſucus* confuſa. 42.
Functus pro mortuo. 158.
Fungi morte, *fato* &c. ibid.
Furere de ira. 72.
Fuſus pro nato. 211.

Digitized by Google

G.

Gaudia pro gaudentibus. 115.
Gebenna 191.
Gelidus de morte. 155.
Gemere & *gerere* confuſa. 154.
Gemitus pro gementibus. 115.
Genitivus pluralis in *orum* contrahitur in *ûm*. 242.
Gens pelagi de piſcibus. 188.
Gentiles. 130.
Gerere delicta. 121. pro agere. 119. & *gemere* confuſa. 154. & *regere*. 63. *gerit* & *feret* permixta. 175. *gerat* & *ferat*. 120. *gerebat* & *ferebat* 154.
Germen & *gramen* confuſa. 166. 181. 191.
Gerundium pro infinitivo praeſenti. 109.
Geta nomen Comicorum & ridiculi Dei. 31.
Γεύσασθαι. 227.
Gradus de cujuſcunque rei honore. 98.
Gramen & *germen* confuſa. 166. 181. 191.
Gravatus morte. 75.
Γυνὴ pro uxore. 54.
Guſtare mortem. 99. 227.

H.

H tamquam conſonans, ſyllabam, priorem longam facit. 38. non eliditur interdum. 22 108 169. 256. & *N*. permutatur. 173.
Habens & *alens* confuſa. 109.
Haud & *haut*. 113.
Hebraeus & *Ebraeus*. 166.
Helias. 68.
Herbae ab Aegyptiis cultae. 86.
Heres virtutis, &c. 66. & *haeres* ſcribitur. ibid. & *heros* confuſa. 253.
Herilis virtus. 186.
Herodes, ultima brevi. 261.
Heros & *heres* confuſa. 153.
Honor. 125.
Hora ſuprema, *ultima* pro morte. 101. pro tempore. 206. *horas* & *oras* permixta. 82.
Horridus & *torridus* confuſa. 263.
Hunc & *nunc* confuſa. 173. 241.
Hyſterologiae exempla. 244.

J.

Jacere pro contemni. 93. 129. de aegrotis. 151. de mortuis. 153. de regione. 168. & *tacere* confuſa. 130. 185.
Jam jam. 134.
Idola, ſecunda correpta. 223.
Ignis pro ira. 72 *anhelans*. 168.
Ignotus pro incognito. 69.
Ille de viris honoratioribus. 135. abundat. 239. & *ipſa* permixta. 135. 143. & *iſte*. 92.
Imperium pro imperante. 79.
In & *m* confuſa. 122. 132. & *de*. 153. promiſcue. 229. *in diem*, *in noctem*. 44.
Incedens & *ingrediens* confuſa. 62.
Incenſus & *infenſus* confuſa. 72.
Incola pelagi, *ſtagni*. &c. 174.
Index & *judex* confuſa. 131.
Indicare & *judicare* confuſa. ibid.

Indoctus

Digitized by Google

Indoctus de eo, qui artis ſuae inperitus eſt. 27.
Infantes nati in humo ponebantur, & a patre tollebantur. 211.
Infenſus & *incenſus* confuſa. 72.
Infinitivus pro indicativo. 216.
Ingrediens & *incedens* permutata. 62.
Inimicus cum genitivo & dativo. 189.
Iniquus de Diabolo. 126. 139.
Inopia. 124.
Inormis. 167.
Inpenſus pro magno. 188.
Inperfectum pro plusquamperfecto. 245.
Inplere hominem, judicem &c. 97.
Inplorare pro plorare. 172.
Inquiens loquitur. 10.
Inradiare pro radios emittere. 241.
Inriguae aquae. 159.
Inſtantia pro perſeverantia. 12.
Interius & *internus* confuſa. 209.
Jovi tonitrua adſcripta. 35.
Iphigeniae fabula adumbrata ex Abrahami ſacrificio 56.
Ipſe pro ſua ſponte. 56. *ipſe ſe*. 127. pro eodem. 55. & *ille* confuſa. 135. 143. & *iſte*. 56.
Ira pro poena, vindicta. 222. pro atrocitate. ibid. & rabies diſtinguuntur. 70.
Ire dicuntur dies 205.
Iſte & *ille* confuſa. 92. & *ipſe*. 56.
Iter pro via. 179. pro methodo. 7. 87.
Judex & *index* confuſa. 131.
Judicare & *indicare* confuſa. ibid.
Jugis prima ſyllaba correpta. 37. 64. 135. 138. 162. 165. 250.
Jugulare pro necare. 223.
Jugulum pro jugulatione. ibid.
Junctus & *vinctus* permutata. 59. & *victus*. ibid.
Junxit & *vinxit* confuſa. 243.
Juvat meminiſſe. 21.

L.

Labans & *labens* confuſa. 245.
Lacrimae pro lacrimantibus. 115.
Lacus. 141.
Laedere & *ludere* confuſa. 10.
Laetamen de fimo agris ingeſto. 43.
Laetus pro fecundo. 43. & *laeſus* confuſa. 141.
Laeſus & *laetus* confuſa. 141.
Lambere de aquis. 60. 165. pro deoſculari. 183.
Lapis, *lapideus* de homine ſtupido 84.
Lar pro igne. 83.
Largitio, ſecunda brevi. 250.
Lata ſententia. 183.
Latex pro aqua. 83.
Lavare. 199.
Lectio pro ſacra Scriptura. 63.
Λέγειν pro praedicere. 103.
Leges pro ordine certo. 73.
Lenis & *levis* confuſa. 222.
Lentus de aſino. 203.
Letum & *lethum*. 38.
Levare viam. 94.
Levis & *brevis* confuſa. 138. & *lenis*. 222.

Digitized by Google

Libanus mons Cedris celeberrimus. 162.
Libens pro benigne. 208.
Libertas & *ubertas* confuſa. 87.
Licet & *quamvis* junguntur. 230.
Ligneus pro ſtupido. 84.
Lignum pro cruce. 47.
Limen vitae, *mortis*. 68. 170. *tecti*, *domus* 40. 153. 181. & *lumen* confuſa. 68. 105.
Linteis cadavera ſolebant tegi 190.
Littera vocis ſequentis adhaeſit priori. 224.
Litterarius. 3.
Lividus de veneno. 42.
Λογία de Oraculis. 103.
Loqui pro praedicere. 104. *inquiens loquitur*. 10.
Lothi uxor converſa in ſtatuam ſalis 57.
Ludere & *laedere* confuſa. 10.
Lumen pro oculo. 161. & *limen* confuſa. 68. 105.
Luna pro Dea culta. 83. *cornua lunae*. 44.
Lux titulus eſt Deorum. 162. pro vita. 152.
Luxuria pro luxurioſis. 76.
Lymphaticus. 194.

M.

M non eliditur. 22. & *in* confuſa 122. 132. & *ni* 218.
Macula pro turpitudine. 103.
Magis pro potius. 27. pro amplius. 142. ante *quam* omittitur. 214. abundat. 242.
Malus de Diabolo. 126. 139. 147.
Μᾶλλον abundat. 242.
Manere in foedere. 14.
Manumiſſis alapa infligebatur. 217.
Manus pro multitudine. 212.
Manzeres pro ſpuriis. 236.
Marcere. 53.
Mare pelagi. 62.
Maria media longa & brevi. 102. mater Chriſti & Magdalena confunduntur. 242. 243.
Marmor pro mari. 62.
Matrimonia pro conjugibus. 76.
Mel citharae de ſuavitate carminis. 267. in conviviis adhibitum. 28 *cerea mella*. ibid.
Memphitis regio. 192.
Mens furoris. 220. *mens*, *cor*, *pectus* diſtinguuntur. 127.
Menſis & *meſſis* confuſa. 163.
Merere pro conſequi. 96. 186. *meruerunt* & *metuerunt* confuſa. 235. *meruiſſe mori*. 114.
Meſſis octava pro anno octavo. 163. & *menſis* confuſa. ibid.
Metallum de marmore, gemmis &c. 64. damnati in metalla. 41.
Metuerunt & *meruerunt* confuſa 235.
Mille & *mile*. 163. de numero indefinito. 51.
Miniſteria pro miniſtris. 76. *triſte miniſterium*. 189.
Minores pro poſteris. 251.
Minui de luna decreſcente. 83.
Mitis & *vitis* confuſa. 141.
Mixta turba, *plebs* &c. 177.
Modicus pro mediocri. 26.
Modulari cantus, *carmen*. 154. 267.

Modus

Digitized by Google

Modus pro menſura. 235.
Moenia de vaſtiſſimis aedificiis. 181.
Moles de copia ſupervacua. 47.
Mollis terra. 209. pro delicatulo 86.
Monumenta. 33. pro ſepulcris. 240.
Mordere pro calumniari. 231.
More & *nare* confuſa. 165.
Mori pro exſtingui. 53. 84. *meruiſſe mori.* 114.
Mortuus de arbore arente. 60.
Mos pro exemplo. 66.
Moyſes triſyllabum. 163. 192. *Moſi* genitivus a *Moſes*. 237.
Multum pro valde. 123.
Mundalis 175.
Mundare. 142.
Mundialis 175.
Murus pro praeſidio. 7.
Muta ſilentia. 5.
Myrrha & aromatibus ungebantur cadavera. 111.

N.

N & *H* confuſa. 173.
Nare & *more* permutata. 165.
Naſcens pro nato. 110.
Naufragium pro naufrago. 76. 115.
Nec ſequente vocali. 210. pro non. 27. pro nequidem. 207. & *non* confuſa. 160.
Necare & *negare* confuſa 245.
Nefas pro homine nefario. 254.
Negare & *necare* confuſa. 245.
Neſcius cum genitivo. 191.
Ni & *m* confuſa. 218.
Niger de veneno. 161.
Nihil & *nil.* 101.
Nilus papyro abundabat. 34.
Nitere de pecudibus. 248.
Nixus genu. 262.
Nomen & *numen* confuſa. 107. 110.
Nomismata & *numismata.* 210.
Non inſertum a Librario, 12. & *nec* confuſa. 160. & *num.* 208.
Noſſe & *poſſe* confuſa 97.
Noſter, *veſter* pertinent ad amorem teſtandum. 248.
Nox pro morte. 187.
Num & *non* permutata. 208.
Numen & *nomen* confuſa. 107. 110.
Numerare pro venerari. 124.
Numerus definitus pro indefinito. 43. 50. 51.
Numismata & *nomismata.* 210.
Nunc & *hunc* confuſa. 173. 241. & *tunc.* 116. 163.
Nutrimenta ignis. 5. 59.
Nutrire pro augere. 167.
Νύξ pro morte. 187.

O.

Ob ſaepe omittitur. 6.
Obire pro mori. 237.
Obſtruſus pro occulto. 120.
Obtuſus & *obtunſus.* 4.
Obuſtus & *aduſtus* confuſa. 244.
Oculi cordis. 3.
Ὁδὸς pro methodo. 7. 87.
Offerre ſe de iis, qui copiam ſui praebent. 245.
Officium pro officiali. 76. 82.
Olympus pro Diis. 207.

Digitized by Google

Omnis pro toto. 249. *omnia omnibus fieri*. 15.
Onus de foetu in utero materno. 54. & *opus* confuſa. ibid.
Opaca nox. 196.
Operari beneficentiam indicat. 213.
Opes. 124.
Opimus pro foecundo. 55.
Opus de quovis ſcripto. 17. de opere ruſtico. 59 pro opera. 240. & *onus* confuſa. 54.
Ora littoris, *pelagi*. 148. & *hora* permutata. 82.
Orbus. 162.

P.

P in Codd. inter *m* & alias conſonantes inſeritur. 26.
Paedor & *foetor* confuſa. 40.
Παῖς pro ſervo. 213.
Pannis obſitus. 106.
Papyro abundabat Nilus. 34.
Par cum genitivo & dativo. 231.
Παρατίθεσθαι de cibis in convivio. 29.
Parcite pro nolite. 41.
Participium pro ſupino. 110.
Πᾶς pro toto. 249
Paſtoris forma Chriſtus exprimitur. 158.
Pater de viro venerabili. 1. 20.
Pauper de homine mediocris fortunae. 29.
Pax pro voto pacis. 244.
Pectus, *cor*, & *mens* diſtinguuntur. 127. & *corpus* permutata. 243
Pecuale animal. 74.
Pecus de quibusvis animalibus. 74.
Pedeſtris pro terreſtri. 61.
Πείρειν. 2.
Pelagi mare. 62.
Pellere & *vellere* confuſa 197.
Peniculus. 236.
Penſare pro cogitare. 5.
Per omittitur. 39. & *prae* confuſa. 256.
Percipere & *praecipere* confuſa. 256.
Percunctari. 174.
Perferre cum infinitivo. 260.
Periſſologiae exempla. 124. 195.
Permanare & *permanere* confuſa. 5.
Permanere & *permanare* permixta. ibid.
Perpulſus verbis, *dolore* &c. 145.
Perſtringere. 50.
Pervaſus. 173.
Petere iter. 139. *morte*. 221.
Petri primatum unde ſtabiliant Pontificii. 247 ipſius factum, quo ſervo aurem enſe adimebat, extenuant Pontificii. 213. *Anteceſſor Apoſtolorum* dicitur. 219.
Phalerae in equis nobiliorum. 203.
Philoſophia pro Philoſophis. 76.
Pietas. 248. pro pio. 180. pro clementia, adfectu, & ita ſaepe parentibus tribuitur. 56. 71. 194.
Pilatus non fuit Procurator vice Praeſidis. 223. ipſius tribunal, ſive Praetorium, diu ſuperfuit. 223.
Pinna, *pinnaculum*. 127.
Pius. 213. de parentibus. 56.
&

& *prius* confuſa. 102. 144. 193. 244. *piorum* & *priorum* permutata. 257.
Placidus & *tacitus* confuſa. 183.
Plangere de gaudentibus. 155.
Planus & *plenus* confuſa. 75.
Plenus cum genitivo & ablativo. 192. *plenus venter*, *uterus* &c. de muliere gravida. 104. & *planus* confuſa. 75.
Pluralis praecedente ſingulari. 8. 43.
Plus pro magis. 26.
Πνοή pro vento. 164.
Pompa. 30. de funere 191.
Pompare. 30.
Pompizare. 30.
Pompoſus. 31.
Pomum de cujusque generis fructibus. 45.
Ponere pro deponere. 24. *ponere animam* pro mori. 214. de cibis in convivio. 29.
Populatio pro multitudine populi. 200.
Populus pro multitudine. 177. 187. de piſcibus 188.
Poſitus ſomno. 155.
Poſſe & *noſſe* confuſa. 97. *poſſet linquere* &c. pro linqueres. 97. 175.
Poſſibilis vox pejoris Latinitatis. 178.
Poſtumus ſine adſpiratione. 202
Potens. 119.
Potius ante *quam* omittitur. 214.
Praecipere & *percipere* confuſa. 256.
Praecurrere celeritatem indicat. 221.
Praerogativa. 2.
Praeter & *propter* differunt. 195.
Praeſens pro futuro. 258. 261.
Praeſul. 47.
Praeſumere 221.
Premere ore ore. 212.
Primus & *primum*. 256. *prima nox*, *fabula* &c. 152.
Prius & *pius* confuſa. 102. 144. 193. 244. *priorum* & *piorum* permutata. 257.
Procumbere 172.
Prodere pro manifeſtare. 209. pro dolo oſtendere. 212. & *edere* permixta. 209.
Profundum pro mari. 62.
Pronominis relativi uſus. 149. 166.
Propter & *praeter* differunt. 195.
Proprius. 244.
Proſodiaca. *a* breve producitur. 192. 238. *ablutus*, ſecunda correpta. 199. 250. *Caïphas* ſecunda longa & brevi. 215. *Darius* media correpta. 71. *Denarius*, ſecunda longa & brevi. 137. *e* correptum in compoſitis. 167. *Eccleſia*, ſecunda brevi. 243. *elutus* correpta media. 200. *h* interdum non eliditur. 22. 108. 169. 256. tamquam conſonans ſyllabam priorem aliquando producit. 38. *Herodes* ultima brevi. 261. *Idola*, ſecunda brevi. 223. *is* ſecunda perſona quartae formae correpta, ut *pervenis* &c. 238. *jugis* prima correpta. 37. 64. 135. 138. 162. 165. 250. *Largitio* ſecunda brevi.

Digitized by Google

brevi. 250. *M* non eliditur. 22. *Maria*, media longa & brevi. 102. *que* producitur ante duplicem conſonantem. 130. 134. *re* in compoſitis anceps. 262. *ſuffragium*, ſecunda brevi. 250. Syllabae duae in unum contractae, ut *filis* pro *filiis*. 105. 250. *tibicen* ſecunda brevi. 250. *tinea*, prima producta. 179. Verſus participio finiens an damnandus? 35. *Veſtigia* ſecunda brevi. 250. Vocalis ante vocalem aliquando non eliditur. 21. 88. 92. 252. 254. *us* breve, ſequente vocali, producitur, ut in *cujus*. 181. caſus quartae declinationis, qui natura in *us* exeuntes longi ſunt; corripiuntur. 89. 114. 132. 158. 167. Graeca in *ω* exeuntia, in obliquis partim *ω* retinent, partim in *o* breve mutant. 187.

Proſpicere. 117.

Pruina pro hieme. 49.

Puer pro ſervo. 213.

Q.

Qua pro qua parte. 63. pro quatenus. 196. & *quia* confuſa. 196.

Quam non praecedente *magis* aut *potius*. 214.

Quamvis & *licet* junguntur. 230.

Quantum malum & *mali*. 184. *quantum* praecedente *tantum*. 124. 175.

Quaſi pro fere. 119.

Que abundat. 136. 183. producitur ante duplicem conſonantem. 130. 134. & *quoque* confuſa. 130. 134.

Qui pro quomodo. 224. & *quo* confuſa. 240.

Quia pro quod. 122. & *qua* confuſa. 196.

Quicumque & *cuicumque* permutata. 139.

Quid faciant. 257.

Quieſcere facere aliquid, pro omittere. 217.

Quo pro ubi. 149. & *qui* confuſa. 240.

Quodcumque malum & *mali*. 184.

Quoque & *que* confuſa. 130. 134.

R.

Rabidus & *rapidus* confuſa. 46. 217.

Rabies & *ira* diſtinguuntur. 70.

Rapidus & *rabidus* confuſa. 46. 217.

Re abundat. 58. in MSS. ſaepe inferitur vel omittitur. 165. in compoſitis eſt anceps. 262.

Recidivus & *redivivus* permixta. 190.

Recludere pro claudere. 246.

Recolere. 147.

Reddere pro reſtituere. 219. pro vindicare. 101.

Redimere de captivis. 264.

Redivivus & *recidivus* permixta. 190.

Refectus & *refertus* confuſa. 255.

Refertus & *refectus* confuſa. 255.

Re-

Refulgens & *reſurgens* permutata. 227.
Regere & *gerere* permutata. 63.
Reges dicuntur Dii. 78.
Relativi pronominis uſus. 149. 166.
Relucere. 108.
Remeare. 205.
Renovare & *revocare* confuſa. 33.
Repetere. 147.
Res & *verba* opponuntur. 12. pro mundo. 78.
Reſerare. 200.
Reſurgens & *refulgens* confuſa. 227.
Revocare & *renovare* permutata. 33.
Rex regum 109. 174.
Rictus & *victus* confuſa. 76.
Ritus pro conſueta forma. 49.
Rudis pro novo, juniore. 88.

S.

Sabellius haereticus. 92.
Sacer pro diro. 33.
Sacramentum doctrinae accipere. 11.
Saevus & *caecus* confuſa. 101. & *ſcaevus*. 33. *ſaevae fauces*. 101.
Salis (in) ſtatuam mutata Lothi uxor. 57.
Saliunca. 41.
Salvator. 121.
Salus pro ſanitate mentis. 89.
Sanctificare. 133.
Sanguis. 128.
Sapor & *ſopor* confuſa. 99.
Satiare & *ſaturare* confuſa. 26. 270.
Saturare & *ſatiare* confuſa. 26. 270.
Saxeus pro ſtupido. 84.
Scaevus & *ſaevus* confuſa. 33.
Scelus pro homine ſceleſto. 254.
Scorpion. 191.
Se pro eum. 174. omittitur. 185.
Secta. 92.
Sectari odium &c. 133.
Secularia ſtudia pro mundanis. 3.
Seculum pro mundo. 202. pro aeternitate. 145.
Sed cum *et* confunditur. 109. 127.
Sedere de locis depreſſis. 168.
Semper amicus. 148.
Seneſcens dies, *hiems* &c. 164.
Senex & *ſenior* auctoritatis ſunt vocabula. 218.
Sententia. 79. *lata*. 183. pro poena. 230. pro homine ſententiam ferente. 197.
Sentire necem. 224. 227.
Sepulcra etiam in littoribus erecta. 240.
Sequi locum pro petere. 234. de invitis. 78.
Serpere de peſtilentia. 39.
Servire dicuntur venti. 146.
Servitia pro ſervis. 76.
Si cum indicativo & ſubjunctivo. 137.
Siccae aquae. 164.
Sicilia unde fingatur cuſpide Neptuni a continenti divulſa. 61.
Sidera pro Diis. 207.
Signifer. 212.
Silentia muta. 5.

Si-

Silicernium. 162.
Similare verbum pejoris Latinitatis. 90.
Simplare. 89.
Simplex & *ſupplex* confuſa. 172.
Simplicia pro compoſitis. 24. 43. 197.
Simplicitas columbis adſcribitur. 123.
Simulacra pro ipſis Diis habita. 80.
Simulare quid aliqua re, & *ſimulare quid alicui rei*. 90.
Singularis ſequente plurali. 8. 43. pro plurali. 66. 154.
Sol oriens ex Oceano ſurgere credebatur. 164. ejus defectus inter triſtia omina habitus. 234. ipſi equi tribuuntur. 65. 68.
Solicitus & *ſollicitus*. 155.
Solvere pro vindicare. 101.
Solus & *ſolum*. 225.
Sonitus & *tonitrus* confuſa. 35.
Sopor & *ſapor* confuſa. 99.
Spatioſus & *ſpecioſus* confuſa. 106.
Spatium pro amplitudine. 193.
Species pro pulcritudine. 106.
Specioſus & *ſpatioſus* confuſa. 106.
Spectare & *exſpectare* permutata, 100, & *ſperare* 225.
Speculum pro conſpectu. 223.
Sperare & *ſpectare* confuſa. 225.
Spes de liberis. 55.
Spirare. 225.
Spiritum dimittere pro mori. 236.
Spumans, *ſpumoſus* de fluctibus 46.
Sputum contumeliae ſignum. 217.
Stagnare ſanguinem. 153.
Statuam, (in) ſalis converſa Lothi uxor. 57.
Subſtantivo in genitivo ſingulari adjungitur neutrum plurale. 61. 90.
Subvectus & *evectus* confuſa. 249.
Sucus & *fucus* permutata. 42.
Suffragium ſecunda brevi. 250.
Sumere formam. 96. pro accipere. 159.
Supercilium pro ſuperbia. 24.
Supplex & *ſimplex* confuſa. 172.
Suſcipere & *ſuſpicere* confuſa. 118. pro accipere. 159.
Suſpicere & *ſuſcipere* confuſa. 118.
Suus pro ejus. 174. pertinet ad amorem teſtandum. 248.
Syllaba vocis prioris adhaeſit ſequenti. 224. duae syllabae in unum contractae ob metrum, ut *filis* pro *filiis*. 105. 250.
Syncletice. 13.

T.

Tacere & *jacere* confuſa. 130. 185.
Tacitus & *placidus* confuſa. 183.
Tamen & *tantum* confuſa. 124.
Tantum & *quantum*. 124. 175. & *tamen* confuſa. 124.
Tartara. 249. pro ſepulcro, 74. 201.
Tautologiae exempla. 62.
Tectum Daedaleum. 40.
Tempora aliquando variant. 99. 263.
Tenere orbem terrarum &c. 107.

viam.

viam. 110. pro adſtingere. 137. pro occupare 161. & *timere* confuſa. 188.
Tergeo & *tergo.* 183.
Terra Aſia, &c. 199.
Teſta Aretina. 29.
Teſtudo templi. 197.
Theſidae pro Athenienſibus. 40.
Tibicen ſecunda brevi. 250. tibicines in funeribus adhibiti. 154.
Timere pro timide credere. 261. & *tenere* confuſa. 188. & *tumere.* 251.
Tinea prima producta. 179.
Tirocinium aetatis. 11.
Tituli, damnationis cauſſam continentes, in ſupplicii loco poſiti. 229.
Tonare de graviter perorantibus. 35.
Tonitrus & *tonitru* 207. & *ſonitus* confuſa. 35. tonitrua Jovi adſcripta. ibid.
Torridus & *horridus* confuſa. 263.
Tortus de dracone. 81.
Toties & *totiens.* 74.
Totus pro omni. 94. 109. 151. 157. 217. 249.
Tractare pro cogitare. 109.
Traditor pro proditore. 211.
Transferre pro *auferre* 252.
Tranſire pro abire. 252.
Tranſitus pro morte. ibid.
Τρέχειν. 2.
Triſtis pro ſaevo. 215.
Tropaeum non *trophaeum.* 241.
Tu te. 126.
Tueri pro intueri. 169. 231.
Tumere de muliere praegnante. 54. & *timere* confuſa. 251.
Tumeſcere de muliere gravida. 105.
Tumultus pro turba, tumultum ciente. 216.
Tunc & *dum* confuſa. 189. & *nunc.* 116. 163
Tura Diis oblata. 111. *tus* rectius quam *thus* ſcribitur. ibid.
Turbare & *turpare* confuſa. 194.
Turpare & *turbare* confuſa. 194.
Tuum contrahitur quaſi *tûm.* 206.
Typicus. 57.
Tyrannus pro rege. 176.

V.

Vacuus pro inani, irrito. 188. & *vagus* confuſa. 180. & *vanus.* 188.
Vada. 128. *vada ſalſa.* 145.
Vagitus pro infantibus. 115.
Vagus & *vacuus* confuſa. 180.
Vanus & *vacuus* confuſa. 188. *vana* & *fana* permixta. 80.
Vaſis aureis utebantur divites. 29
Ubertas & *libertas* permixta. 87.
Veges pro vini cado. 31.
Vehere ad caelum. 205.
Vel pro &. 250.
Vellere & *pellere* confuſa. 197.
Vendicare & *vindicare.* 136.
Venitus. 253.
Venter plenus de muliere gravida. 104.
Verba & *res* opponuntur. 12.
Verba ex *de* & *dis* compoſita an

an differant. 246. ſimplicia pro compoſitis. 24. 43. 197.
Vereri pro revereri. 80.
Verſus participio finiens an damnandus. 35.
Veſter, *noſter* pertinent ad amorem teſtandum. 248.
Veſtigia ſecunda brevi. 250. pro pedibus. 208.
Veſtire bonore. 122.
Veſtis extrema. 152. damnatis veſtes detractae. 229.
Vexare bonorem. 143.
Via pro methodo. 7. 86.
Vicus ſolis, *diei* &c. 83.
Victus & *junctus* confuſa. 59. & *rictus*. 76.
Videre pro audire. 118. *videri* pro eſſe. 169.
Vincere famem. 248.
Vinctus & *junctus* confuſa. 59.
Vincula. 232.
Vindicare & *vendicare*. 136.
Vinxit & *junxit* confuſa. 243.
Vir pro marito. 53.
Virecta pro *vireta*. 42.
Virens & *vivens* confuſa. 59.
Vires & *vis eſt* permutata. 216.
Virtus pro fortitudine. 95. *berilis* 186. *dominus virtutis*. 185.
Vis eſt & *vires* confuſa. 216.
Viſcera. 238.
Vita pro toto homine. 222.
Vivere de inanimatis. 60. & *virere* confuſa. 59.
Vivus de igne ardente. 84.
Unctus pro unctione. 243.
Unguis & *anguis* confuſa. 45.
Unus pro ſolo. 126.
Vocalis ante vocalem non eliditur. 21. 88. 92. 224. 252. 254.
Vorare pro conſumere. 163.
Vota pro precantibus. 115.
Us breve ante vocalem producitur. 181. caſus quartae declinationis in *us*, natura longi, corripiuntur. 89. 114. 132. 158. 167.
Uſque a, & *uſque ad*. 52.
Uſta ligna. 182.
Ut pro utpote. 144. cum & confunditur. 220.
Uterus plenus de muliere gravida. 104.
Vulnera pro peccatis, vitiis. 184.

X.

Xeromyrrba. 264.

Y.

Ymnus pro *bymnus*, ſine adſpiratione. 264.

INDEX II.

AUCTORUM,

Qui in Notis emendantur aut illuſtrantur.

Ampelius. 224.
Antonius. 21. 255.
Apulejus. 51.
Arator. 46. 99. 238.
Auctor Carminis in Piſonem. 20.
——— de Paſſione Domini. 84 228.
Avianus. 101. 190.
Auſonius. 28. 112. 225. bis.
Boetius. 191. 207.
Calpurnius. 135.
Caſſiodorus. 100. 118.
Catullus. 5.
Chryſologus. 152.
Cicero. 8. bis. 9. bis. 14. 73. 92. 112. 124. 125. 130. 131. 150. 160. 185. 186. 187. 241.
Claudianus. 97.
Corippus. 22.
Cyprianus. 236.
Florus. 76. 108. 234.
Frontinus. 6.
Fulgentius. 58. 97. 127. 131. 237.
Gellius. 199.
Gratius. 164.
Hegeſippus. 44. 201.
Heſiodus. 129.
Hieronymus. 173.
Horatius. 22. 26. 60. 224.
Hyginus. 45. 97. 152. 178. 229. 249.
Inſtitutiones juris. 103. 127. 240. 248.
Iſcanus. 130.
Iſidorus. 197.
Juſtinus. 3. 9. 12. 28. 52. 54. 58. 61. bis. 76. 100. 108. 109. 127. ter. 134. 150. 173. 175. 184. 186. 191. 192. 224 237.
Juvenalis. 101. 257.
Juvencus. 38. 46. 145. 150. 177. 190.
Lactantius. 246.
Livius. 184.
Lucanus. 22. 33. bis. 155. 193.
Martianus Capella. 62.
Minutius Felix. 48. 61. 94. 131. 149. 208. 237.
Nepos. 189.
Optatus Afer. 95.
Ovidius. 2. 66. 69. 125. 126. 129. 130. 172. 195. 196. 218. 247. 251.
Pacatus. 146. 154.
Pandectae. 45. 75. 118. 137. 167. 187. bis. 198. 214. 225. 233.

Pau-

Paulinus. 153. 162.
Phaedrus. 150. 198. bis.
Plinius junior. 123. 231.
Propertius. 149.
Proſa Sedulii. 38. 98. 112. 173.
Quintilianus 8. 60.
Rutilius. 205.
Sedulii Proſa. vid. *proſa.*
Seneca Rhetor. 102. 130.
——— Tragicus. 72 83.
Servius. 35.
Sidonius Apollinaris. 217.
Silius. 42. 128.
Statius. 114. 129. 194.
Suetonius. 62.
Sulpitius Severus. 50. 127. 187. bis.
Tacitus. 143. 211.
Tertullianus. 4. 78.
Tibullus. 5. 33. 70.
Valerius Flaccus. 241.
——— Maximus. 162.
Vellejus Paterculus. 9. 53. 85. 86. 122. 139. 181. 196. 237.
Virgilius. 4. bis. 29 35. 49. 207 247. 251.
Vitruvius. 17.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google